ALEXANDRI APHRODISEI
SVMMI PERIPATETICI, IN OCTO LIBROS TOPICORVM, VEL DE LOCIS

ſedeq; argumentorum Ariſtotelis Commentatio lu-
cidiſſima, nuper diligenti ſtudio in
lucem edita.

Guilelmo Dorotheo Veneto interprete.

Cautum Priuilegijs, Summi Pontificis, ac Illuſtriſſ. Senatus Veneti,
ne quis hunc Librum in aliquo ſuæ ditionis loco impri-
mat, aut alibi impreſſum vendere audeat.

Venetijs Apud Heronymum Scotum.

1541.

Colleg. Rom. Soc. Jesu

CLARISSIMO MARCO ANTONIO VENEREO Doctori, ac Senatori grauiſſimo. Guilelmus Dorotheus Venetus fœlicitatem.

CVM è Neapoli decedens Octauiani Scoti à typis & ſtudiorum & partium neceſſitudine coniunctiſſimi mei ſuaſu Venetias ueniſſem, nihil mihi potius & ſtudioſis Philoſophiæ vtilius faciendum venit in mentem quàm antiquos Ariſtotelis interpretes Græcos Latinis literis mandare, vt officina bonarum in Philoſophia literarum quæ tot ante annos conticuerunt, vel omnibus maxime noſtris hominibus pateret. Certe enim ſcio ampla interpretum Ariſto. & ſubtilia ingenia viguiſſe, ſed Græcis limatiora probatioraq́; id nemini confirmarim, quorum cõmentarios partim in lucem è tenebris optimi impreſſores vindicarunt, partim reconditos eſſe nouimus & intelleximus. Sunt enim Marce Antoni rei literariæ palam inimici, alij quod minus eam honeſtant & laudant, alij non ſolum quicq̃ honoris & præmij ei detrahunt, ſed eam infamant quòd auocet viros imò dehortetur à ſtudio reipublicæ & familiarium rerum, alij quod publicis gymnaſijs magiſtros non collocandos eſſe volunt, qui vere docti & literati ſint; ſed qui vel beneuoli vel ipſis videntur docti, quos ſuffragia rei literariæ tales eſſe negant, alij vel inuidia, vel prauo ingenio occultãt bonos authores, ne hi quos domi habent foris pateant cunctis optimarum artium ſtudioſis. Hi ergo poſtremi maximi ſunt ſtudiorum & præclariſſimarum ſcientiarũ non modo hoſtes ſed planè euerſores. At tu Senator optimus & literarum profeſſor fautor & prędicator, contra ratus es, qui mihi vt ſæpe ita amiciſſime hortatus es ad munus euertendi Græcos interprętes, quo multorum vſui hac in rẽ vnus ipſe etiam ex Venetis qui plures ſunt Græcis & Latinis Hebreisq́; literis admodum periti, planè viderer, id item liberaliter literarum cupidis profunderẽ quod gratis à Deo accepi. Tibi porrò acquieui, qui apud me & authoritate & maxima beneuolentia plurimum vales: Prætereo certe tua in me promerita vel voluntatem quibus affectus adeo, vt tibi totiq́; familiæ Venereæ plurimum debeam, idq́; efficiam vt quanti te omneſq́; tuos fecerim ac faciã nunc ſentiant homines, & in poſterum memoria teneant. Nã pręter quod Venus (vt ſolet) ad ſe trahit viros, tu cum ſis familiæ tuæ decor & honor me pro doctrinæ tuæ excellentia, pro humanitate & comitate totum in tui admirationẽ & chriſtianũ amorẽ non modo rapuiſti ſed etiam inflãmaſti. Et ne videar domus tuæ aut vniuerſæ Venereæ familiæ titulum, vel falſo, vel minus erudite & ſobrie interpretatus, legiſti tu quãdudum Platonis imprimis Philoſophi ſimpoſium, in quo eruditiſſimus idem Philoſophus verius multo Venerẽ finxit, q̃ Coæ Veneris ſimulachrum fictum recepimus. Nam multas Veneres ibi nactus es à Philoſopho viro diſtinctas, quarum vnam excipio, cæteras vero titulo vniuerſæ familiæ Venereæ accommodarem ac tribuerem, potiſſimum illam cœleſtem & diuinam, quę vbi ſeſe bonis inſinuarit, conciliat ſimiles, allicit auerſos, trahit ſæpe inuitos, vincit & coniugit diſſimiles. Amor enim ille primus quem finxere veteres chaos & illius primæ confuſionis principium & originem, vt ſingulis rebus imbibitus congeſſit ſimilia, contraria finitima & vicina iunxit, imparia equo pondere librauit & copulauit prorſus aliena, ſic tu mi (Marce Antoni) pro equitate magiſtratus tui, pro animi liberalitate, pro grauitate ſenatoria, proq́; reliquis virtutibus heroicis, quæ in te non minus nobiliſſimo Senatore q̃ doctiſſimo late ampleq́; eſſe vidẽtur, vniuerſos patritios ferè huius nobiliſſimę & chriſtianiſſimę ciuitatis tibi congregas, vincis, & confirmas. Et ne videar aſſentatoris munus obire, tibiq́; arridere malim, q̃ vere has animi tui egregias virtutes exprimere, hæc vel maxime omnibus patent, q̃ diligenter ſcilicet res Veneti Senatus apud Pontificem egiſti legatus: q̃ re-

cte, nulla fraude & nulla querela exercitui Veneto in Italiam cum Franciſcus Rex Galliæ potẽtiſſimus numeroſſimo exercitu obſederat Papiam, prouidiſti. quibus ſunctus rectiſſime muneribus vt primum ad Senatoria delectus ſumma grauitate, exacta rerum peritia & ingenti hominum beneuolentia cuncta adminiſtras. Quę cum certo indieſq; mihi vni & pręter me omnibus pateant, nihil aliud virtutibus tuis meritum aptius deberi ſentio, quàm de his ęternũ poſteritati monumentũ. Verũtamen de rebus geſtis tuis deq; muneribus & vigilijs Senatorijs, de ſtudio augendæ patriæ tuæ & conſeruandę ac nulla ſpecie boni Senatoris fraudandę dicere omittã, quę licet ille me in tui & amorẽ & admirationẽ totum traxerunt & collegerunt, nulla tñ earũ cauſa eſt, qua potiſſimũ impulſus hoc cõmentariũ Alexãdri Aphrodiſei in librum Ariſtotelis (vt vides) de ſede lociſq; argumentorum à me nuper Latinis literis illuſtratum tibi inſcriberem, ſed tua inprimis doctrina, & Philoſophię cognitio, quippe qui doctiſſimus Peripateticus & pręcipuus Auerroiſta dudum fuiſti, atq; nunc, quem pręſertim interpretem tum ſecutus es, quod omniũ pace primas Auerroes habuit, dum limatiores & Græcæ latuerunt. Sed ubi meliores & politiores in lucem prodiere, tu Senator optimus & Philoſophus iuuandis gymnaſijs & ſtudioſis addictus me ſępiſſime admonuiſti, vt vigilias huiuſmodi vertendi Græcos mihi ſumerem quæ ſaluti meæ pręceteris, deinde omnibus prodeſſent, quã optimam pro tua in me humanitate & beneuolentia exhortationem, cum ipſe Octauiano Scoto à typis aperuiſſem, ambo in tuam uenimus ſententiam. Et quum Alexander maximus extiterit Ariſtotelis interpres (vt cuncti facilę dabunt) tibi Senatori & Philoſopho librũ Topicorum deſtinauimus, ipſe maxime, vt oſtenderem quantũ debeam patricio certe patriæ meæ prudentiſſimo, ille vero quanti faciat cum famam optimi viri, tum etiã docti, Vtroſq; igitur varijs atq; eiſdem de cauſis tuæ excellentiæ & nobilitati maxime deuinctos, & librum inſcriptum vt tua municipia velimus accipias. Bene vale.

ALEXANDRI APHRODISEI IN PRIMVM TOPICORVM ARISTOTELIS COMMENTARIVM.

Guilelmo Dorotheo Veneto interprete.

PROPOSITVM huius tractationis de locis ſedeq; argumētorū, & quot quibuſq; Ph̄o pſertim hęc via diſcendi cōferat, ac quę eius ſit finis immo mox ipſe dicit, qui etiam paulo pcedens quibuſdam cōpertum facit, qđ ars diſſerendi dialecticeſq; his pſertim qui pbari cupiunt, ſtudio digna eſt, cū cōferat ad ipſius veritatis inuētionē, q̄ eſt finis ꝯtemplationis Ph̄i. ¶ Sed recte ſe hꝫ nos prius ſcire, qđ nomen dialectices cuncti Ph̄i ad idē ſignificatū non referunt, ſed Stoici diffinientes dialecticem eſſe ſciam benedicendi, diffiniūt quoq; benedicere ipm ponētes conſiſtere in dicēdo vera & cōuenientia. Eqdē hoc eſſe Ph̄o proprium exiſtimantes idipm perfectiſſime ph̄ię tradūt, & ob id ſm ipſos ſolus Ph̄s dialecticus eſt. ¶ Plato aūt admodū laudās diuidendi methodū & ipſam eē ph̄ię faſtigiū & culmē ingt, cuius opus cum ponat eē hoc vt poſſit vnū plura facere, & multa in vnum colligere, qđ idem eſt poſſe genera in ſpēs diuidere, & quę ſub eidē ſunt, & contra indiuidua cōponere, & in vnū genus reducere, & in ſummā & caput redigere, hāc ipſam etiā dialecticē vocat. ¶ At Ariſt. & eius ſectatores hęc nō ferūt de ipſa dialectica, ſed ponūt ipſā eē quādam methodū ſyllogiſticā, exiſtimātes vnum ſyllm qua ſyllm ab alio non differre, ſed eoꝝ eē differētiam, partim ſm ſpēs ppōnum, partimq; ſm modos & figuras, & partim ſm mām circa quā ſunt. Quaꝝ prima differētia facit ſylloꝝ alios dialecticos, quos cathegoricos vocamus, alios hypotheticos. Et ſecūda eſt qua alios pfectos & alios impfectos, ac alios in pma figura, alios in ſecūda, & alios in tertia, vt in priorībus reſolutorijs oſtēſum eſt. Nā ſylli, ceu is omnis hō riſibilis, nullū riſibile equus. Itē omne riſibile hō, nullus riſibile equus qui hīt eādem mām nō ſunt ydē inter ſe ob differētem ppōnū aſſumptionē & poſitionē. Nā ipſorū alter eſt in prima, alter ſcđo in 2ª, & alter in 3ª figura. Itē tertia differentia ſm mām alios facit demonſtratiuos, alios ſcđo dialecticos. Nam vt artes quatenus artes ob nil aliud inter ſe diſcrepāt q̄ pter ipſā differētiā materię, circa quā ſunt, & modū vſus accipiunt differentiā, perinde ac alia ipſarū eſt ars fabricandi, alia ędificādi, & aliqua alia, ſic etiā ſylli, alius ex veris & pprijs propoſito ac primis & notioribus oſtēdens & ꝯcludens propoſitum, qui ſylls demōſtratiuus, ab hoībus appellatur, & demōſtrationē dicūt ipſam methodū quę per hęc rōcinatur. Sed rōcinatū per opinabilia vocāt ſyllm dialecticū, & cōſequēter dialecticē facultatē eā q̄ per hęc ratiocinatur. Vocāt pterea illud ex apparētibus opinabilibus ſophiſticū, & illā facultatem quę his vtitur ſophiſticam. Nā hi ſylli ſm formā inter ſe non differūt, voluptas impfectum, nullū boni impfectū, & iſte dicēs bonum bonos facit, ſed voluptas nō facit bonos. Nā ambo ſunt in 2ª figura & ſm materiā habent differētiam. Nam primus eſſe vult demōſtratiuus. nam ex tradita diffinitione voluptatis principiū habet. Dicit enī voluptatē eſſe generationē ſenſibilem in naturā, & generatio eſt impfecta. Sed ſecūdus eſt per opinabilia. nam bonū bonos efficere cum non ſit verum opinabile eſt. Qui ergo hoc nomē dialectices ferunt de hac ſic, & per talia methodo rōcinandi conſequenter diffiniūt dialecticē eſſe methodū per opinabilia de omni ppoſito ſyllogiſticū. Et merito talis methodus dialectices vocatur. Nam dialectices ab ipſo diſputare proficiſcitur & diſputatio fit, interrogatione & reſpōſione. Eqdē interrogans interrogat de omni ppoſito aſſignatoq; pblemate a reſpōdente, vt ſua interrogatiōe capiat prorſus ab illo quid ratiocinari debet. Et quatenus de omni ppoſito nititur ratiocinari, non ratiocinabitur ex veris, qū quidem nec omne ppoſitum ſit verum. Nam pponūt etiam oppoſita, vt q voluptas bonum, & rurſus q non eſt bonū, & q anima imortalis, & rurſus q non imortalis, & tamen impoſſibile eſt vt oppoſita ſint ſimul vera ambo inter ſe. Itē neq; non verū pōt ſyllo concludi ex veris. Nam omne q oſtenditur per vera eſt verum. At quatenus per cōceſſa ex interrogationibus rurſus ſunt per opinabilia, quippe reſpōdentes opinabilia, & veriſimilia dant & cōcedunt, ſed opinabilia nō ſunt oīno & pprie vera. Opus igitur interrogantium eſt deducere reſpōdentes ad reſponſa inopinabilia, ceu in cōtradictionem, quare dialectica non conſiſtit in hoc vt circa vera verſetur, ſed vt p opinabilia rōcinetur, porro, alij trāſferentes ipſam ad qđdam aliud ſignificatum non pprie vtūtur nomine dialectices. Cum ergo talis ſit ipſa merito & Ariſto. ingt ipſam eē cum rhetorica circa idē verſantem, qa etiā illa circa perſuaſibilia veriſimiliaue q̄ eo quod ſunt opinabilia ipſa ſunt talia. Nam dicit circa idem verſantē pro hoc ęqualiter verſantē, & circa eandem verſatam & tēdentem. Nō enī ſicut vnaquęq; ſcia circa aliqđ genus determinata ppria illi generi & quę p ſe eidē inſunt, oſtēdit & accipit per principia ppria illꝰ generis, ſic etiā hęc diſciplinę. Nā neq; eſt vnum genus ſubiectū vtriq; harū, neq; de aliquo rōnem faciunt per propria illi, & quę ſunt in ſubā eius oſtendūt quęcūq; demonſtrāt, ſed ipſarum tractatio verſatur circa cōia. Nā dialectici ſimilr intereſt de muſicis rebus vt de medicinalibus, imo de geometricis, naturalibus, moralibꝰ, rationalibus, & de omnibus ppoſitis, diſſerere. Nam eius oſtēſiones ſunt ex cōmunibus, opinabilibus & non proprijs ipſis ppoſitis. Non enī per medicinę pncipia dialecticus demōſtrat aliquid q ad medicinam pertinet. Nam hoc ſpectat ad medicū. Itē nec per principia geometrię oſtendit geometricas quippe ad geometrum attinet, ſed pprium eſt ipſi de omnibus ppoſitis per opinabilia ratiocinari. Sꝫ quę ſint opinabilia paulopoſt notum erit. Itē rhetor & ſi nō de omnibus ſimilr & dialecticus, attamē nec ipſe circa aliqđ vnū genus determinatum verſatur. Etenim rhetor dicit de rebus medicinalibus & naturalibus ac muſicis, ſed maxime de ciuilibus. Nam videt̄ rhetoris propria materia eſſe quę ꝯſiſtit in

Vide i Plotinū hęc prima Eneade, & in Platonē, deq; opinione ſtoicorū lege Ammoniū in pfatione pdicamētorum. Plato i phedrone ptem phię, & in philebo donū dei eam vocat, et dialecticum, ut deū colēdū, et Olipiodorus pncipio metaphyſices dicit Platonem in his locis metaphyſicum et metaphyſicem intelligere.

ciuilibus ⁊ actiuis atq; de omnibus, de qͥbus etiã ipſe diceret ex qͥbuſdam veriſimilibus ⁊ opinabilibus argumentũ ſimilr̃ efficiet vt ipſe dialecticus. Etenĩ ⁊ ipſe arguit ad oppoſita, ⁊ aliquãdo oſtendit bonum eſſe ⁊ non bonũ, ⁊ aliquãdo cõferens, ⁊ aliquãdo nõ, ⁊ aliquando iuſtũ, ⁊ aliquãdo non iuſtũ, quare hoc ipſis cõmune eſt ſcilꝫ ſimilr̃ ad vtraq; oppoſita vti viribus. Nam alij qui circa ſcientias verſantur, quãq; habeant cognitionem oppoſitorum, tamen ea intẽtio ipſoꝝ eſt quę ſm̃ ſcientiam alterã partẽ oppoſitoꝝ determinate meliorem accipit. Eqͥdem medici intentio eſt introducere ſanitatem ⁊ vngentis bonam habitudinẽ ſeruare, ⁊ alij aliud qͥppiam determinate afferre qͦ oppoſitorũ eſt melius circa quę verſatur. Et recognitio ipſorũ nõ eſt de oppoſitis principalis, ſed ſequẽs eſt cognitionẽ bonoꝝ. Naꝫ ſequitur ſciẽtiam eorũ quę efficiunt ſanitatẽ, ipſa cognitio eorũ quę efficere poſſunt ęgritudinẽ. At dialecticus ⁊ rhetor, ſimilr̃ intẽtionẽ habẽt circa demõſtrationẽ ipſorum oppoſitorũ, ideo appellant has duas facultates vires ⁊ potẽtias, quippe id ꝓprie poteſt qͦ contraria poteſt. Nam quidaꝫ dicunt ipſas appellari vires ⁊ facultates, qͥa quãdam facultatem ⁊ excellẽtiam afferũt his qͥ eis vtũtur. Naꝫ multi tales ſunt admirati, non modo qͦ plus poſſunt q̃ alij, ſed etiã qͥa habentes poſſunt bene ⁊ male vti eiſdẽ. Ob id eniꝫ vocãtur inſtrumẽtarię bonorum vires ⁊ facultates. Verũtamẽ ⁊ ſi hęc ſequãtur ⁊ comitẽtur eaſdem, tamẽ ſunt prop̃rie vires, qͥa ſimilr̃ poſſunt oppoſita. Non eniꝫ dialecticus quatenus talis, magis hoc q̃ oppoſitũ ipſi rõcinatur, ſimilr̃ autẽ ⁊ rhetor. Porro ipſis cõmune eſt non verſari circa vnũ aliqͦ genus determinatũ, atq; ꝑ opinabilia ⁊ veriſimilia ⁊ nõ per ꝓpria principia ꝓpoſito oſtenderet, ac ſilr̃ circa oppoſita inter ſe verſari. Verũ differunt inter ſe, qͥa dialectices vtitur facultate circa oẽm materiaꝫ, ⁊ nõ facit rõnes vagas ⁊ fuſas temere, ſed interrogãdo ⁊ reſpõdendo, nam ab hoc magis ipſi nomẽ aſcripſerũt. Itẽ qͥa efficit vlĩores ⁊ cõmuniores enũtiationes ⁊ ꝓbationes, ſed rhetorica haud ſimilr̃, vt dialectica circa oẽm materiaꝫ verſat̃. Nam rhetor magis circa ciuilia agit, vt ꝑ̃us dictũ eſt, ⁊ vagis plerũq; vtitur rõnibus, ⁊ dicit magis de particularibus. nã de circũſtantijs, fortunis, caſibuſue, tẽporibus, perſonis, locis ⁊ talibus format rationes, quę ſunt ſingularia. Naꝫ de talibus ſunt lites, pactiones ⁊ laudes. Cęterũ Ariſtoteles de ſic dicta dialectica ⁊ in alijs libris tractauit, maxime tamen in his qui inſcribũtur topica, qͦ nõnulli loci in ipſa traduntur a qͥbus initium faciẽtes poterimus de omni ꝓpoſito per opinabilia rõcinari, vt ipſe inqͥt. Locus autem ⁊ vt inqͥt Theophraſtus qͦdam principiũ vel elemẽtum a quo accipimus ꝑ̃ncipia circa vnũquodq; intellectum adhibentes circũſcriptioni determinate. vel eniꝫ intellectus cõplectitur cõmunia ⁊ vlĩa quę ſunt propria ſyllĩs, vel põt ex eiſdeꝫ talia oſtẽdere ⁊ accipere. Vel adhibentes intellectum ſingularibus definite. Naꝫ ab his ſi orſus fuerit poterit abũdare ꝓpoſitione opinabili ad ꝓpoſitũ. Naꝫ hoc eſt ꝑ̃ncipiũ. non eniꝫ poteſt de omni ꝓpoſito rõcinari per vera vt prius dixímus. Naꝫ ꝙ voluntas ſit bonus finis per vera oſtẽdi non põt, quia hoc oſtẽdi neqͥt ꝙ ſit verũ, tamẽ per opinabilia oſtẽdi poteſt. Nam accipiemus ꝙ omne eligibile nõ per aliqͥd aliud, ſed ꝑ ſeipſũ tale eſt bonus finis, ⁊ aſſumimus hoc, ſꝫ voluptas eſt tale opinabile cõcludemus ꝓpoſitũ. Rurſus accipiemus hoc, qͦ omnia aĩalia eligũt ſimiliter rõnalia, ſicut irrõnalia, hoc eſt maxime ſm̃ naturã, ſꝫ qͦ eſt maxime ſm̃ naturã eſt maxime perfectũ ⁊ ꝯcludẽdo ſyllõ ꝙ omnia animalia cũ rõnalia tũ etiã irrationalia, hoc maxime eſt ꝑfectiſſimũ ſm̃ naturã ⁊ maxime finis, deinde aſſumimus, ſed voluptatem ſimilr̃ animalia nãlia, vt irrationalia eligunt ⁊ expetunt, qͦ rurſus ſciemus rõcinantes. Nam cũ ſit ꝓpoſitũ dialectici de omni rõcinari ⁊ in cũctis eſt falſum, atq; nõ poteſt per vera falſum rõcinari, patet ꝙ per vera talia ꝓblemata nõ rõcinatur, ſed ꝑ opinabilia. naꝫ impoſſibile non eſt vt aliqua falſa ſint opinabilia. Naꝫ ſi rurſus nõ per opinabilia, ſed apparẽtia opinabilia, tunc ratio nõ eſt dialectica, ſed ſophiſtica, vt demõſtratur in ſophiſticis elẽchis. ſ. apparẽtib⁹ argumẽtis. Propoſita itaq; tractatio eſt dialectica.

DE INTENTIONE LIBRORVM.

Ropoſitum quidem negotij eſt methodum inuenire, a qua poterimus ſyllogizare de omni ꝓpoſito problemate ex ꝓbabilibus, ⁊ ipſi diſputationem ſuſtinẽtes, nihil dicere repugnans.

Illud additũ [de omni] ſeparat aliquo mõ dialecticã a rhetorica. Nõ eniꝫ ſimilr̃ de omni ꝓblemate rhetorica rõcinatur. Naꝫ materia rhetoris ſunt magis ipſa moralia ⁊ ciuilia ꝓblemata vt prius dixímus, quę etiã ipſa rhetorica nititur oſtẽdere ꝑ opinabilia. Cõis autẽ dixit de omni quatenus, ⁊ de nãlibus ⁊ moralibus rõnalibuſq; ꝓblematibus ⁊ quęſitis dialecticus diſſerit. Verũ ſunt etiã in his qͣdam non dialectica ꝓblemata, de quibus patet ꝙ nõ amplius dialecticus dicet, quare nõ ſimplr̃ de omnibus, quãdoqͥdem non dicet de his quę egent ſenſu, vel pęna imo nec de his quibus eſt ꝓxima demonſtratio ⁊ cognata, neq; de his quę ſunt valde remota a demõſtratione, vt ipſe paulo poſt dicet cũ dixerit de dialectico ꝓblemate. Vel de talibus non dicit, qͥa non ſunt hęc ꝓblemata. Iteꝫ cuꝫ dixit de omni ꝓblemate, ꝑfecto de omni problemate dialectico inqͥt.

Primum igitur dicendum, quid eſt ſyllõ, ⁊ quę eius differẽtię, vt ſumatur dialecticus ſyllogiſmus. Hunc enim quęrimus ſm̃ propoſitum negotium.

Merito primũ quid ſit ſyllõ dicit, deinde differentias ſylloꝝ dicet, vt quis ſit dialecticus ſyllõ qui ſit per opinabilia, de quo nunc tractamus, ⁊ quo differat ab alijs, pateat nobis.

Eſt itaq; ſyllõ logica cõnexio, in qua poſitis quibuſdam, aliquod aliud a poſitis ex neceſſitate accidit per ea, quę poſita ſunt.

De diffinitione ſyllĩ, ⁊ de his que cõtra ipſam ab aliqͥbus dubitabãtur, dictum eſt a nobis etiã in cõmẽtarijs prioꝝ reſolutiuoꝝ. Etenĩ ꝑ̃ncipaliter ibi fit ſermo de ſyllĩs vbi Ariſt. tradit oẽm methodũ ſyllogiſticã, ſcilꝫ viam conficiendi ſyllogiſmos, ⁊ nunc mentionem nos faciemus de illis q̃cũq; ad explicationẽ diffõnis traditur. Nam poſuit ſyllũ in genere ꝙ eſt oratio, qͥa oratio ꝑ̃dicatur de ſyllogiſmo vniuoce, ⁊ non de ipſo ſolo ꝑ̃dicatur, ſed etiã de alijs quę ſane differũt a ſyllĩs. Etenĩ oratio vniuoce in eo ꝙ quid ꝑ̃dicatur de fabula, narratione, cõcione, ⁊ alijs ꝓpe infinitis quę inter ſe ſpẽ differunt.

runt. Itẽ addiris illis differẽtẏs ipſi orationi ſegregat ſyl/
logiſmũ ab alỹs orõibus, ⁊ indicant eẽ eius in quo cõ/
ſiſtat. nã īngt eam orõnem eẽ ſyllogiſmuꝫ in qua poſi/
tis qbuſdam alterũ a poſitis ex neceſſitate accidit ꝑ po/
ſita. Vnde per hoc[poſitis]ſeparat ſyllogiſmuꝫ ab alỹs
orõibus, in qbus nil ponitur, qualis eſt etiã oratio nar
ratiua. Itẽ apud ipſm ſignificat illud [poſitis] hoc ſcꝫ ac/
ceptis ⁊ cõceſſis. Nam vel a ſecũ diſputãte ſi cõtra aliuꝫ
ſyllogiſmus fieret, vel a ſeipſo ſi aliquis ſibimet oſtẽdẽs
aliquid rõcinaretur. Eteniꝫ qui vere oſtẽdit euꝫ opꝫ ac/
cipere q̃dam ⁊ cõcedere qbuſdam, ꝙ ita illa ſe habent,
deinde per hęc tãq̃ꝫ conceſſa quippiam aliud oſtẽdere.
Quod ꝟo bene hac voce[poſitis]vſus ſit, patet qa nõ
poteſt ipſam trãſferre ad vulgatiorem. Itẽ concedere ⁊
accipere opꝫ nõ modo affirmatiua, quãdoqdem nõ mi
nus negatiua q̃ꝫ affirmatiua ponãtur ⁊ concedant, atqꝫ
non prorſus oĩbus affirmatiuis ſylls eget qbus poſitis.
Poteſt etiam illud[poſitis]etiam indicare aliqđ cathe/
goricuꝫ ⁊ pdicatiuuꝫ. Nam hęc ꝓprie ponuntur in ipſo
ineſſe, vel nõ ineſſe accepta. nã hypothetica nõ ponun/
tur ſed ſupponitur. Nam Ariſtoteli videt̃ ſylli cathe
gorici ſimplr ⁊ proprie eſſe ſylli, vt oſtẽdit in prioribus
reſolutorỹs. Et hypothetici non ſimplr ſunt ſyllogiſmi,
ſed cuꝫ additione. Sic auteꝫ erit diffinitio ſyllogiſmi ꝓ/
prie ⁊ ſimpliciter ſiqs aſſignauerit eaꝫ. Item dixit[poſi/
tis]⁊ non poſito, vt qdaꝫ putant dãnantes diffinitionẽ,
quia nil ſyllogiſtice per vnum poſitum oſtẽditur, ſed ex
duobus ad minimũ. Nã Antipatri ſyllogiſmi quos mo
nolimnatos vocãt. i. vbi vnuꝫ ſolũ accipitur / nõ ſunt ſyl
logiſmi, ſed deficienter interrogãt velut hi, reſpiras, igi
tur viuis. Nam qa die exiſtente lumẽ eſt, ſed dies eſt, ob
id lumẽ eſt ſyllogiſtice oſtẽditur, ⁊ qa reſpirans viuit, tu
autẽ reſpiras, ſed non ſimpliciter ob hoc dies eſt lumen
eſt, ſed neqꝫ ob hoc reſpiras viuis. In qbus igitur nõ eſt
deductuꝫ notũ non ſufficit ad cõcluſionem ſola aſſum/
ptio accepta. Porro in hoc motus eſt nõ videtur ſeq nõ
eſt vacuuꝫ, q̃uis hoc ab Ariſto. oſtẽdatur verũ eẽ, itaqꝫ
noto deducto ⁊ manifeſto vtentes, vel euidẽtia ꝓpõnis
ỹlis putant per vnum poſitũ aliqđ concludere ſyllo. Si
gnuꝫ aũt huius euidentiſſimuꝫ eſt, qa non oratio alia ſu
mitur inferens cuꝫ deducto accepta, vt ſi dies eſt lumẽ
eſt, atq dies eſt, igit̃ lumen eſt, qđ ſi per hoc dies eſt, oſtẽ
ditur lumẽ eſſe aſſumpta ꝓpoſitio extrīſecus quã parel/
chon vocant ſit deductum. Nam parelchon ſit in his q̃
oſtẽdunt ſyllogiſtice aliquod extrinſecus additũ ad oſtẽ
ſioneꝫ euiſdem, qđ ſi non fuerit parelchon. ſ. addita pro
poſitio in hac rõne oſtenditur ꝙ in illa deficit, vel imꝑ/
fecta eſt rõ ⁊ ſylls. Non prorſus ſi qppiam ſeqtur ex ali/
quo ex neceſſitate, iam illud ſeqtur ſyllogiſtice. Nõ enĩ
quia ꝓſyllogiſtice ſeqtur ex neceſſitate ſeqtur, iaꝫ qa ex
neceſſitate ſeqtur aliqđ ex neceſſitate ſyllogiſtice ſequi/
tur, quãdoqdem nõ conuertatur. naꝫ in plus eſt necꝫ
q̃ꝫ ex neceſſitate in ſyllo ſequi. Tales quoqꝫ ſunt ſyllo/
giſmi rhetorici, quos enthymemata dicimus. Eteniꝫ in
illis videt̃ fieri ſylls per vnaꝫ ꝓpõnem, qa altera eſt no
ta iudicibus vel ab auditoribꝰ additur, vt is dignus eſt
ſupplicio. nã ꝓditor eſt. Nam hic iudex veluti manife/
ſtam hãc ꝓpoſitioneꝫ adiūgit. ſ. omneꝫ ꝓditorem eẽ di/
gnum ſupplicio. nã accipit hãc a lege dictam ⁊ poſitaꝫ,
ideo nec tales ſunt ꝓprie ſylli, ſed ſunt rhetorici ſyllo/
giſmi. In qbus igitur non eſt notum id qđ omittit̃ in his
fieri nõ poteſt ſylls ſ enthymema eſt. Etenim ſylls ſuo/
met nomine videt̃ ſignificare aliquaꝫ cõpoſitionẽ ora/
tionum, ſicut etiaꝫ cõdecretuꝫ ſigt̃ aliquã cõpoſitionem
decretorum. Cęterũ illud[aliqđ aliud a poſitis] indica/
tiuum eſt ꝙ dꝫ eſſe cõcluſio appoſita gratia vſus ⁊ vtili
tatis ſyllorũ ⁊ fere per huius adiectionem Ariſtoteles
indicat ꝙ ſylls eſt inſtrumẽtuꝫ. Nam eſt ad faciendũ ali
quod apertuꝫ cum nõ videatur notum. Eqdem ſylls ꝑ
quędaꝫ nota ⁊ manifeſta ſyllogiſmi vſus ſit, quare ſi nõ
poteſt idẽ ſimul notũ ⁊ occultuꝫ eſſe, neqꝫ opportunitas
ſyllogiſmi atqꝫ vſus ſeruaretur in qbus non eſt alteruꝫ
oſtenſum ab oſtẽdentibus. Nam ratio nõ pręhens ſylli
opportunitatem ⁊ vſum, neqꝫ ſylls eſt. Nam ſi ipſe ſylls
eſt inſtrumẽtum, ⁊ omne inſtrumẽtum eſt vtile, igit̃ ſyl/
logiſmus vtilis eſt, ille autẽ rõnes in quibus idem alicui
poſitorꝫ īfertur nõ ſunt vtiles, igit̃ ille rõnes in qbus idẽ
alicui poſitorꝫ infertur, non ſunt ſylli. Qđ ꝟo inſtrumẽ/
tum ſit vtile patet. Naꝫ in cunctis inſtrumentis videmus
ꝙ illud tollimus ⁊ deſtruimus ꝙ non põt propriũ vſuꝫ
cõferre. Nã neqꝫ lirã aliqs diceret q̃ muſicus vti nõ po
teſt, neqꝫ ſecurim qua fabricator nõ põt vti. Nam ⁊ quę
excidunt ab vtilitate ⁊ vſu nominãs ſuis nominibus ęquo/
ce dici, vt depicta vel ficta, ceu manũ lapideam, igitur
neqꝫ ſylls erit qui nõ ſeruabit vſum ſylli, talis autẽ ratio
eſt in qua concluſio eadem alicui poſitorꝫ concluditur,
ſicut ſunt rationes Stoicorꝫ, quę partim delatiuę ſunt, ⁊
partim differẽter cõcludere ab ipſis dicuntur. Nam de/
latiuę ſunt ſm ipſos tales ſi dies eſt, dies eſt, ſed dies ẽ,
igitur dies eſt. Et differẽter cõcludentes ſunt in qbus cõ
cluſio eadem eſt vni aſſumptorꝫ, vt in talibus, vel dies
eſt, vel lumẽ eſt, atq dies eſt, igitur dies eſt. Si aũt aliqs
diceret etiam tales rõnes ſyllos eſſe, ęquiuoce diceret.
Nam quomõ hoc non eſt abſurduꝫ idem poſitum ꝯclu/
di ⁊ demõſtrari aſſerere. Itẽ quomõ ſic nõ petit ea quę
ſunt in principio. Nam accipiens oſtẽſum in ꝓpõnibus
oſtẽdentibus idem id qđ eſt ꝑncipio accipit. Item abſur
dum eſt etiam non dicere inductionẽ in qua concluſio
alicui dictoruꝫ in demõſtrationeꝫ eadẽ eſt, qa nõ affert
vtile vſumqꝫ ꝑ inductionẽ, ſed abſurdũ eſt dicere ſyllm
nihil oſtẽdere. Nõ eniꝫ ſufficit figurã dictionis ⁊ ꝟborꝫ
efficere ſyllm, ſed opꝫ eſſe primũ ſignari ꝙ põt oſtende
re aliquid per verba. Nam neqꝫ in alỹs inſtrumẽtis ſuf/
ficit figura vt inſtrumẽti naturaꝫ indicet, ſed opus eſt ꝓ
pria materia cum qua ꝓprium opus tradet. Porro opus
eſt ſerrę vt talis ſit materię, nullus enim dicet ſerrę ta/
lem figuram eſſe in cera, opꝫ igitur tuꝫ ſylls ſit inſtrumẽ
tum, in ſeipſo etiam habere ꝓpriam materiã. Quod ꝟo
inutilis ſit ille qui īfert aliqđ poſitorũ, patet qa nõ poſſu
mus hoc vti neqꝫ ad demõſtrationeꝫ, nec ad ſyllm dia/
lecticum nec ad ſophiſticuꝫ. At hę ſunt ſyllogiſmi ſpẽs.
Item delatiui ſylli ſunt aſyllogiſtici, quatenus vel am/
bo aſſumũt, vel cõſequens. Nam cur magis añcedẽs q̃ꝫ
cõſequens. Illi nãqꝫ ſyllogiſmi ex diuiſione per cõtra/
dictionẽ non inferunt aliqđ idem alicui poſitorꝫ, ſed op
poſituꝫ reliquę orationi, cum accidit ob id qa taliuꝫ diui/
ſiuum eſt, fieri idẽ aſſumptioni, proinde in his qui nõ ex
talibus diuiſiui ſunt, ſylls ſit aſyllogiſticus qui nõ infert
oppoſitũ reliquę ꝓpoſitionis. Sed neqꝫ aliqs diceret ſyl
logiſmuꝫ eẽ ex illo diuiſo ⁊ vno eorꝫ in ſyllo diuiſiue re
liquuꝫ inferẽtem. Nã qa ei ꝙ infert̃ in ſyllogiſmo ex di/
uiſione accidit cũ ſit oppoſitum alterius in eodẽ diuiſi/
uo, vt ſit ſm verba aſſumptũ, qđ non eſt idem, neqꝫ ſm
idẽ oppoſitũ alteri relicto ex diuiſione, ⁊ ideꝫ eẽ aſſum/
ptum. Verũ ingrendum eſt ſm verũ eorꝫ quę eidẽ acci/
dunt, ⁊ in idẽ concurrunt facit rõnem ſyllogiſticam. Nã

Hic probat ꝙ non ſint idẽ eſſe alteri oppoſitũ & eſſe aſſumptum.

ꝙ ambo idē non ſint, neq; ſm idem inſint eidē pȝ, quia
non in oībus diuiſiuis ambo eidem inſunt, alioqn ſi ea
dem inuicez erāt, ⁊ idē eēt oppoᵐ ⁊ alterum eoꝝ quę
ſunt in diuiſione ⁊ eē aſſumptum alterum, igiẗ in eodez
in quo alterum ineſt, ⁊ alterū eſt. Quod ſi ineſt aliqbus
oppoſitis, tamē aſſumptis nō ineſt, itaq; nō erit idē in di
uiſiuis oppoſitū eſſe alterū eoꝝ ex diuiſione, ⁊ eſſe alte
rū eidem aſſumptuȝ, quare neq; in qbus ſimul exiſtūt,
tāq̄ȝ inuicez eadē coexiſtunt. Qȯ ſi non ſunt eadez, quę
rere opȝ ſm vtrum ipaꝝ facta illatione ſit ſylls. Hoc
autem aliqs acceperit ex continentia formę ſyllogiſmi.
Eſt inq̄ȝ hoc cōtinentia talis ſylli qui ex diuiſione ⁊ vno
eoꝝ in diuiſione oppoſitū infert reliquū. Sȝ ſi hoc, pȝ ꝙ
velut oppoſitū acceptum facit ſyllogiſmū, ſed nō vt idē
aſſumpto. Nō enim hoc vult continentia. Nam quibus
aliud eſt aſſumptū ⁊ aliud oppoſitum alter oppoſitū al
teri inferens manet in cōtinētia ſylli poſiti, ⁊ rōcinatur
ſm eādem, alter ꝟo inferēs aſſumptum, quādo non eſt
idē in ipſis aſſumptuȝ ⁊ oppoſitū, neq; manet, neq; rōci
natur. Sic etiā in qbus ambo concurrunt, ſylls fieret, vt
oppoſito accepto eo qȯ infertur, ⁊ nō veluti eodem cuȝ
aſſumpto. Quod autē in his nō ſit idez illatum cum aſ
ſumpto ex his aliqs pōt diſcere, vt in his diuiſiuis nō ex
oppoſitis cōtradictōe, ceu eſt iſte, vel dies eſt, vel nox
eſt, oppoſitū hinc nox eſt, qȯ qdem eſt, nō eſt nox ſignat
quidez diem eſſe, ſed qa non pncipaliter diez eē ſignat,
ideo nō idem eē dicitur cum aſſumpto hoc dies eſt. Nō
enim qa verbo dictioneq; aliud eſt hoc non eſt nox ab
hoc dies eſt, ob id nō eſt idē ipſi. Nam in qbus ſunt ea q̄
differūt ſm dictionez ⁊ alicuius eiuſdē ſunt ſimilr ⁊ pn
cipaliter ſignificatiua, hęc eādem faciunt ꝓpōnem, quā
uis habeant vocē differētem. Naȝ hęc hȝ gladiū eadez
eſt huic hȝ enſem, ⁊ ſi de eodē diceretur eadez ꝓpō eſt,
quia ab ipo gladio ⁊ enſe idez pncipaliter ſignificatur.
Sic igitur ⁊ illud nō eſt nox ſi diez eē ſimiliter ſignifica
uit dum dies eſt, nō qa alia ſunt verba, diuerſe ꝓpōnes
fuīt hę, illa quę dicit dies eſt, ⁊ hęc dicēs, nō eſt nox, ſed
quia nō idem pncipaliter vtraq; ſigt hoc dies eſt, ⁊ non
eſt nox, ob id diuerſa ſunt hęc inter ſe ⁊ nō eadem. Naȝ
hęc dies eſt, pncipaliter ponit diem eē, ⁊ per accidēs tol
lit noctem eē, ⁊ non eē noctem pncipaliter tollit noctez
eē, ⁊ per accńs diem ponit, eo ꝙ nō exiſtēte nocte ex ne
ceſſitate dies eſt. Vt igiẗ in his ita ſe hȝ, ⁊ illud dies eſt,
ideſt aſſumptū ⁊ illatum in pdicto ſyllo diuiſiuo ex con
tradictione eſt. Nō eniȝ vt idem pncipaliter ſignificans
accipiẗ ꝙ ſi hoc verū, non qa verbis eadē ſunt, iā ⁊ ſim
pliciter eadē erunt, ſed qa non ſunt eiuſdē ſignificatiua,
diuerſa ſunt. Nam ꝙ nō ſat ſit idētitas verboꝝ ad effici
endum eādem ꝓpōnem, vt neq; diuerſitas differentez
indicant ęquiuocationes. Quod ꝟo nō vt eiuſdez ſigni
ficatiuum vtroq; mō accipiatur, patet qa illud in aſſum
ptione aſſumptū dies eſt, velut pncipaliter aſſumiẗ ad ſi
gnificandum diem eē, ⁊ illud illatum tāq̄ȝ huius deſtru
ctiuum nō eſt dies infertur, tāq̄ȝ ęquale ſit huic, nō igiẗ
nō eſt dies. Vt igiẗ hoc non pncipaliter diem eē ponit,
ſed tollit hoc nō eſt dies, ſic etiā hoc, ſed dies eſt, eſt pro
eodem acceptū. Nam accipitur in illatione velut auſe
rens illud, ⁊ nō idem eſt illi, vt tollit hoc non eē diē, quo
pacto etiam vtiẗ ipo, vel vtiẗ ipo tāq̄ȝ ponēti diē eē. Nā
ꝓ ħ vt tollat nō eē diē vſus eſt eo, qȯ ſi aliqd aliud erat
auferens ipſum, ⁊ non hoc diem eſſe, illo certe ⁊ non
hoc vteretur. Sed volens diez eſſe ſignificare non alio
quodam q̄ȝ huius ſignificatiuo vteretur. Pręterea il

lud [ex neceſſitate] appoſituȝ eſt diffinitioni vt ſeparet
ſyllm ab inductione. Naȝ ⁊ inductio eſt oratio in ſita q
buſdā poſitis aliud quid a poſitis accidit, ſed non ex ne
ceſſitate. Non eniȝ neceſſariū eſt oſtenſum in inductio
nibus, qꝛ nec oīa per quę demonſtratio ſit ꝓpoſiti, ſumū
ptū, imo neq; ſi oīa acciperentur ex neceſſitate ſic eſſet,
vt vnūqȯq; erat aſſumptoꝝ ⁊ vlīū. Nam hoc ex neceſſi
tate accidere non eſt ſignificatiuū huius neceſſariā fieri
ꝯcluſionē in ſylls. Non enim in oībus ſyllis neceſſaria
eſt cōcluſio. Nam ⁊ in multis eſt contingens cōcluſio, qꝛ
ex cōtingētibus ꝓpōnibus eſt oſtēſum cōtingens, ſed eſt
ſignificatiuū huius ꝙ oſtenſuȝ ſequiẗ ex ꝓpōnibus per
quas oſtēditur ex neceſſitate. Porro ſi non ſequereẗ ex
poſitis ex neceſſitate illatū, ⁊ ſi neceſſariū fuerit non erit
hoc ſylls. Illud aūt ſcilȝ [per ea quę poſita ſunt] additūȝ
eſt, qꝛ monolimata argumēta, vel vbi vnū tātum ſumiẗ
rationes ſeparat a ſyllis. Non enim per poſita illatuȝ ip
ſis oſtenditur. Nam in his deficit illud ad demōſtratio
nem id qȯ relictū eſt, vt diximus, ſed etiā ſeparat ratio
nes quas vocant parelchōta. Nam hę orationes in qui
bus aliqua ſumpta eſt ꝓpoſitio extrinſecus ꝯhens non
per poſita cōcludunt cōcluſionem, ſiquidē ⁊ illa ſublata
adhuc poteſt idem cōcludi. Nam ſi ex his omne iuſtum
pulchrū, omne pulchrū bonum, cōcluditur oē iuſtuȝ bo
num, ſuperfluū erit addere ad demōſtrationē euſdem
oē bonū per ſe eligibile, vel ſi qd aliud, ſed neq; in qbus
non ꝓpria ꝯcluſio infertur, ſed aliquid aliud ꝯſīs ex illa
vel accńs illi tales rōnes ſunt ſylli, qm̄quidē non ſunt per
poſita, vt ſi acceperit aliquis voluptatē ſm nām, ⁊ ꝙ eſt
ſm nām eſt eligibile, ꝯcluderet voluptatē bonum eſſe.
Non enim hoc oſtēditur ex poſitis, etiaȝ ſi ſeqtur ex ne
ceſſitate ipȝ cōcluſum. ¶ Huiuſmodi erat rō dicta ab
Epicuro de morte, qm̄quidē non ex ꝓpōnibus dicentibus
ſequaẗ hoc ꝙ diſſolutū eſt non ſentit, ꝙ non ſentit nihil
ad nos, cōcluditur hoc mors nihil ad nos, vt ipſe putat.
Sed ꝙ diſſolutū nihil ad nos, ſed nec mors eſt diſſolutū,
ſed diſſolutio. Vnde non dedit dādo diſſolutū non ſen
tire ⁊ fieri diſſolutionē inſenſibiliter. Nō eniȝ diſſolutio
animalis eſt ipſum mori inſenſibile, ideo ad nos mori ⁊
non mori ſpectat, licet non ſemper mori, ideo duplex
mors, vel enim quę ſuit, vel quę fiet, naȝ quę ſuit, nō erit
ad nos, ſed quę fiet ad nos, hanc autē horremus metui
muſq;. Itez neq; ille rationes in quibus nulla ꝓpoſitio
aſſumpta eſt vlīs, ſunt ſylli. Etenim in his oſtenſuȝ non
per poſita oſtēditur ſed per vlem ꝓpoſitionē dimiſſaȝ.
¶ Itez euiſmodi ſunt rōnes a Stoicis dictę ꝯcludentes
ſine methodo. Non enim ſi a ęquale b, ſimiliter etiā b
erit ęquale ipſi g, ob id etiā a ipſi c ęquale erit oſtenſum
ſyllogiſticę. Non enim per poſita neceſſariū concludiẗ.
Nam ex poſitis hoc ſequiẗ qꝛ vlīs eſt vera hęc. ſ. ꝓpoſi
tio quę ſunt eidez ęqualia ⁊ inter ſe ęqualia ſunt, ideo il
lo poſito ⁊ diuiſo hoc cōpoſito ⁊ cōcluſo in vnam ꝓpo
ſitionē hanc a ⁊ g ſunt ęqualia b, nam ꝯcludiẗ ſyllogiſti
cę, ⁊ a eſſe ęquale ipſi g. Tale quoq; dici poteſt ꝙ dies
eſt, ſed etiā tu dicis dies eſt, igitur verū dicis. Naȝ ⁊ hic
ſequitur ex poſitis illatū, non tū per hęc neceſſitatuȝ, ſed
per hoc vle ꝙ eſt verū omnis qui die exiſtēte dicit diez
eſſe verū dicit. Nam hoc ſumpto aliquis colligeret poſi
ta in vnam ꝓpōnem hanc, tu aūt exiſtente die dicis diē
eſſe ſyllogiſticę cōcludet, igitur tu verū dicis. Naȝ in oī
bus talibus orationibus vle verū pretermiſſum eſt. Et al
tera ꝓpoſitio in duo diuidiẗ vel in plura ēt, vt in hac ra
tione, lex eſt ꝯtria enormitati, ſed etiā lex non malum, ⁊

enormitas legiſq3 abrogatio eſt malũ, igit̃ lex bonum. Nam in hac diuiſum eſt vle/tale, qd̃ non eſt malum ⁊ ↄ̃rium malo eſt bonũ, ſed diuideret̃ ꝓpoſitio altera in tria quę ſic ſe hʒ. Lex autẽ non eſt malũ, cum malum ſit enormitas ⁊ abrogatio legis ei erit ↄ̃ria. Naʒ huius partes ſunt lex ↄ̃ria abrogationi legis, ⁊ alia/ſed etiã lex nõ malum, ⁊ adhuc tertia, ſed etiaʒ abrogatio legis eſt malum, nam ex p̃dictis duabus ꝓpoſitionibus ſyllogiſticę cõcludit̃ legem eſſe bonũ. At ẽt ex vna diuiſa in tria.

¶ Demonſtratio ꝗ̃o eſt, quando ex veris, ⁊ primis ſyllogiſmus erit: aut ex talibus, quę p aliqua prima ⁊ vera, ſuę cognitionis principium ſumpſerunt.

¶ Cum definiuerit ſyllm̃ deinceps ſpẽs ſylli accipit quę oſtẽdunt̃ eſſe ſm̃ dr̃ã materię, ⁊ vnaquęq3 quid ſit ⁊ in quo habeat eſſe oſtẽdit ⁊ definit. Nam ſic ſylloꝝ dr̃as ſm̃ formã ⁊ ſpeciẽ accipiens oſtendet quo differt dialecticus ab alijs ſyllis. Sunt enim ſpecies ſylloꝝ factę ob differentiam materię demõſtratio/ſylls dialecticus/ ſophiſma, nã qui rõcinatur vel ex veris oſtẽdit, vel ex opinabilibus, vel ex apparẽtibus opinabilibus. nã nullus ex falſis ſimul ⁊ inopinabilibus rõcinatur. Et primo de demõſtratione dicit, naʒ hęc eſt propriſſimus ſylls. Eſt aũt demõſtratio ſylls ſciẽtialis. Porro inquit demõſtrationeʒ eſſe ex veris ꝓpõnibus ⁊ primis vel ex talibus ꝙ per prima ⁊ vera accepit principiũ gñationis circa ipſa, ideſt ſi per hęc fuerit oſtenſum ⁊ ſyllo cõcluſum ꝓpoſituʒ. Egdẽ quoꝫ ſunt principia cauſęq3 cognitionis hęc vera ⁊ prima ſunt. Non enim ols ſylls ex veris eſt proprie demõſtratio, ſed ſi vltra hoc qꝛ vera ſunt, ea quib⁹ oſtenditur ſylls fuerint prima, nam ſic erit per cãs, nam ſylls per cãs eſt demõſtratio, nam prima ſunt cauſę eorũ quę ſunt poſt ipſa. Veruʒ non opꝫ ſolum accepta eſſe natura priora his quę oſtẽduntur per ipſa ſed etiam prima, qꝛ ſunt immediata ⁊ nõ oſtẽdenda per alia, nam talia exiſtẽtia erunt nota ex ipſis notis naturę. Equidẽ p̊ncipia demõſtrationis ſunt ea quę ſeipſis nota ſunt, ⁊ immediata ſunt ſeipſis nota, quippe quę ſunt indemõſtrabilia, ob id demonſtrans ꝙ luna deficit, oſtẽdit per hoc qꝛ obturat occultatq3 ſe ſub terra, vt luna occultat̃ vel vmbrã terrę ſubijt, ſed ꝙ obſtruitur occultat̃ ⁊ vmbraʒ ſubijt, deficit. Nam cauſa deliquij defectuſue eſt occultatio. Vnde ſi quis oſtenderet terrę vmbra occultari lunam, qꝛ ipſa deficit non amplius propria oſtendit, quãuis verũ accipiat. Non enim per primum neq3 per cãm oſtendit proprie, aliud ⁊ effectuʒ ſed oſtendit per poſterius primũ. Naʒ poſterior eſt defectus ipſa obturatione occultationeue, ⁊ per illuʒ fit ipſe. Sic etiã per poſterius oſtendit qui demõſtrat qd̃ hęc peperit, qꝛ hʒ lac, nõ eniʒ habere lac eſt cauſa pariendi vel pepiſſe, ſed potius ecõtra peperiſſe eſt cauſa vt habeat̃ lac, tanq̃ȝ oſtendenduʒ ſit per peperiſſe ꝙ lac habeat qui voluerit per primuʒ ⁊ cauſam oſtendere. Similiter etiã oſtendẽs ꝙ homo hʒ pulmonẽ, qꝛ reſpirare poteſt, is quideʒ per vera ratiocinatur, non tamẽ per primũ, ideo neq3 demonſtrat, ꝙ ſi ecõuerſo oſtenderit ipſum poſſe reſpirare, qꝛ pulmoneʒ hʒ iam demonſtrat. Item qui oſtẽdit animal per ſenſibile, qd̃ ſenſum hʒ non demonſtrat, licet per ſenſum habere ꝙ etiam ſenſibile ſit, demõſtrauerit. ¶ Sʒ aliquis quęreret ſi demõſtratio eſt per p̊ma, ⁊ erit aliquis ſylls per vera ⁊ poſteriora, vel ẽt hic erit dialecticus, nam ſic vera ⁊ opinabilia accipiuntur, naʒ opinabile eſt vt quę hʒ lac pariat, ⁊ ꝙ deficit obumbrari, vel proprie illa eſt demõſtratio, ſed ſecũdario quippe quo ad nos eſt, quãdoquidẽ nobis notiora ſint ea quę accipiunt̃. Primo igitur ⁊ ꝓprie demõſtratio eſt ille ſylls qui per prima eſt, vt diximus. exẽplum autẽ huius per prima ⁊ immediata ſylli ⁊ tale erit, vniuſcuiuſq3 rei forma eſt id quo vnaquęq3 res eſt. Naʒ hęc ꝓpoſitio per inductionẽ conſtat, quippe quę eſt prima ⁊ indemõſtrabilis, ⁊ poſito ꝙ omne actu ens eſt ex materia ⁊ forma, nã ex hoc poſito ſeq̃tur illud vt oẽ ꝙ eſt ex mã ⁊ forma eſſe id ꝙ eſt per formã, cui ſi adderetur ꝓpoſitio dicens, ſed animal ex his eſt, quę eſt ẽt euidens ⁊ indemõſtrabilis, ↄcluderetur ꝙ forma animalis eſt illa per quã animal eſt, cui cõcluſioni ſi adderet̃ rurſus manifeſta propoſitio dicẽs, ſed animal eſt ſm̃ animam ſenſitiuã, ⁊ ſm̃ animã animal erit, quibus poſitis ↄcluderetur non amplius per prima ſed per oſtẽſa ex primis, hoc ꝙ anima eſt forma animalis. Rurſus ſi aſſumeremus ꝙ forma animalis eſt materialis, ⁊ animal eſſe materiale compertũ eſt, ⁊ adderemus huic materialis/forma eſt inſeparabilis, concluderet̃ ꝙ animã quę erat forma animalis eſſe inſeparabilẽ a corpore. Etenim ſi non per prima ⁊ immediata oſtẽſuʒ eſt, oſtẽdendum ꝙ quoq3 eſt hoc, naʒ qui demonſtrat ꝙ luna eſt lumine priuata, quia ipſa deficit, per immediataʒ quidem non oſtendit neq3 indemonſtrabileʒ. Non eniʒ indemonſtrabile eſt lunam deficere, ſed oſtẽdenduʒ eſt vt prius diximus per hoc qꝛ ipſa ſub terra obturatur ⁊ occultatur ⁊ per hoc qꝛ obumbrabat̃. Eo itaq3 ꝙ p immediata ⁊ prima oſtẽſum eſt, fit etiã per hoc ſylls demõſtratio, nã ⁊ ipſe aliquo modo fit per immediata oſtendẽs, eo qꝛ ea per quę oſtẽditur ſunt prius oſtenſa. Plane ſunt demõſtrationes per rationẽ de anima, quę partim per indemõſtrabilia, ⁊ partiʒ per oſtẽſa, ſed per indemõſtrabilia ſunt, quę ſcđo ⁊ vltimo fiunt. Sic etiã in geometria primũ theorema eoꝫ quę in libro elemẽtoꝫ Euclidis per indemõſtrabilia oſtẽditur, nam per principia, illud autẽ ꝙ tres anguli triãguli ſunt ęquales duobus rectis non amplius per indemõſtrabilia oſtenditur, naʒ p hoc quia incidentibus rectis inter paralellas ſunt viciſſim, ⁊ alternatim inter ſe ęquales, ⁊ per hoc, qꝛ cum incidit recte inter paralellas, alia extrinſeca eſt ęqualis intrinſecę ⁊ ex ↄ̃trario ęqualis quę non ſunt principia, ſed per demonſtrationẽ aſſumpta, tamẽ cõis oẽm etiã ſyllogiſmũ ex veris dicit demõſtrationem. Dicit igitur de demõſtratione ⁊ ſyllo demõſtratiuo principalr̃ ⁊ latius in poſterioribus reſolutorijs. Nũc aũt intantũ de ipſo dixit, quãtuʒ ipſi vtile eſt ad ſeparandũ ſyllm̃ dialecticum ab alijs ſyllis. Equidẽ ſylls eſt ꝓpõnes cũ cõcluſione.

¶ Dialecticus autem ſyllogiſmus, qui ex probabilibus eſt ſyllogizatus. Sunt autem vera ⁊ prima, quę non per alia, ſed per ſeipſa fidem habent. non enim oportet in diſciplinalibus principijs inquirere ꝓpter quid, ſʒ vnũquodq3 principiorum ipſum per ſeipſum fidem eſſe. Probabilia autem ſunt, quę videntur omnibus aut plurimis, aut ſapientibus. ⁊ his/vel omnibus/vel plurimis, vel maxime cognitis, ⁊ probatis.

¶ Cum dixerit de demõſtratione deinceps dicit de ſyllogiſmo dialectico, ⁊ inq̃t ſyllm̃ per opinabilia factum

eſſe dialecticū,qui dicēdo deinceps quę ſunt vera ⁊ pri
ma per quę dixit ſyllm demōſtratiuū fieri,⁊ quę nō opi
nabilia ſunt per quę dialecticū exponit oſtēdens ipſorū
differentiā. Vera igit̄ ⁊ prima hęc inquit eſſe quę non ꝑ
altera,ſed ex ſeipſis habēt fidem. Tales aūt ſunt imme
diate ꝓpōnes,nam principia ſcientifica inquit ea eſſe ex
qbus ſumēda eſt fides ⁊ non eſt querēda cauſa,cur talia
ſint,nō enim adhuc ipſa ſic ſe habētia eſſent principia ſi
haberent alia principia quędā ⁊ cauſas,talia aūt diffini
tiones ſunt,non enim per demōſtrationē accepta in dif
finitionibus,ſed ēt nāles cōes cōceptiones dictę,quales
ſunt dignitates,ſed ēt ꝙ calidū calefacit, ⁊ frigidū infri
gidat eſt principiū. Item eſt principiū ꝙ omne fit ab ali
quo fit hoc. Non enim opꝫ in principijs ſcientificis quę
rere,cur licet non velut legē ſtatuens dixerit, ſed demō
ſtrans ꝙ in quibus queritur cur non eſt hoc demonſtra
tio,nam oportet demōſtrationē habere per nota ⁊ quę
daꝫ ſunt opinabilia per quę dialecticus fit ſyllogiſmus,
deinceps dicit ⁊ inquit Opinabilia eſſe ea quę apparent
omnibus vel plurimis,vel ſapientibus, ⁊ his vel oībus,
vel plurimis , vel maxime notis ⁊ claris.] Et eſſent pro
prijſſime ⁊ omnino opinabilia ea quę omnibus vel plu
ribus videntur,cunctis quidē eligibile bonū eſſe, ⁊ ſanita
tē eligibilē eſſe diuitias ⁊ vitam. Nam qui aliter dicunt
non vt affecti ⁊ diſpoſiti dicunt ſed poſitione reſiſtunt,
cum ipſi teſtes ſint per electionē ipſoꝝ ꝙ talia ⁊ bonum
⁊ illud venerari parentes iuuant eos. Pluribus autē opi
nabile illud prudentia diuitijs eligibilior eſt, vel anima
eſt corpore honoratior, ⁊ dij ſunt. Siquidē igitur de poſi
tis in cōibus opinionibus erat ſermo dialecticis nīi,cer
te ſolum vel id ꝙ videt̄ oībus,vel pluribus erit ipſis ad
ratiocinandū ſyllo vtile, ⁊ ſic opinabile. Et cuꝫ iam etiā
de talibus rationes dialecticę ſunt, de quibus nihil mul
ti opinantur , ſed magis credunt alijs de ipſis , nam ſa
pientibus ⁊ ſe habentibus circa hęc credēt , igitur ſyllo
giſmus dialecticus erit ſyllogiſticus de omnibus. Rur
ſus vt diximus,etiā illud in his ſapientibus eſt opinabi
le. Eſt aūt ⁊ in his opinabile,primum quidē ꝙ oībus vi
det̄ ſapientibus,ceu eſt illud animi bona maiora eſſe ꝙ̄
bona corpis, ⁊ illud nihil ex non ente fit, ⁊ illud virtutes
eē bonas,vel id ꝙ plurib⁹ ipſoꝝ vł vt virt⁹ ꝑ ſe eligēda
eſt,ꝙ̄ꝙ̄ aliter Epicuro videat̄ , ⁊ fęlicitatē ob virtutē fie
ri,ſilr non eſſe corpus impartibile aliqđ neqꝫ mūdos in
finitos,vel ſ.maxime claris hoībus vt animam eſſe im
mortaleꝫ per Platonem,vel quintum aliqđ corpus eſſe
apud Ariſtotelem. Etenim clari viri ⁊ fame ⁊ opinione
pręcipui in Pħia tales a multis laudantur ⁊ ſumma ad
miratione habent̄ ,proinde tale erit etiā ab illis quodā
modo dictū,ac ſi a pluribus alijs eſſet poſitum,naꝫ in ta
libus opinionibus ipſos admittūt ⁊ eoꝝ authoritatē re
cipiunt, naꝫ per quę hi ſunt clari fama,etiā illa ſunt opi
nabilia,per tales autem opiniones ſapientes clari ha
bentur. Item tradet nobis etiam locos in ſermone de ꝓ
poſitionibus dialecticis, quibus ſciemus opinabilia ac
cipere Item differt opinabile a vero,non eo qđ falſum
ſit. Nam ſunt quędam opinabilia ⁊ vera,ſed conſiſtunt
in iudicio, ⁊ arbitrio. Nam verum eſt a re de quo eſt iu
diciuꝫ , naꝫ quādo ab ipſo hoc aſſereretur,tunc eſt veꝝ,
ſed in opinabili nō oībus pendet iudiciū, ſꝫ ab auditori
bus, ⁊ his ſuſpitionibus ⁊ opinionibus q̄s hñt de reb⁹.

¶ Litigioſus autē,eſt ſyllˢ ex iſs,quę viden
tur ꝓbabilia, nō ſunt aūt. Et qui ex ꝓbabilib⁹
quidē/aut ex ijs,quę vident̄ ꝓbabilia/eſt ap
parēs. Non eniꝫ oē/qđ videt̄ ꝓbabile,eſt ⁊ ꝓ
babile. Nihil enim eoꝝ,quę dicunt̄ ꝓbabilia
in ſuperficie,hꝫ oīno phantaſiā,velut circa li
tigioſarū principia/accidit ſeſe habere. Sta
tim enī ⁊ ſępius ēt eis,qui parua videre poſ
ſunt,manifeſta eſt in his, falſitatis nā. Ergo
prior qdem eoꝝ(qui dicti ſunt litigioſi ſylli)
etiā ſyllˢ dicatur. reliquus xo,litigioſus qui
dem ſyllˢ.ſyllˢ autēꝫ non.eo ꝙ videt̄ qdem
ſyllogizare,ſyllogizat autem, minime. Am
plius autē pręter omnes, qui dicti ſunt ſyllo
giſmos,ex ijs,quę ſunt circa aliquas diſcipli
nas peculiaria,fiunt paralogiſmi. Quemad
modum in geometria, ⁊ huic cognatis acci
dit ſe habere. Videtur autēꝫ hic modus diſ
ferre a dictis ſyllogiſmis. Nam neqꝫ ex ve
ris, ⁊ primis ſyllogizat pſeudographus, ne
qꝫ ex probabilibus. Non enim in definitionę
cadunt,neqꝫ enim quę omnibus vident̄ , ſu
mit,neqꝫ quę pluribus,neqꝫ quę ſapientib⁹,
⁊ his,neqꝫ quę omnib⁹,neqꝫ quę plurimis,
neqꝫ quę probatiſſimis. Sed ex peculiarib⁹
quidem diſciplinę ſumptis,non veris autem
ſyllogiſmum facit. Nam eo ꝙ aut ſemicircu
los deſcribit non,vt oportet , aut lineas ali
quas ducit , non vt ducendę ſunt , paralo
giſmum facit.

¶ Dixit quidem de litigioſis in libro de elenchis ſophi
ſticis,ibi quoqꝫ erat ſermo principaliter ei de his. Verū
hic diffinit ſimiliter, vt etiam ibi ſyllogiſmuꝫ litigioſuꝫ.
Et duplicem inquit eſſe talem ſyllogiſmum,aliuꝫ ꝓpter
materiā peccātem,ſed minime ob formam . nā talis ex
apparētibus opinabilibus nō exiſtētibus eſt ſyllˢ. Quę
dam autē ſunt apparētia opinabilia,ſed nō exiſtētia opi
nabilia ipſe inqt. Non enim inquit omne apparens opi
nabile ꝓbabileue, ⁊ eſt opinabile ſeu probabile, ⁊ qđ ſit
probabile opinabileue ⁊ cur, infert dicendo[Nihil eoꝝ
quę dicūtur probabilia in ſuperficie habet oīno phanta
ſiā.] In ſuperficie autē eſt ꝙ ex termi breuior inſtātia eſt
redargutum,talis autem eſt ſpecies propōnuꝫ litigioſo
rum ſyllogiſmoruꝫ, vt apparere eſt ꝓbabile, hoc viden
tem habere oculos, ⁊ illud quę loqris per os exeunt qđ
accipiens aliquis concludit hoc plauſtrum per os exire
dicēteꝫ plauſtrum. Et quę non abiecisti habes . nam ali
quis hoc accipiens concludit ꝙ habes cornua quādoq
dem non abiecisti cornua. Similr iſtud etiā qui hꝫ viſuꝫ
videt, ⁊ dormiens habet viſum. Naꝫ talia in ſupficie ha
bent ꝓbabile ⁊ vt ipſe inqt ſtatim etiā eis qui parua vi
dere poſſunt,manifeſtū in his falſum ſeqtur, ꝙ nō habꝫ
vere probabile. Nam facile nō eſt in illo falſum deprhē
da ſ. deos omnia poſſe cum ſit opinabile eſt nō verū,nō
facile redargui poteſt. Similiter maiori bono cōtrariuꝫ
eſt maius malum . nam aliquis in paucis hoc inueniret
non ſic ſe habere, vt in bona habitudine ⁊ ſanitate vide
tur eſſe. Nam maiori bono eſt cōtrarium, ⁊ hoc eſt ma

la habitudo, quę minus malū eē videť q̄ morbus q eſt cōtrarium ſanitati minori bono. Illud quidem conſtat omnes ęgrotans malam habitudinez habere, ſed non omnes habētes malam habitudinez iam ⁊ ęgrotant. Et cauſa huius eſt, ꝙ bona habitudo cōplexa eſt in ſeipſa ſanitatē. Naz ſanitas eſt bona habitudo, ideo cōtinens in ſeipſa ſanitatē eſt maius bonū q̄ ipſa, naz ipſi ineſt ꝟ vt ſit de numero eoꝝ quę per ſe eliguntur, ſed mala habitudo nō amplius in ſeipſa cōtinet morbū, ſed eſt illi ſoli in quo iā ſupererat bona habitudo ſanitatis. Morbus autē in ſeipſo ecōtra continet malaz habitudinē, nam in mala habitudine fit morbus, vt etiaz bona habitudo in ſanitate. Hos igitur ſyllōs litigioſos ſyllōs eſſe, inqt ꝑpter mācharacterm, nam quādo aliqs ratiocinareť aliquid in cōiugatione ſyllogiſtica per tales ꝑpōnes litigioſus ſyllś fit, vt prędicti habēt, ⁊ talis, omnis vir virilitatē habet, ſed eſt tunica virilis, igitur tunica habet virilitatez, nā hic ſyllś litigioſus eſt nō ob aliquid aliud, q̄ qa aſſumptuz eſt, vt opinabile, ꝙ oē virile habet virilitatē, cuz in cōiugatiōe ſyllogiſtica exiſtēte in p̄ma figura ex duab⁹ affirmatiuis alia particulari ⁊ alia vl̄i maiore fiat ſyllś. Eſt etiā qdaz ſyllś litigioſus q peccat ſm formaz, ⁊ his non eſt ampli⁹ ſyllś ſimplr, ſed eſt hoc totū ſyllś litigioſus talis q̄les ſūt interrogate rōnes in ſyllogiſtica cōiugatione, vt concluderet aliquis, ꝙ omnis hō eſt equus, qa accipit oēm hominē eſſe aīal, ⁊ oēm equū eē aīal, nā talis cōplicatio eſt aſſyllogiſtica, q̄uis ex veris ſit ꝑpōnibus, eo quod ſit ex duabus affirmatiuis in 2ª figura. Silr ⁊ ſi acciperet aliqs corpora mortua moueri ⁊ alterari, ſed ⁊ ſenſibilia mouentur, ⁊ ex his putaret oſtēdere ꝙ corpora mortua ſentiunt, vt putauit Democritus. Talis autē paralogiſmus fieri pōt etiaz ex veris vt hi quos p̄diximus. His quoqꝫ ſimiles tales ſunt, hō aīal eſt, ⁊ aīal eſt genus, igiť hō eſt genus, nā ꝓbabiles ſunt ꝑpōnes ⁊ vere, ſꝫ cōplicatio aſſyllogiſtica, ꝙ in 3ª figª eſt ⁊ nō eſt vl̄is maior, talis etiā iſte qn̄ aliqs temperātiam abſtinētiāue putāt oſtēdere, qa ambe meliora faciunt q̄ voluptates, Nam vere ſunt ꝑpōnes ⁊ ꝓbabiles, ⁊ ſpecifice, ſed in 2ª figura duę affirmationes rurſus ſunt aſſumpte, ſed per hęc neqꝫ virilis eſt ſciens, qa ⁊ vtriqꝫ ipſoꝝ ineſt confidentia. Cęterū de probabilibus opinabilibuſqꝫ hoc primo accipere opꝫ ꝙ ꝓbabilia quatenus ꝓbabilia ſunt, neqꝫ vera, neqꝫ falſa ſunt. Etenim q̄dam ꝓbabilia opinabiliaue ſunt vera, vt deos eē, ⁊ q̄dam falſa, vt dij oīa poſſunt, non eniz mala poſſunt quę ēt inter oīa numeranť. Vt igiť vera q̄dā rurſus ſunt ꝓbabilia, vt per ſphęrā inerrabilē omne corpus eſt in loco, nam ex hoc videri fit probabilis opinabiliſqꝫ iudicium vt diximus. Cum autez dixerit hęc ēt de ſyllō litigioſo, ⁊ oſtēderit ꝙ dřias ſylloꝝ circa māꝫ eoꝝ. Naz nullus ex falſis ⁊ inopinabilib⁹ rōcinatur, vt p̄dixi. Nā ꝟ eſt ꝑpter dictas materias ꝑpōnum differētia. Etenī tētatiuus quē in alijs locis proponit, ex opinabilibus aliq̄ modo etiā iſte eſt, hoc tn̄ differt a dialectico, qa dialecticus ex ſimpliciter opinabilibus ⁊ ꝓbabilib⁹ eſt, ſed tētatiuus ex his quę videnť ridenti ꝓbationez ⁊ ſyllm̄ facit periclitādi cā, ex his igiť opinabilib⁹ ille ē. Cū aūt dixerit de his p̄ter p̄dictos oēs ſyllōs, inqt demōſtratiuū eſſe qui ex veris ⁊ p̄mis eſt, ⁊ dialecticū q eſt ex opinabilib⁹ ⁊ litigioſum q ex apparētib⁹ ꝓbabilib⁹ rōcinatur ⁊ aliaz eē ſpēm ſylloꝝ, inqt. Naz hic eſt ſm vnāquāqꝫ ſciētiā ex proprijs p̄ncipijs ſcientię fit paralogiſmus vt in geometria dicimus eē falſo deſcripta. Diceret autez cognatas geometrię ſciētias arithmeticā. Etenī hęc circa quātitatez

diſcretuz. Itē diceret aſtrologiā, viſualē, ⁊ mechanicā, naz hę vtitur geometricis p̄ncipijs. Hęc igiť ſpēs ſyllogiſmoꝝ ꝙ ſit alia a p̄dictis, ex hoc oſtēdit, qa nulla diffinitio tradita cōgruit ipſi, nam qui falſum deſcribit, neqꝫ ex veris ⁊ primis falſum deſcribit, naz impoſſe eſt ex veris falſuz ꝯcludi, neqꝫ ex opinabilib⁹, nō enī incidit ſub diffinitiōe opinabilium ex qb⁹ ſuit falſo deſcripta. Nam pſeudographus .i. falſi deſcriptor nec accipit q̄ omnib⁹ videntur, neqꝫ ea quę pluribus vidētur. Nam neqꝫ principia omnes intelligunt, vel plures de his, imo neqꝫ ea quę ſapiētibus vidētur nec pluribus, nec notiſſimis hoībus, etenim ſi alicuius ſapiētis dogma aliqd tale eſt nō aſpicit, ſed falſi deſcriptor non accipiēs hoc ꝙ alicui videtur poni, ſed in ſermone de ipſis deductionez facit. Item nec diffinitio litigioſi ſyllogiſmi competeret talibus paralogiſmis. Nā neqꝫ ob id quia probabile videť ⁊ apparet illud ſic aliquo modo deſcribit, quid deſcribit, neqꝫ ob id quia non ratiocinatur qui falſum deſcribit. Quod autē non ſit talis diffinitio deſcribētis falſuz quod vocant pſeudographonta, indicauit quia dicit. Sꝫ ex peculiaribus quidem diſcipline ſumptis ⁊ non ex veris ſyllogiſmuz facit. Non enim per talia litigioſus ſyllogiſmus fit, igitur hęc eſt alia ſpecies paralogiſmoꝝ, quia nec dialecticus, nec ſophiſticus vtitur, ſed qui ſm has ſcientias experientię cauſa verſantur circa eas ⁊ exercitationes, vt oculatiores fiant ipſi veritates quę ſunt in ipſis, ſed indicatiuum huius ex peculiaribus principijs paralogiſmos geometrię fieri appoſuit hoc, nam eo ꝙ ſemicirculos deſcribit non, vt oportet, aut aliquas lineas ducere, vt non ducende ſunt paralogiſmum facit falſi deſcriptor. Vnde ſic facti paralogiſmi fiunt vſu principiorum geometrię, non enim vt alijs quibuſdaz videtur accipit aliqd hoꝝ oſtēdens per hęc, ſed velut ſequētia geometria p̄ncipia ⁊ non ob dicta deductionem facit, ſed ob nō decentem deſcriptionem, naz omni cētro ⁊ ſpatio dato circulum deſcribere, ⁊ ab omni puncto in omne punctum rectam connectere, qbus vtiť q deſcribit ſemicirculos non vt opꝫ, ⁊ lineas ducēs, nō vt ducende ſunt in principijs geometricis ſunt. Sed ex peculiaribus quidem diſciplinę ſumptis. Quod ſumpta ſint ꝑpoſitiones apud Ariſto. notandum eſt. Illud autem, nam eo ꝙ vel ſemicirculos deſcribere nō vt oportet, vel aliquas lineas ducere nō vt ducēde ſunt oſtendit etiam ſimplr vſum hoc fuiſſe, vl̄ter factis deſcriptionibus falſis circa hęc poteſt etiam velut exemplum falſi deſcripti id ipſum dixiſſe. Naz ſm geometriam falſo deſcriptum vt deſcribere ſemicirculos, ſicut non oportet ⁊ lineas ducere vt non ducende ſunt. Equidez oſtendit falſi deſcriptor duo latera trianguli reliquo eē ęqualia, ⁊ illud minores duos eſſe reliquo, ponitur autem tāquā oſtendēdum in geometria ꝙ omnis trianguli duo latera ſunt reliquo maiora prorſus ſimul accepta, igitur duo ęqualia reliquo falſi deſcriptor per non decentem ſemicirculorum deſcriptionem, ⁊ linearum coniunctionem ſic oſtendit accipiendo rectam a/b, quam ſecat ſm c, ⁊ circa vtrāqꝫ harum a/c/b/ ſemicirculos deſcribit quę ſeſe inuicem tangunt ſm punctum b/ diuiſis inter ſe per illud a/b/c, ⁊ c/b/b, ⁊ centra accipiendo ſemicirculoruz, huius a/b/c, ipſum d, ⁊ huius c/b/b, ipſum e/ ab ipſo b, quo ſe tangunt inuicem ſemicirculi rectos ꝯiungit ipſis centris d/⁊ e, fit tunc triangulus d/b/e, ⁊ quia ex centro ſunt d/b, ⁊ b/c, in ipſo ſemicirculo a/b/c, ęquales ſunt inter ſe, ⁊ per eadem etiam hę ſcilicet e/b, ⁊ e/c. Etenim

⁊ ipſe ſunt ex centro ſunt in ſemicirculo b/b/c, igit̃ duo latera trianguli hec d/b, ⁊ b/e, baſi trianguli huic d/e, ſunt ęqualia, ⁊ per hoc oſtendit duo trianguli latera eē ęqualia reliquo. Unde neq̧ ſemicirculos deſcribit ut oportet, non enim poſſunt ipſi inuicem attingi eſſe per b/punctum, ſed ſolum ſm̃ c/a quo ceperunt deſcribi, neq̧ lineas ducendo ipſe ut ducende ſunt, duxit. Non enim poſſunt ab ipſo contactu ſemicirculorum duci quędam lineę ad centra ſemicirculorum facientes triãgulum. Nam ducte a contactu non ſunt quędam alię q̃ in quo centra ſunt. naꝫ motus ipſarum ſm̃ c. Rurſus autem deſcribentes falſo unum eſſe duobus maiorem ſic, oſtẽdunt per deſcriptionẽ ſemicirculoꝝ ⁊ coniunctione linearũ accipientes rectã a/b, ⁊ in eadem cognata inter ſe ⁊ proxima accipiunt pũcta hec c/d, ⁊ circa utrãq̧ harum a/c, ⁊ b/d, rectarum ſemicirculos deſcribunt inuicẽ ſeſe diuidentes vel tangentes ſeſe inuicem in puncto e/ ⁊ ab ipſo e/ſigno, quo ſeſe mutuo tangunt ſemicirculi, quia centra ſemicirculorum hec z/f/rectas coniungunt, fit autem triangulus e/z/f, ⁊ quia ex ipſo centro hę ſcilꝫ e/z/c, ſunt inuicem ęquales, ęquales autem ⁊ f/e, ⁊ f/d, inter ſe. Etenim hę ex ipſo centro f/ſunt in ſemicirculo b/e/d, duo igitur latera triãguli z/e/⁊ e/f, ſunt ęquales his z/c/⁊ d/f, quę ſunt minores baſi z/f, triãguli quare ⁊ duo latera trianguli z/e/⁊ e/f, ſunt reliquo z/b, minora, igitur denuo falſum deſcriptum fit ꝓpter deſcriptioneꝫ ſemicirculoꝝ, nam nequeũt ſic circũſcriptis ſemicirculos ſecare inuicem, vel prorſus inuicem tangi, atq̧ ob cõiugationẽ lineaꝝ. Non enim decenter ducte fuerant e/z, ⁊ e/f, recte velut a ſectione ſemicirculoꝝ. Hę aũt fuerunt quę circulum fecerunt. Preterea ut adiacet ſophiſticus dialectico qui ex apparentibus opinabilibus probabilibuſue argũt, ſic etiã is paralogiſmus adiacet demõſtratiuo cuꝫ faciat ex peculiaribus ꝓpoſita principiis rationes ducendo ad falſas per quędam falſa.

¶ Species igitur ſyllogiſmorum, ut figuraliter ſit complecti, ſint dictę.

7 ¶ Velut deſcriptione quadã ⁊ nõ diligẽter exploratęq̧, ſic aũt forte dicit, vel q2 non exactã diffinitionẽ uniuſcuiuſq̧ tradidit, vel potius, q2 nõ hę elaborate tractat cũ nõ ſit eius ꝓpoſiti de his dicere, vel q2 adiecit his tribꝰ primis dictis in aliis ẽt ſyllm̃ tentatiuũ tanq̃ alius ſit ab his qui nunc dicti ſunt, vel idẽ eſt tẽtatiuus cũ ꝑdicto paralogiſmo facto ex ꝓpriis alicuius ſcientię. Etenim tentatiui diffinitionẽ aſſignãs in libro elẽchoꝝ ſic tradidit. Tẽtatiui aũt ex apparẽtibus ridenti, ⁊ neceſſariũ eſt ſcire ſimulãti ſe hẽe ſcientiam, qđ ęquale eſt huic ⁊ ex peculiaribus alicuius ſciẽtię fiunt paralogiſmi, ⁊ huic, ſed ex peculiaribus quidẽ diſciplinę ſumptis. Naꝫ ſimulantẽ ſe hẽe ſcientiã opꝫ principia ⁊ peculiaria illi ſcientię ſcire ⁊ ſm̃ illa iudicare ⁊ tẽtare. Et erit tentatiuus dictus ab interrogante ꝓpõne, ⁊ falſo deſcriptũ, ⁊ paralogiſmus ab eo ꝙ fit, ſed etiã enthymema, ⁊ nõ ſimplr̃ ſylls, ut rhetoricus eſt de quo mentionẽ cuꝫ nõ fecerit merito diceret illud figuraliter dici, vel ꝙ figuraliter dixit. Etiã ſm̃ differentias figurarum fiunt ſpecies ſyllogiſmorum.

¶ Sũmatiꝫ aũt dicẽdo de oĩbus ꝑdictis, ⁊ de his, quę poſtea ſunt dicẽda, in tãtũ nobis determinatũ ſit, eo ꝙ de nullo eoꝝ exactã rõneꝫ aſſignare elegimus. ſed aliquãtulũ figuraliter de his volumus pertrãſire, oĩno ſufficiẽs arbitrãtes eſſe ſm̃ propoſitã methodũ poſſe cognoſcere quoquo modo unũquodq̧ illoꝝ.

¶ Cum dixerit de ſyllis ꝙ ſpẽs ipſoruꝫ velut figuraliter ſunt accepte, infert ꝙ ẽt ſummatim de oĩbus dictis opꝫ ac de his quę ſunt poſtea dicẽde determinare ⁊ mentionẽ facere, q2 de nulla diligentẽ diffinitionẽ ⁊ ſcientificaꝫ ⁊ demõſtratiuaꝫ aſſignare prius eligimus, ſed cõis ⁊ in quadã figuratione quatenus attinet ad methodũ dialecticã ſufficiẽter omnino cognoſcere qualitercunq̧ uniuſquodq̧ dictoꝝ. Nã probabilia ⁊ per probabilia oſtẽſa ſeparata ſunt a certitudine ſciẽtiali. Talia aũt ſunt ꝓpoſita, nam de ſyllis quõ fiant ⁊ ſm̃ quot figuras ⁊ quot ſinguli ⁊ qui demõſtratiui ⁊ qui nõ atq̧ perfecti ſylli ⁊ qui imperfecti, ⁊ quę ſyllogiſticę ⁊ aſſyllogiſticę cõplicationes de qbus mentionẽ aliquo mõ definiẽs priuatiuũ ſyllm̃, ⁊ uſr̃ utiliũ ad tractationẽ ſyllogiſticaꝫ in prioribus reſolutoriis diximus diligenter. Sed de demõſtratione ⁊ diffinitionibus in poſterioribus reſolutoriis dixit. Equidẽ dixit de diffinitionibus ẽt in metaphyſicẽ, ſed de oĩbus generibus ipſarum in his etiã mentioneꝫ fecit, licet magis in ſuperficie, nam ſi in illis dicta hunc aliquis trãſferrat terminum dialecticę egredietur quę eſt (ut dixit) ex opinabilibus ſyllogiſtica. 8

C·2

¶ Conſequens aũt erit iis, quę dicta ſunt, dicere, ⁊ ad quot, ⁊ quę utile ſit hoc negotium.

¶ Dicens quis ſit dialecticus ſyllogiſmus ⁊ quo ab aliis differat, quia per probabilia ratiocinatur cõſequenter deinceps ad quot quęq̧ utilis ſit dialectica oſtendit, nã ad methodũ hanc tradendã neceſſaria eſt horũ doctrina, naꝫ qui utilitatẽ dictoꝝ ſciunt, promptiores ſunt circa illa. Simul aũt ⁊ quia ponitur eſſe per probabilia ſyllogiſtica. Videtur aũt phĩa circa vera ⁊ oſtenſioneꝫ per vera verſari quę ſeparata ſunt a tractatione circa ꝓbabilia, hoc oſtẽdit, ꝙ ad phĩaꝫ ⁊ inuentionẽ veroꝝ utilis eſt dialectices ⁊ hęc facultas non eſt extra phĩam. 9

¶ Eſt itaq̧ ad tria. ad exercitationes, ad colloquia, ad eas (quę ſm̃ phĩaꝫ ſunt) diſciplinas. Quod igitur ad exercitationẽ ſit utile: ex his proſpicuũ eſt. Methodũ eniꝫ habẽtes, facile de propoſito argumẽtari poterimus. Ad colloquia ꝟo, eo ꝙ multoꝝ annumerãtes opiniones, nõ ex extraneis, ſed ex propriis dogmatibus ſermocinabimur cõtra eos, trãſmutãtes quicq̃d non bene videntur nobis dicere. Ad ſm̃ philoſophiam autẽ diſciplinas, quoniam potentes ad utraq̧ dubitare, facile in ſingulis intuebimur verum ⁊ falſum.

¶ Inquit ad tria eſſe dialecticẽ tractationẽ eſſe utilẽ, ⁊ ad exercitationem. Dicit autẽ exercitationem vel eaꝫ quę fit dum diſputatur contra aliquos. Nam accipientes aliqua ꝓblemata de his quę diſſerẽda ſunt ⁊ exercẽtes tẽtant his inſtare facientes argumẽta per opinabilia. Vel exercitationẽ dicit argumentationẽ ad utrãq̧ partem. Equideꝫ conſueta erat apud veteres talis forma rationum, ⁊ colloquia plura hunc in modum faciebant, ⁊ nõ in libris ut nunc, quippe tunc non erant tales libri, ſed aliqua poſitione poſita ſeſe circa eam exercebant ut inuenirent argumenta qbus ꝓbarent ⁊ refellerent poſitũ ꝑ opinabilia ⁊ ꝓbabilia. Et ſupſunt tales libri Ariſtotelis ⁊ 10

lis ꝛ Theophraſti ſcripti qui habēt argumētationeꝫ ad oppoſita per probabilia. Vnde ꝛ ad taleꝫ exercitatiōeꝫ inqr. vtileꝫ eē dialecticē. nam hītes aliquē methodum inueniendi argumenta, quę eſt locoꝝ cognitio facile argumētari poterimus, nam vt in rhetoricis declamationibus ꝛ exercitationibus potētes diuidere ꝓblemata ꝛ cōtinentes ordinē capitū facile ſic arguūt, ſilr ꝛ in dialecticis qui ſciuerint methodū facile abūdabūt argumētis ad oſtēdenda ꝓpoſita. Eqdē talis exercitatio eſt vtilis ſm rationes ad inuentioneꝫ q̄ſitoꝝ ꝛ veroꝝ, vt etiā ipſe dicet per quę poſſint ipſam eē vtilē ad phiam. Nam multoante ꝑparat animū, vt enīꝫ corporis exercitia fiūt ſm artem, ꝛ faciunt bonam habitudineꝫ corpori, ſic ēt exercitia animi in rationibus ſm methodum facta propriam habitudineꝫ animo inducūt igeritq̄ꝫ. Et propria animi habitudo eſt vis dialectices quatenus ipſa eſt inuentrix ꝛ iudex veri fit. ¶ Item 2ᵐ modū vtilitatis eius adiungit quo ipſa eſt vtilis ad congreſſus ꝛ molitiones, vbi vocat congreſſus, ꝛ iſtas molitiones colloquia contra multos quę aſſequi oportet eos qui verſantur in publicis ꝛ hominum congreſſu, ꝛ cōſequi ea vtiliter, itaq̄ꝫ per vera ꝛ demonſtratiua non poſſunt de cōmunibꝰ loqui cum vnus contra alium viciſſim loquitur. Neq̄ꝫ enī principiū talium poſſunt intelligere, ſed neq̄ꝫ diſcere ſuſtinēt, quocirca neq̄ꝫ poſſunt iuuari ab aliquo horū quorum nec principiuꝫ intelligere poſſunt. Si auteꝫ per opinabilia ꝛ ea q̄ videntur etiam ipſis colloquia faciemus contra plures, ea ſequentur ex ipſis dictis, ꝛ facile mutarentur per tales rationes ſi aliquid non foret recte poſitum. Nam putanti voluptatem eſſe bonum ꝛ inſeruiēti huic, ſi quis ob id dicere ꝙ voluptas eſt gñatio in naturam ſenſibilis, ꝛ talis natura non poteſt eſſe bona, quia generatio imperfecta eſt, ꝛ nullum imperfectum bonū, igitur per hoc aliquis vellet oſtēdere tali ꝙ non eſt voluptas bonū, is nil plus faceret huic q̄ꝫ a principio cum neſciat quid ſit id qđ dicitur. Si autem a cōibus ꝛ ꝓbabilibus incipiens quęreret ipſaꝫ, ꝛ ſi non videretur ipſi bonum facere bonos, vt etiam album albos, ꝛ calidus calidos, ꝛ hoc poſitum ſimul negaret, ſi videretur ei ꝙ voluptas efficit bonos, equideꝫ aſſumetur ꝙ non facit, nā ꝛ hoc manifeſtum eſt. Concludet auteꝫ ꝙ voluptas eſt non bonum ex probans exiſtimatiſq̄ꝫ ab illo, ideo ꝛ ſimul perſuadebit ipſum. nam veriſimile aliquo modo erit id qđ oſtenditur ei ꝙ ponitur ab ipſo. ¶ Tertiuꝫ pꝛeterea vtilitatis modū ponit dicendo ꝙ vtilis eſt ad eas quę ſunt ſm phiam diſciplinas, ꝛ ad cognitioneꝫ ſm ſcientiam, ideſt ad inuentionem veri ꝛ cognitionem. Dixit autē [diſciplinas ſm philoſophiam] ſ. naturalē, moralem, rationalem, ꝛ metaphyſiceꝫ, nam qui poſſunt intueri perſuaſibilia conferentia ad oppoſita, ꝛ ad vtraq̄ꝫ arguere, facile inuenirēt in vtra ipſarum parte contradictionis verum vt audientes ambas partes contradicentium. Vt enim iudex quia vtrūq̄ꝫ audit iuſtum cernit, ſic etiam in quęſtionibus philoſophicis, equidem in pleriſq̄ꝫ facile non eſt inuenire, niſi prius in vtrāq̄ꝫ partem aliquis argumenta fecerit. Conſonat etiam his dictum Platonis in Parmenide quod eſt. Aſſueſac teipſum ꝛ exerce magis per eam quem videtur inutilis eē, ꝛ a multis vocatur garrulitas dum iunior es, ne te veritas fugiat. Item qui ſciuerit naturam probabilis non ab ipſo tāq̄ꝫ vero exiſtente turbabitur ꝛ confundetur, ſꝫ prius diſcernent apparentia vera a non veris ipſorum comparatione mutua. Nam per quę aliquod verū ali

Dixit hoc Plato q̄ li. bri Protego ræ de hac facultate de creto ſenatꝰ uſſi fuerunt tāq̄ dialecti

qui occultare nititur, his aliquis optime exercitatus ab ipſis non abducetur. Adde ꝙ erit ſimiliter inuētor eorum quę ſunt apparentia vera, talia autem ſunt probabilia, ꝛ aptior fiet ad hanc veri inuentionē. Iteꝫ ſi oportet dicentem de aliquo ſane ꝛ recte tales rationes, ſi recte fecerit de ipſo rationes, vt poſſit per ipſa ſoluere ēt dubitata de ipſo. Vnde patet ꝙ vtile ſit exerceri in his quę poſſunt dubitari contra ipſum, nam ſic contueri poterit etiam ſolutiones dubitatorum.

ea inutilis q̄ auocaret iuuenes a ſtudio reipublicæ et a familiarium rerum.

¶ Adhuc autem ad prima eoruꝫ, quę in vnaquaq̄ꝫ diſciplina ſunt principia. Nam ex proprijs ſm propoſitam diſciplinam principijs, impoſſibile eſt dicere aliquid de ipſis, eo ꝙ prima principia ſunt omnium. Sed per ea, q̄ ſunt circa ſingula probabilia, neceſſe eſt de illis tranſigere.

¶ Cum prius dixerit dialecticem eſſe vtilē ad tria h̄, ꝛ expoſuerint ad quę addit tribus etiam quartuꝫ ſiue ſub diuiſionem quandam tertij faciens. Erat autem tertiū ad eas quę ſm philoſophiam, diſciplinas, nam ſi circa prima eorum quę ſunt circa vnamquāq̄ꝫ ſcientiaꝫ, erit etiam vtilis ad prima circa philoſophiam, vel hoc addens vt aliud pręter pędicta. Eſt autem ꝙ addit quia vtilem inquit eſſe dialecticem etiam ad principia vniuſcuiuſq̄ꝫ ſcienti. Nam de proprijs principijs talis diſciplina non poteſt dicere, quia oporteret ſi diceret de ipſis ſcientifice dicere ꝛ demonſtrare hęc ex primis, naꝫ tales ſunt ſcientifice ꝛ demonſtratiue oſtenſiones, equidem nihil eſt primum principijs. Vnde ille quę egent principijs alicuius conſtitutionis ſm ſcientias eo ꝙ nō poſſunt oſtendere per vera ꝛ prima, ꝛ per opinabilia quędam oportebit oſtendere, ꝛ fidem facere de eis, ꝛ per hęc ratiocinari eſt proprium dialecticę. Item proprium ipſius eſt inductionem propoſiti conſtituere vt ipſe procedens dicet, ꝛ maxime aduenit principijs fides per inductioneꝫ, igitur vt dialecticus de principijs proprijs ſcientiarum qui dicet, vel vt dialectices propoſito. Quod ſi vtilis eſt ad prima ꝛ principia vniuſcuiuſq̄ꝫ ſcientię, erit etiam (vt dixit) ad philoſophiā ꝛ eius principia tradens, ꝛ hac ratione vtilis, ꝛ ſic poterit hoc quoddaꝫ ſubiungi vtile quo ipſa eſt vtilis ad philoſophiam. Verum addit ꝙ pręter philoſophiam eſt vtilis etiam per idem dialectica ad alias diſciplinas, ꝛ ipſe ſępe oſtendens quędam in philoſophia addit hoc logicę, ideſt dialecticę peride ac nōnulla in philoſophia egeāt talibus oſtenſionibus qualis, ꝛ etiaꝫ talis, omne corpus plano determinatum eſt, ꝙ eſt probabile, quia ponitur ſuperficies eſſe terminus corporis, vt vtebat̄ ipſe in phyſicis oſtendendo ꝙ non eſt aliquod corpus in infinitū; cui addens hoc, ſed nihil definitum eſt infinitum, igitur nullum corpus infinitum concluſit. Quod ꝟo ad dialecticum ſpectet de principijs dicere hic fiat manifeſtum, equidem geometra ponit in principijs ſuperficiem eſſe id qđ habet longitudinem ꝛ latitudinem ſolum, ꝛ lineā id quod eſt longitudo ſine latitudine, ꝛ punctum cuius pars non eſt. ¶ Et ſtant ꝯ hęc qdā dicētes ꝙ nulla magnitudo pōt hr̄e duo ſpatia ꝛ interualla ſolū, ꝛ nunꝰ vnū. Itē pūctū vłiter nec aliqd eē, nā nihil eſt a quo cuꝫ aliqd auferet̄ ipm non minueret̄, neq̄ꝫ ſi adderet̄ qcq̄ꝫ augeret̄, vt Zeno Eleates dixit, nā ꝙ ſine diſtātia eſt nō pōt aliquā phātaſiā accipe, h̄ igit̄ geometrice ꝓbari nō pōt

y

Vt. 4. phyſi. cap. de tēpe & alibi.

Zeno.

ꝙ ſit ita, ſed dialecticus non dubitabit hęc ſtabilire per probabilia. Nam accipiendo ꝓbabile, hoc .ſ. ſuperficiē eē terminū corporis, ⁊ terminū eē qppiā aliud ab eo cui⁹ eſt terminus, ⁊ hoc inductione firmans ⁊ cōſtituēs concludit ſuperficiē eē qppiam aliud a corpore .i. ab eo qd trifariam eſt dimenſum, quod ſi illa non poteſt habere aliam ꝗ has tres dimenſiones, alioquin ſi eſſet alia hęc corpori adeſſet, quia hęc in illo habet eē, ſed videtur ꝙ ſuperficies habet longitudinem ⁊ latitudinē, igitur ipſam habere ꝓfunditatē eſt impoſſibile, igiᵗ duas ſolas dimenſiones hȝ lōgitudinē ⁊ latitudinē, ſed eadē rōne vtens oſtēdet etiā lineā lōgitudinē ſine latitudine. Nā terminus exiſtēs ſuperficiei ſuperficies nō eſt, ſed videᵗ tale habere lōgitudinem, igiᵗ longitudo erit ſine latitudine. Item pūctum quia eſt terminus linee habētis ſolā longitudinem exiſtēs alterū ab ipſa nullā habebit dimenſionem, quod autē nō hȝ longitudinē eſt indiuiſibile ⁊ ſine dimenſione. Naȝ omnis dimēſio eſt cum lōgitudine. Item dicendū eſt etiam ſic probabiliter de puncto, pūctum ſi diſtaret, vel diſtaret ad vnū, vel ad duo, vel ad tria, ſed ſi diſtat ad tria corpus erit, ſi aūt ad duo erit ſuperficies, ſi autem ad vnum linea, ſed nullum horum eſt punctum, igitur punctum eſt ſine dimenſione,

Idem Ammonius in p̄fatione quinque uocum. Idem Plotinus. Idē Simplicius in p̄dicamentis, ſed cogita in pūcto hoc eē falſum qui eſt terminus unius magnitudinis lineæ. ſ. & ea minor nō eſt uera, q nō habet.

⁊ reuera omnis terminus alicuius magnitudinis eſt minor eo vna dimenſione, vt ſuperficies corpore, naȝ hęc eſt eius terminus ⁊ linea ſuperficiei. Eſt etiam punctum terminus linee, minor etiam ſit linea dimenſione, ſed linea habet vnam dimenſionem terminus eius, igitur relictus erit ſine dimenſione. Et ſic principiū nullo pacto eſt hoc, cuius eſt principium, ſed punctum eſt principium primę dimenſionis, ⁊ hęc eſt longitudo, igitur pūctum eſt indiuiſibile. Quod autē ⁊ punctū ſit, hoc modo demonſtraretur dialecticę omnis finiti aliquis terminus eſt, ⁊ terminus eſt quippiā aliud ab eo, cuius eſt terminus. Non enim idē eſt terminus ⁊ id cuius eſt terminus ⁊ linee finite eſt aliqs terminus, ⁊ alius a linea, quod ſi punctū non eſt linee terminus, quid erit aliud? Nam planum vel corpus non poſſunt dici eſſe termini linee, hęc nāq ſola in dimenſione ſunt. Similiter etiam dialecticus de vnitate oſtēderet ꝙ eſt impartibilis quo omnis numerus dimetitur, illud eſt minimum in numero, ſed omnis numerus dimetitur ⁊ menſuratur vnitate, igitur vnitas eſt minimū in numero, igitur ⁊ impartile, ⁊ ſic ꝙ eſt in numero ⁊ non eſt numerus eſt indiuiſibile, ſed tale eſt vnitas ⁊ cętera.

¶ Id autem proprium, maximeue peculiare dialecticę eſt. Cum enī ſit inquiſitiua, ad omnium methodorum principia viam habet.

12 ¶ Dixit illud ex probabilibus ſuperius, vel ꝓpter rhetoricē, quia ⁊ ipſa per talia ratiocinaᵗ, ⁊ quia etiam Phs aliquando per talia oſtendit quędam vt dictum prius eſt, nam cum ſit inquiſitiua ad omnium methodorum principia viam habens, quod ꝺo methodos ⁊ artes ac ſcientias dicat, notum facit ipſe, nam dicendo. Adhuc autem ad prima eorum quę in vnaquaq ſcientia tranſtulit ſcientiam ad methodū, dixit [inquiſitiua] ⁊ ꝑ hoc indagatiuę inuentiuaq argumentationum.

¶ Habemus autem perfecte methodū, quādo per inde habebimus, ac in rhetorica, ⁊ medicinali, ⁊ hmōi facultatibus. Hoc autem ex hs, quę contingunt facere, quę eligimus. Nā neq rhetor omni ex modo perſuadebit, neq medicus ſanabit, ſed ſi ex hs, quę contingunt, nihil omiſerit, ſufficienter eum diſciplinā habere dixerimus.

¶ Cum dixerit quis ſit probabilis ſyllogiſmus, ⁊ ꝙ dialectices circa talem ſyllogiſmum verſatur, ⁊ oſtenderit quot quibuſq vtilis ſit, nunc dicit qd ſit opus eius, ⁊ qn quomodoq habentes perfecte habemus talē methodum, dixit autē facultates medicinam, artē gubernādi ⁊ dialecticam, vel quia ineſt ipſis bn ⁊ male vti alys, vel magis, quia cum ſint coniecturales non ſm aliqua definita procedunt, ſed indigent propria ipſarum intelligentia ad coaptandum quę incidunt, ⁊ ordinandū ea quę fiunt ⁊ dicūtur, quare vt ordinata ſint vtilia. Vel dixit [facultates] cōmunius latiuſue artes qſi habitus dixerit ipſas, ⁊ erit talium artiū .i. coniecturalium dictū. Inquit ergo tunc nos habere illam perfecte quādo contingerit probabiliter oſtendere contingētia ad propoſitum nihil dimittendo, nam neq omnis dialectici eſt prorſus diſputantem deducere in contradictionem. Vt neq rhetoris eſt ſolum perſuadere, ſed etiam huius functio eſt nihil probabilium omittere ꝙ ad fidem faciat propoſiti. Sic quoq ſe habet etiā in medicina ⁊ arte gubernandi atq omnibus artibus ꝯiecturalibus. nā medici opus eſt oīa quę cōtingūt ob corpus efficere, ſed non ſeruare. Nam ſi aliquis diceret hoc eē munus medici, igitur ⁊ expers cognitionis medicinę eſt medicus, ⁊ medicus non medicus. Nam ſępe ſeruant aliquos laborantes morbo etiam ignari medicinę qui pręſertim quędā inferunt ipſis fortuito, ⁊ aliquando medici non ſeruant, vt quando fuerit maior affectio dolorq ꝗ auxiliū medicinę, vel non notabit ſignificabitq facile ſub caſurum. Similiter etiam in arte gubernandi. Eadem quoq ratio in dialectica ⁊ rhetorica. nam ſępe contingit non bene abundare argumēto vel ratiocinari propoſitū, vel ad pſuadēdum audiētes ꝙ ſit ꝓpter naturā problematis, ⁊ nō ꝓpter dialecticum, vel rhetorem, nā in talibus artibus non ab ipſis aduenientibus finibus iudicium eſt, vt in arte edificandi ⁊ texendi atq alys artibus factiuis ſit, in quibus ſm aliquas definitas ⁊ ordinatas vias ſit actio ſm has oīb⁹, ⁊ nō pōt opus ipſarum fieri a fortuna. Naȝ in his finis ꝓpoſiti opus eſt qd opus ſequiᵗ ea q̄ fiūt eius grā, ideo ea q̄ arte pulchre ⁊ artificioſe fiūt ſunt īditiū opis. At in ꝯiecturalib⁹ artib⁹ nō omnino in his quę fiunt ſm artem occurrunt ea, quorum grā illa fiūt, ⁊ cā eſt in his, qa ēt in his aliq̄ a fortuna fiunt, ⁊ nō ſunt definita, ⁊ certa, ꝓ q̄ ea q̄ fiūt facta ſunt ab ipſis, ideo ꝙ ſit ab his artibus non eſt finis artiū, vt in his in quibus ſit aliquid determinatū quibuſdam, ⁊ ſine his non fieret. Nam in his opus non ſit finis ⁊ ſignum vt dicebam huius ſunt ea quę fiunt per artem. Non eniȝ aliter fierent. Vel eſt opus in omnibus artibus actio facta ſm habitum ⁊ artem per propria, atq inſtrumenta peculiaria, finis autem eſt in his in quibus ex tali materia ⁊ non a quauis eſt vſus, non eſt opus ſolum, ſed etiam cum opere ea quę habet. Nam medici opus eſt omnia agere quę contingunt ⁊ poſſunt fieri ſm artem ad ſeruandum laborantes morbo ⁊ finis eſt ſeruare, cuius gratia etiam illa facit, qui etiam indiget alys quibuſdā pręter facta, vt fiat ſm artem medicinalem. Nam inde terminatis ſimiliter etiam eſt finis in ipſis, vt ſm artem fiant. Sed in coniecturalibus non eſt finis in artibus 13

bus

bus,quia etiam neq; fęlicem fieri eſt in ipſis ſtudoſis ſu/nis,niſi ſolum bonum eſt honeſtum.

❡ Primum igitur conſiderandu; ex quibus eſt methodus,nam ſi ſumpſerimus ad quot, ⁊ quę, ⁊ ex qbus oꝛ̃ones ſunt, ⁊ quõ his abũdemus,habebimus ſufficiẽter ꝓpoſitum.

14 ❡ Cum primo dixerit quędã de dialectica,⁊ hęc erant propoſita huius methodi differentia ad alias ſyllogiſti/cas methodos,⁊ vtilitatem eius ac quę ſit ſuus electio, conſequenter dicit de his ex quibus ipſa eſt ⁊ conſtat,⁊ quibus opoꝛtet eum nauare operã qui futurus eſt dia lecticus.Et quę ſcientes ⁊ facere potentes erimus diale ctici,nam poſſeſſionem vtilium nobis cognitio tradet, qua cognoſcitur in quo ipſa habet eſſe ⁊ vſum ipſoꝝ tra det nobis locoꝛum aſſignatio,primum igit̃ inq̃t cõſide/randum eſſe ex quibus eſt methodus,quod addẽs ſub/iungit,⌊na; ſi ſumpſerimus ad quot ⁊ quę,⁊ ex quibus oꝛationes,⁊ quomodo his abundemus habebimus ſuf ficienter pꝛopoſitum.⌋Dicit ergo ex quibus eſt metho dus,nam ſi non acciperentur a ſciẽtibus nõnullis ea ex quibus,⁊ in quibꝰ eſt methodus,neq; diſciplina, nec co gnitio ipſoꝛum fieri poſſet,nam ſingularia ſunt infinita, ſed tale erit dictum.Si ſciuerimus ex quibus dialectica methodus,⁊ in quibus habet eẽ,⁊,didicerimus ad quot ⁊ quę ſm ipſa ſyllogiſm ſiunt,⁊ ex qbus.Vnde illud di ctũ⌊ ad quot ⁊ quę⌋ dictum eſt ob pꝛoblemata vt dicet. Nam de aliquo pꝛopoſito pꝛoblemate dialecticus ra/tionem mouet,⁊ ſyllogiſmum facit, igitur ſcienda ſunt quot ⁊ quę ſunt genera pꝛoblematum dialecticoꝝ.Et illud⌊ ex quibus⌋dixit de pꝛopoſitionibus ſ; non ſimpli citer illud⌊ ex quibus⌋ſignificet hoc ꝙ ex ꝓpoſitionibꝰ, ſed diceret,⁊ in his illud ex quot ⁊ quibus.Non eni; ex omni pꝛopoſitiõe ſit dialecticus ſyllogiſmus,ſi ergo ſci/uerimus dialectica pꝛoblemata quot queq; ſint,quot.ſ. genere ⁊ qualia pꝛo hoc quę patet ꝙ ſcienda ſunt, nam qui ſolum ſcit ꝙ quatuoꝛ ſunt genera, nondum ſciuit q̃ ſint illa genera pꝛoblematum.Scimus autem ⁊ pꝛopo/ſitiones ex quibus ſyllogiſmi ſiũt ad talia pꝛoblemata, nam oꝛationes diceret ſyllogiſmos,vel etia; inductio/nes.Etenim ratio inductiua eſt dialectica vt dicet.Prę/terea/ſi ſciuerimus etiam hęc per quę poſſumus abun/dare his.Diceret autem hoc vel de pꝛoblematibus ⁊ ꝑ poſitionibus,qa non omne pꝛoblema eſt dialecticũ,ſed etia; tale,quale dicet pꝛocedendo,vel de pꝛopõibꝰ ſo/lu; dicit per quas ſylli ſiunt.Illud⌊ ⁊ quomõ his abũde/mus⌋nam in ipſa abũdantia pꝛopõnu; aliquando plus abundamus q̃ cõueniat,ſyllis.Vel diceret ⁊ qũo abun demus his de dialecticis oꝛ̃onibus ideſt de ſyllogiſmis ⁊ inductionibus fuerimus conſiderantes, ex quibus eſt methodus dialectica.Nam ꝙ hoc dicere videatur per illud,⁊ quomodo his abundemus ſcil; de oꝛationibus de quibus pꝛius dixit,ſed non pꝛoblematum ⁊ pꝛopoſi/tionum,planum eſt ex hoc,quia poſtq̃ ipſe dixit de pꝛo blematibus dialecticis,⁊ ꝓpoſitionibus, ⁊ quid vtrũq; ſit ipſoꝛum oſtendit,ꝙ omne dialecticũ pꝛoblema eſt, ſimiliter etiam pꝛopoſitio/vel de aliquo habentium re/lationem ad electionẽ ⁊ fugam,vel de aliquo illoꝝ ad veritatem ⁊ cognitionem,vel de aliquo hoꝛum coope/rantium ad aliquid ipſe dicit. Sed inſtrumenta per quę abundemus ſyllogiſmis ſunt quatuoꝛ.Nam hoc dixiſſe videtur aſſignans ad hoc,⁊ quomodo his abũdemus, nam ob inſtrumenta ⁊ loca eſt abundantia hoꝛum,vel etiam abundantia pꝛopoſitionum ⁊ pꝛoblematum con fert ad abundantiam ſyllogiſmoꝛum,vt dicet etia; ipſe pꝛocedens,poteſt autem hoc etiam,⌊pꝛimu; igitur con ſiderandum ex quibus eſt methodus⌋ęquale eſſe huic, pꝛimum conſiderandum eſt ex quibus aliquis dialecti/cus fieret.Nam qui ſcit in quibus dialectica habet eſſe, ſciuit etiam per quę dialecticus aliquis fieret, nam pri/mum oſtendendum eſt ex qbus poteſt fieri dialecticus, deinde transferre hęc ad hoc vt fiat dialecticus.Nõ enĩ ſufficiens eſt ſcire in quibus ſit dialectica ⁊ ſint dialecti/ci.Vel igitur pꝛimo conſiderandũ eſt ex quibus eſt me thodus perinde ac dicat in quibus eſt methodus,tanq̃ in materia ⁊ inſtrumentis ſit,nam poſt hoꝛu; cognitio/nem aſſignatio locoꝛum traditur,per quos poteſt fieri deductio.Item illud,⌊na; ſi ſumpſerimus ad quot ⁊ ad quę,⁊ ex quibus oꝛationes⌋poteſt accipi non ſolum de ſyllogiſmis,ſed latius de oꝛationibus dialecticis , nam ſiunt conceſſo de pꝛoblematibus ſyllogiſmi dialectici, nam dialectica pꝛopoſitio eſt interrogatio cõtradictio nis.Ex interrogatione nullus ſit ſyllogiſmꝰ,ſ; ex reſpõ/ſione ad talem interrogationem,nam hoc erat iam ꝓ/poſitio ſyllogiſtica.Dicit autem nunc non de talibꝰ pꝛo poſitionibus,ſed de dialecticis quę ſunt ĩterrogatiões. Poꝛro ob id dicit ęqualia eſſe hęc pꝛoblemata ⁊ pꝛopo ſitiones,⁊ ſolo modo differre pꝛopoſitionem ⁊ pꝛoble/ma.Erit igitur illud dictũ ſi ſumpſerimus ad quot ⁊ quę ⁊ ex quibus dialectice ſiunt oꝛationes,vel ſi etiam non ex his dialecticis pꝛopoſitionibus compoſitis ſyllogiſ/mi,ſed etiam ex his pꝛopoſitiones aſſumuntur ad faci/endum ſyllogiſmum,nam interrogatio eſt cauſa reſpõ/ſionis ex qua ſyllogiſmus,quam etiam aſſumptum di cunt. Vel hoc ſi ſumpſerimus ad quot ⁊ quę ⁊ ex qui/bus dicendo non de dialecticis oꝛationibus illud.Sunt itaq; numero ęqualia ⁊ eadem dicit,ſed communiter ⁊ vniuerſalr̃,nam ſimpliciter ęqualia ⁊ eadem ſunt ꝓpo/ſitiones ⁊ pꝛoblemata talia,qualia ſunt oblata ⁊ pꝛopo ſita in contradictione,ſed non amplius dialectica pꝛo/blemata eadem cum pꝛopoſitionibus dialecticis,vt ꝑ/cedendo oſtendet,nam cu; oſtenderit vniuerſalr̃ quot genera pꝛopoſitionum ⁊ pꝛoblematum,⁊ quo differũt pꝛoblemata ⁊ pꝛopoſitiones,poſtea ab his ſeparat dia/lectica pꝛoblemata,⁊ pꝛopoſitiones dialectices, ſed ꝓ/poſitio de qua nunc dicit,⁊ inquit eam eſſe eandem cu; pꝛoblemate dialectica eſt.Nam dialectica ꝓpoſitio eſt interrogatio contradictionis,aut non ſimpliciter,ſed in hac eſt dialectica,ſit autem dialectica quando pꝛobabi le eſſe acceperit,⁊ erit omne quidem ſic pꝛopoſitum ꝓ blema tañ dialecticum pꝛoblema pꝛopoſitu;,⁊ omnis ſic pꝛopoſita pꝛopoſitio.Pꝛopꝛie autem erit dialecticũ ꝓblema ꝓpoſitũ,⁊ ꝓpꝛie dialectica ꝓpõ quãdo habue rit aliud ambiguũ ⁊ alia quę dicet,tale erit pꝛobabile.

❡ Sunt itaq; numero ęqualia, ⁊ eadem ea,ex quibus oꝛationes , ⁊ de quibus ſyllogiſmi. Fiunt enim oꝛationes,ex ꝓpõnibus , de qbꝰ autẽ ſyllogiſmi ſiunt,ꝓblemata ſunt.

❡ Cũ dixerit eu; qui futurus eſt dialecticus opoꝛtere vt 15
ſciat ad q̃ ⁊ quot dialecticę ſiũt oꝛ̃ones,⁊ ꝑ illa q̃ ſunt ꝓ/blemata ⁊ ꝓpõnes ỏ eiſdẽ ſmonẽ facit vlẽ;,⁊ inq̃t⌊ Sũt itaq; nuõ ęq̃lia,⁊ eadẽ⌋ꝓbleᵗᵃ q̃ ſunt de qbus ſiũt ſyllĩ,⁊ oꝛationes quę ſunt quibus ſunt oꝛationes , cauſę etiam ſyllogiſticarum pꝛopoſitionum,nã ex his ſylli.Cũ itaq; dixerit,⁊ hęc ęq̃lia eſſe,ſũ ea de qbꝰ oꝛ̃ones,ſũ ẽt eas,ex

quibus ſunt orationes,⁊ ſignificauerit quę ſint de q̄bus orationes ꝙ ꝓblemata,⁊ quę ſunt ex q̄bus orōnes,qđ ꝓpoſitiões. Et qđ hęc cōīa ſint ⁊ eadē oſtēdit dicēs.⌊Oīs autē ꝓpō ⁊ omne ꝓblema⌋nam ſi eoꝝ ſignificatiua ⁊ in his ꝓpoſitio ⁊ ꝓblema,tamē addet ſm modum ꝓlationis ſm dictionem ſolum eē differentiam ipſorum,nam idem interrogatum dictū cum hoc vtrum ꝓblema eſt, ſed cum hęc niſiquid,ꝓpoſitio.Planū itaqꝫ eſt ꝙ cōīa ⁊ eadē ſunt ꝓblemata dialectica ⁊ ꝓpōnes dialecticę,nā de his eſt ſermo eius.Diuidit autē gīa dialecticoꝝ ꝓblematū,⁊ oſtēdit q̄dam ad methodū ipſa reducens.Et p̄mo diuiſio ipſorum in tria fit,in genus,in ꝓpriū,in accidēs,deinde ꝓpriū ſecans in diffinitionē ⁊ illud qđ eſt proprium ꝑter diffinitionē,q̄ equoce dicitur cū cōi proprio,ex his itaqꝫ oſtendet quatuor eſſe ꝓblemata in gīe ⁊ tot taliaqꝫ eſſe problemata dialectica.

Omnis autē ꝓpoſitio,⁊ omne ꝓblema aut ꝓprium aut genus,aut accidens indicat.

16

Syllogiſm⁹ textus.

Nunc facit fidem eā quę eſt ex inductione,q̄a ſi oē ꝓblema ⁊ oīs ꝓpō aliq̄d horū ſignificat,⁊ nihil ꝑter hęc ab aliquo problemate indicatur,erunt eadem ⁊ tot genera problematum. Tentabit autem hoc etiam procedēs oſtendere per ſyllōs,qđ igiť ipſe ponit,dicemus q̄ſi ⁊ ipſe de hoc mentionē fecerit,poteſt ēt ſic ſyllō ꝓbari. Omne ꝓblema dialecticū habet aliquē terminū prędicatū qui prędicatur de aliquo termino ſubiecto. Sꝫ oīs terminus qui prędicatur de ſubiecto ſibi vel de illo ꝙ eſt in ſubā prędicatur,vel non,quod ſi illud eſt in ſubſtantia,vel vt diffinitio,vel vt genus prędicatur ⁊ nō aliter, quod autem non in ſubſtātia,vel eſt vt ꝓpriū,vel vt accidēs ⁊ nō aliter,quare oē ꝙ de aliq̄ in ſubſtātia ꝑdicatꝰ, ⁊ hoc velut diffinitio ꝑdicatꝰ,vel vt genus,vel vt ꝓpriū, vel vt accidens,⁊ nō aliter,Igitur omne ꝓblema dialecticū habēs aliquē terminum ꝑdicatū de aliquo,vel vt diffinitio,vel vt genus,vel vt ꝓprium,vel vt accńs hꝫ ⁊ non aliter,naꝫ ꝑdicatū in ſubā ſi ęquale fuerit ſubiecto, erit eius diffinitio,ſi ꝟo in plus erit genus.Etenim differentia talis etiā eſt quę cū nō ſit minus aliquo de ipſo ꝑdicatur ſm naturam,quare erūt etiam prędicata in ſubſtantia de ſubiecto vt dicebam,vel vt diffinitiones ꝑdicata,vel vt gīa ꝑdicata,ſi autē non in ſubā fuerit ꝑdicatum de ſubiecto,vel ſoli ineſt ipſi ⁊ eꝯ illud prędicatꝰ de ipſo,⁊ eſt proprium,vel neqꝫ ſoli,neqꝫ oī,⁊ eſt accidēs,⁊ pręter hęc non poteſt eſſe alius modus prędicandi in affirmatione.Nam videtur proprium ab accidēte differre,q̄a ſoli ⁊ omni ineſt,quare neceſſe eſt oē problema ꝑ prędicatū ſignificare,aut genus,aut diffōnem,aut propriū,aut accńs,⁊ eſt ſyllˢ in p̄ma figura,ſed de hꝯ adhuc magis procedentes ſciemus.Etenī ipſe idē oſtendet per aliū ſyllm ab hoc quem nunc nos diximus.

Etenim differentia cum ſit generalis, cum genere ordinanda eſt.

17

Cum dixerit oē ꝓblema ⁊ oēm ꝓpoſitionē ſignificare vel genus,vel diffinitionē,vel ꝓpriū,vel accńs, q̄a ēt prędicatū poſſunt eē dixit,ne aliqs putet differentiaꝫ extra dicta cadere,⁊ non ab ipſo numerari inter problemata,vniuerſam diuiſionem adiecit.Etenim differētia velut exiſtens generalis ſimul cum genere ordinanda eſt,ſed cur differētia gīalis,q̄a in ſubā eſt huius de quo prędicatur,vt etiā genus ⁊ ſunt ambo completiua vniuſcuiuſqꝫ eſſe,quorum ſunt propria.Quod ꝟo ipſa etiā in plus ſit,⁊ de pluribus ac differentibus ſpecie prędicatur.Naꝫ ſoli qđ non prędicatur in eo qđ quid differētia differt a genere,quia differentia per ſe accepta videtur eſſe magis ſpeciei ⁊ nō vtriuſqꝫ indicatiua in quibus eſt ſubiectū tale.Et genus de vtroqꝫ,⁊ ſpecies nō amplius cum his ordinatur,q̄a quęſtio de gīibus ⁊ diīis de talibus fit ſubiēs,quorum ſunt ⁊ diffinitiones,nam ex gīe ⁊ differentijs definitio fit. Tales autē ſunt ſpecies,oꝑꝫ igitur ſubiecta talia eſſe,ſi autem fuerit ſpēs aliquod ꝑdicatum indiuiduū acciperet ſubiectū cuius neqꝫ diīa eſt,neqꝫ diffinitio,ſi autē ⁊ de aliqua ſpē ꝓblema fuerit habēs qōnē,ꝑſpicuū eſt ꝙ gīale etiā tale erit.Etenim ⁊ ſpēs de pluribꝰ ꝑdicatꝰ in eo q̄d eſt vt etiā genus,gīa autē ⁊ ſpecies alternatim ipſiſmet ac viciſſim morem accōmodant,vt de eiſdem dici poſſint.

Quoniam autem proprij hoc quidem qđ quid erat eſſe ſignificat,illud autē,non ſignificat,diuidatur proprium in vtraſqꝫ ꝑdictas partes,⁊ vocetur illud quod ſignificat quod quid erat eſſe,terminus,reliquum ꝟo ſm cōmunem de ipſis aſſignatam nominationem nuncupetur proprium. Manifeſtum igiť ex ijs,quę dicta ſunt,quoniam ſm ꝑſentem diuiſionem,quatuor omnia accidit fieri,aut ꝓprium,aut terminū,aut genus,aut accidens. Nemo autē nos opineť dicere ꝙ vnūqđqꝫ horum ſm ſe dictum propoſitio vel problema ſit,ſed ꝙ ex ijs ⁊ problemata ⁊ propoſitiones fiant.

Diuiſionē ꝓprij facit ⁊ oſtēdit duas ſpēs ꝓblematū q̄s cōtinet ꝓpriū,nā q̄a ꝓprij aliud qđ q̄d erat eē ſigt,⁊ ſubſtātiā rei indicat cuiꝰ eſt ꝓpriū,aliud autē nō ſigt.Et illud qđ q̄d erat eē eſt diffinitio,porro ꝓpriū diuidatꝰ in diffīōnē ⁊ ꝓpriū nō ſignificās ſubām cuius eſt propriū ꝙ cōmuniter ęquoce appelletꝰ ꝓpriū.Plura autē ad cōīa ⁊ genera ęquocationē hūt,vt nigrū quo ſcribimus ad cōe nigrū,vt hō victor in olympiacis ad cōēz hoīēz,vt iuſtitia cōis ⁊ ꝑticularis.Erit igiť ſimplr ꝓpriū ꝙ ſoli ⁊ oī ineſt. ſed diuiſio huius eſt ſm ſigīare ſubāꝫ ſubi ꝑ rōnē,vel nō.Diuidēs autē ꝓpriuꝫ in duo,planū inqt eē ꝙ ſm diuiſionē nūc oīa genera ꝓblematū ſunt q̄tuor,⁊ dicēdo nomina ꝓblematū infert,⌊nemo autē nos opineť dicere ꝙ vnūquodqꝫ hoꝝ ſm ſe dictū ꝓblema vel ꝓpō eſt.⌋Vel hoc dicēs ꝙ nullus ſuſpiceť dicere nos,qđ ipſa noīa dicta ꝓblemata ſunt,q̄a diximꝰ ſic q̄tuor oīa accidit fieri ꝓblemata,vł diffōnē,vel ꝓpriū,vel genꝰ,vel accńs.Nō enī pōt nomē,vel ꝓblema,vł ꝓpō eē,vel eſt dictū ꝙ nemo ſuſpiceť diffōnē ſimplr dictā,vel ꝓpriū,vel genꝰ,vł accńs,vel ꝓblema,vel ꝓpōnē eē dialecticaꝫ,nā opus eſt eiuſdē tali ꝯſtructiōe ⁊ ꝓlatiōe,vt fiat ꝓblema ꝓpō,nam dicens hō eſt aīal pedeſtre bipes,neqꝫ ꝓblema,neqꝫ ꝓpōnē dixit dialecticam.Silr neqꝫ dicit hō muſicus eſt, vel homo eſt animal,vel homo riſibile eſt,ſꝫ ab his aliquo modo formatis ſunt ꝓblemata ⁊ ꝓpoſitiones,nam problema hoc/vtrum hō animal pedeſtre bipes eſt/vel non diffinitione hoīs ſit nō vt diffinitio eius, ſimilr ⁊ in alijs vt ipſe per quę infert,indicat. 18

Differunt autē problema ⁊ propoſitio modo,nam cum ſic dicitur,putas ne aīal greſſibile bipes,definitio eſt hominis/⁊ putas ne

animal

animal genus eſt hominis: ꝓpoſitio ſit, ſi au tem vtrum aial greſſibile bipes deſinitio ſit hominis, an non, problema ſit. ſimilr autez ⁊ in alijs. Quare equalia numero problemata, ⁊ propoſitiones ſunt, nam ab omni ꝓpoſitio ne ꝓblema efficies mutans modum.

¶ Cum dixerit eadem eſſe ꝓpoſitionem ⁊ ꝓblema, naz vnúquodq; ipſorũ quatuor ꝓblematũ aliqd ſigñat, núc dicit differẽtiã ipſoꝝ, ſm quaz ipſorum ꝓblema aliud ⁊ aliud vocatur ꝓpoſitio. Simul aũt ⁊ q̃ꝫ a ꝑdictis qua tuor problemata ſuit, oſtẽdit. Dicit autẽ de ꝓpõne diale ctica, naz hec eſt interrogatio, modo igitur aliquo dicit differẽtiã ipſoꝝ eſſe, nam cõtradictionẽ ſi ꝑpoſuerimus illud [vtruz] ꝓblema eſt ceu vtruz mũdus ſit ſphericus, vel non, ſed illud nũquid eſt propoſitio, vt nũquid mun dus ſit ſphericus, vel non, ꝙ nõ adiecit defectiõſius di cendo. Eſt aũt hec dĩa quã expoſiuit problematis ⁊ pro poſitionis ſm aliquem vſum ⁊ conſuetudinem. Etenim problemati cõgruit ratio ꝓpõis in interrogatiõe. Nam interrogatio eſt contradictionis etiam interrogatio ex qua datum eſt reſpondenti eligere vtrãlibet partẽ con tradictionis. Tale autẽ etiam eſt ꝓblema, vel differret, [q] interrogatio eſt petitio reſponſionis alterius partis contradictionis, ⁊ problema non reſponſionis, ſꝫ oſten ſionis alterius partis contradictionis petitio eſt, ideo vi detur etiã interrogatiue interrogationi ꝓblema ſimile eſſe. Nam petitio eſt ꝓbationis ⁊ oſtenſionis, ⁊ dialecti ce oꝛonis, ⁊ dialectice interrogatiõi ſiĺis eſt ꝓpoſitio, q̃ ſi quis voluerit inter hec diſcrimen afferre, problema quidem interrogat contradictionem, ⁊ propoſitio alte ram partem cõtradictionis, quia ⁊ ipſe ſic dixit, nam de problemate dixit [vtrũ aial pedeſtre bipes diffinitio eſt hominis vel non:] addens etiã illud [vel non] ſed in ꝓ poſitione ſat ſit ſolum alterum adiungi dicendõ nunqd animal genus hois, dicẽdo cũ defectu hãc certe dĩã ip ſoꝛũ diceret. Itẽ q̃ꝫ erit diffõ ꝓpõnis dialectice inter rogatio cõtradictionis quã diffõnẽ eius tradit ipſe. At neq; ſolo modo ſit differentia eoꝝ ſiqdez problema ẽt contradictionem continet, ⁊ ꝓpõ alteram partem con tradictionis, ſed oſtẽdens in diffõne ⁊ genere differẽtiã ſm modum probationis problematis ⁊ propoſitionis adiecit. [Silr autẽ ⁊ in alijs] dicens. ſ. de proprio ⁊ acci dente q; tales differentias habent merito intulit. Qua re equalia numero problemata ⁊ propoſitiones ſunt, ⁊ huius omnem cauſam adiecit.

¶ Dicendũ aũt qd terminus, qd ꝓpriũ, quid genus, qd accidens, eſt itaq; terminus qdem oratio quod quid erat eſſe ſignificans.

¶ Cum oſtenderit quatuor eẽ ſpecies ꝓblematũ ⁊ dixe rit que ſint, núc de vnoquoq; ipſoꝝ qd eſt addit, ⁊ inq̃. [Eſt autez terminus oratio q̃ quid erat eẽ ſigñans] pri mo de diffõne ſermonez facit, nam diffinitio perfectior eſt ⁊ oĩa in ſeipſa hñs. Etenĩ genus in diffõne eſt ⁊ ꝓpriũ ⁊ inexiſtens. i. accidens, nam ⁊ per hoc diffinitur hec, ⁊ quid nomen ſigñat diffinitio tradit, ⁊ nomẽ diffinitio nis ⁊ termini transfertur a terminis agroꝛum quibꝰ ip ſos circũſcribunt ⁊ ab alijs ſeparant, neq; ſi diffinitionis diffinitionem tradit ob id in infinitum procedet. Nam omnis defimtionis quatenus eſt diffinitio hec erat diffi nitio ⁊ non alia alterius, ⁊ orationem inquit eſſe defini tionem ſignificantem q̃ quid erat eſſe, quod ſoli ora tioni ineſt. Sed hoc [q̃ qd erat eſſe] idq; diffinitum cõ p̄rehendens intulit. Equidem ſignat hoc q̃ quid eſt ip ſiuſ eſſe diffiniti ſignificans, ideſt oratio eſt ſignificatiua huius qd eſt eſſe eius cuius eſt diffinitio, naz illo [erat] non velut ſignificatiuo p̄teriti temporis vſus eſt núc, ſed pro hoc eſt. Conſuetudo autem talis eſt vſus, nam dicendo hoc [erat] perinde ac dixerit hoc eſt eo [erat] ſcilicet pro hoc eſt vtendo ⁊ dicendo aliquis erat ianuã pulſans pro hoc aliquis eſt pulſans ianuam, nam dicit terminum diffinitionẽue ſubſtantiaz, ⁊ eſſe vniuſcuiuſ q; in quo eſt hoc ſignificat, non accidens aliquod, neq; aliter adſequens, nam cum plura inſint vnicuiq; diffini tio ipſum eſſe indicans hec ſola alia ab his que inſunt his quibus definitur, indicat, ⁊ in quibus eſt ipſius eſſe, ⁊ quatenus eſt hoc eſſe cuius eſſe dicitur differens ab alijs. ¶ Vñ nec fruſtra nec ſup̄fluo addit huic [erat eẽ,] ſed neceſſario, nam ſi [erat] ſignificat ipſm eſt, erit etiaz ratio que quid erat ſignificans, eadem huic ſcilicet ra tio quo quid eſt ſignificans, patet quod propoſita res eſt de quo aſſignatur, ſed ſi hoc itaq; omnis oratio ha bens aliquid p̄dicatoꝛuz in eo quo quid de propoſito erit diffinitio eius in quo quid p̄dicantur genera de ſpeciebus, nam vnivoce, igitur oratio per orationes ſpe ciem in genere erit diffinitio ſpeciei ſignificãs quid eſt, quod non eſt verum, igitur non ſufficiens illud erat, vt quidam putant, quoꝛum primus videtur fuiſſe Anti ſthenes, deinde quidã Stoicoꝛuz etiã. ¶ Sed illud [eẽ] rationabiliter additur, nam oratio ſignificans quid eſt eſſe huic non eſt genus, vel aliquid aliud p̄dicatoꝛuz, quod p̄dicatur de ipſo in quid. Non enim hoc eſt eſſe ipſius ſpeciei vt genus p̄dicetur de ipſo, quia non eſt eadem ſpecies cum genere ipſius, ⁊ eſt perinde dicere tur oratio rei ſubſtãtie ſignificatiue, ⁊ quatenus eſt eius eſſe. Dicentes autem diffinitionem eſſe orationem ſm reſolutionem perfecte ⁊ eque ꝓlatam dicentes reſo lutionem explanationem diffiniti ⁊ ſummatim ⁊ ade quate que non excedat nec deficiat dicerent nullã dif finitionem differre ab aſſignatione proprij, nam oratio hec etiam animal riſibile, ⁊ adequate ⁊ ſine defectu ſi gñat hoiem, nã neq; in plus, neq; in minus eſt hoie. Sꝫ plurimũ oõ ꝑ ꝓpriũ tradita differt a diffõne, quia nõ ſi gnificat in quo eſt eſſe hominis, nam ꝙ riſibile nõ ſit eẽ hominis ex hoc pꝫ, quia ipſum eſt perficiens actionem vniuſcuiuſq; quatenus vnumquodq;, non eſt autez per fectio hominis ridere.

¶ Aſſignatur autẽ aut oratio ꝓ noie, aut ora tio pro oꝛone. Poſſibile eniz eſt, ⁊ eoꝝ que ſub oꝛone ſignificantur, q̃dam definiri. Qui cũq; aũt quolibet mõ noie aſſignationem fa ciũt. Manifeſtũ, quoniã nõ aſſignãt hi rei de finitionẽ, eo ꝙ oĩs definitio oratio q̃dam eſt. Accõmodatũ tñ termino, ⁊ hmõi ponẽdum eſt, vt q̃m honeſtũ eſt decẽs. Similr autẽ, ⁊ vtrũ idem ſenſus ⁊ diſciplina, vel diuerſum ſit. Etenĩz circa definitiones vtrũ idẽ aut di uerſum plurima ſit imoꝛatio. Simplr itaq; accõmodata termino oĩa dicant̃, q̃ ſub eadez methodo cũ definitionibus ſunt. Et aũt oĩa, que núc dicta ſunt, hmõi ſint, manifeſtum ex

Idem Ammonius de noie termini, & diffinitionis ĩ ꝑfatiõe q̃n que vocum.

bis. Potētes eniȝ q̄ð idē, ⁊ ꝙ diuerſum diſputare, eodē mō, ⁊ ad definitiones argumentari facile poterimus, naȝ oſtēdētes, quoniaȝ non eſt ideȝ, interimētes erimus definitiōeȝ, nō tñ cōuertit̄, q̄ð nunc dictū eſt, non eni ſufficiens eſt ad aſtruendum definitioneȝ oſtendere idem eſſe, attamen ad deſtruendum ſufficiens eſt oſtendere quoniaȝ non ideȝ eſt.

¶ Cum defuerit diffinitioneȝ quomō aſſignatio eius fit, ⁊ pro quo, ⁊ ex quo aſſumit̄, dicit. Vel enim ꝓ nomine diffinitio aſſignatur, naȝ illud [aſſignat̄] aut oratio pro nomine dixit, perinde ac dicat. Aſſignatur autē talis ratio qualem diximus diffinitionem, vel pro nomine, vt quādo homineȝ diffiniētes diximus, homo eſt aial pedeſtre bipes. Naȝ pro nomine hoīs orationem.i. diffinitionē aſſignauimus hanc, animal pedeſtre bipes, aut oratio pro oratione.i. diffinitio pro orōne. Hoc aūt fit etiam in his, in q̄bus non eſt definituȝ genus vno nomine cōplecti, vt animal pedeſtre, vel animal volatile, vel aial aquatile. Nam vnūquodq; hoꝝ diffiniētes orationē in orōnem ⁊ diffinitioneȝ trāſmutamus, nā cum animalis pedeſtris cum ſit oratio, diffinitioneȝ aſſignamus dicētes ipm eſſe ſubſtātiam aiatam ſenſitiuā aptitu natū facere cōuerſationē in terra. Poteſt etiam trāſumpto fieri ex orōnibus traditis per ꝓprium quę nō ſunt diffinitiones in diffinitionē, vt animalis riſibilis in animal rōnale mortale, vel aialis receptiui ſciētię. Etenim ſciētię capax eſt ꝓprium hoīs, quādoq̄deȝ nō ſunt dyre ceptiui, q̄a in eis nō eſt aliq̄d in potentia. Itē poteſt oratio etiam pro orōne ſumi, quando vtriuſq; vel vniuſcuiuſq; aliq̄s aſſignauerit diffinitionē ex q̄bus eſt orō, naȝ ſi vtriuſq; eoruȝ ꝙ eſt in orōne diffiniretur eſt etiam orōnis diffinitionē aſſignare, nam huius orationis hō ambulat erit diffinitio animal pedeſtre bipes. quod per terra mouetur progreſſiue, non enim dicit diffinitiones pro diffinitione aſſignari. Quia autem aſſignatur gratia explanationis alicuius, ⁊ ꝓ nomine nomen, vt quādo ſępe aliquis diceret bonum eſſe vtile, vel iuſtū, ęquale, non inq̄t tales aſſignationes eſſe diffinitiōis aſſignationes, nam diffinitio ponitur a nobis ꝙ eſt oratio. Patet autē ꝙ neq; pro orōne aliquis nomen aſſignādo diffinitionē tradidit, nam fit ⁊ pro oratione nomē aſſignatum, nam qui dicit laudabile bonum eſt pulchrum honeſtumue fecit trāſlationem orationis in nomē, igit̄ diffinitio non poteſt nomē eē, tamē inquit tales aſſignationes eſſe diffinitiuas, quę trāſmutant ad oſtenſionem alicuius noīs occulti nomen ad notius, quare ⁊ talia inter diffinitiua ꝓblemata ipſam diffinitionem inferre videtur. Item dicit diffinitiua ꝓblemata eſſe ea etiam in quibus q̄ritur ſi hoc huic idem, vt ſi ſenſus eſt idem ſciētię, vel alter, ⁊ vtruȝ idem ſit incōtinētia ⁊ intēperantia, vel temperantia ⁊ prudētia, vel nō, ⁊ huius eſſe hęc diffinitiua cauſam aſſignarit, nam quia etiā in problematib' de diffinitionibus, vtrum idem tradita diffinitio ſignificet, ⁊ illud pro quo traderetur nomine vel oratione, vel altero plurima fit queſtio, nam diffinitionem primum oportet habere idem. Et vniuerſalr̄ inquit diffinitiua ꝓblemata omnia dici quę ſub ipſa methodo cadunt diffinitionis, nam quę cadunt ſub methodo diffinitiōis definitiua, oīa autē ea in quibus fit q̄ſtio vtrum eadeȝ vel non eadem inter ſe ſub methodo ipſa cadunt diffinitionum. Deinde ⁊ cauſam aſſignauit, naȝ methodo ꝑ quā poſſimus ꝙ idem vel quod alterum aliud ab alio oſtēdere, in diffinitionib' vtimur, ⁊ quomodo vtimur adiecit, nam demōſtrantes aſſignatam orōnem velut diffinitionem ꝙ nō eſt eadeȝ illi de qua aſſignatur, demonſtrabimus etiam ꝙ diffinitio non eſt hęc oratio, non tñ oſtendemus ꝙ idem ſignificat oratio huic de quo iam aſſignauimus ꝙ eſt diffinitio. Etenim in alijs idem. naȝ oportet diffinitionē idē hēre, non tñ q̄a idem iā eſt etiam diffinitio, quādoq̄deȝ nō conuertitur neq; ęqualiter eſt, neq; viciſſim ꝑdicantur diffinitio ⁊ idē, ideo ſi nō idem nō diffinitio, ſed ſi ideȝ nō oīno definitio, nam idē dicit vt paulopoſt ꝓcedens oſtēdet multifariā, ⁊ neq; hoc genere ideȝ, neq; hoc ſpē diffinitio, nec numero idē oīno. quod igit̄ ideȝ ſit vtile ad diffinitiua ꝓblemata oſtēſum eſt, ⁊ ꝙ nō oīno idē eſt q̄ſtio de eodeȝ, ⁊ queſtio de diffinitione. Nō eniȝ q̄a idē eſt viſibile ꝑ ſe ⁊ color, ⁊ audibile ⁊ ſtrepitus, atq; humor ſilr ⁊ guſtabile, ob id vel coloris eſt diffō illud ꝑ ſe viſibile, vel vt q̄dā diffiniūt ꝓprium viſus ſenſibile. Nō eniȝ q̄tenus color, ⁊ q̄tenus ſtrepitus talia ſunt, ſed ſcḋm habitudinē ipſius ad ſenſibile. Hęc dicēdo de diffōne velut ad ꝓpoſitā methodū ſufficiunt.

¶ **Propriū aūt eſt, q̄ð nō indicat quod quid erat eſſe, ſoli autē ineſt, ⁊ cōuerſim ꝑdicat̄ de re, vt ꝓpriū eſt hominis grāmaticęs eē ſuſceptiuū, nam ſi hō eſt, grāmaticęs ſuſceptiuus eſt. Et ſi grāmaticęs ſuſceptiuum eſt, hō eſt. Nemo enim ꝓprium dicit, q̄ð contingit alij ineſſe, vt homini dormire, neq; quideȝ ſi forſitan per aliquod tempus ineſt ſoli. Si autē forte dicatur aliquod talium propriū nō ſimpliciter, ſed aliquādo, vel ad aliq̄d, ꝓpriū dicetur. Nam ex dextris quidē eſſe, aliquādo proprīū eſt. Bipes autē ad aliq̄d propriū eſt dictū, vt homini ad equū, ⁊ ad canē. Qꝫ autem eorum quę cōtingunt alijs ineſſe, nullū cōuerſim pręḋicetur, manifeſtum eſt, non enim neceſſariū eſt, ſi aliq̄d dormit hominem eſſe.**

¶ Quia de diffinitione etiam in poſterioribus reſolutorijs, ⁊ in metaphyſica tractat diligenter, ⁊ cum magna contemplatione, deſcendit ad ſermonem de proprio.

¶ Sed opꝫ non ignorare, quod Theophraſtus problemata de ipo collocat ⁊ ordinat ſub generalibus, vt etiā problemata quę ſunt facta ex differentijs. Nam dicit differentiam ⁊ idētitatem generalia ponamus, ⁊ hoc obiter vna narratum ſit. Definit autēȝ rurſus propriū ſic, proprium autem eſt ꝙ non indicat quod quid erat eſſe, ſed ſoli ineſt ⁊ cōuertibiliter pręḋicatur de re. Cōmune igitur habet proprium cum diffinitione hoc ſoli ineſſe, ⁊ viciſſim econtraq; pręḋicari, ideſt hoc omni ineſſe. Nam ꝙ ſoli ⁊ omni ineſt, conuertitur viciſſimq; pręḋicatur, differentia autem ipſoruȝ eſt quatenus diffinitio propter quid erat eſſe, ⁊ ſubſtantiam rei indicat. Et eſt omnino oratio, ſed proprium neq; neceſſe eſt vt ſit oratio, neq; ſignificat ſubſtantiam rei cuius eſt proprium, ſed vel diſpoſitionem quandam ipſius ſignificat vt in homine latitudine ⁊ recto, vel potentia, vt ſciētię capax, ⁊ riſibile vel actionem vt diuini corporis ſemper motio, ob id ꝓpria poſſunt eē plura eiuſdē,

Theophraſtus.

ſed diffinitiones minime, ſi qs diligenter meditatur, ſi quidē ſit vna vniuſcuiuſqꝫ ſubſtantia cuius diffinitio eſt indicatiua. Qđ vero propriū non indicet ſubſtātiā huius cuius eſt ꝓprium, vt riſibile ſubſtantiā hominis, vel grā matices capax, patet qꝛ iam prędictū eſt ꝙ ſm eam potētiam eſt vniuſcuiuſqꝫ animalis eſſe qđ ſm eandeꝫ ſine impedimento ageret, tunc ſuaꝫ perfectionē videt accepiſſe, nam perfectus equus qui ſm quā potentiā eſt eius eſſe ſm eandē ageret ſine impedimento, quare etſi erat hominis ſubſtātia in potentia ridendi, perfectus hō erit qui ſine impedimēto ꝛ bene ridet, ſed abſurdū eſt ponere hominis perfectionē ponere in hoc ꝙ ridet ſine impedimento. Cur igitur diceret aliquis per pedeſtre ꝛ bipedē vt homo diffinit. qui igitur forte nō eſt verum ſm hoc diuidere ꝓpriū ꝛ diffinitioneꝫ, vult tales orationes videri eſſe diffinitiones qđ ſeparant per ea quę inſunt ꝓpoſito ipſiuꝫ ab oībus alijs ſed ſunt ꝓprie diffinitiones velut ſe hītes quo ad hoc ꝛ quatenus eſt maxime dēſinitū eſſe, vt homini ſm rationale, ideo ꝛ vna quę ꝓprie diffinitio eſt vniuſcuiuſqꝫ, nam opꝫ diffinitioneꝫ eſſe ex differentijs, naꝫ ipſe genus in ſpēm diuidunt non ſm accidentia quędā ſed ſm ſubſtantiā, ſed propriū nō eſt differentia, qđ vero oporteat vicīſſim ecōuerſoqꝫ propriū rei pdicari ſtatuit, qꝛ dicit. (Nemo enīꝫ ꝓpriū dicit ꝙ cōtingit alij ineſſe vt homini dormire, neqꝫ quideꝫ ſi forſitan ſꝫ aliqđ tps ineſt ſoli.) Adijcit aūt hoc, qđ etſi diceret aliqſ de exiſtentibus non ſoli rei neqꝫ de hīs quę viciſſim pręḋicātur aliquod propriū, ꝙ non ſimplr, hoc dicitur ꝓpriū ſed aliqñ, vt illud ex de ptis quędaꝫ eſſe alicuius aliqñ proprii, ſic etiā illud ſedere poteſt aliqñ eſſe propriū alicuius, non enim erit ad aliqđ, nam bipes hominis eſt proprius reſpectu eoꝝ quę non ſunt bipedes, ſed non ſimplr, nam ad equū ꝛ canē ꝛ quęcūqꝫ ſunt non bipedes, non tamē ad auē, ſemper igit hoc, ſed non ſimpliciter, ſed vel ad hęc propriuꝫ. Poſſunt quoqꝫ aliqua ꝛ ſoli ineſſe, non tñ vt ꝓpria, vt a potētijs proprioꝝ actiones, ceu numerare, ratione vti, ridere, ſaltare, nam hęc non ꝓpria, qꝛ non oī, nam potētię omni ꝛ ſemꝑ ꝛ actiones non omni ſimul neqꝫ ſemper. Patet aūt ꝙ neqꝫ cōtingentiū poſſibiliūqꝫ etiā alteri ineſſe aliqđ pōt conuerſim pręḋicari, nā ꝙ viciſſim alicui ſubijcit ꝛ de eodem pdicatur ęquale neceſſe eſt eſſe, ſed ꝓpriuꝫ ponitur a nobis quod viciſſim pręḋicatur de re.

℄ Genus aūt eſt, qđ de pluribus, ꝛ differentibus ſpecie in eo qđ quid eſt, pdicatur. In eo qđ quid eſt pręḋicari ea dicunt, quęcūqꝫ conuenit eos, qui interrogati ſunt, reddere qđ eſt qđ propoſitū eſt, quemadmodū de hoīe conuenit eos, qui interrogati ſunt, quid id eſt, qđ ꝓpoſitum eſt, dicere, quoniā animal. Generi aūt accōmodatū eſt ꝛ hoc, vtrū in eodē genere aliud cum alio, an in altero ſit, naꝫ ꝛ hmōi ſub eadē methodo cadit cū genere. Diſputātes enīꝫ ꝙ aīal genus hoīs, ſilr ꝛ bouis ſit, diſputantes erimꝰ, qm̄ hęc in eodē ſunt genere. Si aūt alterius qdē oſtēderimus ꝙ genus ſit, alterius aūt ꝙ non ſit, diſputātes erimus, quoniā non in eodem genere hęc ſunt.

℄ Generis quoqꝫ diffinitioneꝫ tradidit ꝑ quā ſeparauit ipſum ab alijs, quibus et ineſt de pluribus pdicari ſed et differentijs. Separat ergo genus a ſpeciebus additione huius (ꝛ differentibus ſpecie) nā qñ aliqua inter ſe diſcrepant ſpecie, vt homo ꝛ equus canis, tunc genus eſt pręḋicatū hoꝝ in quid eſt, non enim ꝛ ſpecies de differentibus ſpecie pdicatur, ſed de pluribus ꝛ differentibꝰ numero pręḋicatur in quid eſt quatenus eſt ſpēs, nā cuius pdicati de pluribus in qđ eſt ſubiecta poſſunt differre inter ſe ſm ſpecieꝫ hoc neceſſe eſt genus eſſe. Dīa quoqꝫ de pluribus ꝛ differentibus ſpecie pdicatur, ꝛ ipſa non tamē in quid eſt, qꝛ ſic eadē ratio eſſet generis ꝛ dīę, ſed vt in alijs dicit dīa magis pręḋicatur in quale qđ de quibus vt dīa pręḋicat, naꝫ quale quid res ſit, indicat, vnde nō eſt exiſtimādū in pręḋicationibus dictū neceſſariſſimū hoc dīę de ſubiecto pręḋicanē, dici de ꝓprie dictis differentijs, ſed de hīs quę iam aſſumptę ſunt cū eā, naꝫ oē pręḋicatū de ſubiecto in qđ eſt illius pręḋicat. Dīa aūt quę ſunt pdicata in qđ eſt, gnā ſunt ꝛ non dīę, etſi accūs de plurib' pdicaret (ꝛ differentibus ſpecie) hac ratione a gūe differret, qa nō in qđ ē. Cęterū illud (in qđ pdicari) ipſe exponit, nam quęcūqꝫ cōpetet interroganti aſſignare qđ eſt propoſitum, hęc in qđ eſt pręḋicantur. Qđ vero ꝛ dīa ꝛ problemata a differentijs generica ſint pueniūt, dicendo vt eſt illud, vtrū canis ſit rōnale vel non. Eſt aūt ē dīa proprie qua genus aliquid in ſpēm diuidit. Non enīꝫ oē ꝙ differt ab aliquo proprie dīa dicta differt, qꝛ plura differunt ſm accidētia, ſed cōia tales appellātur dīę. Iteꝫ inquit generalia eſſe problemata, ꝛ in quibus quęritur vtrū hoc huic in eodem genere ſit vel non, vt erat diffinibile ꝛ quęrere ſi hoc huic idē. Et oſtēdit quō ſunt generica ꝓblemata, nam oſtēſurum ꝙ aliqua ſunt in eodē genere vt equus ꝛ homo, opꝫ oſtendere ꝙ animal eſt genus etiā hominis ꝛ equi. Hęc auteꝫ ſunt generalia problemata, ꝛ illud oſtēdere nō eſſe aliquid in eodē genere gnāle, vt ꝙ videre non eſt ſub ideꝫ genus clamoris, nam hoc eſt ſub genere actionis, qđ quidem genus non eſt ipſius videre, nam videre eſt aliqđ pati, naꝫ ꝙ non in eodeꝫ genere ſint clamare ꝛ videre licet ſit figura dictionis ſimile ſic oſtenditur. Sed talia per loca contra genus oſtenduntur.

℄ Accūs aūt eſt, qđ quidē nihil hoꝝ eſt, neqꝫ terminus, neqꝫ propriū, neqꝫ genus, ineſt aūt rei. Et qđ cōtingit ineſſe cuius vni ꝛ eideꝫ, ꝛ non ineſſe, vt ſedere ꝯtingit ineſſe alicui eidē, ꝛ non ineſſe. Similr aūt ꝛ albū. nam ꝛ ideꝫ nihil ꝓhibet qñqꝫ albuꝫ, qñqꝫ non albū eſſe. Eſt aūt accidētis definitionū ſecūda melior, nam cū dicit prima, neceſſariū eſt, ſi deꝫ qs intelligere, pręſcire qđ eſt terminus, ꝛ genus, ꝛ ꝓpriū. Secunda autē perfecta eſt ad cognoſcendum (quid eſt quod dicitur) per ſe.

℄ Duas diffinitiones accidētis tradidit, alteꝫ oſtendentes ex negatione pdictoꝝ accūs, nam qđ ineſt alicui rei ꝛ ſm nullum pręḋictoꝝ modoꝝ ineſt, id eſt accūs, ꝛ aliā ex natura ipſa accidentis, nā qđ ſic ineſt vt poſſit eidem ineſſe ꝛ non ineſſe accidēs eſt. Et prius eligit hanc diffinitionē, ideo etiā inquit, naꝫ qui cognoſciturus eſt aliqđ per negationē, primū ei neceſſe eſt illa cognoſcere, quorū negatione hoc ſignificat, ꝛ alius q ab ipſa re diffinit nullius alterius opus eſt ſibi vt habeat cognitionē pro-

poſiti, nā eiuſdē rei ſubāʒ ⁊ naturā talis ratio ſignificat, q̄ꝛ diffinitio eſt oratio q̄ quid erat eſſe ſignans, vt dictū eſt. At eſſe vniuſcuiuſq̄ʒ eſt in ipſa exiſtētia ⁊ affirmatio ne, igit̄ non ex negatione ratio quoꝛūdam erit propꝛie diffinitio. ¶ Cur ergo ambas poſuit ⁊ nō ſolū quā p̄ele git. Vt oſtendet q̄ etiā talis quędā aſſignatio ſit rōnis, vel q̄ꝛ vtetur tali rōne accidētis ad cętera deinceps, naʒ per rationē accidentis pꝛobatur tot eſſe pꝛoblematū ge nera. ¶ Sʒ foꝛſitā vlr eſt melioꝛ ille modus aſſignatio nis diffinitionū. equidē ʒ in aliq̄bus hęc neceſſaria eſt vt in ſymmo. etenim ſc̄da diffinitio aliquā accidētis partē cōpꝛehendit, ⁊ pꝛima oēm, naʒ aliquis quęreret ſi ratio dicēs accidens eſſe qd̄ pōt ineſſe vni ⁊ eidē ac nō ineſſe, oēm accidentis naturā cōpleta eſt, naʒ ſi hoc eſt, accidē tia quę inſeparabiliter aliq̄bus inſunt, neq̄ʒ in ſub̄a, neq̄ʒ vt pꝛopꝛia, vel dr̄ia, aut diffinitiones, ęquidē abſurdum eſt ipſa dicere eſſe aliquid hoꝝ, igitur alia natura inexi ſtentiū pręter quatuoꝛ dictas talis erit. Si autē hoc, neq̄ʒ numerus pꝛoblematū ⁊ ꝓpoſitionū hic erit, ſed ēt quin tum erit aliqd̄ genus pꝛoblematū in quo ſic q̄ inſunt prędicātur, ideo ſm̄ hoc pꝛima aſſignata rō melioꝛ eſſet quā inſeparabile eſt a naſo ſymmuʒ, non quia nō naſus ipſa quoq̄ʒ ſymmitas ⁊ aquilitas ſit, naʒ ob id neq̄ʒ dr̄ia naſi eſt ſymmū, ſed q̄ꝛ videt̄ ſymmū in eodem cōpꝛehenſiuʒ ⁊ naſus, nam ſi ⁊ cauitas ſymmitudo eſt in naſo cum ſit aggregatū ex vtriſq̄ merito cum naſo ⁊ cū ipſa eſt, ⁊ in ſeparabile ab ipſa eſt vt etiā a cauitate, nam ſymmū eſt vtriuſq̄ʒ aggregatū, ⁊ ſic amplius nō erit accidens ſymmi tas, ſed accidēs cum hoc cui accidit. cauitas aūt cum ſit accidēs quę etiaʒ adeſt naſo. Et non pōt hoc cōtingit in eſſe cuiuſcūq̄ʒ vni ⁊ eidē ⁊ non ineſſe nō pꝛoſſus huius ⁊ ineſſe poſſe ⁊ non ineē eidē q̄ pꝛius inerat ſignificatiuū eſſe, ſed illius nulla res indiget, vt ſit aliquid vel non ſit, pꝛiuia accidentis. Etenim ſine ipſo hęc erant, nam naſus erat ēt ſine ſymmitate, igitur ēt nō ineſſe non tollit hanc rem, et ſi inſeparabiliter inſit pōt ineſſe ⁊ non ineſſe, naʒ extra eſſe ſubſtātię ⁊ naturę rei et ſi non poteſt non ineē eidē ſignificat cōtingere ineſſe eidē ⁊ non ineē, ⁊ erit cer

Dubitatio. te accñs hoc q̄ cum inſit rei non tollit id cui ineſt. ¶ Sʒ aliquis quęreret ſi hoc modo niui ⁊ cigno albuʒ ineſt, ⁊ pici nigrū, naʒ talia videtur eſſe aliquo mō de ſub̄a rei.

Solutio. ¶ Sed dicendū eſt hęc etiā accñtia eſſe, q̄ꝛ nulluʒ eſt in ſub̄a eoꝛū quibus ineſt, non enim ſub̄a niuis conſiſtit in albo, vel ſub̄a picis in nigro, ſed cōſequūtur ſubſtantiaʒ ipſoꝝ hęc, ⁊ ſunt inſeparabilia accñtia. Item diceret qd̄ ſi etiā non hīs poſſunt ineſſe ⁊ non ineſſe, tn̄ alijs poſitio ne ineſſe ⁊ non ineſſe. Sed quę ſic ſe hn̄t ad aliqua entia erunt accidentia, vel neq̄ʒ hoc verū. Poꝛro caliduʒ cum ſic ſit vt nequeat nō ineſſe non eſt igni accidēs, ſed albū in niue vel genus ipſius, vel diffinitio, vel pꝛopꝛiuʒ erit, ſed nihil taliū poteſt dici de ipſa. Item nec dr̄ia erit, non enim videt̄ ſpecifica dr̄ia coꝛpoꝛis eſſe coloꝛ. Plus igitur aliqd̄ habent hęc q̄ alia accidētia q̄ materiā tales affe ctiones ⁊ qualitates ex quibus hęc conſtāt, ex neceſſita te cōſequerētur, naʒ talis coꝛpoꝛis ceu nebulę quę eſt ni uis materia talē condēſationē cōgelationēue quę ſit ex ceſſu frigiditatis cū interclusione alicuius ſpiritus albe do ſequitur ex neceſſitate, nam aeris intra nebulam cō pꝛeſſio interclusione ac cōdēſatio ⁊ fricatio in condēſa tione cōſtrictioneq̄ʒ nebulę quę per exceſſum frigidita tis ſit pꝛęueniens eius ſegregationē talis coloꝛis cauſa, nam cum fricatur ⁊ mouetur ſpūs albeſcit, nam ob id ⁊ ſpuma alba eſt, ſed quędā cōfricatio ⁊ motus ſit in con gelatione nebulę cum cōtrahit̄ ventus in ipſa ⁊ ad pꝛo fundūʒ declinat ⁊ ſeparationē impedit. Et ſunt illa quī dē ſubſtātię niuis ⁊ albū cōſequit̄ illa ⁊ paſſionē aliquaʒ ⁊ accidēs, ⁊ erit albū accidens niui qd̄ non eſt cōpletiuū ſubſtātię eius, nam ſi nō mā niuis eſt albūm, nec foꝛma, ⁊ nō eſt in ſubſtātia niuis q̄ eſt quoddā adueniens mā ę in mutatione ad talem foꝛmaʒ, quo eſt inſeparabile ab ipſa, non tn̄ eſt de hoc dicendū q̄ cōtingit nō ineſſe rei, ſic etiā ⁊ femininū cum ſit quędā affectio ⁊ accidēs oſtē ditur, ideo videt̄ ex negatione alioꝝ ratio indicans ac cidens magis cōplecti oīa accidentia q̄ ſecunda poſita, ideo ⁊ viſus eſt ipſa, nam melius diffinibile (vt ita dicā) ſic diffiniri. In quibus autē non eſt poſſibile tali rōne cō plecti omne diffinibile, eligendū etiā eſt magis ipʒ oſtē dere per negationē. Sic aūt talit accñs q̄ꝛ non eſt vnius naturę, nam nouē genera pꝛęter ſub̄aʒ ſunt accidentia, ⁊ iō neq̄ pōt aliqua vna ratio eidē aſſignari. Sed pꝛopꝛium erit ipſius in ſubiecto eſſe ſi omnis ſubſtantia eſt non in ſubiecto, ſed etiā ſpecies ⁊ differentię in ipſa ſegregāt ab eo q̄ eſt in ſubiecto, ipſe tamē talem exactaʒ diſputa tionē euitauit tanq̄ non pꝛopꝛiā huic tractationi conte tus eſt aſſignatis diffinitionibus accidentis.

¶ Annectant̄ aūt accidēti, ⁊ quę ad ſeinuicem ſunt cōparationes quolibet mō ab accñte di cte, vt vtrū honeſtū, an qd̄ cōfert, expetibili? Et vtrū, quę eſt ſm̄ virtutem, an quę ſm̄ vo luptatez ſuauioꝛ vita, ⁊ ſi quid aliud ſimiliter his, dicit̄. In oībus enim talibus vtri magis pꝛędicatum accidit, quęſtio ſit.

¶ Vt in pꝛoblematibus diffinitionis atq̄ʒ his de genere ⁊ differentiaꝝ ac pꝛopꝛioꝝ ea de eodē induxit, ⁊ quę ali qn̄, ⁊ ad aliqd̄ pꝛopꝛia eſſent, ſic ēt annectit ꝓblematib⁹ ab accidente oīa cōparatiua, nam cōparatio ſit ſm̄ ſola accidentia, vel etiā magis ⁊ minus nō eſt alicuius gen⁹ neq̄ʒ diffinitio, neq̄ʒ pꝛopꝛiū, ſed ſolis accidentibus talis paſſio ineſt, naʒ de his aliqn̄ quęritur an inſit alicui vel nō ineſt, vt qn̄ quęreremus ſi diuitię ſint bone vel nō, an tēperātia virtus, vel non. Hęc aūt vtri magis inſit q̄ ali qua alia, vt bonū magis ſanitati q̄ diuitijs, ⁊ ſimiliter vi uere vtri magis an vitę ſm̄ virtutē, vel vitę voluptuoſę; nam in hoc vtri magis ineſt ꝓpoſitū qd̄ eſt accidens qd̄ ſit. Illud [vtri] quolibet modo [addit̄], vel pꝛo hoc qua tenus cōparatio fieret, vt etiā ipſe ex exēplis indicat, vel quia cōparatio ſit ſm̄ plures modos. Vel.n. vtri magis ſubiectoꝝ pꝛędicatū ineſt, vt de hoc vtrū diuitię q̄ ſani tas ſint magis eligēdę, vel vtrū magis ſubiecto ineſt, vt ſanitati ſuaue, vel vtile, aliqn̄ aūt vtrū hunc hoc, vel hoc hunc, vt vtrū ſanitati magis ineſt bonuʒ, quā moꝛbo ma lum, nam quouis modo cōparationes ſunt ab acciden te dicitur, ⁊ ſunt ſm̄ magis ⁊ minus, ⁊ ſm̄ ipſum ſi tal̄r cōparatio ſit, nam cōparatiua ſunt talia ſi ſanitas ſit ma gis eligibilis q̄ diuitię, cuʒ non ſit ob ſeipſam eligibilis, nec ſanitas. Item ſi voluptas exiſtens magis bonum q̄ ſinis, ⁊ non eſt bonū, neq̄ʒ ſinis erit bonus. Rurſus ſi di uitię minus bonū q̄ ſanitas eſt aliqd̄ bonum ēt ſanitas. Item ſi ſanitas minus exiſtēs bonū his qui ſunt in pace, vel bellū gerentibus bonum eſt his. Tales aūt ſm̄ ſimi le cōparationes, vel ſunt vnius ad duo, vel duoꝛum ad vnum, vel duoꝝ de duobus, vt ipſe in locis de cōparati uis mētionē facit. Iteʒ poteſt illud [quolibet modo] etiā ſm̄ hoc addi, q̄ etiā pꝛoblemata quę habētur ex conſi

lio ⁊ ipſe aliquo mō ſunt cōparatiua, ideo etiaꝫ hęc connectit accidētalibus ꝓblematibus, nam vtrum ducēda ſit vxor vel ne, et vtrū pueros liberoſq́ʒ ſit procreandū vel non, ſunt ipſa etiā cōparatiua, naꝫ quęrit̃ in his vtrū eligibilius horū in problemate, nam ſi hoc eſt quęſituꝫ ſi eligibilius eſt ducere vxorē vel liberos habere, vel q꞉ quatenus in problemate poſitū, ſed tale oē accidens, nā quęritur ſi accidit ſubiecto eligibilius, quare cōnecteret etiā talia accñti. ¶ Sunt aūt qui dicunt talia problemata a genere eſſe, nam quęrit̃ in his ſi genus eligibile, atq́ʒ non quęritur ſi in quid eſt eligibile p̄dicetur de ipſis, ſed ſi ſoluꝫ ineſt ipſis ⁊ cōfutantes, non q꞉ nō genus eſt oſtēdunt bonum, verbi gratia voluptatis, ſed q꞉ nō ineſt eidem. At in ꝓblematibus a genere opꝫ addi genus, ceu vtrū hoc huius genus eſt vel non, nam quę ꝓponuntur ſeorſum a talibus adiectionibus, vt accidentia ꝓponuntur. Quęritur autē ⁊ de talibus problematibus ſub quo ea ſint coordināda, ſi dꝫ ſint, ſi anima eſt. Et qñdam dicūt ꝙ omnia talia eſſe generica, nā quęrit̃ in his ſi ꝓpoſitū in genere reuera eſt, niſi etiā hęc ſint ſub accidente. Etenim quibus non videt̃ genus ens eſſe, tñ quęrunt talia quęrētes ſi accidit ipſis eſſe, vel ſit eſſe in exiſtentibꝰ, nam de exiſtentia ſimplici qō, ⁊ in his non de modo exiſtentię inherentięq́ʒ eſt. Sed de ſimplici exiſtentia quęſtio ſimplex eſt per accidens ⁊ non additur problemati hoc ſi vt in genere ꝟo ſint dꝫ.

¶ Manifeſtū eſt aūt ex his, qm̄ accidēs nihil prohibet ⁊ qñ ⁊ ad aliquid ꝓpriū fieri, vt ſedere, cuꝫ ſit accidēs, qñ quis ſolus ſedet, tunc aliqñ proprium erit. Solo ꝟo ſedente, ad nō ſedentes propriū erit. Quare ⁊ ad aliquid, ⁊ aliquādo nihil prohibet accidens, proprium fieri, ſimpliciter tamen proprium non erit.

¶ Ex his accidentibus ⁊ eiſdē diffinitionis, patet, inquit dictum eſſe, nam ſi accidēs eſt ꝙ pōt ineſſe vni ⁊ eidem ⁊ non ineſſe, patet ꝙ ꝯtingit ꝙ pol'ibus poteſt ineſſe vni ſoli ipſoꝝ ineſſe, nam aliqñ ſedere cum ſit accidēs alicuius, poteſt etiā aliqñ eiuſdē propriū fieri, qñ nullus alius quā ſedens, vel ad aliquid, naꝫ cōtra ipſos nō ſedentes, tamē ſimpliciter nullū hoꝝ accidentiū ſic eſt proprium. Prędixit etiaꝫ de proprio ſm̄ accidens dicēdo ꝙ nemo ꝓprium dicit ꝙ contingit alꝭ ineſſe, nam ⁊ ſi diceret aliquid horuꝫ proprium non ſimpliciter ſed aliquādo vel ad aliquid proprium dicetur.

¶ Non lateat autē nos, qm̄ quę ad propriū, ⁊ ad genus, ⁊ ad accidens oīa dicunt̃, ⁊ ad definitiones cōuenit dici. Oſtēdentes enim qm̄ nō ſoli ineſt ei, qꝺ eſt ſub definitione, (quēadmoduꝫ ⁊ in proprio) aut quoniā non genus, qꝺ aſſignatū eſt in definitione, aut quoniā nō ineſt aliqđ eoꝝ, quę in definitione dicta ſunt (qꝺ quidē ⁊ in accidēte dici pōt) interimētes erimus definitionē. Quare ſm̄ prius aſſignataꝫ rationē oīa erunt quodāmodo definitioni accōmodanda, quę enumerata ſunt. Sed non pp̄ hoc vnam in oībus vl̄em methoduꝫ quęrendū. Neqꝫ eniꝫ facile inuenire hāc eſt. Et ſi inueniat̃, oīno obſcura, ⁊ inſuauis plane erit ad propoſitū negocium. Propria ꝟo in vnoquoqꝫ determinatoꝝ generū aſſignata methodo, facile ex ijs, q̄ circa vnūqꝺq́ʒ propria ſunt, decurſus propoſiti fieri pōt. Quare vl̄r figura quidē (quēadmodū dictum eſt prius) diuidendū eſt. Reliquoꝝ autē ea, quę maxime ſunt ſingulis peculiaria, annectēduꝫ, definitioni, ⁊ generi accommodata ea nuncupantes pene autem adiuncta ſunt (quę dicuntur) ad ſingula.

¶ Cum diuiſionē feciſſet problematū ⁊ oſtenderit ꝙ ipſoꝝ ſunt genera quatuor, ⁊ quid eſt vnūquodq́ʒ ipſoruꝫ indicās, ⁊ quę ſit ipſoꝝ adinuicē dr̄ia, non lateat, inquit, nos, qꝺ etiā ꝙ quę cōtra genus, ⁊ propriū, etiā cōtra diffinitiones dicitur ꝫ. per quę poteſt inueniri ⁊ oſtendi ꝙ non eſt propriū traditū. Similiter aūt ⁊ ꝙ nō genus, vel ꝙ non accidēs, oīa etiam cōtra diffinitionē cōueniet dici, nam per quę vnūquodq́ʒ horū tollitur per eadē ⁊ diffinitio tollit̃, nam tollit̃ accidens ſi oſtenſum fuerit non ineſſe rei, nā ꝙ nō ineſt alicui nō pōt eidē accidere, genus aūt tollitur ſi etiā non ineſt, ſed propria generis deſtructio eſt ſi nō in ſubſtātia ⁊ quid eſt p̄dicaretur, ſed ꝓpriū ⁊ ſi non inſit, tollitur, ſed proprie tollit̃ ſi non omni ⁊ ſoli inſit, nam qꝺ ſic non ineſt, non eſt propriū. Equidē per vnūquodq́ʒ hoꝝ poteſt etiā confutari diffinitio, nā ſi nō inſit rei tradita ipſius ratio non erit eius diffinitio, ſi ꝟo inſit, nō in ſubſtātia aūt inſit neqꝫ erit genus rei id qꝺ eſt in diffinitione aſſignatū, vel dr̄ia non erit, nec diffinitio. Sed etiā ſi genus ipſius in ipſa diffinitione traditū fuerit ⁊ dr̄ia, ⁊ non ſoli ipſi ⁊ omni inerit ratio, nō erit diffinitio, nam opꝫ etiā diffinitioneꝫ ineſſe rei cuius aſſignatur, ⁊ vt genus in diffinitione traditū, ⁊ dr̄ias eſſe genus ⁊ dr̄ias rei ⁊ ſoli ⁊ omni ineſſe huic cuius aſſignat̃, ⁊ p̄ter hęc amplius qꝺ quid erat eſſe ⁊ ſubaꝫ ſignificare ipſius, naꝫ ħ propriū eſt ipſius ⁊ pręcipuū pręter alia. Hoc auteꝫ ſic ſe habente oīa numerata genera erunt aliquo modo diffinitiua ſm̄ prius traditā rationeꝫ, nam paulo ante dixit ꝙ ſimpl'r diffinitiua oīa fuīt ſub eadē methodo diffinitionū exiſtentia, nam vt de eadem qꝺ diffinitiua erat ſm̄ hoc, naꝫ oſtēdentes ꝙ nō idem oſtēderit ꝙ neqꝫ diffinitio. Sic ēt oīa problemata diffinitiua eſſent, nam deſtructione vniuſcuiuſq́ʒ ipſoꝝ, tollitur etiā diffinitio, quare ſm̄ hoc hęc etiaꝫ erunt ſub eadē methodo diffinitionū. Hoc aūt dicens ⁊ oſtēdens quo oīa problemata aliquo modo diffinitiua ſubiūxit. Sed nō ꝓpter hoc vnā in oībus vl̄em methodū quęrendū. Non eniꝫ ſi vtilia ſunt illoꝝ deſtructiua ⁊ ad deſtructioneꝫ diffinitionū iam opꝫ ⁊ illa coordinare cum diffinitionibus dicētes ipſa eſſe definitiua, neqꝫ enim facile eſt hanc inuenire. Deinde ſi inueniat̃ omnino obſcura ⁊ inutilis erit ad propoſitū negotiū, vnde ꝙ dicit, hoc eſt, q꞉ non oportet vnam quādam methodū vl̄em de oībus quęrere, vt dicamus omnia problemata pertinere ad diffinitionē, ⁊ velut ipſoꝝ diffinitioꝝ fieri confutationes ⁊ ꝓbationes, tanq̄ʒ loci per diffinitioneꝫ poſſint ad oīa adaptari, neqꝫ enim eſt hoc facile, neqꝫ poſſibile, non enim ſi deſtructiones alioꝝ deſtruunt ⁊ diffinitionē, iam etiā ꝓbationes ipſoꝝ ad probationē diffinitionis ſunt vtiles, nā qui probat accidēs eſſe aſſignatū, q꞉ ipſum poteſt oſtēdi ineſſe atqꝫ non ineſſe rei, qđquidē ſit ſub accidente, non ſolū autē non cōfert aliquid ad oſtenſionē diffinitionis,

ſed etiã oſtendūt deſtructiuũ eius, nam ideꝫ modus nõ eſt inherentię accidentis, ⁊ diffinitionis. Item neqꝫ oĩs cõfutatio accidentis tollit diffinitionẽ, naꝫ qui oſtenderit velut propriũ ineſſe alicui, ſubſtulit quidẽ accidens, ⁊ non ſuſtulit diffinitionẽ, quare non veruꝫ eſt vt omnia etiam adequari poſſint diffinitionibus. Item oſtendens ꝙ in quid eſt ⁊ in ſubſtãtia ꝑdicetur de re, ęqualiter aũt ſed non de pluribus ſuſtulit quidẽ genus ſed non diffinitionẽ, ſed cõfutationẽ horum dicta vtilia omnia ad cõfutationeꝫ diffinitionis ſunt, igitur per hęc neqꝫ poſſint dici oĩa problemata, neqꝫ vnã quãdam vleꝫ methodũ ꝙ ipſis eſt inuenire. ⁋ Veꝝ Theophraſtus in ſuis topicis quatenus operã adhibet afferre vnam cõem methodum, ſeiunxit accidens ab alijs velut non ſubiũctum cõnexiũqꝫ diffinitioni, ⁊ alia cum periclitet̃ cõnectere diffinitioni fecit negotiũ obſcuriuꝫ. Sed ꝙꝫ inueniretur (inquit) methodus aliqua vna, ſed oĩno obſcura ⁊ inutilis erit modus, nam ſi opus fuerit volenti oſtẽdere aliquid ꝑter diffinitionẽ per hęc ſola idem oſtẽdere poterit, quę ẽt poſſint cõferre ad probationẽ diffinitionis, ⁊ oportet euꝫ qui oſtẽdit accidẽs demõſtrare ꝙ ineſt, ſed minime ꝙ cõtingit ineſſe ⁊ non ineſſe quę extra deffinitionem re uera inſunt. Similr etiam alioꝝ difficilis vſu inſuauiſue ac imperſuabilis argumẽtatio fit, ⁊ adhuc propria ſuſtulit, ⁊ ea quibus vnũquodqꝫ ipſoꝝ ab alijs differt, q: non talia poſſint diffinitiua dici, vel ſi aliquis diceret oĩa in diffinitionibus poſſe, ⁊ ſingula horũ deſtructiua ⁊ ꝓbatiua non ſimiliter tamẽ ſe hñe, ſed aliqua ſunt deſtruentia accidens quę etiã deſtruũt diffinitioneꝫ, vt illud non ineſſe, ⁊ quędã ecõtra ſe hñt, nã cum ſint deſtructiua accidentis ad ꝓbationẽ diffinitionis cõferũt, naꝫ ꝙ quidẽ ineſt, non ſic aũt vt poteſt ineſſe ⁊ nõ ineſſe ẽ deſtructiuũ accidẽtis, ⁊ vtile ad ꝓbationẽ diffinitionis, nam opꝫ ea quę ſunt in diffinitione non ſic ineſſe, vt poſſint ineſſe ⁊ non ineſſe. Silr aũt ⁊ de genere, nam confutans ipſuꝫ ꝑ hoc, q: non in quid prędicat̃, per ideꝫ ẽt tollit diffinitioneꝫ, qui ꝯo per hoc in quid eſt ꝑdicatũ non in plus ipſo eſſe confutat, ẽt per hęc tollit ipſuꝫ, quę ſunt ꝓbatiua diffinitionis. Item qui ꝯfutat propriũ per hoc ęqualiter cõuerti ⁊ ſignificare quid erat eſſe, plane vtit̃ probationibus diffinitionibus ad ſublationẽ ꝓprij, perinde ac quę ſunt hoꝝ ꝯfutantia, ſint probatiua ipſius erat, ſic rurſus ẽt aliqua cõfutantia diffinitionẽ, ſunt vtilia ad probationẽ horum, nam qui tollit diffinitionẽ per hoc põt ineſſe ⁊ non ineſſe, per eadẽ probat accidẽs, ſimulr etiã qui tollit per hoc in quid eſt in plus eſſe genus probabit, ⁊ qui ꝑ hoc ęqualr exiſtens non ſignificare qȯ quid erat eſſe tollẽs diffinitionẽ propriuꝫ cõſtruit. Et rurſus cõſtruens qȯ quid erat eſſe ſigt̃ tradita ratio, ⁊ per hoc diffinitio ẽ, deſtruit vnũquodqꝫ alioꝝ. Qui ergo hoc modo tentat oĩa ſub vna methodo reducere, obſcuram ⁊ difficilem vſu affert tractationẽ. Illo igit̃ modo erat ĩpoſſibile inuenire, ſic autẽ obſcura ⁊ difficilis vſu erit methodus vt demõſtrauimus ſic ẽt inueniret̃. Si aũt propria in vnoquoqꝫ poſitoꝝ quatuor generũ aſſignaretur aliqua methodus, facilior ⁊ apertior eſſet ex proprijs circa vnumquodqꝫ facta ⁊ diſtincta atqꝫ habẽs diffinitionẽ manifeſtam, nam facilius ⁊ apertius eſt propria de accidẽte dicere per quę ipſum ꝓbare vel cõfutare poſſibile eſt, vel vt etiã cõtra diffinitioneꝫ nitẽtes dicere. Equidẽ partim dicta de diffinitione ſunt probatiua accidẽtis partim cõfutatiua. Similiter etiaꝫ de alijs, ideo inquit, vt dictũ eſt, vtis diuiſio in prędicta genera facienda eſt, nã illud vtr

Que Theophraſtus.

figura indicatiuũ huius. Reliquoꝝ aũt ea quę maxime ſunt ſingulis peculiaria annectendũ, ⁊ redigendum eſt diffinitioni quidẽ. ſ. tranſſumptioneꝫ facere ex ignotioribus ad apertiora nomina ⁊ quęſtionẽ de eodeꝫ, generi autẽ ea quę a differentijs, ⁊ proprio quę aliquando ⁊ ad aliquid propria, ⁊ accidenti comparatiua.

⁋ Primum autẽ omniũ de eodeꝫ determinãdum, quoties dicit̃. Videbit̃ autẽ idem, vt figuralr ſit ſumere tripl'r diuidi. Numero eniꝫ aut ſpecie, aut genere idem ſolemus appellare. Numero quideꝫ, quoꝝ nomina plura, res aũt vna, vt indumentũ ⁊ veſtis. Specie aũt, quę cum ſint plura, indifferẽtia ſunt ſm ſpẽꝫ, vt homo homini, equus equo. Nã hmõi ſpecie dicuntur eadẽ, quęcũqꝫ ſub eadem ſpecie ſunt. Similiter aũt ⁊ genere eadeꝫ, quęcũqꝫ ſub eodẽ genere ſunt, vt equus homini.

⁋ Cum feciſſet diuiſionẽ generũ in quibus problemata ⁊ ꝓpõnes, debens oſtẽdere ꝙ hęc ſola genera ſunt problematum, ⁊ in his in quibus ſunt genera problematũ, hęc ⁊ alia quęcunqꝫ ſunt vtilia ꝓpoſitis, per ea quę deinceps addit. Primum inquit alioꝝ oportere de eodẽ determinare quot modis dr̃, naꝫ ad multa alia dialectica vtilis eſt diuiſio eiuſdẽ. Equidẽ prius dixit ꝙ problemata quędã ſunt quę habẽt qȯnem de eodeꝫ, quę cõnecti ⁊ coniungi cum diffinitiuis ꝓblematibus dixit oportere. Sed inquirere non poſſumus omnino ſi alij aliud idem eſt, vel alteꝝ ignorantes diuiſionẽ eiuſdem. Porro conſentaneũ eſt genera ꝓblematũ vt determinẽtur, vt manifeſta ſunt ſm ſe problemata, ſic etiã diuiſionẽ eiuſdeꝫ facit vt fiant nota problemata de eodẽ, naꝫ non diſſerere de eodem non poſſumus ignari quot modis dicitur. [Videt̃ auteꝫ ideꝫ vt figuraliter ſit ſumere tripliciter diuidi.] Dixit aũt illud [vt figuralr ſit ſumere] pro hoc velut cõis ⁊ vlr ſumere, nam in alijs cõſueuit ꝑter tria ſignificata eiuſdẽ quę nũc ponit, ⁊ quoddaꝫ quartũ addere, illud. ſ. ſm analogiam ꝙ eſt longius ab his quę nunc dicũtur. Sed ea in quę nunc diuidit idem ⁊ qbus vti cõſueuit ſunt tria, nam idem aliud numero dr̃, aliud ſpẽ, aliud ꝟo genere. Numero igit̃ eadem ſunt quoꝝ inuicẽ exiſtentiũ noĩa ſunt plura, ⁊ res ab eiſdeꝫ ſignificata eſt vna qualia ſunt multiuoca, nam numero vnuꝫ ſunt veſtis ⁊ indumentũ, q: ſunt vnius ⁊ eiuſdẽ indicatiua, qȯ ſi ratio ⁊ nomẽ idem ſigñt etiã hęc ſunt vnum ⁊ idem numero. Item plures orones ſigñt ideꝫ ⁊ hę ſunt numero eędem, nam numero ſunt eadẽ nomina vel orones quę idem ſigñt. Item ſpẽ eadem ſunt quęcũqꝫ numero ſunt plura ⁊ non differunt ſpẽ, ideſt ſub vna ⁊ eadeꝫ ſpẽ ſunt, vt Socra. ⁊ Plato, nam ſpecie ijdem ſunt, ſicut etiã equi flauus ⁊ podager. Item genere eadẽ ſunt quoꝝ ideꝫ eſt genus, ⁊ ſic homo ⁊ equus ſunt ideꝫ, nam eoꝝ genus eſt idem. ſ. animal. Quę igitur ſunt eadẽ ſpecie ſunt ẽt eadẽ genere prorſus, non tñ quęcũqꝫ genere eadẽ ſunt, iam ⁊ ſpecie eadẽ. Equidẽ Socrates ⁊ Plato ſunt ijdeꝫ ſpecie, naꝫ homo eſt ipſoꝝ ſpecies ⁊ hi ẽt ſunt ijdem genere, q: homo ⁊ animal eis ꝯpetit. Sed homo ⁊ equus ſunt ijdẽ genere, nam animalia ſunt, ſed ſpecie ſunt diuerſi, nam ſpecie alius eſt equus ab boſe. Item dicit eſſe eadeꝫ illa ſm analogiã alibi quęcunqꝫ ſm genus differunt, ſed in ꝓportione ⁊ oratione ſilr ſe habent, quocirca is modus

longe eminus diſtat ab vnoquoqꝫ eodē φ hic dicitur.
Vnde ſm analogiā ꝓportionē'ue eadē ſunt cor ⁊ fons,
vnitas, q: vt ſe hꝫ fons ad fluuium, ita etiam vnitas ad
numerū ⁊ cor ad animal, naꝫ ſunt principia hęc omnia
eorū in quibus ſunt. Ruꝛſus aſpectus ⁊ mens ſm pro/
portionē eadē ſunt, q: quā rationem habet aſpectus ad
oculum eandem etiam habet mens in anima, ſimiliter
etiam tranquillitas ⁊ ſerenitas eędem ſunt, nam φ eſt
tranquillitas in mari/hoc eſt ſerenitas in aere, nā ambę
ſunt ſedatio ⁊ ceſſatio.

℄ Videbit̄ autē ab eodē fonte aqua, quę eadē
dicit̄, hr̄e aliquam dr̄aꝫ ꝓter dictos modos.
Non tamē/ſed ⁊ hmōi in eodē ordinetur ijs,
quę ſm vnam ſpeciē quoquo mō dicta ſunt.
Omnia enim talia cognata, ⁊ affinia ſibiinui
cē eſſe vident̄. Nam omnis aqua omni aquę
eadem ſpecie dicit̄, eo φ habeat quandā ſimi
litudinē. ab eodē aūt fonte aqua, quę eadē dr̄,
nullo alio differt q̄ꝫ eo, q: vehemētior eſt ſi/
militudo. Quare non ſeparamus ideꝫ ab ijs,
quę ſm vnā ſpēm quoquo modo dicunt̄.

℄ Cum feciſſet diuiſionē eiuſdē, quęrit ſi aqua ꝓficiſcēs
e fonte eadē ſit alia ⁊ alia numero accepta, vel ſi eadeꝫ
eſt ſm aliqḋ pręcictoꝝ modoꝝ an aliquis alius ſit eiuſ/
dē modus pręter tres dictos, nam numero eędē nō ſunt
q: inter ſe ſeparate ſunt. Item nec ſpecie ſimplr̄ videren
tur eſſe eędem, nam eędē ſpecie ſūt ēt a differētibus fon/
tibus aqua ⁊ ille quę a fluuio, fonte, ⁊ poꝛtu, naꝫ vlr̄ oīs
aqua oī aquę eſt ſimilis ſpecie, ⁊ maxime ſi in eadē qua/
litate fuerint/vt dulcis cum dulci, ſed ille quę ab eodem
fonte plus aliqd videtur ſimilitudinis hr̄e ſm ſpecieꝫ ⁊
eſſe quoddā intermediū inter ea quę ſunt eadē numero
⁊ eadē ſpecie, non tn̄ ſed ⁊ huiuſmodi hęc eędem ſpecie
ſunt, inquit, naꝫ nihil aliud eis ineſt, q̄ꝫ intenſio idētitatis
⁊ vehementioꝛ idētitas, vt ēt ſit in ipſis gemellis. Eteniꝫ
⁊ Caſtoꝛ ⁊ Pollux ydem ſunt ſpecie, naꝫ ipſoꝝ ſimilitu/
do varia ſit hoꝛū a ſimilitudine alioꝝ hominū inter ſe,
nō tn̄ intenſio ſimilitudinis ipſos fecit eſſe vnū numero.
Cęterū cū dicit [eo φ habeat aliquā ſimilitudineꝫ] de
aqua dixit pro hoc, q: eſt eadem ratio quatenus aqua,
nam talia ſunt ſpecie ſimilia.

℄ Maxime aūt indubitanter, qḋ vnum eſt nu
mero, idē ab oibus vr̄ dici. Solet autē ⁊ hoc
aſſignari multipliciter, propꝛiſſime aūt ⁊ pri
mo quādo nomine/vel termino ideꝫ aſſigna/
tū fuerit, vt veſtis indumēto, ⁊ animal/greſſi
bile/bipes/homini. Secūdo aūt, qn̄ pꝛopꝛio,
vt diſciplinę ſuſceptibilis, homini. ⁊ qḋ natu
ra ſurſum fertur igni. Tertio ꝟo/qn̄ ab acci/
dente, vt ſedens vel muſicum. Oia enim hęc
vnū numero volunt ſignificare. Q: aūt verū
ſit, qḋ nūc dictum eſt, ex trāſmutantibus nun
capationes quis diſcat. Sępe enim ꝓcipien/
tes noīe vocare aliquē ſedentiū, trāſumimus,
qn̄ foꝛte is nō intelligeret cui pręceptum faci/
mus, tanq̄ꝫ ab accidēte/ipſo magis intelligen
te, ⁊ iubemus ſedentē/vel diſputantē vocare

ad nos, manifeſtū φ vt eūdē opinātes, ⁊ ſm
nomē ⁊ ſm accn̄s ſignificare. ergo idē (quē/
admodū dictū eſt) tripliciter diuidatur.

℄ Cum oſtēderit diuiſionē eiuſdē, maxime inquit ab oī/
bus cōcedi hoc φ quę ſunt vnū numero ſint eadē, nam
in his quę ſunt eadē genere vel ſpecie, non ſtatim idēti/
tas incidit, ſed opus eſt ratione ad concedēdum aliqua
talia eſſe eadē inter ſe, neqꝫ enim Socratē Platoni ſim/
pliciter aliquis concederet eūdeꝫ eſſe, q: perſpicuo ſunt
differētes inter ſe, neqꝫ tanto magis hominē ⁊ equo. Il/
lud aūt [numero vnum] aſſerit̄ ab omnibus idē eſſe, ⁊
hoc inquit vnū numero multipliciter dici, naꝫ propꝛiſ/
ſime ⁊ pꝛimo ſunt eadē numero, qn̄ vel pro nomine no
men acceptū fuerit eiuſdem ſignificatiuū, nam in idem
trāſumptio etiā hęc eſt ſm numerū, vel ſi pro noīe diffi/
nitio, nam eiuſdē numero cuꝫ ſint hęc ſignificatiua, etiā
eadē numero dicūtur eſſe inter ſe, q: ipſa noia ſm ſe nō
ſunt eadē numero, ſed illud ſub noīe ⁊ diffinitione ſigni
ficatū, merito itaqꝫ cum oſtēderit aliquis φ nō eſt ideꝫ,
oſtendit etiā φ non eſt eadē diffinitio. Item vt infert eſt
etiā propꝛiū nomine idē ſm numeꝝ ſigns, ſed q: ꝓpꝛiū
magis ⁊ pꝛimū eiuſdē numero ſignificatiū diffinitio obti
net, merito ſub ipſa oꝛdinauit pꝛoblemata de eodem, ⁊
non de propꝛio, nam diffinitio magis rem indicat ⁊ no/
tius propꝛiū nomē, ſed non ſic propꝛiū, ideo ſecūdo ideꝫ
nomē hꝫ etiā propꝛiū, nam ſecūdo ſm numerū eadeꝫ .ſ.
nomē ⁊ propꝛiū rei cuius eſt nomen, nam hominū idem
ſm numerū eſt animal riſibile, q: vnuꝫ numero eſt ſub
vtriſqꝫ ſignificatū. Cęterum non eſt admirandū ſi dixe
rit hominē vnum numero. etenim ſpecies eadē ad ean/
dem cōparata eſt. Similr̄ etiā genus vnū numero eē vi/
detur, nam ſi non fuerit ſpecies eadē numero, erit eadē
ſpecie, ſꝫ quę ſunt eadē ſpecie ſunt plura numero, vt So/
cra. ⁊ Plato, igitur hoc idem ab illo erit ſeparatū, ⁊ quia
ſimilia ſpē per materiaꝫ ſeparant̄, eſt enim ſpecies cōis
quatenus ſpēs eſt in alia ⁊ alia materia, indiuiduū auteꝫ
in materia, igit̄ ⁊ cōe erit indiuiduū. Etiā de genere hoc
obijcitur, ⁊ idē ſpē eſt diuerſum ab eodē genere, ſiquidē
genere ſolo eadē diuerſa ſint ſpē, vel ſi ſpecies eadē ꝑ ſe
erat vel genus, diceret̄ aliquid, ſi autem in alijs eſt, ceu
in quibus eſt homo ſpēs exiſtēs, vel animal genus exiſ
hęc ſunt eadē inter ſe, ſic etiam eadē inter ſe eadē erunt,
nam vt hoies ydem inter ſe, ſic ēt homo ideꝫ eadē, vt ge
nus ⁊ vt ſpecies, nam in illis eſt ideꝫ eſſe. Vnū ergo dice
ret numero ſignificari ab ipſa diffinitione ⁊ propꝛio, nō
q: vnū numero ſpēs vel genus, cuius diffinitio vel pro/
pꝛiū, ſed q: ab eodē numero ſub genere vel ſpecie ſimi/
liter ſunt ambo vera ⁊ non aliud atqꝫ aliud. Tertium
quoqꝫ inqt aſſignari vnū numero ab accidente, nam qn̄
aliqḋ accidēs alicuius ſumptuꝫ fuerit, vel ſoli ineſt, ⁊ ſic
ſit propꝛiū eius, ⁊ tunc vnuꝫ numero nomini rei ſic acci
dēs ſit, q: vnius ⁊ eiuſdem numero ſignificatiuū. Quod
ꝟo accidens aliqn̄ poſſit cōtinere locū propꝛij etiā pꝛius
dixit, ⁊ nunc ruſus dicit, per quę oſtēdit φ ſępe velut ꝓ/
pꝛio noīe ſignificante idem vtimur accidente iubentes
appellari ſedētē, ſi erit ignorās nomē eius qui iubet. Cę
terum quot modis idē dicitur, totidē etiā diuerſum dice
retur, vel enim numero vt Socra. ⁊ Plato, vel ſpecie, vt
homo ⁊ equus, vel genere, vt animal ⁊ ſcia. Vnde illa/
tio ecōtrario ſe hꝫ in ipſis eiſdē ⁊ in ipſis diuerſis, naꝫ in
eodē quę ſunt numero eadē, ſunt etiā eadem ſm alios
modos eiuſdē inter ſe neceſſario. Eteniꝫ idē numero eſt

idem ſpē ⁊ genere. Sed diuerſitꝫ ſpecie non erit ab ipſo vel genere. At eadē ſpē numero quidēꝫ non neceſſe eſt eſſe eadem licet neceſſario ſint eadē genere. Item genere eadē nec ſpecie nec numero eadē eſſe neceſſe eſt. Sed in diuerſis, q̄ ſunt gñe diuerſa, neceſſe eſt ēt eſſe numero ⁊ ſpē diuerſa, ⁊ ſpē diuerſa, non neceſſe eſt vt ſint gñe diuerſa, licet numero neceſſe ſit vt ſint diuerſa, ⁊ numero diuerſa, neqꝫ ſpē neqꝫ genere neceſſe eſt diuerſa eſſe.

¶ Quoniā aūt ex prius dictis ſunt orationes / ⁊ per hęc, ⁊ ad hęc / vna quidē fides eſt ꝑ inductionē. Si enim quis cōſideret vnāquāqꝫ ꝓpōnū ⁊ ꝓblematum, apparebit / aut a termino / aut a ꝓprio / aut a genere / aut ab accidente facta. Alia aūt fides ꝑ ſyllm̄. neceſſe eſt enim oē / qđ de aliquo prędicaꝛ, aut cōuerſim de re prędicari / aut non. Et ſi conuerſim pręaicaꝛ, terminus erit / vel propriū. Nā ſi ſignāt quid eſt eſſe / eſt terminus. Si autēꝫ non ſignificet, ꝓpriū. Hoc enim erit propriū, qđ conuerſim pręaicaꝛ, non ſignificans quid eſt eſſe. Si autem non conuerſim pręaicaꝛ de re, aut ex eis, quę in definitione ſubiecti dicunꝛ, eſt, aut nō. Et ſi eſt ex ījs, quę in definitione dicunꝛ / aut genus / aut dr̄ia erit, eo ꝙ definitio ex genere / ⁊ differentījs eſt. Si vero ex ījs non eſt, quę in definitione dicunꝛ, palā eſt, quoniā accidens erit. Nāꝫ accidēs dicebaꝛ, qđ neqꝫ terminus, neqꝫ genus, neqꝫ propriū, ineſt autem rei.

¶ Cum dixerit in ſuperioribus q̄tuor eſſe genera in quibus problemata ⁊ ꝓpōnes ſint, vt diffinitionē, propriū, genus, accidens, ⁊ horum vniuſqđqꝫ oſtenderit, ⁊ q̄ño ab eiſdē hȝ problemata ⁊ ꝓpōnes fiunt, nunc oſtēdit ꝙ non poſſunt eſſe plura genera problematū ⁊ ꝓpōnū, ſed ſemper ex his ⁊ de his orationes ⁊ ſylli fiunt. Verum cuꝫ dixit ex his q̄ño ex his ſignificauit inferēs [⁊ per hęc ⁊ ad hęc.] Equidē per hęc dicit ꝓpoſitiones, ⁊ ad hęc problemata, nam eo ꝙ problemata de quibus orationes, ⁊ eo ꝙ ꝓpoſitiones ex quibus orationes, inquit in his eſſe dictis quatuor generibus, hac rōne ex his orationes fiūt, ſed demōſtrationē facit ꝑ inductionē ⁊ per ſyllm̄. Equidem hęc ſola fides ſunt proprie in orationibus, etenīꝫ ēt exemplū cuꝫ ſit fides ⁊ ipſum cum inductione coordinatur, naꝫ dicitꝛ inductio rhetorica enthymema, ⁊ idipſuꝫ ⁊ ſyllogiſmo facit fidē, q̄nquidē hoc ſit rhetoricus ſylls. Vtrūqꝫ ipſoꝝ ablatū, perfectū ⁊ ſimplr̄ eſſe tale, in quod eſt per ꝯtractionē in minus, vt pꝫ ex dictis de ipſis alias ſępe. Quid ergo ſylls eſt dixit, ſꝫ de īductiōe paulo poſt procedēdo dicet, q̄ dialecticis propria fides ſit per inductionē. nam hꝫ veriſimile cunctis maxime dialecticus cōiecturā facit. Quod vero hęc ſola ſint genera problematum per inductionēꝫ oſtēderet, ſi vnūquodqꝫ problema ⁊ vnāquāqꝫ ꝓpoſitionē ꝑtractantes quęreremus ab aliquo horum, q̄nquidem non in quodā alio problemate inuenirētur pręter ꝑdicta, nam talia problemata vtrū tēpus motus cęli ſit vel non, videntur pertinere ad diffinitionē, nam quęritur ſi diffinitio tp̄is ſit oratio dicta ⁊ aſſignata. Item illud vtrū bonū in ſubā vel non, eſt generū. Quęritur enim ſi boni genus eſt ſubſtantia. Item illud vtrū ſoli igni motus ſurſum ſm̄ naturaꝫ inſit / vel nō de ꝓprio habet q̄ōnem. Item illud vtrū ignis ſurſuꝫ moueatur, vel nō de accidēte, nam quęritꝛ ſi ipſi ineſt ſurſuꝫ moueri. Similiter aūt per eadē eſt omne problema oſtēdendū nobis accipiētibus qđ ſub aliquo horū generꝫ cōtinetur. Cęteꝝ problematum ⁊ propoſitionū dixit vnāquāqꝫ, q̄ dr̄ia ipſoꝝ (vt dixit) ſit ſm̄ ſolum ꝓnunciandi modū. Et oſtenſio per inductionē ꝙ hęc ſola ꝑdicta ſint quatuor genera problematū talis eſt. ¶ Sꝫ aliqs quęreret ſub quo genere horū problematū reducerētur talia ꝓblemata, cur lapis magnes dicta trahit ferruꝫ, ⁊ q̄ nā eſt aquaꝝ quibus vaticinia fiunt: nā vidētur hęc ad nullum ꝑdictoꝝ hęc reduci, vel neqꝫ hęc ſunt dialectica ꝓblemata. Sed de his ſermo ⁊ hoꝝ diuiſiones habende ſunt, nam dialectica ꝓblemata ęqualia ⁊ eadē ſint propoſitionibus, quippe ęędē fuerīt interrogationes ꝯtradictionis, ⁊ taliuꝫ problematū ⁊ ꝓpoſitionū dr̄ia eſt ſm̄ modū. Vt igitur non dialectica interrogatio eſt quid eſt homo, ſic neqꝫ dialecticū problema eſt hoc q̄ nā aquaꝝ quibus vaticinia fiunt, q̄ igitꝛ neqꝫ principio ꝓpōnes nō ſunt ſic dictę, cur hoc vel aliquid eſt hoc, neqꝫ dialectica erunt problemata, ſed ſunt ſic ꝓpoſita nālia problemata, vt in libro de problematibus dixit, nam eoꝝ nālium quoꝝ cauſa ignoratur hęc ſunt problemata. Fuīt tamē nālium ꝓblemata circa dialectica problemata, vt igitꝛ de moralibus ⁊ rōnalibus, aliqua pręſertim illo modo ſe hñtia dialectica ſunt, ſic etiaꝫ nālia, ⁊ erunt dialectica ꝓblemata oīa reducta ad q̄ōnes has, q̄ eſt, ſicut eſt quę ſunt duę de his quatuor, quas dixit initio ſcđi poſteriorū reſolutiuoꝝ, nam ꝓp quid eſt ⁊ quid eſt nō ſunt dialectica ꝓblemata. Sed per ſyllm̄ totidē genera ꝓblematū eē, iā ēt nos ꝑuenientes dixim⁹ ſequētes ea quę videꝛ ipſe oſtēdere. Ipſe aūt ſylls quo Ariſto. vtitur talis eſt, q̄ in omni problemate ⁊ ꝓpoſitione eſt aliqđ pręaicatum de aliquo, ⁊ a ꝑdicatis dr̄ię, ⁊ ſpecies ꝓpoſitionū ⁊ ꝓblematuꝫ ſunt. Diceretꝛ quoqꝫ idem de hypotheticis ꝓpoſitionibus. Etenim in illis cōſequēs ꝙ obtinet locuꝫ ꝑdicati aliquid taliū eſt accipere, q̄ oē pręaicatū de aliquo neceſſe eſt, vel ęqualiter de ipſo pręaicari, ⁊ conuerſum inter ſe dici, vel non ęqualiter, ſed quę viciſſim conuerſimqꝫ ꝑdicātur, ſunt diffinitio, aut propriuꝫ, qđ non eſt ęqualiter pręaicatū, vel eſt in ſubſtantia, vel in diffinitione rei, vel non, ſi eſt in diffinitione, genus vel dr̄ia erat, ſi aūt non, erit accidēs, nam accidens erat id qđ neqꝫ diffinitio, neqꝫ propriū, neqꝫ genus ꝙ inerat rei. Erit autēꝫ ſyllogiſmus cathegoricus in prima figura ſic ex diuiſione ſe hñs. Omne pręaicatū de aliquo vel ęqualiter cōuerſimqꝫ pręaicaꝛ de ipſo vel non, ⁊ omne ꝙ pręaicaꝛ de aliquo ęqualiter vel non de eodēꝫ pręaicatur, vel vt diffinitio, vel vt propriū, vel vt genuꝫ, vel vt accidēs, igitur oē pręaicatū, vel vt genus, vel vt diffinitio, vel vt ꝓpriū, vel vt accidēs pręaicatur, cū ꝯcluſioni ſi addantꝛ, ſed in omni ꝓblemate pręaicatum eſt vel diffinitio, vel ꝓpriū, aut genus, aut accidens. Verū ipſe ponendo 2^am ꝓpoſitionē cum eiuſdēꝫ propria probatione videtꝛ plus dixiſſe. Eſt aūt vt de compoſito ſic faciēda ratio vltima ⁊ abſoluta, oē ꝑdicatū de aliquo, vel cōuerſiꝫ de ipſo ꝑdicaꝛ, vel ſolū ꝑdicaꝛ, ſed oē ꝙ pręaicaꝛ conuerſim vel ſolū eſt diffinitio, vel ꝓpriū, vel genus, aut dr̄ia, aut accidēs, igitꝛ omne ꝑdicatū de aliquo, vel diffinitio, vel proprium, vel genus, vel dr̄ia, vel accidēs. Huius aūt rōnis 2^am propoſitionē probauit per duos ſyllogiſmos, ⁊ vnū hunc, omne qđ conuerſim de aliquo pręaicatur vel qđ

Syllogiſm⁹ textus.

quid

quid erat eſſe ſigt cuius de quo pręddicatur, vel nõ, ⁊ hoc vel eſt diffinitio vel propriũ eius, igitur oẽ q̄ pręddicatur cõuerſim de ſubiecto vel eſt diffinitio, vel propriũ eius. Aliũ vero ſyllogiſmuz facit omne ſiqd ſimplr pręddicatur de ſubiecto ⁊ non eſt ęquale illi, vel in diffinitione eorũ quę dicũtur de ſubiecto, vel ſimplr pręddicatorum, ſed ſi eſt in diffinitione eorum quę dicũtur de ſubiecto vel genus, vel differentia erit, ſi autez non, accidens erit, quomodo igitur q̄ ſimpliciter de aliquo pręddicatur, vel vt genus de ipſo pręddicatur, vel vt differentia, vel vt accidẽs, quę cõcluſiones ſyllogiſmoꝝ componentia efficiũt ſecũdam ꝓpoſitionẽ hanc. ſ. ſyllogiſmi, omne ſiqd vt viciſſim conuerſimq; ꝑdicatũ de aliquo ꝑdicatur, vel ſimpliciter, vel diffinitio eſt eius, vel propriũ, vel genus, vel dr̃ia, vel accñs. Eadẽ aũt ratio etiam de ꝓpoſitione fit.

¶ Poſt hęc aũt opʒ determinare genera pręddicamentoꝝ, in quibus ſunt dictę quatuor differentię. Sunt autẽ hęc numero decẽ, qd eſt, quãtũ, quale, ad aliquid, vbi, quãdo, ſitũ eſſe, habere, facere, pati. Semper enim accidens, ⁊ genus, ⁊ propriũ, ⁊ definitio in vno horuʒ ꝑdicamentoꝝ erit. Nam oẽs ab his ꝓpõnes/ aut quid eſt/ aut quale eſt/ aut quãtũ/ aut aliorũ aliqđ ꝑdicamentoꝝ ſignificant. Manifeſtũ eſt autẽ ex eiſdẽ, quoniã qđ quid eſt ſignificans, qñq; quidẽ ſubſtantiã ſignificat, qñq; aũt quale, qñq; vero aliqđ aliorũ pręddicamentoꝝ. Nam qñ poſito hoie dixerit q̄ poſitum eſt hominẽ eſſe vel animal, ⁊ quid eſt dicit, ⁊ ſignĩat ſubſtantiã. Qñ colore albo poſito, dixerit qđ poſitũ eſt albuʒ eſſe vel colorẽ, quid eſt dicit, ⁊ quale ſignĩat. Similiter aũt ⁊ ſi cubitali magnitudine poſita, dixerit qđ poſituʒ eſt cubitalẽ eẽ magnitudinẽ, ⁊ quid eſt dicit, ⁊ quãtũ ſignificat, ſilr aũt ⁊ in alijs. Vnumquodq; enim taliũ ſiue idem de eodem dicatur, ſiue genus de hoc, quid eſt ſignificat, quãdo autem de alio, non quid eſt ſignificat, ſed quantũ, aut quale, aut aliquid aliorum pręddicamentoruʒ. Quare de quibus ſunt diſputationes, ⁊ ex quibus, hęc ⁊ tanta ſunt. Quomodo autem ſumemus, ⁊ per quę copioſi erimus, poſt hęc dicendum.

¶ Cum oſtẽderit problemata ⁊ ꝓpoſitiones quę ſunt in quatuor pręddictis generibus, q̄ꝛ ꝑdicta genera ſunt quatuor, quę nõ ſunt ſuprema genera, ſʒ ẽt ipſa ſunt in alijs, nã ſunt in his q̄ ſunt, quoꝝ ſuprema genera ſunt decez q̄ ꝑdicamẽta mos eſt appellari, inquit oportere deinceps determinare ⁊ exponere genera ꝑdicamẽtoꝝ, in qbus ꝑdicamẽtis ſunt quatuor dictę dr̃ię problematũ ⁊ propoſitionũ. Verũ illud [in qbus dictę ſunt quatuor] cũ deſectu dixit, nã deficit hoc, dr̃ię ꝓblematũ ⁊ ꝓpõnuʒ. Sunt aũt (inqt) decẽ genera ꝑdicamentoꝝ, de quibus dixit in libro de decẽ pręddicamentis. Sed nunc exponit ipſa, ſimulq; ad dialecticã vtilitatẽ illius libri per hęc indicat. Veꝝ pro ſuba qđ qd eſt accepit, nã proprie ens eſt ſuba ⁊ proprie quid eſt, ⁊ diffinitio ſubę q̄ꝫq; quid eſt multipliciter dicaẽ. Sed huius q̄ in decẽ pręddicamentis ſint genera ꝑdicta problematũ ⁊ ꝓpoſitionũ indicatiuuʒ adiecit hoc ⁊ accidẽs, ⁊ genus, ⁊ ꝓpriũ, ⁊ diffinitionẽ horum aliqd ſigt, nam oẽs ꝓpõnes per hęc genera ſiũt, naʒ hęc eſt abſoluta cõtextus verboꝛũq; ſñia, vel hñt res ꝑdicatũ ſubaʒ, vel qualitatẽ, vel aliqd aliud decẽ ꝑdicamẽtorũ. Nã ois diffõ eſt alicuius qđ oino vel ſuba eſt, vel quãtitas, vel qualitas, vel ad aliqd, vel vbi, vel qñ, vel poni, vel hẽe, vel facere, vel pati, diffinitionuʒ igit vel diffinitiuũ ꝓblema in oibus ꝑdicamẽtis contingit eſſe quę pñt aliqua determinari ſub vnoquoq; ꝑdicamẽto. Silr ⁊ genera, ⁊ gñalia ꝓblemata, nam ſm vnũqđq; pręddicamẽtũ eſt genus ⁊ dr̃ia accipere, naʒ in quibus pręddicamẽtis ſunt accepta gña de quibus oratio, in eiſdez ẽt ſunt dr̃ię horũ geneꝝ, vt in alijs dictũ eſt, ideo ⁊ in ſuba cum ſint ipſe dr̃ię, etiã problemata differentiaꝝ in ſuba erũt problemata, ⁊ illud diffinitiuũ in ſuba, ⁊ diffinibile in qualitate vel quãtitate, ⁊ alijs ſilr. Rurſus ⁊ generibus in ſubſtãna, vel a genere in qualitate, ⁊ ſm alia ꝑdicamẽta ſimiliter. Eadẽ quoq; ratio etiã eſt de ꝓpõibus. Vt enĩʒ a termino pręddicato in problemate vel in ꝓpõne genus cognoſciẽ ipſoꝝ, naʒ ſi diffinitio eſt ꝑdicatũ diffinitiuũ, ſi autez genus a genere ⁊ in alijs ſic, ſilr a pręddicato ⁊ in qua pręddicatione problema cognoſcitur, naʒ ſubę ſi fuerit in ſuba problema eſſe cognoſcitur, ſi aũt qualitatis in qualitate, ⁊ in alijs ſimiliter, igitur ꝑdicata de ipſo genere in quid eſt, habẽt etiã ſubiectum ipſis, quare non magis a ſubiecto, q̄ꝫ a pręddicato pręddicatio ⁊ genus in quo problema eſt, cognoſcetur. Sed in quibus aliud de alio ꝑdicatur ea ſunt in quibus eſt pręddicatio de accidente, ⁊ genus a pręddicato accipitur. Quia vero nulla ſubſtantia nulli ſubſtãtię accidit, non enim poteſt eſſe ſubſtãna alicuius accñs ob id in alijs gñibus ꝓblemata accidentis accipi pñt, ſed in ſuba nullo pacto. De ꝓprio autẽ ſi propria ſunt ſubaꝝ poſſunt eſſe ſubę, ſilr ⁊ in alijs ꝑdicamẽtis erit, ⁊ in ſuba problema a ꝓprio, ⁊ in alijs generibꝰ. Si autẽ et omne propriũ accidens, neq; problemata ab ipſo proprio erunt in ſubſtantia, ſed in illo genere, cuius erit propriũ. Quod vero in his decez generibꝰ ſint ꝑdicta q̄tuor problemata ⁊ extra ipſa non cadunt, ⁊ ſi nequeũt oia in oibus eſſe, qđ problemata accidẽtis non pñt eſſe in ſuba eas dicit, nam oẽs per hęc ꝓpõnes vel quid eſt, ideſt vel in ſuba pręddicatuʒ habẽt aliquid de aliquo, vel in quali, vel aliqd horũ in alijs ꝑdicamentis ſignt. Equidem in quo pręddicamẽto ſignificatiuʒ a problemate vel a ꝓpoſitione eſt, in eodẽ neceſſe eſt etiaʒ genus eſſe problematũ ⁊ ꝓpoſitionũ. Et hoc oſtẽdit inductione, nam q̄ ſigt quid eſt ideſt pręddicatuʒ de aliquo, vel ſubę quid eſt ſigt, vel qualis, vel quali, vel alicuius alioruʒ in alijs ꝑdicamentis, nam quid eſt de numero eoꝝ eſt quę multipliciter dicũtur. Nam quãdo poſito homine, inquit poſitũ hominẽ vel animal, qđ ſm vnũqđq; pręddicamẽtuʒ quid eſt aſſignatur, ⁊ q̄ꝛ pręddicatum in quid eſt ſm vnũquodq; accipitur inductione (vt dixi) oſtẽdit, nam vnũquodq; horum ſub vnoquoq; pręddicamento idem de ſeipſo dicitur, ceu q̄ homo eſt homo, vel album eſt albuʒ, ⁊ in alijs ſimiliter, ſi proprium genus aſſignabiẽ qd eſt ſigt. Similiter etiã ⁊ ſi aliquis diffinitionẽ vniuſcuiuſq; aſſignauit, ipſum quid eſt dicet, nam ęquale eſt dictu hominẽ dicere hominem eſſe, vel animal pedeſtre bipes, nam in vtriſq; idem de eodẽ dicitur ⁊ ambo ęqualiter, ideo pro diffinitione nomẽ accepit. At quãdo pręddicatũ non fuerit eiuſdẽ gñis cuʒ ſubiecto, ſed de alio di

ceretur, nam idē eſt, ſed quādo de altero ex quo p̄dicamento erit p̄dicatū, ex illo etiam erit genus problematis, ⁊ non amplius quid eſt ſubiectum ſignificat. Non enim in quid eſt p̄dicatur, cum hoc ſit ex vno p̄dicamēto ⁊ illud ex alio, ſed de altero alterum dicitur, in quibus accidens eſt p̄dicatū, ideo eſt impoſſibile (vt dicebā) problemata in ſubſtātia aliqua eſſe quę ſunt ab accidēte, quia nulla ſubſtantia ſubſtātię accidit, vel ſubſtātia accidere nō poteſt. Verūtamen aliquis pōt quęrere, ſi aliqua ſubſtantia accidit ſubſtantię vel accidēti accidit ſubſtantia, vt ſit in ꝓpōnibus pręter naturā, quod ſi hoc erit, etiā problemata ab accidente in ſubſtātia erunt. Si aūt problemata ⁊ genera ꝓblematū in p̄dicamētis, patet quod vtilis eſt tractatio de p̄dicamētis ad dialecticē, ſiquidē vtile ſit noſſe in quo genere rerū ſit propoſitum problema. Sed dicēdo quattuor genera, in quibus ꝓpōnes ⁊ problemata, ⁊ dicēdo p̄dicamēta in quibus quattuor genera problematū ⁊ propoſitionum inſerit [quare de quibus ſunt diſputationes, ⁊ ex quibus hęc ⁊ tot ſunt] dicēdo problemata ⁊ ꝓpōnes, hęc etiā totidem ſunt genere. Equidē erat eius ꝓpoſitum inquirere ad quot ⁊ quę, ⁊ ex quibus rationes dialecticę, ⁊ quomodo his rationibus abundabimus, nam methodus in his eſt. Deinde dicendo de primis deinde hoc, quomodo ⁊ per quę abundabimus dialecticis rōnibus, quod bonum quę propoſuit, reliquū eſt, inquit, poſt hęc dicendū eſt.

¶ Primū igitur determinetur quid eſt propoſitio dialectica, ⁊ quid ꝓblema dialecticū. Nō enim omnem ꝓpoſitionem, nec omne problema dialecticū ponendū. Nullus enim offeret, qui mentē habeat, quod nulli videtur, nec ꝓponet, quod oībus eſt manifeſtū, vel plurimis. Nam hęc quidem non habent dubitationē, illa autē nemo ponet. Eſt aūt ꝓpoſitio dialectica interrogatio probabilis, aut omnibus, aut plurimis, aut ſapientibus: ⁊ his vel omnibus, vel plurimis, vel maxime famigeratis, ⁊ nō inopinabilis. Ponet enim aliquis quod videtur ſapientibus, niſi id contrarium ſit multorum opinionibus.

¶ Oſtenſurus quomodo abundaremus ꝓpoſitionibus dialecticis, nam copia propoſitionum ⁊ ipſa confert ad abundantiā dialecticarū rationum, de qua eſt eius propoſitū, vt dicet, nam eſt vnum quattuor inſtrumentorum de quibus dicet. Et hoc cōmunius cum dixit de ꝓpoſitionibus ⁊ ꝓblematibus, primum inquit oportere determinare, quid eſt propoſitio dialectica, ⁊ quid ꝓblema dialecticū, vt notum ſit qualibus ꝓpōnibus abūdare oporteat ⁊ de qualibus quęrere cōueniat, nam de quibus opus quęrere methodum ad abundātiam, hęc determinanda ſunt, ⁊ primo nota eſſe oportet. Nam neque omnis ꝓpoſitio dialectica, neque omne ꝓblema, neque ꝓponere aliquis nunc habēs, ⁊ interrogaret in ꝓpoſitione id quod nulli videtur, ceu nunquid oporteat iraſci parētibus, vel impios eē erga deos, nam ꝓponit dialecticus id quod vult accipere. Nullus autē talia cōcedit, neque adduceret aliquis ꝓblema quod cunctis perſpicuum ⁊ non egens oſtenſione eſt, vt die exiſtente, vtrum dies eſt, vel ne, nam hęc non habēt dubitationē, quod ꝑfecto cunctis ſunt nota, ideo neque problemata, vnde oſtēſiones ⁊ q̄ōnes de aliquibus dubitatis, vel ignoratis fiunt. Sed quędam nemo poneret, nec cōcederet, videlicet ea quę nulli videntur, ideo neque propoſitiones.

Idē ꝓceptū ē in rhetorica ut nō quera-

¶ Quęreret autē aliquis quomō cum dixerit equalia ⁊ eadem eſſe problemata ⁊ ꝓpoſitiones, ⁊ ipſorum ſolo modo differentiā eſſe nunc contraria aliquo modo inquit eſſe ꝓpoſitionem dialecticam ⁊ ꝓblema, quod illud dubitetur, ⁊ illa eſt nota. ¶ Vel nō dialectica ꝓblemata dialecticis ꝓpoſitionibus equalia ⁊ eadem eſſe dixit, ſed vlr problemata ⁊ ꝓpoſitiones in interrogatione contradictionis, in quibus problematibus, ⁊ in quibus ꝓpoſitionibus continentur dialectica ꝓblemata ⁊ propoſitiones, quorum nunc dicit differentiam, nam notū ⁊ opinabile, vt ꝓpoſitio dialectica eſſe vult, ⁊ ambiguū ⁊ dubitatum, quale etiā oportet eſſe dialecticū ꝓblema. Equidē omnia ꝓponuntur in cōtradictione ⁊ adducuntur, quorum ꝓbabilia ſunt ꝓpoſitiones, ⁊ quęſita ꝓblemata. Differentiā autē ſecundum modos dixit eam .ſ. ſecundum hoc, nūquid, ⁊ vtrum, vt oſtendat ſimilitudinē ipſorum ſecundum verba, ⁊ quo horum vnūquodque ꝓponitur ⁊ adducitur in medium, nā omnis propoſitio problema ſit, ſed genus modi ſecundum prolationē, ſecundum dictionem, non tamen dialecticū iam illud quod a ꝓpoſitione tranſumptum eſt, quia nō quęſitum. Eſt igitur propoſitio dialectica interrogatio probabilis, neque igitur omnis ꝓpoſitio interrogatio ſed dialectica, neque omnis interrogatio propoſitio, ſed dialectica, nam plures ſunt ſpecies interrogationum, non enim ſolum interrogatio ꝓpoſitionū ſit. ¶ Sed vt Eudemus in his de dictione diuiſit. Quidam interrogantes de accidente interrogant, vel proponentes aliquid ⁊ diffinientes perſuadent horum accidens, vt interrogantes quis eſt motus ignis ſecundum naturā, vel quid Socrati accidit, vel econtra accidens diffiniunt ⁊ accipiunt in interrogatione. Equidem cum hoc accidit putant diſcere, vt interrogās cui animalium album vel nigrum accidit, ⁊ quid bonorum per ſe eſt eligibile, ⁊ quis eſt ſedens, ⁊ hoc quidē eſt vna ſpecies interrogationis. Et alia circa ſubſtantiā, quādo prius inſerentes quid eſt hoc per interrogationē interrogamus vt interrogans quid eſt homo, nam qui ſic interrogat ſubſtantiā rei putat interrogare, ſed nō quod accidit ipſi diſcere. Tertia ſpecies interrogationis eſt qui de ꝓpoſitione aliquis faceret interrogationē, deinde reſponſum eius petendo alteram cōtradictionis partem ꝓponeret, vt nunquid mundus ſphęricus. Sub hac ſpecie interrogationis eſt etiā dialectica ꝓpoſitio. Nō enim omnis interrogatio eſt ꝓpoſitio dialectica, tamē ꝓpoſitio dialectica in interrogatione eſt, nā ꝓpōnum vt prius dictum eſt alię ſunt demōſtratiuę, quales ſunt immediatę, ⁊ primę, ⁊ alię ſunt dialecticę, quales ſunt ꝓbabiles, ⁊ alię ſunt contentioſę, illę ergo ſcientificę non ſunt in interrogatione nec ſunt dialecticę. Nam dialectica interrogatio talis nō eſt, vt nunquid elemēta rerum ſint materia ⁊ forma. Item nec contētioſa ceu nūquid videns hʒ oculos vel non, ſed ſunt ꝓpoſitiones dialecticę propoſitiones in interrogatione ꝓbabiles, vt nūquid ſanitas bonum, vel non, nunquid animi virtutes eligibiles vel non, nunquid poteſt aliquid ex nō ente fieri vel nō. Nullus enim offerret id quod nulli videtur, nam ꝓbabilis interrogatio eſt ꝓpoſitio dialectica, quod cum dicat, quę ſint ꝓbabilia rurſus nos reuocās ad memoriā ꝓponit. Nam probabile vt dictū eſt, vel cūctis videtur, vel pluribus, vel ſapiētibus, ⁊ his vel oībus, vel plurimis, vel maxime notis. Sed cum dicat ꝓbabilia eſſe ēt ea q̄ videntur notis ſapiētibus, quia poteſt aliqua noti ſapientis opinio repugnare multorum opinionibus, quas opiniones plerique minime concederet, adiecit [non inopinabilis] ſimul nos dicēdo quod opinionibus

mus ꝑſuadere quæ ſunt prorſus impoſſibilia et omnium conſenſu reiecta nec oībus approbata. Vide Hermogenem.

Eudemus.

nibus ſapientum velut probabilibus vtendū eſt preſer tim his de illis, de quibus multi non habent opiniones. Ibi aūt repugnabit pluriū opinio alicuius ſapientis opi nioni, hic ꝟo ꝓbabile magis pluribus videtur, q2 qḋ nō eſt ſanitas bonum quorūdā ſapiētum eſt opinio, ſed nul lus hoc probabile eſſe diceret, nam opinionibus oīum repugnat. Item q2 ens imobile ⁊ vnum ſit, nam Parme nidis ſnīa eſt, ⁊ ꝙ cōtraria eadem ſunt, nam hęc eſt He racliti ſententia, ⁊ ꝙ cōtradictio nulla eſt, nam hoc ſen tit Antiſthenes. Propoſitiones quidē igitur non ſunt ta lia, ſed poſitiones vt procedendo dicet.

¶ Sunt aūt ꝓpōnes dialecticę, ⁊ ea quę ꝓba bilibus ſunt ſimilia: ⁊ cōtraria ijs, quę viden tur probabilia, ſm tamē cōtradictionē ꝓpoſa, ⁊ quęcūq3 opiniones ſunt ſm artes inuētas. Si enim probabile eſt eandē eſſe cōtrariorū diſciplinā, ⁊ ſenſum eūdē eſſe ꝯriorū proba bile apparebit: ⁊ ſi vnam numero grāmaticā eſſe, ⁊ tibicenariā vnam: ſi aūt plures grāma ticas, ⁊ plures tibicenarias. Oīa eni3 ſimilia ⁊ cognata videnē hęc eſſe. Siſr aūt ⁊ ea quę probabilibus ſunt ꝯria ſm ꝯdictionē ꝓtenſa, ꝓbabilia videnē. Si eni3 ꝓbabile eſt, qm̄ op3 amicis benefacere/ ⁊ qm̄ nō op3 amicis male facere ꝓbabile eſt. Eſt aūt ꝯriū qdē, qm̄ op3 malefacere amicis, ſm ꝯdictione3 aūt, qm̄ nō op3 amicis malefacere. Siſr aūt ⁊ ſi op3 ami cis benefacere, inimicis nō op3. Eſt eni3 hoc ſm cōtradictionē ꝯrium. ſiſr autē ⁊ in alijs.

¶ Dicendo dialecticā ꝓpoſitionem interrogationē eſſe probabilē, dicit etiā dialecticas ꝓpoſitiones eſſe ſimiles ꝓbabilibus, aliquā abundantiā nobis ſubijciens ꝓpoſi tionū dialecticarū, nam ſi probabile eſt hoc. ſ. ſcientiam eſſe eandē cōtrariorū, probabile etiā appareret hoc eun dem eſſe ſenſum ꝯriorū. Quod ꝟo probabile hoc ſit eā dem eſſe ſcientiā cōtrariorū, patet. Nam medicina eorū q̄ afferunt ſanitatē, ⁊ ęgritudinē eſt ſcientia. Itē arithme tica paris ⁊ imparis. Et muſicus melodię ⁊ incōſonātię. Et gymnaſtices eſt ſcientia bone habitudinis ⁊ male, ⁊ in alijs ſimiliter. Equidē ſimiliter ſe habet ſcientia ad ſci bilia, ⁊ ſenſus ad ſenſibilia, nam vtrūq3 bonū eſt diſcre tiuum ⁊ iudicatiuū eorū quę ſunt ſub ipſis. Et eſt ſimile eiſdē ſm analogiam, cū etiā ⁊ ipſa cognata ſunt, ſi qui dem ſenſus ſub habitu, ⁊ vniuerſalr ſub ea quę ſunt ad aliquid. Verū oportet exempla audientes non exacte diſſerere de ipſis, quādoquidē videbitur euidentius ex ꝓbabilibus eſſe hoc ſenſum eſſe cōtrariorū, q̄ ſcientiā. Rurſus ſi probabile eſt hoc vnā numero grāmaticē eē, probabile videret, ⁊ hoc tibicinalē vnam eſſe numero, nam ſimilia ⁊ eiuſdē rationis quācunq3 artē eſſe vel nu mero vnam vel ſpē, nam cognata talia ſunt ⁊ ſub idē ge nus, ⁊ vt primū exemplū ſimile eſt ꝓportioni, ſic hoc ge neri. Iō dixit [cognata.] Illud autem [⁊ ſi vnā numero grāmaticē vel plures] tale. ſi aliquis diceret Ariſtarchi grāmaticē, ⁊ ſiſr vnāquāq3 indiuiduā eſſe numero vnā, ꝙ etiā ſubiectū idem tale, vel ſi rurſus diceret aliqs vnā eſſe ſpecie eandē, eo qḋ ipſa ſimul diuiditur cū actioni bus, ⁊ actiones plures numero eſſe. Dicit autē probabi lia eſſe etiā cōtraria ꝓbabilibus ſm cōtradictionē obla ta propoſitaue, ideſt negationes cōtrariorū probabili bus, nam q2 cōtraria ꝓbabilibus ſunt inopinabilia pro fecto negationes inopinabiliū erūt ꝓbabiles, vt ſi ꝓba bile eſt oportere amicis benefacere, hoc erit contrariū huius oportere amicis malefacere, inopinabile eſt aut nō probabile, negatio porro huius exiſtentis inopinabi lis erit ipſa probabilis, eſt aūt negatio eius. Illud quoq3 nō oportet amicis malefacere rurſus probabile, ⁊ illud oportere amicis benefacere, cuius ꝯriū eſt inopinabi le oportere. ſ. inimicis bñfacere, cuius negatio non opor tere inimicis benefacere inopinabilis erit. Primam igi tur contrarietatē accepit propoſitionū ſm pdicatum, nam contrarium ipſi benefacere eſt illud malefacere, ⁊ ſubiectus terminus amicus ipſe in ambabus ꝓpoſitio nibus. Secūda aūt cōtrarietas eſt quę habet idem pdi catum, nam benefacere eſt ⁊ ſubiecti termini contrarij, nam ſunt contrarij amici ⁊ inimici.

¶ Probabile autē ⁊ in ſimilitudine apparet etiā contrariū de cōtrario, vt ſi op3 amicis be nefacere, ⁊ inimicis oportet male. Apparebit enim ⁊ cōtrarium hoc qḋ eſt amicis benefa cere ei, quod eſt inimicis male. Vtrum autē ſm veritatē ſe habeat/ vel nō, in ijs quę de cō trario dicentur, oſtendetur.

¶ Eſt quidē probabile in ſimilitudine illud in appoſitio ne, ſi eni3 probabile eſt amicis benefacere, probabile ēt erit cōtrarium hoc malefacere de cōtrario dictum. Hi aūt ſunt inimici, equidē cōtrariū eſt benefacere ipſi ma lefacere, ⁊ his qui vtūtur hoc probabili bene faciendū eſſe amicis, opus eſt oſtēdere ꝓbabile etiā eē hoc ꝙ ini micis male faciendū ſit, nā ſi amicis bene, inimicis ma le, ⁊ ſi virtus iuuat, malitia nocet, ideo probabili videt, ⁊ illud ſi malitia ſufficiens per ſe ad felicitatem, ⁊ virtus ad felicitatē. Etenim ſi per ſe dictū hoc. ſ. oportere inimi cis malefacere non probabile, ſed ipſū ꝓbabile videri facit appoſitū. ſ. illud oportere amicis benefacere, nam hoc ſigt illud in ſilitudine. ¶ Et notandū eſt qḋ primas ꝓpōnes has. ſ. amicis malefacere, ⁊ inimicis beneface re cōtrarias dixit huic amicis benefacere, q2 alterū erat in his ꝓpōnibus cōtrariū, ⁊ illam ambo habentē cōtra ria non amplius ꝯriam dixit, nam ob id ambo etiā pro babiles ⁊ ſimul vere ſunt. Illud autē probabili ꝯriū nō poteſt eſſe probabile. Viderentur igitur quibuſdam (in quit) etiam hęc eſſe contraria. Sed vtrum ſic vel non ſic ſe habeat differt planum facere vſq3 ad ſermonē de cō trarijs. dicet etiam de ipſis in ſecūdo libro. Dixit quoq3 de ipſo etiā in libro de interptatione in fine, in qbus di cit. Illud aūt huic putare ꝯtrarias opiniones determina re huic contrariorū eſſe, falſum. Nam boni, q2 bonum, ⁊ mali, q2 malum, hęc forte vera, ſiue plures, ſiue vna eſt, Contraria autē hęc ſed non alicui contrariorū contra rię, ſed illud magis contrario modo.

¶ Palam aūt quonia3 ⁊ quęcūq3 opiniones ſm artes ſunt, dialecticę ꝓpōnes ſunt. Ponet eni3 aliquis ea q̄ videnē, ijs/ qui in eis probati ſunt, vt de ijs quidē, quę in geometria, vt geo meter, de illis aūt, q̄ in medicinali, medicus.

¶ Ideſt probabiles ⁊ cur adiecit [Palā] nam aliquis po neret ⁊ concederet ea quę vidētur ꝯſiderātibus de his, ⁊ cōſequens autē ex dictis hoc erit, nam ſapientum opi

niones erant probabiles, equidem ſapientes ⁊ artifices
circa propria, quare etiam ab ipſis inuenta probabilia
erunt, quia cõmunis opinio. Equidẽ eos oportet qui ali
quoꝝ ſunt ignari accedere ad ſcientes, idcirco probabi
lia eſſe dixit ea quę de medicinalibus medicis videntur,
⁊ de geometricis ipſis geometris, nam dicunt cõtra ali/
ter dicentes, ſed hoc non dicunt medici vel geometre.
Verũ h̃ non dicit q2 ipſa inuentio ſm ſcientiã vel artez
ſit ꝓbabilis, naz hęc demonſtratiua, ſed q2 inuentis ab
his qui verſantur circa aliquid, vt ſic ſe habent, multi cõ
cedunt, ſi profecto non repugnabunt cõceptionibus cõ/
munibus, nam de hoc prius dictum eſt. Vel neq3 eſt de
proprijs opinionibus ſm ſciẽtias ⁊ artes pugna multo/
rum contra ſcientes, q2 principio pleriq3 ſunt de his nõ
habentur alicuius momenti ⁊ exiſtimationis. Sed talia
multa ſunt accipienda ex aphoriſmis Hippocratis, tale
eſt illud, labores ſpontanei indicãt morbos, ⁊ illud, hu
midę dietę conueniunt febricitantibus. Rurſus in geo/
metria q2 tres anguli ſunt duobus rectis ęquales, ⁊ q2
omnis trianguli duo latera ſimul accepta reliquo ſunt
maiora prorſus.

❡ Problema autem dialecticum eſt ſpecula-
tio intẽdens vel ad electionẽ ⁊ fugam, vel ad
veritatẽ ⁊ cognitionẽ, aut per ſe, aut vt ammi
niculãs ad aliquid aliud taliũ, de quo aut neu
tro modo opinãtur, aut cõtrarię pleriq3 ſapiẽ
tibus, aut ſapientes pleriſq3, aut vtriq3 ĩpſi idem
eiſdem. Quędam enim problematũ vtile eſt
ſcire tm̃ ad eligendu3, vel fugiendũ, vt vtru3
voluptas ſit eligenda/aut non, quędam autez
ad ſciendum tm̃, vt vtru3 mũdus ęternus ſit/
aut non. Quędam vero ipſa per ſe quidem ad
neutrum horũ, amminiculãtia aũt ſunt ad ali
qua talia. Pleraq3 enim ipſa per ſe quidẽ nõ
volumus cognoſcere, ſed alioru3 gratia, vt p
illa aliud quippiam cognoſcamus.

❡ Cum dixerit de dialectica poſitione, q2 eſt probabilis
interrogatio, ⁊ ſm quot modos poteſt ꝓbabile accipi,
cõſequẽter deinceps de dialectico ꝓblemate dicit. Po/
ro inquit oportere ꝓblema dialecticũ eẽ theorema ſpe/
culationẽue, ⁊ dixit [ſpeculationez] pro qõne ⁊ quęſito,
etenim ſpeculari pro quęrere mos eius eſt dicere. Inqt
igiẽ q2 qõ inquiſitioue de theoremate cõferrente vel ad
electionẽ, ⁊ fugã, vel ad veritatẽ ⁊ cognitionẽ, vel ipſum
tanq3 amminiculans ad aliquid alteꝝ taliũ inquirẽdu3,
nam modus indicatiuus qõnis eſt illud de quo vel neu/
tro modo opinant̃, vel ↄ̃rio plures ſentiũt q3 ſapientes,
vel ſapiẽtes aliter q3 plures, vel vtriq3 inter ſe digladian
tur. qõ dicit problema dialecticu3 eſſe. Erit aũt hęc ſpe/
culatio rõ alicuius cognitionis ꝓdictoꝝ cauſa. Vnde ab
eo qõ eſt cognitionis noſtrę cauſa noiatũ eſt theorema
ſpeculatione, ⁊ eſt oẽ problema dialecticũ, ⁊ theorema
vel morale, vel nãle, vel rationale, nam horu3 pręđicta
ſunt indicatiua, non tñ e conuerſo, ſed quęcũq3 hñt ꝓpõ
nem theorematũ quandã determinationũ, hi autẽ ſunt
de quo vel neutro modo opinẽtur, vel ↄ̃rio ſapiẽtes plu
ribus, vel plures pluribus, ⁊ ſapiẽtes ſapiẽtib9. Quęcũ/
q3 igiẽ q̃ſita hñt relationez ad fugã ⁊ electionẽ ſunt theo
remata moralia, nã circa bonũ ⁊ malũ, eligibile ⁊ fugiẽ/
dum exiſtens moralis qõ h3 relationez ad fugam ⁊ ele/
ctionẽ, ⁊ non ad nudã cognitionẽ, nam qui quęrit vtru3
voluptas bonum ſit/nec ne, an prorſus de aliquo adue/
nientiũ bonoꝝ, qõnem facit qua indicat ipſa vel eligen/
da eſſe vel fugienda. Rurſus qui q̃rit vtrũ mũdus ſphę/
ricus/nec ne, vel aĩa immortalis/nec ne, vel aliqd aliud
eoꝝ q̃ natura cõſtãt, quibus factis ⁊ expinibus perfecta3
facit veri cognitionẽ q2 eſt contẽplatiue facultatis pecu/
liare, nam cognitio veritatis in optimis eſt contẽplatio/
nis finis. Quęcũq3 vero nec vt agibilia quęrunt̃, neq3 hñt
perfectã cognitionẽ veritatis in ſeipſis, ſed velut ammi/
niculantia ſunt ad eligibiliũ ⁊ non eligibilium cognitio/
nẽ, vel ad veroꝝ ⁊ falſorũ inuentionẽ quęrunt̃ hęc ſunt
ꝓblemata rõnalia, nam rõnalis facultas h3 locu3 orga
ni in ph̃ia. At quęcũq3 ſm eãde3 quęrunt̃ vtilitatis eius
gratia quęrũtur, nam qui quęrit verbi grã de cõuerſio/
ne ꝓpõnis vel de ſyllogiſtica, vel aſſyllogiſtica coniuga
tione tanq3 hęc adminiculantia ⁊ ↄ̃ferentia ad ꝓdictoꝝ
inuentionẽ ⁊ cognitionẽ quęrit. Plane autẽ ⁊ hic logicẽ
tractationẽ dicit eſſe inſtrumentu3, q2 ipſa adminiculat̃
ad inuentionez primoꝝ dictoꝝ ⁊ cognitionem, dicit ip/
ſam eſſe dignam vt indagetur. Sed cũ dixerit in quibus
eſt etiã dialecticum problema deinceps addit determi/
nationes diffinitiones quas dixit, quibus etiã ſeparat ip
ſum ab his theorematibus quę ſunt in his cum non ſint
dialectica ꝓblemata, non q2 nõ ſit etiã propoſitio diale
ctica in his in quibus dixit eſſe ꝓblema, non adiecit ea/
dem ꝓpoſitioni, nam ſunt ambo in eiſdẽ, ſed ꝓpõnes ꝑ
ſe hñt in quibus ⁊ circa quę ſunt notę, naz probabilia ẽt
ea pluribus quibus per probabile ⁊ per hęc erit indica/
tiuũ. In his igiẽ etiã ꝓpõnes ſunt, non tñ qõnes, ſed pro/
blemata in his ſunt quęſita. Item ꝓpoſitiones ſi etiã qõ
maxime in his, naz oẽ probabile de aliquo horũ, ſed nõ
ab hoc de aliquo horũ eſſe, ꝓpõnes dialecticę ſunt de
ſic eſſe hñtibus neceſſario, ſed a probabili, ideo vtebatur
ad diffinitionẽ ipſis, equidẽ ꝓblemata ideo problema/
ta ſunt, q2 ſunt digna qõne, ⁊ q̃ ſunt digna qõne nõ ſunt
alia quędã ꝓter hęc, vel ad electionẽ ⁊ fugam cõferẽtia,
vel ad cognitionẽ ⁊ veritatem, ⁊ ea quę his amminicu/
lanẽ, merito diffiniẽs problema his rurſus vſus eſt. Sed
addite diffõnes problemati plane ſeparãt propoſitionẽ
ab ipſo problemate. Cęteru3 dicendo q2 problema eſſe
ſpeculationẽ quãdam ⁊ quęſitũ ⁊ in gñe hoc ponen adiei
cit dñas quibus de aliquo hoꝝ theorema, ⁊ quęſitũ ſit
iam problema, non enim omne theorema ⁊ quęſitũ a3
eſt etiã problema dialecticũ. Equide3 inquit eſſe proble
ma dialecticã ſpeculationẽ in his d quo vel neutro mo/
do opinãtur, vel cõtrariu3 plures opinant̃ q3 ſapientes,
vel ſapiẽtes aliter q3 plures, vel ſapiẽtes ſecus q3 ſapien/
tes, ⁊ plures aliter q3 plures. Neutro modo igiẽ plures
opinãtur, de quo neutri parti ↄ̃dictionis hñt conſenſum
⁊ cõprobationẽ, nã in moralibus, verbi grã an virtutes
ſic ſe hñt vt vna aliã viciſſim inter ſe ſequat̃, an per ſeip
ſas eligẽde ſint, nec ne, vel ſi in intellectu ratiocinãti, vel
paſſiuo ſint. Et in nãlibus ſi mũdus ſit infinitus/nec ne,
atq3 ſi ſphęricus/vel nõ, ſi aia immortalis in bobus rõna
libuſq3, ſi quadrifariã oppoſita, ſi tres figurę qbus ſyllo
giſticę ↄiugationes ſiũt. Põt ẽt illud neutro modo nõ ſo/
lu3 de pluribus dici ſed ẽt de oĩbus. Erũt eni3 aliqua de
qbus neq3 ſapiẽtes habẽt approbationẽ euidẽnã eq3 cete
ni qd ſtellę pares vel ipares, vel de qb9 ob occultationẽ
⁊ magnitudinẽ, nec ſapiẽtes hñt ↄprobationẽ diſtinctã,
vt ſi pares vel ipares ſint ſtellę, nã opinari in h̃ viſus eſt

nunc

nunc, qualia ſunt plura in nãlibus queſita que ex veriſimilibus accipiunt fidem, nam dialectici eſt hoc in talibus per quedam probabilia momẽtum quoddã ꝛ inclinationẽ ingerere ad alterum oppoſitoꝝ deducentẽ deflectentẽue, vt ꝙ mũdus ſempiternus vel ꝙ ſphericus, nã aliquis dialecticus pro hoc argueret, quia perfectiſſimo corpoꝝ perfectiſſima figura peculiaris eſt, ſed mundus eſt perfectiſſimũ corpoꝝ, nam omnia alia in ſeipſo mũdo habet, igitur perfectiſſima figura eſt propria ipſi, ſed ſphera eſt perfectiſſima figuraꝝ, quippe que nec additionem nec ablationem recipit, igitur ſpherica figura eſt peculiaris mũdo. Item de hoc ſi ſtelle pares vel impares ſint, cuncti ignari ſunt, cui ſententie herẽdũ ſit. At dialecticus ꝛ ad hoc ex opinabilibus arguet, accipiens optimum in numero ꝑprium eſſe aſtris, qñquidez aſtra ſint dij, ſꝫ par eſt maxime numero, igĩ peculiaris aſtris numerus eſt par. Sed cõtrario modo ſe habent ſapiẽtes ꝗ̃ plures de talibus opinantur. Equidẽ verum bonum conſilium ſit eligibilius bona fortuna necne, ꝛ prorſus animi bona ſint eligibilia magis ꝗ̃ bona corporis vel non, ꝛ vtrũ voluptas maximum bonoꝝ, vel prorſus bonum, vel non, nam pluribus bona fortuna magis eligẽda eſſe videtur ꝗ̃ rectum cõſilium. Et ſanitas videĩ eſſe eligibilioꝛ virtute, ſed ſapientibus econtra. Itẽ pluribus voluptas maximum bonũ, ꝛ ſapientibus quibuſdaꝫ minime apparet ꝙ voluptas ſit maximuꝫ bonũ, ꝛ quibuſdã indifferens, etiã quibuſdã malum. Item vtriq̃ ijdem eiſdẽ cõtrario opinãtur. Equidẽ in ſapientibus de fato, de immortalitate anime, de infinito, de vacuo, de talibꝰ, ſed plures inter ſe, in quibus alij ſentiunt ſanitatem eſſe diuitijs eligendã magis, alij autem ecõtra dicunt, ꝛ alij robur pulchritudine, ꝛ alij pulchritudinẽ pluris eſtimãt ꝗ̃ robur ꝛ id genus.

Demonſtratio hec. 1. celi ꝛ Thimeo plato author ſphere.

Aduerte Aſtronomi ponunt ſtellas magne magnitudis ꝛ minoris quibus certũ erit ꝙ impares uel pares, ſed forte dicit imparis ꝛ paris de numero. Verum aſtronomi numerum ponũt ipſarum quendã quẽ nos habere certo non credo, iuxta illud ſtellas ꝛ arenã maris quis dinũerabit, abrahã nec eius pater, ut ſequit Philo de mũdo pfecti aſtronomi numerare ſtellas potuerũt

¶ Sunt autem problemata ꝛ de quibus contrarij ſunt ſyllogiſmi. Dubitationeꝫ enim habent, vtrum ſic ſe habent, an non ſic: eo ꝙ de vtriſq̃ ſunt rõnes ſuaſibiles. Et de quibus rõnem nõ habemus, cuꝫ ſint magna, difficile arbitrantes eſſe ꝓpter quid aſſignare, vt vtrum mundus ſit eternus, aut non, naꝫ huiuſmodi quereret aliquis, problemata ergo ꝛ ꝓpoſitiones (vt dictum eſt) determinata ſint.

¶ Cum dixerit problemata dialectica eſſe de quibus hi vel neutro modo opinãtur. vꝫ. plures, vel de quibus hi neutri parti aſſentiũtur ſunt, abuſiue hec ſunt problemata. Erit aũt hoc (vt dixi) etiã de ſapiẽtibus dictũ, vel cõtrario ſentiunt ſapientes ꝗ̃ plures, vel vtriq̃ ijdem ſeipſis. Adiecit predictis ꝛ ea quoꝝ ſunt ſyllogiſmi cõtrarij, ſed huius etiam cãm. ſ. ꝙ hec ſint inter ꝓblemata numerãda tradidit addẽdo. ¶ Dubitationẽ eniꝫ hñt, vtrũ ſic ſe hñt, vel nõ ſic: eo ꝙ de vtriſq̃ ſunt rõnes ſuaſibiles, nã vtrũ voluptas bonũ vel nõ dialecticũ erit problema, qꝛ ſyllꝰ de vtraq̃ parte ꝯdictionis eſt probabilis, nã qꝛ bonum ſit, oſtẽdit ſyllꝰ talis, qꝺ cuncta appetunt bonũ eſt, ſed omnia appetunt voluptatem, igitur voluptas eſt bonum. Item talis ſyllꝰ ꝙ non ſit bonum probabit, bonuꝫ bonos facit, ſed voluptas non efficit bonos, igitur voluptas non eſt bonũ. ¶ Sꝫ aliqs quereret nunqd ꝛ hoc in dictis ſit cõprehenſuꝫ, nam contrarij ſyllogiſmi ſunt, in quibus cõtrario ſapientes ꝗ̃ plures opinãtur, vel vtriq̃ ijdeꝫ ipſiſmet, vel illa ſe habeant in pugna, vbi ſolus eſt vtriuſq̃ pugnantiuꝫ conſenſus ſine ſyllꝰ. Ibi ñ ꝺo per oppoſitas rationes aliquis tenet non ob fautores ipſaruꝫ, ideo ꝛ in his qꝛ nullo pacto ſit aliquis cõſenſus, ideo ſit dialecticum problema queſitum. Dicit autẽ dialectica eſſe problemata etiam ea de quibus non habemus aliquã rationẽ ꝛ ſyllogiſmũ, vtrum ſic ſe habeat vel nõ, cũ ſint magna ꝛ digna cognitione, ꝛ ꝑfecto ignorata ꝛ habeãt quaſdam rationes, nam parua negligimus, qꝛ nec principio ſunt digna qõne ꝛ cognitione. exemplũ autẽ hoc euidens ipſe ponit ipſorũ que ſunt magna ac digna cognitione. Sed dubia ꝛ queſita qua non habent de ipſis ſyllogiſmum demõſtratiuuꝫ, ideſt demõſtrationem, ſicuti ſe hꝫ, vtrum mũdus eternus ſit, vel non, nam cur ſit ſempiternus, difficile eſt ſcire ꝛ dignum inquiſitione. Item poteſt illud. ¶ ſunt aũt problemata etiaꝫ quoꝝ ſunt ꝯtrarij ſyllogiſmi. ¶ dici nõ velut ipſe proponat alias ſpecies problematum, ſed velut dicat de predictis, in equali autẽ ſunt hec ꝛ illa problemata cõtraria, naꝫ ſylli ſunt quibus contrariũ opinãtur ſapiẽtes ꝗ̃ plures, vel vtriq̃ ijdem ipſiſmet, de quibus rationẽ non habemus cũ ſint magna, erunt hec eedẽ his de quibus neutro modo opinantur, perinde ac ſit hoc predictoꝝ tanq̃ bene dictoꝝ recordatio ꝛ interpretatio, equale ſ. huic, vt dicebã. Sũt enim ꝛ hec problemata. In his autem dialectica problemata ſunt, quod de quibus neutro modo opinãtur plures neutram particulã cõtradictionis vt probabile aſſumunt, nam ſic ſit, quia aſſumitur probabile ꝛ propoſitio magis ꝗ̃ problema, ſed ipſi oppoſituꝫ eſt improbabile, nam probabili oppoſitum eſt improbabile. Iteꝫ de quibus ſapiẽtes a pluribus differunt, vel vtriq̃ ipſiſmet ſimiliter. Etenim in his neutra pars neq̃ ſimpliciter probabilis eſt, ob ipſarum fautores, quod ad probabile exiſtens aliquo modo equaliter ſe habent.

¶ Poſitio aũt eſt opinio extranea alicuius famigeratoꝝ in philoſophia, vt quoniã non eſt cõtradicere, quẽadmodũ dixit Antiſthenes, aut qm̃ omnia mouenĩ, ſm̃ Heraclitum, aut quoniã vnuꝫ eſt ens, quẽadmodũ Meliſſus dixit. Nam de quouis cõtraria opinionibus proferẽte, curam habere ſtultum eſt. Aut de quibus rationẽ habemus cõtrariã opinionibus, vt quoniã non omne, qꝺ eſt, vel factum eſt, vel eternum, quẽadmodum ſophiſte dicunt. Nam muſicũ vel grãmaticuꝫ eſſe, neq̃ factum, neq̃ eſſe eternum. Hoc enim ꝛ ſi alicui non videatur, videbitur vtiq̃ eo ꝙ rationem habeat ſuaſibilem.

¶ De problemate dialectico cuꝫ dixerit, deinceps dicit de poſitione, qꝛ etiam videtur poſitio problema eſſe, ꝛ oſtendit quale problema poſitio eſt, non enim oẽ ꝓblema poſitio eſt, nã ꝑter cões opiniones eſt opinio euiſdẽ clari in phĩa, poſitio exiſtens ſm̃ ipſum inopinabilis ob repugnantiam ad cões opiniones, dignum tñ eſt querere de ipſa ob fautorẽ quem notuꝫ in phĩa hꝫ, ideo oportet ꝛ fautorẽ opinionis conſtituentẽ poſitioneꝫ tali problemati annectere, ceu vtrum omnia continue fluãt ꝛ ſemper fiant, nihilq̃ vnquã ſit ſm̃ Heraclitum vel ne. Et vtruꝫ eſt vnuꝫ ꝛ immobile ens, vt Parmenidi videĩ vel nõ, ꝛ vtrum motus eſt, vel non, vt videtur Zenoni.

Et vtrum ſanitas bonum vel non, vt Chriſippus dicit, ⁊ vtrum eſt cõtradicere vel non, vt Antiſthenes videt, nam Antiſthenes tollens cõtradicere dixit oportere dicentes de aliquo illud dicere ⁊ ſignificare ꝓpter quę dicũt illud de quo dicunt, ſed item cõtradicentes inter ſe de eodẽ debere dicere. Hęc preaſſumendo dixit qui videtur inter ſe cõtradicere de aliquo, vel ambo dicentes rei rationẽ cõtradicunt, vel neuter, vel alter dicit, ⁊ aliter non, ſed neqꝫ ſi ambo dicerent rei rationẽ profecto cõtradicerent, nam eadem dicerent, ſiue etiam neuter dicat rationẽ rei, neqꝫ principio cõtradicerẽt de eodeꝫ. Aliꝗ do non dicentes de eodẽ neqꝫ cõtradicerẽt de eodem, qꝺ ſi alter diceret, ⁊ alter non, neqꝫ ſic contradiceret. Naꝫ qui non dicit rationẽ rei, neqꝫ proꝛſus de eodẽ contradiceret, ſed de illo qꝺ ſignificat ꝓpter quę dicit. Sic autẽ neqꝫ cõtradiceret de eodem. His autẽ ſic ſe habẽtibus neqꝫ erit cõtradicere. At falſum accipit Antiſthenes hoc nõ dicẽtes rationẽ rei, vel nõ dicẽtẽ, neqꝫ proꝛſus cõtradicere de eodẽ. Non eniꝫ ſi quis non vera dicit, is neqꝫ de aliquo dicit, ſiquidem eſt dicere de aliquo cum falſa dixerit, neqꝫ enim erit illud omnino mẽtiri ſi ſolus erit qui dicit de aliquo qui de eodeꝫ vera dicit, ſiquidem omnis qui mentitur de aliquo dicendo de aliquo falſum dicat, qꝺ ſi eſt falſum dicere, erit etiã contradicere cum mẽtitur, nam vniuerſaľr contradictio eſt de eodem oppoſita dicere, ſed qui dicunt de eodem oppoſita ambo vera dicere nequeunt. Verum in ſyllogiſmis ⁊ rationibus ipſaꝝ vti dicit, ſed in opinionibus mundis, cum dicat poſitionẽ eſſe opinionẽ extraneam alicuius viri noti in phia, nam ob fautoꝛum digna queſtione opinio fit, ⁊ ob id cũ non ſit per ſe problema talis fit. Poꝛro merito adiecit [nam de quouis cõtraria opinionibus proferente curam habere ſtultum eſt,] naꝫ vbiqꝫ eſt negligẽda merito, tum eo ꝙ inopinabilis eſt, tuꝫ etiã ex ipſo fautoꝛe, hoc autẽ dixit de enunciato indicans ꝙ etiaꝫ ſi diceret ſine ſyllogiſmo, quia dicet problema fieri ſm talem opinionem quãdo cuꝫ ſyllogiſmo poneretur, igitur dicit poſitiones eſſe etiã hęc de quibus cõmunibus opinionibus quędaꝫ ſunt oꝛationes ⁊ ſyllogiſmi, etenim ſi talia non habẽt fautoꝛem ⁊ authoꝛẽ fama clarum, ſed ſyllogiſmi de ipſis cõtrarijs adductis opinionibus in medium de ipſis cum ſit ea digna qõne eſſe exhibent, nam qꝺ ſapientũ opinio in illis facit, idem facit in his demõſtratio ⁊ fides per ſyllogiſmũ. Et apponit talis demonſtrationis exẽplum tale oſtẽſiuꝫ, omne ens vel ęternuꝫ eſt vel factũ. Verum ſophiſtę hoc tollere nituntur per quãdam rationẽ quędam afferrentes non ſemp exiſtentia neqꝫ facta, nam accipientes aliquod entium eſſe, vt muſicum exiſtẽtem grãmaticum eſſe oſtendunt ꝙ hoc neqꝫ ſempiternũ eſt. Non enim ſemper erat muſicus grãmaticus, ſed erat aliquã do qñ nõ erat, ſed neqꝫ factum, qñquidẽ non fiat muſicus grãmaticus, naꝫ ſi fit vel tãquam ex materia muſici fieret grãmaticus, vt ex ęre fit ſtatua, ⁊ velut homo grãmaticus, ſed non eſt materia grãmatici muſicum, vel vt ex contrario, ⁊ non eſt contrariuꝫ muſico grãmaticũ, qñquidem etiaꝫ cuꝫ ipſo ſimul ſit, igitur non fit muſicũ grãmaticuꝫ, ex quibus cõcludunt, hoc igitur non omne ens vel factuꝫ eſt vel ſempiternum. Item ſi neqꝫ grãmaticus factus muſicus, grãmaticus muſicus fiebat. Eſt auteꝫ muſicus grãmaticus ꝙ non factum eſt. Item nulla ars eſt vel ſcientia quę docet muſicum grãmaticum, nam nemo quatenus muſicus eſt/grãmaticus eſt. Non eniꝫ ab hoc in illo mutatio fit, ſed ambo quatenus homo. Rurſus illud [quẽadmodum ſophiſtę dicunt] ſic etiaꝫ dici ſi erit aliqs primo factus grãmaticus deinde muſicus. Equidem non eſt factus muſicus iſte exiſtẽs grãmaticus. eſt autem muſicus exiſtens grãmaticus, dicendo igiť muſicus exiſtens grãmaticus eſt, dicit etiam muſicus eſt grãmaticus, ſed de entibus per ſe erat dictum hoc ipſa eſſe ſempiterna vel facta. Adhuc tamẽ tanꝗ per accidens ſic etiam fiebat, nam muſicus factus ⁊ ſi preexiſtebat exiſtens grãmaticus, quãdoquidẽ non ambo fiant muſicus, ſed per accidens grãmaticus fiebat muſicus, vt igitur talia ſunt, ſic etiã fiebant, naꝫ talia (inquit) dicendo extranea ab opinione, ⁊ ſi ſimpliciter non videntur alicui digna eſſe queſtione, ſed ſyllogiſmo aliqua ipſoꝝ eſſe oſtenſa, opiniones ꝓfecto, ⁊ ipſa ob id fiunt digna queſtione, igitur poſitio eſt in problemate notum quippiam, nam erat problema de quo cõtrario opinantur ſapientes ac plures, ⁊ poſitio eſt extranea opinio alicuius notoꝛum fama in philoſophia, vel de eligibilibus ⁊ fugiendis ⁊ de ſpeculabilibus, vel de conferentibus ad aliquid eoꝛuꝫ habet hoc cõtrario opinari quędã quãdo ſapientes aliter ſentiunt ꝗ plures. Sub eadem quoqꝫ ſpecie problematuꝫ reduceretur etiam additum poſitioni. Cęteruꝫ illud in cõtextu [de quibus rationem habemus contrariã opinionibus] .ſ. ratio enim ⁊ ſyllogiſmus ſapientis locũ aſſumens, problema etiã tale facit, ideo dixit vel vtrolibet ipſi eiſmet, nam rationem hi ⁊ alij, ſcilicet dicentes vel ſapientes contra ſapientes pugnarent, vel cõtra plures, vel cum ſint plures repugnant opinionibus ſapientum, vel opinionibus pluriuꝫ, nam talis ſyllogiſmus eſt quędam opinio extranea ⁊ ipſa.

¶ Eſt igitur ⁊ poſitio quideꝫ problema, non autẽ omne problema poſitio, quoniã quędam problemata talia ſunt iam, de quibus neutro modo opinamur. Quod autẽ eſt, ⁊ poſitio ꝓblema: manifeſtũ eſt. Neceſſe eſt eniꝫ ex ijs, quę dicta ſunt, aut plures cuꝫ ſapiẽtibus circa poſitionẽ dubitare: aut vtroſlibet cum ſemetipſis, eo ꝙ opinio quędam extranea poſitio eſt. Pene autem nunc omnia dialectica problemata poſitiones vocantur. Differt autẽ nihil quolibet dicatur, non enim nomen effingere volentes, diuiſimus ſic ea, ſed vt non lateant, nos cum quędam eoꝛum ſint differentię.

¶ Inquit [eſt igiť etiam poſitio ꝓblema,] non tamẽ ecõuerſo, non enim vt inquit omnis poſitio problema, ſic etiã omne problema eſt poſitio, nam ſunt in problematibus etiaꝫ aliqua de quibus neutro modo opinabimur ꝙ non erit poſitio, itaqꝫ ob hunc modũ problema a poſitione ſeparans nobis indicauit, tanꝗ poſitio queat alicui alioꝝ problematũ connecti eoꝛum pręſertim ob oppoſitas opiniones eoꝛũ cum ſint dialectica, ⁊ approbat hoc ⁊ oſtendit per quę infert. Neceſſe eſt eniꝫ ex his quę dicta ſunt de poſitione/aut plures cum ſapiẽtibus dubitare/aut vtrolibet ſeipſis, quia poſitio eſt opinio extranea, naꝫ talis opinio extranea eſt, quia ipſi oppoſita eſt quędam opinio probabilis, naꝫ extranea opinio quãdo non habuerit authoꝛem inter notos ⁊ claros viros in phia habebit aliquẽ ſapientũ dubitantẽ/aut cũ pluribus/aut cũ ſapiẽtibus, ſꝫ qñ fuerit poſitio accepta in his in q

bus

bus habemus ꝯ̃triũ ſyllꝫ opinionibus, põt etiãꝫ in plurium ſm̃ opinioneꝫ diſcrimine eſſe, ſiquidem aut hęc ſyllogiſmi nõ eſt ſapiẽs, nam nõ ſapiens eſt inter plures cõnumeratus. Quia aũt paulo ante dicendo de ꝓblemate, non vt alias quaſdã ſpecies ꝓblematum adiecit hoc. Sunt auteꝫ ꝓblemata de quibus ſunt cõtrarij ſylli, ⁊ ſtatim illud in eodeꝫ cõtextu. Et de quibus rõneꝫ non habemus cum ſint magna, ſed velut prędicta in caput ⁊ ſummam colligendo quiſpiam põt fidem facere etiã ex his q̃ nunc dicta ſunt de poſitione. Naꝫ quod poſitio non eſt ęqualis nec cõuertitur cuꝫ problemate oſtẽdit, neqꝫ illa dicendo q̃ ſunt in ipſis ꝓblematibus ſunt poſitio de his mentionẽ fecit, neqꝫ hęc in quibus poſſunt eẽ ꝓblemata. Sed dicẽdo ꝑdicta de poſitione, ⁊ quale quid ipſi videatur eſſe poſitio affert. Quid eniꝫ nõ ens ipm̃ per ſe, neqꝫ ſuapte natura dignuꝫ eſt inquiſitione vel ob authorem, vel ob rõnem poſitio miſcetur cuꝫ ꝓblematibus ⁊ quęſitis, hic etiam diuiſo illo [poſitiõe] cõtra illud natura exiſtẽs, vt etiam fit in poſitione noĩum. Etenĩꝫ ibi dicimus noĩa poſitione ſignificãtes ꝙ non natura. Verũ his addit ꝙ cõſuetudo omnia ꝓpe dialectica ꝓblemata poſitiones dicit, porro autẽ eos qui dicũt cõtra ꝓblemata etiam ꝯ̃ poſitionẽ dicere aſſerit. Sunt ꝑterea quędã poſitiones etiã appellantes rhetorica ꝓblemata quibus

Aduerte ꝙ rhetores ponunt primo põnem, ſecũdo ſuppoſitionem etc.

afferri ſolet nomẽ cõſuetũ magis hoc ſuppoſitio eo qꝺ talia videntur conſtitui in quibuſdam ſuppoſitis ⁊ definitis. Nam dialectica cõmuniora ⁊ vitiora ſunt, qꝺ poſitiones autẽ vocent etiã hęc petẽtes ſuppõnes dicũt, cęterũ inquit nihil differre intereſſeue de noĩe hoc [poſitio] ſiue dialecticus ipm̃, de omni ꝓblemate fert vt conſuetudo, ſiue etiam de ipſo nũc diffinito ꝓblemate. Non enĩ nomen effingere volentes poſitionem ſic definientes, ſed vt oſtendatur in ꝓblematibus differẽtia quę cũ fuerit nota nõ amplius de ipſo noĩe cõtẽdere opꝫ. Vnde ꝑ hęc inſinuãs nobis qꝺ ſequentes oſtẽſionem differẽtiarum de ipſis ſignificans opꝫ vti conſuetudine noĩum, ⁊ non ipſos efficere impoſitores ⁊ fingere noĩa, ſed iuxta rerum differẽtias noĩa nobis intelligenda erũt, vt ꝯſueuerunt facere qui dixerunt aliud eſſe voluptatẽ, ⁊ aliud gaudium, ⁊ aliud eligibile, ⁊ aliud capiendum.

℄ Non oportet aũt omne problema, nec oẽꝫ poſitionem cõſiderare, ſed quã dubitabit aliquis eorum, qui ratione egent, ⁊ nõ pęna vel ſenſu, nam qui dubitant / vtrum opꝫ deos honorare / ⁊ parentes diligere / an non: pęna indigẽt, qui vo vtrũ nix alba / an nõ: ſenſu. Neqꝫ vo / quoruꝫ propinqua eſt demõſtratio, neqꝫ quorum valde longe.

℄ Dicens quale quid ſit dialecticum ꝓblema, ⁊ cur a problematibus poſitio ſeorſuꝫ appellatur hęc quoqꝫ determinat, ⁊ oſtẽdit, ꝙ merito ꝓblema dialecticum tale nobis ponitur. Nõ enim omne ꝓblema, neqꝫ oẽm poſitionem cõſiderare opꝫ, nunc vo diceret ꝓblema ⁊ põnem ideꝫ geminans noĩbus, ſed de his ꝓblematibus quę ratione ꝓbante ipſa ⁊ oſtẽdente indigẽt, ſed non ſenſu vel pęna. Equidẽ ea quę ſenſu vel pęna egent non ſunt in his de quibus neutro modo opinãtur hoĩes, neqꝫ in his de quibus contrarium ſapiẽtes ſentiunt ac plures, vel vtriqꝫ ipſi inter ſe. Vel diceret ꝙ ⁊ ſi orãtiões ⁊ ſylli taliũ ſunt propoſiti extranei ab opinione, tãqꝫ per hoc ipſa ſub ratione poſitionis cadãt, tñ non opꝫ talia admittere. Definiens itaqꝫ ꝑdictum plane quę ſenſu quęue pęna egẽt per exẽpla indicauit. ℄ Sꝫ aliquis q̃reret cur non ẽt talia ſunt problemata, nam ſi ꝓblema cõtradictionẽ cõtinet, non ſic ꝓponẽda erũt hęc, vtrum opꝫ deos colere vel nõ, an parentes honorare / vel non. Illud autem nõ oportere deos colere dignum eſt oſtẽſione, vel illud nõ ſunt honorãdi parẽtes. *Dubitatio.* ℄ Vel igit̃ dicit ꝙ ꝑtes tales ꝓblematuꝫ nõ oportet cõſiderare, vel ãliter talia ꝓblemata nõ ſunt dialectica, nã contradictionuꝫ quarum altera pars nõ verbis, ſed pena indiget, qa prorſus ex̃ opinionem eſt, neqꝫ harũ altera pars indiget rõnibus ⁊ verbis, quia plane eſt inopinabile. *Solutio.* Nam ꝓblema eſt egens oſtẽſione, naꝫ ſic credita qui tentat ꝓbare per rõnes eorum fide aſſumpta prius multo imbecilliorẽ cõſtitutionem ipſoꝝ tradet per rõnes, ideo prorſus talia ꝓblemata non erunt dialectica, ſed magis ꝓpõnes per ꝓbabile. Item per hoc opꝫ talia ꝓblemata ſeruari, qa copia abundantiaqꝫ argumẽtoꝝ contra hęc efficit mores deteriores ſępe ⁊ dicẽtes ⁊ audiẽtes peiores, qꝺ quidem maxime aduerſatur arti exercitãdi, ſiquidem ſic ꝑparatio habẽda ad ꝓbiam eſt, vel ſi nõ efficit peiores, tamẽ efficit videri peiores. Equidem abſurdum eſt illi tentãti afferre ratiões inopinabiles ſemel per eaſdẽ facere ignotum ⁊ ab oibus diſſidẽtem opinione. Propoſitio igit̃ dialectica eſt oppoſitũ illi parti ꝓblematis, quę eget pęna, ⁊ ꝓblema neutrum, nã ſi neqꝫ ea quoꝝ propinqua eſt demõſtratio ſunt ꝓblemata, vt deinceps dicit multo magis nõ erunt problemata quę ꝓpter euidẽtiam exhibẽt cõtradicentes dignos pęna, vel ob id nõ talia ꝓblemata ſunt, quia argumentatio in ꝓblemata in ambo fiebat, nam ſimul ſtare non poſſunt, quę in alterũ appoſitoꝝ argũm auferũt.

℄ Naꝫ illa quidem nõ habent dubitationem, hęc aũt magis q̃ ſm̃ facultatẽ exercitatiuã.

℄ Huius qꝺ neqꝫ talia ſunt ꝓblemata dialectica, quorũ demõſtratio euidẽs ⁊ nota eſt, ⁊ quoꝝ demonſtratio eſt longe ⁊ valde occulta has cauſas apponẽdo dicit. Naꝫ illa quidem non hñt dubitationeꝫ, hęc autẽ magis q̃ ſm̃ facultatem exercitatiuã, nam quoꝝ demõſtratio ꝓpinqua eſt ea facilia, ⁊ facile cognoſcẽda ac breui ſciẽtia ꝑcipienda, vt ſi quis proponeret vtrum hõ ſit aĩal, vel non. Talia autem ſunt etiam quęſita de his decentia quę a Stoicis ponũtur, ceu vtruꝫ cõueniat ſimul pãdere cum aliquibus, vel cum patre extẽdere manus ad lõgiores ꝑtes ſi fuerit maior, vel nõ, ſed contẽtum eſſe ibi appoſitis. Item ſi decet auditores Phĩ pedes mouere. Sed neqꝫ de cõpoſitis ꝓblematibus ſophiſtice ⁊ ſuperficietenus faciet ſermoneꝫ. Nam ſtatim deꝑhenditur illud qꝺ videt̃ eſſe in his ambiguũ, ceu vtrum virile virilitateꝫ habeat vel non, ⁊ vtrũ iuſtus iniuria aliquem afficiet, vel non, ⁊ vtrũ ſapiens ſit expers diſciplinę / vel non, nã videbitur neqꝫ virile virilitatẽ habere, qa etiam palliũ eſt virile, ⁊ iuſtus iniuſtus, qa iniuſta aliquãdo facit, ⁊ ſapiens expers diſciplinę, qa diſcit intelligitqꝫ illum qui eſt expers diſciplinę, ſed qa ſapiẽs non diſcit, talia ⁊ hęc vtrũ cecũ poteſt videre vel nõ, vel mutuꝫ loqui, nam talia ſunt litigioſa ⁊ ſuperficialia, ⁊ habẽt maliciam ob duplicitateꝫ dictionis. Item videt̃ eligere ꝓblemata ſm̃ ſciẽtias ⁊ artes a dialecticis, qa dialectica ponũtur, aut de his q̃ circa electionẽ vel fugam, aut de his ad veritateꝫ ⁊ cognitionẽ, aut de ãminiculantibus alicui tali. Nam ꝓblemata ſm̃ ſciẽtias ⁊ artes, aut ad electionẽ, vt medicinalia, aut ad veritatẽ ⁊ cognitionẽ vt in geometria, conferũt,

quocirca etiā hec erunt dialectica ꝓblemata ſi fuerint dicta a dialectico qui ipſa oſtēdit nō per ꝓpria ꝑncipia, ſed per quedā ꝓbabilia, nā ante dictū eſt dialecticam methodum de omni ꝓblemate ex ꝓbabilibus eē ſyllogiſticam, ideo ꝗcūq; eorū que ſm ſciētias ⁊ diſciplinas recipiunt argumēta cōia, erunt dialectica ꝓblemata, ſʒ quecūq; talia nō ſunt plus cōtēplationis habētia ꝗ̄ ea ꝗ̄ ſunt ſm artē exercitandi exciderent a ꝓblematib⁹ dialecticis. Non enī dialecticū eſt hoc, vtrū omnis triangulus habeat tres intra eqles duobus rectis, vel non. Nā opus eſt meliore ⁊ exactiore methodo ad ꝓbationē talium ꝓblematū, nam geometre intereſt hoc oſtendere quomō ſe hʒ, ideo neq; ſm ꝓ̄hiā ſunt oia ꝓblemata talia dialectica, ceu vtrū ſit vna oium materia, vel non, ⁊ vtrū materia ſit ens vnitum ꝯſectiue, aut nō, ⁊ vtrū eadem rerū ſint ꝑncipia, vel nō, ⁊ vtrum mouēs omne motū moueat vel nō, ⁊ vtrū eternus ſit motus vel nō. nā maioris ⁊ diligētioris aīaduerſionis talia egēt. Horum igiť circa eligēda ⁊ fugienda, ⁊ horū circa veritatem ⁊ cognitionē ⁊ horū cōferētium ad aliqd horū ꝗ̄cūq; ꝓbabilia ſunt, hec ſunt ꝓpōnes dialectice. Quecūq; autem hmōi ſunt tāꝗ̄ neutro modo de ipſis opinari, vel contra ſapientes ſentiunt ac plures, vel vtriq; ipſis, hec ſane problemata ſunt.

Determinatis autē his, opʒ diuidere quot dialecticarū rōnum ſunt ſpēs. Eſt autē alia quidē inductio, alia autē ſyll'ſ. Et ſyll'ſ quidem quid eſt, dictū eſt prius. Inductio vō, eſt a ſingularibus in vlia acceſſio, vt ſi eſt gubernator eruditus optimus, ⁊ auriga, ⁊ omnis qui eſt eruditus in vnoquoq; optimus. Eſt autē inductio veriſimilior, ⁊ planior/⁊ ſm ſenſū notior, ⁊ pluribus cōmunis. Syllogiſmus autem valētior, ⁊ ad contradicēdū efficacior. ergo genera/de quibus diſputationes, ⁊ ex quibus (quemadmodum dictū eſt antea) determinata ſint.

Proponit dicere quot ⁊ que ſint ſpēs oronum dialecticarum, qbus ſit exercitatio, ⁊ qbus ſint vtilia tradēda inſtrumenta, duo plane inqt eſſe ⁊ inductionē ⁊ ſyllm̄, quorum quid ſit ſyll'ſ iā dixit, ſed de inductione nūc ſermonē facit, qḋ autē he rationes per quas ſunt oſtēſiones quorūdam ſint ſuprema genera, patet eo qḋ omnia ꝗ̄ demōſtrant aliqd per aliqd vniuerſale ⁊ cōe oſtendere ſpm, vel per ꝗ̄dam ſub ipſo nititur, nā idē per idem nihil oſtēditur. Erit autem forte ⁊ illud vliter, igitur oſtenſio per vle eſt ſyllogiſtica, ⁊ illa per ea que ſunt ſub vli inductiua, ſubordinatur autē ſyll'o ipm enthymema, ⁊ inductioni exēplum, eqdem enthymema rhetoricus ſyllogiſmus eſt ⁊ exēplum rhetorica inductio. Dicit autē inductionē eſſe ꝓceſſum per ſingularia ad vle, ideo non ſane dicūt dicētes inductionē pronomē eſſe a ſimili ad ſimile, quādoqdē vle non ſit ſimile his que ſunt ſub eo, Itē demrōnis vlis cauſa inductio maxime ſit, ſed ratio e ſimilibus ad ſimile magis ſigt exēplum, nam rō ꝑ ſingularia vle conſtitui oſtēdens, ⁊ perſuadēs, hec eſt inductio. Nam qui oſtēdit vle ꝗ̄ in oibus optimus eſt eruditus, eo qḋ accipit ꝗ̄ gubernator eſt optimus eruditus, ſimilr auriga, ſimilr ⁊ medicus, ſimilr ⁊ belli dux, ſilr geometra ⁊ muſicus, architectus ꝑ iductiōeʒ huius in oib⁹ optimū eſſe eruditū demōſtrationē facit. Itē dicit differētiam ſm vtilitatē ſyll'i ⁊ inductionis que differētia eſt hec, nam inqt inductionē eſſe veriſimiliorē ⁊ notiorē, ⁊ quō ſit notior adiecit, nā per ſenſū notius ſit id quod pluribus eſt cōe, nam inductio ſit per ſingularia que ſūt ſenſibilia, ⁊ ſenſibilia ſunt pluribus cōia ⁊ nota. Veriſimile igitur inductio hʒ, nō tamē ⁊ neceſſariū quippe nō ex neceſſitate vle ob particularia cōcederet̄, qa nō poſſumus oia ſingularia percurrēdo per inductionem accipere, nam ſingularia ſunt impcurſibilia. Etenī ſi omnia vel ⁊ hoc acciperemus cuius gratia vtimur inductione, ⁊ nō amplius opus erit aſſumere vel cōcludere vliter, ex quo in hoc mutabitur, quare vt rō inducēs vel nō eſt ꝗ̄ in ipſis acceptis, ⁊ eſt occaſio inſtātie ad aſſumptionem vlis ab eodē tāꝗ̄ non ſimilr ſe hñte cū cōceſſis. At ſyllogiſmus minorē veriſimilitudinem habens ⁊ neceſſariū ⁊ id qḋ viget ⁊ cogit hʒ, ⁊ valentior potiorq; cōtra tētantes cōtradicere ⁊ magis ꝓpoſitum eliciens ⁊ concludēs. Non enī eſt locus his qui cōcedunt ꝯdictiōes ſyllogiſticas, quod vō habet locū in inductione, qa nō pōt omnia ſingularia (vt dicebā) percurrere. Quēadmodū autē neq; omnis ſyll'ſ dialecticus, ſic neq; ois iductio. Etenī ois que hʒ veriſimile eſt peculiaris dialectice, ſed nō ob id ſolius dialectici, eſt oſtenſio ꝑ inductionē, aut ſola inductio accepta aſſumptionis grā ⁊ oſtenſionis vlis que maxime eſt ꝓpria dialectice, nam pſunidentes accepta vt cōcedatur vle vtimur ipſa, ſed illa cōferens ad aſſumptionē dignitatum complexa eſt, vt dictū ſiat euidens, ſed nō vt vle oſtendat, nā ex eo notum hoc intelligibile, neq; dialecticū eſt, neq; ꝓpria iductio. Vnā igiť dicit que ꝗ̄tuor poſuit diffinitiones, ꝓpriū, genus, accidens. Nā de qbus orones que ſunt ꝓblemata ſunt in his gñibus, ſimilr ex qbus rōnes que ſunt propoſitiones in his etiam ſunt, dixit autē ⁊ aliquid vtriuſq; horum, equidē in principio dixit oportere que ſunt de quibus rationes ⁊ ex quibus.

Inſtrumēta autem, per que abundamus in ſyllogiſmis, ſunt quatuor, vnum quidē propoſitiones ſumere. Scdm̄ autē, quotupliciter vnūquodq; diciť, poſſe diſtinguere. Tertium differentias inuenire. Quartū autē ſimilitudinis conſideratio.

In calce erat hic ⁊ vltimū eorū in qbus dixit methodum dialecticā eſſe, nam dicēdo primū igitur cōſiderādum eſt ex qbus methodus intulit, ſi vō ſumpſerimus ad ꝗ̄t ⁊ que ⁊ ex qbus rōnes, ⁊ quō his abūdabimus, habebimus ſufficienter ꝓpoſitū. Cum igiť dixerit de propoſitionibus, quarū indicatiuū erat, illud ſcʒ [ex qbus] ⁊ de ꝓblematibus qḋ ſignificabat per hoc ad quot ⁊ ꝗ̄, nunc etiā de inſtrumentis ꝓponit dicere que ſunt cōferentia ad inuentionē ⁊ abūdantiam dialecticarum rōnum. Hec autem ſunt ſyll'ſ ⁊ inductio vt ꝑdixit, nī ipſe de ſolis ſyll'is mentionē fecit, ⁊ dictū eſt perinde ac dicat. Inſtrumenta qbus abūdabimus dialecticis rationibus ſunt ꝗ̄tuor, quorū vnum inqt eſſe hoc .ſ. ꝓpōnes accipere nō afferendo ꝓpōnes organa dialecticarū rōnū. Nam ipſe ſunt partes ſyll'oꝝ ⁊ inductionū. At ptes alicuius nō ſunt inſtrumenta illius, ſed vocat inſtrumētū quo poterimus abūdare ꝓpōnibus, nō enim ꝓpōnes, ſʒ poſſe abūdare ꝓpōnibus eſt inſtrumentū. Scdm̄ autē eē

ingt. inſtrumentoꝝ cōferentium ad abūdantiam ꝓpoſitionum illud .ſ. poſſe ea que dicitur multiplr cognoſcere ⁊ diuidere, ſiue noīb⁹ ſint eadē, ſiue oꝛationib⁹. Tertium quoq; poſſe differētias cognoſcere quoꝝdam qb⁹ inter ſe differūt. Quartū poſſe īuenire ſimilitudines in his que differūt, qḋ igitur ꝓpōnū electio ⁊ ꝑparatio ſit vtilis ad ſyllos, pʒ. Nam hñtes ꝓpōnes electas dialecticas .i. ꝓbabiles facile poterimus de ꝓpoſito ꝓblemate rōcinari, ſed alioꝝ inſtrumentoꝝ oppoꝛtunitatē .ſ. eaꝫ conſiderādi diuiſionē eoꝝ que dicuntur multiplr, ⁊ habendi vim cognoſcendi ⁊ inueniendi differentias, ⁊ poſtremo cōſiderationē ſimilis, ipſe ꝓcedendo dicit, poſtq̄ deſcripſerit ⁊ numerarit vnāquāq; methodum.

℄ Sunt autē ⁊ modo quodā etiam tria hoꝝ, ꝓpoſitiones. Eſt eniꝫ vnūquodq; eoꝛuꝫ ꝓpoſitionē facere, vt quoniā eligendū eſt honeſtum, vel delectabile, vel vtile, ⁊ quoniam differt ſenſus a diſciplina, eo ꝙ amittēti eam poſſibile eſt rurſum ſumere. Illum aūt impoſſibile, ⁊ quoniā ſilr ſe hꝫ ſalubꝛe ad ſanitatē, ⁊ habile ad bonaꝫ habitudinem. Eſt autem pꝛima ꝓpoſitio ab his, que multiplr dicūtur. ſecūda a differentijs. tertia ꝟo a ſimilibus.

℄ Ideſt ſunt etiā tria, hoꝝ modo quodā que cōferunt ad electionem ꝓpōnum ex qbus ſylli ⁊ inductiones, naꝫ ex diuiſione ꝓpōnuꝫ que multiplr dicūtur, abundantia ſit ⁊ ex inuentione differentiarū, ⁊ ex cōtemplatione ſimilium, naꝫ illud diuiſum multiplr ꝓpoſitio ſit. Silr etiaꝫ alioꝝ vnūquodq;, ⁊ oſtendit hoc per exempluꝫ hoc, qa eligendū eſt honeſtū, vel delectabile vel vtile, nā ex huius diuiſione hñtes ꝓpōnem hāc arguemus cōtra ꝓblema hoc, vtrū tyrānideꝫ exercere ſit eligenduꝫ, vel non. Nam ſi omne eligendū, vel honeſtū, vel delectabile, vl̄ vtile, tyrānis autē nihil hoꝝ habet, nō erit igit̄ eligenda. Rurſus ex diuiſione coꝛpoꝛis habentes, qḋ coꝛpus vel naturale eſt, vel mathematicū cōtra ꝓblema h̄, vtꝝ anima ſit coꝛpus, vel nō abundabimus ſyllo credētes, ꝙ nec naturale coꝛpus eſt, nec mathematicū, vel ꝙ nō ſolum bonū in aīa, ⁊ ex cognitione differentiarū oſtendit, rurſus per exemplū quomō ſit abūdantia ꝓpōnum. Nam qḋ differt ſenſus a ſcīa, eo qḋ ſcientia abiecta pōt iterū recuperari, ſed ſenſus minime poteſt, ſcientes abūdabimus ꝓpōnibus contra ꝓblema hoc, vtrū idem ſit ſenſus cū ſcientia, vel non. Nam ſciētes differētias ipſoꝝ inter ſe, oſtēdemus ꝙ non idē, ſimilr etiā dicto ab ipſo ⁊ qa ſcientia pōt ab alio accipi ⁊ ſenſus nō. Item qa ſenſus magis ⁊ minus haberi poteſt, ⁊ ſcientia non. Itē qa ſenſus a natiuitate, ſciētia ꝟo poſterius. Item alterantur, alia ꝟo non. Item alio cuncta aīalia cōueniunt; ⁊ aliā ſolā rōnalia animalia habēt. Similr quoq; ſciētes differentiam opinionis ⁊ ſcientie habebimus ꝓpōnes ad demōſtrandum ꝙ nō eedē, ſiqdē alia de contingētibus ⁊ aliter ſe hñtibus, ⁊ ſcientia nō. Rurſus a cōtemplatione ſimilis adiecit, ꝓpōnem inuentam hāc ꝙ ſimilr ſe hꝫ ſanus ad ſanitatem, ⁊ bene habitudine ꝑditus ad bonam habitudinem, ⁊ ſana ad ſanitatē, ſed efficientia ſanitatē ſana ſunt, igit̄ ⁊ efficientia bene habitudinis erunt ea que ſunt bene habilia. Rurſus q̄ſita vtruꝫ tranqllitas ſit quies vel nō per contēplationem ſilis habentes ꝓpōnē hanc, qḋ ſimilr ſe hꝫ ſerenitas in aere, vt trāquillitas in mari, aſſumentes ꝙ ſerenitas eſt quies, demonſtrabimus etiā ꝙ tranqllitas eſt quies. Si autē ⁊ tria inſtrumenta cōferunt ad abūdantiam ꝓpōnum merito a ꝓncipio dicendo circa que verſet̄ dialectica, dicendo ꝙ ſi ſumpſerimus ad quot ⁊ que, ⁊ ex quibus rōnes, adiecit hoc ⁊ quomō his abūdabimus, ſiqdem inſtrumēta omnia conferant ad abundantiam ꝓpoſitionum, ⁊ ꝓpoſitiones ſunt materia ſyllogiſmoꝝ.

℄ Ergo ꝓpoſitiones quidē eligendum quot quot modis determinatum eſt in ꝓpoſitiōe, aut omniū opiniones ꝓponenti, aut pluriū, aut ſapientum, ⁊ hoꝝ vel oīum, vel pluriꝫmoꝛum, vel notiſſimoꝛuꝫ. Aut etiam contrarias apparentib⁹, aut quecūq; opiniones ſm̄ artem ſunt, aut ꝯrias apparentibus ꝓbabilibus quaſcūq; opoꝛtet ꝓtēdere ſm̄ ꝯdictionem, quemadmodum dictum eſt pꝛius.

℄ Cum de electione ꝓpōnuꝫ pꝛimū dixerit aliqua loca ⁊ occaſiones electionis ⁊ abundantie ipſoꝝ aſſignationem, nam quot modis determinatuꝫ eſt ꝓbabile ⁊ dialectica ꝓpoſitio, per iſta hec opoꝛtet electiones ipſoꝝ fieri. Eteniꝫ ea que videnť oībus opꝫ eligere, ⁊ ea q̄ videntur pluribus, ſimilr etiā in ſapientibus que videntur oībus, ⁊ ea que videntur pluribus, ⁊ ea que clariſſimis fama. Item ingt eligenda eſſe ꝯria ꝓbabilibus. Nam ex talium electione abūdantia ꝓpōnum ſit dialecticarum ſm̄ cōtradictioneꝫ ꝓpoſitarū, nam qui hꝫ hanc ꝙ non opꝫ amicis malefacere cōtrariam exiſtentem ꝓpōni ꝓbabili in vſu negatiue ipſam ꝓponens abundabit dialectica ꝓpōne, qḋ etiam ipſe ſignificauit, qa nihil h̄. Opꝫ autem ꝓponere ⁊ ꝯrias apparentibus ꝓbabilib⁹ ſm̄ cōtradictionem, nam qūo opoꝛtet vti ⁊ accipere ꝯrias apparentibus determinauit per hec, qa ingt. opoꝛtere etiā eas eligere q̄cūq; opiniones ſm̄ artes inuēte hetenuꝫ dicte ſunt, ceu ſunt nōnulle in geometria a geometris, ⁊ in muſica nōnulle a muſicis, vel in differētibus ab his, nā aliqs poneret vt ꝓbabile id qḋ ab Hippocrate dicitur in medicina, ⁊ ab Archimede in geometria, ⁊ ab Ariſtoxene in muſica.

℄ Utile autem ⁊ facere eas in eligendo, nō ſolum, que ſunt probabiles, ſed ⁊ ſimiles eis, vt ꝙ contrarioꝛuꝫ idem ſit ſenſus; quoniam ⁊ ſcientia contrarioꝛuꝫ eſt eadem. Et ꝙ videamus ſuſcipientes aliquid, nō emittentes, quē ⁊ in alijs ſenſibus ſic eſt, nam ⁊ audimus ſuſcipientes aliqd, non emittentes, ⁊ olfacimus eodem modo, ſimiliter autem ⁊ in alijs.

℄ Vtile autē dicit ad electionem ⁊ ꝓbationem ꝓpōnuꝫ ꝓbabiliū, ⁊ hoc nō ſolum ꝓbabiles eligere, ſed etiam illud ſimiles ꝓbabilibus adiectione ꝓbabilium faciētes ipſas ꝓbabiles, vt dixit etiā in ſermone de ꝓpōnib⁹, naꝫ cum ſit opinabile ſciam eſſe eādem ꝯrioꝛum ſimile qdē eſt ipſi, ſenſuꝫ eſſe eūdem ꝯrioꝛum, ſed ꝓbabile fieret talium vnūquodq; adiectione ſilis cū ſit probabile. Nam ꝓponentes dicere opꝫ, nūquid ꝯrioꝛuꝫ idē ſenſus, vt et ſcientia, vel ſic nūquid ideꝫ ſenſus ꝯrioꝛum, qa etiā ſcientia eadē eſt ꝯrioꝛū. Et nūquid videamus aliqd viſu aſpēctuq; patiente, eteniꝫ in alijs ſenſib⁹ ſic ſit obiectio ⁊ receptio. Naꝫ facile cōcedentur ob ſimilitudineꝫ ad ꝓba

biles, vt etiam tale eſt, niſiquid vt oportet amicis beneſacere, ſic oportet ipſis etiam non male facere.

¶ Amplius queçunq; in omnibus vel plurimis videntur ſumendum, vt principiū, ⁊ apparentem poſitionem, nam ponunt qui nō cōſpiciunt in aliquo non ſic.

¶ Inquit op; ⁊ ea vel in oībus vel plurimis ſic viſa ⁊ apparentia vniuerſalr̄ accipere tanq; ſint principia ⁊ vera atq; ea que oībus videntur, ⁊ ſic poſita, nam noīe poſitionis nunc pro concedere ⁊ ponere vſus eſt .i. vti op; ⁊ talibus ꝓpōnibus tanq; conceſſis ⁊ ꝑncipijs, ⁊ ſi nō in oībus ſic ſe habeat dictu; vere, talia ſint erunt, ceu hoc maiori bono ɔ̄riuū maius malū eſt. Hoc eni; ⁊ ſi nō in oīb' ſic ſe h;, ſed videtur ſic tamē in pluribus ſe habere. Sūt quide; nōnulla per que nō eſt veru; vl'iter. Nā in ſanitate morbo ⁊ mala habitudine ⁊ bona ecōtrario demonſtranda ſunt, vt etiam in primis notauimus, nam bona habitudo eſt maius bonū ſanitate, porro bona habitudo ſecū fert ſanitatē, tamē ſanitas nō amplius ſecu; bonam habitudinē, ideo maius bonū eſt habitudo. Na; illud qd̓ ſecu; aliqd infert maius ⁊ bonu; ⁊ malū eo quo ſimul infertur ⁊ nō ſecum infert. Veru; mala habitudo que eſt ɔ̄ria bone habitudini nō eſt maius malum ipſo morbo qui eſt ɔ̄rius ſanitati, ſed ecōtra morbus eſt deterior mala habitudine, nā morbus ſecū infert mala; habitudinem. Nā omnis egrotās ē in mala habitudine, ſ; minime mala habitudo ſecū infert morbū, nam qdam ſunt ſani qui mala ſunt habitudine imbuti. Simile etia; predicto eſt hoc in duabus ɔiugationibus ſi contrariu; alterum ſequeretur ex altera cōiugatione cōtrarioꝝ alterum ⁊ ɔ̄rioꝝ ex alia cōiugatione ⁊ reliquū ſequeꝭ cōtrariorum ex ꝑma reliquu; ɔ̄riorum ex ſecūda, ſic albū diſgregatiuu;, ⁊ nigru; cōgregatiuū, ⁊ qa dulce ſuaue, ⁊ amarū triſte. Nā in pluribus ſic ſe hab; l; non in oībus. Sūt aute; in qbus ecōuerſo, vt in ꝑdictis .ſ. ſanitate, morbo, bona habitudine, ⁊ mala. Non enim qa bonā habitudine; ſanitas ſeqtur, iā ⁊ malā habitudinē ſeqtur morbus, ſed ecōtra mala habitudo, ſequitur morbū. Simile quoq; his ⁊ hoc cuius extremitas eſt bene eligibilior, ⁊ idipſm eligibilius eſt. Na; in plurimis ſic ſe h;, non tn̄ in omnibus, nam illud bene mori eſt eligibili' q̄ȝ bene ſcribere, tale etiā eſt vl'e acceptum hoc cor ee principiu; in aīalibus, nam in pluribus ſic ſe h;, non tn̄ ⁊ vl'e, nam qdā ſunt aīalia que principiū non hñt cor. ¶ Sed aliqs quereret quo talia differunt ab his que oībus, vel plurimis videnꝭ. ¶ Niſi diceret ꝙ talia neq; a ꝑncipio interroganda ſunt, ſed vti ipſis op; veluti ɔceſſis, ⁊ vt principijs, nam neq; ꝑncipia aliquis interrogaret, ſed velut conceſſis vtitur, alioquin inquit talia ſunt accipiēda per inductionem vt talia.

Primo priorū uide uerſus calcē fere in Ioāne grāmatico.

Dubitatio.

Solutio.

¶ Eligere autē oportet ⁊ ex ſcriptis diſceptationibus. Deſcriptiones aute; facere in vnoquoq; genere ſupponentes ſeorſu;, vt de bono, aut de animali, ⁊ de bono omni incipiendo a quid eſt. Annotare autem, ⁊ ſinguloru; opiniones, vt ꝙ Empedocles quatuor dixerit elementa corporum eſſe. Ponet enim aliquis, quod ab aliquo probato dictum eſt.

¶ Cum dixerit qūo venande ⁊ cumulāde ſint ꝓpōnes dialectice, inqt, oportere nō ſolum ex circūlatis opinionibus ꝓpoſitiōes dialecticas accipere, ſed etiam ex ſcriptis diſceptationibus queçūq; in ipſis ꝓbabiliter ſcripta ſunt, eligere ⁊ habere ꝑparata. Nō eni; facile ex hoc ꝙ ſtatim abūdabimus vtilibus ꝓpōnibus ad ꝓpoſitum ꝓblema niſi ꝑparatū ſit, vnde inqt electiones faciēdas eſſe nō incaute ɔfuſeq;, ſed ſm̄ deſcriptiones, ⁊ ſeorſu;, ab vnūquodq; ꝓpriū genus annotare. Na; ſic nobis ſcientibus erūt vtiles in quib' ipſas inuenire poterimus quando indigeremus. Item ſm̄ vtrūq; genus ordinem quēdam apponētes, ceu ſeorſum de aīali ⁊ ſeorſum de bono, ⁊ ſeorſum de omni bono, ac de vnoquoq; genus vnūquodq; annotare, ⁊ primū quid eſt ordinare debemus, vt ꝙ omne aīal eſt ſubā animata ſenſitiua, vel ꝙ ſubā. Deinde quale qd qa aīatum, qa ſenſitiuu;, vel vl'r aliquid ꝙ ipſi ineſt, vt ꝙ oē aīal vel pedeſtre, vel aquatile, vel volatile, vel ꝙ omne aīal reſpirat, vel ꝙ nō oē animal ferēs cornua vtrunq; dentatū. Ite; ſi ɔ̄rium aliquid eſt ꝓpoſito, ⁊ quid eſt ipſi ɔ̄riuū, vel qd̓ ſeqtur ipſum, vel qd ipm̄ ſequatur. Vtilia qdem ſunt etia; hec, vt ꝙ etiam ſolertia eſt coniectura ⁊ induſtria in tpe inconſiderato, vel ꝙ ſol eſt aſtrum apparēs die, vel bonu; ꝙ omnibus expetēdum, vel virtute; meliorē habitū, quā fęlicem bonū vite fluxum, ⁊ ꝙ cōſequēs qdem eſt ꝙ neceſſarium eſt eo ꝙ alterū eſt, ⁊ pugnans ꝙ neceſſarium eſt nō eſſe. Sic etiā fecit in decē ꝑdicamētis de vnoquoq; ꝑdicamēto dicendo. Na; qa talia manifeſta aſſignātur, adducunt ſecū diſpicātem, ideo ipſa electa hēe op;. Poteſt etia; illud incipiendo a qd eſt de bono dici, qa videꝭ eſſe in decē generibus. Na; de omni bono dicēs inquit incipiēdum eſſe a bono in ſuba, nā ipm̄ qd eſt in ſuba ꝓprie eſt. Itē inqt oportere in electionibus annotare ⁊ deſcribere ſinguloꝝ opiniones, nā facile concedēt dicta ſepe diſcentes ac ſcientes eā qui dixit, ⁊ que ſimpliciter dicta non concedūt, hec ponunt admittuntq; audito dicente ⁊ authore eorum.

¶ Sunt autē (vt figuraliter ſic cōplecti) propoſitionum ⁊ problematum partes tres, na; alie ſunt morales ꝓpoſitiones, alie nāles, alie rōnales. Morales quidem ſunt huiuſmodi, vt vtrum oporteat parētibus magis, an legibus obedire. Rōnales vero, vt vtru; contrariorum eadem diſciplina ſit, an non. Naturales autem, vt vtrum mundus ſit eternus an nō. Similiter autem ⁊ problemata.

¶ Cum paulo ante dixerit de ꝓblemate, nu; dixit, ꝓblema autē eſt dialecticū theorema cōferens ad inuētionē ⁊ fugam, vel ad veritatē ⁊ cognitionem, vel ide;, vel vt ādminiculans ad aliqd alterū taliu;, qd̓ ſatis hic de ꝓblemate dixit, ⁊ notauimus ꝙ non ſolū ꝓblemata, ſed et ꝓpoſitiones in his, niſi idē etiam dicit in his, na; ptes ꝓ hoc ſpēs ⁊ ꝓpōnum ⁊ ꝓblematum cōes vl'iter inqt eſſe hos dialecticoꝝ, qa ſunt qda; ꝓblemata ⁊ ꝓpōnes que nec morales, nec nāles, nec rōnales, quippe ſunt ſm̄ artes ⁊ ſciētias, vt in geometria, in muſica, ſed ꝓpōnu; ⁊ ꝓblematum ſiīr alia ſunt (inqt) moralia vocans moralia que cōferunt ad electionē ⁊ fuga;, ⁊ alia nālia, ⁊ hec talia ſunt que ad veritatē ⁊ cognitionem inuiant. Nā naturalia omnia ad cognitionē veri in ipſis hñt ꝓpriiſſima; relationem, ⁊ ſiqdem etiam experientia circa ipſa, ⁊ ad aliquas actiones vtitur. Itē logica dixit, quando ibi dixit hoc vel vt ādminiculās ad aliqd alterū taliu; niſi mo-

minans rõnale, qa rõnale eſt inſtrumẽtum, ⁊ velut conferens aliqd ad alia aſſumptuꝫ oſtendẽs, ſed per exẽpla oſtendit quę ſint morales ꝓpoſitiones, ⁊ quę nãles, ⁊ q̃ rõnales. Veꝝ adiecit illõ [vt figuraliter ſic cõplecti,] qa non eſt hic diligenter determinãdum. Sed quę cõferũt ad electionem ⁊ fugaꝫ has vocat morales, ⁊ quę ad veritatem ⁊ cognitioneꝫ nãles, nam ſunt in qbus ſit viciſſitudo, vt in ſequẽtibus dicetur. Sed dicturus tãqꝫ de ꝓpõnibus ꝓponit hoc, naꝫ alię morales ꝓpõnes ſunt. Itẽ inferens hoc ſimilr ⁊ ꝓblemata ⁊ exempla dicens, formauit figuratiue vt ꝓblemata. Naꝫ [vtrũ] dixit ꝙ eſt ꝓpriũ ꝓblemati, vt illud vtrũ qd ꝓpõnis/aut, ſed forſitã non amplius differẽtiam ipſoꝝ quoad dictioneꝫ ⁊ verba ſeruãs. Nam vle ꝓblema dialecticũ quoad locutionem ⁊ dictioneꝫ fieri poteſt ꝓpõ, ⁊ omnis ꝓpõ ꝓblema per mutuam mutationẽ illius, vtrum in ipm nunqd tamẽ ſm res minime ipſoꝝ differentia hãc viciſſitudinem mutuãqꝫ mutationẽ ſuſcipit. Nam ꝓblemata dubitãda eẽ opꝫ, ſꝫ ꝓpõnes ex ſeipſis hře opꝫ fidem.

Et ꝟo quales ſint ſingulę earum, quę dictę ſunt, definitione quidem non facile aſſignare eſt ipſas, ea ꝟo aſſuetudine, quę per inductionem eſt, tentandum cognoſcere vnamquãqꝫ earum in dictis exemplis conſiderando.

Vniuerſalr inqt ꝓdictas ſpẽs ꝓpõnuꝫ diffinitione cõplectendas eẽ inqt non eẽ facile, ſed oportere iuxta ꝓdicta exempla eos aſſuefacere vt per inductionẽ oſtẽdentes noſcant differẽtias ipſoꝝ. Nam neqꝫ qui dicit moralia eẽ quę cõferunt ad electionem ⁊ fugaꝫ vt paulo ꝑus dicebatur oĩa moralia cõplectentur, porro de hoc ſi viciſſim ſeſe cõſequuntur virtutes ꝓblema eſt, morale, nõ tamẽ cognitio ipſius ad electionem hꝫ relationẽ, ſed ad cognitionem. Silr etiam vtruꝫ voluptas iucundus motus eſt, vel nõ. Eſt qdem morale ꝓblema, non tñ ad electionem aliquaꝫ cognitio ipſius cõfert, vel fugam, ideo merito dixit hoc, quales auteꝫ ſingulę ꝓdictarum definitiones qdeꝫ nõ facile eſt aſſignare de ipſis, nam morales dicemus tales, qð non boni grã aliquid impertit nõ eſt liber, qð virtus per ſeipſam eſt eligẽda, ⁊ q̃cunqꝫ de eligibilibus, quęcũqꝫ de practicis. Item nãles vocat eas q̃cunqꝫ ſunt de auctione, de motu, de gñatiõe ⁊ corruptione, ⁊ ꝙ omne gñabile eſt corruptibile, ⁊ id gen⁹. Nam ſunt q̃dam ꝓblemata ⁊ ꝓpõnes etiam in naturalibus, quę habẽt relationem ad electionẽ ⁊ fugam. Naꝫ vtrum omnia ſm fatuꝫ ⁊ coacte ſeruũtur cum ſit nãle hꝫ relationem ad electionẽ ⁊ fugam, nam ſi videtur conſulere de agendis, vel ne, hinc pendet. Rõnales aũt dicit vt ea quę ſunt ad aliqd ſimul natura, quid ꝯrioꝝ eadẽ eſt ſcientia, ꝙ cõtradictio diuidit verum ⁊ falſum, et ea generis ⁊ ſpeciei, ⁊ ea de ſyllogiſticis figuris, ⁊ ea de coniugationibus, ⁊ ea de ꝓpõnibus indicãs ꝙ opꝫ ſpecies proprias, ⁊ ſeorſum de vnoquoqꝫ eligere, ſeorſum morales, ſeorſum naturales, ſeorſum etiã rõnales.

Ad ꝑhiam igit̃ ſm veritatẽ de his negociãdum, dialectico autem mõ ad opinionem.

Cum dixerit de ꝓblematibus ⁊ ꝓpõnibus alias eſſe morales alias nãles, alias ꝟo rationales, addit ꝙ opus eſt Phõ ſm veritatem facere inqſitionẽ ⁊ tractationeꝫ de his, nam ſm ſingulas ſpẽs ꝓdictas grã inuẽnõis veritatis facit talẽ tractationẽ in ciuilibus ⁊ moralib⁹ auſcultatorijs de moribus, quare vere eliget vere ꝓpõnes ad electionẽ ⁊ vere ad fugam cõferentes, ⁊ de veris eligendis. Sed in ſpeculatiuis ⁊ nãlibus vera vt vera queret, ⁊ in reſolutorijs ⁊ in his de ꝓpõnibus ⁊ in diuiſione eoꝝ quę dicũtur multiplr, ⁊ q̃cunqꝫ talia, faciet logicus electionẽ de vtilibus vere, ſed dialecticus ad opiniõeꝫ, vt in eadem tractatione, ⁊ in rhetoricis ⁊ in exterioribus⁹ extrinſeciſue, etenim in illis plurima ⁊ de moralibus, ⁊ de naturalibus probabiliter dicuntur.

Sumendę autem ſunt ꝙ maxime vles ꝓpoſitiones omnes, ⁊ de vna multę faciendę ſunt. vt ꝙ oppoſitoruꝫ eadem eſt diſciplina, deinde ꝙ contrariorum, ⁊ ꝙ ad aliquid. Eodem modo, ⁊ ipſe rurſus diuidẽdę, quouſqꝫ contingere põt diuiſio, vt ꝙ boni ⁊ mali, ⁊ albi ⁊ nigri, ⁊ frigidi ⁊ calidi, ſilr aũt ⁊ in alijs. de ꝓpõnibus igitur ſufficiant prędicta.

Vt abundemus pluribus ꝓpõnibus ⁊ rõnibus inqt eẽ vtile tentare atqꝫ niti vt accipiamus in electõib⁹ vles ꝓpõnes maxime. Nam ſic ab vna ſumpta pluribus abundabimus, vt nõ qa contrariorum vna ſcientia, ſed quia oppoſitorum, nã habentes hoc habemus etiã per idem quod cõtrariorum, ⁊ qð oppoſitorũ ſm habitũ ⁊ priuationem, ⁊ ad aliqd, ⁊ ꝯdictionem eſt vna ſciẽtia, ſed horum vnaquęqꝫ rurſus diuidemus accipientes ea q̃ ſunt ſub vnoquoqꝫ ipſorum vt ea quę ſunt ſubcõtraria, nam boni ⁊ mali eadẽ eſt ſcientia, ⁊ albi ⁊ nigri idem ſenſus, nam viſus. Item frigidi ⁊ calidi idẽ, quippe tactus eſt, ſimilr etiam ſicci ⁊ humidi, verum ſciam vocat cõius cognitionem quę cognitio per ſenſuꝫ fit. Item in alijs ſilr, ⁊ in his quę ſunt ad aliqd dupli ⁊ dimidij eadem ſcientia eſt, ⁊ grauioris ⁊ leuioris eadem. Item ⁊ ſiliuꝫ eadẽ eſt ⁊ in habitu ⁊ priuatione, ceci ⁊ videntis eadẽ cognoſcitiua, ⁊ ſurdi ⁊ audiẽtis. Iteꝫ in ꝯdictione ſcientis ꝙ ħ affirmatio eſt vera, illud etiã ſcire opus eſt ꝙ oppoſita eidem ſit falſa, ⁊ ecõtra. Rurſus ꝙ oĩs motus eſt mutatio a quo ſumendus eſt, ſed non, quia localis motus, nã habentes illud etiam habebimus ꝙ gñatio corruptio, alteratio, auctio, ⁊ diminutio ſic ſe habent.

Ipſum autẽ quotupliciter negotiãduꝫ eſt, non ſolũ quęcũqꝫ dicuntur ſm aliuꝫ modũ, ſed ⁊ rõnes eoꝝ tentanduꝫ aſſignare, vt non ſolum, qm̃ bonũ alio quidẽ modo dicitur iuſtitia ⁊ fortitudo, euecticũ aũt aut ⁊ ſanatiuũ alio, ſed quoniam ⁊ illa quidẽ eo ꝙ ipſa qualia quędam ſunt, hęc autem eo ꝙ effectiua alicuius, ⁊ non eo ꝙ qualia quędam illa ſunt, ſimiliter autem ⁊ in alijs.

Quatuor vt inſtrumẽtoꝝ vtiliuꝫ quę dixit vtilia eẽ ad ſyllos, 2[m] erat poſſe id qð multiplr dicitur diuidere ⁊ cognoſcere, ob qð poſtqꝫ ſuppoſuit quomõ poſſimus abũdare ꝓpõnibus, ꝓcedit ⁊ tradit quoſdã nobis locos ⁊ occaſiones qbus poterimus cognoſcere ſi ꝓpoſituꝫ fuerit demõſtratio eoꝝ quę multiplr dicũtur, ⁊ ſi vno mõ dicitur. Sꝫ cũ duplr dicat̃ hoc qð multiplr dicit̃, aliud in noĩbus quę equiuoca appellãtur, ⁊ aliud in orõnib⁹ q̃s conſueuimus dicere amphibolas ambiguas. ſ. dicere. Nunc qño poterimus in noĩbus ipm duplex cognoſcere oſtendit. Et ante hęc primũ enuntiatuꝫ aliqð nobis tradit docendo nos qño opꝫ diuiſionem eoꝝ quę multipli

citer dicunť ⁊ aſſignationē facere. Nō enim ſolum īngt oportere ipſa ſolū inter ſe differētia ſignificata ab eodē afferre dicētes ⁊ ſcribentes, qa aliter 'ūbi grā. bonū dicitur de iuſtitia ⁊ fortitudine, ⁊ aliter de pdicta bona habitudine ⁊ ſana. Naꝫ dicunť etiā hęc bona. Itē addētes ꝙ aliqua vt habitus bona dicunť, ⁊ per ſe talia vt virtutes, nā dixit [qualia] pro hoc bona, qa ſimplr ſana ſunt qualia, ſed q̄dam velut efficiētia alicuius boni vt bone habitudines ⁊ ſana. Naꝫ hęc ſunt bona, qa efficiētia bona ſunt vt cōſueuit ipſe facere diuiſionē bonorum, ideo ⁊ aliqua vt habitus dicta ⁊ eo ꝙ qualia ſunt efficiūt habētes bonos. Item ſic dicta bona tāq̄ efficiētia alicuius boni, neq̄ per ſeipſa bona ſunt, neq̄ efficiūt habētes ipſa bonos, ſed habētes bona, vel potētes aliqđ bonū facere, ex quo ſigt. vꝫ. ꝙ ꝑ ſe bona participātibus ipſis habitus vel diſpōnem ingerūt. Nam ⁊ ipſe vt virtutes habitus ſunt, ſed q̄cūq̄ efficientia habētibus ipſa ſolā aptitudinem ad operationē bonoꝝ quaꝫ virtutem ⁊ potentiam dicimus, ingerūt. Nam ſic eſt ſcire plane ꝙ multipliciter dicitur ſi ſm propriam rationem differentibus ſignificatis aſſignabimus vnumquodq̄.

¶ Utrum autē multiplr ſpecie dicif, aut vno modo, per hęc cōſiderandū. Primū quidē in contrario perſpiciendum ſi multiplr dr, ſiue ſpecie tantum/ſiue noie ⁊ ſpecie diſſonet. Quędam eniꝫ ſtatim ⁊ nominibus alia ſunt, vt acuto in voce contrariū eſt graue. In magnitudine autem, obtuſum. Patet igif, quoniam contrariuꝫ acuto multipliciter dicitur. Si autem hoc, ⁊ acutum, naꝫ ſm vtrūq̄ horum aliud erat contrarium. Non enim idem acutum erit obtuſo, ⁊ graui contrariū. vtriq̄ autem acutum contrarium. Rurſuꝫ graui in voce qdeꝫ ꝯriuꝫ acutuꝫ, in corpore ꝟo leue. Quare multiplr graue dicif, quoniā ⁊ cōtrarium. Similr autem ⁊ pulchro, ei qdem, qđ in animali turpe, ei ꝟo/quod eſt in domo, ꝑnitrioſum. Quare ęquiuocum pulchrum.

¶ Cum dixerit quomō opꝫ diuiſionem eoꝝ quę multipliciter dicūtur facere, ad hoc nobis methodū tradere, quomō hęc cognoſcemus venit, eo qđ vtrum multiplr vel vno mō dicitur. Illud autē ſpecie adiecit rōnabilr, nam quādo ſpecie ⁊ rōne ⁊ ipſa diffōne ſignificata differūt inter ſe, tunc ſunt ęquiuoca ⁊ ambigua, ⁊ multiplr dicta, qa etiā genus ⁊ ſpēs multiplr dicitur, naꝫ de ſilibus vtriq̄ pdicatur, ſed qa non ea de qbus pdicaf ſm ſpēꝫ ⁊ rōnem cōem ſm nomē differūt, ideo nō dicenť ęquiuoca vel ambigua, neq̄ genus, neq̄ ſpecies, nā ęquiuoca ſunt vt in pdicamētis dixit, quoꝝ nomē ſolum cōe eſt ⁊ ratio ſubſ ſm nomē eſt altera, quā nūc dixit ſpēm. Qđ autē dixit [ſpecie] pro rōne ipſe indicauit per quę infert ſiue ſpecie ⁊ nomine diſſonet, ſubiūgit ergo pmo in contrario cōſiderandū eſt ſi multiplr dicif occaſiones tradens ab oppoſitis inuētionis ⁊ iudicij eoꝝ quę multipliciter dicūtur, pmo quomō a cōtrarijs pōt cognoſci aliquid multiplr dictū oſtendit. Nam oportere īngt ipm ſi eſt cōtrarium aliqd ꝓpoſito ⁊ quęſito ſi multiplr dicaf cōſiderare, ſi ꝯrium ipſi etiam multiplr dicitur vel ſolū ſm rem vel ſm nomē, qbus ⁊ pluribus exiſtētibus ꝯ di

citur eſſe. Nam hoc eſt illud ſiue noie ⁊ ſpecie diſſonet, nam dicit ſiue noie ⁊ nō ſpē ſola, naꝫ in qbuſdā ſunt nomina ſtatim ꝯriorum quo etiam differūt, vt in qb' ipſe apponit. Nam acuto ꝯrium eſt graue ⁊ obtuſum, in voce qdē graue in mole obtuſum. Iteꝫ in ſapore dulce nō ſolum ſpecie .i. ſubiecta re differētia inter ſe, ſed etiā nominibus, nam aliud nomē graue ⁊ aliud obtuſum, ⁊ aliud dulce, ⁊ acutuꝫ, igif dicif multiplr exiſtēs in ambobus vel oībus cōtrariū, ⁊ erit eius aliud in voce ꝙ erit contrarium graui, ⁊ aliud in mole ꝙ erit ꝯrium obtuſo. Illud aūt in ſapore ꝙ eſt ꝯrium dulci, non ſemꝑ ideꝫ acutum eſt ꝯrium graui obtuſo ⁊ dulci. Eſt aūt vnicuiq̄ horuꝫ ꝯruꝫ acutū, q̄re ſunt dña acuta. ¶ Sed notāduꝫ eſt ꝙ per ea quę deinceps ſubdit ipſe ſapori acuto ꝯrium noiat obtuſum, ſilr rurſus graui ⁊ acutū ⁊ leue cōtraria ſunt, nam in voce acutū, in mole ꝟo leue, igif multiplr dicif etiā graue. Similr etiā honeſtū oſtēdef eſſe de numero eoꝝ quę dicūtur multiplr, qa ꝯrium eſt ipſi turpe ⁊ nequā. Eqdem in aiali turpe dicif de forma aialis, nā dicitur aial pulchrū ⁊ turpe ⁊ habitatio nequaꝫ, quippe quę nō dicitur turpis, vel nō pulchra honeſtaue, ſed nequā. Item qui hoc loco vtūtur, poſſunt oſtēdere etiaꝫ timiditatem eē de numero eoꝝ quę multiplr dicunť, naꝫ ipſi ꝯria eſt fortitudo ⁊ audacia cū plus ſint ⁊ differāt inter ſe, vel nō nunc eſt. Nō enim vt in his ſm vtrūq̄ erat aliqd totale ab ipſo noie ſignificatuꝫ ꝯrium, ſic ⁊ in his. Nam idē ambobus ꝯrium nō tā ſm idem, naꝫ in qb' eſt timiditas his etiā ſm aliqd eſt ꝯria fortitudini virilitatiq̄ ⁊ ſm aliquid audacię, ſiqdē eſt timiditas malitia in indigētia ea quę eſt circa has aliquas paſſiones. Eteniꝫ ſm hoc malitia ⁊ imodeſtia incommenſuratione circa has paſſiones ꝯria eſt virilitati, ⁊ ſm hoc qa indigentia circa hęc eſt ꝯria audacię. Nā neq̄ timiditas eſt contraria audacię, quatenus malitia eſt circa tales affectiōes, quādoqdem per hoc cōuenit cū ipſa, neq̄ virilitati q̄tenus eſt indigētia ſm hęc. nō eniꝫ ꝯrium eſt indigēs circa hęc ipſi medio circa eadē, non tā vtrūq̄ ſeorſuꝫ acceptum eſt timiditas, ſed ipſum aggregatuꝫ eſt timiditas, ideo cōpoſituꝫ oſtēderetur, nō tā ⁊ multiplr dictū. Item virilitas cū ſit ꝯria timiditati ⁊ audacię diuerſis exiſtentibus eiſdeꝫ ꝯria eſt quatenus cōueniunt inter ſe, naꝫ q̄tenus incōmēſurationes ⁊ malitię circa has paſſiōes virilitas eſt contraria eiſdē, q̄re vt vna ambabus.

¶ In quibuſdaꝫ aūt nominibus nullo modo diſſonat, ſpecie aūt manifeſta in eis ſtatiꝫ differentia eſt, vt de claro/⁊ obſcuro. Uox eniꝫ clara, ⁊ obſcura dicif. Silr aūt ⁊ color. ergo noibus quidem nihil diſſonant, ſpecie autem manifeſta in eis ſtatim differētia eſt. Nō eniꝫ ſilr ⁊ color clarus, dicitur ⁊ vox clara. Manifeſtū aūt hoc eſt per ſenſum, nam eoꝝ, quę eadem ſunt ſpecie, idem ſenſus eſt, at clarum qđ eſt in voce/ ⁊ in colore, nō eodem ſenſu iudicamus. Sꝫ hoc qdem viſu illud aūt/auditu. Similr autē ⁊ acutum ⁊ obtuſuꝫ in ſaporibus, ⁊ in magnitudinibus. Sed hoc qdeꝫ tactu, illud auteꝫ guſtu. Nam neq̄ hęc diſſonant noibus, neq̄ in ſeipſis, neq̄ in cōtrarijs. Obtuſum enim contrarium eſt vtriq̄.

¶ Eqdem

¶ Equidem manifeſta exiſtēte differētia ſm res dicens oſtēderetur etiā ꝓpoſitus eſſe de eorū quę dicunť multipliciter, quia differētibus rebus cōtrariū, naʒ albo contrarium eſt nigrū, ſed nigrū aliud in voce eſt. Naʒ diciť nigra vox, aliud aūt in colore quę cuʒ differant inter ſe ſpecie ⁊ rōne, pʒ etiam ꝙ albū erit multiplr dictum. Nā vtriq; nigro ꝓprium aliqđ album eſt cōtrariū, aliud exiſtens in voce, ⁊ aliud in colore. Quod vo aliđ ſit nigrū ⁊ aliđ in colore, oſtēdit ſimul etiā methoduʒ docēs nos diſcernendi ea quę differūt. Nam eorūdem ſpē idē ſenſus, ſi vo hoc fuerit .ſ. vt aliquoruʒ nō ſit ideʒ ſenſus hęc nō erunt eadeʒ ſpē. At nō eſt idem ſenſus iudex nigri in voce ⁊ nigri in colore, ſed huius eſt viſus, illius autē eſt auditus. Si vo quoq; differūt partes iudicandi, eadē inter ſe diſcrepant, igiť ⁊ hęc inter ſe erunt diuerſa. Iteʒ in non cōtrarijs eodem vtendū eſt, ſed propoſitū ſui diuta‑ pat eſt oſtēdere ꝙ q̄daʒ ſint ęquiuoca, vt in colore, qa huius viſus eſt iudex, ⁊ huius auditus muſici, ideo eſt color ęquiuocum, ſed nihil ſibi eſt ꝯ̄trium. Vnde erit hic locus ad ianuā venationēq; eius ꝙ multipliciter diciť, ſimilis his quę iaʒ dicta ſunt. Oſtēdeť autē ⁊ obtuſum eē multiplr dictuʒ, qa etiaʒ acutū ꝯ̄triū exiſtēs eidē multiplicitur diciť, naʒ acutum eſt in voce, ⁊ in mole, igitur ⁊ obtuſum duplex aliud in voce, nam diciť vox obtuſa, aliud vo in mole. ceteruʒ dicit neq; in ſeipſis neq; in cōtrarijs, ſed quomodo neq; in contrarijs diſſonēt nominibus oſtendit dicendo, naʒ obtuſuʒ ⁊ contrariū vtriq;, veruʒ ipſe non accepit in mole, ſed in ſapore.

¶ Amplius ſi huic quideʒ eſt aliquid contrariū, illi aūt ſimpliciter nihil. vt ei, quę eſt a potu delectationi, ea, quę eſt a ſiti triſtitia, cōtrarium. Ei autē, quę eſt ab eo, quod eſt cōſiderare, qm̄ diameter eſt coſtę incōmēſurabilis nihil. quare multipliciter delectatio dī. ⁊ ei q̄dē, qđ eſt ſm mentem amare, odiſſe ꝯ̄triū eſt, ei autem, qđ eſt ſm corporalem actum, nihil. manifeſtuʒ, quoniā amare ęquiuocum.

¶ Scđm locum inueniendi id qđ multiplr diciť a cōtrarijs ipm̄ exponit, ſi ſignificatoꝝ a ꝓpoſito de quo q̄ſtio eſt, ſiue multiplr dicitur, ſiue nō huic erit aliqđ ꝯ̄trium ⁊ huic nulluʒ, nam patet ꝙ erit de numero dictoꝝ multipliciter ꝟ ſignificatuʒ ſm differētes naturas, vt in voluptate, qa huic qdē voluptati potādo eſt ꝯ̄tria triſtitia q̄ a ſitiendo fit. Itē huic quę eſt ab eo cōſiderare aliqđ eorū in geometria, vt diameter incommēſurabilis lateri, vel aliqđ eoꝝ ſm philoſophiam, vel eoꝝ ſm aliquā aliā ſciam nil eſt ꝯ̄trium, voluptas erit de numero dictoruʒ multipliciter. Nam differt ſm ſpēm ꝟ cui nihil eſt ꝯ̄triuʒ ab eo ꝙ hʒ aliqđ ꝯ̄triū. Silr oſtēdereť ēt ipm̄ amare exiſtēs ęquiuocum, quia huic amare corde ⁊ aīo, ꝯ̄trium eſt odio hr̄e, ⁊ huic corpore actione amare, in qua conſueuimus etiaʒ adamare ipm̄ accuſare nihil eſt contrarium. Sic etiam oſtenderetur etiam ſuba ęquiuoca, ſi huic ſm formam contrarium priuatio, ⁊ huic ſm mām nihil.

Dubitatio. ¶ Sʒ aliqs quęreret nūquid ſecundus iſte locus deſtructiuus ſit illius quē ante hūc dixit. Naʒ demonſtrauit ꝙ ſi cōtrariū multipliciter vnū ⁊ aliud, ſed ex hoc oſtenditur ꝙ ꝯtingit aliquid contrarij multipliciter dici, ⁊ contrariū eius non dici multipliciter, nam ſi ꝯuertentes acceperimus ipſum habere odio inueniemus contrarium eidē amare multipliciter dictuʒ, tamē ipm̄ odio habere minime.

Solutio. Vel nō eſt hic locus deſtructiuus illius, nam in illo accipiebatur ſi contrarium propoſito multipliciter, ⁊ oībus illis hoc contrarium etiaʒ multipliciter, nam dixit acutum vtriq; eſſe contrarium, ideo multipliciter dicebať, ſed hic non amplius fit acceptum omnibus ſignificatis ab eodem contrarium, imo neq; ipſi odio habere ipm̄ contrarium amare multipliciter dicitur, quippe ſit aliq̄ pars ipſius amandi multipliciter contraria ipſi odio habere, ideo neq; locus ille culpādus vituperāduſq; erit tāq̄ non demonſtrans propoſitum.

¶ Pręterea in medijs, ſi huic qdem eſt aliqđ mediuʒ, illi aūt nihil. Aut ſi vtriſq; quidē eſt, non idem aūt, vt clari ⁊ obſcuri, in coloribus quidē aliqđ eſt mediū, fuſcum, in voce aūt nihil. Aut ſi forte raucum, quēadmodū quidā dicunt raucam vocē mediū eſſe quare ęquiuocum claruʒ, ſimiliter aūt ⁊ obſcurū. Inſup ſi hoꝝ qdem plura media, illorū auteʒ vnuʒ, vt in claro ⁊ obſcuro. Naʒ in coloribus plura media, in voce autem vnum, raucum.

¶ Equidem duo pędicti loci a contrario in contrariuʒ oſtenderunt multipliciter dictum, ſed iſte tertius cum ſit a medijs contrariorum ambo contraria oſtendit ęquiuoca eſſe. Nam quia contrariorum alia ſunt immediata, alia vo mediata, vt in pędicamentis oſtenſum eſt, ⁊ non ſunt eadem mediata cum īmediatis, nec quorum media ſunt differentia ipſa ſunt eadem. Sed aſpiciendum eſſe inquit ad poſita contraria, ⁊ ſi inuenemus ſignificationem ab ipſis, alia eſſe immediata, alia vo mediata vtriuſq; contrariorum ſumptorum dicemus eē ęquiuocū, vt albū ⁊ nigrū ꝯ̄tria, ⁊ ſignāt vtriuſq; ipſoruʒ albū in coloribus, ⁊ nigrum. ⁊ illud in voce, quod igitur hęc inter ſe differunt ſpecie, cognoſcemus ex hoc, quia quę ſunt media inter contraria in colore, nō ſunt media inter contraria in voce, quia erāt hęc diuerſa inter ſe, vel nihil, vel ſiquideʒ forte pingue ꝙ aliud eſt a fuſco ⁊ pallido, ⁊ alijs quę ſunt media contrariorum in coloribus. Nam vniuerſalr ſi fuerit horuʒ aliquid contrariū, horum autem non, ⁊ ſi fuerint horuʒ plura, ⁊ hoꝝ vnū fuerit, vel prorſus differentia ⁊ non eadē ęquiuoca erūt contraria talibus differentijs.

¶ Rurſum in eo, quod ſm ꝯtradictionem eſt, ꝯſiderandum, ſi multipliciter dicitur, nam ⁊ ſi hoc multipliciter dicitur, ⁊ quod huic opponitur, multipliciter dicetur. vt non videre multipliciter dicitur, vnū quidem nō habere viſum, alterū aūt non operari viſu. Si auteʒ hoc multipliciter dicitur, neceſſariuʒ eſt, ⁊ videre multipliciter dici. Vtriq; enim non videre opponitur, vt ei quidem, quod eſt non habere viſum, habere. Illi autem, quod eſt non operari viſu, operari.

¶ Cuʒ tradiderunt nobis locos inueniēdi ęquiuoca a cōtrarijs rurſus a ꝯ̄dictorijs tradit, ⁊ inqt. ſi aliquod oppoſituʒ alicui ſm contradictionem multipliciter dicitur, ⁊ ipſuʒ multiplr dicitur, vt ſi non aſpicere multiplr diciť, etiam aſpicere multipliciter dicetur. Dicitur autem nō aſpicere multiplr. Etenīʒ nō hr̄e viſuʒ ſignāt, ⁊ nō operari

aliquid aſpectu ⁊ viſu, igitur ⁊ aſpicere ſignat habere viſum ⁊ operari aſpectu, ſed addendum eſt poſitis ſubiectus quidam terminus. Nam ſic erit affirmatio ⁊ negatio, vt ꝟo diximus de ipſo aſpicere ⁊ non aſpicere, ſic ēt in vnoquoq; ſenſu eſt oſtendere affirmationem multiplicite dicitur, q̄a etiam negatio ſic, ⁊ vniuerſalr̄ in ipo ſentiri. Nam dicitur ſentire ab aliquo ſenſili per ſenſiterium ⁊ per aliquem intellectum intelligibile, igitur ⁊ nō ſentire totidē modis dicitur. Hęc etiā in his quę ſunt ſm priuationem ⁊ habitū contraria oſtenduntur dici vt ipſe dicet, hic eſt igitur cōmunis locus oppoſitis contradictorię ad contraria, ſed minime in his conueniūt aliquos tradidit in contrarijs locos, nam poſſibile eſt alicui parti affirmationis negationē opponi, neq; adhuc magis poſſibile eſt a medijs, nam contradictoria ſunt oppoſita immediata.

¶ Amplius in his, quę ſm priuationē ⁊ habitū dicunt̄, perſpiciēdū, nam ſi alterum multiplicitet dicitur, ⁊ reliquū, vt ſi ſenſibile multiplicitet dicit̄, ⁊ ſm animā ⁊ corpus, ⁊ inſenſibile multiplicitet dicet̄, ⁊ ſm animā, ⁊ corpus. Q. aūt ſm priuationē ⁊ habitū opponūtur, q̄ dicta ſūt, māifeſtū, eo q̄ nata ſint vtrūq; ſenſū hr̄e aīalia, ⁊ ſm aīā, ⁊ ſm corpus.

¶ Tranſiuit ad oppoſita ſm priuationem ⁊ habitum, ⁊ dicit etiam in his ſi alterū contrarioꝝ multiplicitet diceretur, ⁊ alterū multiplicitet dicet̄, nā ſi ſentire multiplicitet, ⁊ non ſentire cum ſit priuatio eius multiplr̄ dicetur, dicitur autē ſentire, ⁊ ſm animā, nam intelligere ⁊ concipere mente dicitur ſentire, ⁊ ſm corpus etiam de non intelligente, ⁊ de illo quod nō recipit ab aliquo ſenſibili per ſenſiterium dicetur. Quod ꝟo etiā de anima ſentire ⁊ non ſentire, ⁊ de corpore vt habitus ⁊ priuatio opponantur demonſtrauit dicendo animal habere vtrūq; dictorum ſenſuum, ⁊ illud qđ eſt aptum natum aliquid habere quando aptum eſt habere, tunc nō habet, ipſo priuatum eſt. Nam ob id ⁊ de pariete inſenſibile non prędicatur, q̄a non eſt aptū natū ſentire, vel ſi diceretur non velut priuatiuū ſi ab illo diceretur, ſed vt negatiuum. Item erit demonſtratiuum hoc apud ipſum huius, q̄a rationabilr̄ vſus eſt exemplō oppoſitorū ſm priuationem ⁊ habitū, ſimul autē per hāc adiectionē indicauit per oēs ſpecies oppoſiti, q̄a quādo ſm oia ſignificata ab altero alterū fuerit oppoſitum eidē, tūc multiplr̄ dicit̄ ⁊ ipm̄, cū qua adiectiōe ſoluit inſtātiā q̄ de ꝯrijs, vel contra primū locū, vel 2^m q̄ vnus alteri⁹ eſt deſtructiuus viciſſim afferri pōt de qua mētionē fecit. Ceterū cū de oppoſitis ſm priuationē ⁊ habitū dixerit, minime mētionē fecit de oppoſitis ad aliqd. Nā perſpicuū eſt in illis ex eoꝝ ad aliquid diffōne q̄ ſi alterū ipſorum diceretur multiplr̄, ⁊ alterum ſic dici, q̄a his quę ſunt ad aliquid, eſſe ad aliquid idem eſt cū hoc ſcʒ ſe habere aliquo mō ad aliqd, quocirca q̄a amabile multiplicitet, ⁊ amicitia totidē amicitia dicet̄ ad amicū vel amatū. Itē manifeſtius eſt, quia ſciētia duplr̄. ſ. potētia ⁊ actu, ſic etiā ſcibile ęqualiter dicetur, eadē quoq; ratio de ſenſu. Item ſi excedens multiplicitet. Etenī ſm qualitatem ⁊ ſm aliquā potentiā, vel habitū, vel actū, ſic etiam exceſſum dicitur totidem modis. Item q̄a mobile multiplicitet. Etenim in qualitate ⁊ quantitate ⁊ in loco, ſic etiam motus multiplr̄. Itē habitus ⁊ habentis ⁊ inducti, ⁊ habile multiplicitet dicetur.

¶ Amplius aūt in caſibus conſiderādum, nā ſi iuſte multiplr̄ dicit̄, ⁊ iuſtū multiplr̄ dicetur, ſm vtrūq; enim iuſtorū eſt iuſtum, vt ſi iuſte dicitur ⁊ ſm ſui cognitionem iudicare ⁊ vt oportet, ſimiliter ⁊ iuſtum. Eodem autem modo ⁊ ſi ſalubre multiplicitet dicit̄, ⁊ ſalubriter multiplicitet dicit̄, vt ſi ſalubre dicitur, hoc quidem ſanitatis effectiuum, illud autē conſeruatiuū, quodā ꝟo ſignificatiuū, ⁊ ſalubriter, vel effectiue, vel ꝯſeruatiue, vel ſignatiue dicetur. Silr̄ autē ⁊ in alijs quādo ipſum multiplr̄ dictum fuerit, ⁊ caſus ab eo multiplicitet dicetur, ⁊ ſi caſus, ⁊ ipſum.

¶ Caſus dicunt cōmunes etiā qualeſcūq; flexiones ⁊ pbationes, ſed ſic nunc nō accipitur, ſed caſus ſunt cognata, ⁊ denominatiua, equidem illa inuicē hetere apponiq; videntur quę ſunt differentia. Nā cognata dicūtur inter ſe, ⁊ ſimilr̄ ſe habētia ad aliqua quę etiam ſm pportionem erunt, velut talia ſcientia ⁊ ſenſus, nam horum vtrūq; ſimilr̄ ſe habet ad ea quę ſunt ſub ipſis, ſimilr̄ ēt ſenſile ⁊ ſcibile. Nam vtrūq; ipſoꝝ ſimiliter ſe habet ad ea quorū ſunt cognata, dicunt etiam omnia denoīata ab aliquo inter ſe, ⁊ cū illo eſſe a quo denoīata ſunt, vt a iuſtitia iuſtus denominatus eſt, ſic etiam iuſtum ⁊ iuſte, quę ſunt inter ſe cognata, ⁊ cum ipſa iuſtitia, ſed ſolū denominatiua quę ab aliquo denominata cum illo dicunt eſſe a quo denominata ſunt, ſed non inter ſe, neq; ille cum his. Nā grāmaticus grāmatica, ſed minime eſt grāmatica cum grāmatico. Caſus autē hoc proprie ſic propter quędam formata vt illud gramaticę. Nam caſus eſt hoc huius grāmatici. Similiter iuſtę muſicę prudenter. et viriliter, nam hęc caſus ſunt horum iuſtū, virile, prudens. Eſt ergo aſſignatus locus talis ſi caſus alicuius fuerit quomodocūq; dictus multiplicitet, ⁊ ſi ipſum multiplicitet ⁊ caſus, vt in iuſto caſus hic iuſtę, ſi iuſtę multiplicitet, ⁊ iuſtum multiplicitet ⁊ econtra. Dicitur autem ipſum recte multiplicitet, nam quando ſm ſententiam ſuam iudicans, ⁊ illud videretur ipſi iuſtū enuntiare, dicitur iuſte iudicaſſet, ſi non reuera iuſtum fuerit hoc dicitur iuſte iudicaſſe, ⁊ vt oportet iudicantem. Item legi fidem adhibens, ⁊ ſi nō hoc veris iuſtū ſic ſe haberet, ⁊ iuſtum igitur erit de numero eorū quę dicuntur multiplicitet, ⁊ totidē modis. Nā ſm vtrūq; quodq; horum iuſte, nam ſm ſuam ſententiā, ⁊ hoc tāq̄ oportet iuſtum eſſe talem, ⁊ ſtatutū legis, ⁊ patet q̄a locus conuertetur. Etenim ſi ipſum iuſtū multiplicitet, ⁊ caſus ab ipſo hic iuſte multiplicitet dicetur. Rurſus ſani caſus eſt ſane, ſi ergo ſanum multiplicitet, ⁊ ipſiū ſane multiplicitet dicetur, nam ſi ſanum dicitur, aliud quidem vt effectiuum ſanitatis, ceu pharmacum, aliud ꝟo vt conſeruatiuum, velut dieta, ⁊ aliud vt ſignificatiuū vt color pulſus, bona reſpiratio, igitur erit etiā hoc ſane totidem modis. ſ. efficienter, vt curare, conſeruatiue vt in eo q̄ ſane dieta vtitur, ⁊ ſignificatiue velut ſane reſpirare, non tamen amplius eſt neceſſarium, ſi hęc multiplicitet dicuntur, etiam ſanitatem habitum a qua hęc denominata ſunt multiplicitet dici ⁊ iter ſe eſſe ⁊ cum illa cognata. Non enim ſi hoc ſane multiplr̄ dicitur iam ⁊ ſanitas, quare non hoc in caſib⁹ iā, ⁊ hoc

in cognatis

in cognatis ⁊ coordinatis, verum dicendo ſi ſanū multipliciter, ⁊ caſus ab ipſo multipliciter dicitur, ſi ſanum multipliciter, ſimiliter inquit ſe habebit etiam in alijs. Non enim ſolum in dictis exemplis ſi caſus multipliciter vt dixit a principio aſſignationis loci, ſed econtra, ſi ipſis multipliciter ⁊ caſus. Hęc igitur erunt ſic ſe habentia, vt iuſtum ſanum, muſicum, virile, caſus autem horū ſunt ſane, viriliter muſicę, iuſte in vtrouis, patet igitur q̄ ſi alterū multipliciter demonſtraretur etiā ab ipſo reliquū eodem dici.

❡ Conſideranda autem ⁊ genera in his, quę ſunt ſm nomen prędicamentorum ſi eadem ſint nominibus. Nam ſi non eadem, manifeſtum quoniam ęquiuocum eſt, quod dicitur. Ut bonum in cibis quidem effectiuū eſt voluptatis, in medicina autem, effectiuum ſanitatis in anima vero qualem eſſe, vt caſtam, vel fortem, vel iuſtam, ſimiliter autem ⁊ in homine. Aliquoties autem ⁊ quando, vt in tēpore bonum. bonum enim dicitur in tēpore. plerūq; autem quantum in mediocri, dicitur enim ⁊ mediocre bonum, quare ęquocū bonum. Similiter autem ⁊ candidū, in corpore quidem color, in voce autem, bene audibile. Similiter autem ⁊ acutum, non eniz ſimiliter idez in omnibus dicit̄, nā vox acuta q̄dē velox, ſicut dicunt, qui ſm numeros harmonici ſunt, angulus autē acutus, qui minor eſt recto, gladius vero, qui eſt anguli acuti.

❡ An eadem ſint in omnibus inquit conſideranda eē genera p̄dicamētorū ſub quibus ſunt ea quę ſunt ſub eodem nomine .i. p̄dicamēta. Hęc autez ſunt ſupma genera. Item inquit conſideranda eſſe prędicamenta p̄dicātia de ſignificatis ab ipſis nominibus, ſi de omnibus ſignificatis ab ipſo nomine p̄dicamenta p̄dicantur. Naz ſi ſub pluribus p̄dicamentis fuerint ſignificata ab ipſo ⁊ plura de ipſo p̄dicarentur, illud erit ęquiuocum vt in bono, nam bonū aliquādo quidem velut facere, vt inquit ſignificaret, nam quędaz bona ſunt vt efficiētia. Dicitur eniz boni efficiens bonū, vt ſanitatis vel voluptatis bonum, ⁊ vniuerſalr vtile, naz bonū in cibo pulmētone eſt bonū vt efficiens boni, ſed efficiens ſub ipſo p̄dicamento facere eſt, aliquādo etiā quale eſt vt bonum animi. Nam quādo efficiemus p̄dicatum bonum ipſius de anima dicentes ipſam eſſe bonum qualitatez ipſius eē ſignificamus, vt ſapientem, ipſam eē iuſtam vel fortem. Nam p̄ſentia qualitatis qualia dicunt̄, quare ſi q̄lis anima bonū p̄ſentia, hęc erunt qualitates. Similr etiaz de homine quando bonū p̄dicatum faciemus ipſum eſſe quale ſignificamus ſapientez, iuſtum, virilem, prudētē. Item aliquando bonum ſignat quando, nā illud q̄d opportune ⁊ conuenienti tempore fit bonum dicitur. Itez aliquando bonum ſignat quantū, nam mediocre ⁊ nō excedens, neq; indigens erit quantum quatenus dicit̄ eſſe tanti aliquid, dicitur aliquod bonum vt ſubſtantia ⁊ deus ⁊ mens. Dicitur etiam vt ad aliquid, nam cōmēſuratum ſic eſt bonum. Item eſt bonum in pati vt curari ⁊ doceri. Item eſt aliquid boni in ipſo vbi, ceu bonū in gręcia, pręſertim in locis ſanis, ⁊ illis qui habent pacem vel quietem. Item erit bonum in ipſo poni, quādo alicui vtile eſt ſedere ſedet, ⁊ alicui recumbere recūbet, vt verbi grā. febricitanti. Quia igitur decem genera de bono p̄dicantur, patet q̄ ęquiuocum bonum ſimiliter oſtendetur ⁊ ęquiuocum album. Naz de corpore dictū ſignat colorem q̄ quidez eſt ſub quantitate, ſed illud de voce ſub ipſo facere, nam alba dicitur vox bene audibilis, ⁊ bene audibilis auditum fortiter ⁊ ſtatiz alterat. Similiter ⁊ acutū oſtenderetur ęquiuocum. Non eni oīa de quibus prędicatur ſub idē ſunt genus, nam aliud in voce acutū ſub facere, ſiquidez eſt acuta vox celer, nā celer aerem ſecat ⁊ diuidit, taliſq; plaga ⁊ vox, nam celer motus eius eſt, nam dicunt harmonici circa numeros, qui ſunt de numero Pitagoreorū ⁊ maxime circa mathematica exercitati. Equidem harmonici circa numeros ſunt qui faciunt harmonias ſm compoſitionez numerorū, nam cuncta reducentes ad numeros ⁊ harmonias reduxerunt, hi autem dicunt, q̄ facta plaga circa aerem, ⁊ motu ob ipſam per aerez ſtrepitus fiūt, quorum ſunt etiam voces, ſed celeritate motus facti in numerorum tali proportione acutus ſtrepitus. Sz ſit talis motus a forti p̄cuſſione plagę, q̄d ſi tardus motus ſit, ēt grauis ſtrepitus peride ac ſimul ⁊ multo motu aeris facto, magnus etiam ⁊ vehemens ſtrepitus fiat, ſed que te pauca, etiaz ſtrepitus quietus ⁊ paruus. Si ergo illud velociter mouere aerem eſt facere, ⁊ acuta vox in mouendo celeriter aerem talis eſt, igitur erit in ipſo facere, illud autem in angulo indicat ipſum ad aliq̄d. Nam minus eſt in prędicamento ad aliquid, nam minus alicuius minus, dicitur quoq; acutus angulus qui minor eſt recto, ſed acutum in gladio eſt indicatiuum qualitatis, nam figura ſub qualitate ⁊ ſm figuram gladius acutus, ⁊ illud acuti anguli ſignat figuram. Si ergo acutū illud ſub facere, aliud vero ad aliq̄d, ⁊ aliud ſub quale acutum erit ęquiuocum.

❡ Conſiderāda etiaz ⁊ genera eorū, quę ſunt ſub eodem nomine, ſi diuerſa, ⁊ nō ſubalterna ſint, vt onus, q̄d ⁊ animal, ⁊ vas eſt. Diuerſa enim quę ſm nomen, horum ratio eſt. Nam hoc quidem animal quale quid ſignificat, illud vero vas quale quid. Si autez ſubalterna ſint genera, non neceſſarium diuerſas eſſe rationes, vt corui, animal, ⁊ auis genus eſt. Quādo eniz coruū dicimus auem eſſe, ⁊ animal, quale quid dicimus eundem eē, q̄re vtraq; genera de eodem p̄dicantur. Silr autem ⁊ quādo animal volatile bipes coruū dicemus, auem dicimus eūdem eſſe, ⁊ ſic ergo vtraq; genera de coruo p̄dicātur, ⁊ ratio eorū. In non ſubalternis generibus, non accidit hoc, neq; enim, quando vas dicimus, animal dicimus, neq; quando vas, animal.

❡ Adiecit prędicto loco qui eſt a generibus etiam hūc qui eſt etiam a generibus, non tamen hic eſt in illo, naz ille erat a ſupręmis generibus quę prędicamenta dicit, iſte autem vniuerſaliter accipitur, ſi ſignificata ab eodē noīe, ⁊ non ſubalterna ſint ſub differentia genera. Nam ſi ſic ſe habent, erit de numero eorū quę multipliciter

dicuntur, non enim ſola æquiuoca quę ſub differẽtibus prędicamentis ſunt, ſed etiam ipſa ſignificata ab eodeꝫ noĩe ſi fuerint ſub vno pdicamẽto, ſed ſub differẽtib⁹ generibus quę ſunt ſub eodẽ pdicamẽto, eoꝝ vnũquodq̃ modo hęc nõ ſint genera ſubalterna, æquiuoca erunt ẽt ſic. Nam inquit reſpicienda eẽ genera eoꝝ quę ſunt ſub idẽ nomen .i. in quibus gñibus ſignificata ab eodẽ noĩe ſunt, ꝛ ſi fuerint genera ipſorum diuerſa ꝛ non ſubalterna putandum eſt non æquiuocum talium ſignificatuũ eſſe, nam ſi de quibus nomen verificatur in plurib⁹ erit generibus ſubalternis, tamen non neceſſe eſt ipſum eẽ de numero eorum quę dicuntur multiplr, nam de quo coruus pręedicatur nomẽ, ꝛ ſub aue vt genere, ꝛ ſub animali eſt, ꝛ non fit nomen coruus ſm hoc æquiuocuꝫ, nã quãdo dixit aueꝫ & animal dixit, ꝛ animal volatile bipes rurſus auis eſt, ideo ꝛ ambo genera de eodem pręedicãtur. Illud tamen aſinus, quia de quibus verificãtur hęc vt ſunt ſub generibus animal, ꝛ vas, ꝛ non ſunt ſubalterna. Nã in his cõmune genus, ꝛ vnum pręedicamentum eſt ſubſtantia, ſed quędam ſunt in proximis generibus ſignificata ab ipſo aſino, ꝛ differentia inter ſe ꝛ nõ ſubalterna ob id aſinus nomen eſt æquiuocum, nã neq̃ vas qui dicit, etiam animal dicit, neq̃ qui animal dicit ꝛ vas, quare non ſunt ſubalterna. Et coruus quãdo nõ ſolum de animali dictus acciperetur, imo ſub differentibus generibus erit, nam ſub animal genus eſt hoc, ꝛ illud ſub inſtrumento.

Aduerte φ corax ĩ græco ut in pdicamẽtis Simplicij trãſlatus ſignat inſtrumentũ ianuæ et animal, vide caput de æquiuocis.

Conſiderandum autem non ſoluꝫ, ſi in propoſito diuerſa ſint genera, ꝛ non ſubalterna, ſed in contrario. Si enim contrarium multipliciter dicit, manifeſtũ, quoniã ꝛ ꝓpoſitũ.

Quęrenduꝫ eſſe inqt de ꝓpoſito non ſoluꝫ ſi ſignificata ab ipſo diuerſoꝝ ſint generũ ꝛ nõ ſubalternatim, ſed etiam ſi contrarium eſt aliquid propoſito, ꝛ in illo ideꝫ quęrendum eſt ſi ſignificata ſub ipſo ſint diuerſoruꝫ generum, ꝛ non ſubalterna ſint, nam ſic oſtenderetur illud eſſe de numero eorum quę dicũtur multiplicitér. Si autẽ oſtenderetur illud multiplr dictuꝫ, erit etiaꝫ propoſituꝫ oſtenſuꝫ φ æquiuocũ eſt nobis ꝓpoſitũ ſi cõtrariuꝫ alicui multiplr diceretur, ꝛ illud erit de numero eorum quę dicitur multiplr. Naꝫ ſi erit q̃ſitum de obtuſo ſi ſit de numero dictoꝝ multiplr contrariuꝫ eius accipiẽtes acutum, ꝛ oſtendẽtes φ de quibus acutum hęc in differentibus generibus ſunt, ꝛ non ſubalternis exiſtentib⁹. Nam aliud in voce, ꝛ aliud in ſapore, ꝛ aliud in gladio, ꝛ genus ipſius in voce eſt ſonus ſtrepituſq̃, ꝛ illius in ſapore eſt ſapor, ꝛ tertij figura, nam in gladio genus eſt figura quęcũq̃ ſint ſubalterna demonſtrabimus φ etiã obtuſum eſt æquiuocum. Nam obtuſum aliud in voce, erit etiã in ſtrepitu, ꝛ obtuſum in ſapore, ꝛ in gladio erit in figura, nam quę ſunt inter ſe contraria videntur eſſe in eodem genere.

Utile autem ad definitiones inſpicere, quę de compoſito ſit, vt candidi corporis ꝛ candidę vocis, nam ſublato proprio, eandem rationeꝫ oportet relinqui, hoc autẽ non accidit in æquiuocis, vt in his, quę nũc dicta ſunt, nã hoc quidem erit corpus habens talẽ colorẽ, illud auteꝫ vox bene audibilis. Sublato igiẽ corpore, ꝛ voce, non ideꝫ in vtraq̃ relinquitur. At oportet, ſi vniuocum eſſet album, qđ in vtraq̃ dicitur, eſſe idem.

Hic locus quẽ tradit talis eſt, quãdo nomen aliqđ de pluribus pdicatum immanifeſtũ fuerit vtruꝫ hęc quę ſub cõe nomen æquiuoce inter ſe dicũtur, vel vniuoce, inqt oportere accipientes vnũquodq̃ horum de quibus pdicatur cuꝫ cõi noĩe definire. Deinde ex diffõnibus cõpoſiti proprias vtriuſq̃ rõnem appoſitoꝝ in cõe nomẽ auferentes opꝫ videre relictã rõneꝫ ſi eadẽ eſt in ambobus, naꝫ ſi eadem non erit æquiuocum q̃ſitum, ſi xo nõ eadem erit æquiuocum. Cenſuit xo accipiendã eſſe aggregati diffinitionẽ pro hoc propriuꝫ vnicuiq̃ horuꝫ quibus ineſt multipliciter dictuꝫ accipi vt homo de maſculo ꝛ fęmina pdicaẽ. Quęrentes igiẽ ſi ęquoce de his homo pręedicetur accipiamus vtriuſq̃ ipſorum diffinitionem cuꝫ homine, videlicet de homine maſculo ꝛ fęmina. Eſt ſane huius diffinitio animal pedeſtre bipes, qđ poteſt in alio gñare, ſꝫ fęmine eſt animal pedeſtre bipes in quo alteruꝫ generari aptuꝫ eſt. Unde ſi abſtulerimus ab ipſis propria maſculini ꝛ fęmini, ſcilicet illud in alio gñare poſſe, ꝛ illud in quo aliud gñare põt tuꝫ relictũ ſit aĩal pedeſtre bipes in vtriſq̃ idẽ eſt, ſed B erat hoĩs rõ, ꝛ ſic rõ ſit hõ de nũero eoꝝ q̃ multiplr dicunẽ. Nã vna cõis rõ videẽ eẽ, tñ ſi ſublans cõpoſitis rõnib⁹ ꝓprijs ꝓpoſitas ꝛ relictũ nõ erit idẽ ſit cõe multiplr dictũ. Naꝫ album pdicaẽ qdẽ de corpore, ꝛ pdicaẽ de voce, ſi g̃ nobis aſſignãtib⁹ diffõnẽ albi corporis ꝛ albę vocis poſt ablationẽ rõnis q̃ eſt ꝓpria corpori ꝛ voci ꝛ relicta rõ q̃ eſt albi rõ eadẽ erit in vtriſq̃ albũ erit ęquocum, igiẽ rõ albi corporis eſt magnitudo triſariã dimẽſa hñs colorẽ diſgregatiuũ viſus, ſꝫ vocis albę rõ eſt φ ſit ſonus aĩati factus p ptes vocales hñ audibilis p ipetũ ꝛ motũ a gb⁹ rõnibus ſi abſtulerimus hoc .ſ. φ ſit ſonus ſtrepituſue aĩati factus p vocales ptes hñ audibilis permotũ φ eſt ꝓpriũ voci, ꝛ magnitudinẽ triſariaꝫ diuiſilẽ, q̃ rõ eſt indicatiua corporis, relicta fuit vnũ hñs colorẽ diſgregatiuũ viſus, ꝛ vnum bene audibile quę ſunt albi in vtriſq̃ indicatiua, quia nõ eadẽ ſunt, ideo albũ erit ęquocũ.

Sępe autem ꝛ in ipſis definitionibus latet aſſequens ęquiuocuꝫ, quapropter ꝛ in definitione conſiderãdum. vt ſi qs ſignificatiuũ, vel effectiuũ ſanitatis, qđ mediocriter ſe habet ad ſanitatem, dicat eſſe, non refutandum. Sed inſpiciendum, quid mediocriter quidẽ ſm vtrũq̃ dixit, vt ſi hoc quidem tale ſignificat, vt facere ſanitatem, illud autem tale, vt ſignificare, qualis quideꝫ ſit habitus.

Inqt ſępe in eiſdẽ rõnib⁹ ꝛ diffõnib⁹ acceptis vel cõpoſitoꝝ, vel vtiter hoꝝ q̃ q̃rimus ſi multiplr dĩ, latet aſſequẽs ęquocatio tñ nõdũ ꝑſpicuũ ſit ꝓpoſitũ φ ẽ d nũo eoꝝ q̃ multiplr dicunẽ, ideo neq̃ opꝫ dimittere, ſꝫ rurſus q̃rere ꝛ ois rõnis in diffõne facere ꝓpriũ. Naꝫ ſic ipſoꝝ dĩa īter ſe īuenieẽ, vt ſigs eẽ ſanũ dĩ, ẽt vt effectiuũ ꝛ vt ſignũ, volẽs pdicto loco vt definiret cõpoſitũ, ſiue vt effectiuũ ſanũ ꝛ vt ſignũ ſanũ, ꝛ hui⁹ aſſignaret rõnẽ φ eſt hñs ſe cõmẽſurate ad ſanitateꝫ facere, ꝛ hui⁹ diffõ eſt φ ſe hẽat ad ſignũ ſanitatẽ cõmẽſurate. Nã in rõnibus his ſublatis ꝓprijs, ille .ſ. ad ſanitatẽ efficere qđ erat effectiui, ꝛ hoc ad ſanitatem ſignificandũ φ erat rurſus vt ſignum ſanitatis proprium relictum in eiſdem idem

eſt

eſt ipſius ſe habere cõmenſurate ꝙ erat ratio ſani, ideo ſanum non videretur eſſe ęquiuocum, ſed vniuocū, ſiquidem eius eſt vna ⁊ eadē ratio. Oportet igitur vt inquit. rurſus ⁊ ipſum cõmenſurate ſe habere ſm vtrunq; quid ſigt quęrere. Nam ſic inuenietur ęquiuocatio ſani, nam ſignificat in effectiuo quantum, nam ſm quantuꝫ ſit cõmenſuratum factiuum ſanitatis, nam in tanta cõmenſuratione vt factiuum eſt ſanum, ſed vt ſignuꝫ nõ amplius ſignificat tantuꝫ, ſed tale eſſe perinde ac ſignificet habituꝫ ꝙ talis, quare ſignificatorum a commēſurato ſumptis diffinitionibus cum commenſurati diffinitione ⁊ proprijs his diffinitionibus ſublatis non relicta eſt cõmenſurate diffinitio. Si ergo tanti ⁊ tale differit, ⁊ ſanum ęquiuocum, ſic inuenietur etiaꝫ ꝙ motus eſt ęquiuocus quāꝗ̄ videatur vnam rationem habere. Nā dicitur actus eſſe mobilis qua tale, ſed nec mobile ſm omnem motum idem ſed aliud, ſm quas mutabile in ſubſtantiam ſm quem etiam mobile in qualitate, ſm quę etiam mobile ſm quantū, actus ſimiliter. Naꝫ alia eſt perfectio differentium ſm ſpeciem, nam illud potētia ſm vnūquodq; mobile dicitur aliud eſt ſpecie, ideo ⁊ actus, ⁊ endelechia ſimiliter ſe habet. Nam alius eſt corruptio, alius alteratio, alius auctio, alius ꝯo diminutio, alius ꝯo generatio, ęquiuocus igiẗ eſt motus.

℄ Adhuc ſi nõ comparabilia ſunt ſm magis ⁊ minus, vel ſimiliter, vt clara vox, clara veſtis, ⁊ acutus ſapor, ⁊ acuta vox. Hęc enim nec ſimiliter dicunẗ clara vel acuta, neq; magis alterum, quare ęquiuocum clarum ⁊ acutum, nam vniuocum omne comparabile, aut enim ſimiliter dicetur, aut magis alteruꝫ.

℄ Et hunc locuꝫ ad perceptionem ⁊ inuentionē dictoꝝ multiplr tradit a comparatione, nam cum omnia quę ſpecie ⁊ diffõne conueniunt, ſint comparabilia iter ſe ⁊ cõparatiua, nā cūcta quę aliquo eodē participant vel ſimilr eodē participāt, ⁊ ſunt comparabilia ſm ſimile, vt omnes circuli ſimiliter inter ſe ſunt circuli qui diffõneꝫ circuli recipiunt. Similiter etiam homines ⁊ vniuerſalr in quibus non eſt magis ⁊ minus hęc ſilr cõmuni participant, ⁊ ſm ſimile ſunt comparabilia, ſed in quibus eſt etiam magis poteſt etiam horuꝫ fieri cõparatio, tuꝫ ſm ſimile, tum etiam ſm magis ⁊ minus, vt in albo. Nam quę ſunt albo vt colore participantia prorſus vel ſimiliter ipſo participant, vel hoc magis, ⁊ hoc minus, ⁊ ea ſimiliter quę eodem participant ſm magis ⁊ minus cõparatiua ſunt. Si ergo participantia eodem comparatiua ſunt, patet ꝙ non comparatiua non participarēt eodem. inquit igitur oportere ad ſignificata ſub vno quodam nomine ſi ſm ſignificatū ab ipſo nomine ſm vnūquodq; ipſorum non ſunt comparabilia, naꝫ ſi nõ erit, ęquiuocuꝫ erit nomen quod cõmune hęc habentia nõ ſunt inter ſe ſm idem comparabilia, vt album de voce, ⁊ veſte pręd icatur, ſed vox ⁊ palliuꝫ non ſunt comparabilia inter ſe ſm album. Nam nullus quęreret vtrū magis alba veſtis ꝗ̄ vox vt quęrit de niue ⁊ gypſo, neq; enim ſimiliter, neq; hoc quideꝫ magis ꝗ̄ ipſa, ⁊ hoc minus eſt tale, ideo non huius ſignificatiuum in vtroq; ipſorum exiſtens album ęquiuocum erit, ſed illud de gypſo ⁊ niue minime erit ęquiuocum. Rurſus acutum pręd icetur de ſapore, ⁊ voce. Et hęc non ſunt comparabilia ſm acutum, quare acutum ęquiuocum.

℄ Quoniaꝫ autem diuerſorum generuꝫ, ⁊ nõ ſubalternatim poſitorum, diuerſę ſpēs ſunt ⁊ differentię, vt animalis, ⁊ ſcientię (diuerſę enim horum differentię) conſiderandum, ſi quę ſub eodem ſunt nomine, diuerſorum generum ⁊ non ſubalternoruꝫ diuerſę differētię ſint, vt acutuꝫ vocis, ⁊ magnitudinis, differt enim vox a voce, eo ꝙ acuta ſit. Similiter ⁊ magnitudo a magnitudine. Quare ęquiuocum acutum, diuerſorum enim generū ⁊ non ſubalternoꝝ diuerſę differētię ſunt.

℄ Quia in pdicamentis dixit ꝙ diuerſorum generuꝫ ⁊ non ſubalternatim poſitorum diuerſe ſunt ſpecie differentię, ab his etiam locum quēdam nobis tradit ad inuentionem eorum quę multiplaciter dicuntur. Nam ſi aliquod nomen de pluribus pręd icatur, quando differentię ſumit differentiuꝫ generū, ⁊ nõ ſubalternatiꝫ exiſtentiuꝫ, ęquiuocū erit nomē hęc ſignificās, nā eo ꝙ differunt hęc genera, hęc differentia erūt diuerſa inter ſe ſpē, qa diuerſoꝝ generuꝫ, ⁊ nõ ſubalternatim ordinatorum diuerſę ſunt differētię ſpē, ob id acutuꝫ eſt ęquocū, quia acutū ⁊ vocis eſt differētia ⁊ molis quę ſunt diuerſa gīa ⁊ nõ ſubalternatiꝫ poſita. ℄ Quęreret aliqs qūo dictū ſit veruꝫ de oībus. Naꝫ bipes videtur etiaꝫ aīalis pedeſtri, ⁊ animalis volatilis differentia eſſe diuerſorū generum ⁊ non ſubalternatim exiſtentiuꝫ, ⁊ non eſt ęquiuocuꝫ. *Dubitatio.* ℄ Vel opꝫ in his generibus vti propoſito. ſi diuerſa ſint inter ſe ⁊ non vnum ſub alio poſitum, vt ipſe in aliquibus rationem faciebat. nam animal ⁊ ſcientia vox ⁊ moles ſic diuerſa ſunt. At pręd icta ⁊ ſi non ſubalterna ſunt, tamē ſub vno cõmuni genere animali ſunt, ideo differentia ipſa bipes, vt vtriuſq; horū eſt differentia, ſic etiam animalis erit differentia, quę cum ſit in genere ipſa erit ſm ſpeciem differentia. *Solutio.*

℄ Rurſum ſi eoꝝdem, quę ſunt ſub eodē nomine, diuerſę differentię ſunt, vt coloris qui eſt in corporibus, ⁊ in melodijs, nam eius, q eſt in corporibus, congregatiuum, ⁊ diſgregatiuum viſus, eius ꝯo qui in melodijs non eędem differentię. quare ęquiuocum color, nam eoꝝdem eędem differentię.

℄ Cū oſtēderit nomē dīarū eē de numero multiplr dictoꝝ, qa erāt ſigiata ab eodē dīę diuerſoꝝ geneꝝ, rurſus oſtēdit nomē generū eē de numero multiplr dictorū, ſi fuerint diuerſę dīę ſigiatoꝝ ab eodeꝫ, nā ſigiata ab aliquo noīe diuerſoꝝ geneꝝ, ⁊ nõ ſubalternatim ordinatorum non ſolum ſi fuerint differentię, erit dicēdū nomen eſſe ęquiuocum ꝙ hęc ſignificat, ſed etiaꝫ ſi eorūdem ſignificatorum generum ab aliquo nomine diuerſę fuerint differentię, etiā nomen hęc ſignificās ingt vocanduꝫ eſſe ęquiuocū, ⁊ merito, naꝫ ſi diuerſoruꝫ generum diuerſę differentię. Et quoruꝫ diuerſę differētię hęc ſunt diuerſa. Nam coloreꝫ ſigiat ⁊ illud in corporibus vt albuꝫ ⁊ nigrum, ⁊ hoꝝ intermedia etiam ſigiat colorem in cantilenis, nam aliquis dicitur ſm muſicam color, nam tres partes melodię eſſe armonici inquiunt, ſcilicet armoniam colorē duoꝝ tonorū, quoꝝ coloris dīas dicit, ꝗ̄s pprie colores vocāt, ⁊ illā coloris molli. Itē illā ſeſquialterę. Iteꝫ illam toni coloris, quia igitur

ſunt alię differẽtię coloris in corporibus, vt ꝯgregatiuum ⁊ diſgregatiuum viſus, ⁊ alię illius in melodijs, nã ſemitonium ⁊ primus ictus ſoni vel vocis, ⁊ mole eſt ęquiuocum eſt album, nam ſi eſſet vnum aliquid ſignificatũ ab ipſo non haberet differentias ſpecie differentias, nã eorũdem eędem differentię.

¶ Amplius quoniam ſpecies nullius eſt differentia/inſpicere oportet/ſi eorũ, quę ſub eodem ſunt nomine hoc quidem ſpecies eſt, illud autem differentia/vt clarũ/quod in corpore qdẽ/ſpẽs coloris, quod autem in voce/dĩa. differt enĩ vox a voce/eo ꝙ clara ſit.

¶ Inquit etiam hoc conſiderandum eſſe ſi ſignificatorũ ab eodẽ nomine aliud ſit alicuius ſpẽs, ⁊ aliud dĩntia, nam ſi fuerit aliquid ſignificans talia ęquiuocũ erit, qa ſpecies alicuius non poteſt eſſe differentia alicuius. Nã effectiuũ ſpẽi eſt differẽtia, ⁊ ipſa eſt facta ab ipſa. Item aliud ꝑdicatur in quid vt ſpẽs, ⁊ aliud in quale, ⁊ ſpecies quãdoq; qdẽ eſt genus, ſed dĩa eſt generis, ſed nõ eſt genus. Item ſpẽs ſunt in quas gñia diuidunt. Et dĩntia ſm quas diuiduntur, vel ſm quas ſpecies differunt inter ſe, illud .ſ. album per hoc eſt ęquiuocũ, quia hęc aliqua ſpecies eſt de numero ſignificatorum ab eodem. Nã albũ in colore eſt ſpecies coloris, ⁊ aliud differentia, nam in voce album non eſt ſpẽs vocis, ſed differentia, nam differt vox a voce eo ꝙ eſt alba vel non.

¶ De eo igitur/quod multiplr dicit/per hęc ⁊ huiuſmodi perſpiciendum.

¶ Cum tradiderit principaliſſima loca per quę aliqs nõ ſceret ea quę multiplr ⁊ ęquoce dicunt, qa nõ ẽt etiã nõnulli modi pręter dictos inueniri ipſius inuẽtionis eorũ quę multipliciter dicuntur, ob id dixit [ꝑ hĩ ⁊ huiuſmodi.] Nã poteſt aliqs cognoſcere aliqd ęquoce dictum etiam ex ſignificatis ab eodẽ, quorũ aliud eſt ſpẽs ⁊ aliud indiuiduum vt homo. Nam erat etiã ꝓpriũ nomẽ olimpici pugilis de quo mẽtionẽ fecit in ethicis, ſimilr etiã coruus nomẽ nõ ſpẽz auis ſolum ſignificauit, ſʒ etiã rhetorez. Item ſi etiaz aliqd cõe nomẽ etiã ſignificaret aliquid eorũ quę ſunt ſub cõi ſpẽ ęquocũ ⁊ illud et ꝓpriũ eſſet. Etenĩ cõmune quod etiaz de cõi diffinitione ꝑdicatur, ⁊ de ſic ꝓprio dicto ſigt etiã illud ꝯdiuiſum generi ex cõi proprio. Item iuſtitia ſignãs ꝯ virtutẽ ⁊ diſtinctam illam contra alias virtutes ęquiuoca eſt. Similiter etiam nigrum. etenĩ diuiſũ cõtra albũ color niger vocat, ⁊ ꝓpriẽ appellat quo ſcribimus ⁊ pingimus. Itẽ erit etiam ab his quę ſunt ad aliqd acceptũ id qd multiplr dicitur, de q̃ mentionẽ nõ fecit, tñ id cõpertũ ſit. Itẽ ſi a differẽtibus ſenſibus ſignificat ab aliquo diſcernatur hoc erit etiam ęquocũ, vt diximus de colore, nam id qd eſt a viſu eſt aliud ab eo qd eſt auditus, vel hoc meminit cum dixit [⁊ huiuſmodi.]

¶ Differẽtias aũt in ipſis generibus ad ſeinuicẽ perſpiciendũ, vt quo differt iuſtitia a fortitudine, ⁊ prudẽtia a tẽperãtia. hęc enĩ ex eodẽ genere ſunt, ex virtute. Ex alio in aliud, vt in ijs, quę nõ nimiũ differũt, vt in quo differt ſenſus a ſcientia. Nam in ijs, quę multũ differunt, manifeſtę omnino ſunt differentię.

¶ Tertia ſpẽs erat inſtrumentorũ quę poſiti erant ad eligendã abundantiã dialecticarũ rõnũ ipſa cognitio differentiarũ in ſinglis de qua nunc ſermonem facit. Vtilis aũt erit dĩarũ cognitio, vt dicet ad ꝓblemata de eodẽ, nam potentes cognoſcere dĩas ꝓpoſitorum oſtẽderemus ꝙ non eadẽ opinio ⁊ ſcientia, neq; ſenſus ⁊ ſcientia, neq; temperantia ⁊ prudentia, ſed ꝙ virtus etiã nõ ars eſt. Item vtilis eſt ad diuiſiones generũ in ſpecies. nam inuẽtio differentiarum quę ſunt in eodẽ genere, eſt abundantia diuiſionis ipſarum in ſpecies. Item vtilis ad inſtantias inductionũ. Nã ſi ſciuerimus quo differat acceptum, ſi inſtare poſſumus inducẽti tñ non ſimilia accipienti. Itẽ ad inſtãtias q̃ afferuntur contra opinionẽ alicuius Phĩ nãlis, vt ꝙ ens vnum, vt videbatur Parmenidi ⁊ Meliſſo. Nã potẽtes ꝯtueri ⁊ ꝑſpicere differẽtias eorũ quę adducũtur tolleremus hãc opinionẽ. Vtilis aũt eſt dĩarũ cognitio ⁊ ad cognitionẽ moraliũ virtutũ, vtrũ ſint plures inter ſe ſpẽs dĩntes, vel vnius habitus oium totalis. Itẽ ad diffõnes, ſiqdẽ diffõ ex genere, ⁊ ex differentia conſtet. Dicet aũt ipſe etiaz vtilitatez vniuſcuiuſq; ꝑdictĩ inſtrumẽti vt ꝑdicebam. Sed dicendo de differẽtijs locos qdem nõ tradit per quos eas cognoſcemus, vt tradidit de ꝓpõibus ⁊ diuiſiõe ęquiuocorũ, ſʒ in qbus ſunt q̃rẽdę dĩę, ẽt ponit circa q̃ exercitãdũ nobis eſt ad faciliorẽ ꝑceptionẽ vniuſcuiuſq; dĩę. Nã inqt dĩas ingrẽdas eẽ nõ ab his quę eminus diſtãt, nã plana eſt dĩa horũ ſic diuerſorũ iter ſe. Neq; enĩ q̃rẽdũ eſt quo aliqs homo differt a ligno, ſʒ q̃rẽde ſũt in his q̃ ſunt cognata ⁊ ꝓxima iter ſe, circa q̃ ẽt aliqs error põt cõtingere exiſtimãs aliqd ꝙ ipſa ſint eadẽ, vt ĩ his q̃ ſub idẽ gen⁹. Nã eorũ q̃ ſic ꝓpe nõ ſunt ꝑſpicue dĩntię inter ſe, nã idẽ eſt in ipſis gñib⁹, nã ꝑ hĩ in his q̃ ſub idẽ gen⁹, ⁊ ſunt horũ dĩntię ꝓpe accepte dĩę, ſunt ẽt eorũ q̃ nõ ſunt in eodẽ gñe, nõ tñ hęc multũ diſtãt inter ſe, ⁊ pene exiſtimaret in eiſdẽ ſm aliqd dĩas idagare. Vel enim omogenijs, vel in eiſdẽ ſm ꝓportionẽ. Nõ enĩ facile q̃ videt eadẽ inter ſe eẽ ſeparant dĩntijs. Vñ opʒ exercitatos in difficiliorib⁹ facere exercitia. Nã facilis eſt a difficilioribus in faciliora ꝓgreſſus, vt ſi quis q̃reret quo fortuna a caſu differt, ⁊ quo mot⁹ generationis a corruptione, ⁊ q̃ temperantia a prudentia, ⁊ intemperantia ab ipſo in cõtinentia, ⁊ feritas, vt ita dixerim a malitia, ⁊ proprium a diffinitione. Sed exemplo omogeneorũ ipſe viſus eſt ipſa iuſtitia ⁊ fortitudine virilitate vt tñ exiſtentib⁹ ſub vno genere .ſ. virtute. Nam quo differt iuſtitia a virilitate, ſimiliter etiaz vnaquęq; virtus ab alijs, vt ꝙ aliter virilitas mediocritas, ⁊ aliter iuſtitia, nam vna eſt duarũ malarum .ſ. audacia ⁊ timiditas, alia ꝯo abũdantia ⁊ egeſtas ex quibus iniuria, nam in his eſt eẽ iniurię, deinde circa alia quidem virilitas, nam circa periculorũ ſuſtinentiam, ſic iuſtitia circa alia. Nam circa ęquale in diſtribuendo, ⁊ in cõmertijs cõmutationibuſq;, ſed diſſimilitũ generum non multo diſtantiũ ſenſu ⁊ ſcientia quę ſunt diuerſa genere inter ſe. Nam ſciẽtia opinio genus, ⁊ ſenſus non opinio eſt, tñ ſm ſimilitudinem ſunt hęc. Vt enim ſenſus ad ſenſibilia, ac ſcientia ad ſcibilia ⁊ ambo iudicatiua ſunt, porro quidam ob ſimilitudinem ipſorum ſcientiam ⁊ ſenſum idem eſſe dixerunt, ſed differunt inter ſe. Nam ſenſus etiam circa contingentia aliter ſe habet, ſed ſcientia nullius ⁊ contingentis, ⁊ ſcientia eſt indagatrix ſubſtantię omnium ſcibilium, ſed ſenſus nullius ſubſtãtię ſenſibiliũ eſt perceptiuus. Item ſenſus nobis a principio nobis ineſt, ſed ſcientia aduenit. Item ſenſus communis etiam alijs animalibus, ſed

ſcientia

ſcientia eſt peculiaris hominibus, vel proꝛſus rationalibus. Item ſenſu natura ineſt, ſcientia vero doctrina ⁊ ſenſu fit habitus ⁊ producit actiones, nam videntes ſcimus habitus ſm ſcientias, quas per actiones poſſidemus, nam agentes ſm grammaticē, euadimus grāmatici, ⁊ ſenſu ſublato, vna etiā tollitur animal, nā fieri nō poteſt eſſe animal ſine tactu, ſed ſcīa ſublata nō tolleret habentē ipſum. Item poſſibile eſt vt qui amiſerint ſcīas denuo recuperent, ſed ſenſus vbi p̄mū amittitur nequit recuperari. Itē ſenſus ſine rōne ⁊ ſcīa in ipſa habꝫ eſſe. Item ſenſus eſt p̄ſentiū tm̄, ſcientia autē p̄teritoꝝ, p̄ſentiū, ⁊ futuroꝝ. Itē ſcientię ſenſus quidē eſt principiū, ſed ſcientia non eſt ſenſus initiū, nam ex ſenſu memoria fit, ⁊ ex memoria experientia, quę eſt ſcientię principiū. Videtur aūt neceſſe cōmuniorē differentiā dicere qua aliud ab alio differt non ſolum hanc ſm quā diuiſio generum in ſpecies fit, non enim ſi differentias diſſimiliū generum putabat quęrendas eſſe.

Similitudinem autem conſiderandum in his, quę ſunt in diuerſis generibus, vt ſicut alterum ad alterum quidem, ſic aliud ad aliud, vt ſicut ſcientia ad ſcibile, ſic ſenſus ad ſenſibile. Et vt alterum in altero aliquo, ſic aliud in alio, vt quemadmodū viſus in oculo, mens in anima, ⁊ vt tranquillitas in mari, ſerenitas in aere, vtrūq; enim quies. Maxime autē in his, quę multum diſtant, exerceri opoꝛtet, facile enim in reliquis poterimus ſimilia inſpicere. Conſiderandum autē ⁊ ea, quę ſub eodem ſunt genere, ſi quid ineſt omnibus idem, vt homini, ⁊ equo, ⁊ cani, nā ſi ineſt aliquid eis idem, in eo ſunt ſimilia.

Hoc adhuc relinquebat eoꝝ quę propoſita fuerunt q̄tuoꝛ inſtrumēta ab ipſo tā vtilia ad inuentionem ⁊ abūdantiam dialecticaꝝ rationū ſimilis cognitio. Ecōtra aūt inquit opoꝛtere iam vaꝫ venationē q; ſimilis facere illius p̄ſertim quę eſt differentiaꝝ, nam dr̄ias quę ſunt in ſimilibus putauit periclitandū eſſe vt cognoſcamus, nā hoc difficilius eſt in ipſis ⁊ de ipſis ambiguitas ſi differūt vel ne, vt quo differūt palūbi a colūbo, ⁊ quo canis a lupo, ⁊ quo inſolentia ab intēperantia, vel prudentia a tēperantia, liberalitas a magnificentia, nam plane diſtantia oībus aptas hꝫ inter ſe dr̄ias. Item ſimilitudinē rurſus difficilius illam p̄ſertim videre quę eſt in multis diſtātibus. Non enim quęrit aliquis ſi ouū ouo ſimile, vel mulus aſino, vel Caſtoꝛ Polluci, ſed ſi Achilles Therſitę, ⁊ ſi homo equo, ſi ſenſus ſcientię. Opoꝛtet igitur inquit exerceri circa cognitionē ſimilis in his q̄ plurimū diſtant ⁊ ſm genus differūt, ⁊ hoc dictū eſt in ambobus ſimile dicto rhetoꝛicoꝝ, qui dicunt cōia propria, ⁊ propria cōiter dicēda eſſe, nam qui cenſet cōia propria dicēda eſſe, putaret in omogeneis ⁊ cōibus inuenire aliquas dr̄ias, qui autē putat propria cōiter rurſus putaret in differētibus ſimilitudines accipiēdas eē. Et dupl'r inquit inquirendā eſſe ſimilitudinē in differentibus generibus, vel enim nos opꝫ accipientes aliqd̄ habens habitudinē ad aliqua omogenea inter ſe quęrere quid ſic, ⁊ tur, ſi ad alia quędā omogenea inter ſe ⁊ diſſimilia genere p̄dictis ſe habēt, nam ſi inuenirentur, hęc ſimilia erunt ſm ſimilitudinē inter ſe cum ſint in diuerſis generibus, vt q2 ſcīa ad ſcientiā ſic ſe hꝫ tanq̄ ſit oppoſitoꝝ cognoſcens, quęrit cur aliquid aliud ſi omogeneum eſt ſcientię, qd̄ ſic ſe hꝫ ad ipſum ſub eo velut ſcientia ad ſcibilia, nam inuentū erit poſito ſecū ſimilitudinē ſimile. Quia igit̄ ſenſus ⁊ ipſe ſic ſe hꝫ ad ſenſilia vt ſcīa ad ſcibilia, ſenſus ⁊ ſcīa ſimilis erit. Quod vero ſciētia ⁊ ſenſus ſint diuerſa genera, patet ex hoc q᷑ alię ſunt ſcientię ſpecies, ⁊ alię ſenſus. Sed oſtēdatur etiā in his quę ſunt ſub diuerſis generibus, quatenus quidē ſenſus ſub his quę ſunt nā, ⁊ ſcientia nō natura, ſed doctrina. Rurſus quia vt mens ad ſcientiā, nam principiū, ſic ſenſus ad opinionē, igitur ſenſus ⁊ mens ſimilia ſunt, ⁊ q2 vt iucundū ad voluptatē, nam effectiuū voluptatis eſt iucundū, ſic conferens ad bonū, igitur ſimilia ſunt iucundū ⁊ conferēs. Et talis eſt ſimilitudinis indagatio ⁊ venatio ſꝫ habitudinē ad aliquid in differentibus generibus. Itē aliā ſubdit occaſionē q̄ōnis inquiſitioniſq; ſimilis in differētibus generibus, ſi accipientes aliqd̄ genus exiſtens in aliquo quęreremus, cur ſic aliud in alio genere eſt, vt q2 tanq̄ aſpectus in oculo, ſic mens in anima, nam in vtroq; vt principaliſſimū eoꝝ quę ſūt in his ſimilia ſunt ſm hoc mēs ⁊ viſus. Rurſus ſi vt virtus in aīa, ſic ſanitas in coꝛpoꝛe, nam perfectiones ſuppoſitoꝝ in eiſdē ſimilis virtus ⁊ ſanitas, ⁊ q2 vt trāquillitas in mari, ſic ſerenitas in aere, nā quies ſuppoſitoꝝ eſt, ſimiles ſunt trāquillitas igitur ⁊ ſerenitas, ſic etiā iuſtitia eſt pulchꝛo ſimilis, nā vtrūq; bonū in ęqualitate ſm ſimilitudinē eſt. Eq̄ idē pulchꝛitudo partiū ⁊ mēbroꝝ coꝛpoꝛis eſt, ⁊ iuſtitia eſt in diſtribuendis ⁊ cōmutandis, igitur hęc ſimilitudo eſt in differētibus generibus ſm ſimilitudinē ſic inuenitur. Dicit aūt ſic opoꝛtere ⁊ in omogeneis inter ſe, ⁊ diſſimilibus genere quid ineſt omnibus idem quęrere, nā cōmuniter hoc dabat̄ vt aliqua diſſimilia ſpecie ſint ſimilia, ſed q̄ō venationē dicit. Si enim aliquibus in eodē genere exiſtētibus ⁊ ſm ſpeciem differētibus inter ſe aliquod idem ineſt, hęc ſimilia ſm hoc erunt, nā homini ⁊ equo ⁊ cani pedeſtre cōe eſt, ideo hęc ſimilia ſunt ſm hoc. Item cōe eſt homini ⁊ coꝛuo ⁊ piſci ſenſitiuū, vt piſcibus qui habent branchas, ⁊ deciſis volatilium nō habere pulmonē. Item boui, coꝛuo, ⁊ pecudi, ⁊ oui nō eſſe vtrinq; dentatum. Rurſus in arboꝛibus platano, ⁊ viti ⁊ ficu, cōe eſt eſſe leuiū folioꝝ ⁊ latifolij, ideo folia fluūt. Item oliua, laurus, ⁊ myꝛthus, habent cōe folium anguſtum, ideo dicuntur habere ſemper folia.

Therſites erat unus qui oībus principibus cōtra dicebat teſte Homero.

Vtile autem ipſum quidē, qd̄ quotupliciter dicitur cōſideraſſe ad dilucidītatem. Maxime enī quis ſciet quid ponatur, manifeſto facto quotupliciter dr̄. Et ad fieri ſm rē eandem, ⁊ non ad nomen ſyllogiſmos.

Cum dixerit de vnoquoq; quatuoꝛ quę inſtrumenta eſſe dixit abundantię dialecticaꝝ rationū ⁊ ſyllꝫ, conſequēter quid vnūquodq; ipſoꝝ conferat ad ipſos, ⁊ ſm quid inſtrumenta dicunt̄ oſtendit, ⁊ ab electione p̄poſitionū ⁊ apparatū factā vtilitatē ad ſylloꝝ abundantiā vt notum omiſit dicere, nam materia ⁊ partes ſylloꝝ ſunt p̄poſitiones, nam ex p̄pōnibus ſylli, ⁊ patet q᷑ hoꝝ abundantia ⁊ paratus p̄behebunt nobis abundantiā ſylloꝝ. Sed ad quid vtile alioꝝ vnūquodq; dicit ⁊ primū de diuiſione eoꝝ quę multipliciter dicunt̄ facit ſermonē ⁊ inquit ipſum eſſe vtile ad manifeſtū, nam manifeſtum fit poſitū definitum ad qd̄ opoꝛtet rationes facere ⁊ manifeſtatio poſiti vtilis eſt ad ſyllos qui ſunt ad ip

ſum, nam aliquis facile propꝛijs ad ꝓpoſitū abundabit rōnibus ſciendo plane quid ⁊ non fuerit ſeductus a duplicitate. Vniuerſalr aūt manifeſtatio vtilis eſt etiaꝫ ad ꝓbationem ⁊ confutationē aliquoꝝ. Porro non diuidi ens quot modis dicitur cuꝫ Parmenides ⁊ Meliſſus facit, vt nunc ſit imanifeſta opinio ipſaꝝ de hoc an ens ſit vnum. Illud autē magis ſiquis ſciret qđ ponit, dictuꝫ eſt de reſpondente ⁊ concedente propoſitiones.

℄ Si enim imanifeſtū ſit quotupliciter dicit̃, contingit non ad idem etiaꝫ qui reſpondet, ⁊ qui interrogat ferre intellectum.

℄ Exponit ſecundā vtilitatē diuiſionis eoꝝ quę multipliciter dicitur, illa. ſ. ad ipſum poſitū rem ⁊ ad ipſum, ⁊ de eodē fieri ſyll'os ⁊ rationes ⁊ non ad nomen ⁊ dictionē. nam ſophyſtica ratio ad nomē ⁊ dictionē eſt, ſed nō dialectica, non tñ ſi imanifeſtuꝫ quotupliciter dicitur ꝓpoſitum contingit interrogantē ad aliud ⁊ ad aliud ſignificatoꝝ ridenteꝫ intellectū ferre quę ſunt ab eodē nomine ſignificata. Sic etiam ⁊ ad nomē rationes ſed non de re fiunt, ſed cum definitum fuerit ſm qđ ſignificatum a dictione ponit, tunc id reſpondens ponit.

℄ Manifeſtato auteꝫ quotupliciter dicitur, ⁊ ad quid ferēs ponat, ridiculus videbit̃ interrogans eſſe, ſi nō ad hoc ſermonē faciat. Vtile etiaꝫ ⁊ non falſa rōne decipiamur, ſed decipiamus potius. nā ſcientes quotupliciter dr̃, nō allucinamur, ſed ſciemus, ſi non ad idē ſermonē faciat is, qui interrogat. Et ipſi interrogātes poterimus apparēti ratiocinatione fallere, niſi is, qui rn̄det, agnoſcat quotupliciter dr̃. Hoc aūt nō in oibus ſemper poſſibile eſt, ſed qñ fuerint eoꝝ, q̄ multiplr̄ dn̄r: alia quidē vera: alia aūt falſa: eſt autē ꝓprie nō cōueniēs modus hic dialecticę: quare oino vitāda dialecticis huiuſmodi ad nomen diſputatio, niſi quis aliter non poſſit de propoſito diſſerere.

℄ Item ridiculū eſt interrogantē ad aliquid aliud ſignificatoꝝ ab eodē noīe ⁊ nō ad poſitū facere rōneꝫ ⁊ interrogationes, nam ſimplr̄ poſito hoc ſcientiā non ſeparari ab anima, aliquis poteſt arguendo ſic ratiocinari, ꝙ omnis anima quā hꝫ ſcientiaꝫ ſemper hꝫ, nam ſi inſeparabilis ⁊ ſciētia ab anima, ⁊ inſeparabile eſt inſeparabilis, igitur ⁊ anima inſeparabilis ſi fuerit inſeparabilis a ſcientia, ſi hoc verū eſt, igitur ſemper erit ei cōnaturalis ſcia. Vnde definito ipſo inſeparabili, quia alia ſic inſeparabilia vt ea quę ſunt in ſubſtātia vniuſcuiuſqꝫ ⁊ alia nō ſic inſeparabilia, qꝛ non poſſunt per ſe ineſſe, ſed corrũpuntur cum ſimul non ſunt, de quoꝝ numero eſt ſciētia ⁊ omnia quę ſunt in ſubiecto, non amplius oſtēderetur cōnaturalē animę atqꝫ in ſubſtantiā eius eſſe ſcientiam per inſeparabilitatē. Erit aūt hoc primū dictū de rn̄dentibus. 2^m autem de interrogantibus ⁊ ratiocinantibus. Equidē inquit vtilē eſſe cognitionē multipliciter dictoꝝ ad id etiā ne decipiamur cōmittemuſqꝫ paralogiſmos, nam ſciendo aliquis quot dictū ſigt̃ non concedit interrogationes ſm aliquid aliud ſignificatum pꝛęter poſitū ab ipſo, nam qui ponit diuitias eſſe bonū ſi ſciuerit ęquiuocationem boni non cōcedet dicenti bonuꝫ bonos facit. Non enim vt poſſeſſio bonuꝫ, neqꝫ vt virtus facit bonos. At vt poſſeſſio ⁊ vt virtus bonuꝫ facit, etiā diuitię. Inquit ergo cognitionē eoꝝ quę dicuntur multipliciter vtilem eſſe etiā ad decipiendū quēdaꝫ ſi voluerit aliqs, nā qui ſcit ſignificata ab aliqua dictione, ad aliqđ aliud ſignificatum transferens rationeꝫ in quo non ſunt vera ea quę dicūtur a rn̄dente ſeduceret ipſum ⁊ deciperet, ⁊ ſi hic dicit non ſcientes diſcere, ⁊ oſtēderet literatos eſſe diſcentes, ⁊ qui ſunt ſcientes ⁊ intelligentes. Item ſi concedente aliquo motum locum mutare, ⁊ accipiens alteratum moueri concluderet alteratū moueri ſm locuꝫ. Adiecit aūt ⁊ in quibus poſſibile erit facere ſyllogiſmū ob multipliciter dictū, nam in quibus hinc dictū ineſt, ⁊ hinc non, nam ſi oibus ſimiliter vel ineſſet vel non ineſſet dictū ſignificatis a nomine nō inutilis erit ab alio in aliud mutatio. Nam illud Aiax in Illiade Troiaqꝫ militauit, veruꝫ eſt in ambobus Aiacibꝰ, ideo ſi ad q̄ trāſferatur rō nullus ſit paralogiſmus. atqui hoc Aiax ſingulari pugna cum Hectore pugnauit, non amplius verum de vtroqꝫ. Ideo hoc poſito hoc Aiax ſingulari pugna cū Hectore certauit, quęreret̃ mutando ſe ad illuꝫ Troię, nūqd Aiax hic ſit qui ex Troia, ⁊ accipiēdo ꝙ eſt, etiā aſſumeret ꝙ nō ſingulari pugna vnaqꝫ vice tñ cum Hectore pugnauit, qui deciperet ſi poſitum hoc ꝙ Aiax ſingulari pugna cum Hectore pugnauit tanquaꝫ falſum. Similiter etiā de hoc virilis virilitatē habet, naꝫ eoꝝ que ſignificantur a virili aliud quidē pꝛędicatū hꝫ, aliud ꝟo non. Idem quoqꝫ in hoc motū mutare locuꝫ. Verū inquit paralogiſmū ob id ꝙ multipliciter dicitur non eſſe propꝛiū dialectices. Nā ſuperficialis ⁊ ſophyſticus eſt, ideo inquit vitandū oino eſt dialecticis. ſ. exercitatis in diſputādo, niſi aliter nō poſſit, de propoſito diſſerere, nam nullo pacto hoc eſt dialecticū cuꝫ acceperit quę loquens per os tuum exeunt, tanq̄ꝫ exiſtētibus verbis his quę loquunt̃, transferre rōnē ad plauſtrū de quo loqtur. Vnde plana eſt vtilitas diuiſionis eoꝝ quę multipliciter dicunt̃, naꝫ ſi dicta vtilia ſunt ad diſputationē, ⁊ hęc pendent a diuiſione eorum quę multipliciter dicuntur, itaqꝫ diuiſio erit vtilis ad rationes dialecticas.

℄ Differentias aūt inuenire vtile, ⁊ ad ſyll'os de eodē ⁊ diuerſo, ⁊ ad cognoſcendū qđ eſt vnūquodqꝫ. Et autē ad ſyllos de eodē, ⁊ diuerſo vtile, manifeſtū. Inueniētes enim differentiā ꝓpoſitoꝝ quālibet, oſtendētes erimus, qm̄ non eſt idē. Ad cognoſcēdū aūt quid eſt vnūquodqꝫ, eo ꝙ propꝛiā ſubſtantię cuiuſqꝫ rationē ijs, (quę circa vnūquodqꝫ ſunt) accōmodatis differentijs, ſeparare ſolemus.

℄ Cuꝫ dixerit ad quot ⁊ quę vtilis ſit diuiſio multipliciter dictoꝝ, ꝓfectus eſt ad vtilitateꝫ quę eſt a cognitione dr̃iaꝝ quibus aliud ab alio differt. Et inquit poſſe cōuenire ⁊ cognoſcere dr̃ias qbus aliud ab alio differt ad duo vtile eſſe, ad ſyll'os de eodē, ⁊ diuerſo qui ſubijciunt̃ diffinitionis ꝓblematibus ⁊ cum illis cōueniunt, ſcdo ad cognoſcendā vniuſcuiuſqꝫ ſubſtantiaꝫ, igitur ad ſyll'os de eodē ⁊ diuerſo, qꝛ inuenientes dr̃ias pꝛędictoruꝫ vt eorūdē demōſtrabimus ꝙ nō ſunt eadē, vt ſi quęratur an idem ſint tēperātia ⁊ prudentia, inuenientes ꝙ prudentia differt a tēperantia eo ꝙ hęc hꝫ appetitus moderatos ⁊ quietos, illa ꝟo vehementes, ſic demōſtrabimus non eſſe eaſdē. Rurſus ſi quęratur, an intēperantia, ⁊ laſciuia eędē, inuenientes ꝙ hęc ſm pꝛęelectionē faciũt

pia, ⁊ laſciuia prẽter præelectionẽ ꝙ non ſint eędem de-monſtrabimus. Similiter ꝙ non ſint idẽ liberalitas ⁊ ma-gnificẽtia oſtenderemus ſi nouerimus eoꝝ diſcrimen, q꞉ alia eſt verſaturq; in magnis expẽſis, ⁊ liberalitas cir-ca cõſuetas expenſas operatur. Sed ad cognoſcendam ꝓprias vniuſcuiuſq; ſubſtantiã vtilis erit cognitio diffe-rentiaꝝ, q꞉ vniuſcuiuſq; diffinitio cõſtat genere ⁊ diffe-rẽtijs. Scientes igiť proprias vniuſcuiuſq; dr̃ias quibus ab alijs differt, tum poterimus ipſum ſeparare ab alijs, ⁊ ſubſtantiã ipſius cognoſcere. Itẽ vtilis cognitio dr̃iaꝝ erit ad ſectionẽ generũ in ſpecies, vt pręcdixit. Item ad in-ſtantias inductionũ ⁊ ad alia quędã de qbus paulo pꝰs mẽtionẽ fecit, ſed principaliſſima ſunt q̃ ipſe appoſuit.

¶ Similitudinis aũt cõſideratio vtilis eſt ad inductiuas rõnes, ⁊ ad ſyllõs ex ſuppoſitio-ne, ⁊ ad aſſignationẽ deſinitionum. Ad indu ctiuas quidem rationes, eo ꝙ circa ſingula in ſimilibꝰ inductione, vniuerſale exiſtimamus inducere. Non enim facile eſt inducere, igno rantibus ſimilia.

¶ Ad quę ſit vtilis ẽt ſimilitudinis cõſideratio ait. Et in-quit ipſam cõferre ad inductiuas rõnes quę etiã oſtẽſuꝫ eſt eſſe proprie dialecticę. Item confert ad ſyllõs ex ſup-poſitione. Dicit aũt nunc ex ſuppoſitione hos quos di-cimus ex conceſſo. Itẽ ad aſſignationẽ deſinitionũ. Sed ad inductiuas rõnes, q꞉ per ſimilitudinẽ particularium, creditũ per veriſimileq; ſit n̄ale in inductionibus. Nam q꞉ vnuſquiſq; homo particularis eſt rõnalis, ⁊ hac rõne ſimile eſt hꝫ ꝙ omnis hõ rõnalis inductio oſtẽdit. Item ꝙ omne factũ ex cõtrario ſit, q꞉ albuꝫ ſit ex nigro, ⁊ mu ſicũ ex imuſico, ⁊ calidũ ex frigido, ⁊ in alijs ſimilr, igiť ſimilitudine hac vniuſcuiuſq; vl̃e oſtenſum eſt. Item ꝙ nullũ non habens pulmonẽ non reſpirat, vel cornua fe-rens vtrĩq; dentatum per inductionem ⁊ per ſimilium aſſignationem notum ſit.

¶ Ad ſyllogiſmos ꝟo ex ſuppoſitione, eo ꝙ ꝓbabile eſt, quẽadmodũ in vno ſimilium ſe hꝫ, ſic ⁊ in reliquis. Quare ad quodcũq; eo-rũ facultatẽ habebimus diſputandi, ꝓfitebi-mur, quẽadmodum in his ſe hꝫ, ſic ⁊ in ꝓpo-ſito ſe hr̃e. Id enim oſtẽdentes, ⁊ ꝓpoſitũ ex ſuppõne oſtendentes erimus. Supponẽtes enim quo modo in his ſe hꝫ, ſic ⁊ in propoſi-to ſe habere, demonſtrationem faciemus.

¶ Quia in his quę ſunt ſimilia inter ſe cenſemꝰ ꝙ in vno oſtẽderetur, idem ẽt in alijs oſtenſum eſſe. Non enim in quibuſuis ſyllõs ex ſuppoſitione, ſed in ſimilibus, naꝫ ſyl-logiſmus nũc dictus ex ſuppoſitione eſt ex conceſſione, vt ꝓdictum eſt. Nam ſupponẽtes ꝙ vt in aliquo ita ⁊ in alijs ſimilibus ipſi oſtenſum fore facimus demõſtratio-nem de aliquo, naꝫ q꞉ ſimilitudinẽ habẽt inter ſe oppo-ſita, putamus ꝙ in vno eoꝝ oſtẽderetur, idem ⁊ in alijs oſtẽſuꝫ eſſe, ⁊ oſtendẽtes in cõtrarijs, verbi gratia ꝙ nõ poſſunt ſimul eidẽ ineſſe, q꞉ cõtraria ſic ſunt vt vnum ſit deſtructiuũ alterius, ⁊ que viciſſim ſeſe tollunt, ſimul eẽ atq; eidem ineſſe nequeũt, putamus ⁊ in alijs oppoſitis idẽ oſtẽdi per cõceſſionẽ ante factã. ſ. ꝙ in vno oppoſito rum oſtendiť, ⁊ in alijs ſimiliter, ꝙ nullus conceſſit, niſi ob ſimilitudinẽ ipſoꝝ inter ſe. Rurſus volentes omnes

animã imortaleꝫ oſtẽdere, ſi acceperimus hoc, ſi aliqua igitur oſtẽderetur aĩa eſſe imortalis, qͦd etiã omnis oſtẽ-dereť per ſimilitudinẽ, deinde oſtẽderemus ꝙ rationa-lis anima imortalis. Naꝫ ſit ex ſuppoſitione hac. ſ. ⁊ om-nis oſtenſa erit immortalis. Iteꝫ ꝙ omnis motus a quo ſit ad quem putamus oſtenſuꝫ eſſe hoc oſtendentes de motu locali erimus.

¶ Ad definitionũ autẽ aſſignationeꝫ, eo ꝙ po tentes conſpicere qͦd in vnoquoq; idem, non dubitabimus in quo genere oporteat (cũ de-finiemus) propoſitionũ collocare. Nam cõ-munium qͦd maxime in eo qͦd quid eſt, prędi catur, genus erit. Similiter autẽ ⁊ in multuꝫ diſtantibus vtilis ad definitiones ſimilitudi-nis cõſideratio. vt quoniã idem tranquillitas in mari, ⁊ ſerenitas in aere, vtrũq; eniꝫ quies. ⁊ quoniã punctuꝫ in linea, ⁊ vnitas in nume ro. vtrũq; enim principiuꝫ: quare cõmune in omnibus genus aſſignãtes, arbitrabimur nõ extraneę diffinire. Pęne eniꝫ definientes, ſic ſolent aſſignare, nam ⁊ vnitatẽ principiuꝫ nu meri dicũt eſſe, ⁊ pũctũ principiũ lineę. Ma-nifeſtũ igiť, qm̃ vtroꝝũq; genus collocãt. In-ſtrumẽta itaq; ꝑ q̃ ſunt ſylli, hęc ſunt, loci ꝟo ad quos vtilia ſunt prędicta: hi ſunt.

¶ Inquit rurſus ad inuentionẽ diffinitionũ ⁊ aſſignatio-nẽ ꝙ eſt vtilis cõſideratio ſimilis, nam potẽtes conſpice-re qd in ipſis differẽtibus inter ſe ſimile, ⁊ quid cõe poſ-ſumus ipſoꝝ genus accipere, naꝫ illud cõmuniũ aliqui-bus in quid eſt ipſoꝝ prędicatũ hoc maxime eſt ipſoruꝫ genus. i. hęc generis inuentio vtilis eſt ad aſſignationeꝫ diffinitionũ. Nam ſi accipientes equũ ⁊ hominẽ canem ⁊ bouẽ, ſimiliter ⁊ in alijs vnũqͦdq; animal eligentes ſi-militudinẽ ipſoꝝ adinuicem, vt ꝙ ſint corpora habẽtia ⁊ animã ⁊ colorẽ ⁊ in loco, ⁊ ſenſitiua ⁊ animalia, deinde horum omniũ cõparationẽ faciemus quale maxime in quid eſt ipſoꝝ prędicatur idipſum genus ipſoꝝ erit, naꝫ illud ꝙ eſt cõe aliquibus in qd eſt prędicatũ vel ſpecies eſt vel genus, ſed in his quę ſunt ſimilis ſpeciei cognitio ſpeciei propior ⁊ clarior eſt, quę eo ꝙ differũt numero ſolum inter ſe ſpẽ ſunt eadẽ, ideo neq; qͦne indigẽt. Sed in diſſimilibus ſpecie non ſimiliter facilis eſt ſic cõis aſ-ſumptio, ideo ſimiliꝫ in his id qͦd maxime in qd eſt prę dicatum genus eſt, maxime aũt dixit in quid eſt prędica ri genus q꞉ poſſunt ẽt cões differentię ipſaꝝ phantaſiaꝫ efficere cum prędicẽtur in quid vt de oĩbus animalibus animatũ ſenſitiuũ, ideo ſi aliquis hoc modo diceret hęc ꝓdicari de eiſdẽ, tñ magis ⁊ notius cum ſit animal de ip-ſis ꝓdicatur in quid, ideo inquit genus ipſoꝝ. Iteꝫ poteſt illud, nam cõiuꝫ ꝙ maxime in quid eſt prędicať, genus eſt, ſic dici, nam cõium illud maxime cõe ⁊ in quid eſt ꝓ-dicatur, eſt genus, ⁊ per hoc maxime cõe eſt ſeparãs ge-nus a ſpecie, in ambo in quid eſt prędicatur, ſꝫ maxime cõe ꝙ in oĩbus eſt ⁊ pluribus. Genus igitur ex contẽpla tione ſimilitudinis, ⁊ dr̃ię ex cognitione dr̃iarũ, ⁊ ex his diffinitio. Non ſolum autẽ inquit vtilem eſſe in his, quę non multum diſtant ſimilis cognitionẽ ad inuentioneꝫ generis ipſoꝝ, ſed in multũ quoq; diſtantibus. Etenim in illis ſimilia accipiẽtes inueniremus cõe aliquid in ip

ſis gñis cui addentes propriũ vnicuiqꝫ ſic differẽtias deſiniemus ipſa, nam ſi inuenerimus in quibuſdã ſimilitudinem aliquam inter ſe exiſtentẽ ſm proportionẽ, ſimilitudinẽ τ idẽtitatem ipſoꝝ eandeꝫ accipiẽtes vt genus, addentes huic illud in quo vtrũqꝫ vel vnũquodqꝫ eſt habentiũ hanc ſimilitudinẽ, tunc diffiniemus vnũquodqꝫ ipſorum, vt idem eſt tranquillitas in mari, τ ſerenitas in aere, nam vtriuſqꝫ proprius ipſoꝝ eſt ſedatio τ quies quã accipientes, quę etiã erat cõis tranquillitati τ ſerenitati, τ alteri addentes, hoc. ſ. in mari diffinitioneꝫ aſſignabimus tranquillitatis, τ alteri addẽtes in aere diffiniem⁹ ſerenitatẽ. Rurſus quia idẽ eſt in pũcto τ vnitate principiũ. vt enim pũctum in linea, ſic vnitas in numero, naꝫ ambo ſunt principia, addentes aũt principio vtriuſqꝫ illud cuius eſt principiũ diffiniemus ipſa, nam punctũ eſt principium lineę τ vnitas numeri. Vniuerſalr aũtẽ ſimilis conſideratio propriiſſima ſcientię τ omni logicę cognitioni eſt, nam ipſum vle per ſimilitudineꝫ accipitur, ſed vlis cognitio ſcientifica eſt. Cęterum addit quattuor inſtrumẽta dicta quibus ſyllogiſmi ſiunt. Deinceps autem aſſignabit locos a quibus ſunt occaſiones argumẽtoꝝ, quibus locis vtilia erunt hęc quę in hoc libro prędicta ſunt, τ veluti preponenda in arte tractata.

Finis primi libri Topicorum.

❡ALEXANDRI APHRODISEI in Secundum Ariſtotelis de locis argumentorum cõmentarium. Guilelmo Dorotheo Veneto interprete.

Sunt aũt problematum hęc quidẽ, vniuerſalia. illa vo, particularia. Vlia quidem/vt omnis voluptas bonũ eſt, τ nulla voluptas bonuꝫ. Particularia vo, vt aliqua voluptas bonum, τ aliqua voluptas non bonum.

Cõtinuatio ſecũdi libri cum primo.

CVM in primo topicoꝝ libro dixerit de quibus erat neceſſariũ dicere ante aſſignationẽ locoꝝ, quę erant, quid eſt propoſituꝫ huius tractationis, τ qd eſt ſylls, τ quę ipſius dña. τ quo dialecticus ab alijs ſyllis differt, τ quid eſt ꝓbabile, τ ſuppoſuerit etiã qſo oportet in talibus rationibus petere diligentiaꝫ, τ dixerit ad quot τ quę vtilis tractatio. Item indicans quid in ipſa perfectum, τ poſt hęc dicẽs in quibus ipſa verſať, qꝛ in problematibus τ ꝓpoſitionibus τ inſtris per quę poſſumus talibus ſyllis abũdare, in his primũ quidẽ de ꝓpoſitionibus τ ꝓblematibus fecit ſermoneꝫ cõiter, τ oſtẽderit ꝙ ſm ſubiectum ſunt eadẽ, vt cõcluſio τ ſumptũ, naꝫ oia hęc genere ſunt propoſitio, ſed problema ꝓpoſitio aſſumptuꝫ τ cõcluſio ſm modum prolationis τ aliqualẽ habitudinẽ habẽtia ad aliquã differentiã differunt. Deinde cũ dixerit quot genera problematũ ſunt τ ꝓpoſitionũ, τ oſtẽderit quod quattuor τ quę, de vnoquoqꝫ ipſoꝝ quid eſt dixit. Itẽ cuꝫ dixerit de ꝓprijs τ appoſitis aduenientibuſqꝫ vnicuiqꝫ ipſoꝝ quę per ſimilitudinẽ vna cũ ipſis coordinantur. Item cur tot ſint genera cũ oſtẽderit, τ per inductioneꝫ, τ ꝑ ſyllm poſt hęc diuiſionẽ fecit eorũdeꝫ. quia ſunt quędam etiã ab eodẽ problemata quę cuꝫ diffinitiuis ordinanť, deinde cum diffinierit dialecticam ꝓpoſitioneꝫ τ dialecticum problema τ oſtẽderit dñã ipſoꝝ inter ſe, τ dixerit de poſitione, qꝛ etiã poſitio eſt quoddã problema. Itẽ de inductione cum fecerit ſermonẽ τ oſtenderit quid eſt, τ dixerit ꝙ eſt pars dialecticaꝝ rationũ τ inductionis, vt ẽt ſylls, τ poſt hęc quę τ quot ſint inſtrumenta quibus poſſumus abũdare dialecticis rationibus dixit, τ cum de vnoquoqꝫ ipſoꝝ propria percurrens, oſtendit etiã in vnoquoqꝫ ipſoruꝫ vtilitatẽ ad dialecticẽ. De his igitur cum fecerit ſermonẽ in primo topicoꝝ q̃ neceſſaria hęc ſunt viſui τ opportunitati de locis aſſignãdis. In ſecũdo lib⁹ hoc exorditur aſſignationẽ locoꝝ vtiliuꝫ ad vnũquodqꝫ problema. equideꝫ locus eſt principium τ occaſio argumẽti, τ argumentũ appellãt dialecticum ſyllm, ideo τ Theophraſtus diffinit locum, vt diximus priore libro, ſic locus eſt quoddã principiũ vel elemẽtũ a quo accipimus principia circa vnumquodqꝫ circũſcriptione quadã definitum τ ſingulis indeterminatũ, vt locus eſt, ſi cõtrario ꝯtrium ineſt τ ꝯtrium cõtrario. Nã hęc oratio τ propoſitio eſt, τ illud vlr diffinitũ eſt, naꝫ ꝙ de ꝯtrijs vlr dicitur, indicat, non tamẽ amplius q̃ de his vel his cõtrarijs diciť, eſt diffinitum in ipſo. Porro ſi ab ipſo initiũ fecerimus de vnoquoqꝫ cõtrarioꝝ arguere poterimus, nã ſi quis quęreret de bono ſi iuuat, accipiemus a propoſito loco incipiẽtes proximã propoſitionẽ ꝓpoſito problemati, hanc/ſi malũ nocet, bonum iuuat. Naꝫ ꝑter ꝓpoſitos locos hoc ineſt ꝓpoſitioni τ fides inerit. Si aũt erit quęſitum vtrũ album ſit color diſgregatiuus viſus, rurſus propriã τ proximã huic problemati ꝓpoſitionẽ accipiemus ab ipſo propoſito, hanc. ſ. ſi nigrum color eſt cõgregatiuũ viſus, τ album igiť color erit congregatiuum viſus, ſed ſi ẽt de voluptate quęreretur an bonum ſit, accipiẽt ꝓpoſitio a ꝓpoſito loco dicens, ſi triſtitia malũ, voluptas ergo bonũ, nam oia hęc τ talia potẽtia τ indefinite in ipſo propoſito loco continentur. Rurſus locus eſt vnũ de duobus. ſi aliquid magis videť alicui ineſſe τ nõ ineſt, neqꝫ minus videť ineſſe. At ineſſet eidem. Etenim hęc ratio ipſo vlr determinata eſt, nam ꝙ de ipſo excedẽte magis τ minus dicat, patet, vt etiaꝫ nõ ante hanc ꝙ de ꝯtrijs, ſi singulis eſt indefinita τ incerta. non eniꝫ ſignificatur in ipſo de hoc vel illo magis in aliquo. Poteſt ẽt in colore accipi magis τ minus, τ in ſapore, τ in bono, tamẽ ad vnũquodqꝫ bonũ problematũ quę poſſunt vti magis τ minus incipiẽtes a propoſito loco ꝓprijs abundare ꝓpoſitionibus poterimus. Nam ſi quęrať ſic forte, vtrũ diuitię ſint bone, vel non, aliqs volendo oſtẽdere ꝙ non ſunt bone incipiens a ꝓpoſito loco, accipiet ꝓximã ꝓpoſitioneꝫ propoſito qua ꝙ nõ ſint bone ratiocinabiť, nam ſi ſanitas eſt magis bonuꝫ q̃ diuitię τ non eſt bonũ, neqꝫ diuitię erunt bonuꝫ, qua ſumpta ꝓpoſitione, ſi aſſumereť aliqua propoſitio dicẽs ꝙ non eſt ſanitas bonum, verbi gña qꝛ ſit aliqbus mali cã, erit ſm locũ propoſitum oſtẽſum ꝙ diuitię non ſunt bone. Facit aũt primã locoꝝ qui ſunt ad accidentis problemata aſſignationẽ, quia hoc cõius τ primũ ſm hoc eſt, naꝫ omnibus ineſt, nam ſic ſit ordinata τ diſtincta locorum aſſignatio. Eſt eniꝫ accidens (vt dixit) in libro priore ante hunc ꝙ neqꝫ genus eſt, neqꝫ diffinitio, neqꝫ ꝓpriũ, ineſt aũt rei, ſed ineſſe etiã alia cõſequitur, nam nec genus, nec propriũ, nec diffinitionẽ poſſibile eſt eſſe alu

cuius cuꝫ eidẽ non inſit, ideo ſublato hoc ſcilicet ineſſe, quo accidens diffinit̃, tollitur vnũquodq; alioꝝ, non tñ ecõtra aliquo illorũ ſublato ſimul tollitur accidẽs, quare primũ ſm nãm quo ad hoc accidens eſt alius. Iteꝫ incepit a locis accidentis aſſignationẽ eoꝝ afferre, qꝛ ipſe debuit facere aſſignationẽ ordinatã ⁊ diſtinctaꝫ locoꝝ, perinde ac aſſignaturus ſit ꝙ alij ſunt loci ad accidens, alij ꝟo ad genus, ⁊ alij ad propriũ, ⁊ alij ad diffinitionẽ, naꝫ ſi a diffinitione principiũ aſſignandi loca feciſſet, qꝛ opꝫ diffinitionẽ non ſoluꝫ quid erat eſſe ſignificare, ſed primum quideꝫ ineſſe illi cuius eſt diffinitio, deinde ⁊ in quid eſt pꝛędicari, ac conuerſim cuꝫ diffinito pꝛędicari, neceſſario ẽt mentionẽ fecit de locis probantibus ⁊ improbãtibus velut diffinitiuis, qui ſunt peculiares accidẽti. Et eoꝛuꝫ qui oſtendunt ꝙ in quid pꝛędicat̃, alij ruſus ꝓprij ſunt ꝓblematibus genericis. Iteꝫ eoꝝ qui poſſunt oſtẽdere ꝙ pꝛędicat̃ conuerſim quidã ſunt proprij problematibus peculiares. Sic ẽt alioꝝ problematum proprios locos diffinitiuos dixit. Rurſus de illis dicẽs ⁊ mẽtionem de ipſis faciẽs quoſdã ipſoꝝ dixit eſſe a genere, quoſdã aũt ab alio quodã, tanq̃ ſiant ipſi proprij de pluribus. At nũc incipiens ab accidente, ꝙ cõiſſimũ ⁊ ſimpliciſſimũ eſt locos ipſius ineſſe ⁊ nõ ineſſe vti proprios accidenti aſſignat, deinceps autẽ mentionẽ facimus de his ad genus quot ꝓpter ineſſe in genere terminantur hos veluti proprios generi aſſignat, ⁊ q̃cunq; rurſus ob genus in ꝓprio, veluti eidẽ proprios tradit. Iteꝫ quicũq; ob id in diffinitione ad diffinitiões adaptat. Per hęc igi-

Venit ad cõ textum. tur incipit a locis ad accidens. Et primũ diuiſionẽ quandam ꝓblematũ facit quę põt etiã fieri ⁊ in alijs, maxime aũt eſt in his ab accidente. Eſt aũt diuiſio ꝙ problematũ, alia vl̃ia, alia ꝟo particularia. Nam in alijs generibꝰ problematũ ⁊ ſi aliquid in parte ſumeret̃ vt verum per ſe, tamẽ in ſeipſo hꝫ aliqđ vl̃e, nam qui dicit alicuius animati animal eẽ genus, qꝛ in parte, ⁊ particulariter dicit, tñ hoc aliquid non eſt indiuiduũ ſed vl̃e, ſed in accidentibus ẽt in parte ⁊ particulare velut indiuiduum verum accipit̃ per ſe, nam in ꝓblematibus a generibus, omnia ꝓblemata vl̃ia inter ſe poſſunt accipi, nam neq; genus, nec diffinitio, nec propriũ, alicui indiuiduo ſimiliuꝫ ſpecieꝝ ineſt, ⁊ alicui non, ſed vel cũctis vel nulli, ſed accñs ſolũ poteſt alicui ineſſe vt indiuiduo, ⁊ alicui non, vt album vel muſicũ homini vel alicui alioꝝ accidentiũ eidem. Naꝫ aliquis hõ muſicus, ⁊ aliquis nõ, ſed ob hanc diuiſionẽ ordinem aſſignationis locoꝝ ſumet, nam cuꝫ fecerit diuiſionẽ pꝛędictã, primũ oſtendet ꝙ nõ opoꝛtet omniũ quoſdã proprios locos quęrere confutantes vel ꝓbantes eoꝝ quę ſunt particularia, naꝫ qui probãt vniuerſalia ſimul ẽt probãt particularia quę ſunt ſub ipſis. Quare ijdem ad ambo ſufficiant. Silr etiam vl̃e confutantes ſimul tollunt ẽt particularia. Item qui oſtẽdit ꝙ cõia vl̃ia ꝓbatiua ⁊ cõfutatiua ſunt, ⁊ accipiet ꝙ opꝫ pn̄cipium facere aſſignationis locoꝝ demonſtrantiũ vl̃e, qꝛ hoc etiã ſimul oſtẽdit particularia, ⁊ eſt vtile ad ꝓbationem illoꝝ. Rurſus aũt qꝛ cõium ⁊ vl̃ium alij probantes ſunt, alij ꝟo cõfutantes, quia incipiendũ eſt ab his q̃ ſunt deſtructiui ⁊ cõfutantes, ſumet ex hoc oſtẽdere ponendo problemata quę ponunt ineſſe affirmatiuę ⁊ offerendo diſputantibus oppoſitũ poſitoꝝ. Opponit̃ aũt affirmatiuo negatiuum, igit̃ eo qđ vtiliores ⁊ magis neceſſarij ſunt ipſi loci vl̃es deſtructiui ⁊ confutatiui ipſis dialecticis ⁊ diſputãtibus, ab his initiũ faciet. Ingt ergo [Sunt autẽ problematũ ⁊c̃.] Nunc videt̃ dicere problemata non propoſita ⁊ oblata, nam illa cõtradictionẽ cõtinent, ſed deſinita iam ſm alterã cõtradictionis partẽ, ad quę opꝫ ſemper abundare argumentis. Vt eniꝫ ꝓpoſitionũ alię ſunt continentes cõtradictionẽ in interrogatione, alię ꝟo iam vt ſyllĩ partes accipiũtur cum ſunt altera pars cõtradictionis, nam ipſe ſunt ꝓbabiles nõ interrogationes, ſed iaꝫ conceſſe ⁊ poſite per quę dialecticus ſyllſ ſic etiã problematũ alia ſunt velut propoſita in q̃õnẽ, alia ꝟo vt iam deſinita de quibus nunc dicit. Vniuerſalia aũt nunc dicit quę dixit in libro de interpretatione, vbi vl̃r ⁊ vl̃r accipit, nam omne cõe eſt vl̃e ⁊ ſi indefinite diceret̃, ⁊ tale vl̃e diuiditur cõtra ſingulare, ⁊ vl̃r quidẽ homo, ſingulare aũt Callias. Dicit̃ aũt vl̃e ⁊ vl̃e qñ vl̃i termino adderetur illud oĩs vel nullus, vt omnis homo bipes, nullus homo volanlis. Sic igitur nunc dicta vocat vl̃ia contra quę diuiduntur particularia, ⁊ ipſa circa vniuerſalia facta, vt aliquis homo muſicus eſt, non omnis homo eſt muſicus.

Sunt autẽ ad vtraq; genera problematum cõia vl̃ia, ⁊ cõſtructiua, ⁊ deſtructiua. Oſtẽdentes eniꝫ qm̃ omni ineſt, ⁊ qm̃ alicui ineſt, oſtendentes erimus. Similiter autẽ ⁊ ſi qm̃ nulli ineſt, oſtenderimus, ⁊ qm̃ non oĩ ineſt, oſtendentes erimus. Primũ ergo de vl̃ibus deſtructiuis dicenduꝫ, eo ꝙ cõmunia ſint huiuſmodi ad vl̃ia ⁊ particularia. Et qꝛ magis poſitiones afferant in eo qđ ineſt, q̃ꝫ non. Diſputantes autem deſtruant.

Inquit ad ambę genera problematũ cõia ſunt vl̃ia cõſtructiua ⁊ deſtructiua vtilia ⁊ ad particularium cõſtructionẽ ꝓbationẽue, ⁊ ad cõfutationem ⁊ deſtructionẽ, ⁊ ꝙ non opꝫ prorſus quoſdaꝫ peculiares locos ad quęrẽda particularia oſtendit, nam loci (inquit) in quibus vel vl̃e aliquid probabimus, vel vl̃e deſtruemus cões ſunt ad ambo genera problematũ, nunc dicẽdo genera problematũ ipſiuꝫ vl̃e ⁊ particulare. Verũ dicit hoc, quia faciet aſſignationẽ locoꝝ ſimplr ⁊ vl̃r non addendo id ꝙ in parte vel alicui. Vt igitur ſit notuꝫ ꝙ hi ⁊ ſi particulariter aliquid problema fuerit, nobis erũt vtiles, prius de ipſis loquit̃. Dicet ẽt hoc apertius in tertio in calce, igit̃ vl̃ia probatiua ⁊ problema ad vl̃e affirmatiuũ ⁊ ad particulare affirmatiuũ vtilia ſunt. Item vl̃ia deſtructiua ⁊ cõfutatiua ad vl̃e negatiuũ problema ⁊ particulare. Nõ enim ſola affirmatiua problemata ob locos cõcludẽtes vl̃ia ineſſe oſtendũtur, ſed etiã particularia affirmatiua, nam qui oſtendet ꝙ omnis homo reſpirat, ⁊ ꝙ aliquis iam demõſtrauit, ⁊ vtetur aliquis propoſito oſtẽdendo ꝙ quędã voluptas eſt bonuꝫ oſtenſione vl̃is vtendo ꝙ oĩs voluptas eſt bonũ, naꝫ qui oſtẽderit ꝙ oĩs voluptas eſt bonũ, is ẽt oſtendet ꝙ aliqua. Silr etiã qui oſtenderit quadrupes nulli hoĩ ineſſe, vel nulli voluptati bonum, etiã ꝙ non omni demõſtrans erit, non tamẽ ecõtra. Nã neq; qui alicui ineſſe oſtẽdit, iaꝫ demõſtrauit ꝙ etiã omni, neq; qui demonſtrauit ꝙ non alicui, ⁊ iam nulli. Sed notandũ eſt ꝙ vniuerſalia ꝯſtructiua ⁊ probatiua ac cõfutatiua ⁊ deſtructiua vtilia ſunt ad vtraq; genera ꝓblematum, ſed non deſtructiua vniuerſalis. Non enim qui oñdit ꝙ non omnis voluptas bonũ, ſuſtulit etiã id quãdam eſſe bonũ, ⁊ hoc vl̃e ſuſtulit. Item neq; nullã voluptatẽ bonum eſſe tollens, qꝛ oſtẽdit aliquã, iam ſuſtulit, ⁊ hoc. ſ. aliquam non eſſe bonũ, nam confutatur ⁊ tolli-

tur proxime nulla ſub aliqua, quo poſito non tollitur illud aliquã non eſſe voluptatẽ bonũ, quẽadmodũ neq; is qui oſtendit aliquã eſſe bonum iam demõſtrauit ꝙ ẽt omnis, q; igit̃ vlia ſunt cõia. Etenĩ ipſis vtimur ad particularia, ⁊ cõia prima, primũ porro inquit oportere de locis vlis dicere, ⁊ q; vlium alia ſunt cõſtructiua, alia ꝟo deſtructiua rerum rurſus in nãlibus inquit dicendũ eſſe prius de deſtructiuis. Naꝫ rurſus hęc oſtẽdentia vniuerſale affirmatiuũ vtiliora ſunt dialectico, nam q; vt iam mentionẽ feci, poſitiones ⁊ problemata, vt in pluribus affirmatiua afferunt diſputantes. Equidẽ proponit̃ dialectico deſtruere poſitũ ⁊ in oppoſitũ arguere, nam talis eſt in his rationibus exercitatio, patet ꝙ affirmatiuũ negatiue tolleretur, igitur negatiuũ pri9 eſt affirmatiuo, quia multo vtilius dialectico ac vle negatiuũ ꝙ̃ ipſum particulare negatiuũ, quia vniuerſale eſt etiã cõmune particularibus. Q ꝺ ꝟo particularius ſit dialectico deſtruere ⁊ confutare, ꝙ̃ probare ⁊ conſtruere, patet in primo reſolutiuorũ qui inſcribuntur Eudemici. Equidem inſcribitur ipſum etiaꝫ ab Eudemo de reſolutorijs, vbi ſic dicitur, qꝺ dialecticus quę ꝓbat parua ſunt, ſed multum eius virtutis ⁊ potentię eſt ad cõfutandũ ⁊ tollendũ aliquid. Poſtremo dicit poſitionẽ ⁊ problema cõia.

¶ Eſt autem difficillimũ ab accidente cõuerti propriã nominationeꝫ. Nam aliquo mõ ⁊ non vlr in ſolis cõtingit accidentibus. A deſſinitione enim ⁊ ꝓprio, ⁊ genere neceſſariũ eſt conuerti, vt ſi ineſt alicui aĩal greſſibile bipes eſſe, cõuertentem verum erit dicere, qm̃ illud aĩal greſſibile bipes eſt. Silr aũt a genere. nã ſi aĩal ineſt alicui, aĩal eſt. eodẽ modo ⁊ in ꝓprio eſt. Si eniꝫ alicui ineſt grãmatices ſuſceptiuũ eſſe, grãmatices ſuſceptiuũ erit. Nã nihil hoꝝ ꝯtingit ſm quid ineſſe/vel non ineſſe, ſed ſimplr vel ineſſe/vel nõ ineſſe. In accidẽtibus aũt nihil prohibet ſm quid ineſſe, vt albedinẽ, vel iuſtitiã. Quare nõ ſufficit oſtẽdere, qm̃ ineſt albedo/vel iuſtitia/ad oſtẽdẽduꝫ, qm̃ albus vel iuſtus eſt, propterea q; non neceſſarium eſt in accidentibus conuerti.

¶ Difficillimuꝫ diceret quia non ſimplex: neq; ꝓ̃ptum vt in alijs. Nunc conuerſionẽ aliaꝫ dicit a dictis in reſolutorijs, nam illaruꝫ erat alia ſm terminos, alia ꝟo ſm affirmationẽ ⁊ negationem, vt cõtingentes conuertebãtur ꝓpoſitiones, ſed nunc dicit cõuerſioneꝫ ſm nomen. nam eo qꝺ id nunc ineſt alicui poſito nomini ſubiuꝫ appellatur, dicit conuerti, vt animal ineſt homini conuertentes dicimus homo animal eſt, nam ꝙ accipimus ineſſe alicui ſubiecto hoc ſubiectum eſſe dicimus. Erit aũt conuerſio hęc quatenus primo incipientes a pdicato, poſtea a ſubiecto principiũ faciemus. Quãdo igitur ſic mutãtibus nobis verum fuerit ipſuꝫ dicere ⁊ nominare ſimplr ⁊ ſine alicuius additione ſubiectũ eidem nomini ineꝛiſtentis, ſic quę inſunt dicit conuerti ſm nomen. Dixit aũt illam ab accidente pro hoc illam nominãteꝫ ꝓprio nomine accidẽtis ſubiectũ eidẽ, vel ipſum cõuertere dixit propriã nominationẽ ab accidente, nam nominaꝫ ſubiectum nomine pdicari tanq̃ ſit hoc proprius in tali ꝯuerſione, ſed in quibus hoc non amplius verũ, hęc non cõuertuntur eadem cõuerſione ſm nomẽ. Quę igitur vt genera inſunt alicui, vel vt diffinitiones, vel vt ꝓpria cõuertuntur, nã cuius genus eſt animal, hoc eſt animal, ⁊ cuius diffinitio eſt animal pedeſtre bipes, ideꝫ eſt animal pedeſtre bipes, ⁊ cuius propriũ eſt riſibile, hoc riſibile eſt, ideo ſi aliquid de ipſis poſitum ineſſe non conuerti, neq; ſic ineſſet tanq̃ ineſſe poſitum ſit. Sed hoc in accidente non ſimplr verum eſt. Non eniꝫ ſi alicui albũ ineſt, hoc iam omnino albũ eſt. Item nec ſi non albũ dicere eſt, iam ⁊ non ineſt albũ ipſi, quare nõ poſſunt accidens deſtruere qui vtuntur hoc, ⁊ cauſa huius eſt, q; accidens poteſt alicui ineſſe, ſed cui non toti, ſed ſm aliqd ineſt, ⁊ partim, hoc non eſt ſimplr nominandũ eodẽ nomine ſic exiſtentis. Non enim illud ꝙ eſt ſm aliquid nigrum, iam ⁊ nigrũ eſt, neq; id qꝺ ſm aliquid album, iaꝫ ⁊ albuꝫ eſt. Porro ęthiops cum ſit ſm aliqd albus, quippe qui ſm dentes eſt albus, hoc autem .ſ. ꝙ alicubi partimq; ineſt in ſolo accidẽte locũ habet, naꝫ neq; genus, neq; diffinitio, neq; ꝓprium proprio dicturꝫ alicubi partimq; alicui ineſſe poteſt, vt neq; particulari alicui ⁊ ſolo indiuiduo, quare ſi alicubi aliquo ꝙ̃ ineẽ ſubiecto eſt cauſa eſt vt non cõuertat̃, ⁊ hoc ſoluꝫ poſſibile eſt in accidente, de ſolo igitur accidẽte erit verũ non ſemper cõuerti. Non enim amplius erit ſubiectũ dicendũ accidẽs alicubi aliqualiterq; ⁊ non ſimplr ineſſe. Nõ tollitur autem accidere alicui ab ipſo non cõuerti. Non enim ſi nõ cõuertitur, ob id neq; accidit, ſed neq; oſtenditur ſubiectum nominatum nomine accidẽtis ſi oſtenderet̃ eideꝫ accidens. Equidẽ facturus aſſignationẽ locoꝛuꝫ ad accidẽs, quędã propria ſunt pręter alia ꝓblemata ipſis problematibus ex accidente, primuꝫ expoſuit quoꝝ vnum erat vle ⁊ in parte in hoc fieri quędaꝫ problemata, ſi aliquis intelligeret, ſic illud in parte particulareq; tanquã dictũ de indiuiduo. Secundũ autẽ non cõuerti predicto mõ cõuerſionis omnia problemata ab accidente. Hoc autem cognoſcimus cum ſit vtile ad argumentationes. Nam qui oſtendit ꝙ non eſt homo animal vel animal rationale mortale vel riſibile, ſimul demõſtrant etiam ꝙ nec genus, nec diffinitio, neq; proprium eius erat aſſignatũ, naꝫ cõuertunt̃ hęc. Qui autẽ oſtendit ꝙ hõ non eſt albus, vel niger, vel aliquid aliud accidens ipſi, non iam ⁊ accidere aliquid hoꝝ ipſi ſuſtulit deſtruxitq;, naꝫ poteſt aliquid ipſoꝝ partim ⁊ ſm aliquid accidere ipſi, nam in accidenti ⁊ vle ⁊ particulare, ſic ſe habẽt aliquo mõ partimue ⁊ ipſum ſimpliciter. Equidem ipſum ſimpliciter habet aliquã proportionẽ ad ipſum vniuerſale, ⁊ ipſum partim, ⁊ aliquo mõ ad ipſum particulare, quę ambo competunt accidenti, vt etiam ipſe meminit, naꝫ aliquo mõ ⁊ non vle opponuntur his non aliquo mõ ⁊ ſimplr, vt ẽt particulare opponitur vli. Vnde oppoſuit vle ipſi aliquo mõ tanq̃ hñs ſimilitudinẽ cũ ipſo ſimpliciter. Scḋm qd autẽ iuſtitia alicui inſit, vt dixit, ſi ſic apte nã ſe hñe ad hunc habitũ apte atq; idoneę, ſilr etiã ſi ex more conſuetudineq; ſola circa aliqua iuſta ſe haberet inclinate atq; propenſe. Nam nondum talis ſimpliciter iuſtus ꝙ̃ꝙ̃ ſibi aliqua iuſtitia inſit.

¶ Determinare autē oportet, ⁊ peccata, quę ſunt in ꝓblematibus, nam ſunt duo, vel quo falſum dicunt, vel quo tranſgrediunt̃ poſitaꝫ locutioneꝫ. Falſum enim dicentes, ⁊ qui qꝺ non ineſt, ineſſe dicunt mentiunt̃, ⁊ qui extra-

ticis noībus res appellant (vt platanū homi-nem) transgrediunē poſitam nominationē.

¶ Exponit quō poteſt dici problema falſum, nam ſi problema cōtradictionē cōtinet, quō erit verū dicere ⁊ falſum in problematibus? Niſi ergo ꝓblema (vt ṗdixi) iaꝫ non propoſitū ⁊ adductū in q̄ōne amplius dicat, ſed iaꝫ definitum ⁊ poſitū, vt dixit, iam initio cui fauet aliquis quē dialecticus redarguere nititur. Inquit auteꝫ oporte re primū definire peccata ſm problemata, ⁊ nota eſſe ante aſſignationē locorum, nam q̄ꝛ deſtructiones ꝓblematum ſm peccata in ipſis fiunt, oportet profecto hęc nota ⁊ cōceſſa eſſe, nam ea ſm quę opꝫ ipſoꝝ elēchum fieri per argumentationē ipſoꝝ hęc noſcēda ſunt. Duo aūt inquit fieri peccata in ipſis problematibus, quę ꝑfecto cum manifeſte efficiat erit deſtructiue ꝓblema. Vel enim falſum ponitur per ipſa, vel tranſgrediunē in ipſis poſitam locutionē. Nam mētitur qui ponit voluptatem eſſe finem, ⁊ huic aſſentitur ⁊ confidit. Naꝫ ꝙ non ineſt alicui voluptati ineſſe dicit. Similiter mentiē ⁊ is qui ponit motum per vacuū fieri. Itē qui ponit magnitudines indiuiſibiles. Item qui ex planis generāt corpora. Item qui animā ſeparabilē ⁊ imortalem ponit. Item qui ſolū honeſtum bonū dicit, vt etiā is qui bis duo dicit quinque. Tranſgrediē aūt poſitam locutionē qui ſubiectaꝫ naturā quę aliquādo eſt cognoſcens non ꝯſueto ⁊ poſito nomine nominat ipſaꝫ, ſed circūſcribit ⁊ improprijs nominibus vtens de ipſis. Et dicentes ſolum ſapientē diuitē, vel ſolū pulchrū, vel ſolū generoſuꝫ, vel ſolū rhetorē, nā hi non ignorātes q̄ inſunt ſapiēti hęc dicūt diuitias, pulchritudinē, vel nobilitatē, ſed trāſgrediētes poſitā locutionē. Nā diuitię vel pulchritudo non de virtute, ſed illa quę de pecunijs ⁊ poſſeſſionibus pręedicaē. Pulchritudo aūt in cōmēſuratione diſſimiliū partiuꝫ in aīali verſaē, ꝙ ſi eſt peccatū hoc facere qui oſtēdit aliq̄d talē in ꝓblemate, erit reꝑhendēs idem. Verū ipſe vſus eſt euidenti exēplo ⁊ talis peccati obiurgāte dicēdo platanū hoīeꝫ. Nam ſi vir aliq̄s idem cōcederet, trāſgrediē poſitā locutionē, ſic dicet ⁊ platanū hoīeꝫ. Qui ergo ſic dicit platanū hoīeꝫ ⁊ aīal rōnale mortale, mentireē ⁊ incideret in primo dicto peccato, ⁊ qui talē arborē ſic nominās, trāſgrederetē poſitā nominationē. Verū appoſuit hoc oſtendendo ꝙ etiā tale peccatū eſt, ⁊ non ſolum mentiri, ⁊ fierent deſtructiones ꝓblematum etiam ſm hoc.

¶ Vnus igiē locus eſt inſpicere, ſi ſm aliqueꝫ aliū modū ineſt, q̄ꝺ vt accidens aſſignauit.

¶ Cum dixerit incipiēdū ab ipſis vlībus deſtruentibꝰ primū locū talē aſſignat, nam oſtēdit per ipm̄ ꝙ nō eſt accidēs vt accidēs aſſignatū. Nihil eoꝝ quę inſunt alicui ſm quēdā aliū modum vt accidens ipſi ineſſe pōt. Iteꝫ ſciendum eſt ꝙ Theophraſtus dicit differre ꝑceptū ⁊ locū. Nam ꝑceptum eſt cōe ⁊ vlius ſimpliciuſq; dictum ex quo locus inuenitur. Nam principium loci eſt pręceptū, vt locus argumenti, vt pręceptū quidē ſic dictū ꝙ oportet arguere a cōtrarijs a cognatis. Locus aūt dicit ſi cōtrariū multipliciter, ⁊ alterū multipliciter, vel ſi cōtrariū cōtrario ineſt, etiā cōtrario ineſt cōtrariū, ⁊ rurſus velut in coordinatis ⁊ cognatis ſic etiā reliqua, nam locus eſt ꝓpoſitio iam quędā facta ab ipſo pręcepto. Hanc autē dico differentiā pręcepti ⁊ loci cum Theophraſtus nouiſſet talia qualis eſt primus dictus locus pręcepta vocat ⁊ locos pręcipientes. Nam reſpiciendū eſt ſi alio quodāmodo ꝙ ineſt velut accidens aſſignauit, tum locus pręcipiens in ipſo erit ſi vt accidens aſſignatuꝫ alio quodā modo ineſt, non bene aſſignatum eſt. Item accuratius ſi velut accidens aſſignatum generis erit, vel rurſus diffinitio, vel proprium. Atqui Ariſtoteles etiā hęc locos vocat, vel q̄ꝛ cum pręcepto iam ⁊ locum accepit. Semꝑ aūt a ſpecialiſſimis nominationes facimus rerū vt ſubſtantiā non ens magis q̄ ſubaꝫ nominamus, vel quātitatē ens, ſed magis proprie quātitatem. Quia igitur hęc non extra rationē etiam talia appellat locos reruꝫ. Cū itaq; ſint duo peccata in problematibus vt pręedixit, vel mētiri, vel poſitā locutionē tranſgredi, aſſignatus locus videtur magis dici ad trāſgredientes poſitā locutionē, niſi aliquis putaret ꝙ aliter ineſt. Eſt auteꝫ locus inquit reſpiciendum eſſe ſi fautor problematis id q̄ꝺ ineſt alio quodāmodo vt accidens aſſignauit. Naꝫ illud ſm quēdam alium modū ꝙ ineſt dicendo accidere, ſignificat ꝙ alio modo, videlicet a pręedictis. Nam oſtenſuꝫ eſt ꝙ omne ꝙ alicui ineſt, vel vt genus, vel vt diffinitio, vel vt propriuꝫ, vel vt accidens, ineſt. Si ergo vt genus ineſt alicui, vel vt propriuꝫ, vel vt diffinitio, vt accidēs ineſſe diceretur, patet ꝙ velut peccans redargueretē, ſed quomodo hoc poteſt cognoſci deinceps dicit.

¶ Peccatur autē maxime id circa genus, vt ſi quis albo dicat accidere colorē eſſe. Nō eniꝫ albo colorem eſſe accidit, ſed genus eius color eſt. Contingit aūt ⁊ ſm nominationē determinare eum qui ponit, vt quoniam accidit iuſtitię virtutē eſſe. Sępe aūt ⁊ cuꝫ non determinat, manifeſtū, q̄m genus, vt accidēs aſſignauit, vt ſi albedinem colorari dixerit, vel ambulationeꝫ moueri. A nullo enim genere denominatiue ꝑdicatio de ſpecie dicitur, ſed oīa vniuocę genera de ſpeciebus pręedicanē. Nam ⁊ nomē, ⁊ rationē generum ſuſcipiūt ſpecies. Qui igiē coloratū dixit albū, neq; vt genus aſſignauit, q̄m denoīatiue dixit, neq; vt ꝓpriū vel definitionē. Nā definitio, ⁊ ꝓpriū nulli aliȷ̄ ineſt. Sūt autem ⁊ colorata ⁊ pleraq; alioꝝ, vt lignum, lapis, homo, equus, manifeſtū igitur, q̄m vt accidens aſſignauit.

¶ Inquit maxime tale peccatū fieri circa genera, hoc autē q̄ꝛ genera ſimilitudinē aliquā magis q̄ alia videē habere ad accidens, nā propriū ⁊ diffinitio ſoli ⁊ oī inſunt, ideo ēt conuertunē cum rebus quaruꝫ ſunt, ſed genus ⁊ accidēs in plus ſunt q̄ illud cui inſunt, ideo nō cōuerſim ꝑdicanē, ergo ſi quis ſic dicēdo ob id putat reuera vt genus accidere alicui tanq̄ mentitus deprehēderetur, ſed qui nouerit eius oſiaꝫ, ⁊ ſic locutione ab ipſo vſus fuerit ⁊ tranſgreſſor poſite locutionis peccat. Cognoſcemꝰ autē hunc locū ſm quēdam aliū modū vt accidēs aſſignātem perſpicuo quidē ſi adderetur dicto ineſſe ꝙ accidit, vt accidit homini aīali ſe eſſe vel albo coloris eē, vel iuſtitię virtutis eſſe, nā quidam ſic vtūtur vt iam iudicauimus, q̄ꝺ ſi appoſitū nō fuerit id q̄ꝺ accidit, denominatiue pręedicatū aliquis faceret de ſubiecto, vt albedo colorata eſt, nā ꝙ coloraē eſt denominatū coloris cum ſit genus albedinis, vel rurſus ambulatio moueē. Etenim ꝙ moueē eſt denominatū motu qui eſt genus ambulationis. Naꝫ in nullo genere pręedicamētū eſt denoīatiuū

qſquidē gn̄a pꝛędicent̄ de ſpeciebus vniuoce, naꝫ in accidentibus ſolis fit pręd icatio denominatiua, vt in pdicamētis oſtēſum eſt, nā cū ſint in aliquo ſubiecto, hęc erāt accidētia quę partī denominatiue, partī ęquiuoce dicta ſunt pdicata, nā dī ſuperficies albeſcit ꝛ coꝛpus mouet̄, ꝛ hō grāmaticus eſt a grāmatica, ſꝫ qui denominatiuę de aliquo pręd icatū eſſe genus diceret per talē pdicationem accidēs eſſe diceret genus illius cuius eſt genus, nā genus nō diceret, q2 denoiatiuę, imo nec ꝓpꝛiū nec diffinitionē, q2 pdicatū pluribus ineſſe pōt, ſiqdē genus eſt, ſed ꝓpꝛiū ꝛ diffinitio nulli alij ineſt. Si aūt nec vt genus nec vt diffinitio, nec vt pꝛopꝛiū aſſignatū eſt dictū, patet ꝙ vt accñs. Naꝫ denominatiua pdicatio a generibꝰ quibuſdā fit nō de aliqua ſpecie vel indiuiduo ſub ipſo, ſed de illis quoꝝ accidit eē alicuius gn̄is ſpēs, vt coloꝛari de hn̄te albedinē, ꝛ ambulāte moueri, ꝛ iuſtū facere de habēte iuſtitiā, ꝛ non de albedine ꝛ ambulatione, vel iuſtitia, ſꝫ huius eſt coloꝛ, huius motus, huius ħo diſpoſitio, neqꝫ vt ꝓpꝛiū, neqꝫ vt diffinitio eſt. Nā diffinitio ꝛ ꝓpꝛiū nulli alij inſunt, nō vt cōcedens ꝓpꝛiū vel diffinitionē denominatiuę pdicari. Hęc dixit ſeparari ab accidēte eo ꝙ ſoli inſunt. Itē dicit ꝙ oſtenderet̄ adhuc aſſignatū ꝙ nō vt ꝓpꝛiū nec vt diffinitio pſpicuo, q2 aſſignatum dicit̄ de pluribus, ſed hoꝝ neutrū ſic ſe hꝫ. Nam ob id neqꝫ ens eſt genus entiū, q2 ens eſt denominatuꝫ ab exiſtente, nec ꝓpꝛie pręd icaret̄ de entibus. Nam dī ēt ſubſtantia eſſe, ꝛ quātitas ꝛ qualitas, ꝛ ſimiliter vnūquodqꝫ alioꝝ generū, ſed quę denominatiuę pręd icant̄, accidētia nō genera dicūtur, ſed conſiderandū eſt, nunqd etiā a ꝓpꝛijs denominatiua pdicatio fit. Nam hm̄oi videtur eſſe riſibile ꝛ ſcientię capax, an ꝓpꝛiū etiā cum genere coozdinatū pręd icat̄, vt ipſi videtur, ratio erit ꝛ ꝓpꝛiū non nomē, ſed denominatiua a nominibus, q2 ſi eſſet ꝓpꝛium hominis ridere, vel ſcientiā hr̄e, tunc a ꝓpꝛio denominatiuę diceret̄ riſibile ꝛ ſcientię capax, nunc autē ꝓpꝛia hęc ſunt quę de ipſo denominatiuę dicūtur, quāuis non ſint ꝓpꝛia ea quibus hoc denominata ſunt, quādoquidē ambulatio non pdicet̄ de homine, ſed ambulās, ꝛ non eſt ꝓpꝛiū, illius aūt non ſm̄ alius quēdam modū denoiatiuę pdicatū de aliquo pdicari, vel vt accidēs hęc ſunt demōſtratiua. Hinc incipiendū eſt cōfutare redargueréqꝫ eos qui dicunt hoiem animal fieri, vel Socratē hominē fieri, ſed rōnale cum ſit denominatiuū eſt dr̄a, vel triangulū figurari, vel magnitudinē extēdi diſtareqꝫ vel aīal animatū euadere. Etenim dr̄a generaliter ꝛ nō denominatiuę de aliquo eſt pręd icatum.

¶ Alius locus eſt inſpicere ea, quibus ineſſe, aut omnibus, aut nulli dictuꝫ eſt. Cōſiderare ꝟo ſm̄ ſpecies, ꝛ non in infinitis, naꝫ via magis, ꝛ in paucioꝛibus cōſideratio. Opꝫ autē cōſiderare, ꝛ incipere a pꝛimis, deinde conſequēter vſqꝫ ad indiuidua, vt ſi oppoſitoꝝ eādem diſciplinā quis dixerit eſſe, perſpiciēdū, ſi eoꝝum quę ſunt ad aliquid, ꝛ contrarioꝝ, ꝛ quę ſm̄ pꝛiuationē ꝛ habitū, ꝛ quę ſm̄ ꝯtradictionē dicūtur, eadem ſit diſciplina. Et ſi in his nondū manifeſtū eſt, rurſum ea diuidenduꝫ vſqꝫ ad indiuidua, vt ſi iuſti, ꝛ iniuſti, vel dupli ꝛ dimidij, vel cęcitatis ꝛ viſus, vel eſſe ꝛ non eſſe. Nam ſi in aliquo oſtendet̄ ꝙ non ſit eadē, interimentes erimus pꝛoblema. Similiter autē ꝛ ſi nulli ineſt. Iſte enim locus cōuertitur ad conſtruendū, ꝛ deſtruendum. Si enim in omnibus videbit̄, cum diuiſionē ꝓferrimus, vel in pluribus, poſtulandum eſt aut vt vlr̄ ponat, aut vt inſtantiaꝫ ferat in aliquo non ſic eſſe. Nam ſi neutrū hoꝝ faciat, abſurdus apparebit, qui non ponet.

¶ Et hic locus ꝓceptiuꝰ eſt, ꝛ ex diuiſione ſumit argumētationē, nam inqt ꝓpoſito aliquo ꝛ adducto aliqđ ꝓblemate vel vlī affirmatiuo, vel negatiuo faciendā eē diuiſionē hoꝝ quibus vel oībus ponit̄ accidere ꝛ ineſſe, vel nulli, ꝛ in vnoquoqꝫ ipſoꝝ reſpicere ꝓpꝛiū ſi inſit illis poſitū ꝙ erat in pꝛoblemate, naꝫ ſi in aliquo ipſoꝝ inuenerimus vlr̄ poſitum ineſſe non inexiſtens ſi in omnibus tollemus vle affirmatiuū, nam tollitur ꝛ deſtruit̄ vle affirmatiuū etiaꝫ ab ipſo particulari negatiuo, ꝛ ab ipſo vniuerſali. Vnde ſubſcribit modum quo diuiſio faciēda eſt ꝓpoſiti. Nam in cōioꝛes ꝛ ꝓximioꝛes ſpēs pꝛimas inquit faciūdam eſſe diuiſionē. Deinde ſi nōdū in his fuerit notum quęſitū dicit vnūquodqꝫ ipſoꝝ diuidendū rurſus eſſe in id qđ eſt ſub ipſo pꝛimo ꝛ cōſiderandum. Et ſi nec hoc modo fuerint nota, rurſus ēt in hoꝝ diuiſione cōioꝛa ꝛ ꝓxima accipientes, ꝛ deinde ſic ad indiuidua deſcendētes idem faciemus. Nam hac via ſic diuiſio erit diſtincta ꝛ non cōfuſa, ꝛ non ſimul in oībus quęſtio, ſed etiā in paucioꝛa ꝛ determinata, quo etiā pacto nihil eoꝝum quę diuidi ꝛ quęri debent, pꝛętermitteretur ꝙ lateat, vt ſi diceret aliqs omniū oppoſitoꝝ eandē eſſe ſcientiā, tunc opꝫ oppoſita diuidere, q2 multipliciter dicūtur, ꝛ diuiſis nō ſtatim in indiuidua faciēda eſt diuiſio, indiuidua autē ſpecies diceret, vt non in album vel nigrum, ꝛ duplum ꝛ dimidiū, ſed q2 quatuoꝛ modis oppoſita ſunt in hęc pꝛimo opoꝛtet diuidere oppoſita, ꝛ in vnoquoqꝫ videre ſi dictum verum ſit, ꝛ ſi nonduꝫ aliquid obuians apparuit, rurſus diuidenduꝫ eſt vnūqdqꝫ ipſoꝝ, ꝛ cōtraria ſeoꝛſum in indiuiduas ſpecies cōtrarij, ꝛ rurſus in ea quę ſunt ꝓpꝛie in pdicamento ad aliqđ, ꝛ ſimiliter illa ſm̄ habitum ꝛ pꝛiuationē, ꝛ ſm̄ contradictionē. Vnde exempla poſuit diuiſionis oppoſitoꝝ, iniuſta ꝛ iuſta, ꝛ illius oppoſitoꝝum ad aliquid duplum ꝛ dimidium, ꝛ illius ſm̄ habituꝫ ꝛ pꝛiuationē cęcitatem ꝛ viſum, ꝛ illius diuiſionis eoꝝum quę ſm̄ contradictionē ſunt eſſe ꝛ non eſſe. Vnde ſi in aliquo inuenerimus nō ſic ſe habere oſtendētes hoc tollemus deſtruemuſqꝫ illud vniuerſale, ſcilicet omniū oppoſitoꝝum eandē eſſe ſcientiam, vt infiniti non eſt ſcientia. Equidem infinitū opponitur finito, vel vt contrariuꝫ, vel vt habitus ꝛ pꝛiuatio, ꝛ eſt finiti ſcientia ꝛ non infiniti, igitur non erit eadē ſciētia cōtrarioꝝ. Item ſi acceperimus de non ente nō eſſe ſcientiā, q2 opponitur ens ꝛ nō ens vt affirmatio ꝛ negatio, ꝛ entis eſt aliqua ſcientia ꝛ minime ipſius non entis, ergo non eadem ſcientia cōtrarioꝝ. Item nec cognoſcibilis ꝛ ignoꝛati cū ſint oppoſita ſm̄ habitū ꝛ pꝛiuationē, eadē eſt ſcia. Naꝫ ignoꝛati non poteſt eſſe ſcientia. Item neqꝫ veri ꝛ falſi cuꝫ ſint cōtraria, nec poſſibilis ꝛ impoſſibilis, eadē eſt ſcia. Veꝝ in oppoſitis ad aliqđ oībus neceſſe eſt ſiqs alteꝝ nouerit, ēt oppoſituꝫ ei ſcire, q2 hęc q̄ ſunt ad aliqđ idem eſt eſſe cū hoc ſe hr̄e ad aliqđ aliquo mō. Vñ hoc loco vtētes deſtruemus etiā ꝓblema dicēs oē aīal reſpirat, nā diuidemus aīal in pedeſtre, volatile,

ꝛ aquatile

⁊ aquatile ⁊ rurſus bomum vnūquodq; ⁊ inuenientes in volatilibus indiuidua nō reſpirantia, ⁊ in aqueis piſces, ceu ſunt qui branchias hñt, nam nullū q̄ hʒ branchias reſpirat, tollemus hoc oē animal reſpirat. Item oſtēdemus q̄ non ois virtus eſt ſcientia diuidētes virtutem in intellectiuā ⁊ moralē, ⁊ oſtēdentes morales q̄ non hñt in cognitione eſſe ipſum. Item q̄ nullus amor eſt ciuilis q̄ cum ſit ꝓblema vle negatiuū deſtruemus q̄ non ois amor eſt ciuilis diuidētes amorē in appetitū cōſonū rerū venereorum vt Epicurus dicit, qui non poteſt eſſe ciuilis, ⁊ in ipſum inceptū conatūq; amicitię ob pulchritudinē apparēs, vt Stoici aiunt, vel in recordationē olim in ſe pulchritudinis, vt Plato. Naʒ hi ſunt ciuiles vrbaniq; amores. Vnde nō ſolū ſubiectus terminus in ꝓblemate diuidēdus eſt, ſʒ ēt ſępe ꝑdicatū ſi ſic diuiſionē reciperet vt in talibus problematibus. Sapiens ciuilia tractat. Sapiēs ſeditionis nō particeps erit, nā hoc .ſ. ſapientē ciuiliter agere cū non ſit ſimplex ſi diuiſuʒ fuerit ſm aliqđ ſignificatū, oſtēdet cōueniens eſſe ſapiēti ciuiliter agere, ⁊ ſm aliquid eſſe alienū ab ipſo. Silr etiā hoc ſeditione nō participat cum duplex ſit. Vel enim qꝛ opʒ dum patria aliquē morbum fert ⁊ ipſum ſimul ferre vt Solon putabat. Naʒ ciuilis eſt non abeſſe a cōi calamitate, vel ſic q̄ debeat ſedare aliqđ ſeditionis, ſi forte videreť conciliū expedire, vel rurſus q̄ non opʒ principatum eſſe ne ſeditio fiat. Cum dixerit itaq; ſi enim nō in aliquo oſtenderet q̄ non eadē, tollemus problema, adiecit etiā ſimilr ⁊ ſi nulli inſit, oſtendēs q̄ vle affirmatiuū non ſoluʒ deſtruiť ab ipſo particulari negatiuo, ſed ēt ab ipſo vli negatiuo. Nā vle vtrorūq; eſt deſtructiuū ⁊ vlis cōtrarij, ⁊ ipſius particularis ac oppoſiti cōtradictorię. Poteſt etiā hoc dictum per hoc. Similiter aūt ⁊ ſi nulli inſit, indicatiuum eſſe huius q̄ ſimiliter vt vle affirmatiuū tolliť eo q̄ inuenitur aliqđ eorum ſub ipſo vli q̄ non ſic ſe hʒ, ſic ⁊ ſi fuerit vniuerſale negatiuum poſitū tolleretur ſi alicui eorum ſub ipſo vniuerſali inueniretur ineſſe, cum poſituʒ ſit nulli ineſſe. Etenim prius dixit reſpiciendū eſſe in quibus dictū eſt ineſſe omnibus vel nulli, vt ſi fuerit poſituʒ nullum animal rationale eſſe. Nam oſtendētes aliqđ rationale diuiſione, ipſum deſtruemus. Iteʒ dicit q̄ pręfatus locus non ſolum ad deſtructionē vlis affirmatiui, ſed ēt ad probationē ⁊ conſtructionē eſt vtilis, nam diuidētes in omnibus ſi ſic ſe habēs videretur, animus cōſtruētes ⁊ probantes vle affirmatiuum, ⁊ ſi non in omnibus, ſed in pluribus ſic ſe habere videreť, nam neq; poſſibile eſt vt omnia percurrātur, cenſebimus vel vle concedendū eſſe, vel ſi non concederetur inſtantiā ferre in aliquo de quo non cenſetur ſic ſe hēre, nam abſurdum videretur, ſi neq; cōcedere vle, neq; inſtantiā ferret de aliquo ſignificatorum de quo non putat ⁊ eorum quę ſub cōi ſic ſe habere, vt ſi quęreremus an omne animal mādibulā inferiorem mouet, oſtēdētibus nobis in plurimis ſic ſe habere ⁊ putantibus, vel vle cōcedere vel dicere q̄ in aliquo nō ſic ſe hʒ, quod aūt neutruʒ facit. Equidē deſtruere ⁊ cōſtruere dixit pro hoc vle affirmatiuū. Equideʒ probabit ⁊ cōſtruet vniuerſale affirmatiuuʒ quādo qui ponit problema nulli vel omni pręcatum ineſſe diceret, vt ſi qs poneret q̄ non omne iuſtum eſt conferens, vel q̄ non ois voluptas eſt bonum, nam ad tales poſitiones opus eſt vlis probatione. Sed notandū eſt q̄ hic locus non amplius eſt vlis deſtructiuus ſolum de quibus dixit dicendum eſſe primo, ſed vlis conſtructiuus. Eſt autem (vt dixit) ad conſtruendum vtilis.

❡ Alius eſt, definitiones facere accidentis, ⁊ eius cui accidit, aut vtriuſq; per vtrunq;, aut alterius. Deinde cōſiderare, ſi quid non verum in definitionibus perinde ac verum ſumptū ſit. vt ſi eſt deus iniuſtitiaʒ facere, quid iniuſtitiā facere. Si enim nocere ſponte, manifeſtum, quoniā non eſt deus iniuſtitiam facere. Non eniʒ cōtingit nocere deū. Et ſi inuidus ſit ſtudioſus, quis inuidus, ⁊ quę inuidia. Nā ſi inuidia eſt triſtitia in apparenti proſperitate alicuius proborum: manifeſtuʒ eſt, qm̄ ſtudioſus non eſt inuidus. Prauus enim eſſet. ⁊ ſi indignans inuidus, quis vterq; eorum. Sic eniʒ manifeſtum erit, vtrū verū an falſuʒ ſit, qđ dictū eſt, vt ſi inuidus quidē ſit, qui triſtatur in bonorum proſperitatibus, indignans autem, qui in malorū proſperitatibus triſtatur, manifeſtuʒ quoniā non erit inuidus indignans. Sumere aūt ⁊ pro ijs (que in definitionibus ſunt) nominibus. definitiones, ⁊ nō deſtruere donec ad notū deuentū ſit. Nā ſępe cū tota qdē definitio aſſignata ſit, nō manifeſtū eſt, qđ q̄riť. pro aliquo autē eorum (quę in definitione ſunt) nominum definitione dicta, manifeſtum ſit.

❡ Hic locus cuʒ ſit a diffinitione vlis deſtructiuus, talis eſt, quia problema ad quod argumēta facimus genere eſt ꝓpoſitio cathegorica. Nam tale ſi conſtruetur reprobare ⁊ deſtruere volumus. Equideʒ omnis ꝓpoſitio cathegorica ex ſubiecto termino ⁊ ꝑdicato ꝯſtat, ⁊ in problematibus ab accidente pręcatū, vt accidens aliquid ſigt. Porro inquit diuiſum capiētes terminos problematis .ſ. ſubiectum ⁊ pręcatuʒ oportere vtriūq; ipſorum ſeorſum definire, ſeorſum quidē accidens q̄ eſt pręcatū, ⁊ ſeorſuʒ ſubiectū eius, nā hoc eſt vtriuſq; cōpetens, vt eniʒ nō copulemus amboruʒ diffinitiones, vt in hoc hō ambulat, vel aīal pedeſtre bipes per latera moueť, ſed ſeorſum vtriuſq; diffōnē ſeparātes aſſignabimus, vel ſi alterum ipſorum manifeſtū fuerit, ⁊ alterū ſolum non manifeſtū. Deinde videre ſi aliquid eorum quę ſunt in diffinitionibus repugnaret non poteſt huic ineſſe cū ineſſe ponitur. Nam ſi ſic ſe haberet deſtruemus vle problema, vt ſi fuerit ab aliquo poſitum poſſe deuʒ iniuria affici, ſi iniuria affectus ab aliquo iniuſte faciente iniuria afficiať, determinādū eſt qđ ſit iniuria afficere, ⁊ accipiendo q̄ eſt nocere ſponte, qꝛ non poteſt deus aliquo offendi nec nocumento affici. Nam ⁊ hoc probabile ⁊ euidens cuʒ ſit oportet oſtendere q̄ neq; iniuria affici poteſt. Veruʒ dicendo a principio ſi eſt deum iniuria afficere q̄ accepit iniuriaʒ afficere pro iniuria affici, ſignificauit inferēs hoc manifeſtū qđ non eſt deuʒ affici iniuria, rurſus ſi aliquis dicet inuidus ſtudioſus eſt oportet definire quid ſit inuidus. Hoc autem ſi fecerimus, ſi primo definiemus quid eſt inuidia, ſi ergo eſt inuidia triſtitia ⁊ dolor apparentis ꝓſperitatis alicuius ꝓborum hominū, patet q̄ ēt inuidus erit q triſtatur ꝓſperitatibus ꝓborum, quo poſito, qꝛ perſpicuū eſt alienū a ſtudioſo triſtari bonorum ꝓſperitatibus. Nā probi boni ſunt ergo nō erit ꝓbus inuidus.

Patet aũt ꝙ hę demõſtrationes in ſc̈da figura ſiũt cõcludentes vl'e negatiuũ, ⁊ ſic quidẽ ſi ſubiectũ in ꝓblemate fuerit notũ accñs diffiniẽtes tollemus vl'e ꝓblema. Itez ambos terminos ꝓblematis diffiniem⁹, in qͥbus neuter eſt p ſe notus, vt in talibus ſi fuerit poſituꝫ ab aliquo qꝺ indignãs eſt inuidus, nam q꞉ in his ſilr indignans ſe hꝫ cum inuido quo ad cognitionẽ, quippe neutrum eſt per ſe notũ, diffinientes ambo .ſ. indignantẽ ⁊ inuidũ ſic deſtruere poterimus poſitũ, nam videť inuidus eſſe ille q triſtatur proſperitatibus bonoꝝ, q꞉ ẽt inuidia eſt talis, ⁊ indignãs eſt qui triſtať ꝓſperitatibus malorũ. Nam ſic eſt indignatio, ſi ergo indignans eſt qui triſtatur maloꝝ ꝓſperitatib⁹, ⁊ inuidus nõ triſtať proſperitatibus malorũ, nã econtrario is poniť qui triſtať bonoꝝ proſperitatibus, non erit indignãs inuidus. Poteſt ẽt problema hꝰ ⁊ diffinitiuũ eſſe, ſi quęrereť vtrũ idez ſit indignans ⁊ inuidus vel nõ. Nam ꝓblemata de eodẽ dixit coordinanda eſſe cũ ꝓblematibus de diffinitione. Sic ẽt oſtendeť ꝙ non eſt fęlix tyrãnus. Nam ſi tyrãnus eſt princeps ex lex ⁊ extra legẽ iniuſtus, ⁊ fęlix eſt qui agit ſm virtutem, igiť non põt tyrãnus eſſe fęlix, nam iniuſte ⁊ ꝑter legem imperare non eſt operãtis ſm virtutẽ. Itez ꝙ diues non eſt ſapiens ſi quidez diuitię conſiſtãt in poſſeſſione pecuniaꝝ, ⁊ ſapiẽtia in poſſidẽdo virtutẽ, q꞉ aũt ſępe neqꝫ diffinitionũ dictaꝝ iã manifeſta eſt dr̃ia nec diffinitoꝝ inter ſe eo qꝺ nomina quędã in eodẽ ſumpta ſunt quę nõ idẽ in vtroqꝫ ipſoꝝ ſignificant, ſed ęquiuoca cẽſendũ eſt nõ prius abeſſe ⁊ derelinqui, ſed rurſus ipſoꝝ nominũ in diffinitionibus rõnes accipere, nam ſic erit nota dr̃ia ipſorũ, ſi cõe nomen hoc vt ſi genus aliqd in vtraqꝫ diffinitioni aſſumptũ fuerit. Qꝺ quidẽ etiaꝫ iam in ꝑmo libro dixit in doctrina de locis, quos aſſignabat ad inuẽtionẽ eoꝝ quę multipliciter dicunť. Nã ſic dixit. Sępe autez ⁊ in his rõnibus latet pr̃s ęquiuocũ, ideo ⁊ cõſiderandũ in rõnibus eſt ſi qs ſignificatiuũ ⁊ effectiuũ ſanitatis eſt ſe hr̃e cõmenſurate ad ſanitatẽ, vtrũqꝫ ipſorũ videbitur quãtũ in rationibus eadẽ eſſe propoſita, attamẽ non ſic ſe hr̃e inuenietur, ſi rurſus ſm vtrũqꝫ ipſoꝝ cõmenſurati rationẽ aſſignauero, naꝫ inueniet hoc velut effectiuũ ſanitatis cõmenſurans dictũ eo ꝙ tantũ cõmenſurationis hꝫ, ſed ſignificatiuũ in eo ꝙ tale ſigñ. Dicit aũt nunc accipienda eſſe ⁊ pro noĩbus in rõnibus rationes ⁊ non dimittere prius deſtruereue donec ad quippiã notũ deuẽtum ſit, non ſoluꝫ in rõnibus habẽtibus ęquiuocationẽ, ſed vlr̃ qñ nondum plana ⁊ euidẽs fuerit dr̃ia propoſitoꝝ ꝑ quędã nomina occulta in diffinitionibus aſſumpta. Nam iubet non prius dimittẽdũ eſſe vel deſtruẽdũ, ſed etiã ipſa nomina ⁊ partes rationis definiri vt etiam totum. Nam ſic erit notũ quęſituꝫ ceu ſi quis dicat voluptatẽ bonuꝫ volens hoc deſtruere, dicet voluptatẽ eſſe motũ leuẽ, ex quo nihil notũ eſt an voluptas ſit bonum vel ne, ſed ſi rurſus motuꝫ in diffinitione voluptatis aſſumptũ diffiniret ⁊ aſſignaret eius rationeꝫ quę eſt vt ſit actus imperfectus, tunc poterit oſtẽdere ꝙ voluptas nõ eſt bonum, eo ꝙ nec bonũ eſt imꝑfectũ, ſed voluptateꝫ eſſe imꝑfectaꝫ cum ſit motus neceſſe eſt, quippe oĩs motus eſt actus imꝑfectus. Rurſus in hoc problemate ſubiectus terminus eſt diffinitus. Patet autẽ ꝙ oportet pluribus diffinitionibus de vnoquoqꝫ abundare probabilibus ſi deberemus vti propoſito loco. Nam ſic poterimus vtiliter ad propoſitum nobis diffinitionuꝫ aſſignationem facere, vt poſito ꝙ ſapiens amore ſit captus, qꝺ deſtruere volentes diffiniemus ipſum amore capi ⁊ aſſumemus accipere amorem alicuius, ⁊ q꞉ nondum notum ꝓpoſitum eſt veniemus ad diffiniendum amorẽ, ⁊ diffiniẽtes ipſum ſi acceperimus eſſe appetitũ irrationalem ex aliqua pulchritudine corporis ꝓuenientẽ, vel cõſonum appetitũ rerum venerearũ, deſtruemus problema, nam patet ꝙ hęc ſunt aliena a ſapiente, ſimiliter ⁊ ſi diffiniemus ipſum eſſe vehementeꝫ appetitum, q꞉ vehemens occultum rurſus idem in rationẽ transferemus, ⁊ ſi eſt vehemens cõtrariũ recte rationi deſtruemus etiaꝫ ſic propoſitũ, ſi tamen aſſignauerimus rationẽ amoris, vel acceſſionẽ ſtudiũqꝫ amoris ob apparentem pulchritudinẽ, vel diuinã inſpirationem, vel appetituꝫ amicitię ob apparitionẽ viſę pulchritudinis, vt Plato in Phedrone vult, conſtruemus etiã problema, ⁊ patet ꝙ locus ẽt ad probationẽ vniuerſalis affirmatiui aliqñ erit vtilis ⁊ non ſolum ad deſtructionẽ hoc loco vtentes demõſtrabimus ꝙ deus neqꝫ iraſcitur neqꝫ triſtatur, ſiquidẽ iraſci eſt vltioneꝫ vindictãqꝫ appetere de illo qui videtur iniuriam intuliſſe, ⁊ triſtari eſt contrahi ob pręſens malum, vt etiam timere verſatur circa id qꝺ expectať. At deus neqꝫ videť iniuria affici, nec adeſſe aliquid eidem malum ſuſpicatur, nec expectat. Item ſi quęſituꝫ fuerit, an anima immortalis, diffiniemus animã eſſe ſpiritum intellectualem vel ſenſitiuũ, oſtendemus ꝙ non imortalis. Nam omnis ſpiritus corruptibilis. Item ꝙ non ſeparata ſit a corpore oſtẽderetur ſi diffiniatur eſſe actus internus corporis naturalis organici, nam nullus actus internus corporis ab ipſo ſeparabilis eſt. Rurſus autem ſi ſubſtantiã eiuſdẽ per ſe mobilẽ diffinitionẽ eius acceperimus ſm Platonẽ, demõſtrabimus ipſam eſſe imortalem, q꞉ qꝺ ſeipſo eſt mobile ſemper eẽ mobile videtur, ⁊ ꝙ ſemper mobile ſempiternũ eſt. Item legem ſtudioſam eſſe oſtenderemus ſi diffiniemus ipſam eſſe rectaꝫ rationem in ſalute viuentiũ eã. Similiter ⁊ virtus ꝙ docibilis ſit oſtendereť ſi diffinitio erit virtutis ꝙ ſit ſcientia circa vitam. Nam omnis ſcientia eſt docibilis, ſed minime virtus eſt omne docibile ex neceſſitate. Si erit ratio eius habitus optim⁹, vel habitus in quo ⁊ a quo eſt optimum, ⁊ actiones proprias optima reddunt.

¶ Amplius ad ꝓblema per ꝓpoſitionẽ factã in aliquo inſtare. Nã inſtantia erit argumẽtũ ad poſitionẽ. Eſt autẽ locus hic pene ideꝫ ei, quo conſiderare, quibus ineſſe vel omnibus vel nulli, dictum eſt, differt autem modo.

¶ Item hic locus etiam eſt pręceptiuus, hoc autez per ipſum dicitur, qꝺ oportet mutantem in vniuerſalẽ propoſitionẽ eidem offerẽtem eandeꝫ, tentare vt ferat inſtantiã contra ipſam, tanqꝫ ⁊ ſi alio proponente ipſam ⁊ exiſtimante ipſam eſſe accipiendã inſtabit. Quaꝫ in inſtantiam inuenimus ad propoſitionẽ, hęc argumenti nobis principium ⁊ occaſio fieret ad propoſiti ꝓblematis deſtructionẽ ⁊ confutationẽ. Hęc autẽ quia magis conſueta eſt inſtantia ad ꝓpõnes quã ſit argumentatio in problemata, quia ꝺo inſtãtia ad vl'es propoſitiones ab aliquo eorum quę ſub vniuerſali ſunt, fieri ſolet qꝺ inuenitur reſpiciendo ea quę ſunt ſub ipſo vniuerſali, porro inquit fere eundẽ locũ eſſe hunc euꝫ dicto paulo prius qui erat ex diuiſione vl'is in quo dixit reſpiciẽduꝫ eſſe ad ea in quibus ineſſe vel oĩbus vel nulli dictum eſt. Nã vt in illo ex diuiſione vl'is in ea quę ſunt ſub ipſo inuenientes id cui non inerat ꝙ eſt ſub vniuerſali, deſtruimus ꝓblema, ſic etiã in propoſito inſtantia ad ꝓpoſitionem vl'is

fit,

ſit, nam percurrẽtes intellectu ea quę ſunt ſub vlī, ſic cui nõ ineſt aliqd eoꝝ ſub vle inuenientes inſtamus. Attamen hic locus nõ eſt prorſus idẽ cū illo, ſed eſt ipſoꝝ differẽtia ſm modū, vt dixit. Nā ibi ſtatim diuiſionẽ faciemus vlis in ꝓximas ſpẽs, hic aūt ꝓpõnez facietes tanq̃ ad ꝓpoſitionẽ inſtantiā afferremus, qꝛ magis ↄſueta eſt ꝓpoſitio ad inſtātias argumẽti ↄ̃ problemata, facimus inſtantiā principiū argumẽtationis ad rem, vt ſi poſitū ab aliquo erit hoc virtutẽ eſſe ſcientiā tranſmutabimus poſitū in ꝓpõnem hāc nunqd ois virtus ſit ſcia, ⁊ ſeipſiſmet offerẽtes hoc q̃remus inſtantiā ↄ̃ ipſuz reſpicientes ad ſpẽs virtutis, ⁊ inuenietes ꝙ tales ſunt paſſiuę partis aię, non eniz ex doctrina aduenīūt, ſed per mores neqꝫ quatenus ſciūtur quędā ſunt ⁊ hīt eſſe. Hanc igiẗ inſtantiā in argumentū tranſmutātes vtemur eodẽ ad deſtructionẽ problematis / dicẽtes, morales virtutes non hīt eſſe in cognitione agibiliū nec per doctrinā adueniunt, ſed ois ſcia in cognitione eoꝝ quę ſub ipſa ſunt, hīt eſſe ⁊ aduenit per doctrinā, igiẗ nulla moralis virtus eſt ſciētia, ſi aūt hoc nõ ois virtus ⁊ ſcientia. Rurſus ſi fuerit poſitū ab aliquo ꝙ ois voluptas bonum tranſumemus ac mutabimus problema in ꝓpõnẽ ⁊ eos ipſos interrogabimus nunqd ois voluptas bonū, ⁊ inuenietes inſtātiaz ꝑ diuiſionẽ voluptatū hanc. ſ. ꝙ voluptates incõtinẽtiū nõ ſunt bonū, quā inſtantiā ad ꝓpõnẽ inueniemus quęrẽtes a ſeipſis, hanc occaſionẽ argumentationis habebimus in cõfutationẽ poſiti interrogātes nunqd cinedum voluptates cū ſint / ẽt bonę ſint, an nullus hoc cõcederet cum ſit falſum ſimul ⁊ improbabile, nam accipientes h̄ demõſtrabimus ꝙ nõ eſt ois voluptas ⁊ ſimplr bonuz, ſilr faciemus ẽt ſi fuerit ꝓblema ſolū h̄ pulchrū bonuz, vt eniz ad ꝓpõnẽ ipſuz inuenietes inſtātiā ꝙ ſanitas cuz ſit bonuz nõ eſt pulchrū vtẽtes hac inſtātia tollem⁹ problema. Eſt aūt locus vt ẽt ipſe dixit ſolū deſtructiuus.

¶ Amplius determinare, q̃ opꝫ dicere, vt plures, ⁊ quę non. Utile enim ⁊ ad conſtruẽdū ⁊ ad deſtruendū. vt qm̄ nominationib⁹ quidẽ res nuncupandū, vt plures. Quę aūt ſunt, talia ne ſint, an non talia: nõ amplius attẽdendū ad plures. Ut ſalubre quidẽ / dicendū effectiuū ſanitatis, ceu plures dicunt. Utrū autẽ ꝓpoſitū effectiuū ſit ſanitatis, an non: nõ amplius vt plures dicendum, ſed vt medicus.

¶ Prioꝝ hic locus ꝓceptiuus, occaſionẽ aūt inquit nobis fore argumẽtationis ad problemata, ⁊ ab ipſo prius determinare ⁊ cõcedere quędā opꝫ ſequentes iudiciuz pluriū ⁊ cõſuetudinẽ appellare, ⁊ quędā non, nam hoc vtile eſt ad conſtruendū ⁊ deſtruendū ꝓblema, nam ſi fuerit nobis conceſſuz oportere noībus conſuetis ⁊ poſitis de ipſis rebus vti, ⁊ vt plures, naz ſm impoſitionez licet. n. nomina ſint, nõ tñ quiſqꝫ eſt author, nec ſibi adeſt facultas nominādi vnāquāqꝫ rem ⁊ noīa transferẽdi vult, nā ſic cõis loquutio ⁊ ſermo tolleretur niſi quibuſdaz cõib⁹ ⁊ ↄſuetis noībus rerū vteremur, attamẽ quędā tales res ſunt de quibus cõia ſunt noīa ⁊ conſueta, ⁊ ꝑꝑ quid talia ſunt, ⁊ quędā pars ipſoꝝ eſt non pluribus amplius attendendū, ſed ſciẽtibus habebimus tunc occaſionez ex hac cõceſſione ad conſtruendū ⁊ deſtruendū. Hoc autez dictum planū fecit per exemplum. nam ſalubre dicenduz effectiuum ſanitatis vt plures ⁊ cõſuetudo vult, nam de talī re hoc nomine plures vtuntur, non tamẽ hoc exiſtimandum eſt effectiuū ſanitatis qđ plures accipiunt, ſed qđ medici, itaqꝫ id quod medici effectiuum ſanitatis putāt eſſe, hoc eſt appellandum ſalubre ſequẽdo cõmunez vſuz nominis, porro ſi quis concedens aliquid eſſe effectiuum ſanitatis non ſalubre idipſum notaret, ſed quippiā aliud redargueretẽ ſm aſſignatū locum qui cẽſet diffiniendū ꝙ opꝫ nominibus rerū vti vt plures. Rurſus q contra putat dicenduz eſſe effectiuum ſanitatis ꝙ pluribus ⁊ vulgaribus videẗ, ipſe etiā reprehendereẗ ꝙ erat nobis prius conceſſum. ſ. hoc ꝙ talia non ſunt iudicāda ⁊ dicẽda vt plures ⁊ dicere, ſed vt medici. Ab hoc loco aliquis argueret etiā de ea quę dicuntur a Stoicis inopinabilia. Si enim pluribus dicentibus diuitem ſoluz eſſe qui multa poſſidet ⁊ locupletem nõ ſm hoc aliquis hoc nomine vſus eſt, is neqꝫ aſſereret locupletez eſſe diuitẽ, ſed de habente virtutes / ⁊ ſapiente, tranſgrederetur profecto determinationẽ poſitoꝝ nominum vſus, nam aliquis eſt plura poſſidens non de numero eorum qui plura ſciūt, ſed qui quęrunt talia. Qđ autem oporteat de locuplete hoc nomine diues vti ſufficiat vſus pluriū. Qui ꝯo concedit eſſe aliquem locupletem, non nominādo autem hunc diuitẽ non cõgrue vteretur nomine, ſed neqꝫ ipſo vtens de ipſo habẽte virtutem. Rurſus multi dicūt fortunatū eum qui bonis fortunę proſpere potitur, qui autẽ aiunt fortunatum habentẽ virtutem, quādoqꝫ indẽ non bonis fortunę potiatur, igitur ⁊ hi tranſgrediuntur conuenientem vſum nominuz. Cęterū dicendo [ſalubre dicendū eſſe effectiuum ſanitatis] adiecit hoc vel vt plures dicūt ꝙ perinde dicitur, ac ſi diceretur ſi fuerunt aliquo modo plures dicentes. etenim de alijs quibuſdam plures nomine ſalubris vtūtur non de ſolo ſanitatis efficiente, ſed etiaz de ſignificatiuo. Vel dixit illud [vt plures dicūt] indicans ꝙ non de nomine hoc oportet contendere, ſed de vtendo hoc quo plures vtuntur. Eteniz ſi non hoc ſed aliud quid erit illo vtendum eſt, vel non eſt cum hoc vel ſaltim ſeorſum, nam dicit [vt plures dicunt.] nam effectiuum ſanitatis ſalubre dici a pluribus conſueuit. Vt autẽ ꝑdictus locus vtilis erat ad deſtructionem, ſic etiā ad conſtructionem. Non eniz volente aliquo concedere ꝙ locupletes diuites ſint, ꝓbabimus hoc vtentes, ⁊ hoc ſcilicet, qꝛ opus eſt nominare res vt plures ſic, ſed plures hoc diuites aūt. Silr etiā cõtra negātez ſanitatẽ eſſe bonū aliqs inſtaret, nam ſic ↄſuetudo eſt. Si aūt aliqs rurſus diceret ſanitatẽ ſic bonū vt fęlicitatẽ vel partẽ fęlicitatis, quia plures ſic opinātur, rurſus deſtruimus hoc vtentes conceſſione, non tamen eo qđ plures ſint domini huius, nam talis ſentẽtia atqꝫ tale iudicium de ſanitate ſtudioſis conuenit.

¶ Amplius ſi multiplr dicaẗ, poſitum aūt ſit, qm̄ ineſt, aut qm̄ nõ ineſt. Alterꝫ demõſtrare eoꝝ, q̃ multipliciter dicunẗ, ſi nõ vtraqꝫ cõtingat. Utendū aūt in ijs quę latent, nam ſi nõ lateat multipliciter dictū, inſtabit qm̄ nõ demõſtratū eſt id / qđ ipſe dubitat, ſed alterum. Hic aūt locus cõuertiẗ ⁊ ad cõſtruendū ⁊ ad deſtruendū, naz cõſtruere volentes, quoniā alterū ineſt, ſi non ambo poterimus. Deſtruẽtes aūt, quoniā nõ ineſt alterꝫ oñdemus, ſi ambo non poterimus. Uerūtñ deſtruenti quidẽ nihil opꝫ ex ↄceſſione diſputare, neqꝫ ſi oi, neqꝫ

ſi nulli dictū ſit ineſſe. Nā ſi oſtenderim⁹, qm̄ nō ineſt, quodcūq; id ſit, interimētes erimus omni ineſſe. Similiter aūt, ⁊ ſi vni oſtēderimus ineſſe, interimemus nulli ineſſe.

¶ Tres loci hic ſ. ⁊ duo poſt hunc accipiunt occaſionez argumētationis ab his quę multipliciter dicunt̄, quorū primus ab equiuocis, nam ſi acciderit vt alicui vel non alicui poſitum ſimplr̄ ⁊ ſine determinatione ęquiuocuz inquit oportere diuidētes ipſum a ſeipſis. Aſſignauit autem nobis locos in primo libro ante hunc per quę poterimus cognoſcere ⁊ diuidere ea q̄ multipliciter dicitur ſi nō in cunctis ſignificatis poſſumus oſtēdere oppoſitū ipſi poſito in aliquo ipſoꝝ, in quo nō ſic poteſt oſtēdi, nā oſtēdentes in hoc videbimur deſtruere poſituz eo qḋ latet equiuocatio, ⁊ vt ſimplr̄ poſituz dr̄ vt ſi quis poneret φ dormiēs non ſentit opꝫ diuidere a ſeipſis ipſum ſentire in actuz ⁊ potentiā oſtēdendo φ dormiēs ſentit, nam ſentire dicitur qm̄ hr̄t potentiā ſentiendi. Rurſus ſi fuerit poſitū φ ſtudioſum decet ciuilia tractare, opꝫ diuidere ipſum decēs ⁊ conueniens φ quidez ſigt̄ honeſtum ⁊ vtile ⁊ neceſſariū. Equidē neceſſariuz qn̄ dicimus omne factum cōueniens eſt corripi. Vtile ꝟo qn̄ dicimus eſſe decens vti deambulationibus vel tali dieta. Et bonum ſiue honeſtū qn̄ dicimus cōueniens eſſe iuſta facere vel parere legibus, vel parentibus. Tot igitur ipſo ſignificāte ſi oſtēderimus φ non cōfert ſtudioſo ciuilia tractare, vel φ nō eſt neceſſariū ipſi res ciuiles agere videbimur deſtruere poſituz, q꞉ hęc ſigt̄ ipſum cōueniens. Qḋ ſi qs diceret nō eſſe decēs cōuenienſq; ipſi ſtudioſo ciuiliter agere, oſtendentes φ ſit bonū. Naz ꝑeſſe ꝑrīę atq; opez ferre ꝑrīę ⁊ optima conſultare bonum eſt, decēs autem hoc ſignificat ſic tolleremꝰ poſitū. Rurſus quodā poſito conuerſim ſequi virtutes vel non cōuerſiz ſequi diuidentes virtutē ⁊ accipientes virtutē naturalē, ⁊ virtutez ſm̄ rationē, ⁊ de nālibus oſtēdentes φ non cōuerſiz ſequitur deſtruemus ipſum cōſequi virtutes, qḋ ſi de virtutibus ſm̄ rationē oſtēdentes ipſas conuerſiz ſequi tollemus ipſum non conuerſim ſequi. Nam q꞉ latet φ multipliciter dicit̄, videt̄ dictum dici de natura ipſa de qua dicebatur etiā poſitum in problemate. Ideo etiā credit̄ ipſum eſſe deſtructiuū. Sunt preterea in quibus etiā omnia ſignificata accipientes, ⁊ in oībus his poteſt deſtrui poſitum vt ſi aliqs diceret qm̄ non oportet philoſophari, q꞉ philoſophari dicitur etiam idipſuz querī ſiue oporteat philoſophari ſiue non, vt ipſe dixit in ipſo exhortatiuo. Item eſt Phm̄ adire contēplationem, vnde vtrīq; oſtēdentes homini peculiarem eſſe vndiq; deſtruemus poſitū, igitur de hoc ſm̄ ambo poteſt oſtēdi propoſituz. Verū in primis exēplis nō in omnibus, ſed vel ꝑ vtriq; vel ex quibuſdā. Patet aūt φ in quibus pōt in omnibus ſignificatis oppoſitū propoſito oſtēdere, φ opꝫ manifeſtuz facere diuiſionē illius φ multipliciter dicit̄. Inquit autē hoc loco vtenduz eſſe in his quę latent φ poſitum multipliciter dicit̄, ⁊ ſm̄ aliquod ſignificatoꝝ ſic ſe habet, vt ponitur, ⁊ ſm̄ aliqḋ non, nam ſi non latuerit, ꝓ̄pterę inſtabit contra problema qui inſtare voluerit, q꞉ nō quatenus ponit, inſtantiā contra ipſuz ⁊ deſtructionē facit, ſed ſm̄ aliud ad nomē ⁊ ſophyſticę obiectionem faciens. Porro ad poſitū animal animatum eſſe inſtans ⁊ oſtēdens, qḋ picta animalia dicūtur, ſed nō ſunt animata, ⁊ hęc obiectio inſtātia ne facile depꝛhēditur eo φ plana eſt duplicitas nominis, ⁊ perſpicuo ponit̄ animatuz non ꝑdicari de aīali ſic dicto. Inquit aūt conuerti locuꝫ hūc. Etenim ad cōſtructionē ⁊ deſtructionem eſt vtilis. Non eniꝫ ſolum deſtruēdum eſt ipſuz poſitū problema quo vtebatur ſiue affirmatiuę ſiue negatiuę ponat̄, ſed etiā probanduz. i. vle poſitum φ tale eſt quale ponitur oſtēdi, nam hoc cōſtruere nunc dicit, vle oſtendere, ſed non deſtruere poſitū, naz maxime cōſtruere de affirmatiue poſito dicit̄. Vnde dicendo φ etiā conſtruere ⁊ deſtruere poſſibile eſt, ⁊ q꞉ deſtruemus poſituz alicui ſi alicui oſtēderimus nō ineſſe ⁊ probauimus cōſtruxerimus alicui ineſſe, q꞉ vle affirmatiuū non cōſtruitur ⁊ probat̄ per particulare. Nam deſtruitur etiā vle affirmatiuum per oppoſita particularia, non probatur autez conſtruiturq; nec vle affirmatiuū, nec vle negatiuū per aliquod particulare, vbi quoddā diſcrimen ponit inter ꝯſtruere ⁊ deſtruere, nam poteſt etiam particulare affirmatiuuz oſtēdi ⁊ particulare negatiuuz, vt prius dictum eſt ſi vſi fuerimus diuiſione multipliciter, ſed q꞉ negatiuū particulare per ſe ſufficiens eſt ad deſtructionē vlis affirmatiui, vt etiam affirmatiuū particulare ipſius vniuerſalis negatiui. At minime affirmatiuū particulare per ſe ſufficit ad cōſtructionē vniuerſalis affirmatiui, ſed quomodo poſſumus per ipſum conſtruere dicit.

¶ Conſtruentibus aūt ꝯ̄confitendū, quoniaz cuius ineſt, oī ineſt, ſi veriſimile ſit poſtulatū. Nō ſufficit eniꝫ ad oſtēdendū, quoniā omni ineſt, in vno diſputaſſe. Ut ſi hoīs aīa imortalis eſt, ꝓp hoc aīa oīs imortalis. quare ꝯ̄confitendū, qm̄ ſi quęcūq; aīa imortalis, oīs imortalis. Hoc aūt non ſemꝑ faciendū, ſed qn̄ non facile poſſumus cōem in oībus vnam rōnem dicere: quēadmodum geometer, qm̄ triangulus duobus rectis ęquos habꝫ tres angulos. Si autez non lateat, qḋ multipliciter dr̄, diuidendū quotupliciter dicit̄, ⁊ interimendū, ⁊ ꝯſtruendū, vt ſi decens eſt vtile, aut honeſtū, tentandū, ambo conſtruere vel interimere, de propoſito. vt qm̄ honeſtum, ⁊ qm̄ vtile, vel qm̄ neq; honeſtum, neq; vtile. Si autez non contingat vtraq;, alterum oſtendendū, annotato, quoniā hoc quidē eſt, illud autem non.

¶ Inquit oportere ex confeſſione idipſum tentare vt demōſtretur ⁊ accipiat̄. Illud ꝟo ex confeſſo eſt φ dixit in primo libro in calce ex ſuppoſitione, nam cum dixerit ad qḋ vtilis ſit cōſideratio ſimilis, dixit, adhuc ad inductiuas rationes ⁊ ſyllogiſmos ex ſuppoſitione, naꝫ ſunt idem ex cōceſſione cōfeſſioneue ⁊ ex ſuppoſitione, vt in prioribus reſolutorijs demōſtrauit, tamen non conuertitur. Sed quomodo fiant, indicauit addendo ꝓpter qḋ probabile eſt, vt forte in vno ſimilium eſt, ſic etiaꝫ in reliquis. Vnde φ ibi ex ſuppoſitione cōius dixit, nunc idē nominauit explorantis accōmodatius ex confeſſione, nam qa non ex ſe ſufficiens oſtenſum in vno aliquo exiſtentiuz ſub aliquo cōi ad conſtructionē cōis ⁊ vlis, quādoquidē ipſuz particulare nō ſic oſtēſiuz vlis, inquit ꝓ̄ confitendū eſſe, ⁊ ſimul ponendū φ vt in vno ſic etiā in alijs, nam ſi prius ſimul ponentes, vt in anima aliqua ſe habet, ſic etiam in omni, oſtenderemus eſſe aliquam animaꝫ imortalem, ⁊ haberemus per ꝯ̄ceſſionē ⁊ cōſenſuꝫ

etiam hoc oĩm imoꝛtales eſſe. Simil'r ſi ꝑacceperimus, ꝙ vt in vno ſenſu, ſic etiã in oĩbus oſtẽdentes in vno vt in tactu qui per paſſionez facit receptionẽ, habebimus etiã ꝙ in alijs ſimil'r. Eadẽ ratio etiam de oppoſitis, nã ſi conceſſum fuerit illud oppoſitoꝝ in aliquo ſic etiã in alijs, oſtenſo ꝙ ſciẽtia eſt eoꝝ quę ſunt ad aliquid eadẽ, vel ꝙ ꝯ̃trium ex ꝯ̃trio ſit, erit poſitũ hoc qđ ſic ſe habꝫ in alijs oppoſitis. Inq̃t autẽ hoc faciũdum eſſe. ſ. diuidẽdũ eſſe, ⁊ in aliquo aliter ſe hñte q̃rendũ, ⁊ ſic ex conſenſu oſtendere quãdo nõ abũdabimus ꝑ aliqđ cõmune ⁊ id qđ cõpetit omnib' exiſtẽtibus ſub vli demõſtratione facere. Naꝫ ſi poſſibile fuerit illo mõ oſtendendum eſt, vt geometra oſtẽdit vniuerſal'r triangulũ habẽtez tres angulos ęq̃les duobus rectis, ⁊ non per cõſenſũ ⁊ placitũ acceptum. Nã ſi quis põt vle per ſeipm mobile oſtendere aĩum imoꝛtalez, illo mõ oſtendendũ eſſet, vt ꝟo affirmatiuũ ex cõſenſu demõſtrauit eſſe conſtruendũ, ſic ẽt vle negatiuum ex cõfeſſo eſt cõſtruẽdum. Nã ſi fuerit ꝑpoſitum oſtẽdere ꝙ nulla aĩa eſt imoꝛtalis cõſtruentes hoc aſſumemus hoc ſi queuis anima moꝛtalis etiã oẽs ſic ſe habẽt, ⁊ oſtẽdentes aĩas plãtarũ eſſe moꝛtales, habebimus etiã per ꝯceſſionẽ ꝙ etiã omnis eſt moꝛtalis. Hęc q̃dem ſi latuerint multipl'r dicta opꝫ facere, ſi ꝟo non latuerint, ſed eſt notũ, id qđ multipl'r dicitur, inquit diuiſionem ipſius faciẽtem, vel in ſingulis ſignificatis ſimiliter ſe hñs oſtẽdere dictũ, ⁊ ſic deſtruere poſitũ, vt ſi de hoc philoſophandũ eſſe demõſtrarent, vel rurſus ꝙ in nullo ſi fuerit poſitũ affirmatiuũ, vt ſi fuerit poſitum decẽs eſſe ſapientẽ ciuilia tractare, qđ cũ notum ſit ęquiuocum eſſe ipm decẽs diuidendũ eſt in ſignata. ſ. bonũ, neceſſariũ, ⁊ vtile oſtẽdendo ꝙ ſm neutrũ ſignificatoꝝ ſapiens ciuilia tractabit. Si ꝟo oſtẽdendũ eſt ꝙ non ſit decẽs, rurſus oſtẽdentes ꝙ ſm ambo ſignata ſapiẽti ſit tractãdũ ciuilia ſi nõ poſſibile fuerit ſm ambo ſignata, vel cõſtruere, vel deſtruere poſitum, tũc opꝫ diuidere ⁊ oſtẽdere ſm aliqđ ſignificatoꝝ, ſic ſe habere ipm, ⁊ ſm aliqđ oppoſito mõ, ſed nõ ſimpl'r vt poſitum fuerat, ceu ſapientes ciuilia tractare ſm bonũ eſt decẽs, ſed nõ ſm vtile. Naꝫ ſic oſtendemus ꝙ neutrum ſimpl'r, veruꝫ dicens velut de duobus exiſtentibus ſignificatis, hoc quidem ſed hoc non, adiecit.

Eadem autem ratio eſt, etiam ſi plura ſint, in quę diuiditur.

Nã rurſus ſimil'r dicemus ꝙ alia quidem, ⁊ alia nõ.

Rurſum quęcũq3 non ſm ęquiuocationeſ dicũtur multipliciter, ſed alio modo. Ut diſciplina eſt vna plurium, aut vt finis, atq3 vt eius, quod ad finẽ, vt medicinalis eius, qđ ſanitatem facit, vt qđ cibat. aut, vt amboꝛum finium, veluti cõtrarioꝝ eadeꝫ diſciplina. (Nihil eniꝫ magis finis alteruꝫ altero) aut vt ei', qđ per ſe eſt, ⁊ eius, qđ per accidẽs, vt per ſe quideꝫ quoniã triãgulus tres angulos habꝫ duobus rectis ęquales. per accidẽs aũt, quoniã ęquilaterus. Cuꝫ enim accidat triangulo ęquilatero triãgulum eſſe, per hoc cognoſcimus, quoniã duobus rectis ęquales hꝫ. Si ergo nullo modo contingit eãdem eẽ pluriũ diſciplinam, manifeſtum, quoniaꝫ oĩno non contingit eſſe. Aut ſi aliquo modo contingit, manifeſtum quoniam contingit.

Quia multipl'r dictoꝝ alia habẽt q̃deꝫ in noĩbus duplicitatem quę appellamus ęquiuoca, ⁊ quędã in oꝛõne q̃ nos ipſis eſt appellare amphibologica. Cũ itaq3 dixerit quomõ opꝫ arguere ad ꝑblemata in q̃bus aliqđ ęquiuocum ponit, nunc dicit de hñtibus duplicitatẽ in oꝛatione. i. de amphibolis, ⁊ quomõ in his etiã cõſtruemus ⁊ deſtruemus ꝑblema ſubſcribit. Nam oꝛatio dicẽs eãdeꝫ eẽ ſciẽtiaꝫ pluriũ ſignat plura, ⁊ eſt amphibola. Vel eniꝫ ſic de pluribus eadẽ ⁊ vna ſcientia vt finis ⁊ eoꝛuꝫ ante finẽ, ceu edificatiua, ⁊ domus eſt ſcientia vt finis, ⁊ quę domus ſit quę ſunt ante finẽ, igiť pluriũ eadẽ ſcientia. Simile ⁊ medicina eſt ſanitatis, ⁊ eoꝝ quę efficiũt ſanitatem, vt dietę, ſectionis, vſtionis. Dicitur rurſus vna ſcientia plurium ⁊ finiuꝫ, vt dicimus ꝯ̃trioꝝ vnã eſſe ſciẽtiã, ceu ſanitatis ⁊ moꝛbi medicinã, ⁊ muſiceꝫ harmonię, ⁊ incõſonãtię, ⁊ gymnaſticẽ. ſ. exercitatiuã bonę habitudinis ⁊ malę. Nã q̃ ſciuerit bonaꝫ habitudinẽ ⁊ malam nõ ſic ambo hęc ſciuit, vt aliud ſit effectiuũ ⁊ aliud finis, ſed velut ambo fines. Nam vt bona habitudo eſt eoꝝ qui bona potiũtur habitudine finis, ſic etiam mala habitudo eoꝝ qui in aduerſaꝫ incidit. Si ergo exercitatiua eſt hoꝝ amboꝝ ſcientia, ꝑfecto erit ſcientia duoꝝ finium. Etenim nõ finis vtriuſq3 cognitio ⁊ factio male habitudinis, ſed ipſa mala habitudo eſt finis, q̃re q̃ habet ſciam tãq3 finis ꝑfecto eiuſdeꝫ ſciam haberet. Nam nihilomagis bona habitudo finis eſt eoꝝ qui bona habitudine potiuntur, q̃3 mala habitudo efficientium male habitudinis, ⁊ ſm aliud ſignificatum dicitur vna eſſe pluriuꝫ ſciẽtia, quãdo huius q̃dem per ſe fuerit, hui' ꝟo per accidens, nã dicitur ſciẽtia nõ ſolum hoꝝ eẽ ꝙ quorum eſt principal'r, ſed etiaꝫ accidentiũ his. Nam medicina eſt ꝑncipal'r ſanitatis cognoſcitiua, tñ per accidens boni coloꝛis ⁊ inſpirationis bonę quę accidit ſanitati ⁊ ſano, quinimo ipſius exiſtentię, nã hoc accidit ſanitati. Rurſus hui' opoꝛtere cõfoꝛtãdũ ſenſim refici, vel egrotantẽ leuiter cibare ꝑ ſe medicina cognoſcitiua eſt, verũ ipſius opoꝛtere q̃dã afferre vt melicraton ꝑtinet ad ſcientiam de reficiendo languẽtes, vel his velut leuib' cibare vt piſcibus per accidẽs. Nam accidit ipſi perito de reficiẽdis egris vti leui cibo, ⁊ eo qui optime ſpei eſt in ſalutem languidi. Item geometra per ſe q̃dem ſciuit ꝙ triangulus hꝫ angulos ęquales duobus rectis, ſed ꝑ accidens ꝙ iſopleuri equis. ſcꝫ laterib' triangulus. Nã talis triangulus ꝑopter rõne non hꝫ ęquales duob' rectis, ſed quia triangulus qui ineſt triangulo equis lateribus conſtituto. Sciens igiť per ſe ſm ꝙ triãgulus eſt per accidens ſciuit ꝙ ęquilaterus ſic ſe hꝫ, nam accidit triãgulum ęqualiuꝫ lateruꝫ triãgulum eẽ, quia igiť oꝛatio hęc plura ſigñ ⁊ amphibola ambiguaq3 erit, vt oſtenſuꝫ eſt. vt opꝫ in ęquiuocis ſic etiaꝫ in hac ⁊ vl'r in ambiguis oꝛationibus facere. Nã ſi ſm nulluꝫ ſignatoꝝ oſtenderimus vnã eſſe aliquoꝝ plurium, deſtruximus vle. ſ. eãdem eſſe ſciẽtiam pluriuꝫ exiſtẽtium, vel oſtẽdentes ſm aliqđ ſignificatoꝝ ꝙ nõ ſit eadem pluriũ hoꝝ ſcientia, rurſus deſtruemus vle affirmatiuum. Rurſus ſi fuerit poſitum hoc. ſ. ſciẽtiam hãc non eſſe pluriuꝫ exiſtẽtium oſtẽdentes ſm aliqđ ſignificatoꝝ eandẽ plurium taliũ eſſe ſciam, rurſus deſtruemus poſituꝫ, vt ſi quis diceret medicinam eſſe ſciẽtiam ſanitatis ⁊ bonę habitudinis, ſi oſtenderimus ꝙ neq3 huius vt effectiui, ſed huius vt fi

nis hoꝝ eſt,neqꝫ vt duoꝝ finiuꝫ.Non eniꝫ eſt bona ha-
bitudo cõtraria ſanitati,nec finis oppoſitoꝝ ipſis ſanis
quę ſunt morbida,ſic neqꝫ eadeꝫ eſt plurium vt finium,
ſed neqꝫ huius quidem per ſe,ꝛ huius per accidẽs.Nõ eniꝫ
accidit ſanitati bona habitudo,profecto tollemus poſi
tum.Similr rurſus ſi qs diceret artem edificandi eẽ do-
mus ꝛ ſanitatis ſciẽtiam,vt ꝟo in hoc exemplo,ſic etiã
opꝫ facere in oibus ambiguis hiuib' quãdã qſtionẽ.

**℃ Diuidere autẽ quotuplicitèr vtile, vt ſi vo-
luerimus conſtruere , talia pręſtatuẽda ſunt,
quęcunqꝫ contingunt ꝛ diuidenduꝫ in ea tã-
tum quęcunqꝫ vtilia ſunt ad conſtruendum.
Si autem deſtruere,quęcũqꝫ nõ contingũt,
reliqua ꝟo omittenda. Id autem faciendum
in his,cuꝫ latuerit,quotuplicitèr dicuntur.**

℃ Inquit autẽ oportere diuiſioneꝫ faciẽtem taliũ ꝛ ſic di-
ctorum nõ diuidere in omnia ſignificata,ſꝫ in vtilia ad
propoſituꝫ.Nam ſi erit ꝓpoſitum nobis cõſtruere pro-
blema in hęc in quibus poterimus oſtẽdere ꝓpoſituꝫ ꝛ cõ
ſtruere diuidẽdum eſt.Si autem deſtruere rurſus hęc ſu
mẽduꝫ eſt in quibus poterimus oſtẽdere ꝙ nõ ineſt po-
ſituꝫ.Nam ſi fuerit poſitũ medicinaꝫ eſſe ſanitatis ꝛ bo-
ni coloris,diuidentẽ illud pluriũ eſſe eandeꝫ ſciam vel
vt finiuꝫ,vel huius quideꝫ vt finis,alterius ꝟo vt ad fi-
nem.nam ſm neutrũ hoꝝ modoꝝ medicina ſanitatis,
ꝛ boni coloris eſt,opꝫ deſtruere ꝓblema.Si aũt aliquis
rurſus diceret non eſſe medicinã ſanitatis,ꝛ boni colo-
ris,oſtendet ꝙ etiaꝫ ſcientia non plurium eſſe dicitẽ,quã
huius per ſe,ꝛ huius per accñs.Sic autẽ ꝛ medicina pro
poſitoꝝ eſt,põt autẽ aliquis ꝛ velut vniuerſale dictũ h
ſcꝫ.Diuidere autẽ quotuplr de oibus quę dicũtur mul-
tipliciter intelligere vt quibuſdaꝫ viſum eſt,ꝛ nõ in h ſolo
ſcꝫ ſciam eſſe vnaꝫ pluriũ,nam cum duplex ſit hoc ſcire
oẽm qui plures accipit calculos viciſſe.vel enim quate-
nus determinatũ eſt hoc vlẽ,vel qa oẽs accipiũtur pro
ſingulis ꝙ quidẽ fieri nõ põt vt in hoc deducẽtes oſten-
dunt,ꝛ tñ hic viciſſe nõ ſciuit,igr non oẽs viciſſe qui ac
ceperint plures calculos ſciunt.Simile hoc eſt,de quo ẽt
Theophraſtus in loco de his quę multiplr dicunt,me-
minit,vt ſcire oẽm triangulũ ꝙ duobus rectis ęqles ha
bet tres angulos.vel enim vt vniuẽ,vel vt oia ſingula-
ria,volẽtes igitur deſtruere ꝙ geometra ſcit oẽm trian
gulum habere tres angulos ęqles duobus rectis tradu-
cenda eſt rõ ad ſingularia.Etenĩꝫ hoc ſignificat,ꝛ acci-
pientes ꝙ illud qd nesciunt aliqs ꝙ eſt triangulus,nec ſi
duobus rectis ęqles habet,ſciunt hoc aliqd pertractan-
tes dicere opꝫ,ꝙ h non ſcimt,igr ſi non ſciunt hñe ęqua
les duobus rectis,igitur non oẽm ſciunt.Oportere itaqꝫ
inqt etiam in his,vt etiã in ęquiuocis ſic facere diuiſio-
nem,ſi latuerit quotuplr dicit.Nam ſi fuerit notuꝫ quo
tupliciter dicit,dephendẽtur qui adducũt quãdam ꝛ diui
ſionẽ faciemus ad vtilitatem noſtraꝫ.Quãdo igr fue-
rint omnia ſignificata nota ponentes in quibus demon-
ſtrabimus ſic ſe hñe,in quibus aũt nõ poſſibile ſic ſe habe
re,vt dixit in ęquiuocis,ſi in oibus ſilr poſſibile fuerit,
nam ſic nõ videbimur abũdare oõnib' ad ꝓblema.

**℃ Et eſſe hoc quideꝫ huius,aut nõ eſſe, ex eiſ-
dem locis aſtruenduꝫ. vt diſciplina,huius qui-
dem,aut vt finis,aut vt eorum,quę ſunt ad fi-
nem,aut vt eoꝝ,quę ſunt ſꝫ accidẽs. Vel rur-
ſum non eſſe aliquid ſm aliquem dictoꝝ mo-
dorum.eadem autem ratio,ꝛ in deſiderio,ꝛ
in alijs quęcũqꝫ dicũtur plurium.Eſt eni de-
ſiderium huius,aut vt finis , vt ſanitatis,aut
eoruꝫ quę ſunt ad fineꝫ,vt medicinę conſici-
endę aut vt eoꝝ,quę ſunt ſm accidẽs,vt in vi
no amicuꝫ dulce,non qa vinum,ſed qa dulce
eſt,nam per ſe dulce deſiderat. vinum autem
per accidẽs.Si eniꝫ auſteruꝫ ſit,nõ amplius
deſiderat.per accñs ergo deſiderabat. Vtilis
autem eſt locus hic.ꝛ in his,quę ſunt ad ali-
quid. Pene eniꝫ talia,ea quę ad aliqd ſunt.**

℃ Cuꝫ viſus ſit exẽplo ambiguo,hoc.ſ.eandẽ eſſe ſciẽtiã
pluriũ,ꝛ oſtẽderit ſm quot ſignificata dici poſſit eadeꝫ
eſſe ſcia pluriuꝫ.Etenim ꝙ finis,ꝛ eoꝝ ad fineꝫ,ꝛ ꝙ op-
poſitoꝝ vt finiuꝫ,ꝛ ꝙ huius velut per ſe,ꝛ huius ꝑ acci
dẽs,vniuerſalr inqt ex his locis cõſtruẽdũ vel deſtruẽ-
dum eſſe ꝛ hoc,huius,vt ſi medicinã effectiuã ſanitatis
vel prorſus voluerimus alicuius ſciaꝫ cõſtruere,demõ-
ſtrabimus ſm aliqd hoꝝ medicinã eſſe effectiuã ſanita
tis,vel ꝙ ſi fuerit oſtenſuꝫ ipſa ſciẽtia.vel eniꝫ ſanitatis
ꝛ finis,erit autẽ ꝛ morbi vt cõtrarij ipſi fini,vel vt ad fi-
nem ceu cuiuſdã ſanitatis efficientiũ,vel ſic vt per acci
dẽs,vt boni coloris tñqꝫ ſi neqꝫ ꝓpoſiti velut ꝯferẽns ad
finem medicina eſt ſcia,neqꝫ vt finis,neqꝫ vt per accñs,
neqꝫ ſi principiũ erit medicina ꝓpoſiti,quod igr medi
cina nõ eſt ſciẽtia de cãnibus ꝛ rubris oſtẽdimus,quia
neqꝫ hęc qcqꝫ cõferũt ad fineꝫ hunc medicinę,neqꝫ ſunt
fines eiuſdẽ,neqꝫ hęc accidũt alicui illorum,vel fini,vel
alicui eoꝝ ad finẽ.Similr ſi qs diceret rhetoricẽ ſciẽtiã
eſſe iuſtoꝝ oſtẽdentes ꝙ neqꝫ vt finis eſt.Nõ eniꝫ h eſt
vt finis rhetorices,neqꝫ vt effectiui ipſius finis.nõ eniꝫ
iuſta ſunt effectiua rhetorice finis,deſtruemus ꝓblemã,
nam neqꝫ per accidẽs eſt ipſius.Nõ eniꝫ accidit fini rhe-
toricę iuſtum.Rurſus ſi appetitus alicuius diceret, vel
eius erit vt finis,vel vt eoꝝ ad fineꝫ,vel per accñs,nam
vnius erit appetitus,vel vt finis erit vt ſanitatis, vel vt
eaꝝ quę ad fineꝫ,vt ſecari vel purgari per quę ſanitas
ſit,vel per accidens vt dulcis amicus vinũ appetit.Nõ
eniꝫ qua vinũ,ſed qa dulce per hoc ipm vt amicus dul-
cis appetit.Naꝫ accidit hoc eſſe ab ipſo deſideratũ,ꝛ h
dulce erat vim eſſe,nam ꝙ nõ quatenus vinum deſide-
rat ipm ex hoc liquet,qa dulcis amicus vinũ auſteruꝫ
nõ appetit quãqꝫ ꝛ ipſum nõ ſit nihilominus vinũ.Item
oſtẽderetur ipm appetere vinũ nõ ob vinuꝫ ipꝫ,ſed ob
dulcedinẽ.Cęteꝝ illud,ꝛ in alijs qcũqꝫ dicũtur pluriũ,
apponitur ne ſoluꝫ de ſcientia ꝛ appetitu ſit ſermo quę
ſolum ſint pluriũ hoꝝ ꝑdictoꝝ;vel vt finis,vel vt ad fi-
nes,vel per accidẽs.Itẽ ꝛ ſi aliqua alia pluriũ ſint alioꝝ
quorũdam ꝛ nõ hoꝝ,vt ſenſus,naꝫ cũ ſit pluriũ aliorũ
eſt,nam pluriũ eſt ſenſus,qd vel ꝓpriꝫ vel cõis,vel ipſi'
per accidẽs,ꝛ hęc ſic oſtendũt.Vbi gratia ꝙ non eſt au-
ditus receptiuus coloꝝ,naꝫ neqꝫ vt ꝓprius ſenſibilis,nã
proprius ipſius ſunt ſtrepitus,neqꝫ vt cõis,naꝫ color nõ
eſt ſenſibile cõe,nam ꝓpriuꝫ eſt alicuius ſenſus ꝛ nõ cõ-
mune,ſed neqꝫ ſm accidẽs.Nõ eniꝫ accidit ſtrepitui co-
lor.Iteꝫ oſtẽdas vacuũ non eẽ cauſam motus dicta cau
ſa quadruplr,ꝛ ſm nulluꝫ modoꝝ vacuũ eſſe cãm mo-
tus.Hũc quoqꝫ locũ inquit eſſe vtilem his quę ſunt ad
aliqd,naꝫ dicere aliqd alicuius,ꝛ aliud alteri' eſt in his

quę ſunt ad aliqd,ſic etiā ſi aliqs diceret quēdaꝫ morbū deſtruemus,oſtendentes ꝙ nec vt finem, nec vt id ad finem appetit, neqꜫ per accidens aliquis poteſt appetere morbum.

¶ **Amplius transſerre ad euidētius nomē. vt pro exacto in opinione/clarū, ⁊ pro curioſitate/cupiditas ſuperfluarum rerum. Euidētiori eniꝫ facto,bene argumentabilis eſt poſitio. Eſt auteꝫ hic locus ad vtrūqꜫ cōmunis, ad conſtruendum, ⁊ ad deſtruendum.**

¶ Hic locus ex trāſlatione,nam qa omne ſit magis argumētatio cōueniens cū ſit euidētius ꝓinde inqt trāſſerendū eſſe occultius in euidentius, ⁊ ſic arguere periclitandū eſt. Nam magis dubitabilioꝛ ad euidēs ſit argumētatio,ſimilr quoqꜫ trāſlatio in euidēs vtilis eſt ad cōſtructioneꝫ ⁊ deſtructionē. Eteniꝫ deſtruere volētes aliquid trāſſerētes ad euidētius demōſtrabimus facilius, ſimilr ⁊ ſi cōſtruere voluerimus. Nā volentes deſtruere ⁊ oſtēdere ꝙ ſtudioſus nō eſt curioſus trāſmutantes curioſitateꝫ in ipſaꝫ negotiatiōe admoduꝫ cupida facile deſtruemus ꝓpoſituꝫ. Naꝫ curioſus nondū videt̄ ſignificare euidēs peccatuꝫ,ſiqdem curioſus eſt is qui in multis negotijs eſt inuolutus atqꜫ implicitus. Pōt etiaꝫ hoc a fortuna q̄daꝫ aduenire, ſed negotiatio admodū cupida ⁊ auida ml̄ diſpōnem ⁊ ꝓprietatē ad negotia indicat inſuper etiā ſtudiuꝫ ⁊ electionē ꝙ lōge eſt alienū a ſtudioſo. Rurſus autē ſi volumus cōſtruere ꝙ ois opinio ſtudioſi exacta ⁊ diligēs eſt, qa exacta nondū nota eſt. Naꝫ videtur etiā ſignificare neceſſariū ſignare, nam exacta videt̄ eſſe quę per neceſſaria ſit, qđ non ois ſtudioſi opinio hꝫ, nā ſūt opiniones ſtudioſo, ⁊ de contingētibus transſerentes exactū in apertū, vel in verū facilius ⁊ ꝓmptius ꝓpoſituꝫ oſtēdemus. Nam ois ſtudioſi opinio plana ⁊ dearticulata ⁊ vera eſt, ſimilr etiā expoſitā ad aliquā opionē ꝓpaꝫ de aliquo, vt de voluptate q̄lis eſſe ipſi videt̄ oñdem᷒. Nā qui dicit exactā eē ipſi᷒ opionē nōdū notū dicit. Si autē exactū mutauerit ĭ euidēs aliqs notū faciem᷒ qđ diceret, poſſumus etiā oſtendere ſtudioſos eē cupidos negocioꝝ mutantes auidam negocioꝝ tractationē in ipſaꝫ multoꝝ negocioꝝ tractationem. Naꝫ ipm indagare atqꜫ inqrere de celeſtibus ⁊ his quę natura cōſtant eſt tractare multa, multiſqꜫ implicitum eē, talis aūt eſt ſtudioſus, ſed ſtudioſi opinionem non euidentē trāſmutātes euidēs in exactū, nam ſi exactuꝫ eſt neceſſarium, ⁊ nō omnis opinio ſtudioſi exacta erit, quare nec plana erit, vnde h̄ loco vtētes poſſumus oſtendere, aliquādoqꜫ deꝫ ꝙ ſtudioſus non tēperās mutantes tēperantem in cōtinēteꝫ. Nam ſi cōtinentis partes animę inter ſe nō cōſonant, ⁊ ſtudioſi partes aīę conſonāt, igitur ſtudioſus nō erit cōtinens, q̄re nec tēperās ſi idē eſt tēperātia ⁊ cōtinētia. Rurſus aliqs pōt oſtēdere ſtudioſuꝫ cōtinētē trāſſerēdo cōtinētiā ĭ tēperātiā, ſiqdē ſtudioſus in cōſono ⁊ cōueniēti cōſenſu potētiarū animę adinuicē ſit, ſed potētiaꝝ aīę īter ſe ꝯſenſus eſt tēperantia. Sic etiā Demoſthenes cū voluiſſet ꝓbare ꝙ nō ſunt agende grę Philippo ob ea quę dedit, mutauit, trāſtulitqꜫ ipm dedit in ipm reddidit. Iteꝫ cū voluiſſet Tucidides excitare Athenięſes ꝯ̄ Mitylenęos trāſtulit ipſoꝝ diſtantiā in trāſmigrationē. Et cōſuetudo eſt plena tali vſu mutātes ſemꝑ nomina in ea quę ſunt apparentioꝛa vt ſecare, ĭ diuidē ⁊ comedere in māducare, ⁊ ſubridere in ridere. Itē transſerunt etiā aſtutum in prudētē, ⁊ audacem in virileꝫ, ⁊ māſuetū in ignauuꝫ ⁊ imobileꝫ. Item liberalē in ꝓdiguꝫ, ⁊ economicū.ſ.euꝫ q ſtudet recte adminiſtrare domū in ipꝫ illiberalē, ſic etiā Callicles in Gorgia apud Platonē temperatos trāſſert in ipſos inſenſatos ſtupidoſqꜫ.

¶ **Ad oſtēdenduꝫ autē contraria eideꝫ ineſſe. conſiderandū in genere. vt ſi volumus oſtēdere, quoniā eſt circa ſenſuꝫ rectitudo, ⁊ peccatum ſentire quidem iudicare eſt. Iudicare autem eſt recte, ⁊ non recte. Et circa ſenſum vtriqꜫ erit rectitudo, ⁊ peccatum. Nunc ergo ex genere circa ſpecieꝫ demonſtratio ſit, nam iudicare eſt genus ipſius ſentire, qui nāqꜫ ſentit, aliquo modo ſentit. Rurſum ex ſpecie generi. quecūqꜫ eniꝫ ſpeciei inſunt, ⁊ generi. Ut ſi diſciplina praua eſt, ⁊ ſtudioſa. ⁊ diſpoſitio praua ⁊ ſtudioſa. Nam diſpoſitio diſciplinę genus eſt.**

¶ Locuꝫ quēdaꝫ nobis aſſignat quo vti poterimus ad ꝓblemata in qbus ꝓponitur oſtēdere ꝯ̄ria eidem ineſſe, ceu ꝙ circa ſenſum eſt rectitudo ⁊ defect᷒, vel circa opinionē verum ⁊ falſitꝫ. Hic autē locus inqt cōſiderāduꝫ eſſe in genere ꝓpoſiti ꝙ ſi fuerit genus ipſius ꝯ̄ria iſunt, ⁊ ſi fuerit hoc ita ſe habēs eodē vtentes demrabim᷒, qa etiam circa ꝓpoſitū ſunt ꝯ̄ria, ceu qa ſentire eſt iudicare aliqd. Nam genus ſenſus eſt iudiciū, nam iudicam᷒ non ſolum ſenſu, ſed etiā recte. Et iudicare poſſumus recte ⁊ male, quocirca etiam ipſi ſentire ambo inſunt, rurſus ſi appꝛhenſio eſt vera ⁊ falſa erit etiā opinio. Nam ſpecies appꝛhenſionis exiſtimationiſue eſt opinio. Sic igit̄ a gn̄e incipientes de ſpē poſſumus oſtēdere ꝙ cōtraria eideꝫ inſunt. Itē etiaꝫ ecōtrario a ſpē incipiēdo poſſumus oſtēdere de genere. Naꝫ ſi quęratur an diſpō ſit praua ⁊ ſtudioſa inuenientes in aliqua ſpecie alicuius diſpōnis hęc ambo per eādem oſtēderemus, ꝙ etiam diſpōni ambo inſunt, vt qa ars eſt ſpēs diſpōnis, naꝫ diſpoſitio ſolū ſcientię ⁊ artes, ſed etiā virtutes, ſed ineſt arti prauū ⁊ ſtudioſum, nam artiū alię ſunt prauę, alię vo ſtudioſę, naꝫ noīe ſcientię cōmunius ꝓ arte vtitur, ineſt etiaꝫ diſpōni cum ſit genus artis prauuꝫ ⁊ ſtudioſum, ſimilr rurſus ſi opinioni falſum ⁊ verum inſunt etiam appꝛhenſioni.

¶ **Primus auteꝫ locus falſus eſt ad cōſtruendum. Secūdus auteꝫ verus. non enim neceſſarium quęcūqꜫ generi inſunt, ⁊ ſpēi ineē. Nam aīal eſt volatile, ⁊ quadrupes, hō autē non. Quęcūqꜫ vo ſpeciei inſunt, neceſſario ⁊ generi. Si eniꝫ homo ſtudioſus, ⁊ aīal ſtudioſum eſt. Ad deſtruenduꝫ auteꝫ ⁊ primus quidē verus, ſcđs autē falſus, q̄cūqꜫ enim generi nō inſunt, neqꝫ ſpēi. Quęcunqꝫ vo ſpēi non inſunt, nō neceſſe eſt generi nō ineſſe.**

¶ Cum dixerit fieri cōſtructionē illius quo dicitur oppoſita alicui ineſſe, ⁊ a genere ſpēi ⁊ a ſpecie generi. inquit. deſcēdentuꝫ a genere in ſpē, ⁊ ſi ꝓpter quid generi oppoſita inſunt ⁊ exiſtimata eadem eidē ſpēi ineſſe falſa ſunt, ſed a ſpē in genere deſcendentia vera eſſe inqt ⁊ huius cām tradit. Nam qa nō neceſſariū eſt q̄cūqꜫ gn̄i

inſunt & ſpēi ineſſe, ob id nō eſt verus p̄mus locus. Naꝫ queçūqꝫ in ſubā generis ſunt cōplētia ipſius eſſe, hęc neceſſario & ſpeciei inſunt, q̄a gn̄a vniuoce de ſpēbus prędicantur, ſed q̄cunqꝫ accidunt generi, non prorſus & hęc vnicuiqꝫ ſpēi neceſſe eſt accidere. Nam accidere generi dicūtur, & q̄cunqꝫ alicui vni ſpēi eaꝝ quę in genere accidunt, vel etiā in ſubſtantia eſt ipſius, ceu aīali accidit album, q̄a cignus cum ſit animal eſt albus. Porro quę dicūtur ſic accidere generi nō neceſſe eſt etiā ſpēi accidere, ſed neqꝫ quęcūqꝫ īſunt generi hinc in ſubā ſunt alicuius ſpēi ſub ipſo, ſed nō ob id & oībus ſub animali, ſed vt accidētia inſunt generi & oppoſita, nā impoſſe eſt in ſubſtātia alicuius generis eē oppoſita, nam ſic ſimul eſſent oppoſita & inſeparabilia inuicē, ſed q̄a eoꝝ quę ſub gñe ſunt, alia talia ſunt, alia v̄o hęc, vt praua & ſtudioſa, vel alba & nigra qua rōne dicūtur oppoſita eſſe in gñe. Iteꝫ eo q̄d diuidūtur oppoſitis differētijs, ſic inſunt gñi. Naꝫ ſic in animali quadrupes & nō, ideo nō ſufficiens eſt ad oſtēſionem huius q̄ oppoſita ſpēi inſunt, oſtendere gñi eadem oppoſita ineſſe. Veritamē qui oſtēdit ſpēi alicuius generis ineē oppoſita, prorſus demōſtrauit hoc. ſ. & generi eiuſdē ineſſe eadeꝫ. Nam q̄a ſpēs ſub genere eſt, neceſſe eſt etiā omnia quę inſunt ſpēi in genere eē, & his quę ſub ipſo, nam vl̄r verum eſt q̄ q̄cunqꝫ in ſpecie ſunt etiā in genere eſſe, nam ſi ideꝫ erat illud in aliquo eē cū hoc omni ineſſe, non eſſet veruꝫ hoc q̄cunqꝫ in ſpē & in genere. Nam rōnale & bipes in hoīe q̄dem eſt, ſed nunime & in animali eſſet, q̄a nō omni aīali ineſt, ſed neqꝫ album eēt in hoīe, q̄a non in omni, naꝫ ꝯ̄uꝫ verum eſſet hoc q̄cūqꝫ in genere etiā in ſpē, ſed q̄a nō idem eſt, nam ſpēs in genere in quo eſt etiam hō in animali, nō tamē omne aīal hō eſt, neqꝫ omne genus ſpēs neceſſe eſt fateri, q̄a q̄cūqꝫ in ſpē ſunt, eadē in genere etiā cōtēta ab eodem, ſed cū oſtendit ad cōſtructiones locum a gn̄ib⁹ de ſpēbus cōſtruētēꝫ falſum eē, & locum a ſpēbus de generibus verū, ecōtra ingt ſe habere in deſtructionibus, nā cum eſſe verum locū dicit q̄ non ineſt generi, idē non ineſſe ſpeciei oſtendit, nam q̄ nō eſt in animali, prorſus neqꝫ eſt in hoīe, ſed illuꝫ locū qui nititur oſtēdere q̄ nō ineſt ſpēi, hoc ideꝫ non ineſſe generi, falſum eſſe aſſerit. nam quadrupes, vel irrōnale nō ineſt homini, nō tamē ob id neqꝫ aīali. Cauſa aūt huius eſt, q̄a in plus eſt gen⁹ q̄ ſpēs. Nā q̄ ineſt alicui exiſtēti in plus q̄ aliq̄d aliud h non neceſſe eſt etiā ineſſe ipſi in minus, & ſub ipſo niſi inſit omni in plus ſe habēti. Quod v̄o exiſtenti in minus & ſub aliquo cōmuni ineſt, hoc neceſſe eſt etiā exiſtenti in plus & cōtinenti hoc ineſſe. Rurſus ecōtra q̄ nō ineſt alicui exiſtenti in plus, neqꝫ alicui eoꝝ ſub ipſo ineſt, nā q̄ ineſt ipſi in minus, neceſſe eſt in illo ſpēs q̄d q̄dem genus ipſius. Si autē aliq̄d non ineſt exiſtēti in minus, non neceſſe nō ineſſe ipſi in plus, naꝫ alicui alij ineſſe exiſtētium ſub genere pōt in illo eē, vt q̄a animali nō ineſt ianimatuꝫ, neqꝫ alicui eoꝝ quę ſub aīali. Silr̄ q̄a hoc ſine ſenſu eſſe nō ineſt aīali, neqꝫ alicui ſpēi eius ineſt. Quod ſi q̄s calūmari p̄dicta tentarit & dixerit homini ineē ipm̄ eſſe ſub aīali, nō amplius autē & animali. Nō eni eſt animal ſub animal, dicēduꝫ eſt q̄ etiam aīali ineſt hoc ſub animali eſſe, nam cui q̄ eſt aīal aliq̄d ineſt, & ipſi animali ineſt, ſed homini qui eſt aliquod animal ineſt ſub aīali eē, quare & animali, nā minime ponebatur hoc in aliquo eſſe, quod in omni eidem eſt.

Quoniam autē neceſſarium eſt de quibus genus prędicatur, & ſpecierum aliquam prędicari, & quęcūqꝫ habent genus, aut denominatiue a genere dicuntur, & ſpērum aliquam neceſſariuꝫ eſt habere, aut denominatiue ab aliqua ſpērum dici. Vt ſi de aliquo diſciplina dicatur, & grāmatica, aut muſica, aut aliq̄ aliarum ſcientiarum prędicabitur. Et ſi aliquis habet diſciplinam, vel denominatiue a diſciplina dicitur, & grammaticam habebit, vel muſicam, vel aliquam aliarum diſciplinarum, aut denominatiue ab aliqua earū dicetur, vt grāmaticus, vel muſicus.

Locus talis, q̄a genera nō ſunt ipſa per ſe, ſed in ipſis ſpēbus ſunt de q̄bus p̄dicantur neceſſariuꝫ eſt ſi genus, vt genus de aliquo p̄dicatur, de eodē etiā ſpēs aliqua p̄dicatur, niſi fuerit p̄xima ſpēs ipſa generis p̄dicari, naꝫ de aīali volatili p̄dicatur animal, non tn̄ ſpecies de ipſo prędicatur, q̄a ipſuꝫ eſt p̄xima ſpēs animalis, q̄d quideꝫ omiſit addere, q̄a neqꝫ vtile eideꝫ ad aſſignādum locū erat, vel etiaꝫ de hoc ſpēs p̄dicatur ſiq̄dem p̄diceť ideꝫ de eodē, ſpēs eq̄dem eſt animalis. Porro cū genera ſint talis naturę, neceſſario ingt. & q̄cunqꝫ dicūtur hīe aliq̄d genus, ideſt q̄bus ineſſe & accidere dicūtur genus aliq̄d his oīno & ſpērum aliqua quę ſub gñe ineſſe & accidere dicitur. Iteꝫ q̄cūqꝫ denominatiue ab aliq̄bus generib⁹ dicūtur, ſic auteꝫ diciť q̄bus accidit genus, neceſſe eſt ēt vt hęc a ſpē aliqua earuꝫ illius gn̄is denoīatiue dici, vt ſi ſciētia alicui ineſſe diciť, neceſſe eſt etiā huic & aliquā ſpēm earū quę ſub ſciam ineſſe vel muſicē, vel grāmaticuꝫ, vel aliquā aliam. Naꝫ ſi nulla ſpēs ſciētię ineſt alicui, nec prorſus ſcia eidem ineſt, ſed ſi denoīatiue q̄s a ſcia diceret vt ſciens, hic quoqꝫ neceſſe eſt etiā ab aliq̄ ſpērum ſcientię denominatiuę dici. Vel eni grāmaticū, vel muſicū, vel geometrā, vel in alia quadaꝫ ſcia. Nam ſi a nulla neqꝫ diceret ſciens a principio, ſed accipiēdo vniuerſale & dicēdo, vt ſi ſcientia de aliquo p̄diceť vel grāmatices, vel muſica, vel aliarū aliqua ſciētiarum p̄dicabitur, mutareť atqꝫ p̄ficiſcerentur ad p̄dicata velut accidētia, dicēdo & ſi quis haberet ſciaꝫ vel denoīatiue ab ipſa ſciētia diciť. Nam quādo ſciētia de aliquo ſic p̄dicatur vt accidens eidē atqꝫ contenta ſub ipſo, de hoc etiam neceſſe eſt vt aliqua ſciarum exiſtētiuꝫ ſub ſcientia p̄dicetur, naꝫ q̄a hoc eſt verum vl̄e illud de quo aliquod genus p̄dicatur, de eodeꝫ etiā aliqua ſpēs p̄dicať, & non pōt eſſe aliq̄d genus ſubſiſtens niſi ſit aliqua ſpēs, ſit veruꝫ etiam hoc cui diciť accidere aliq̄d genus huic accidit etiā aliquid eoꝝ illius generis, & hoc ſiue addēdo cū illo ineſſe & accidere gn̄is p̄dicationem faceret, ſiue etiam nō adderetur ipm̄ ineſſe, verū denoīatiue ipſ a genere diceret, naꝫ denominatiuę p̄dicationes, vt dixit etiam in principio huius libri ſit ab accidētibus.

Si igitur aliquid ponatur dictum a genere q̄uolibet, vt aīam moueri, conſiderandū eſt, ſi ſm̄ aliquam ſpērum motus contingat animam moueri, vt augeri, vel minui, vel corrūpi, vel generari, aut quęcūqꝫ ſunt ſpecies alię motus, nam ſi ſm̄ nullam, palam eſt, quoniā non mouetur. Hic autem locus cōmunis eſt ad vtrūqꝫ, & ad conſtruendum, & ad deſtru-

endum. Si enim ſm aliquam ſpecierū mo-uetur, manifeſtum, qm̄ mouetur/ & ſi ſm nul lam ſpēm mouetur, palā, qm̄ non moueat̄.

¶ Illud quolibet indicatiuū eſt huius, ſiue denoīatiue, ſiue etiam addatur eidē ineſſe genus, & exēplo denomi natiui vſus eſt, naȝ animā moueri dicendo denoīatum a motu cuȝ ſit moueri, ꝑdicatur de anima, ſimilr̄ autē & ratio, ſi animę ineſſe vel accidere aliqs diceret ipm̄ mo ueri. Porro hoc exiſtēte ꝓblemate, opȝ reſpicere ad ſpe cies motus, quę ſunt/auctio/minutio/latio/alteratio/ge neratio & corruptio. Naȝ cōius & nunc dicit hos motus, perinde ac motus ſit genus, & ab aliquo hoꝝ motuum animę ſi poſſibile eſt denoīatiuaȝ efficere ꝑdicationeȝ, quo etiaȝ modo cōſtrui poterit ipſam moueri, ceu ſi fit, ſi interituȝ hȝ anima, ſi augetur, ſi minuit̄, ſi alteratur, ſi fertur, ꝙ ſi nullus hoꝝ motuum ipſi ineſt, deſtrueret̄ & poſitū a principio .ſ. ipſam moueri. Quod ſi ſm Xeno cratem aīa eſt numerus ſeipm̄ mouēs, vel ergo ipſum augeret̄ ab eodē vl' minueret̄, vel alteraretur, vel ferre retur, vel interiret, vel generaret̄, ſed neq3 aliqd ſeipm̄ auget. Nam ab aliquo addito auctum auget̄, qd̄ eſt ex id qd̄ augetur. Item id qd̄ augetur vel minuitur, vel al teratur incideret in aliū numerum, & ex ſua ꝓpria ſuba exiret atq3 ſic egrederetur ex ſuo eſſe qd̄ erat. Item nec aliquid ſeipm̄ generare nec corrūpere pōt, minimeq3 a ſeipſo, quare nec numerus pōt. vel ſic diffinitio aīę eſſet deſtructa & diffinitiuū ꝓblema. Quod ſi qs diceret ac cidere ſubę animę exiſtenti ipm̄ moueri, oſtēdentes ꝙ nec augetur, nec minuitur, nec ſm locum mouetur, nec fit, nec corrūpitur, nam nullū incorporeuȝ pōt ali quid hoꝝ pati. Itē oſtēdentes ꝙ nec alteratur, qa alte ratio eſt ſm ſenſilis differētias, quas non recipit aīa cū ſit incorporea, tollemus ſic etiā & deſtruemus poſitum. Itē ſi quis diceret deū pati, opȝ ipſum vel letari, vel tri ſtari, aut metuere, vel deſiderare, qd̄ ſi nulluȝ hoꝝ deo ineſſe cōſentaneuȝ eſt deſtrueretur etiā ipm̄ eſſe paſſibi lem. Rurſus ſi peccās aliquis inuitus peccare diceret̄, oportet ipm̄ vel vi, vel ignorantia peccare. Nā hę ſunt ſpēs inuiti inuolūtariq3, qd̄ ſi vi, oportet eū extrinſecaȝ cām habere, & nihil ipm̄ cōferre ad hoc, nam tale eſt il lud qd̄ vi fit, ſi ꝟo per ignorantiā, opȝ ſingula ignorare in qbus conſiſtit actio. Nam qui peccat vl'is ignorātia, & ſi ignorando peccat, nō tn̄ per ignorātiam, ſed per ſe ipm̄ peccat, naȝ ipſe talis ignorantię eſt cauſa, vt in 3° li bro de moribus ad Nichomacuȝ oſtēſum eſt, quocirca neq3 illi ignoſcitur, ſi ꝟo auditor, nec vi, nec ignorantia peccaret, neq3 inuitus peccaret, ſic certe deſtrueret̄ h.ſ. peccata eſſe inuolūtaria. Poſtremo qd̄ ad deſtructionē & cōſtructionem locus vtilis ſit, perſpicuuȝ eſt, naȝ oſtē dentes ꝙ nulla ſpēs generis ineſt ꝓpoſito, deſtruerem⁹ ꝓblema, qd̄ ſi oſtenderet̄ aliqua ſpēs gn̄is ineſſe propo ſito, conſtrui poterit genus ineſſe ipſi.

Vide Platonē .10. dialogo de legibus. ubi decem ſpēs motus ponit, et vult animā nullo motu corporis prius moueri, ſed decima ſpē diuerſa a ꝓdictis. uñ rōnes Ari. ubi, ꝙ nihil contra Platonē cōcludūt, lege ēt Parmenidē de ſpēbus motus.

¶ Non abundanti autem argumentatione ad poſitionem, intendendum ex definitionibus, aut quę ſunt ꝓpoſite rei, aut quę videntur, & ſi non ab vna, ſed a pluribus. Facile eniȝ de finientibus argumentari erit. nam ad defini tiones facilis argumentatio eſt.

¶ Videtur iaȝ mētionem feciſſe in ꝓdictis de argumen tis a loco diffinitionū, per quę dixit. Alius eſt facere dif finitiones accidētis & cui accidit, vel amboꝝ ſm vtrūq3 vel alterius, nam a diffōnibus velut ab euidētiorib⁹, in eo quoq3 loco putauit argumētatiōes ſumēdas eē. Hęc autē idē etiaȝ dicit, vnde hoc nō diffinibile, ſed p diffi nitionem accntis eſt deſtructio & ꝯſtructio, hęc aūt ſunt diffinibilia in qbus q̄ritur ſi diffinitio eſt poſituȝ, ſȝ vſus diffinitionis nō diffinibile eſt. Eſſet itēȝ additū ob locū hunc illud pluribus eiuſdē diffinitionibus vtēdū eſt, nō qd̄ vere plures ſint eiuſdē diffōnes, ſed ſm opinionem. Nam ob id adiecit, aut quę vident̄, nam adductis diffi nitionibus ꝓpoſiti putat vtilius eē accipientes ad ꝓpo ſituȝ oportere ab hoc arguere ad ꝓblema poſitū, qd̄ po ſitionem dixit. Rurſus aut cōſtruendo ipm̄ aut deſtru endo idē euenit. Itēȝ argumētatio facilis eſt a diffinitio nibus cū multas habeat occaſiones, ceu poſito hoc ęq̄ lia eſſe infinita, diffiniendū eſt ęq̄le, vt nobis ſit vtile ad ꝓpoſituȝ, ideo opȝ deſtruētem ꝓblema ſic diffinire ęq̄ lia ſunt quę ęq̄libus partibus cōſtant. Nā ſic nō poſſunt eſſe infinita eo qd̄ a principio infinita non poſſunt men ſurari. At ſi voluerimus cōſtruere diffiniemus ęq̄lia eē quę nec ſeſe excedāt, nec deficiunt. Nam ſic ſe hn̄t etiaȝ infinita inter ſe, ſed opus eſt his qui nō abūdāt argumē tis e plures diffōnes ſumant eiuſdē, naȝ a pluribus faci lior ſit inuentio ad ꝓpoſitum ceu q̄ſitum ſit, ſi voluptas bonum ſit, cuius plures ſunt aſſignādę diffōnes, hęc ꝙ ſit lenis motus, atq3 hęc ꝙ ſit generatio in nām ſenſibi lem, vel hęc ꝙ eſt irrōnalis ꝓfuſio, & hęc qd̄ eſt act⁹ ip ſius habitus ſm nām impedibilis, vel aliquid qd̄ ſit fi nis cōſequens vltimos actus, nam pluribus aſſignatis diffinitionibus, facilius abūdabimus etiā ad deſtruen duȝ, porro fieri pōt vt ex traditis diffōnibus de volupta te argueretur ꝙ nō eſt bonuȝ, & ꝙ eſt bonum. Item pōt illud cōtextus .ſ. non abūdanti autē argumentatione di ctuȝ eſſe nō qa de quodā alio loco mētionem faciat, ſȝ velut additum ꝓdicto eſſe, nam ſi diuidentes genera in ſpēs nōdum plane poſſimus deſtruere ꝓblema, eo qd̄ in ſpēbus etiam relinquitur quędā dubitatio, porro dicen tes aīam moueri nō dicūt congrue accipiētes ipſam nō alterari, nam ipſa iraſcitur/triſtatur/& letat̄, diſcit & me minit, ac opinatur, qa igitur dubitabile hoc eſſe videt̄, an ipſa anima hęc patiat̄, vel is qui habet animā ſit qui iraſcitur, vel triſtat̄, vt dicimus. Ingt autēȝ hoc dimittē tes opȝ diffinire quid eſt moueri, & accipientes aſſigna tas diffinitiones moueri & eligentes de his vtilioreȝ ad propoſitū ab hoc argumētum eſt nobis faciendū, vt ꝙ moueri eſt mutare locuȝ ex loco, nam hoc poſito mo ueri, anima moueri nō poteſt, qa nec mouetur ex loco ad locum, quandoquidem hę mutatio de loco ad lo cum ſit peculiaris corporibus.

¶ Conſiderandū autem in ꝓpoſito, quoniaȝ exiſtente/neceſſe eſt poſituȝ eſſe, aut quid eſt ex neceſſitate, ſi propoſitum eſt. Conſtruere quidem volenti, quo exiſtente/propoſitū erit ex neceſſitate. nam ſi illud oſtendetur eſſe, & propoſitum oſtenſum erit. Deſtruere autē volenti, quid eſt ſi propoſituȝ eſt. naȝ ſi oſtē derimus conſequens propoſitum non eſſe, interimentes erimus propoſitum.

¶ Hic locus eſt ex illatione, duplex autēȝ eſt quippe ſit cōſtructiuus & deſtructiuus, naȝ ꝓpoſito quodam ꝓble mate qd̄ volumus, vel cōſtruere, vel deſtruere ingt cō ſiderādum eſſe & q̄rendū quę hoc ſeqtur, & quę rurſus

ipm ſic ſequitur. Et ſi voluerimus ipm cõſtruere, ſumẽ-dum eſt aliqd hoꝝ quod ſequatur ipm. Naꝫ illo ꝓpoſito erit etiã hoc, qa ſeqtur ipſuꝫ, naꝫ ſi añcedẽs ⁊ conſequens ſm ꝓximum dictuꝫ indemõſtrabile exiſtens erit conſtructiuuꝫ erit ꝓblema ex illatiõe ⁊ ſequela, vt ſi fuerit ꝓblema vtruꝫ omnis voluptas bonũ vel nõ. Et voluerimus oſtẽdere oẽm eſſe bonuꝫ q̃rendum nobis erit quid ſequatur hoc. ſ. oẽm voluptatem eẽ bonuꝫ ⁊ illud conſtruendũ eſt, ceu ſi ſeqtur hoc. vꝫ. oẽm voluptatẽ eẽ ſm nãm, hoc ſic ſe habere oſtẽdẽdũ eſt. Naꝫ hoc oſtẽſo erit cum ipſo ſimul oſtẽſum etiã hoc oẽm voluptatẽ eẽ bonum. Similr etiã ſi ꝓbaretur oĩs voluptas virtus eẽ, ſeq̃retur rurſus hoc bonuꝫ eſſe oẽm voluptatẽ, ſic ⁊ Plato in Phedone volens oſtẽdere aĩas apud inferos eſſe ⁊ ſeruari accepit illd qd putant ſeq ex illo. ſ. hoc ex mortuis fiunt viuentes, ⁊ hoc ꝓbant per hoc cõtraria ex ꝯtrãs fiunt, ſed cõtraria ſunt mori ⁊ viuere. Itẽ in Menone volens oſtendere rurſus virtutes eſſe docendas accepit id qd ſeqtur hoc, qd eſt ipſas eſſe ſcientias. nam ſi virtutes ſunt ſciẽtię virtutes ſunt docẽdę, hoc autem qd accepit ſic ꝓbaret, qui optime diſponit animaꝫ oĩuꝫ cõuenientium ⁊ cõgruẽtium ſciam callet, ſed habens virtutes optime diſponitur anima, igitur hñs virtutes callet ſciam oĩum cõgruẽtium, igitur virtus eſt oĩum cõgruẽtiũ ſciẽtia, põt etiaꝫ hoc oſtẽdi cuius prĩa aliqs ſciẽs ẽ, hoc eſt ſcientia, ſed virtutis prĩa ſunt ſciẽtes cõuenientiũ, igr̃ virtus eſt ſcientia. Itẽ rhetores vtunẽ pleriſq; in locis eodẽ arguendi loco. Porro obycientes alicui homicidiuꝫ oſtẽdunt ea quę ſequitur homicidium, ceu ꝙ eſt inimicus ꝙ inſidiator, quod viſus eſt eo tẽpore eoq; loco habere enſeꝫ. Itẽ adulterio quẽdã accuſantes probãt ꝙ comtus ⁊ laſciue ornatus eſt, nam ſic videẽ ſequi, ⁊ vacuum ꝓbãtes putant hoc ſeq motũ, ⁊ ſic motum eẽ accipiunt, ꝓbantes igitur ꝓblema hoc qd ſeqtur propoſitum illud eſſe oſtẽdemus. Si ꝟo deſtrueremus, rurſus aſſumemus quę ſequitur ꝓpoſituꝫ ad deſtructionem, ⁊ oſtẽdentes illa nõ eſſe, deſtruemus etiã ꝓpoſita, nam ſi nõ ſequens, nec ꝑcedens ſm ipm dictuꝫ locuꝫ ſm indemõſtrabilem qui eſt ex illatione deſtructiuus, vt ſi ꝓpoſitum nobis erit oſtẽdere, non oẽm voluptatẽ eẽ bonum oſtẽdentes hoc cõſequens hoc oẽm voluptatẽ bonum nõ eſſe, oſtendemus ꝓpoſituꝫ, vt ſeqtur hoc. ſ. oẽm voluptatem bonũ eſſe id. ſ. etiaꝫ voluptates cinedorum bonas eſſe. Rurſus qa diametruꝫ nõ cõmenſurabileꝫ lateri oſtendere volẽtes ⁊ accipientes cõmẽſurabilem eẽ conſequens, ⁊ oſtẽdentes abſurdũ hoc eẽ, tollemus diametruꝫ eſſe lateri cõmenſurabileꝫ, nam ſeqtur ipm hoc ſcꝫ imparia ęq̃lia eſſe paribus, vt etiã in libro de priori reſolõne oſtẽſum eſt, ſed hoc impoĩe eſt, igitur ⁊ impoſſibile eſt illud qd ſeqtur hoc. Rurſus oſtẽdentes illd qd ſequitur hoc. ſ. vacuum eẽ, qd eſt ęqualis velocitatis inęqualiter grauia fieri, qa hoc abſurdum, tollemus ⁊ deſtruemus vacuũ eẽ. Sic etiã Plato in libro de ciuili deſtruit iniuſtitiã eſſe bonũ conſiliuꝫ accipiens id qd ſeqtur ipſuꝫ. vꝫ. iuſtitiã eſſe malũ ꝯſiliũ, ⁊ oſtẽdens nõ ita ſe habere. Itẽ ꝙ tẽperantia nõ eſt virtus oſtendiẽ ꝑ deſtructionem cõſequentis, hoc. ſ. temperãtiaꝫ eẽ virtutẽ. Naꝫ ſi virtus eſt tẽperantia, cõfeſſa diſpõ eſſet, ſed talis non eſt igr̃ nec virtus. Itẽ ꝙ nec coloris ꝓpria diffinitio eẽ hoc ꝓprium ſenſile viſus ſic oſtẽditur, nam ſi ſic, color eẽt de numero eoꝝ quę ſunt ad aliqd, ſed nõ eſt ad aliqd, igr̃ eſt qualitas, talis autem oſtenſio eſt diffinitiua. Iteꝫ ſi ſequitur hoc. ſ. virtutez ex ſe ſufficiẽtem eſſe ad felicitatem, illud. ſ. cõſentaneũ non eſſe deductionẽ, quod ſi eſt conſentanea deductio non erit ſufficiens virtus per ſe ad fęlicitatem.

Cicero in rhetorica dedit exẽplũ.

Idẽ uide in Ioãne Grammatico primo priorũ.

¶ Amplius ad tempus inſpiciendũ, ſi alicubi diſſonat. vt ſi qd nutriẽ dixerit quis, ex neceſſitate augeri. nutriuntur enim ſemper animalia, augentur autẽ non ſemper. Similiter autem, ⁊ ſi ſcire dixerit quis reminiſci. nam hoc quidem pręteriti temporis eſt, illud aũt, pręſentis ⁊ futuri. ſcire eniꝫ dicimur pñtia ⁊ futura, vt qñ erit defect⁹ ſolis. reminiſci aũt non contingit alterius q̃ pręteriti.

¶ Cum dixerit de loco deſtructiuo ex illatione q ex deſtructione cõſequentiũ fit, adiungit prędicto locũ deſtructiuum illũ a tempore, qui eſt qd ſi poſitũ ex neceſſitate ſequitur aliqd diſſonaret ſm tẽpus tãq̃ exiſtente altero alterũ non ſit. Non eniꝫ amplius eſſent ea quę ſic ſe habent ęq̃liter, ceu ſi fuerit poſitum hoc vt nutritos ex neceſſitate ſequatur auctio, hoc certe deſtruemus oſtẽdentes aliquẽ nutriuꝫ ali ſed minime augeri, nam aĩalia ſeneſcentia nutriũtur, alioquin nõ eſſent, minime tñ augẽtur. Item ꝙ ipm ſcire nõ ſequatur reminiſci, neq; ſciens omnia memoriter teneat ex tẽpore oſtenditur ſiqdẽ memoria ſit duntaxat ꝑteritorum, ⁊ ſcientia etiã pñtiuꝫ ⁊ futuroꝝ. Nam aſtrologus etiã futuri deliquij ſolis vel lunę ſciẽtiam habet. Itẽ ꝙ nõ ſequitur reminiſcentia ipſas diſciplinas, quandoqdem reminiſcentia ſit eoꝝ quę facta ſunt duntaxat, ſed diſciplina etiam futuroꝝ, naꝫ diſciplina eſt de futura eclipſi. Item nec ſenſuꝫ ſeqtur ſciẽtia, naꝫ ſenſus ab ortu natiuitateq; inſunt nobis, ſciẽtię ꝟo poſterius. Item ob idem nec appetitũ ꝺelectio ſequitur, nam poſterius aduenit ꝺelectio, ſed appetitus a natali die, ſic etiam nec ſenſitiuuꝫ ſequitur ſentire, qa dormientes ẽt ſenſitiui ſumus, ſꝫ minime ſentiẽtes ſumus.

¶ Amplius ſophiſticus modus ẽ, ducere ad id, ad quod plurimam habemus argumentorum facultatem. Hoc auteꝫ erit, quãdoq; quidem neceſſarium, quandoq; autem apparens neceſſarium, quandoq; autẽ nec apparens, nec neceſſariuꝫ. Neceſſarium quidem, quãdo negante eo, qui reſpondet aliquid vtilium, ad illud rõnes facit. Contingit auteꝫ id talium eſſe, ad quę copioſam argumẽtoꝝ facultateꝫ habemus. Similr auteꝫ ⁊ quãdo in ductioneꝫ ad aliquid ob poſituꝫ factã interimere conatur. hoc eniꝫ interempto, ⁊ ꝓpoſitum interimiẽ. Apparens autem neceſſariuꝫ eſt, quãdo videẽ quideꝫ vtile, ⁊ accõmodatũ poni, non eſt autem ad id, ad qd fiunt diſputationes, ſiue negãte eo, qui diſputationeꝫ ſuſtinet, ſiue ab inductione ꝓbabili per poſitionẽ ad ideꝫ factaꝫ, interimere conẽ id ipſuꝫ. Reliquum ꝟo, quãdo nec neceſſariũ eſt, nec apparens ad id, ad qd fiunt diſputatiões, ſed vt accidat redarguere reſpondẽtem, verum oportet deuitare poſtremuꝫ dictorum modorum,

omnino

omnino enim ſemotus ꝛ extraneus videtur eē a dialectica. Quare opꝫ ꝛ rñdentē non diſcordē eſſe, ſed ponēdo, q̄ nō vtilia ſunt ad poſitionē, ſignificare opꝫ queçūqꝫ nō vſīr, ponere tñ, naꝫ magis perplexos eſſe (vt plurimuꝫ contingit eos) qui interrogāt, quādo oīa huiuſmodi eis poſita fuerint. ſi nō cōcludant.

Hoc nō ſolū in Protagora Plato fecit, ſed alibi ſepe.

❡ Locus quē nūc tradit, eſt ꝙ transferatur ꝓblema ꝛ rō ad hoc ad qḋ bene abundamus argumentis, queꝫ dixit eſſe ſophiſticum modum, quia ſophiſtis cōſuetudo hęc eſt relinq̄re rōnes de ꝓpoſito, ꝛ traducere ipſas ac trāſferre ad hoc ad qḋ abūdāt argumēntis, vt in Protagora Platonis ipſe Protagoras facit aliquando fabulas q̄ſdā narrando, aliquādo de poematibus rōnem faciēdo in q̄bus pōt abūdare argumentis euitans facere ratiōes de ꝓpoſitis ꝓblematibus ſm interrogationem ꝛ reſpōſioneꝫ, igitur trāſire a ꝓpoſitis ad alia q̄dam, vt abūdet argumentis ꝛ rōnibus, non tñ vtilibus ad ꝓpoſituꝫ plane ſophiſticum eſt, fit autē aliquādo ꝛ nečia tranſlatio ꝛ digreſſio quādo in tale fieret qḋ cōſtructum vtile eſt ad poſitum ex principio, iccirco etiā modū ſophiſticū cum ſit vſus in dialecticis poſuit, nā dialectici digreſſio eſt in talia ꝑ quę oſtēſa illud a p̄ncipio poſitū ſimul ꝓbat̄ ꝛ cōſtruitur. Naꝫ vt ipſe inq̄t, aliq̄n q̄deꝫ in neceſſariū ꝛ vtile ad poſitum ex principio tranſmutatio talis fit, aliquando autem in apparens neceſſarium, ſed minime neceſſarium, aliquando autem in alienum plane, ꝛ neqꝫ neceſſarium ad propoſitum, neqꝫ phantaſiaꝫ neceſſarij hi bens q̄ ſane modus tranſlationis tranſumptionis ue plane eſt ſophiſticus, igit̄ ad nečiuꝫ fit trāſmutatio qñ aliq̄ interrogāte ꝓpōnē nō ꝯferētē ad oſtēſionē ꝓpoſiti reſpōdēs nō ꝯcederet, ſꝫ mutās de ipſa eadē rōnē faceret probādo ipſaꝫ, ꝛ abūdaret ad ipſam argumētis. Nam pꝫ qḋ ꝯſtructio ꝛ ꝓbatio talis ꝓpōnis ꝯfert aliquid ad ꝓblema ex p̄ncipio, ſiq̄dē obtulit ipſaꝫ iterrogās, vt ꝑ ipſaꝫ oſtēdet ꝓpoſitū, vt ſi ꝓblema aliq̄s ꝓbādo ꝫ oēm voluptatē eē bonū, acciperet in oſtēſionē hui⁹, oē ꝙ eſt ſm nāꝫ eſt bonū, ꝛ rñdēs nō ꝯcederet, abūdaret aūt magis ad ꝓbationē hui⁹ iterrogās, ꝛ digrediēs de hoc oē ſm nām bonū eē rōcinaret̄ oñdēdo. eq̄dem partiꝫ qḋ ſm nām vnicuiqꝫ ꝓpriū eſt, ꝛ ꝓpriū vnicuiqꝫ eſt bonū, partiꝫ aūt q̄a illud qḋ eſt p̄ter nāꝫ vnicuiqꝫ malū illi ꝛ corruptiuū ei⁹ ē. Si aūt p̄ter nām malū, illḋ ſm nām, igit̄ bonuꝫ, ſiq̄dē ꝯ̄rio ꝯ̄riū, ꝛ ꝯ̄riū ꝯ̄rio. Nā talis trāſgreſſio vtilis eſt ad poſitionē a p̄ncipio, nā nō cōceſſo hęc, nō poſſet ꝓpoſitum oſtēdi neceſſarium hoc ad poſitionē ex principio. Rurſus volens aliquis oſtendere ꝙ animus imortalis, acciperet quod mouetur ad oſtēdendum, ꝙ etiam a ſeipſo, ſed aliquis non concederet ipſam moueri, ſed qui abūdat ad idem argumentis transferendo ad hoc facit rationes oñdendo ꝙ mouet̄, qḋ partiꝫ itelligit, ꝑtiꝫ diſcit, partim letatur ꝛ triſtatur, ꝛ partiꝫ ſentit ac ſperat, ꝛ partim metu afficit, nā ſi neceſſaria eſt ipſa tranſgreſſio ad propoſituꝫ, ꝛ eſt talis modus trāſgreſſionis inductio, vt dixit in ſecūdo libro de priori reſolutione. Similiter autem ꝛ quando inductionem ad aliquid per propoſitum cum feciſſet, deſtruere niteretur tale eſſet, inſtans cōtra interrogatam propoſitionem velut vtilem ad propoſiti oſtenſionem. Poteſt etiam ſimpliciter non concedi dicendo non eſſe veram propoſitionem dicentē, omne ſm naturam bonum eſſe. Item poteſt inductione idem deſtrui dicendo mori ſm naturam cum ſit, non eē bonum. Similiter etiam algere ꝛ egrotare. Nam nil bonuꝫ eſt ſm placitum, ſed ſm naturam. Cęteruꝫ illud. ſcilicet ob poſitum ſignificaret hoc per ipſam poſitam propoſitionem, nam propoſitio hęc omne ſm naturam bonum eſt, ſed inductio per hanc eandem propoſitionem videtur facta oſtendere ipſam eſſe falſam, nam accipit ſingularia quędā ſm naturam quę palam vident̄ non eſſe bona. Porro qui tranſmutat oſtenſum per inductionem ꝛ poſitum, ꝛ hoc deſtruens ad neceſſarium propoſito tranſlationem facit, ceu ſi dubitans diceret ꝙ non omne ꝙ natura fit ſm naturam, ſed optimum eorum quę fiunt natura, ſed eoruꝫ quę aſſumpta ſunt per inductionem nihil tale eſt. Eadem autem ratio ꝛ ſi aliq̄s volens probare hoc, nullam voluptatem eſſe bonum, acciperet propoſitionem hanc, ꝙ nullum bonum generatio tāq̄ꝫ aſſumpta ſit etiam hęc, ſed voluptas eſt generatio. Poſſumus quoqꝫ ad hanc propoſitioneꝫ ꝛ ſimpliciter inſtare non concedendo. Item poſſumus per inductionem vtendo propoſito facere falſam propoſitioneꝫ quę dicit ſanari cum ſit generatio, eſſe bonum, ꝛ diſcere. Nam hoc ad oſtenſionem eiuſdem propoſitionis a propoſito problemate digredi ꝛ deſtruere poſita per inductioneꝫ oſtendentia ꝙ non ſimpliciter bona ſunt, neceſſarium eſt ad propoſiti oſtenſionem, ſiquidem ſublata eadem propoſitione per inductionem non poteſt illud a principio propoſituꝫ ꝙ nulla voluptas eſt bonū, oſtēdi. Nā hoc deſtructo, nullā ḡrationē eſſe bonū, ꝛ ꝓpoſitū qḋ erat hoc, nullā voluptatē bonū eē tollit̄, igitur neceſſaria in talibus ad ꝓpoſitū tranſpoſitio ꝓblematis hęc ad talia, vel pōt hęc de rñdēte dicere perinde ac ille per inſtātiā deducētē vt abūdet inductione vtat̄, naꝫ videbit̄ neqꝫ is aliq̄d abſurdū facere ſi ꝑ inductionem ad quā abūdat rōnibus tolleret poſitionem. Vel magis dictum tale eſt ob verba hęc, ſimiliter autem ꝛ quādo inductionem ad aliquid ob poſitum factum interimere conatur, nam hoc interempto ꝛ propoſitum tollitur, ꝑinde contextus ꝛ ſcriptura fit cum hoc verbo [factum] ꝛ non faciens. Nam diceretur, ſimiliter autem ꝛ quādo inductioneꝫ ad aliquid facti ob hoc propoſitum, videlicet hoc in quod tranſmutatio fit, ꝛ ad quod abundat argumentis, deſtruere niteretur hoc reſpondens eo ꝙ inſtaret eidem. Nam hoc interempto per quod probabatur propoſitum problema, quod etiam ipſum propoſitum dixit, deſtruitur etiam problema, igit̄ neceſſaria fit in cōſtructionē huius tranſmutatio rationis interrogāti, naꝫ ſi aliq̄d eēt cōſtructū ꝓblema ab interrogāte ꝑ inductioneꝫ, nihilotamen minus dialectici eſt hoc ꝑ inductionē oſtendere ꝓpoſitū, vel per ſyllꝫ. Deinde in ratione inductiua ꝛ accipiente aliquid tale velut vtile ad demonſtratiōeꝫ ad quod abūdat pluribus rationib⁹ diſputans cuꝫ ipſo ad hoc inſtantiam faceret, quo fit vt ei neceſſaria fit conſtruenti ꝓpoſitum tranſmutatio rationis ad hoc, nam ſi reſpondente dicēte non eſſe id qḋ eſt ſm naturam bonum, interrogans per inductioneꝫ cōſtruit ꝛ probat idem accipiendo in vnoquoqꝫ animali, quod quęcūqꝫ ſunt ſm naturam vniuſcuiuſqꝫ ipſoruꝫ ſunt bona, vt ſm naturam, equi ſunt bona equo, ꝛ canis cani, ꝛ leonis leoni. Verum ipſi accipienti, quod etiaꝫ quę ſunt hominis ſm naturam ſunt ei bona inſtaret contra hoc qui fauet oppoſito, ſed qui abundat ad hoc oſtendendum pluribus argumentis, tranſmutabit ſic ob quod abundat pluribus non aliter q̄ꝫ neceſſario, ſiq̄dē ꝫ non

oſtenſo tollitur etiam oſtēſum ex principio hoc.ſ.oē ſm nām eſſe bonū. Oſtēderet aūt hoc accipiēdo omne ſm nām homini vel bonuȝ honeſtiue, aut delectabile, aut vtile, eſſe ⁊ cū vnūquodqȝ bonuȝ perſuaſerit poſt hęc aſſumeret φ oīa hęc ſunt bona. Nā erit huius hoc oñſiuū ad qḋ inſtantia quo conceſſo oſtenditur omne ſm natu ram bonū eſſe, vt fiat in apparēs neceſſariū, ſed non neceſſariuȝ trāſmutatio, quando de aliquo nolatoꝝ in ꝓblemate interrogans faceret rōnem, qḋ tamē nl cōfert ad deſtructionē ⁊ cōſtructioneȝ ꝓblematis. Naȝ faciendo ad tale trāſmutationeȝ efficit ꝓhātaſiaȝ, velut de aliquo vtili ad poſitionem ⁊ ꝓblema faciendo ratiōes, vt ſi ꝓblema fuerit de hoc mūdum eſſe ſphęricū, ⁊ hic diſſereret de hoc ſi vnus vel plures ſint mundi, vel de hoc ſi ſempiternus vel genitus ipſe ſit, vel rurſus exiſtēte ꝓblemate ſi voluptas ſm nām de natura aliqs diſſereret oſtēdendo qd eſt natura, qa oē quod natura ſit alicuius generi ſit, hoc autem facit vel interrogato reſpondēte ⁊ rōnem ſuſtinente, vel etiam negāte idipſuȝ, ceu ſi hec interrogaret, an ei videatur omne φ natura fit alicuꝰ gratia fieri, ⁊ hic negaret, ⁊ ille relinquens propoſitum problema de hoc oſtēderet abſūdans argumētis ad ipſ, vel etiam inductione aliqua ꝓbabili vtēdo non deducta in oſtenſionem propoſiti tāqȝ oſtendēte tale, deinde in inductione vtentes, ⁊ pōne ad quaȝ tranſmutatio fit peri de ac vtile ſit hoc ad oſtēſionē propoſiti φ omne qḋ natura ſit, gratia alicuius ſit, at qui tentat deſtruere hoc inſtat contra ipſum, nam fit tranſmutatio interroganti in hoc tāqȝ in apparens neceſſarium, quod vtebatꝛ hoc vt oſtēſiuo ꝓpoſiti ꝓblematis, vt ſi hic qdem per inductionē ꝓbabileȝ oſtēdit φ omne qḋ natura ſit grā alicuꝰ ſit, φ nō erat neceſſariū ad oſtendendū hoc oē ſm nāȝ bonum eſſe φ erat problema, videbatur tamē neceſſariū, ſed hoc vtente inductione, etiam reſpirare alicuius grā fieri non concederet ſecū diſputans, ſed q ad ħ rōnes facit abſūdans ad idem argumētis, et eſſet trāſmutatio in tale dialectica quę i apparēs neceſſariū eſt. Et loci vſus eſt ad trāſumptionē ⁊ tranſmutationem in tale. Iteȝ aliquādo fit tranſmutatio nec in neceſſarium, nec in apparens neceſſ, ſed in cōtingēs, ⁊ qduis, vt ſi quis ꝓpoſitum oſtenderet φ ſolū honeſtū pulchrūqȝ bonū eſt idagaret peteretqȝ a reſpondente ſi pulchrū ipſi honeſtūqȝ videtꝛ eſſe ⁊ aſſerēte, conaretur oſtēdere φ nō eſt abūdādo argumētis ad oſtēſionē huius, ⁊ redargueret ipſum. Nam plana eſt diuerſitas problematis, ⁊ quia neutruȝ oſtēſorum in oſtēſionem alterius cōferre poteſt eo φ nec neceſſaria, nec vtilia dici poſſint, quando aliqs dimittēdo aliqua ꝓpoſiti oſtēderet q̄daȝ vinoſa oſone, vel ꝑter hiſtoriā dicta, nā talia redargueret. Veꝝ inqt ſuādū eē talem digreſſionem tāqȝ omnino exiſtētem ſophiſticaȝ ⁊ alienam a methodo dialectica. Item cenſet in talibꝰ digreſſionibus rñdentē aīaduertere qñ interrogās vellet alienā qppiam a ꝓpoſito problemate accipere transferendo problema, ⁊ ſi ipſi non videatur ſic ſe habere, cōcedendo tamē ſic ſe habere ſubſignificet ac innuat φ ſibi non placet. Eqdem ponit ꝓpoſitū gratia concludendi, nā accidit interrogātibus talia abūdare argumētis, qñ aliqs idē nō moleſte cōtulerit hęc, cuius grā hęc etiā proponunt, ſed concederet, nam ꝑſpicui ſūt eiſdē datis non potentes aliquo vti ad propoſitum.

¶ Amplius oīs q dixit vnū quodāis, quodāmodo multa dixit, eo φ plura vnicuiqȝ ex neceſſitate ꝯſequētia ſunt. vt qui hoīeȝ dixit eē, qm̄ aīal eſt, dixit, ⁊ qm̄ aīatuȝ, ⁊ qm̄ bipes, ⁊ qm̄ mentis, ⁊ diſci plinę ſuſceptiuuȝ. Quare quouis vno cōſequētium interempto, interimitur, ⁊ quod in principio eſt. Cauere autēȝ opȝ in hmōi difficilioris aſſumptionē facere. Nā qñqȝ qdē facile eſt ipm ꝯñs interimere. Quādoqȝ autē id ipſum propoſitum.

¶ Hic locus ideȝ eſt cū dicto paulo ante q ex illatiōe deſtruebat, nam dixit conſiderandum eſſe qd eſt ex neceſſitate ſi hoc ꝓpoſitum eſt, ⁊ hoc deſtruere, naȝ ſublato hoc propoſitū etiam erit deſtructū quod ſequitur ħ. Idē autē ⁊ nunc dicit. Naȝ qa omne poſitū plura ſequuntur, quando aliquid ſequentiuȝ ipm deſtruxerimus, erimus etiā deſtruētes ⁊ ipm. Veruȝ differt hic dictus locus ab illo, quia ibi inqt q̄renda eſſe quę ſequuntur poſituȝ, hic autem etiam inuentionem conſequētium ſubſcribit. nā qa omnis qui dicit modo aliquo plura dixit. Naȝ diffōnem rei dictę potētia dicit qui rem diffinitīqȝ dicit, qui quidem dicat genus ipſius ⁊ ſpecificas dīnas ⁊ ꝓpria eiuſdē. Si autē qui dicit rē diffinitā potētia etiam hęc dicit, patet qḋ hęc ſequitur dictum, quare cū qppiaȝ horū demōſtrauimus non eſſe, deſtruemus etiam poſitum a principio. Nam qui dicit hoīem, iam ⁊ animal, aīatū, bipes ⁊ rationale dixit, quare ſi quippiam horum nō eēs demonſtraretur, nec homo erit. Eodem modo quia eū qui dicit virtutem ex ſe ſufficientē ad fęlicitatem ſequitꝛ hoc non eſſe conſentaneū rationabilēue eductionem, atqȝ non eſſe ſanitatem eligendam, nec quippiam aliud pręter virtutem, ſi aliquid hoꝝ deſtrueretur, ſublatum quoqȝ erit hoc.ſ. virtutem ex ſe ſufficientem eſſe ad fęlicitatem. Rurſus quia dicētem animā eſſe corpus, ſeqtur corpus per corpus recipi, ⁊ ipſaȝ eſſe elemētū, vel ex elementis. φ ſi nō eſt aliqd hoꝝ, neqȝ illud erit, ⁊ quia dicētem motum fieri per vacuuȝ, ſequitur hoc inęq̄liter grauia ęqualis celeritatis eē, ⁊ vacuum fieri cōparabile pleno, ⁊ in eq̄li tēpore aliqd pertrāſiri ſpatiū idem per plenum ⁊ vacuum. Quod ſi hęc abſurda etiaȝ poſitum eſt abſurdū. Ceteruȝ inqt cauēdum eſſe ne fiat tranſlatio ⁊ trāſumptio difficilioris, ⁊ illius qḋ difficulter argumēto oſtēdi pōt. Nam ſępe facilius eſt ipſuȝ deſtruere, quā id qḋ ſeqtur ipm, nā q vult oſtēdere φ iniuſtitia nō eſt vtilis, facilius longe de ipſa intereꝛ oſtēdere ħ, quā ſi accipiēdo id qḋ ſeqtur ipſaȝ. vȝ. cupiditatē lucri ⁊ auaritiam de hac rōnes faceret, nā videtꝛ auaritia turpis eē, lȝ vtilis ⁊ iniuſta ſit. Vñ ꝓbabilr oſtēdēdū eſt φ nō eſt vtilis iniuſtitia, iterdū vt Plato eo qḋ ipſa ē animi morbꝰ, ⁊ nullus animi morbꝰ eſt vtilis, aliqñ aūt qa oīs malitia nocet habēti ipſam, ⁊ iniuſtitia eſt malitia, igitur ab iniuſtitia proficiſcendo digrediendoqȝ ad auaritiaȝ de illa facere rationes non eſt dialectici.

¶ Quibuſcūqȝ autem neceſſe eſt alteruȝ tantum ineſſe, vel non ineſſe, vt homini ęgritudinem vel ſanitatem, ſi ad alterum facile poterimus diſputare, quoniaȝ ineſt, vel non ineſt, ⁊ ad reliquum facile poterimus, hoc autem conuertitur ad vtrūqȝ. oſtendentes eni quoniam ineſt alterum, quoniam non ineſt reliquum oſtendentes erimus. Si autem quo-

niam

niam non ineſt, oſtenderimus, reliquū ineſſe oſtendentes erimus. Manifeſtum igiṫ, quoniam ad vtrūqꝫ vtilis hic locus eſt.

¶ Cum poſuiſſet quoſdam locos ex illatione ⁊ conſecutione conſtructiuos, poſt hęc tradit locū ex pugna ⁊ cōtrarietate conſtructiuum ⁊ deſtructiuum. Eſt autem locus ipſis imediatis contrarijs congruens, nam quia hęc ſunt imediata contraria, quorum alterum neceſſe eſt ſuſceptiuo ineſſe, ſi fuerit problema aliquod taliū poſitū ineſſe alicui, ſi quidem accipientes ſuſceptiuum imediatorum contrariorū de quo pędicaretur alterū, oſtendemus ipſi alterū non ineſſe, ꝓfecto demonſtrabimus quod alterum poſitū eidē ineſt, qđ ſi oſtēderimus alterum ineſſe eidē deſtruemus hoc alterum ineſſe eidē. Dignū igitur in his ꝓblematibus cenſet in quibus neceſſe eſt alterū ineſſe ſubiecto, ⁊ ambo ſimul impoſſibile eſt, ad qđ aliquis abundāt diſſerere, nam per alterum etiam alterum oſtenditur, naꝫ ſi alterum oſtēderetur ineſſe propoſito, alterum ſublatum erit, ſi ṽo alterum nō inerit, alterum conſtructum erit. Quādo igitur tale erit pędicatum de aliquo in problemate, quia oſtendimus contrarium eidem ineſſe propoſito vel non ineſſe conſtruemus ⁊ deſtruemus propoſitū, ceu ſi de numero ꝓdiceretur par ⁊ impar ſi de aliquo numero aliquis efficeret rationem, ⁊ aliquis diceret ipſū eſſe parem, deinde oſtenderet ꝙ nō eſt impar, igitur par, ſiue rurſus oſtēſū fuerit ꝙ eſt impar, erit oſtenſū ꝙ non eſt par. Similiter etiam ſi corpus animalis propoſitū fuerit, ⁊ diceretˀ ſanari, ſi ṽo oſtenderetur egrotari, oſtenſum erit ꝙ nō ſanatur, quod ſi non egrotās, quia ſanatur atqꝫ recte valet poteſt ſic etiam probari. Eodem quoqꝫ modo poſito ꝗ vt ſit aliqua magnitudo infinita, qa omnis magnitudo, vel finita, vel infinita eſt, oſtendentes ꝙ omnis eſt finita deſtruemus aliquam eſſe infinitam, vt demonſtrauit Ariſtoteles in ꝑmo de cęlo, oſtendendo ꝙ omne ſimplex corpus ⁊ compoſitum finita ſunt. Hic quoqꝫ locus congrueret contradictioni. Nam imediata eſt contradictio, ⁊ ipſa quę non habet, vt contraria imediata in ſuſceptiuis tn̄ neceſſitatem pędicatū, ſed in omnibus. Nā neceſſe eſt de omni, vel affirmationem, vel negationē eſſe, quare ſiquidē affirmatio non erit negatio, ſi autē non affirmatio erit negatio. Naꝫ ſiue diuitię oſtēſę fuerint ꝙ ſint bonę, ſublata erit negatio, ſiue ꝙ non ſint bonum erit conſtructa affirmatio, ſed hic locus in contrarijs mediatis non amplius eſt vtilis ad ambas, ſcilꝫ ad deſtructionem ⁊ conſtructionem, ſed ad deſtructionē ſolam poſiti contrariorum, nam ſi oſtenderetur ꝙ alterum ipſorum ineſt, ⁊ non poſitum ſuſceptiuo, tolleretur alterum in eſſe eidem, quandoquidē ſimul eſſe cōtraria nequeant, attamen non ſequitur vt ſi alterum nō inſit, reliquum inſit eo quod poteſt aliquod mediatorū ipſi ineſſe. Nam corpus ſi album ex neceſſitate eſt nō nigrū, ſi autem non album, non ob id ex neceſſitate nigrū. Itē ſi quis fęlix is non infęlix, non tamen ſi non fęlix eſt ex neceſſitate infęlix, quandoquidem non immediate opponantur fęlicitas ⁊ infęlicitas, quia contingit vt aliquis ſtudioſus ſit fęlix, ⁊ ſi quidē ſtudioſus non malus, ſi autem non ſtudioſus non ex neceſſitate malus. Non enī imediata virtus ⁊ malitia ſunt, ⁊ ſapiens non furit non inſanit, non tamen non ſapiens inſanit, quare non amplius ſic contraria ſunt pariter vtilia ad deſtructionem ⁊ conſtructionem, ⁊ eſt demonſtratio magis congruens imediatis, quę per quintum dictū indemonſtrabilem locum qui eſt ex diuiſione ⁊ oppoſito, vbi vnum eorum in diuiſione concludit reliquū, ſed mediatis demonſtratio congruit per quartum qui eſt ex diuiſione, ⁊ altero eorum in diuiſione deſtruens alterum.

¶ Amplius argumentari transferendo nomē in orationem, cum longe magis conſentaneū viſum fuerit tranſumere ꝙ̄ vt ponatur nomen. vt boni animum, non fortem (vt poniṫ) ſed bene animum habentem, quemadmodū etiam fidentem, bona ſperantem. Similiter autem ⁊ eudęmona, cuius vtiqꝫ dęmon fuerit ſtudioſus, quemadmodum Xenocrates inquit eudęmona eum eſſe qui aīam hꝫ ſtudioſaꝫ. Hāc enī vnicuiqꝫ eſſe dęmonem.

¶ Locū nobis ab etymologia aſſignat, naꝫ ſi noīa trāſferamus ad oꝛones ſm̄ etymologiā, naꝫ hoc ſignat illō cōtextus, trāſferendo nomē ſm̄ oꝛonem, tāqꝫ ſint horū magis ſignantia, ⁊ cū cōuenīēs fuerit magis ſic intelligere noīa quā vt iacēt, abūdabim᷑ argumētis ad ꝓpoſitū, vt ſi volumus oſtēdere qđ quācūqꝫ virtutē hns eſt boni animi, ſꝫ nō ſolus fortis, trāſumemus nomē ꝗ boni animi in oꝛonē hāc ſꝫ etymologiā. Eſt aūt hęc [hns hn̄ animā].i. ꝗ bonā aīaꝫ hꝫ, ſꝫ ſi boni animi eſt ꝗ hꝫ bonā animā, ⁊ bonā aīam hꝫ, ⁊ iuſtus, ⁊ prudēs, ⁊ ſapiens, neqꝫ ſolus fortis boni animi erit, neqꝫ ſi fortitudo ⁊ ipſa bonitas animi. Qđ ṽo boni animi eſt ꝗ bene aīam hꝫ oſtēdemus appōne ſiliū, eteni bene ſperās, ꝗ bene ſperat .i. bona ſperat. Rurſus volētes oſtēdere qđ ſtudioſus fęlix eſt trāſumemus fęlicē in orationē ſm̄ etymologiā. nā habēs bonam fęlicitatē ſignificari videṫ a fęlici. Porrō ſi fęlix vniuſcuiuſqꝫ aīa, vt Xenocrati videṫ erit bene fęlix, ⁊ bene aīam habēs, ſed bene aīam hꝫ ſtudioſus, igiṫ ſtudioſus eſt fęlix. Rurſus oſtēdere volentes ꝙ nō eſt ꝓelectio in ipſo irrōnali ſumemus oꝛonem ꝓelectionis, ꝙ̄ eſt hęc electio ante alterū, ſed aliud an̄ aliud eligi in his eſt in ꝗbus etiam eſt cōſulere, nā aliud ante aliud diſcernere cū oꝛone fit, ſed nullū irrōnaliū ꝯſultat, nec vult, ꝗre neqꝫ ꝓelegit. Rurſus volētes oſtēdere ꝙ ſapiēs nō eſt ꝯtinēs trāſumemus ꝯtinētē in ſeipſm coercētē ⁊ cohibentē, nā ꝗ ſigt nomē, ⁊ oſtēdētes ꝙ ibi ꝯtinēs coercēſqꝫ eſt ⁊ hic cohibitū ⁊ iperatum aliqd erit, ſed ꝗ coerceṫ ⁊ ſub imperio eſt inuitus, ⁊ pugnās eſt iperātī, ⁊ vbi aliud eſt dominās coercēſqꝫ ⁊ aliud iperio ſubactū ⁊ cohibitum animę non eſt hic cōſenſus, ſed ſapiēs hꝫ ꝑtes animę inter ſe cōſentiētes demōſtrabimus ꝓpoſitū. Eadē quoqꝫ ratio etiāꝫ fit de intēperato ⁊ incontinente, eodē quoqꝫ pacto poteſt oſtendi amicum non eſſe beneuolum, ſi beneuolus quidem ſit qui recte intelligit, ⁊ vera vel bona intelligit, ſed non oīno recte amicus intelligit. Cęterū locus veriſimile ⁊ probabile, ⁊ dialecticum habet, non tamen ſane dictum in omnibus. Nam neqꝫ bene marinus dicitur habens bonum mare, neqꝫ bene manus habens qui tenet pulchras bonaſue manus, ſed pugillatiuus, neqꝫ magnanimus qui habet animam magnam ideo neqꝫ fęlix ſtudioſus, vt iam etiam qui dęmonem bene ⁊ fęlicitatem habet in ſeipſo.

¶ Quoniam autem rerum alię quidem ſunt ex neceſſitate, alię autem, vt in pluribus, alię ṽo ad vtrūlibet, ſi quod ex neceſſitate eſt, vt

in pluribus ponatur, aut quod vt in pluribꝰ, ex neceſſitate, aut ipſum, aut contrarium ei, quod eſt, vt in pluribus. ſemper dat locuꝫ argumentationis. Nam ſi quod ex neceſſitate eſt, vt in pluribus ponatur, manifeſtuꝫ quoniam non omni dicit ineſſe, cum inſit omni. Quare peccauit, ſiue quod vt in pluribus dicitur, ex neceſſitate dixit, omni dixit ineſſe, cũ non inſit omni. Similiter autem ⁊ ſi contrarium ei, quod in pluribus eſt, ex neceſſitate dixit. Semper enim in paucioribus dicitur contrarium ei, quod eſt vt in pluribus, vt ſi, vt in pluribus praui homines, boni in paucioribus, quare multo magis peccauit, ſi bonos ex neceſſitate dixit. Similiter autem ⁊ ſi quod ad vtrũlibet eſſe, ex neceſſitate dixit, vel vt in pluribus. Neqꝫ enim ex neceſſitate eſt quod ad vtrũlibet eſt, neqꝫ vt in pluribus. Contingit autem, ⁊ ſi non determinans dixerit, vtrum vt in pluribus, an ex neceſſitate dixit, ſit autem res, vt in pluribus, diſputare vt ex neceſſitate is dixerit, vt ſi prauos exheredandos dixit eſſe, non determinans, tãqꝫ ex neceſſitate is dixerit, diſputare.

¶ Hic locus occaſionẽ accipit ex dr̃ia reruꝫ ⁊ in plus eſt qꝫ primus aſſignatus ꝙ dignũ eſſe volebat vt reſpiceret̃ ſi alio modo inſit tãqꝫ accidens tradidit, nam in hoc loco traſumptuꝫ quidẽ eſt vt genus, vel vt ꝓprium, vel vt diffinitio inexiſtens in ipm̃ ex neceſſitate inexñs, nã ſic illoꝝ vnũqꝺqꝫ accipit̃, ſed accñs traſumptuꝫ eſt in id qꝺ vt in pluribꝰ, ⁊ pleruqꝫ ⁊ in id qꝺ vtrolibet accidere põt, naꝫ tale põt ineſſe, ⁊ nõ eſt alicui determinatũ accidẽs. Item ſi etiam accidentia q̃dam ſunt inſeparabilia, erũt etiam hęc his quę ex neceſſitate inſunt, ideo neqꝫ accñs opponitur huic ex neceſſitate. Neqꝫ eni vtitur accidẽte, neqꝫ alioꝝ aliquo, ſed velut alia diuiſiõe vtit̃ eo ꝙ neceſſario ineſt ⁊ nõ, nã habemus qꝺ reruꝫ alię qdẽ ex neceſſitate ſit, vt hęc hõ eſt aial. Nã id qꝺ oĩ ⁊ ſemꝑ ineſt, hoc ex nec̃itate ineſt, ſilr nec̃iuꝫ eſt deũ icorruptibilem eẽ, alię ꝯtingẽtes. Et haꝝ ꝯtingẽtiũ alię vt pleruqꝫ vt hominẽ qnque digitis ꝯſtare ⁊ ſenẽ caneſcere, alię ꝯͦ raro vt oppoſita his. ſ. hoieꝫ q̃tuor digitis vel ſex naſci. Naꝫ in his ſunt hęc, vel ſeneſcẽtẽ hoieꝫ nõ caneſcere, alię ęq̃liter vt hoiem ciuilia rẽpublicãqꝫ adminiſtrare, vel nõ, peregrinari ẽt, vel nõ, lauari quoqꝫ vel non, cũ igit̃ talis ſit differẽtia in his q̃ ſunt ſi alio mõ inexiſtẽs alicui quis ſm aliũ ineſſe diceret euariãs modos inexiſtẽtię ipſoꝝ occaſionẽ dat argumẽtatiõis logices. Naꝫ ſi qs diceret ꝯtingere deũ eẽ icorruptibilẽ, vel hoiem aial, vel rõnalem, hic diceret id qꝺ eſt impoſſe, ꝯtingere vt ſit, nã impoſſibile eſt vt deus nõ ſit icorruptibilis, vel hõ nõ ſit aial, ſed ꝙ dicit ipm̃ ꝯtingere aial eẽ, is diceret ꝯtingere ẽt vt non ſit aial, nam tale eſt ꝯtingens. Itẽ ꝙ ſemꝑ ineſt non ſemꝑ ineẽ diceret, nam ꝙ ex nec̃itate ineſt ſemꝑ ⁊ oĩ ineſt, ſꝫ ⁊ ſi determinãs vt in pluribꝰ diceret eẽ illꝺ qꝺ eſt ex neceſſitate, idẽ error ſit, q̄a qꝺ pleruqꝫ ſit cõtingit ẽt nõ eſſe. Nã ob id qꝺ eſt vt in pluribus nõ eſt neceſſariuꝫ, vt ſi quis diceret demõſtrationẽ vt pleruqꝫ veraꝫ eẽ. Itẽ ſi quis hoc vt in plurimis mutãs ex nec̃itate eſſe diceret cõſimilis ratio ſit. Nam ſi qs diceret ex nec̃itate hoiem quinque digitos hẽe diceret ꝯtingẽs nec̃ium eẽ, nam cõtingit etiã non eſſe quinque digitoꝝ, ſed ꝙ dicit ex nec̃itate oẽm eẽ qnque digitoꝝ nõ intgꝫ ꝯtingere non eẽ qnque digitoꝝ. Sꝫ ſi ꝯ̃raꝫ huic vt in pluribꝰ ꝙ eſt in minꝰ. Nam vt in pluribꝰ opponit̃ paucioꝝ, ſic ẽt hoc vt pleruqꝫ ei quod vt minus ⁊ raro. Porro ſi qs id qꝺ raro vl̃ ex neceſſitate eſſe diceret, vel vt in pluribus, reprehenderet̃, vel quia ꝙ vt in pluribus cum non ſit impoſſibile eẽ, dicit non eſſe, vel quia illud raro ponit eſſe vt in pluribꝰ, ceu ſi quis diceret ex neceſſitate ſub cane pluere, vel vt in pluribus homines habere qnque digitos. Similr ⁊ ſi diceret aliqs a fortuna eoꝝ quę fiunt, vel vt ex neceſſitate, vel plura vt pleruqꝫ fieri, nã qñ ex neceſſitate ineſt dicendo in eſſe vt pleruqꝫ certe id qꝺ omnibus ineſt nõ oibus intgꝫ ineſſe, nã vt cõtingẽter hoieꝫ qnque digitos habere nõ oẽm intgꝫ eſſe. Sic etiã ꝙ dicit ꝯtingẽter ipſuꝫ eſſe vel rõnalem, vel reſpiratiuũ eẽ, nõ oẽm ſemꝑ diceret talẽ eẽ, naꝫ nec̃ium eſt vl̃e, ſed ꝯtingẽs nõ tale ẽ, ſilr ⁊ viciſſim. Rurſus ſi ꝗ vt in pluribꝰ ex nec̃itate aliqs diceret, adhuc aũt error euidentior eſt hoc qui dicit id qꝺ raro eſt ex neceſſitate eẽ. Cõtingit igitur hoc fieri quando aliqs euariat modos inexiſtentię, ⁊ addit quãdoqꝫ deꝫ ⁊ manifeſtiſſimus elẽchus fieret. Item contingit etiã illo non addẽte quãdã determinationẽ, ſed ſimplr abſqꝫ eo quo rẽ dicat ineſſe addendo modũ inexiſtentię reprehendi diſputantẽ in quo poſſe eſt, transferẽdo id qꝺ indefinite dictũ eſt ad id qꝺ ſic dictũ eſt. Itaqꝫ in mõ contingẽtis nõ eſt verſilis modus, ⁊ ꝑſpicuo ſophiſticꝰ, nã ꝙ dicit aſſerentẽ hoiem eſſe animal dixiſſe ꝙ contingit ipm̃ aial eſſe plane videtur calũniari ipſum. Item fieret dialecticus in illis ſolis ſi qs ea quę ꝯtingẽter inſunt, dicit ſimplr ineſſe, ceu ſi qs diceret ſimplr ſeneſcẽtem caneſcere, vel oẽm hoieꝫ eẽ qnque digitoꝝ, nã q̄a nec̃ium ſimplr ineẽ videt̃, ⁊ id qꝺ ſimplr dicit̃ ineſſe, vt nec̃io ineſſe dici, nã proprie ſapiens, ⁊ ſimpliciter ſapiẽs eſt, qui ꝯͦ nõ ſic eſt ille qui eſt cum determinatione. Nã faber ſapiens quãdoquidem in omnibus hoc ꝓprie ſimpliciter eſt ⁊ ſine determinatione dicitur, ⁊ ꝓprie inexiſtens eſt, ꝙ neceſſario ineſt. Porro qui cõtingenter inexiſtẽs ſimplr ⁊ ſine determinatione dicit ineſſe merito corrigeret̃, ſimiliter etiam qui dicit neceſſario ineſſe id qꝺ nõ ſic ineſt. Hoc autẽ ⁊ ipſe indicat ſuis dictis, naꝫ in dicẽtibus cõtingẽs velut inexiſtens ſimplr, ⁊ ſine determinatiõe ineſſe vtit̃ loco, nam prauos exheredandos eſſe qui dicit ſimpliciter, videret̃ dicere ex neceſſitate, ⁊ vniuerſalr tales ipſos eſſe, non tamẽ ſic ſe habet, nam contingit aliquem ⁊ non talem eẽ factum exheredem. Porro ferũt Themiſtoclẽ exheredẽ factũ fuiſſe, qui tamẽ prauus non erat. Sed aliquis q̃reret quomõ ſi cõtingẽs ineſſe ac nõ ineſſe eſt accidens, ⁊ ꝙ neceſſario ineſt, vel genus, vel ꝓprium, vel diffõ, vel aliqd hoꝝ ſub ipſis eſt, quomodo adhuc redigeret ad loca quę ſunt contra problemata ab accidente oſtendens ꝙ id quod ex neceſſitate eſt aſſignatũ ineſſe non ex neceſſitate ineſſe. Nam demonſtraret iſte vel ꝙ nõ vt genus ineſt, vel quod non vt proprium, vel ꝙ non vt diffinitio, ſed ea quę ſunt generis deſtructiua in locis contra genus. Similiter etiam in proprio ⁊ in diffinitione, vt etiam accidentis problemata, vel quia non vt genus, vel propriũ, vel diffõnem deſtruit, ſed vtr. ꝙ non neceſſariũ ſub nullo illoꝝ redigeret̃. etenĩ accñs

qꝺdam

quoddã eſt neceſſariũ. Itẽ non g methodũ quãdã tollit deſtruitq; neceſſarium, ſed prompta euidentia vtẽs, ſed qui deſtruit hoc pbat, ⁊ cõſtruit accidẽs, vt ſit ob id redactus locus conſtructiuus accidentis ad loca cõtra accidens, ob id etiam in primo loco dixit non conuertitur. Non enim dixit, ſi vt accidens in exiſtens alio quodam modo aſſignauit, nam fiebat illo conuerſo, vel locus a genere, vel a proprio, vel a diffinitione, nã accidens fiebat ſm aliquid horum aſſignatus, ſed in hoc conuertit, quia neceſſario in ipſo vtitur, quod poteſt etiam in ipſo accidente eſſe, ſed neq; gñe, vel proprio, vel diffõne.

¶ Amplius ⁊ ſi idez ſibi accidens poſuerit, vt alterum, eo q alterum ſit nomen. Quemadmodum prodicus diuidebat voluptates, in gaudium, ⁊ iucunditatem, ⁊ letitiam. Hęc enim omnia eiuſdem (ideſt voluptatis) nomina ſunt. Si ergo aliquis gaudere ei, quod eſt letari ponat accidere, idem vtiq; ſibiipſi dicet accidere.

¶ Locus iſte eſt a multiuocis, eſt autẽ q dicitur per ipſum quia nihil idẽ ſibi põt accidere, nã accidẽs eſt in ſubto, ⁊ aliud ab eo cui accidit, ⁊ quod poteſt ineſſe ⁊ non ineſſe. Itẽ neq; aliqd idẽ ſibi ſubijcit, ⁊ aliud qd eſt ab ipſo. Itẽ nec aliqd eidẽ põt ineſſe ⁊ nõ ineſſe. Porro ſi qs errãs in multiuocis velut ſm differẽtiaz noium diuitiaz ⁊ rerum differẽtiaz diceret alterũ alteri accidere, ceu gladi⁹ enſi vel bonum vir, vel pallio indumẽtũ, vel ipſi letari gaudere, vel ipſi gaudere exhilarare, is reprehẽderet cũ idez aliqd ſibi accidere dicat. Nam hęc ſubto ⁊ ſignato ſunt voluptas, gaudiũ, exhilaratio, delectatio. Eadez prodicus nitebat vnicuiq; noium taliũ ppriũ aliqd ſignatũ aſcribere, vt etiaz Stoici, nã dicentes gaudiũ eẽ conſentaneã elationẽ, ⁊ voluptatẽ irrõnalez ⁊ delectationẽ p aures voluptatẽ, exhilarationẽ aũt eã quę p ꝟba ſit. Eſt autẽ hoc eoꝝ qui leges ſanciũt, igit̃ dicere voluptatẽ eẽ gaudiũ non eſt error, ceu neq; vnitatem eſſe indiuiſibilem eſt error. Nam neq; eſt dicere gaudiũ eſſe gaudium vel vnitatem eſſe vnitatem, ſed dicere alteruz alteri accidere abſurdum ⁊ falſum eſt.

¶ Quoniam autem contraria cõnectuntur quidem. Sibiinuicẽm ſex modis, contrarietates autem faciunt quadrupliciter cõplexa, oportet accipere contraria quocunq; modo vtile fuerit ⁊ deſtruenti, ⁊ conſtruenti. Qꝛ autem ſex modis complectantur, manifeſtum. Nã aut vtrũq; contrariorum vtriq; contrariorũ cõnectitur. (Hoc autez dupliciter/ vt amicis benefacere, ⁊ inimicis male, vel ecõuerſo, vt amicis male, ⁊ inimicis bene,) aut qñ vtraq; de vno. (Dupliciter autem ⁊ hoc, vt amicis benefacere, ⁊ amicis male, vel inimicis benefacere, ⁊ inimicis male,) aut vnuz de vtriſq; (⁊ hoc quoq; dupliciter, vt amicis bene, ⁊ inimicis bñ, vel amicis male, ⁊ inimicis male) prime autem duę dicte complexiones nõ faciunt contrarietatem. id enim quod eſt amicis benefacere ei, quod eſt inimicis malefacere, non eſt contrarium. Vtraq; enim eligenda ſunt, ⁊ eiuſdem moris, neq; id quod eſt amicis male/ei quod eſt inimicis bene. Nam ⁊ hęc vtraqz fugienda, ⁊ eiuſdez moris ſunt. Non videtur autem fugienduz fugiendo cõtrarium eſſe, niſi alterum quidem ſm ſuperabundantiam, alterum autem ſm defectum dictum ſit. Nam ſuperabundantia fugiẽdorum videtur eſſe, ſimiliter autez ⁊ defectus. cęterę ꝟo quatuor omnes faciunt contrarietatem. Naz id quod eſt amicis benefacere, ei quod eſt amicis male, contrarium eſt. Similiter autem ⁊ in aliĵs. In vnaquaqz eniz coniugatione vnum eligendum, alterum fugiendum, ⁊ alterum quidem boni, alterum autez mali moris eſt. Manifeſtũ igitur ex his, quę dicta ſunt, quoniã eidem plura contraria accidunt fieri. Nam ei, quod eſt amicis benefacere id/quod eſt inimicis benefacere, ⁊ id/qđ eſt amicis male, contrarium eſt. Similr autẽ ⁊ aliorum ſingulis quibuſcũqz eodẽ mõ cõſideratis/duo contraria apparebunt.

¶ Hic locus eſt a cõplicatione ꝯrioꝝ ⁊ ſũma dicti eſt, qa duę ꝯiugatiões ꝯrioꝝ cõplexe inuicẽ ſex ꝯiugatiões cõplexoꝝ efficiũt, quaꝝ alię duę ſunt ꝯiugationes nõ hñt ꝯrietatẽ inter ſe, ſꝫ alię q̃tuor hñt, dignum itaq; putat ſumere exordiũ a ꝯiugatiõib⁹ hñtib⁹ ꝯrietatẽ, qñ aliqd tale poſitũ fuerit perinde ac vtroq; terminoꝝ eoꝝ q ponuntur ipoſito pblemate ꝯri⁹ alicui, vel reſpiciẽtib⁹ ad ꝯrias cõplicatiões in pblemate cõplicatiões ſẽtiẽdũ eſt q̃ illorũ ſint vera, nã illa ſi fuerit oſtẽſa vera, deſtructũ erit pblema, qa ipoſſe eſt vt ꝯria ſimul vera ſint, ⁊ talis eſt loci aſſumptio. Veꝝ plurũ q dicit̃ fieret, ſi exponẽtes ꝯrietates ⁊ ꝯiugatiões factas ſm cõplicatiões ipſaꝝ oſtẽderemus ſex oẽs ſuiſ, ⁊ quo q̃tuor ſunt eaꝝ ſex q̃ hñt ꝯrietatẽ, ⁊ q̃ eodez. Sunt porro duę ꝯiugatiões ꝯrioꝝ, vna qdẽ iuſti ⁊ iniuſti, altera aũt bonũ ⁊ malũ, ⁊ hę connectunt̃ inuicẽ quibuſcũq; modis cõnecti põt mõ ſeruetur ⁊ vnaquęq; ꝯiugatio hẽat vnũ terminũ alteri⁹ ꝯrietatis, itaq; erũt ſic cõpoſitis ꝯiugatiões cõpoſitoꝝ non plures q̃ ſex. Vel eni vtriq; eoꝝ ex altera ꝯrietate vtriq; eorũ ex altera cõplicabit̃, ⁊ erũt hoc mõ ipſis cõplicatis duę cõiugatiões cõplexoꝝ, vel eni iuſto bonũ, ⁊ iniuſto maluz cõnectet̃, ⁊ erit vna hęc ꝯiugatio q̃ eſt iuſti bonũ, ⁊ iniuſti malũ, ⁊ ſubiectũ in vtraq; cõplicatiõe in vna. ſ. eſt iuſtũ, in alia ꝟo eſt iniuſtũ, ⁊ pdicatũ in vna eſt bonuz, in altera aũt malũ. Aliqñ quoq; eẽ iuſto malũ, ⁊ iniuſto bonũ ineſt perinde ac ꝯiugatio ſit iuſti malũ, iniuſti bonum. Aliqñ aũt eidẽ alteri ſubtoꝝ vtriuſq; pdicatũ diuiſim cõplicabit̃, vt iuſto nũc bonũ, ⁊ nũc malũ, ⁊ erũt rurſus, alię dicte ꝯiugatiões, vna qdẽ iuſti bonũ, iuſti malũ, altera aũt iniuſtũ malũ, iniuſti bonũ. reliq̃ duę erũt qñ eẽ ambo ſubta ſeorſuz, aliqñ alteri pdicatoꝝ ꝯplicabimus, aliqñ aũt alteri, vt iuſto ⁊ iniuſto, aliqñ bonũ, aliqñ malũ, ⁊ rurſus iniuſto aliqñ malũ, aliqñ aũt bonũ. nã erit altera iuſtũ bonũ, iniuſtũ bonũ, ⁊ altera iuſti maluz, iniuſtum malũ. Hę igitur ſunt totidẽ ex duab⁹ ꝯrietatib⁹ cõplicatis pdicto modo coniugationes ⁊ complicationes.

Prima coniugatio habens vtrūq; de vtroq;.
Iuſtum bonum — Iniuſtum malum

Scḋa ſimilr ecõtra hñs vtrūq; de vtroq;.
Iuſtum malum — Iniuſtum bonum

Tertia hñs ꝓdicata ambo de altero ſubiecto℞ in pte.
Iuſtum bonum — Iuſtum malum

Quarta ⁊ ipſa ſimiliter habens pꝛedicata ambo in parte de altero ſubiectorum.
Iniuſtum bonum — Iniuſtum malum

Quinta habens idem pꝛedicatum de vtroq; ſubiecto diuiſim vt
Iuſtum bonum — Et iniuſtum bonum

Sexta ⁊ hec ſimiliter habens pꝛedicatum de vtroq; ſubiecto.
Iuſtum malum — Iniuſtum malum

¶ Pꝛeter has non poteſt alia quedā inueniri cõplicatio modo ſeruetur hoc vt complicatio habeat duos terminos ex vtraq; contrarietate, que eſt vna ex ipſis ſex cõiugationibus, due qḋem pīme dicte in quibus vtrūq; cõtrariorum cõplicantur nulla cõtrarietatem faciunt. Neq; enim iuſtū bonū eſt cõtraria complicatio huic iniuſtum malū eſt, nam ambe ſunt vere ⁊ ambe eiuſdeꝫ habitus, nā eiuſdem eſt opinari iuſtū bonū, ⁊ iniuſtū malū, nam ambe ſunt ciuiles. Neq; rurſus ea que dicit iuſtum malū ꝯ̄ria eſt dicenti iniuſtū bonuꝫ, nam rurſus ⁊ hec ſimiliter falſa ⁊ fugienda ſunt ⁊ eiuſdē habitus, naꝫ eiuſdem eſt opinari iuſtuꝫ malum ⁊ iniuſtuꝫ bonum, igit̃ inter ſe nō pugnāt ſed ſeſe cõſequuntur, ſed ꝯ̄ria ſunt inuicem deſtructiua. Verū dicendo ambo fugiēda eſſe ſecundo dicta ⁊ eſſe eiuſdē habitus moriſq;, ⁊ addendo ꝙ fugiēdū fugiendo nõ eſt ꝯ̄rium, q̄a ponebatur in moralibus ſm̄ vnāquāq; moralem virtutē eſſe aliqua malitia, alia qḋē in excellentia, alia vero in defectū, ⁊ inter ſe. Adiecit ħ niſi alterū qḋem ſm̄ ſuperabūdantiā, alterū autē ſm̄ defectum. Quomō igit̃ ibi ꝯ̄ria talia inter ſe ⁊ virtuti eſſe dicitur, ⁊ ꝙ non ſimilr neq; ſm̄ idem virtuti ⁊ inter ſe in illis dictū eſt, nūc aūt dicit, q̄a ꝓdicta ambo cū ſint fugienda nõ per ſuperabūdantiaꝫ vel defectū ſunt fugienda ſed ſimplr, q̄a nõ ſunt cõtraria inter ſe, verū demonſtrauit ſm̄ cõiugationeꝫ non hñtem ꝯ̄rietateꝫ, nõ dicendo de pīma, q̄a in pīma per ſe ſufficiēs erat, vt ipſe ſimul vere eſſent. Naꝫ ꝯ̄ria nūq; ſimul eſſe ac ſimul vera poſſunt, ſꝫ ſimul falſa eē nihil vetet, nā ꝯ̄ria non diuidūt verum ⁊ falſuꝫ vt ꝯ̄dictio, quia igit̃ 2ª cõiugatio hñs ambas cõplicationes fugiendas etiā hꝫ ambas cõplicationes falſas, qḋ non eſt impoſſibile circa ꝯ̄traria ob id ad oſtendēdum ipſas nõ eſſe ꝯ̄rias viſus eſt oſtēſione hac ꝙ fugiēdum fugiendo nõ eſt ꝯ̄riuꝫ, ſed vel in ſolis in quib⁹ circa idē aliquid alterū ſuperabūdat, ⁊ alterū deficit. Itē euidens ⁊ vlr verum eſt ꝙ bonū bono nõ eſt ꝯ̄rium, ſed minime vlr veruꝫ fugiēduꝫ fugiendo nõ eſſe ꝯ̄rium verum. Ceteras ħo relictas quattuoꝛ cõplicationes inquit fieri, quādoqḋem ea que dicit iuſta bona, cõtraria ſit dicēti iuſta mala, ex quibus erat cõplicationibus tertia cõiugatio. Vnde ꝙ hę cõplicationes in his cõiugationib⁹ ſint cõtrarie vtitur demõſtratiuo a ꝯ̄rio habitu ⁊ moꝛe, nam cõtrarij moꝛe quando iuſtū bonum dicēs, ⁊ is q̄ dicit iuſtum maluꝫ quo metro ꝯ̄rioꝝ vtens merito inueniet ꝯ̄ria eſſe plura ꝙ̄ vnū. Itē iudicare ꝯ̄ria ꝯ̄rietate ſm̄ moꝛes ꝓbabile eſt ⁊ dialecticū, ſꝫ non verū. Naꝫ a ꝯ̄rio moꝛe eſt dicere iuſtū bonum ⁊ mechari bonuꝫ, ſed non ſunt ꝯ̄ria inter ſe iuſtū bonum ⁊ mechari bonuꝫ, eēt aūt cõtraria ſi eēt ipſa mechādi actio ꝯ̄ria iuſto, nam de his ſic ſe habētibus eſt ſermo. Itē quarta cõiugatio videtur ex cõtrarijs cõponi que dicit iniuſtuꝫ bonum ꝯ̄ria eſt dicenti iniuſtū malum, nā ⁊ ipſe ſunt ꝯ̄rie a ꝯ̄rijs habitib⁹. Itē quinta talis que dicit iuſtū bonū, ⁊ q̄ dicit iniuſtū bonum. Naꝫ hę ꝯ̄rie ⁊ a cõtrarijs habitibus, ſilr etiaꝫ ſexta habet dicēs iuſtum malū, ⁊ dicens iniuſtū malū. Eteniꝫ hę ſunt ꝓdicta ꝯ̄rie, vnde cū oſtēdet has ⁊ dicet. In vnaquaq; enīꝫ cõiugatione vnū eligēduꝫ, alterū autē fugiēdum, ⁊ alterū quidēꝫ boni moris, ⁊ alterum mali moris ſubdidit. Patet igit̃ ex dictis ꝙ eidē plura ꝯ̄ria fieri accidit accipiendo hoc vt ſequens poſita, nam quā cõplicationem laudabilem vel veram acceperimus hac rõne oēs vituperabiles, aut falſe ꝯ̄rie erūt in oībus ꝯiugatiõibus, ⁊ nõ plures inueniunt̃ exiſtētes ꝙ̄ due, ⁊ ſilr quam vel vituperabilem, vel falſam hac rõne oēs que in oīb⁹ coniugationibus laudabiles vel vere cõtrarie, que nec ipſe plures ſunt ꝙ̄ due. Eſt aūt laudabile .i. verū in pīma coniugatione hoc iuſtum bonū opinari, vituꝑabile aūt iuſtū malū, q̄re hoc erit cõtrariū illi. Iteꝫ in ſcḋa cõplicatione que hꝫ ſubiectū iniuſtū in ambab⁹ cõplicatiõibus, vituperabilis rurſus eſt cõplicatio que dicit iniuſtuꝫ bonū. Erit igit̃ ⁊ ħ ꝯ̄ria huic dicēti iuſtū bonū, ſed in reliquis duab⁹ ꝯiugationib⁹ vituꝑabiles cõplicatiões eedē ſunt cū iā ꝓdictis, naꝫ in altera ipſarum quinta vituperabilis eſt hec que dicit iniuſtū bonū, que erat etiā in quarta vituperabili cõplicatione, ſed in ſexta q̄ dicit iuſtū malum eſt vituperabilis, ea q̄ eſt ⁊ in tertia coniugatiõe vituperabili. Due igit̃ ſunt ꝯ̄rie huic dicenti iuſtū bonū .ſ. ea q̄ dicit iuſtū malū, ⁊ ea que dicit iniuſtū bonuꝫ. Itē in vituperabili eo℞ que tertia coniugatione due erunt ꝯ̄rie cõplicationes, que in ipſa eadem eſt hec dicēs iuſtū bonū, ⁊ hec in quarta dicēs iniuſtū maluꝫ. Nam in quinta ⁊ 6ª coniugatione complicationes ſunt laudabiles. Rurſus eadē ſunt cū ꝓdictis duabus, ſimilr etiaꝫ laudabiliū deinceps in tribus ꝯiugationib⁹, ⁊ vituꝑabiliū cõplicationū vtricuq; oſtēdent̃ due eſſe cõplicatiões ꝯ̄rie. Cū igit̃ vnaqueq; cõplicatio exiſtētiuꝫ ex cõtrarijs exiſtēs ⁊ ꝯtinēs cõtrarietatū duarū cõplicationū ꝯ̄riarum, nam pīme due coniugationes ex contrarijs quidem fuerunt ⁊ ipſa, non tamen contrarietatem continebant.

¶ Accipiendum igitur eſt, contrariorum qḋcunq; erit ad poſitionem vtile.

¶ Inquit accipienduꝫ eſſe vtrū ꝯ̄riorum ſi fuerit ad poſitionē vtile, qḋ qḋeꝫ breuiter dixit, ⁊ ob id obſcure dictū eſt, ſed tale eſt, equideꝫ eſt locus in contrarijs ad deſtructionem vtilis, ſed non amplius vniuerſalr ad conſtructionem, nam in cõtrarijs imediatis, ⁊ ad cõſtructioneꝫ qū in ſuſceptiuis ipſis rõ ſit vt iā ꝓdictū eſt. Quia aūt ſūt quedā ⁊ mediata ꝯ̄ria in q̄bus nõ amplius deſtructio alterius cõſtruit alterū, ſed ſolū alterius poſitio, alterū deſtruit. Nam ſi album, non nigrum, nõ tamē ſi non albū, iam ⁊ nigrū, nam pōt eſſe etiam aliqḋ intermediuꝫ eſſe, ob id (vt dicebā) ꝓdictus locus eſt vtilis ſoluꝫ ad deſtructionem, nam impoſſe eſt vt ꝯ̄ria ſint ſimul. Q̄ ſi igitur ꝓblema aliqḋ fuerit ex cõtrarijs cõpoſituꝫ cui plura ſunt cõtraria probātes ⁊ conſtruētes idem oportet que ſunt

eideꝫ

eidem ɔ̃ria accipere, ⁊ bonū qđ magis fuerit ob euidentiā ad ponendū vtile, qđ pertractantes ⁊ oſtendentes ꝙ verū eſt poſſumus deſtruere poſitum ɔ̃rium eidē tanꝗ̄ non ſit verū, vt ſi diceret aliquis iuſtitiaꝫ eſſe malum, ga huic ɔ̃ria duo ſunt .ſ. iuſtitiā bonum eſſe, ⁊ iniuſtitiā malum ſi euidentius ɔ̃rium fuerit iniuſtitiā malum eſſe cuꝫ ſit morbus ⁊ malitia animę ⁊ corruptiua, hoc quidē ciuitationis in ciuitate, hoc aūt oīs congregationis, certe cōtraria eſt ⁊ ꝑter nām hoībus. Nam hoīes natura inuicē conueniunt, porro ſi hoc per hęc euidētius eſt hoc iuſtitiā eſſe bonum, hoc demōſtrantes ⁊ ponētes cum ſit cōtrariū huic iuſtitiā malum eſſe opꝫ deſtruere ipſuꝫ. Sed in ipſis īmediatis ɔ̃rijs etiam ꝓbabimus propoſitū oſtēdentes ɔ̃rium non ineſſe eidē ſuſceptiuo eius, qđ quideꝫ poterimus oſtēdere ſm̄ vtriuſqꝫ ɔ̃rioꝝ ſignificatū promptius. Hoc aūt fieret ſi ambę ɔ̃rietates, ex quibus cōplicatio ɔ̃rioꝝ eſſet immediata. Nam ſic ⁊ alia immediata erunt oſtenſa, nam qui oſtēdit ꝙ non eſt ſanitas malum iam demōſtrauit ꝙ ſanitas eſt bonū, ſi fuerint īmediata ɔ̃ria bonum ⁊ maluꝫ, ſimiliter etiā in ſanitate ⁊ morbo, nam dixit ꝙ locus eſt vtilis ad cōſtructionē conſtruenti ⁊ deſtruēti. Verū opꝫ magis in pdicatis terminis quęrere vtrū magis ⁊ euidentius ineſt iuſtitię bonū vel iniuſtitię malum. Eadē ratio ⁊ ſi quędaꝫ alia ɔ̃ria acceperimus vt voluptatē ⁊ triſtitiā, ⁊ bonum ⁊ malū, ⁊ hęc complicamus, ſilr ⁊ in his quibus ipſe vtebatur, accipiamus amicos ⁊ inimicos, ⁊ benefacere ⁊ malefacere. Hic igitur eſt locus. Sed aliquis quęrere poſſet quō rurſus hic plura vni cōtraria eſſe accepit acquieſcens huic ſententię ꝙ vnū eſt vni ɔ̃rium alias. Niſi qn̄ ipſum vnum ſimplex fuerit neceſſe eſt huic vnum eſſe ɔ̃rium, ſed qn̄ non ſimplex nihil prohibet huic ēt plura eſſe ɔ̃ria non ſm̄ idem ſed alio atqꝫ ſm̄ aliud acceptis cōtrarijs. At cum fuerit contrariū vni ſm̄ idem non poſſunt plura eſſe vni ɔ̃ria, nam proprie plura eſſent eidem ɔ̃ria. Equideꝫ ſi aliquid vnum ens numero plures hñs virtutes ⁊ potētias ⁊ vnicuiqꝫ in ipſo potentię haberet aliquid ɔ̃rium, non qꝛ eſt vnū numero acceptū ob id vni ſunt plura cōtraria, nam neqꝫ prohibet vnum aliqđ numero exiſtēs frigidū ⁊ album eſſe, vt in niue ⁊ habere ɔ̃ria calidum ⁊ nigruꝫ, ſed non ob id vni plura ɔ̃ria ſunt, qꝛ non ſm̄ idem ambo .ſ. calidū ⁊ nigrū ſunt ɔ̃ria niui, ⁊ in ɔ̃rioꝝ cōplicatione idē accidit. Non enim ſm̄ idē huic voluptatē eſſe bonuꝫ cōtrariū eſt, hoc voluptas eſt malū, ⁊ triſtitia eſt bonū, ſed prima qđ ɔ̃rium de ipſo pdicatū fecit, ⁊ ſcđa qꝛ cōtrarij idem. Nam duo cōpoſita ⁊ vtriuſqꝫ ipſoꝝ proprium aliquid eſt ɔ̃rium, igiť neqꝫ hic eidem aliquod pugnans dicit quēadmodum neqꝫ in libris de moribus demonſtrauimus ⁊ cōmentarijs in illas.

¶ Amplius ſi eſt aliquid cōtrariū accidēti, cōſiderandū eſt, ſi ineſt ei, cui dictū eſt accidens ineſſe. Si enim hoc ineſt, illud nō inerit. Impoſſibile enim eſt ſimul ɔ̃ria eidem ineſſe.

¶ Inquit ſi quis alicui accidere aliqđ diceret opꝫ conſpicere ſi accidēti eſt ɔ̃rium. Hic aūt locus idem eſt in quibuſdā cum eo qui dictus eſt prius, ⁊ ſolum verbis differēs ab illo tanꝗ̄ veriſimile ſit ꝙ Ariſto. diuerſis verbis eundē locum deſignet, idcirco in quibuſdam ante hunc pdictū eſt. Sed locus eſt ēt ipſe a ɔ̃rijs deſtructiuus. Naꝫ qꝛ impoſſibile eſt ſimul quędā contraria eſſe ⁊ accidere inquit, ſi quis aliquid alicui diceret accidere reſpiciendū eſſe ſi ipſi dicto accidere ſit aliquid ɔ̃rium, ⁊ ſi ineſt huic cui ineſt aliqs inquit ɔ̃rium eidē, nam ſi oſtēderetur hoc ineſſe huic deſtructuꝫ erit poſitum ipſi accidere. Nam ſi quis diceret iniuſtitiā vtilē eſſe habēti, qꝛ vtili nociuū eſt ɔ̃rium, ⁊ iniuſtitia eſt morbus animę ſi acceperimus ꝙ omnis morbus eſt nociuus habēti ipſuꝫ, habebimus qđ etiā iniuſtitia, ſi aūt nociua, non vtilis ergo erit. Nam cōtraria ſimul eidē ineſſe non pñt. Similr ſi ꝙ dicitᷣ ſanari oſtēderimus ęgrotare, deſtruemus ipſum ſanari. Iteꝫ ſi voluptate bonū eſſe poſitū fuerit, oſtenſum ꝙ ſit malū, deſtructū erit ipſam eſſe bonū. Nā ſimul erunt circa eandem ɔ̃ria. Veruꝫ differt hic locus ab eo qui paulo ante dictus eſt qđ quibuſcūqꝫ neceſſe eſt alteruꝫ ineſſe, qm̄ quidem ille erat dictus de immediatis cōtrarijs, ideo ⁊ cōſtructiuus non ſolum deſtructiuus. At iſte eſt in contrarijs mediatis, ideo eſt ſolum deſtructiuus.

¶ Aut ſi quid tale dictum eſt de aliquo, qđ cū inſit, neceſſe eſt contraria eſſe, vt ſi ideas in nobis quis dixerit eſſe. Nam ⁊ moueri ⁊ quieſcere eaſdē accidet, ⁊ ēt ſenſibiles ⁊ inſenſibiles. Videtur eniꝫ ideę quieſcere, ⁊ imobiles, ⁊ intelligibiles eſſe ijs, qui ponunt ideas eſſe. Attamen cū ſint in nobis, impoſſibile eſt immobiles eſſe, ſiquidē motus nobis neceſſariū eſt ⁊ quę in nobis ſunt omnia, ſimul moueri. Manifeſtū, qm̄ ⁊ ſenſibiles, ſi in nobis ſunt. Nam per ſenſum, qui circa viſum eſt, eam, q̄ in vnoquoqꝫ eſt formam, cognoſcimus.

¶ Addit pdicto loco ēt hunc qui etiā eſt in ɔ̃rarijs ⁊ deſtructiuus. Eſt aūt locus qꝛ ſi quis cēſeret quęrendū eſſe ſi aliquis tale aliqđ pdicatū fecerit de aliquo velut ineſſe cū exiſtens eidē qđ ſequebatᷣ hoc .ſ. vt ſimul ɔ̃ria inſint rei ſubiecte. Nam ſi erit tale poſitū alicui ineſſe, deſtrueretur ⁊ oſtēderetur impoſſibile ſimul ɔ̃ria alicui ineſſe. Ipſe igitur viſus eſt exēplo ideaꝝ. Nā ſi quis diceret ideas in nobis eſſe tanꝗ̄ ſint ſpecies nr̄e hoc ſequetᷣ ſimul hoc .ſ. dicere ideas imobiles eſſe, ſimulqꝫ motas ⁊ ſimul intellectiles ⁊ ſenſiles, nam quatenus dicunt ideas intellectuales ⁊ imobiles hęc eis inſunt, ſꝫ quatenus in nobis ipſas eſſe dicunt nobis motis vna mouētur, ⁊ adhuc ſenſiles erunt. Nam vniuſcuiuſqꝫ formaꝫ viſu cognoſcimus quę ſi idea eſt ſenſilis erit. Poteſt etiaꝫ a nobis colocari is locus tollētibus hoc ego mētior eſſe propoſitionē, nam ſi ꝓpoſitio ſimul erit vera ⁊ falſa, vt oſtēſum eſt, ſed hꝫ impoſſibile eſt, nam ɔ̃ria hęc, igitur non propoſitio eſt hoc ego mētior, nam ſi eſſet cōceſſuꝫ hoc .ſ. eſſe propoſitionē deſtrueretur hoc .ſ. oēm propoſitionē eſſe veram vel falſam, nam ſi hoc eſſet etiā eadeꝫ vera vel falſa, ſed vtrūuis ſupponeretur eſſe ſeqtur etiam ɔ̃rium ipſi, nam ſuppoſito hoc ꝟo ego mentior ſequi videtᷣ ipſuꝫ mētiri, nā ſic verificaretur dicēdo ſe mētiri, rurſus eſſet falſuꝫ hoc verificare, ob id enim idipſuꝫ idē rurſus mētiretur dicēdo ſe mētiri, qꝛ verum dicit. Sed non omnino phantaſia vera ꝓpoſitio eſſet, nam ſimul vera ⁊ falſa, vera quideꝫ qꝛ ipſa eſt etiā phantaſia, falſa aūt qꝛ non inquit oēm veram eſſe, hoc aūt impoſſibile eſt. Item ex eo quo aliquis dicit oīa miſceri cū oībus, ſeqtur vt ɔ̃ria ſimul ſint. Item ſequitur ex dicēte ens verum eſſe ⁊ infinitū, vt vnuꝫ ens ſit ⁊ plura, nā infinitum eſt quātitatis, ⁊ quātitas eſt accidens, igiť erit ſuba ⁊ quantitas. Item ſequitᷣ ex ponente oīa moueri vt idem ſimul moueatᷣ ⁊ quieſcat, nam idip

ſum olã moueri quatenus verũ ⁊ firmũ manet, immobi le erit, ſed quatenus eſt de numero oĩum etiã ipſuꝫ mo uebitur. Ceterũ cum dixit. [Nam per ſenſuꝫ qui circa vi ſum eſt, eam que in vnoquoq; eſt formã cognoſcimus.] demõſtrauit q̃o in nobis dixit eſſe ideas. Naꝫ dixit eſſe in nobis, vt vnamq̃; ſpeciem ⁊ formã. Et per hunc locũ deſtruerent̃ talia. Scit Dion ꝙ mortuus eſt, nam ſimul ex hoc ſequuntur mori ⁊ viuere. Similiter ex hoc ſequi tur ⁊ hoc non eſt eadem dies.

¶ Rurſum ſi poſitũ eſt accidens cui aliq̃d cõ trariũ eſt, ꝯſiderandũ, ſi ⁊ cõtrarij ſuſceptiuũ eſt, qd̃ ⁊ accidentis eſt. Nã idem eſt ꝯrioꝝ ſuſceptiuũ. Ut ſi odiũ ſequi iraꝫ quis dixerit, erit odiuꝫ in furoris ſpecie. Illic enim ira eſt. Inſpiciendũ igitur ſi ⁊ cõtrariũ in furoris ſpe cie amor eſt. Nam ſi non/ſed in cõcupiſcibili eſt amor, odiũ iram non ſequetur. Similiter aũt ⁊ ſi concupiſcibile ignorare dixerit. Erit enim ſcientię ſuſceptiuũ, ſiquidẽ ⁊ ignorãtię, qd̃ quidẽ non videt̃ cõcupiſcibile ſuſceptiuũ eſſe ſcientię. Deſtruenti ergo, quẽadmodum dictum eſt, vtendũ eſt, cõſtruenti ão, quoniã ineſt quidẽ accidens: non vtilis locus eſt, qm̃ autẽ cõtingit ineſſe, vtilis eſt, oſtendẽtes eniꝫ qm̃ non ſuſceptiuũ eſt contrarij: oſtendentes erimus, quoniã neq; ineſt accidens, neq; con tingit ineſſe. Si auteꝫ oſtenderimus, quoniã ineſt contrariũ, aut quoniã ſuſceptiuũ eſt cõ trarij: nondum oſtendẽtes erimus, quoniam accidens ineſt: ſed quoniam contingit ineſſe intantum ſolum oſtenſum erit.

¶ Locus iſte talis eſt, q2 vł idem eſſe ꝯrioꝝ receptiuum, ſiq̃s aliq̃d alicui accidere inquit ſtatuit dignum conſide randũ eſſe in ipſo ꝙ dicit̃ accidere, num ſit quippiã con trariũ, ⁊ ſi fuerit, videndũ eſt ſi ſubiectũ eſt ẽt receptiuuꝫ huius, nam ſi fuerit receptiuũ conſtrueretur quidẽ ⁊ hu ius eſſe receptiuũ, non tñ iaꝫ hoc ⁊ omnino idẽ in ſeipſo eſſet, vt etiã ipſe dicet. Qd̃ ſi nõ fuerit huius receptiuuꝫ neq; ipſius accidere poſſit erit receptiuũ, ſi aũt non rece ptiuũ neq; idem haberet. Vnde opꝫ etiã in illis loco vti in quibus alterũ ꝯrioꝝ non eſt connaturale ſubiecto, vt in mue albũ, ceu ſi quis dixerit odium ſequi iraꝫ, in quo patet ꝙ ira in hoc ⁊ odium erit ſm ipſum. Eſt aũt ira in ꝯcordijs atq; in iraſcibili, in hoc igitur ⁊ odiũ ponebat̃, q2 igitur amicitia eſt ꝯria odio, erit etiã iraſcibilis capax amicitię. Si ergo non hoc, nam in cõcupiſcibili amare ⁊ amicitia ſunt, ſed odiũ non erit in cõcupiſcibili, ſi autẽ B, deſtrueret̃ hoc odiũ ſequi iram, ſi quidẽ ira in iraſcibili ſit, ſed odiũ oſtẽderet̃ eſſe in ꝯcupiſcibili. Rurſus ſi igno rantiaꝫ aliquis diceret eſſe in cõcupiſcibili, ſequeret̃ hoc ⁊ cognitionis cõcupiſcibilẽ eſſe capacẽ, ſi hoc admittit̃, itaq; etiaꝫ ſcientię. Qd̃ ſi hęc non eſt ſcientię capax, ſed intellectus neq; profecto erit ignorãtię ſuſceptrix cõcu piſcibilis. Vnde hoc loco vtentibus eſt oſtẽdere ꝙ nul la virtutũ moralũ eſt ſcia, nam capax ſciẽtię ⁊ ignoran tię eſt intellectus, quare ſi rõnale eſt capax ignorantię ⁊ ſcientię idem, tñ paſſiuuꝫ in quo morales virtutes nõ eſt capax hoꝝ. Itẽ oſtẽderetur per hunc locũ etiã ꝙ deus non eſt vitę recipiens, q2 nec mortis, nam ipſe eſt vita ⁊ non vitę capax, vel ꝑ hoc non receptiuus, q2 viuere ſibi eſt ingenitũ ⁊ cõnaturale, vt niui album. Igitur locus vti lis eſt ſimplr̃ ad deſtructionẽ. Sed cõſtruere per ipſuꝫ ꝙ aliquid inſit, non põt, tñ receptiuũ ideꝫ eſſe dici eſſe ipſi cõſtrueretur. Si enim ineſt huic receptiuũ eſſe cõtrarij, ⁊ quo ad hoc ꝯſtrueret̃ ꝙ materia non priuatio, ſed rece ptiua priuationis, q̃quidẽ etiaꝫ ſit formę receptrix quę eſt ꝯria priuationi, ſi igĩ oſtenſum erit cõtrarium ineſſe ſubiecto palam ꝙ nõ ineſſet eidẽ poſitũ ineſſe oſtẽdere tur. Qd̃ tamen eius eſt receptiuũ eſſet conſtructũ. Si ão ſuſceptiuũ eſſet ſolum oſtẽſum ſubiectũ cõtrarij, q2 eidẽ poteſt ineſſe idẽ ⁊ non ineſſe, ſi autem fuerit de numero immediatoꝝ ⁊ omnino ineſſe oſtendetur.

¶ Qm̃ autẽ oppoſitiones ſunt quatuor, conſi derandũ ex cõtradictionibus ecõuerſo ex con ſequentia ⁊ interimẽti ⁊ ꝯſtruenti. Sumere aũt eſt ex inductione. vt ſi hõ aial, non aial nõ homo. Silr̃ aũt ⁊ in alijs. Hic eniꝫ ecõuerſo cõſequẽtia. nam hoieꝫ animal ſeq̃tur, non ho minẽ autẽ non animal nequaq̃. Sed ecõuer ſo non aial nõ homo. In oibus igitur tale eſt exiſtimãdũ, vt ſi bonũ ſuaue, ⁊ non ſuaue nõ bonum. Si aũt non hoc, nec illud. Silr̃ autẽ ⁊ ſi non ſuaue nõ bonũ, bonuꝫ ſuaue. Mani feſtũ igitur qm̃ ad vtrũq; cõuertitur, quę ſm cõtradictionẽ eſt cõſequẽtia econuerſo facta. In cõtrarijs aũt, conſiderandũ, ſi cõtrariũ cõ trariũ ſequat̃, an in ipſis cõſequẽtia ſit, an ecõ uerſo: ⁊ interimenti, ⁊ cõſtruenti. Sumere aũt ⁊ talia eſt ex inductione, ⁊ quantũ quidẽ vtilis ſit in ipſo ꝯñtia, vt in fortitudine ⁊ timi ditate, nam illaꝫ quidẽ ſequit̃ virtus. Hãc au tem, vitiũ, ⁊ illam quidẽ ſeq̃tur eligendũ, hãc autẽ fugiendũ. In ipſis igitur ⁊ ſic cõſequen tia eſt. Contrariũ eniꝫ eligendũ fugiendo eſt, ſilr̃ autẽ ⁊ in alijs. Econuerſo auteꝫ, ꝯñtia, vt bonam quidẽ habitudinẽ ſanitas ſequit̃, ma lam aũt habitudinem/ęgritudo nequaq̃. ſed ęgritudinẽ/mala habitudo. Manifeſtuꝫ igĩt, quoniã ecõuerſo ꝯñtia in his ſit. Raro igitur ecõuerſo accidit in cõtrarijs, ſed in pluribꝰ in ipſis ꝯñtia. Si ergo neq; in ipſis contrarium ſeq̃tur contrariũ, neq; ecõuerſo, manifeſtum qm̃ neq; coꝝ, quę dicta ſunt, alteruꝫ ſequitur alterũ. Si autẽ in cõtrarijs, ⁊ in ijs, quę dicta ſunt, neceſſe eſt alterum ſequi alterum.

¶ Hic locus eſt ex illationibus ⁊ ſequelis ſm oppoſitio nes, vnde oppoſita quadrupliciter opponitur. Vel eniꝫ vt affirmatio ⁊ negatio, vel vt ꝯria, vel vt habitus ⁊ pri uatio, vel vt eã quę ſunt ad aliquid. Et eſt ſm vnãquãq; oppõnẽ quędã propria ⁊ peculiaris illatio a qua illatio ne ſubſcribit, q̃o incipientes poterimus cõſtruere ⁊ de ſtruere. Veruꝫ non in cunctis oppoſitionibus eſt ſimilis illatio, ſed in ꝯdictione illatio facta ecõtrario ſe hꝫ ſi ho

nũ delectabile, ꝙ non delectabile non bonuꝫ. Vnde nõ eſt dicendũ non bonũ non delectabile. Nam cum affirmatione dicente bonũ delectabile vera exiſtẽte conuertitur quę pdicatũ in affirmatione cõtradictorię accipit, ⁊ ea quę efficit ſubiectũ de ſic accepto pdicatũ in affirmatione ⁊ idipſum negatiuę. Nam prędictã affirmationeꝫ ſeqtur ⁊ cõuertitur cuꝫ ea hęc dicens nõ delectabile nõ bonum, ſed minime hęc non bonum non delectabile, naꝫ ſic erat illatio in eadẽ, ſi ab aliquo initiũ ſumat affirmatio, ab eodẽ ⁊ negatiue acceptum, ſed hęc cõuertitur cum pdicta affirmatione dicẽs non delectabile non bonum. Et vlr accipientes oppoſituꝫ cõſequentis opꝫ ſi in ſuppõne fuerit ⁊ ꝓpõne hypothetica, vel prędicati ſi in cathegorica ꝓpõne illationũ accipimus ⁊ oppoſito antecedẽtis connectere ipſum vt ꝯñs, ſi hypothetica fuerit ꝓpoſitio vel eidẽ ſubiecti ſi cathegorica. Naꝫ ſi affirmatio prędicta vera fuerit ⁊ negatio talis vera erit. Et ſi negatio vera neceſſe eſt ẽt vt cõuerſa eius prędicto mõ affirmatio ſit vera. Similr ſi quę harũ falſa fuerit etiaꝫ reliqua erit. Nam ſi falſum eſt dicere maluꝫ delectabile, ⁊ dicere non delectabile non bonũ. Et vera exiſtente hac homo animal eſt, vera etiã erit dicens non animal non eſt homo, ⁊ rurſus exiſtente vera hac ꝙ non eſt hõ neqꝫ Socrates eſt vera ſit, ⁊ affirmatio dicens Socratẽ hominem, quod aũt econuerſo illatio in ꝯtradictione accipiatur, inquit, hoc accipiendũ eſſe ex inductione. Naꝫ ſi homo aĩal non animal non homo, ⁊ ſi ſuſpirio diſpõ ⁊ nõ diſpõ non ſuſpirio, ob id etiã ſi factum principiũ habꝫ ꝙ non hꝫ principiũ non eſt factũ. Verꝫ non vt Meliſſus putauit hoc .ſ. non factum non hñs principiũ. Nam hoc falſum, nam plura ſunt ingenita quę principium habẽt. Itẽ ſi impartile eſt expers dimẽſionis, ⁊ non expers dimenſionis nõ eſt impartile. Fit igĩ aliqñ ⁊ in eadẽ illatio velut in proprijs ⁊ diffinitionibus. Nam ſi homo riſibile, ⁊ ſi non hõ non riſibile, ⁊ ſi albũ color eſt diſgregatiuus viſus, ⁊ non albus color nõ eſt diſgregatiuus viſus. Sed non vlr talis cõuerſio fit ſed in aliqua materia ſed prędicta eſt vlis. Etenim nõ in ſolis ꝓprijs ⁊ diffinitionibus, ſed etiã in generibus ⁊ differentijs ⁊ accidẽtibus vera, ⁊ eſt talis cõuerſio cuꝫ oppoſitione dicta, ⁊ talis illatio eſt in oppoſitione ſm ꝯdictionẽ. Vtemur aũt eadẽ ſic ⁊ ad deſtructionẽ ⁊ ad cõſtructionẽ deſtruentes affirmatiuũ demõſtrãdo ꝙ negatiuum negatiuę nõ ineſt hoc faciemus, nam ſi non hoc, neqꝫ affirmatiuũ cuꝫ affirmatiuo ẽcõuerſo acceptũ erit, nam ſi non eſt veruꝫ non bonum nõ eſſe voluptatẽ, neqꝫ voluptatẽ bonũ eſſe erit verum, ſed illud non eſt verũ, nã incõtinentiũ voluptates cũ nõ ſint bonę, ſunt tamẽ voluptates, igitur non voluptas eſt bonuꝫ. Sic deſtruemus quoqꝫ lineas indiuiſiles, nam ſi indiuiſile ſm naturã impartile eſt, ⁊ non impartile non indiuiſile erit ſm nãm, quare nõ ſint quędã lineę indiuiſiles, qꝛ neqꝫ impartiles, nã ſola puncta ſunt impartilia, nam lineę non ſunt pūcta. Si ṽo cõſtruxerimus affirmatiuũ oſtendẽtes negatiuũ negatiuo ineſſe, demonſtrabimus ẽt affirmatiuũ ꝙ cõuertitur cuꝫ ipſo, nam ſi nõ animal non hõ ⁊ homo eſt animal. Et ſi nõ bonũ nõ eligendũ, ⁊ bonũ eſt eligendũ. Item ſi non vtile non bonum, ⁊ bonũ vtile, quare quia eligẽda eſt ſanitas ⁊ bona, ⁊ quia bona ⁊ vtilis, ⁊ ſi non ꝓpriũ non appetendũ ⁊ appetẽdum ꝓpriũ. At appetendũ diuinũ nobis ⁊ ꝓpriũ igitur. Vt ergo a negatione deſtruitur ⁊ cõſtruitur affirmatio, ſic etiã ab affirmatione cõſtruitur negatio ⁊ deſtruitur, nam alterius ipſoꝝ cõſtructio ẽt cõſequentis ipſum eſt cõſtructio, ⁊ deſtructio, rurſus ſimiliter, ⁊ talis quidẽ eſt illatio oppoſitoꝝ ſm contradictioneꝫ, ⁊ tales ſm ipſas deſtructiones ⁊ conſtructiones, ſed nõ accipit conſequẽs cõtradictionẽ tanqꝫ ex voce opiniones ſed vtrãqꝫ ꝓpoſitionũ ex quibus ꝯdictio, vt oſtenſum eſt, ⁊ ipſe dixit per hoc. Manifeſtũ igitur qm̃ ad vtrũqꝫ ſm contradictionẽ eſt ꝯñtia econuerſo facta. Sed in cõtrarijs illatio ⁊ ꝯñtia talis ſi ꝯrio ꝯrium, ⁊ contrariũ cõtrario. Verum hoc duplr. Eteniꝫ in eadẽ ⁊ ecõuerſo, in plurimis quidẽ in eadem. Sunt etiaꝫ a quibus ecõuerſo, in hęc igitur fit ꝯrioꝝ illatio, qñ duabus exiſtẽtibus cõtrarietatibus partes alterius ſequerentur alterius partes, vt fortitudo ⁊ timiditas ꝯria. Item virtus ⁊ malitia ⁊ ſeqtur fortitudinẽ virtus, ⁊ timiditateꝫ quę eſt ꝯria fortitudini in ipſa malitia ⁊ fortitudinẽ ipſum eligendũ, ⁊ timiditatẽ fugiendũ, nam cum ſint ꝯria eligendũ ⁊ fugiendũ in illis ſequitur vtrũqꝫ ex vtroqꝫ. Rurſus ſi bonũ delectabile ſequitur ⁊ turpe moleſtũ in eadẽ eſt illatio, ⁊ ingenitũ ſeqtur incorruptibile, ⁊ genitũ corruptibile, ⁊ ſic in eadeꝫ eſt illatio, naꝫ ꝯria ſunt ingenitũ, genitũ, incorruptibile ⁊ corruptibile, ⁊ ambo illa vt antecedentia hęc velut ꝯñtia ſequũtur, ⁊ qꝛ albũ ſequitur diſgregatiuũ, ⁊ nigrũ ꝯgregatiuũ. Sunt aũt ꝯria diſgregatiuũ ⁊ cõgregatiuũ, vt albuꝫ ⁊ nigrum, ⁊ talis quidẽ eſt in eadẽ cõtrarioꝝ illatio ⁊ conſequẽtia. Econuerſo autẽ ſi duabus exiſtẽtibus cõtrarietatibus non partes alterius ambas ſequerẽtur partes alterius, ⁊ ex vtroqꝫ vtrũqꝫ, ſed alterã parteꝫ alterius altera ſequeret. Rurſus parteꝫ alterius in qua ſequebat̃ pars, alia alterius pars ſequeret̃ vt ſanitas ⁊ morbus ſunt cõtraria ⁊ bona habitudo ⁊ mala. Rurſus ꝯria ⁊ hęc ⁊ ſequit̃ ſanitas bonã habitudinẽ, nam oĩs qui bona habitudine potitur is eſt ſanus, ſed nõ ſequit̃ malã habitudinẽ quę eſt ꝯria bonę ipſe morbus qui eſt cõtrarius ſanitati, ſed ecõuerſo mala habitudo ſeqtur morbũ, nam omnis qui ęgrotat in mala eſt habitudine, ſed nõ omnis qui eſt in mala habitudine ęgrotat. Sunt eniꝫ quidã ęgrotãtes qui mala habitudine afficiũtur. Ecõtra ṽo illatio videt̃ fieri ⁊ in malitia ac in virtute, ⁊ fęlicitate ⁊ infęlicitate, nam malitiã videt̃ ſequi infęlicitas, ſed minime virtutẽ fęlicitas, ſed ecõuerſo fęlicitateꝫ virtus. Nam fęlix ex neceſſitate hꝫ virtutẽ, ⁊ habens virtutẽ non omnino fęlix, nam vt in ignaro artis ſufficit ignorantia artis ad peccãdum ſm actiones materię pſentis. Sed artifici nõ eſt ſufficiẽs ars ad recte agendũ, ſed etiã eget quibuſdã inſtrumentis. Sic etiam in virtute ſe hẽe videt̃ ⁊ malitia. Et tales ſunt ꝯrioꝝ illationes ⁊ ꝯſequentię, ⁊ qd̃ tales ſint inquit ſumendũ eſſe ex inductione, vt in contrarijs ſm cõtradictionem, argumẽtationes aũt ab his illationibus ⁊ cõſequẽtijs volentes cõſtruere ⁊ deſtruere ſequunt̃ hoc modo. Cõſtruunt quidẽ ſi ſequit̃ ex cõtrario cõtrariuꝫ, ſequetur ẽt ꝯrium ex cõtrario, vel in hoc, vel ecõuerſo, ſi ṽo deſtruemus oſtendentes qd̃ alteꝝ ꝯrioꝝ alterum cõtrarioꝝ nullo modo ſeqtur, demonſtrabimus ꝙ nec alterũ ſeqtur alteꝝ, ceu de bono ⁊ malo, albo ⁊ nigro ſi fuerit ꝓpoſitum oſtẽdere ꝙ malum non ſeqtur nigrum oſtẽdentes ꝙ neqꝫ bonũ ſeqtur album, oſtẽdemus etiaꝫ ꝙ neqꝫ bonũ ſeqtur album, qd̃ neqꝫ malum ſequatur nigrum, ſic oſtẽdemus ꝙ non eſt intẽperãtia malitia oſtẽdentes ꝙ neqꝫ virtus ſeqtur tẽperantiã, neqꝫ ecõtra virtutẽ tẽperantia. Porro inquit in paucis cõtrarijs illationẽ ecõuerſo fieri. Cęterũ dixit, ſimiliter aũt ⁊ in alijs dicẽdo .ſ. ⁊ in alijs malitijs ⁊ virtutibus. Vt enim in fortitudine ⁊ timiditate, ſic etiã in ipſa iuſtitia ⁊ iniuſtitia, ac cõ

tinētia ꝛ incōtinentia omnibuſqȝ virtutibus ꝛ cōtrarijs malitijs in eadem eſt illatio.

¶ Similiter aũt cōtrarijs, ꝛ in priuationibus ꝛ habitibus reſpiciendũ. Verũtamē non eſt in priuationibꝰ ecōuerſo, ſed in ipſis, cōſequētiã neceſſariũ eſt ſemper fieri. veluti viſum quidē ſequi ſenſum, cęcitatē autē, inſenſibilitatē. Opponitur enim ſenſus inſenſibilitati, vt habitus priuationi. Nã coꝝ, illud quidem habitus, hoc aũt priuatio eſt. Similiter autē habitui ꝛ priuationi, ꝛ in ijs, quę ſunt ad aliquid. vtendũ. In ipſis enim ꝛ horũ cōſequētia eſt. Vt ſi triplum multiplũ, ꝛ ſubtriplum ſubmultiplum dicit̃. Triplum enim dicitur quidē ad ſubtriplũ, ꝛ multiplũ ad ſubmultiplũ. Rurſus, ſi ſciētia opinio, ꝛ ſcibile opinabile/ ꝛ ſi viſus ſenſus, ꝛ viſibile ſenſibile.

¶ Rurſus in oppoſitis ſm priuationez ꝛ habitũ illatio ꝛ ꝯtria in eadem, ſed non vt in ꝯrijs aliqñ ꝛ econuerſo, vt oppoſitio ſm habitũ ꝛ priuationez viſus ꝛ cęcitas, ꝛ ſenſatio ꝛ inſenſatio, ſi viſuz ſeqtur ſenſatio ꝛ cęcitatē ſequetur inſenſatio. Rurſus audire ꝛ ſurdum eſſe ſunt inter ſe oppoſita, vt habitus ꝛ priuatio. Silr intelligere ꝛ non intelligere oppoſita rurſus inter ſe, ꝛ ſi ſequit̃ ipſum audire ipſum intelligere, ꝛ ipſum ſurdũ eſſe ſequet̃ ipſum nō intelligere. Rurſus ordo ꝛ inordinatio, ꝛ forma ꝛ priuatio, ſi ordinē ſeqtur forma, etiã inordinationē ſequet̃ priuatio. Item vita ꝛ mors opponũtur ſm habituz ꝛ priuationē, ac ſenſatio ꝛ inſenſatio, qḋ ſi viuere ſeqtur ſentire, etiã mori ſequet̃ nō ſentire, igitur cōſtruemus ꝛ deſtruemus, vel demonſtrantes alteꝝ ex altero ſequi, nã ſequetur etiã reliquum ex reliquo, vel oſtēdentes ꝙ nō alteꝝ ſeqtur ex altero deſtruemus. Naȝ ſi non ſeqtur viuentē ſcientia, neqȝ mortuuȝ ſequet̃ ignorantia, nã exiſtenti ꝛ viuēte cōpetit ignorare. Cęteꝝ videndũ eſt in oppoſitis ſm habituȝ ꝛ priuationē ne quędã ambo oppoſita alterum ſequat̃ ex his quę ſunt alterius oppoſitionis. Nam ſi hoc, non amplius alteꝝ ſequet̃ ex altero. non eniȝ alterum ſeqtur ipſum, ſed ambo ſequũtur, vt ſe hȝ in viſu ꝛ cęcitate, vita atqȝ morte. etenim viſum ꝛ cęcitatē vita ſeqtur, ideo neutrũ ſeqtur mors. Similiter ēt in ſomno ꝛ vigilia ambo ſeqtur vita, imo oēs ſenſus ꝛ priuationis ipſoꝝ, igitur ſequet̃ ex altero alterum qñ ſequet̃ ex altero alteꝝ ſoluȝ, ꝛ non ambo ſequerēntur. Non eniȝ pōt priuatio ſequi illud ꝙ ſeqtur habitus. Similis quoqȝ illatio ē ꝛ in oppoſitis ad aliquid. naȝ in eadē illatio eſt illa quę eſt in his quę opponũtur ad aliquid. pater quidē ꝛ filius opponũtur inter ſe. Itē dominari ꝛ ſub dominio eſſe inuicē opponũtur, ꝛ ſi ſeqtur patrē ipſum dominari ꝛ filiũ ſequit̃ ſub dominio eſſe. Rurſus imperans ꝛ qui ſub imperio eſt, ꝛ benefacere ꝛ bene pati. ſi ergo imperantem ſeqtur benefacere, ēt eum qui ſub imperio eſt, ſeqtur bene affici. Rurſus triplũ ꝛ multiplũ ꝛ trinarium partiuȝ ꝛ multaꝝ partiũ. Item ſciētia ad ſcibile, ꝛ opinio ad opinabile, ꝛ qꝛ ſcientiã opinio ſequit̃, etiã ſcibile ſequet̃ opinabile. Similiter ꝛ duplũ ad dimidiũ, ꝛ excedens ad exceſſum, ꝛ qꝛ ſeqtur duplũ excedens, ſeqtur etiaȝ dimidium exceſſum. He igit̃ illationes ꝛ horũ tales, ſed argumētationes quę in ipſis cōſtruunt ꝛ deſtruũt plane ſunt. Nam ſi alterũ oppoſitoꝝ vel ſm habitũ ꝛ priuationez de quibus prędiximus, vel ſm id qḋ ad aliqd alteꝝ oppoſitorum ſilr ſequit̃, ꝛ reliquũ ſequit̃ reliquũ, ꝛ ſi non alteruȝ ſeqtur ex altero, neqȝ reliquum ex reliquo addita dicta determinatione in habitibus ꝛ priuationibus. Non eniȝ qꝛ non ſeqtur dormire ipſuȝ mori, neqȝ vigilantē ſequitur viuere, nam ambo ſequitur viuere.

¶ Inſtantia, qm̃ nō neceſſe eſt ijs, quę ſunt ad aliqd, conſequentiã fieri, quēadmodũ dictuȝ eſt, nam ſenſibile ſcibile eſt, ſenſus autē nō eſt ſcientia. Non tamē vera inſtantia videt̃ eſſe. Multi enim non dicũt ſenſibiliũ eſſe ſciētiã. Inſuper aũt ad contrariũ, nō minus vtile qḋ dictũ eſt, vt quoniam ſenſibile non eſt ſcibile, neqȝ etiam ſenſus ſcientia erit.

¶ Cum dixerit hęc inquit inſtantiã ad argumentationē ab eo ad aliquid pōt ferri. Naȝ oppoſita ad aliquid ſunt ſenſus ſenſile, ſcia, ſcibile aũt ſeqtur, ꝛ ſenſile ſcibile ſeqtur, ſed minime ſenſum ſcientia. Verũ dicendo inſtãtiaȝ hanc verã non eſſe ingt. Neqȝ eniȝ cōcederet̃ ꝙ ſcibile ſequitur ſenſibile, porro ſenſus eſt animaliũ indiuiduoꝝ ſed ſcientia non, ſiquidē ſcientia eſt vliuȝ. Si aũt exiſtentium ſenſibiliũ non eſt ſcientia, non erunt ſcibilia. Adiecit aũt ꝙ magis ad contrarium exēplum dictũ vtile eſt. Eſt aũt ꝙ dicit, qꝛ cōſtrueretur non eſſe ſenſibile ſcibile, ex hoc magis ꝙ ſenſus non eſt ſcientia quod eſt oppoſitum huic ſenſibile ſcibile eſſe ꝙ accipiebatur ad deſtructionem loci. Nam contrarium non proprie contrarium nunc dixi ſed oppoſitum.

¶ Rurſus in cōiugatis ꝛ caſibus ꝛ interimenti, ꝛ conſtruenti. Dicuntur autem coniugata quidem hmōi, vt iuſta, ꝛ iuſtus iuſtitię, ꝛ fortia, ꝛ fortis fortitudini. Silr autē ꝛ effectiua, ꝛ cōſeruatiua cōiugata illi, cuius ſunt effectiua, ꝛ conſeruatiua, vt ſanatiua, ſanitatis, habituatiua, habitudinis, eodē autem modo ꝛ in alijs. Coniugata igitur talia ſolent dici.

¶ Locus iſte a cōiugatis eſt vtilis ad conſtruenduȝ ꝛ deſtruendũ cum ſit ex illatione ꝛ ꝯtria etiã ipſe, naȝ ſeqtur vt in vno cōiugatoꝝ oſtenderetur aliqd ſe habere, etiã in alijs. Quędã autē ſunt coniugata ꝛ quędã caſus, ꝛ qḋ etiaȝ caſus in cōiugatis numerant̃. Nam caſus ꝛ cōiugata ſunt, ſed coniugata non amplius caſus, vt ipſe palam ꝑ exēpla indicauit. Naȝ ſic ab aliquo denoiata, vt iuſtũ ꝛ iuſtus a iuſtitia coniugata ſunt inter ſe, ꝛ cuȝ iuſtitia ipſa a qua denominata ſunt, ꝛ iuſtum ꝛ iuſtus quędaȝ res ſunt. Nam factum a iuſtitia, ꝛ alterũ, ꝛ alterũ hȝ iuſtitiã, ſilr fortitudo, forte, fortis rurſus cōiugata inter ſe cũ ſint quędaȝ res ſunt. Hoc igit̃ eſt habitus a quo denominata ſunt reliqua, ꝛ horũ reliquoꝝ aliud eſt id qḋ factuȝ eſt ſm habitũ, ꝛ aliud ꝙ hȝ habitũ. Et dicerēntur coniugata ea quęcũqȝ res cum ſint ab aliquo denominata ſunt inter ſe, ꝛ cuȝ eo a quo denominata extant, vt grãmatica, grãmaticũ, grãmaticus: medicina, medicinale, medicꝰ: muſica, muſicũ, muſicus. Non ſolũ autē hęc ſm medicinam vel muſicē, vel aliquē alium habitũ denominata, eo ꝙ ſunt ſm illaȝ cōiugata ſunt habitui, vt grãmaticũ ꝛ muſicũ, ſed ēt quęcũqȝ vlia, ſimiliter ſm dictionez formata ꝛ ſic dicta eo ꝙ ſunt effectiua illius a quo denomi

nata ſunt, vel cõſeruatiua, ⁊ hęc ſunt cõiugata cum illo. Nam dicuntur etiã ſana ⁊ bene habitia, quoꝝ quędam ſunt efficientia ſanitatẽ ⁊ bonam habitudinẽ, quędaꝫ cõſeruatiua ſanitatis, illud quidem ſanitatis, hoc vero bonę habitudinis. Et hęc igitur ſunt coniugata his quoꝝ ſunt effectiua vel cõſeruatiua a quibus ẽt denominata ſunt. Vt autẽ cõſuetudo talium eſt, ⁊ ſic denominationem quę a quibuſdam dicitur coniugata ſic dicit, ideo ⁊ adiecit. [Coniugata igitur talia dici ſolent.]

Caſus autẽ, vt iuſte, ⁊ fortiter, ⁊ ſanatiue, ⁊ habituatiue, ⁊ quęcũq; eodẽ modo dicũtur. Videnť aũt, ⁊ quę ſunt ſm caſus, coniugata eſſe, vt iuſte iuſtitię, ⁊ fortiter fortitudini. Cõiugata aũt dicunť ſm eandem coniugationeꝫ omnia, vt iuſtitia/iuſtus/iuſtuꝫ/iuſte. Manifeſtũ igitur, qm̃ vno quouis oſtenſo eorum, quę ſm eandẽ cõiugationẽ dicũtur, vt bono, vel laudabili, ⁊ reliqua omnia oſtẽſa ſunt. Vt ſi iuſtitia eſt laudabiliũ, ⁊ iuſte, iuſtus, iuſtũ laudabilium. Dicetur autẽ iuſte ⁊ laudabiliter ſm eundem caſuꝫ (nam a laudabili) quẽadmodum iuſte a iuſtitia.

Caſus aũt inquit dici quę ſic formanť, vt hoc iuſte, fortiter, muſicę. Nam hęc caſus aliud quideꝫ huius [iuſtus] aliud huius [fortis] aliud vero huius [muſicus] vel hoc iuſtitię, ⁊ hoc fortitudinis, ⁊ hoc muſices. Nam vt denominatiua ab his, ſic ẽt caſus horũ dicit. Differunt aũt coniugata a caſibus, q2 illa quidẽ res ſunt quędã, ſed caſus nõ ſunt rerũ ſubiectaꝝ indicatiue, ſed moduꝫ actionis, vel diſpoſitionis alicuius, nam talia etiaꝫ hęc muſicę, medicabiliter, ſane. Dicit aũt ⁊ caſus ⁊ cõiugata ſm hos eſſe cum habitibus, quibus etiã prędicata cõiugata denominata ſunt. Equidẽ caſus fortiter a fortitudine, ⁊ iuſte a iuſtitia, ⁊ hic caſus muſicę a muſica, ⁊ alię ſilr. Perinde ac ſunt cõiugata cũ iuſtitia iuſtum iuſtus iuſte, ⁊ fortitudine forte fortis fortiter, igitur coniugata ſunt oĩa oĩbus, ſed caſus non amplius ſimilr. Non enim vt hoc iuſte caꝫ ħ caſu iuſte iuſtitia, ſic etiã iuſtitia huius iuſte ⁊ coniugata ⁊ caſus talia. Sed locus qui ab ipſis eſt, ſi quęreretur de aliquo ſi eſt aliquid eidẽ accidens, vt eligendũ, laudabile, vel ſi quippiã aliud tale, vt bonũ, fugiẽdũ, vel aliquid aliud tale in cõiugatis ipſi cẽſeret tranſmutantes oſtẽdere quęſitũ ineſſe eidem, nam oſtẽſo quęſito q vni coniugatoꝝ ineſt, oſtenſuꝫ quoq; erit ⁊ huic. Nam q vni etiã alijs, vt quęſito ſi iuſtitię laudabile inſit, ſi aliquis oſtenderet vni cõiugatoꝝ laudabile ineſſe, erit etiaꝫ propoſitum oſtẽſum. Nam ſi oſtẽderetur aliquid boñ in coniugatione ſic ſe hñe, erit etiam oſtẽſum q reliqua ſic ſe habẽt, vt ſi iuſtum ęquale, ⁊ iuſtitia ęqualitas, ⁊ iuſtus ęqualis, ⁊ iuſte ęqualiter, ⁊ ſi fortiter vel iuſte eſt magis ⁊ minus, ⁊ fortitudo ⁊ iuſtitia ſe habebit magis ⁊ minus, ſi aũt illa non ſic ſe habẽt, neq; hęc ſe habebunt, ſilr ſi ſentire eſt magis ⁊ minus ⁊ ſenſus erit magis ⁊ minus. Ideꝫ quoq; in voluptate, ⁊ ſi iuſte aũt eſt mori etiam laudabiliter eſt mori, q2 iuſtũ eſt laudabile, laudabiliter autẽ ga actio cum ſit laudabilis ⁊ iudiciũ cõueniens laudabilis relata ad iudiciũ per qḋ moritur non in ipſuꝫ morientẽ, ſi quis oſtẽderet q non eſt ſapiens diues [vt ferunt.] nã ſi in poſſeſſiõe ſapiẽtię diuitię ſunt, ſapiẽtia erit ipſe diuitię, ſed non eſt, quare nec ſapiens, qua ſapiens eſt diues.

Item ſapiens diues ẽt ſapienter erit ditanter. Patet autẽ q trãſgreſſio erit ad notius eoꝝ in coniugatione ⁊ facilius q põt oſtendi, naꝫ natura primus habitus denominatoꝝ ipſi, ⁊ per hoc illi quędã accidere ⁊ his accidit, ſꝫ in oſtẽſionibus primũ nobis fit notius ⁊ ſi poſterius fuerit natura. Qḋ ſi aliquid deſtruere noluerimus vt q iuſtum non eſt inutile vt putant quidã, oſtendentes q vni cõiugatoꝝ ipſum non ineſt, vt iuſtitię, nam virtus ⁊ nulla virtus inutilis eſt ei cuius eſt virtus, oſtẽdemꝰ q neq; iuſtũ tale. Verũ dicendo cum alijs cõiugatis iuſtitię ⁊ caſum hunc iuſte fore de numero laudabiliuꝫ, quo laudabile huic iuſte cõgruat, adiecit. Diceť aũt hoc iuſte ⁊ laudabiliter ſm eundeꝫ caſum ab ipſo laudabili laudabiliter, vt iuſte a iuſtitia. Nam iuſtitia laudabilis diceť, ſed iuſtũ laudabile, ⁊ iuſtus laudabilis, ⁊ iuſte laudabiliter. Vt enim iuſte caſus iuſtitię, ſic etiaꝫ hoc laudabiliter caſus laudabilis eſt.

Conſiderandũ aũt non ſolũ in eo, qḋ dictũ eſt, ſed etiã in cõtrario ɔ̃rium, vt qm̃ bonũ nõ eſt ex neceſſitate eſt ſuaue, nec malum quoq; eſt triſte. Aut ſi hoc, ⁊ illud. Et ſi iuſtitia eſt ſcia, ⁊ iniuſtitia erit ignorãtia, ⁊ ſi quod iuſte eſt, ſciẽter, ⁊ experienter eſt, quod iniuſte eſt, ignorãter, ⁊ inexperiẽter eſt. Si autẽ hęc nõ, nec illa, vt in eo, quod nunc dictũ eſt. Magis enim vtiq; apparebit qḋ iniuſte eſt, experienter, q̃ȝ inexperienter eſſe. Hic autem locus dictus eſt prius in cõtrarioꝝ conſequentijs. Nihil enim aliud nunc oſtendimus q̃ȝ cõtrarium ſequi contrarium.

Cum oſtendiſſet abundantiã a cõiugatis ad argumentationẽ, adiecit pędicto loco ⁊ hunc a cõtrarijs ſingulis cõiugatis. Eſt aũt contrarium iuſtitię iniuſtitia, ⁊ huic iuſtus iniuſtus, ⁊ huic iuſtum iniuſtum, ⁊ huic iuſte iniuſte. Opꝫ igiť (inqt) ⁊ a ɔ̃rijs propoſito nõ ſoluꝫ a coniugatis facere argumẽtationẽ conſiderãtes ſi ɔ̃rium ſit ɔ̃rio, nã quęſito hoc an bonũ delectabile, videndũ eſt ſi ɔ̃rũ bonũ qḋ eſt malum ɔ̃rũ delectabile q eſt triſte ſeqtur. Et ſi quidẽ ſequereť oſtẽdendũ eſt q ẽt bonũ delectabile ſequiť, ſi aũt nõ. Nã ſunt quędã delectabilia mala, neq; ſi bonũ oĩno ſequereť delectabile. Itẽ quęſito ſi iuſtitia ſit ſcia cõſiderandũ an iniuſtitia ſit ignorãtia. Nã ſi hoc ⁊ illud, ⁊ ſi nõ hoc, neq; illud. Rurſus q2 hoc iuſte ⁊ hoc iniuſte ɔ̃rium, ſi quęrereť ſi hoc iuſte ſequať ſcientificę, ⁊ experienter conſiderandũ ſi hoc iniuſte, ignorãter ⁊ inexperiẽter ſequãtur, nam ſi hoc ſequitur ⁊ illud. Si autẽ nõ hoc, nec illud ſequitur vt videť, neq; ſi hoc iuſte illa ſequerẽtur. Naꝫ videť illud iniuſte facta experte magis q̃ȝ inexperte fieri. Naꝫ dedita opera ⁊ volũtarię ſępe qḋ iniuſte eſt factũ ipſum fit. Talia aũt ab experientia. Cũ aũt talis oſtẽſionis eſt quã pędixit ſuperioribus ſi ɔ̃riuꝫ ɔ̃rio, neceſſe ẽt eſt ɔ̃rium cõtrario, vel in rectũ, vel econtra, vt demõſtrauit in ipſis illationibus ɔ̃rioꝝ, ideo ⁊ ipſuꝫ adiecit q hic locus dictus eſt prius in ipſis illationibus contrarioꝝ. Nam idẽ ibi dictũ eſt ⁊ oſtenſum, ⁊ per hunc locum firmatur ⁊ ſtabilitur dignitate ſua. Sed hoc peculiare fit a cõtrarijs huic a coniugatis quatenus ſm eandẽ inflexionẽ ⁊ caſum ɔ̃riuꝫ accipientes per illud ẽt oppoſituꝫ oſtẽdimus, vt ſi quęrereť ſi hoc iuſte laudabiliter, hoc iniuſte accipiẽtes quęremus ſi vituperabiliter.

Si autē non iniuſte ſed iuſtum, non hoc iniuſte rurſus, ſed iniuſtum accipiemus ſm eaſdē coniugationes cōtraria accipiētes quibus aſſumpta ſunt et propoſita de quibus quęrimus. Nam ſi caſus cōtrarij ineſt caſui cōtrarij, ⁊ caſui cōtrarij inerit caſus contrarij.

Amplius in generationibus ⁊ corruptionibus, ⁊ effectiuis, ⁊ corruptiuis, ⁊ interimētibus, ⁊ cōſtruenti. Nam quoꝝ generationes bonę ſunt, ⁊ ipſa bona ſunt, ⁊ ſi ipſa bona ſunt, ⁊ generationes bonę. Si aūt generationes malę, ⁊ ipſa mala. In corruptionibus aūt econtrario. Si enim corruptiones bonę, ipſa mala. Sinautē corruptiones malę, ipſa ſunt bona. Eadē ratio in effectiuis, ⁊ corruptiuis, quorum enim effectiua bona, ⁊ ipſa bona. Quorum ꝟo corruptiua bona: ipſa mala.

Cū dixerit locos a gñantibus oppoſita conſtructiuos ⁊ deſtructiuos atq; eos a coniugatis, ſed oſtēdit quandā ⁊ aliam abūdantiā argumēti ſimilē prędictis ex illatione, ⁊ ad conſtructionē ⁊ deſtructionē vtilē. Eſt autē hęc a generationibus ⁊ corruptionibus, ⁊ rurſus ab effectiuis ⁊ corruptiuis, quoꝝ vniuſquiſq; per ſe erit locus. Naȝ quoꝝ generationes bonoꝝ ⁊ ipſa bona ⁊ conuertibiliter ſi ipſa bona quę ſūt, ⁊ generationes bonę, vt ſi generatio ſanitatis, quę eſt dieta tēperata, eſt bonum, ⁊ ſanitas, cuius generatio eſt hoc ſic dietam ſeruare bonuȝ ⁊ ipſa, ⁊ ſi ipſa ſanitas bonū, rurſus ⁊ tēperanter dietaȝ ſeruare eſt bonuȝ. Et qꝛ etiā virtus bonū, ⁊ generatio eius bonuȝ eſt quę eſt a puero educatio quādo pueri feruntur per mores ad virtutē. Et qꝛ talis educatio bonū cum ſit generatio virtutis ⁊ factū .ſ. virtus eſt bonum. Eſt etiam hic locus quodāmodo a cōiugatis, niſi quia coniugata dicūtur exiſtētia vt ſanum ſalubre, ſanus ſane, ſed nō eſt ipſum ſanari coniugatū ſanitati, ſic oſtēdes ꝙ qꝛ educatio bonum, ⁊ educare inſtruereq; eſt bonū, nam hoc generatio educationis eſt. Vel gñationē nunc nō dicit illā per quā fit, ſed ipſum fieri. nam ſi bonū eſt fieri ſanitatē, ⁊ ſanitas eſt bonum, ⁊ ſi ſanitas eſt bonū, ⁊ hoc fieri ſanitatem bonum. Eadē quoq; ratio ⁊ in virtute. Sed in corruptionibus non amplius ſimiliter ſit, vt in generationibus, ſed ecōuerſo eſt illatio, naȝ quoꝝ corruptiones bonoꝝ hęc maloꝝ, quoꝝ auteȝ corruptio malū hęc bona, vt ſi bonum eſt corruptio morbi, malū morbus eſt, naȝ corruptio morbi cum ſit tēperata dieta bonum, ⁊ ſi malū corruptio ſanitatis, bonū ſanitas eſt. Nam intēperans dieta cum ſit malū eſt corruptiua ſanitatis. Vel etiaȝ in his non corruptiua ſumēda ſunt, nam illa ſunt effectiua de quibus dicet, ſed ipſum corrūpi. Vt aūt ſe hȝ in generationibus ⁊ corruptionibus, ſic etiaȝ in effectiuis ⁊ corruptiuis, nam quoꝝ effectiua ⁊ cōſeruatiua bona ⁊ ipſa bona, vt qꝛ effectiua ſanitatis bona, etiā ſanitas bona ⁊ ecōtra, quia ſanitas bona, etiā effectiua ſanitatis bona. Quoꝝ aūt corruptiua bona, hęc maloꝝ, ⁊ quorum corruptiua mala, hęc bona. nam morbi corruptiuū bonuȝ, quia malum morbus ⁊ ſanitatis corruptiuū malum, qꝛ bonū ſanitas. Quęreret aūt aliquis de effectiuis, ſi quēadmodum quoꝝ effectiua bona ⁊ ipſa, ſic etiā quorum effectiua mala ⁊ ipſa mala, ⁊ adhuc ſi bonoruȝ ⁊ effectiua bona, nam ſi hoc videbitꝰ pulchre dici a Stoicis, vt illud ꝙ fit per maluȝ non eſt bonum, ſed diuitię ſunt per lenocinium quod eſt malū, igitur diuitię non bonū, niſi locus ſit probabilis, non tñ verus, non enim prohibituȝ eſt aliqđ bonū eſſe qđ a malo ſit, vt ſanitas per vſtioneȝ ⁊ inciſionem quę ſunt mala, niſi hoc etiā videbitur dicere ⁊ diuidere, nam dicendo, eadē autē ratio ⁊ in effectiuis ⁊ corruptiuis, adiecit qđo hic ſm quid dixit. nā quorum effectiua bona erant ⁊ ipſa erant bona, quorū autē corruptiua bonoꝝ eadem ⁊ maloꝝ, ſed nō amplius adiecit hoc, quoꝝ facta bona ⁊ hoꝝ efficientia bona, neq; hoc quorum effectiua mala, ⁊ facta ab illis mala, naȝ vt ex veris proꝛſus vera concludūtur, non tamen omnino ⁊ verum ex veris, nam ex falſis verum, ſic etiaȝ ꝙ a bonis fit, eſt bonuȝ, non tamē omnino boni ⁊ effectiua bona, nam poteſt bonum fieri etiā a malo. Dixit igitur ſic vſq; ad hoc vt dictis oſtēdat in generationibus ⁊ corruptionibus ſimilibus exiſtētibus effectiuis ⁊ corruptiuis conuenientiā. Inuenies auteȝ ⁊ generationis differens effectiuum, qđ generatio de ipſa re diceretur velut in effectiuis eius, vt ſi virtutem fieri bonū, ⁊ virtus bonum, ⁊ ſi virtus bonum, ⁊ fieri ipſam eſt bonum, rurſus ſi corrūpi virtutem malum, virtus bonuȝ erit, ⁊ ſi virtus bonū, ⁊ fieri ipſam bonum eſt, ⁊ corrumpi malum, ⁊ ſi corrūpi morbum eſt bonum, ⁊ morbus malū erit. Veruȝ paulo ante dicta generationū exēpla, non generatio neq; corruptio ſit, ſed effectiua in quibus ſolū verum eſt illud ſi effectiua bona, ⁊ facta bona, ⁊ ſi corruptiua bona hęc malorum in numero ſunt, non tamen ſi quid econuerſo eo quod poſſunt ⁊ aliqua bona a malis fieri, vt ſanitatis ab vſtione ⁊ inciſionibus ⁊ tabe quadam, ⁊ diuitię a lenocinio.

Rurſum in ſimilibus, ſi ſimiliter ſe habent: vt ſi ſcientia vera plurium: ⁊ opinio. Et ſi viſum habere eſt videre, ⁊ auditum habere eſt audire. Similiter autē, ⁊ in alijs ⁊ in ijs, quę ſunt, ⁊ in ijs, quę videntur. Vtilis autem eſt hic locus ad vtrūq;, nam ſi in aliquo ſimiliuȝ ſic ſe habet, ⁊ in alijs ſimilibus. Si autem in aliquo non, nec in alijs ſimilibus.

De quo loco nunc mentionē facit hic eſt etiaȝ ex illatione in illis ſm proportionem ipſorū ⁊ ſimilitudinem; vt quia ſimiliter ſe habȝ ſcientia ad ſcibilia, ⁊ opinio ad opinabilia, ſi ſcientia vna pluriū, erit oſtenſum ꝙ etiam opinio, nam cōſequitur ⁊ ſi ita ſe habet in opinione, erit rurſus in ſciētia idem oſtēſuȝ ſic accipientes ꝙ ſimiliter viſus ad videndum, ⁊ auditus ad audiendū, oſtendetur quia habere viſum non ſufficiens eſt ad videndū, quandoquidē indigeat lumine ⁊ diſtantia, neq; auditum habere ſufficiens eſt ad audiendū. Similiter ſi auditum habet non eſt ſufficiens ad audiendū, neq; ſi viſum habet, ſufficiens erit ad videnduȝ, ⁊ ſi alterum ſufficiens ⁊ alterum. Nam adhuc locus eſt cōſtructiuus ⁊ deſtructiuus, ⁊ qꝛ ſimiliter ſe habet res ędificandi ad domum, ⁊ nauifactiua ad nauem ſi ſufficiens eſt pñtia artis ędificādi domum ad ędificationē domus, ſufficiēs etiā erit ⁊ pręſentia nauis ſtruendę artis ad ſtruendū nauem, ſi auteȝ non eſt ſufficiens alterius pręſentia, neq; altera ſufficiēs eſſet ad efficientiā eorum quę ad ipſam attinent. Porro inquit hoc loco vtenduȝ eſſe, ⁊ in his quę ſunt vere ſimilia, ⁊ in his quę videntur, igitur in his quę ſunt vere ſimilia, erit etiam vere oſtenſum, ſed in his quę videntur vere quidē, ſed non apparens, proinde ſtatȝ non omnino

ſcientia

ſcientia ſimiliter ſe habet ad ſcibilia, vt opinio ad opinabilia ſiquidē ſciētia ſine fide eſt circa ſcibilia, ſed opinio non eſt talis. Item nec ſimiliter ſe hꝫ viſus ad videndū, ⁊ tactus ad tangendum, nam hic per mediū quoddam ⁊ hoc illuminatū recipit proprium ſenſibile, ſed tactus non ſic eſt apparens. Item ſimilitudo eſt ſm figuram dictionis, nam videt̄ ſimile eſſe ipſum videre, ipſi clamare, ⁊ laborare ipſi facere ⁊ texere, ſanare, ſi autē aliquis cenſeret, quia clamare facere eſt etiam videre ipſum facere eſſe, ⁊ quia laborare eſt pati, ⁊ facere pati eē, ⁊ quia texere agere eſt, ⁊ ſanare ſimiliter ab apparenti ſimilitudine efficiet argumentationē, non enim re prędictorum eſt ſimilitudo, ſed dictione ſola ideo. Ideo ſuperficietenus ⁊ ſophiſticus eſt vſus huius loci ad talia.

¶ Conſiderandum autem ⁊ ſi in vno, ⁊ ſi in pluribus, ſimiliter ſe habeāt. Aliquoties enī diſſonant: vt ſi ſcire eſt cogitare: ⁊ multa ſcire eſt multa cogitare. Hoc autē non eſt verum. Contingit enim plura ſcire, cogitare autē nō. Si igitur non eſt hoc, neq; eſt illud, quod eſt in vno: vt ſcire ſit cogitare.

¶ Etiam hic locus eſt ex illatione. Eſt aūt talis, ſi ab vno vnum aliquid ⁊ in pluribus plura talia, nam ſequitur, vt ſi docere vnum iuuare eſt vnū, ⁊ hoc plures docere plures iuuare erit. Vel ſi non hoc, neq; primum. Rurſus ſi memoriter tenere aliquid cum ipſo imaginari de eodē, etiam plura memoriter tenere cum imaginari de pluribus fieret. Et ſi vnus homo rationalis, ⁊ plures rationales, ⁊ ſi ſcire eſt diſcurrere, ⁊ plura ſcire ſimul, erit plura ſimul diſcurrere ac intelligere, quod ſi impoſſibile eſt ſimul plura intelligi, neq; ſcire erit intelligere aut diſcurrere, quod autē non ſequatur hoc ſimul plura ſcire hoc ⁊ intelligere ſimul plura, patet, qa ſcire ſimul plura poſſibile eſt, ſed ſimul plura intelligere eſt impoſſibile, naꝫ omnis qui intelligit vnum aliquid intelligit, nam intelligere eſt actus ⁊ tranſitus animę. Vt eniꝫ impoſſibile eſt plures orationes ſimul dici, ſic etiam intelligi ſimul plura, nam intellectio eſt quędam oratio ipſius animę quę dicit in ſeipſa. Vel non neceſſe eſt ſi non poſſibile eſt plura ſcientem, ſimul plura intelligere, neq; ſcire eſſe intelligere, quod etiam ipſe videt̄ dicere, naꝫ addendo hoc, Aliquoties enim diſſonat ſubdidit, vt ſi ſcire eſt cogitare intelligereue, ⁊ hoc plura ſcire eſt plura cogitare, ſed hoc non eſt verum. Vel hoc dixit ſcilicet aliquoties diſſonat non ob calūniam loci, ſed oſtēdens in quibus vtilis ſit locus ad deſtructioneꝫ, nam in quibus videtur in vno ſic ſe habere, non amplius autē in pluribus eſt hoc poſſibile, equidem in his incipientes a pluribus deſtruemus id quod etiam in vno apparet, vt ibi in hoc ſcientē cogitare intelligereue. Nam ſic huic ſe habere videnti aduerſatur non poſſe plura ſcientē ſimul ⁊ plura cogitare intelligereq;, ideo neq; illud ſi verum fuerit, vel ⁊ in vno ſciente exiſtente, non neceſſe eſt etiaꝫ plures, ⁊ vno nigro non neceſſe eſt etiam plures eſſe nigros, ⁊ vno cū ſex digitis non amplius plures ſic erūt, vel locus in his quę ſunt natura vel ſm naturam.

¶ Amplius ex magis, ⁊ minus. Sunt autem eius, qđ eſt magis loci quatuor. Vnus quidē ſi magis ſequit̄ magis. Vt ſi voluptas bonū, ⁊ magis voluptas, magis bonum. Et ſi iniuriam facere maluꝫ, ⁊ magis iniuriam facere, magis malum. Vtilis auteꝫ ad vtrūq; hic locus, nam ſi ſequatur ad ſubiecti incrementuꝫ accidentis incrementum, quēadmodum dictum eſt. Manifeſtum, quoniam accidit. Si autem non ſequatur, non accidit. Hoc autem inductione ſumendum.

¶ Iteꝫ ex ipſo magis ⁊ minus tradit nobis locos atq; ex ipſo ſimiliter conſtructiuos ⁊ deſtructiuos. Sunt autem ⁊ loci hi vtiles comparabilibus, nam in his magis ⁊ minus ⁊ ipſum ſimiliter inueniuntur. Et primo mentioneꝫ facit de locis ab ipſo magis ⁊ minus, deinde addit ipſis locos a ſimili. Inquit autem quatuor eſſe locos a magis ⁊ totidem a minus, quorum aſſerit vnumquēq; vtilem eſſe ad conſtructionem ⁊ deſtructionem. Sunt aūt quatuor vt dicet. Vel vnius de vno ſm magis ⁊ minus accipientis comparationeꝫ, vel vnius circa duo, vel duorū de vno, vel duo de duobus, ⁊ eſt talis vnius de vno de quo primo mentionem efficit. Si quęreretur de aliquibus ſi alterū alteri ineſt ambobus recipientibus magis ⁊ minus, videndum eſſet ſi cui magis ineſt ipſuꝫ magis, ⁊ cui ſimpliciter ipſum ſimpliciter ineſt. Si vero non inſit alicui magis id qđ magis ineſt, ⁊ cui ſimpliciter id qđ ſimpliciter nō ineſſet, vt ſequeretur vtrum voluptati bonum ineſt magis, vel non, quia ambo habent ipſum magis videndum ſi magis voluptati magis bonū ineſt. Nam ſi magis voluptati magis bonum, ⁊ voluptas bonum eſſet, ſi autē nō fuerit magis voluptas q̃ voluptas minor magis bonum, neq; voluptas bonum erit. Rurſus ſi quęratur an iniuriam agere ſit malum, quęrendū eſt ſi magis ſit iniuriam agere q̃ ipſuꝫ minus ſit magis, ⁊ magis malum, ⁊ ſi quidē oſtenderimus ſic ſe habere, demonſtrabimus etiam iniuriam agere malum eſſe. Si vero oſtenderetur magis iniuriaꝫ facere non eſſe magis malum, nec a principio iniuriam facere eſſet maluꝫ. Videtur autē quibuſdam tyrrānideꝫ exercere magis iniuriam agere non eſſe malum. Rurſus ſi magis algere eſt magis malum, ⁊ algere tale, ⁊ ſi magis paupertate premi magis malū, ⁊ premi inopia. Item ſi magis laboris amicum eſſe magis bonum, ⁊ laboris amicuꝫ talis erit. Sunt autem loci incipientes ab ipſo magis deſtructiui ⁊ ab ipſo minus conſtructiui. Naꝫ cum oſtenditur nō ineſſe magis deſtruit̄, ⁊ ipſum ſimpliciter ⁊ ipſum minus, ſed in oſtendēdo minus ineſſe conſtruitur, ⁊ ſimpliciter ⁊ magis, ſi aūt incremento ſubiecti etiam prędicati ineſt incrementuꝫ, quod per inductionē accipientes oportet perſuadere vt magis voluptas eſt quę circa venerea, ⁊ quę circa cibos ⁊ potus videtur eſſe vehementiores, ſed illa vehementior eſt magis talis. Si ergo ipſę non ſunt magis bonę, quia nec appetitus ipſarū boni ſunt, neq; voluptas bonum erit. Veruꝫ videtur locus magis probabilis q̃ verus eſſe, nam pluriuꝫ excellentię potius nō bonę ⁊ malę ſunt, ſed ipſa tamen bona ſunt, vt exercere mediocriter ⁊ menſurate bonum eſt, nam effectiuū ſanitatis eſt, ſed eius excellentia habet malum, nam excedentia exercitia ſunt corruptiua ſanitatis, ⁊ exceſſus diuitiarū non bonus, ſed diuitię tamen bonę ſunt, vel nō eſt malum in multitudine diuitiarū ſi aliquis vteretur eis vt inſtrumento bono, immo tale eſt bonum. Item ſi exercitia definita ſint eo q̃ effectiua ſunt ſalutis ⁊ bonę habitudinis, quę hęc non efficiunt non ſunt exercitia,

quandoquidem non cadant ſub diffinitione exercitij, nam in his magis ⁊ minus in quo magis poteſt ſeruari propria natura.

¶ Alius vno de duobus dicto ſi cui magis videtur ineſſe non ineſt, nec cui minus, ⁊ ſi cui minus videtur ineſſe ineſt ⁊ cui magis.

¶ Secundū locum ab ipſo magis tradit qui dicitur eſſe vnius circa duo, qui etiam talis eſt. Si quęrat̃ de aliquo vno ꝙ videtur pluribus ineſſe, an inſit alicui ex ipſis, vel ne, quęrendum eſt ſi cui magis videtur ipſi ineſſe, ⁊ non ineſt, ⁊ ſi cui magis ineſſe videtur non ineſſet, nec ꝓpoſito ineſſet, ſi autem cui minus ineſſe videtur ineſſe oſtenderetur ⁊ efficientia bona ⁊ facta bona, ⁊ ſi corruptiua bona cum ſint mala non propoſito ineſſent, nam id cui magis ineſt, ſi non inexiſtens fuerit, nec cui minus ineſſet. Illud autē cui minus veriſimile eſt ineſſe inerit etiam cui magis, vt ſi quęratur an ſanitati ⁊ diuitijs inſit bonum, ſi magis videretur ſanitati ineſſe, oſtenderetur autem non ineſſe, vel quia poteſt alicui ſanitas ad malum ineſſe, vel quia non efficit bonum habentem ipſaꝫ, neqꝫ diuitijs inerit. Si autem exercitio cui minus videt̃ ineſſe bonum q̃ꝫ diuitijs oſtenderetur bonum ineſſe tā quā effectiuū ſanitatis ⁊ diuitijs erit oſtenſum ineſſe, nā in his vnum bonum circa duo dicitur, nam de ſanitate ⁊ diuitijs, vel ď exercitio, ⁊ diuitijs. Rurſus ſi magis bonum voluptas q̃ꝫ carentia triſtitię, non eſt autem bonuꝫ voluptas, nec carentia triſtitię erit bonum, ſi autem carentia triſtitię viſa fuerit eſſe minus bonuꝫ q̃ꝫ voluptas, ⁊ voluptas bonum erit. Et ſi magis prudentia exiſtens finis voluptatis non eſt finis, neqꝫ voluptas eſſet finis, ⁊ ſi pugna pręſtantiores ſunt Lacędemonij reliquis alijs gręcis, non ſunt pręſtantes pugna ⁊ validi, profecto nec reliqui gręci ſint pręſtantes pugna. Item ſi magis conſentaneum eſt vt ſenes ſint iunioribus prudentes, ⁊ hi non ſunt prudentes, nec iuuenes prudentes ſint. Veruꝫ tamen non amplius in his quę ſic ſe habent, vel cui minus ineſt, non ineſſe aliquid oſtendit, vel cui magis ineſt ꝙ ineſt.

¶ Rurſum duobus de vno dictis ſi quod magis videtur ineſſe, non ineſt, nec quod minus, aut ſi quod minus videtur ineſſe, ineſt. ⁊ quod magis.

¶ Tertius locus eſt conuerſus aliquo modo cum ſecundo. Nam in ſecūdo vnum erat de duobus dictuꝫ, ſed in hoc duo de vno, nam cum duo videntur ineſſe eidem, ſiquidē ꝙ magis videt̃ eideꝫ ineſſe non ineſt, neqꝫ ſi minus eidem ineſſet. Si autē qď minus ineſſe videtur, inſit ⁊ id qď magis inerit, vt ſi diſcere ipſi videtur magis vtile ineſſe q̃ꝫ ſuaue ⁊ non ineſt, neqꝫ vtrūqꝫ inerit ipſi ſuaue, vel ſi hoc ⁊ illud. Item ſi audax magis fortis q̃ꝫ prudens non eſt fortis, nec prudens eſſet. Rurſus ſi modeſtus minus viſus iuſtus quā manſuetus eſſe iuſtus eſt, vtrūqꝫ erit etiam manſuetus. Item ſi inferre iniuriam magis conferens q̃ꝫ malū, ſi non eſt conferens, nec malum erit.

¶ Amplius duobus de duobus dictis, ſiquid alteri magis videtur ineſſe, non ineſt, nec reliquum reliquo. Aut ſi qď minus videtur alteri ineſſe, ineſt, ⁊ reliquum reliquo.

¶ Quartus autem locus eſt ſi duo fuerint quę inſunt, ⁊ duo quibus illa inſunt, ⁊ alterum alteri magis videtur ineſſe, ⁊ alterum alteri minus. Etenim in his ſi ꝙ magis videtur ineſſe alicui demonſtraretur non ineſſe eidem, nec ꝙ minus videtur ſimul ineſſe alicui eideꝫ ineſſet. Si autem ꝙ minus ineſt proprio ſubiecto ineſſe oſtenderetur, ⁊ ꝙ magis ineſſe viſum proprio ſubiecto eideꝫ ineſſet, vt ſi minus voluptas bonum q̃ꝫ labor maluꝫ. Eſt autem bonum voluptas ⁊ labor erit malum, ⁊ ſi prodigus magis videtur liberalis eſſe q̃ꝫ temperatus illiberalis, ⁊ non eſt prodigus liberalis, nec erit temperatus prudēs illiberalis. Et ſi minus moderatus iuſtus q̃ꝫ immoderatus iniuſtus ⁊ eſt moderatus iuſtus, ⁊ immoderatus iniuſtus erit.

¶ Amplius ex eo, quod ſimiliter ineſt, vel videt̃ ineſſe: tripliciter: quēadmodum in eo, qď magis, vt in poſterioribus tribus dictis locis dicebatur. Siue enim vnū quiddaꝫ duobus ſilr̃ ineſt, aut vɫ ineſſe, ſi alteri non inſit: nec alteri. Si aūt alteri ineſt, ⁊ reliquo. ſiue duo eidem ſilr̃, ſi alterū non inſit, nec reliquū, ſi autē alterū, ⁊ reliquum. eodem autem modo ⁊ ſi duobus duo ſimiliter inſunt. nam ſi alterum alteri nō ineſt, nec reliquū reliquo, ſi aūt ineſt alterum alteri, ⁊ reliquū reliquo. ex eo igitur qď eſt magis ⁊ minus, ⁊ qď eſt ſimiliter, tot modis contingit argumentari.

¶ Addit quatuor locis ex ipſis magis ⁊ minus locos ab ipſo ſimiliter. Etenim hi ſunt inter eos qui habent comparationē ⁊ dicūtur comparabilia a magis ⁊ minus, nā primo dicto ab ipſo magis per quē oſtēdebat̃ vni ineſſe vnuꝫ aliqd, quia etiam intēſione eiuſdē intenſio nō eſt niſi ſm̃ ꝓportionē ſimilis. Nam opꝫ oſtēſum in locis a ſimili oſtēdere ſimile per ſimile, vnde non eſt hoc oſtēſuꝫ ꝑ id qď magis ineſt, vel minus, ſed oſtenſum eſt per ipſum ſimiliter. Nō enī magis eidē ⁊ minus ineſt q̃ꝫ ſilr̃ eidem ineſſet. Igit̃ ſi quid videt̃ duobus ſilr̃ ineſſe ſi alteri non ineſt, neqꝫ alteri inerit, ſi ꝟo alteri ipſoꝝ ineſt, oſtēderet̃ etiam reliquo ineſſe. Naꝫ ſi ſimiliter opinio ⁊ diuitię bona videntur eſſe, ⁊ nō eſt opinio famaqꝫ bonū, nec diuitię erunt bonū, vel ſi bonuꝫ ipſa opinio ⁊ fama, etiā diuitię oſtēderentur eſſe bonę. Et erit ſimiliter parendū legi ⁊ patri, ſi parendū legi erit, etiaꝫ patri, vel duo rurſus in vno ſimiliter eoꝝ quę videntur ſi alterū inſit, vt ſi ſimiliter iuſtitię bonum ⁊ vtile, ſi non vtile, nec bonum ipſi ineſſet, vel ſi alterū, ⁊ alterum, ⁊ ſi ſimiliter forti ineſt confidere audereqꝫ quando oportet ⁊ timere quando oportet, qď ſi nō ineſt ipſi timere quādo oportet, neqꝫ audere quando oportet, ineſſet eideꝫ, vel ſi hoc ⁊ illud inerit. Item ſi duo eoꝝ quę vident̃ ineſſe duobus inſint, ſimilr̃ vtrīqꝫ alteri, ſi alteri duoꝝ alterū duoꝝ non ineſt, nec reliquo reliquū ineſt, ſi ꝟo ineſt alterum alteri eoꝝ quę videntur ſimiliter aliquibus ineſſe, etiam alterū alteri inerit, vt ſi ſimilr̃ videt̃ forti audacia ineſſe, ⁊ timido ſecuritas, ſed non ineſt forti audacia, nec ſecuritas timido ineſt, vel ſi huic ſecuritas, ⁊ illi audacia. Item ſi ſimiliter fortis circa timorem ⁊ audaciam videtur eſſe, ⁊ temperatus circa voluptates ⁊ triſticias. Item ſi ſimiliter iuſtus eſt dijs amicus, ⁊ iniuſtus dijs inimicus, ſi alterum ⁊ alterum, vel ſi non alterum, nec alterum. Item ſi ſimiliter voluptas bonum, ⁊ labor malum, ſed labor malum, ⁊ voluptas bonum.

¶ Amplius

¶ Amplius aũt ex appoſitione, ſi alterũ ad alterum appoſitũ faciat bonũ/vel albũ/cũ non fuerit prius albũ, aut bonũ/qđ appoſitũ eſt/ erit albũ/vel bonũ, quale quidẽ, ⁊ totũ facit. Amplius aũt ſi id, ad qđ eſt appoſitũ aliquid facit magis tale, quale erat, ⁊ ipſum erit eiuſmodi, ſimiliter aũt ⁊ in alijs. Utilis aũt nõ in omnibus hic locus, ſed in quibus ipſius magis crementũ accidit fieri. Non tamen locus iſte cõuertitur ad deſtruẽdũ. nam ſi non facit, qđ appoſitũ eſt/bonum: nondũ manifeſtum ſi ipſum eſt non bonum. Bonũ enim malo appoſitũ/non ex neceſſitate bonum totum facit: nec album nigro, nec dulce amaro.

¶ Duos locos affert cõſtructiuos ſolum ex appoſitione vnius ad aliud. Eſt aũt primus ipſoꝝ talis, qđ eſt additũ alicui tale ipſum facit cũ non prius fuerit tale ipſũ multo prius fuit tale, vt ſi addatur alicui nõ exiſtenti albo ipſum album, ipſum fecit albũ, ⁊ id additum multo prius fuit album. Item ſi addatur aliquid alicui non exiſtenti odorabili odorabile fecit ⁊ ipſum odorabile, ⁊ ſi nõ dulci aliquod adderetur aliquid, fecit ipſum dulce, ⁊ multo prius additum erat dulce. Similiter ⁊ ſi figurę alicui aliquid additũ triangulum efficiet ipſam ⁊ eadẽ addita figura erit triãgulus, ⁊ ſi virtus addita alicui efficit ſtudioſum, ⁊ ipſa talis eſt, patet autẽ ꝙ oportet in his quę ſunt natura, ſed nõ lege aliqua ⁊ placito tali dictoꝝ vti loco. nam vncia vndecim vncijs cum non ſit iam addita efficit libram, non tñ ipſa eſt libra, nam vncia ⁊ libra ad placitũ ſunt, porro alia ab alijs vncia ⁊ libra ſtatui ſolent, vel ꝓpter hoc vncia non libra eſt, qꝛ confert ad librã vt ſit totum, ⁊ ea quibus adduntur vndecim librę, ſed minime ipſe conferunt vt ſiant decem vncię grauiores ſiant, nam grauitatẽ a ſeipſis habẽt, ſed grauitatem maiorem accipiunt ab ipſo addito, ideo qꝛ totum grauius ſit additione vncię, neceſſe eſt etiam ipſum eſſe graue, vt oſtendit ſecũdus locus. ſic etiam Plato oſtẽdit animaꝫ eſſe vitam, ſi aũt anima eſt vita neqꝫ ſuſceperit erit cõtrarij, ſic autẽ ⁊ immortalis inſtãtia ad locũ, qꝛ plura pharmaca etiã aliquibus addita videãtur totũ efficere ſalutare vel mortiferũ, ſed cũ nullũ ſolũ ex ipſis tale ſit. vel etiaꝫ in his eſt dicẽdum ꝙ ſi ſolum additũ cauſam hꝫ, erit etiaꝫ ⁊ ipſum tale, ſi aũt ex mixtione omniũ ⁊ tẽperantia talis qualitas adueniat cunctis in ipſaꝫ deſinẽtibus nihil diceretur contra locũ, naꝫ locus eſt ſi quid non exiſtens tale additione alicuius tale ſit ſubiecto non cooperante ad idẽtitatẽ, nam hoc ſubaudiendũ eſt, additũ cenſeri dꝫ, ⁊ prius tale eſſe, ſed non amplius ex mixtione aliquorũ ſit tale, ⁊ vnũquodqꝫ mixtoꝝ tale eſſe dicitur, nam vinũ cõmixtũ melli, facit totũ vinũ mel ꝙ non erat tale ante. Qđ ꝯo non id ꝙ additur vinmo cauſa ſit vt totũ ſit tale ſolũ, patet ex hoc, ⁊ ſi hoc ſupponamus miſcendo miſcemus ⁊ aliud quid hoꝝ tandẽ ſubiectoꝝ auferẽtes poſterius addamus totum ſimile fieri. Et talis eſt locus primus locoꝝ ab appoſitione. Et ſcđs iſte ſi alicui additũ fuerit aliquid magis tale facit, ⁊ ipſũ erit tale. Patet autem qđ ⁊ hic locus eſt vtilis in qbus eſt magis ⁊ minus, nam ſi additũ alicui dulci fecit ipſũ dulcius ⁊ ipſũ dulce erit, ⁊ ſi albius, ⁊ hoc album, ⁊ ſi eligibilius, ⁊ ipſũ eligibilius, ⁊ ſi grauius ⁊ ipſum graue, vt dicimus in vncia. Sic oſtẽderetẽ vnũquodqꝫ dictoꝝ indifferens, ⁊ a iunioribus prius adductum eligibile ⁊ bonũ, nam vnũqđqꝫ ipſoꝝ additũ virtuti totum eligibilius facit ipſi ſtudioſo, nam eligibilior vita eſt ſm virtutem ſi cum vncia erit, ⁊ ſi cum abũdantia, ⁊ ſi cum bona fama, nam eligenda ⁊ fugienda iudicãtur electione ſtudioſi ⁊ fuga. Verũ cum dixerit [ſi additũ alicui magis idipſũ tale facit] adiecit. ſimiliter aũt ⁊ in alijs [qꝛ non ſolũ in quali hoc] ſed etiã in quanto. Nam ſi additũ maius ipſum efficit ⁊ ipſum in magnitudine, ⁊ ſi plus ⁊ ipſum in multitudine. Vel dicẽdo ſi ad inexiſtens additũ aliquid magis facit tale, vt in aliquo vno ⁊ definite, adiecit [ſimilr autẽ ⁊ in alijs] oſtẽdens ꝙ in hoc ſolũ tali facto magis procedit locus, ſed etiam in alijs ſic ſe habẽtibus. Sunt aũt prędicti loci vtiles ſolum ad cõſtructionem, ſed minime ad deſtructionẽ. Nõ enim ſi additum aliquid alicui non efficit ipſum albũ vel dulce, vel albius, vel dulcius, ob id neqꝫ idipſum erit albũ, vel dulce, nam parũ melis abſinthio mixtũ non efficit ipſum dulce, non tñ ob id, nec ipſum erit dulce, nec qꝛ diuitię addita malitię non efficiunt totum eligibile ob id diuitię non ſunt eligibiles. Sed neqꝫ ſi vinum dulce mixtũ melli non efficit totum dulcius, ob id neqꝫ ipſum eſt dulce. Verũ locus non eſt vtilis in oĩbus, [ſꝫ in quibus accidit fieri exceſſus ipſius magis] dixit, qꝛ non oĩa ſuſcipiunt magis ⁊ minus, nam ſubſtãtia nõ eſt magis ⁊ minus ſubſtantia, ideo locus ad hoc non eſt vtilis, nam nil additũ ſubſtãtię ipſam ſubſtantiã magis efficiet. Itẽ exceſſũ ipſius magis in oĩbus accidit fieri ante appoſitũ quę certe ſunt iam talia dulcia, futura ſunt dulciora, ⁊ calida calidiora, qꝛ ꝯo qualitas ſuſcipit magis ⁊ minus locus erit vtilis ad ea quę ſunt ſub qualitate. Itẽ [bonũ malo additũ non ex neceſſitate bonũ totũ facit] ſic dixit, qꝛ põt aliqđ bonum magnũ paruo malo additum totum eligibile facere, vt virtus paupertati addita. nam virtus ⁊ ſi fuerit cũ paupertate eſt virtus. Itẽ mori cum ſit malũ additũ malum a fortitudine totũ eligibile facit. Nam ob id aliquis mortalis ſit glorioſus, tamen non omne bonũ additũ malo efficit totum bonũ. Porro diuitię morbo additę non efficiunt totũ eligibile. Verum eſſet additum hoc peculiarius loco ante hunc per quẽ ſtatuebat ſi alterum ad alterum adderetur faciẽdo bonũ, vel album cum non ſit prius bonum vel album additum fiet album vel bonum.

¶ Ruſum ſi quid magis ⁊ minus dicitur, ⁊ ſimpliciter ineſt. Quod enim bonũ, aut albũ non eſt, neqꝫ magis, neqꝫ minus bonũ/vel album dicetur. Naꝫ malũ de nullo magis/vel minus bonũ, ſed magis malum/vel minus dicetur. Non conuertitur autem hic locus ad deſtruendum. Multa enim eorum, quę non dicuntur magis, ſimpliciter ſunt, homo enim non dicitur magis, aut minus, ſed non ꝓpter hoc non eſt homo.

¶ Hic locus ẽt ipſe eſt in ſuſcipientibus magis ⁊ minus, ⁊ comparationẽ ſm hoc vtilis, ⁊ eſt ſimilr ſolum probatiuus, vt ꝓdictũ, ſed non deſtructiuus. Nam qđ magis aliquid vel minus eſt aliquo, hoc etiam ſimpliciter eſt, nõ velut natura eius exiſtentis talis, ſed velut talis inexiſtẽtis ipſi, quatenus magis aliquo vel minus eſt, vt ſi magis aliquo eſt vel minus hoc aliquid dulce, ⁊ ſimpliciter eſt dulce, nam ſi non eſſet vlr dulce, nec magis ⁊ minus

aliquo dulci diceretur. Nihil enim q̃ non participat aliquo, ipſum dicitᷓ aliquo magis ⁊ minus habere, vt ſi nõ participat albo, neq̃ magis aliquo vel minus eſt albus, eo quod minus proprie nos vtimur. Si autẽ non participaret aliquo fuerit, nullo certe ſm ſe magis vel minus eſt, qđ magis ⁊ minus eſt aliquo, hoc ẽt illo ſimpliciter participat. Quãdo igiᷓ quęremus ſi ineſt alicui aliquid horum magis ⁊ minus ſuſcipientiũ, quęrendũ eſt ſi alicuius additum ſm hoc quo quęrimus ſi ineſt eidẽ magis vel minus. Nam ſi aliquid huic ineſſe oſtenderetur, oſtẽſum quoq̃ erit qđ etiam ſimpliciter illi ipſi ineſt, vt ſi quęrereᷓ ſi magis eligibilis eſt ſanitas q̃ virtus, certe virtus eſt eligibilis. Et minus album eſt pallium q̃ nix, qđ certe eſt album. Sed videᷓ locus habere inſtantiam, naꝫ terra dicitur leuior terra, ⁊ non ſimpliciter ipſi ineſt leue. Niſi nõ ꝓprie leuiora dicunᷓ de terra, ſed pro hoc minus grauia. Item neq̃ paupertas ſimpliciter virtus, quãq̃ dicaᷓ eligibilior morbo. Niſi q̃ in talibus non eſt propria eligibilius, ſed per minus fugiendo, igitur ad cõſtructionem (vt dixit) locus eſt vtilis, ſed minime ad deſtructionẽ, nam hoc non eſt verum ſi aliquid non ſuſcipit magis ⁊ minus, hoc nec ſimplr eſt, vel ſi quid ſimpliciter non eſt, hoc magis ⁊ minus eſſe aliquo. nam neq̃ ſubſtantia ſuſcipit magis ⁊ minus neq̃ aliqua quãtitas, vt in prędicamentis oſtẽſum eſt, ideo non neceſſariũ eſt non eſſe hominem quendam, cum nec ſit, nec magis, nec minus homo.

¶ Eodem autem modo conſiderandũ eſt, ⁊ in his, quę ſm quid, ⁊ qñ, ⁊ vbi ſunt. Nam ſi ſm quid cõtingit, ⁊ ſimplr contingit. Similr autẽ ⁊ quãdo, ⁊ vbi. Nam qđ ſimpliciter eſt impoſſibile, neq̃ ſm quid, neq̃ ſm vbi, neq̃ ſm quãdo cõtingit. Inſtantia eſt, quoniã ſm quid quidem ſunt natura ſtudioſi (vt liberales, vel caſti.) ſimpliciter aũt non ſunt natura ſtudioſi. Nullus enĩ natura eſt prudẽs. Similiter aũt ⁊ quãdo contingit corruptibiliũ aliquid nõ corrumpi, ſimpliciter autẽ non cõtingit non corrumpi. Eodem autẽ modo ⁊ vbi: expedit enim tali victus obſeruantia vti, vt in morboſis locis. Simpliciter autẽ non expedit. Adhuc aũt alicubi vnũ tantũ poſſibile eſt eſſe, ſimpliciter autẽ non poſſibile eſt vnum tm̃ eſſe. Eodem autem modo ⁊ alicubi bonum eſt quidem patrẽ ſacrificare, vt in tribalis, ſimplr aũt non bonum. An hoc quidem non vbi ſignificat, ſed quibuſdam, nihil enim refert vbicũq̃ ſint. Vbiq̃ enim erit eis bonũ in tribalis. Rurſum expedit quidẽ medicari, vt quando ęgrotat, ſimplr aũt, nõ. An neq̃ hoc quãdo ſignificat, ſed in eo, quod afficitur aliquo modo. Nihil enim refert quandocũq̃ dũmodo ſic affectus ſit.

¶ Cum dixerit locum conſtructiuũ ab ipſo magis ⁊ minus. Q̃ ẽ enĩ magis ⁊ minus aliquo eſt, hoc etiã ſimpliciter eſt, tanq̃ aliquã habeãt ſimilitudinẽ cum ꝓdicto loco, apponit hunc ab eo ſm aliqđ, ⁊ illum a qñ, illũq̃ ab vbi. Vt enim qđ magis alicui ineſt, ⁊ ſimplr illi ineſt. Sic etiaꝫ q̃ ſm aliquid ineſt alicui, vel qñ, vel vbi, videtur ⁊ ſimpliciter ineſſe illi. Nam ſm quid aſpiciens animal ⁊ ſimpliciter aſpicit. Similr etiã ſm aliquid audiens ⁊ ſm aliquid odorans vel guſtans. Item vniq̃dq̃ corpus generabile aliqñ exiſtens ⁊ ſimplr eſt. Itẽ ſi alicubi eſt hippocentaurus, vel Scilla, ⁊ ſimplr erit. Item ęſtate ſanus ſimplr ſanus eſt, ⁊ ſanuꝫ in gręcia ⁊ ſimpliciter ſanus eſt ⁊ corpus vbi exiſtens, ⁊ ſimplr eſt, igiᷓ in talibus exẽplis conſonant loci, non tñ in omnibus ſunt veri, ops potro ipſis vt veriſimilibus, ſed nõ vt habẽtibus vim vbi. Veriſimilitudo aũt eſt ꝯſtructionis ipſoꝝ qua vſus eſt ipſe, nam ſi vlẽ idẽſt ſimplr impoſſibile eſt ineſſe alicui, hoc nec ſm aliqđ, nec aliqñ, nec vbi poteſt ineſſe eidẽ ꝯſentaneũ videᷓ q̃ ſm aliquid, vel vbi, vel aliqñ ineſt alicui, hoc ſimplr etiã ineſſe, non tamẽ hoc verũ eſt. Non enĩ ſeqtur conuerſionem ſimplr ineſſe ſed poſſe ineſſe q̃ eſt verũ. Q̃ ẽ enim ſm aliquid ineſt alicui, patet q̃ etiã poteſt ineſſe eidẽ. Silr ⁊ qñ, ⁊ vbi, quare verum erit inexiſtens ſm aliquid poſſe, ⁊ ſimplr ineſſe, nam q̃ non verũ ſimplr ineſſe, manifeſtũ etiaꝫ ipſe facit, nam qñ ęthiops partim aliqualiterq̃ albus exiſtẽs, quippe ſm dẽtes eſt albus, minime ſimplr eſt albus, naꝫ ſimplr hoc dicitur, vt ipſe inquit calũnians locum, q̃ ſine adiectione dictũ veruꝫ eſt, qđ vero eget additione, vt ſit verum, hoc non eſt ſimplr, ob id ęthiops ſimplr nõ eſt albus, q̃ ſine adiectione non eſt hoc verum ęthiops eſt albus, ſed addito ipſo ſm quid ſit verũ. Item ſm quid ſtudioſi quidaꝫ ſunt qui non ſunt ſimplr dicendi ſtudioſi. Naꝫ natura liberales vel honeſti, totum hoc natura honeſti vel natura liberales ſint, non tñ ⁊ ſimpliciter. Naꝫ contingit ẽt eos q ſunt ad hęc apti bene fieri nequam flagitioſoſue, q̃ flagitioſe nequiteq̃ nutriti educatiq̃ ſunt, nam oportet ſimplr ſtudioſum prudentẽ eſſe. Nullus autẽ ſit natura prudens, vt in libro de moribus oſtenſum eſt. Verũ ſm dictionem hanc, ſimplr autẽ non ſunt addit id q̃ natura impar eſt. Eſt enim ſufficiẽs de ſe hoc dictum. Simpliciter autẽ non ſunt ſtudioſi. Rurſus in quãdo, naꝫ aliqñ contingit corruptibiliũ non corrũpi, non tamẽ ⁊ ſimpliciter cõtingit aliqđ corruptibile ens non corrũpi, ⁊ aliqñ qdẽ non reſpirare, non tñ ⁊ ſimplr contingit aliquid corruptibile exiſtẽs non corrũpi, ⁊ aliqñ quidẽ non reſpirare aliqđ animal non reſpirantiũ contingit, non tamen ⁊ ſimplr non reſpirare, rurſus in vbi patꝫ quidẽ conferet vti tali dieta, vt in morbidis locis, nõ tamẽ ⁊ ſimpliciter ⁊ aliquo modo quidẽ vnum ſoluꝫ poſſibile eſt eſſe, vt in theatro vnum ſolum hominẽ eſſe poſſibile eſt, nõ tamẽ ⁊ ſimplr vnum hominẽ ſolum poſſibile eſt eſſe, ob taleſq; inſtantias de locis his ſic dixit. Eodẽ autẽ modo cõſiderandũ eſt ⁊ in eo q̃ eſt ſm quid, ⁊ qñ, ⁊ vbi, oſtendens q̃ locis opus eſt cõſiderationes an ipſis vtendũ ſit, an nõ. Verũ ipſe vtendo nõnullis exẽplis, alio q̃ ſigñt ipſum vbi, ⁊ alio q̃ ſigñt qñ correxit hęc, tanq̃ non ſint horũ ſignificante. Nam bonũ eſſe patrẽ ſignificare poſuimus tanq̃ vbi ſignificatiuũ hoc ſit, nam in tribalis, ſed corrigitur hoc tanq̃ non ſit ſignificans vbi, ſed hoc aliqbus, nam vbi fuerint tribali, hoc ipſis bonuꝫ. Item ęgrotantibus pharmacũ recipere vtile eſſe poſuit velut ſignificatiuũ qñ, nam qñ ęgrotãtur. Itẽ correctũ eſt hoc tanq̃ nõ ipſius qñ ſignificatiuũ, ſed ipſius aliquo mõ diſpoſiti, naꝫ ſic diſpoſito ſemper ſana hęc, nõ aliqñ, nec hoc aliquibus bonũ ⁊ ſimplr bonũ, nec diſpoſitis aliquo mõ hoc ⁊ oĩbus.

¶ Simpliciter autẽ eſt, quod nullo addito di-

cis, quoniã bonum eſt aut contrariũ: vt patrẽ ſacrificare nõ dicis bonum eſſe, ſed quibuſdã bonum eſſe. Non igitur ſimpl'r bonũ. Sed deos honorare bonum dicis, nihil addens. Simpl'r enim bonũ eſt. Quare qđ nullo addito videt̃ eſſe honeſtum, vel turpe, vel aliqđ talium, ſimpliciter dicetur.

¶ Cum dixerit inſtantias cõtra prędictos locos. Etenĩ ſm aliquid quidã exiſtentes ſtudioſi non ſunt ſimpl'r tales, z aliqñ non corruptũ aliquid non eſt ſimpl'r incorruptibile, z vbi quidẽ ꝯfert vti tali dieta vt in locis morbidis, ſimpl'r autẽ non, qđ nullum hoꝝ ſimpl'r eſt, vel dicitur oſtẽdens ſimpl'r quid eſt, indicauit ꝑdictas inſtãtias ꝙ recte dictum eſt firmans, qđ enim ſine adiectione alicuius vere eſt dicere ſimpl'r eſſe, hoc aũt eſt tale. Exemplo aũt dicti bono z malo ipſi viſus eſt. Nam qđ ſine adiectione bonum, hoc ſimpl'r bonũ, z qđ per ſe mouetur ſine adiectione hoc ſimpliciter mouet̃. Qđ ṽo indiget adiectione vt vere de ipſo pręeddicatur moueri, hoc non ſimpl'r mouetur, de quo enim verum eſt dicere per accidẽs mouet̃, z nõ poteſt ſine adiectione vere de ipſo moueri pręedicare, hoc non mouetur ſimpl'r, z in propoſitis ſane qbus cum additione dicis vel hac, aliquo vel vbi, vel aliqñ, poſſumus z ſimpl'r additionẽ auferentes inferre, vere z ſimpl'r hęc dicerent̃, vt ſm oculos videre verum eſt, immo huius vidẽtis ſm oculos videre ſine adiectione vere pręedicatur, ſed minime ſi natura liberalẽ vere pręedicatur, omnino z ſimpliciter liberalẽ ſine additione, z in alijs ſimiliter.

Finis ſecundi libri.

¶ ALEXANDRI APHRODISEI in tertium librum Topicorum commentarium. Guilelmo Dorotheo Veneto interprete.

CVM expoſuiſſet in ſecũdo libro locos ad accidens per quos poterimus vel cõſtruere aliquid vt accidẽs aliud alij ſimpl'r, vel deſtruere, z ꝙ non accidit dictum accidere demonſtrare, in tertio locos exponit, ꝑ quos poterimus de comparatiuis ꝓblematibus diſſerẽtes nũc etiam oſtẽdere, vel magis aliquid aliud alij ineſſe, vel minus. Sunt autẽ z hi loci ab accidente, vt etiã ipſe iã in primo oĩa dicta ſm comparationẽ ſimul ordinauit z conſtruxit cũ problematibus ab accidente, addens poſt hoc de accidẽte dicere. Sed addãtur accidenti z cõparationes adinuicẽ quomodocũq; ab accidente dictę z aliter, patet ꝙ cõparatio in ſolis accidentibus fit. Nam ſolum accidens põt aliquibus magis z minus ineſſe. Neq; eniz genus poteſt, hunc quidẽ magis, huic ṽo minus ineſſe eoꝝ quib' ꝓprie ineſt, neq; propriũ, neq; diffinitio, ſed accidẽs cuz ſit aliqđ extrinſecus a ſubſtã rei vm accidit, põt alicui magis vel aliquibus z minus ineſſe, z aliud alterius z alterius aliud minus, vbi z ſm aliquid. Materia aũt cõparatiuis ꝓblematibus, eſt illa quę ſubijcitur ſm vniuerſã phiã. Etenim ſm moralem, nam de eligibiliore habẽtia qõnem, oĩa ſunt moralia. Nam relatio eligibiliũ in actionem z moralem phiam eſt. Quęcũq; autez aliquoꝝ naturaliũ efficiunt cõparationẽ, inquit z hęc vt qñ quęreretur. Vtrũ maior luna vel terra z vtrum melior ſenſus ꝙ̃ ſciẽtia, z vtrũ motus ſimplicior circularis, vel qui in recto eſt. Itẽ in logica cõparatiua quędã quęſita, vt vtrum inductio magis ſuadeat z fidez faciat ꝙ̃ ſyll'ſ, z qualis ſit primus ſyllogiſmus cathegoricuſne, an hypotheticus, z qualis figura prima vel melior. Vnde non ſolũ ſm has, ſed etiam ſm alias ſcientias z artes inuenire eſt quędã cõparatiua quęſita, nam muſicũ problema eſt vtrũ aciutior ſit armonia, lydia, vel phrygia. Itez aliquis quęreret hoc metrorũ pulcherrimum heroũ in muſica materia. Rurſus econtra vtra cura eligibilior vel per inciſiones, vel per pharmacũ exiſtens problema cõparatiuũ hz materiã medicinalẽ ſubiectã, igitur materia cõparatiuorum problematũ fere ſm omnem ſciẽtiã z artem eſt. Prędicamẽta aũt in quibus ſunt quęſita ſm cõparationem nouẽ videntur eſſe, nam ſm ſubſtantiã ſolaz non videntur cõſtare ꝓblemata cõparatiua, nam ſm accidens eſt cõparatio, ſed ſubſtã nulli accidit. Oĩs igitur cõparatio eſt ſub ipſo ad aliquid. Scđm quę aũt cõparatio fit, aliqñ quidẽ qualitas eſt, vt qñ quęreretur de aliqbus, quale albius, vel calidius, vel leuius, vel magis muſicũ, vel aliqđ horum talium, nam omnia talia ſm qualitatẽ, ſed ſm quãtitatẽ qñ quęreretur, vtrum luna maior ꝙ̃ terra, naz ſm quãtitatem quęſtio talis. Sed ſm ad aliquid, qñ quęreretur, vtruz magis ſcia geometria vel muſica, z qualis magis ſenſus tactus vel auditus, ſed ſm ipm vbi qđ, qñ quęreret̃ vtrũ magis principale eſt in corde an in cerebro, ſed ſm ipſuz qñ quęrit quęrens vtrũ eligibilius ſit nauigare poſt ęquinoctium vel ęſtatẽ, ſed ſm facere, vtruz ſecans magis medetur ꝙ̃ qui dat pharmacũ, ſed ſm pati, vtruz magis bene patiatur corpus ꝙ̃ anima. Itez ſm habere, vtrũ magis habẽt animalia aĩam ꝙ̃ plantę. Itez ſm poni qñ quęreret̃ vtrũ ſol terrę ꝓximior ꝙ̃ veneris aſtruz. Sed videt̃ etiã ſm ſubſtantiã fieri cõparationẽ, qñ quęremus ſi ꝑma ſubſtã magis ſubſtãtia ꝙ̃ ſecũda. Sed quorum cõparatio fit aliqñ quidẽ ea duo ſunt ſm aliqđ vnũ accidẽs cõparata, vt qñ quęreretur vtrũ eligibilior ſit ſanitas ꝙ̃ diuitię. Naz ſm eligibiles ambobus cõparatio adinuicẽ. Aliqñ aũt pluriũ ad plura fit cõparatio ſm aliqđ cõe eis inexiſtens, vt vtrũ eligibilior ſit prudẽtia cuz diuitijs ꝙ̃ ſanitas cũ prudentia. Itez põt vnius ad plura eſſe cõparatio, ſi aliqs quęreret an eligibilior ſit prudentia ꝙ̃ ſanitas cuz diuitijs, fit quoq; cõparatio vnius ſm duo accidentia, vt vtrũ prudentia ſit agibilior ꝙ̃ moralior, fit item duoꝝ quorũdam aſſumptoruz ſm duo accidẽtia cõparatio, vt ſi quis quęreret an prudẽtia cũ ſapiẽtia verſet̃ magis circa actiões ꝙ̃ circa moralia. Itẽ duo de duob' pñt quęri vt vtrũ prudẽtia magis verſet̃ circa actiões, ꝙ̃ ſapiẽtia circa ſpeculabiliora. Itẽ duo ſz plura accrita, vtra ſapiẽtia vel prudẽtia magis circa actiones ſimul z ſpeculabiliora verſetur. Et de materia cõparatiuorũ problematũ z pręedicamentoꝝ quibus cõſtant etiã cõparatoꝝ ſm quot modos inter ſe cõponuntur z congregantur tandem dicta ſint. Sed qõne dignum eſt cur in hoc libro dicẽdo de cõparatiuis nõ oẽs locos cõparatiuos in hunc librum conſiderauit, ſed quoſdam dixit ẽt in libro ante hunc, nam comparatiui fuerunt hi etiaz a magis z minus, z hi a ſimili, z alter demonſtrantium ex adiectiõe, z ab ipſo magis aliquid vel minus aliud alio

dici oſtẽdens, ꝙ etiã ſimpliciter. Niſi ꝙ ei nõ eſt propoſitum in hoc de cõparatiuis locis dicere, ſed de cõparatiuis problematibus. Sunt aũt cõparatiua problemata in quibus cõparatiuũ quęſitũ ⁊ oſtẽſum eſt, de quibus omnibus qũo poſſint hęc oſtendi cõſtructiue vel deſtructiue in hoc dixit, ſed hi loci cõparatiui quibus vſus eſt, in libro ante hunc non fuerunt aliquid cõparatiuũ oſtẽdẽtes, ſed ſimplr̃ inexiſtẽs vel non inexiſtens. Vnde nõ eſt idem per cõparatiuũ aliquid oſtẽdere, ⁊ cõparatiuũ de quibus in hoc dicit, facit aũt doctrinã hanc de cõparatiuis problematibus vel locis in exemplo eligibilis, quia apertior debuit ſic ipſoꝝ aſſignatio fore, facta in aliquo deſinito. Sed eligibilius ſrtractauit, ꝗ plurima ſunt ſm pl'ra ꝗ quęſita ſm hoc. Et vtiliſſima cognitio ⁊ diſcretio eligibilioris vel maioris ⁊ calidioris, vel alicuius talis. Item per plures argumentationes ⁊ locos demõſtratio eiuſdẽ, tamẽ poſt aſſignationem locoꝝ in hoc oſtendet ꝙ etiam ad comparatiua problemata vtiles ſunt pręditi loci docens nos ꝙ non ad vnam aliquam ſpeciem problematum ſunt loci aſſignati vtiles, ſed ĩ ad omnia quęſita comparatiue.

Vtrũ aũt eligibilius aut melius duorũ/pluriumue: ex his perſpiciendũ. Primũ aũt determinetur, qm̃ cõſiderationem facimus non de plurimũ diſtantibus/ ⁊ magnam adinuicem differentiã habentibus (nullus enim dubitat, vtrum felicitas, an diuitię eligibiliores) ſed de iis, q̃ propinqua ſunt, ⁊ de quibus dubitamus vtro oporteat apponere magis/eo ꝗ nullã videmus alterius ad alterũ pręeminentiam. Manifeſtũ igitur ex his, qm̃ oſtenſa vna pręeminentia/vel pluribus/ꝯſtituetur ratiocinatio, qm̃ id eligibilius eſt, quod eorum eſt pręeminens.

NON intelligenda ſunt hęc poſita ſ. eligibilius ⁊ melius eſſe ex his quę pariter idem ſignt̃ ⁊ viciſſim conuertuntur, nam in plus eſt melius q̃ eligibilius, nam eligibilius in eligẽdis ſolis, ſed melius etiã in alijs. Etenim in ſpectatiuis ⁊ ſpeculabilibus ac naturalibus ⁊ logicalibus fit quęſtio melioris, nam quęrens vtra melior ſubſtãtia immobilis, vel mota naturale problema tractat, ⁊ logicũ qui quęrit vtrũ melior inductio q̃ ſyllogiſmus. Item dixit duoꝝ vel pluriũ, ꝗ vt prędiximus, aliqñ quidẽ circa duo quęſtio ſm cõparationẽ ſm vtrũꝗ comparatoꝝ fit, aliqñ plurium ad plura, vel vnius ſm plura accidentia, vel plurium de pluribus. Nam in vno non fit comparatio niſi ſm tẽpus quãdo quęremus hoc aliquid nũc albius q̃ prius. Verũ ſunt etiam in his duo aliquo modo ea de quibus quęſtio fit adiectione tẽporis differentiã accipientia. Nam idem aliud ⁊ aliud fit appoſitione differẽtium temporũ ⁊ cõparatiua problemata in his ⁊ horum ac ſm hęc ſiunt. Sed ante aſſignationẽ locoꝝ, primo ſubſcribit qũo ſe habere debẽt comparanda inter ſe, ⁊ ad quę aliquo modo ſe habẽtia inter ſe oporteat vti aſſignatis locis, nam ſic ⁊ ipſoꝝ vtile demonſtratur. Inquit autẽ ꝙ non in diſtantibus plurimũ inter ſe, ⁊ apertam magnãq; differentiã habentibus inter ſe oportet facere cõparationem, nam perſpicuũ eſt omnibus ſic ſe habentiũ differẽtia ⁊ nõ eſt digna qõne, nam ob id nullus dubitat, vtrũ felicitas vel diuitię eligibiliores, nõ ꝗ nõ ambę eligibiles ſint, ſ; ꝙ manifeſta ⁊ ꝑſpicua ẽ excellẽtia felicitatis quo ad eligibile, idõ neq; ſi aliquis abundaret oſtẽdendo excellentias diuitiaꝝ ſm aliquid reſpectu felicitatis, crederet nec perſuadet, ſ; in his quę ſunt inuicem proxima ⁊ habẽt dubitationes, quia non eſt manifeſta excellentia alicuius ipſoꝝ ad alterũ, vt in ſanitate, ⁊ bona habitudine, ⁊ videre ⁊ audire, ⁊ cõtemplatiua vita ⁊ actiua. Non enim ſic proxime exiſtentibus, ⁊ ob id qõne dignis ſi oſtendatur aliqua excellentia, vel vnius, vel plurium, ob oſtenſa cõponuntur, ⁊ intellectus velut errans eſt, qd̃ alterum ipſoꝝ alterius, vel in altero, vel in alio quodã, quatenus quęrebatur ⁊ oſtẽdebatur ineſſe. Quẽadmodum autẽ velut in primo de cognitione differentiũ dicendo, ⁊ de qõne ſimilitũ in diſgruitatibus dixit faciendas eſſe electiones. Quęritur autem ⁊ dñę in his quę prope inuicem ſunt, nam quo differunt dęmon, ⁊ deus quęreret aliquis, ſed non quo lapis ⁊ deus differunt, ⁊ quo lupus ⁊ canis, ſed nõ equus ⁊ canis. Itẽ quo differt tẽperantia a prudentia ſed non a ſapientia. Similitudo aũt in diſtantibus multum, nã quęreret aliquis quid ſimile h; homo cum equo, ſed nõ qd̃ homo cum homine. Vnde ſic dicit problemata comparatiua habere quęſtionẽ in habẽtibus occultam excellẽtiam, ⁊ ſi quis oſtẽderet breuem pauc̃aq; excellentiam ſit dignus fide. Quia autẽ comparatiua problemata nõ ſolum inexiſtentiã alicuius petunt, ſed excellentiã inexiſtentis quatenus cõparatio fit, ⁊ ipſius exceſſi, oportet et argumentationes ⁊ locos id facere, ⁊ non ſolum ineſſe oſtendere, ſed huius quidẽ excellentiã, huius xõ defectum. Non enim qui oſtendit aliqd̃ bonum iam ⁊ eligibilius demonſtrauit, niſi etiam oſtẽderet ꝙ magis hoc eſt bonum q̃ hoc cui comparatur.

Primũ igitur qd̃ diuturnius/aut firmius eligibilius eſt, eo qd̃ minus huiuſmodi eſt.

Primum locũ aſſignat per quẽ oſtendemus aliud alio eſſe eligibilius ab ipſo diuturnius ⁊ firmius, nam quę videntur ſm alia ſimiliter ſe habere, ſi alterũ altero oſtẽderet diuturnius eſſe vel firmius, eligibilius erit. Sed ſunt in quibus videbitur diſſonare, nã poteſt aliud alio eſſe firmius, ⁊ eo tamẽ minus diuturnũ, vt ſcientia ſenſu, nã ſenſus diuturnior eſt, quippe nos ab ineũte primaq; ętate ſentimus, ſed ſcientiã fit iam adultis, licet firmior ſit ⁊ difficulter magis remouenda quã ſenſus. Quocirca oportet quatenus ſit vtile nobis tractat locũ. Vnde hoc loco vtentes poſſumus oſtendere eligibiliorem eſſe bonam famam q̃ diuitię, nam cum ambo ſint eligibiles, fama bona ⁊ poſt mortẽ durat, ſed ſi nullus fuerit, nullus erit diues. Vnde ſi virtute vel felicitate bona fama diuturnior oſtẽderetur, non iã ⁊ eligibilius qd̃ manifeſta eſt virtutis ⁊ felicitatis excellentia qua excedunt bonam famã, veruntamen ſi fuerit ⁊ principio bona fama a virtute proficiſcẽs, ⁊ ſm hoc erit virtus eligibilior bona fama. Quod ipſa ⁊ principium eius eſſe bonę famę ſit cauſa. Oſtenderetur autẽ ⁊ ſic ſanitas bona habitudine eligibilior eſſe, vel cõtra, ſeruandum eſt diuturnius contentũ in ipſo minus diuturniore, nã ſi ſic ſe habuerint, eligibilius ſit, id quod minus diuturnius eo ꝙ habet in ſe, tunc diuturnius cũ cõprehendit, ⁊ extrinſecus additionẽ alicuius eligibilius facit. Nam tale eſt bona habitudo, neq; ſine ſanitate ſit, ⁊ pręter ſanitatem, habet etiam

quippiam

quippiam aliud eligibilius, vbi ergo ſit additio alicuius eligibilis poſterius, ⁊ ſi minus diuturnius fuerit eligibilius, vbi autẽ alterũ eſt alterius cauſa, primũ rurſus eſt eligibilius, ⁊ ſi minus diuturnius fuerit, igĩ ſm diuturnius ſanitas, ſm autẽ alia q̃dam rurſus bona habitudo; ſed vtentes firmiore ſciam recta opinione demõſtrabimus eſſe eligibiliorẽ cũ ambe ſint eligibiles. Item virtutes bona fortuna, ⁊ illud ſm artem eo qḋ ſit a fortuna, ⁊ id qḋ primo in volũtate ⁊ cõſilio venit, eo ꝙ incõſulto ex tempore ꝗ facto ⁊ correcto. Itẽ neceſſariũ cõtinente ſi ambo fuerint eligibilia. Item id qḋ eſt in nobis eo ꝙ eſt in alijs, ſic bonũ cõſiliũ eligibilius eſt opinione. Naꝫ illud in nobis, ſed opinio non in nobis eſt, ideo ⁊ firmius cõſilium ⁊ opinio inſtabilis. Itẽ ſpeculatiuã vitã practica, nam plura ſunt impedimẽta practicaꝫ vitã, quia inſtabilior. Itẽ media vita eligibilior eſt ea, quę eſt in excellẽtia. Porro dicitur ꝙ plura optima inſunt medijs, medi⁹ volo eſſe in ciuitate. Huius quoqꝫ teſte eſt illud Euripidis. Aemulor autẽ hoĩes qui habebũt vitam ſine periculo viuentes ignotos ſine glĩa, ⁊ eos qui ſunt in honorib⁹ minus ęmulor. Itẽ diuturnior eſt memoria ſenſu; ⁊ cognatus amico, vnde vtentes his occaſionibus poſſumus etiã fugibilius aliud alio oſtẽdere. Naꝫ fugiendoꝝ diuturnius fugibilius vt ignobilitas malaqꝫ fama ipſa paupertate, ⁊ firmius eo minus tale, vt indigẽtia, ꝓdigalitate, ⁊ illiberalitas mollitię, nam illiberales difficiles mobiles ſunt, nam ⁊ ſm hoc timiditas ignauiaqꝫ fugienda magis eſt q̃ꝫ intẽperantia, eo ꝙ intẽperãtia ceſſat corpore declinante ſeneſcẽteqꝫ, naꝫ ceſſant appetitus q̃bus ſit intẽperantia, ſed timiditas procedente etate ſuſcipit incrementum, ſic ⁊ malitiam aliquis oſtenderet aduerſa fortuna fugibiliorẽ eſſe, ſiq̃dẽ malũ ſit maius ⁊ fugibili⁹.

¶ Et qḋ magis eligit prudẽs, aut vir bonus, aut recta lex, aut ſtudioſi circa ſingula delecti, quatenus tales ſunt, aut in vnoquoqꝫ genere periti, aut quęcunqꝫ plures, vel oẽs (vt in medicina, vel edificatoria, quę plures medicorum, vel omnes) aut quęcunqꝫ omnino plures, vel omnes, vel omnia, vt bonũ. omnia enim bonum appetunt.

¶ Scḋm locus oſtẽdendi ab eligibiliore aſſignat hic ex electione melioꝝ ⁊ iudicio, nam melioribus eligibilius eſt. Meliores autẽ ſunt prudẽtes nõ prudẽtibus, equideꝫ boni meliores nõ bonis, ⁊ lex certa ipſa nõ recta, ⁊ viri ſtudioſi circa aliq̃d quatenus tales ſunt eligẽtes, hi ſunt digniores fide q̃ꝫ hi qui circa et ipſa nõ ſunt ſtudioſi. nã artifices ſunt meliores circa proprias artes q̃ꝫ hi qui earum artiũ ſunt ignari, ⁊ adhuc magis cũcti qui circa eãdem artẽ idem dicũt. Probabile autẽꝫ eſt qḋ cuncti, vel plurimi artifices eligunt eligibiliora dicere q̃ꝫ ea q̃ non ab oĩbus eligũtur, quare in his ſm artes qḋ oẽs vel plures eligũt, eligibilius eſt his quę videntur ignaris artiuꝫ eſſe, vel inferioribus lõge his qui ſunt periti arte. Sic ẽt ſimplr oĩbus vel plurimis videtur, eligibilius erit, nam eligibiliora ſunt ea quę oĩbus q̃ꝫ ea quę nõ videnẽ oĩb⁹, ⁊ ea quę pluribus q̃ꝫ ea quę paucioribus. Prudẽs autẽꝫ, vel bonus nõ dixit, velut ea quę pariter ⁊ conuerſim ſignat. Nõ enim ęqualr prudens ⁊ bonus, ſed in plus eſt bonus, nã bonus eſt etiã prudens, nõ tamẽ ſolus. Etenĩꝫ fortis ⁊ prudens, bonus. igĩ hoc dictum ęquale eſt huic prudẽs, vel ſimpr bonus. Naꝫ omnis bonus nõ ſolũ prudens fide dignior circa electiones q̃ꝫ qui nõ eſt talis. Itẽ poteſt dici ſapiẽs ſm rõnalem virtutẽ, ⁊ bonus ſm morales, nã ꝓprie dicit bonus ſm hos virtutes vt rurſus ſapientes eos ſm rõnales, q̃a ſm has magis agentes ſunt q̃ꝫ boni, naꝫ prudẽtia eſt iudicialis, ſꝫ virtutes moꝝ ſunt practicę. Illud igĩ .ſ. oportere bonos pręalijs honorare eligibilius eſt, q̃a ſic prudẽtibus videẽ eſſe. nã hoc eſt iudiciũ prudẽtie. Itẽ oportere oĩa pręhonorare ꝓprijs. nã cõe coniungit ⁊ colligit, at ꝓpriũ ſeiũgit ciuitates, vt Plato etiã vt Tucydides ſcrip̃it. Naꝫ pulchre ferẽs hi per ſe corrupta patria nihil minus corrũpitur, ⁊ mala fortuna in bene fortunata multo magis ſeruat, ⁊ bene facere q̃ꝫ bene pati eſt eligibilius; q̃a bonis hoĩbus h eligibili⁹ eſt. Silr illud iniuria affici eligibilius eſt q̃ꝫ iniuria afficere, quia bonis hoc videẽ eſſe magis eligibilius. Item mori glorioſe q̃ꝫ ſeruari iniuſte ꝑ idẽ eligibilius. Itẽꝫ laborare paupertate magis iuſte agẽdo ⁊ tractãdo res ſuas, quaꝫ iniuſta faciendo diteſcere eligibile eſt. Rurſus q̃a nõ cũcte leges recte ſunt, eędem ſunt q̃dam ⁊ laudande vt recte, ceu Lycurgi leges, ac Zaleuchi, ⁊ Solonis, quando aliqḋ ambiguum fuerit eoꝝ quę determinata ſunt a legibus, qḋ recte leges diffiniũt eligibilius eſt, quãdoq̃deꝫ etiam recte leges ſm prudẽtiam ponerent, nõ tñ idem putãdum eſt hoc prudẽs, vel recta lex. Nam hoc legib⁹ determinatũ eſt, ⁊ de legibus dicĩ, ſed hęc prudẽtes ad tẽpora, ad circũſtantias, ad fortunas cõgruunt; ⁊ alia in alijs ſunt, ſic oſtẽdenẽ cõtinua eligibiliora eſſe in ciuitatibus, q̃a recte leges determinarũt ipſa eſſe, atqꝫ eos q virtute ꝓſtant dominari debere ⁊ non qui diuitijs pollent. Itẽ iudiciũ modeſti poterit locũ habere ſi putet dignuꝫ eſſe nõ reſpicere ad decretuꝫ ⁊ ſcripta in legibus, ſed ad mẽtem ammini(...)ſcribentis, ⁊ q̃d faciebat ille circaeneꝫ, ⁊ ſm rectam rõnẽ ⁊ legem iudicans, ſed non ſm ſcripta ipſius, vñ nõ oĩno ſine ſe hꝫ q hꝫ alias cauſas, ⁊ alios colores ac ꝑtexitus. Item eligibilius ſunt ea in belloq̃ circa ipſa boni eligũt, vt ſeruare ordinẽ, ⁊ non egredi aliquo. Itẽ parere duci exercitus. Itẽ habere ante oculos. Item

Vnum augurium optimum pugnare pro patria. *Homerus Ilia. M.*

Tale quoqꝫ eſt illud Vliſſis cuꝫ dicit hunc in modum.

Non bonum multorum principatus, vnus princeps ſit. *Iliade quoqꝫ B qñ Vliſſes facit orationem Graecis.*

Vnus rex.

¶ Item ſm reſpublicas eligenda ſunt quę circa hęc boni eligunt, ſic illud eligibilius eſt non gratificari multitudini potius q̃ꝫ facere ea quę ſunt vtilia. Nam bonis circa hęc id eligibilius eſt. Itẽ ſm artes eligibiliora ſunt quęcunqꝫ vel oĩbus vel plurimis artificũ videnẽ, ſed adiecit illud (quatenus tales) q̃a de medicinalibus medicorum electionẽ ſequi debemus, ⁊ de muſicis electionem muſici, nam qui ſunt peiores in muſica de his quę ſunt in medicina dicũt aliq̃d, ſed nõ qua muſici dicent. Similr autẽ medici de his quę in bello geruntur, dicent, igĩ eligibiliora ſunt ſm vnamquãqꝫ artẽ, quęcũqꝫ omnes artifices illius artis eligũt ꝙ per ſe vt verũ accidit, ſed illud quęcũqꝫ plures ꝓbabile eſt, nõ tamẽ verũ. Nã ſępe vni⁹ melioris ſm artem electio, ⁊ iudiciũ melius eſt q̃ꝫ iudicium oĩum alioꝝ, ideo in talibus ad ambo ſit argumentuꝫ. Etenĩꝫ a pluribus, ⁊ a meliore ſit, nõ ſoluꝫ aũt in his ſm artes quę oẽs vel plures artificuꝫ dicũt eligibiliora ſunt, ſed etiam quę ſimplr cuncti vel plurimi hoĩum eligant eligibiliora eſſe demõſtrarẽtur quã ea quę nõ oẽs dicunt. Sic etiam aliqs oſtenderet ꝙ eſſe eſt eligibilius ipſo diſcere vel ſcire, naꝫ eſſe oẽs eligũt, ſed ſcire ⁊ diſcere minime cũcti eligũt. Itẽ letari ⁊ voluptate frui q̃ꝫ exer

Vide Xenophontem de legibus Licurgi.

citari. Porro Plato vtens hoc velut exiſtẽte, pbabile dixit bonũ eſſe qđ omnia appetunt. Itẽ Eudoxus demonſtrauit voluptatẽ eſſe maximũ bonoꝝ ex hoc ꝙ cuncta aīalia hãc eligũt, ⁊ nullũ aliud bonũ ſic habere electiones, ob id ⁊ ſanitas opinione eligibilior eſt, qꝛ cũcti homines eligũt ſanos eẽ, ſed nõ omnes famã ⁊ opinionẽ. Item plures eligũt magis diuitias ꝙ̃ exiſtimationẽ, quare oſtẽderet̃ ꝑ hoc ꝙ diuitię ſunt eligibiliores exiſtimatione ⁊ fama. Itẽ artes hĩe pluribꝰ eſt eligibilius ꝙ̃ nõ hĩe.

ℭ Oportet autem ducere ad id, qđ fuerit vtile, quod dicendum eſt. Eſt autem ſimpliciter quidem melius ac eligibilius, qđ eſt ſm meliorem diſciplinam, vt ſi melior diſciplina ſit philoſophia ꝙ̃ edificatoria, ⁊ ſimpliciter eligibiliora erunt, quę ſm philoſophiam ſunt, his quę ſunt ſm edificatoriam. Alicui autem id, quod eſt ſm propriam.

ℭ Inqt oportere vnoquoq; dictoꝝ vti ad qđ eſt vtile, nõ enim oĩa omnibus cõgruunt, quãdoqdem ꝑ eadem nequeat oſtẽdi ꝙ voluptas ſit eligibilior virtute, ⁊ ꝙ virtus ſit eligibilior voluptate, ſed q vult oſtẽdere voluptatem eſſe eligibiliorẽ virtute electione oĩum, vel electione multoꝝ vtetur, ⁊ qui virtutẽ eligibiliorẽ, electiõe ſtudioſoꝝ vtetur, qꝛ autẽ de eligibiliore ſermonem faciebat, ⁊ nõ amplius idẽ oĩbus eligibilius, ⁊ de hoc diuidit ⁊ dicit. Eqdem ſunt q̃dam ſimplr eligibiliora ⁊ nõnulla quibuſdã, ſimplr eligibiliora ſunt ſm meliores ſciẽtias, vt ſi melior eſt ſcia phĩę ipſa arte pinacꝫ fabricãdi, ⁊ ſimpliciter eligibiliora erũt ea quę in phĩa tractantur ꝙ̃ in arte fabrili. Verũtamẽ fabro ea quę ſm fabrilẽ artẽ hĩs quę ſm phĩam ⁊ egente aliqua arte fabrili eligibiliora viderẽtur, poteſt autem aliquis etiam vti dicto loco ad iudicium ſimpliciter eligibilioris.

ℭ Deinceps ãt, quod quidem hoc quod, eo quod non in genere eſt, vt iuſtitia iuſto. nam illa qdem, in genere bono, hoc aũt nõ. Et illa quidem qđ qdem bonũ eſt, hoc aũt non. Siqdem nihil dicit̃ qđ quidem genus eſt, qđ nõ eſt in genere, vt albus homo non eſt qđ qdem color, ſimiliter autem ⁊ in alijs.

ℭ Illud qđ qdem apud ipm ſigt hoc .ſ. proprie, ac ſi adderetur hoc ꝙ qdẽ huic ꝓprie illud ſignificat, ceu qđ qdem homo proprie hõ, ⁊ qđ quidem vere ens ꝓprie ens, ⁊ ꝙ quidẽ vereq; bonũ eſt ꝓprie bonũ. Ex p̃dicatorũ de alio vn ꝙ vere adderet̃ hoc ꝓprie de illo p̃dicari ſigt, ⁊ eſſe ſubiectũ ꝓprie in hoc, ⁊ hoc, qꝛ igitur genera p̃dicantur de his quę ſunt ſub ipſis ꝓprie in quid eſt p̃dicata, in eo qđ vere ipſa p̃dicari dicitur, ⁊ ea quę ipſo gñe eſſe inqt, vt color in eo ꝙ vere p̃dicatur de albo, ⁊ albũ eſt id qđ vere eſt color. Rurſus aĩal de hoĩe, in eo qđ vere ⁊ homo aĩal, quia igĩ p̃dicatoꝝ hęc partim vt genera p̃dicãtur, ⁊ partim vt accidẽtia, nam color de hoc velun colore albo p̃dicatur vt genus, ſed de corpore albo vt accidẽs, locũ quẽdam ab hoc nobis tradit, per quẽ eligibiliꝰ cognoſcemus, namque quoꝝ cõparationẽ facimus ſi aliud quidẽ erit, vt in genere boꝝ quatenus boꝝ comparatio fieret, vt in eligibile ⁊ bono, aliud ãt vt id qđ habꝫ accidens, pfecto eligibilius erit id qđ eſt velut in gñe quam hoc hñs accidens, nã hoc velut in gñe exiſtẽs bono qđ quidẽ bonum ſit, ⁊ qđ quidẽ eligibile qđ eſt huius ꝓprię indicatiuũ, ſed illud nõ ens in ipſo vt in gñe, ſed habẽs accidens ipſũ non ꝓprie eligibile, neq; ſimilr bonũ. Si ergo ꝓprie eligibile hoc nõ ꝓprie eligibile eſt eligibilius ⁊ ꝙ in genere ꝙ eſt bonũ p̃dicatur de habẽte bonũ, nõ vt genus autẽ eligibilius eſt, nã vniuerſalr cõparatoꝝ adinuicẽ ſm aliqđ magis eſt ens in genere hoc q̃tenus ſit cõparatio eius nõ ſic exiſtẽtis in ipſo, ſed habẽns ipſum accidẽs, nã magis quãtitũ de quo vt genus quãtitas p̃dicatur, quã id quantũ ſm accidẽs, vt ſuperficies albi, ⁊ magis quale de quo vt genus qualitas p̃dicat̃, ꝙ̃ hoc de quo vt accidẽs, nam albedo magis color eſt, quã album. Breuiter autẽ dixit locũ dicẽdo, hoc qđ qdem hoc eo ꝙ nõ eſt in gñe, per hoc nõ in gñe dixit iuſtũ hoĩe, ſed nõ cũ dixit qui eſt in habitu, nã hoc ſimilr eſt cũ iuſtitia, ⁊ ipm in genere bono, hoc loco inẽtes demõſtrabimꝰ iuſtitiã ⁊ vnãquãq; virtutũ eligibiliorẽ eẽ ⁊ magis bonũ eſſe ꝙ̃ id qđ hꝫ vnãquãq; ipſarũ, vt magis quã iuſtũ, prudens, fortis. Nam virtutũ vnaquęq; eſt in genere virtutis, ⁊ vt ipſe nũc cõius vt genus accipiẽs bonum dicit in bono, ideo ⁊ vnaquęq; ipſarũ quãdoqdẽ ſit virtus, ⁊ qđ vere bonum, ſed nullus habẽtum virtutes eſt in genere virtutis ⁊ boni, nã iuſtus neq; qđ vere virtus ẽ, neq; qđ vere bonũ, ſed eſt bonũ, qꝛ hꝫ accidẽtẽ ſibi virtutẽ ⁊ bonũ, ſed ſiqdem nihil dicit̃ ꝙ quidem genus eſt ꝙ nõ eſt in genere, hoc eſt perinde ac dixerit, nihil eius dicit̃ qđ qdem ⁊ p̃dicatũ de ipſo eſſe, niſi fuerit vt in genere p̃dicato, nam color p̃dicatur de albo, ⁊ dicit̃ quod qdem color eſſe albũ, qđ qdem eſt vt genus de ipſo p̃dicatum, ſed de albo hoĩe p̃dicatur color, non tñ per hoc qđ vere color eſt hõ, qꝛ non vt genus de ipſo, ſed vt accidens color p̃dicatur. Eadẽ quoq; rõ ⁊ in alijs p̃dicantur, vt enĩ color de his vt genus, ⁊ de his nõ vt genus predicatur, ſic etiã in alijs ſe hꝫ, verũ poſt illud, ſimilr autẽ ⁊ in alijs addidit ſignificatiuũ ⁊ eſſe huius vt in virtutibꝰ ⁊ bonis eligibilius eſt id qđ velut in gñe boni exiſtens eſt ꝙ̃ id qđ nõ eſt in genere eius, ſic etiã in alijs magis vnumquodq; illo qđ eſt in genere hoc q̃tenus cõparatio ipſius .ſ. exiſtentis in illo nõ vt genus, ſunt etiam aliqua velut in ſpecie, etenim ea ſunt ſpecie quę ſit ſpecies in eo quod vere p̃dicantur, etenim fugiẽdum magis hoc velut in gñe exiſtẽs fugiẽdi ꝙ̃ hoc ꝙ nõ eſt vt in gñe fugiẽdi.

ℭ Et quod ꝓpter ſe eligendum eo eligẽdo, qđ eſt propter aliud, eſt eligibilius, vt ſanum eſſe ꝙ̃ exercitari. Illud enim propter ſe eligẽdũ, hoc autem propter aliud eſt.

ℭ Manifeſtus eſt etiã hic locus, nam qꝛ bonoꝝ ⁊ eligibilium aliqua ſunt ꝓpter ſe eligibilia, vt felicitas ⁊ q̃cunq; honorãde, ⁊ q̃dam ob aliud, vt ſecare ⁊ exercere, lucrari ⁊ profeſſus q̃cunq; ſunt vtilia, q̃dam ãt ꝓp ſe, ⁊ ꝓp altera vt virtutes, etenim ꝓpter ſe ⁊ ꝓpter felicitatẽ eas eligimus, ſilr ſanitas diuitię, ⁊ quęcunq; vt potẽtię bona, ꝓꝫ ꝙ eligibilius eſt id qđ ꝓpter ſe aliqs eligit ꝙ̃ id qđ non eligit ꝓpter ſe ſed ob aliud, vt etiã per exempla notum fecit ſi eligamus, nam eſt hoc eligibilius ꝓpter ſe, ſed exerceri ꝓpter alterũ, qppe ob ſanitatẽ, vel ob certamẽ velleq; coronam, eligibilius ſanitas ꝙ̃ ipm exerceri. Sic ẽt amicos eligimus ꝓpter ipſos ſiqdem amicus alter ipſe, ſed pecunię non ꝓpter ſe, igitur eligibilior eſt amicus ꝙ̃ pecunię. Nam vnuſqſq; ſibi ꝓpter ſe eſt eligibilis, quare ⁊ amicus. Item ſomno vigilatio eſt eligibilior, ſi ſomnus hꝫ relationem ad vigilationem, nam vt poſſimus vigi

lare ſomno ⁊ requie indigemus, ſic oſtenderetur ꝙ etiā philoſophia eſt eligibilioꝛ rhetoꝛica.

Et quod per ſe eo qͦ per accidens, vt amicos iuſtos eſſe eo quod inimicos. Illud eniȝ per ſe eligendum. hoc autem per accñs eligimus. Inimicos enim iuſtos eſſe eligimus ꝑ accidēs, vt nihil nobis noceant. Eſt autē hoc idē ei, qͦ ante hoc. Differt aūt mō. nam amicos iuſtos eē per ſe eligimus, ⁊ ſi nihil nobis debeat foꝛe, ꝗ́uis apud indos ſint. Inimicos autē ꝓpter alterum, vt nihil nobis noceant.

Adiecit ꝑdicto loco ⁊ aliū ꝙ per ſe eligibile eo ꝙ eſt per accidēs eligibilius eſt. Eſt autē per ſe eligibile quod per ꝓpriam nām ⁊ pꝛimam eſt eligibile, ſed ꝑ accidēs cui velut nō exiſtēti ꝓpria natura eligibili, accidit ob aliquā circūſtantiā eſſe eligibile, ⁊ quale ſit ꝑ exēpla ipſa vtrūqȝ ipſoꝛuȝ indicauit. Nā illud amicos iuſtos eē ꝑ ſe eligibile eſt, nō enim ꝓpter nos, neqȝ vt aliqd nobis ex hoc adueniat, ipſm eligimus, ſed ꝙ amicitia eſt volūtas bonoꝛum illius grā elegimus bona amicis ineſſe, bonū quoqȝ eſt iuſtitia hñri, ſed illud inimicos iuſtos eſſe eligibile nobis eſt, nō ꝓpter ſe amplius, nō eniȝ ꝓpꝛium inimicitię eſt volūtas bonoꝛum, vt illoꝝ gratia hoc eligamus alioquin idē eſſent inimicitia ⁊ amicitia, ſed hoc non ꝓpter ſe, ſed per accidēs eligimus, naȝ qa accidit iuſtis nō inferre iniuriam, vt nō afficiant nos iniuria inimici eligimus ipſos eē cuſtos. Si autē hoc per accidēs eligibile, illud aūt per ſe, patet ꝙ illud velut per ſe eligibile eſt eo ꝙ eſt per accidēs eligibilius. Eiſdem autē inqt eē hūc locum dicentē id qͦ ꝓpter ſe eligibilius eſſe eo ꝙ per accidens, cū ꝑdicto qui oſtēdit id per ſe eligibilius eſſe ꝗ̄ illud per aliud, eo qͦ ꝓpter ſe eſt idem cuȝ hoc ꝑ ſe, ⁊ hoc per aliud eo qͦ eſt per accidēs, nam hoc amicos iuſtos eſſe ⁊ ꝓpter ſe ⁊ per aliud eligibile eſt, vt ēt ſanitas, illud ꝟo inimicos eſſe iuſtos per accidēs. Nam accidit eis factis iuſtis nō nocere alicui, ac idem eſt ꝑ aliud, quādoquidem ſit vt nos nō ledant, tale quoqȝ eſt exercere; etenim per aliud, qa ꝓpter ſanitatē, ⁊ ꝑ accidēs, qa accidit exercitantibus ſe ſanari, verū ſolam differētiaȝ eē inter vtrūqȝ locum ſm̄ modū platonis, qa in vno his ꝓpter ſe, ⁊ per alterū vtimur, ſed in alio vtimur hoc ꝑ ſe ⁊ per accidēs, vel in dictis exēplis, dūtaxat mō platonis eſt differentia, ſed in alijs plura inuenire magnā ſm̄ modū platonis differentiā. Sūt autē q̄dam eligibilia, nō tñ ꝓpter ſe, porro his qui frigeſcunt per ſe eligibile eſt calida veſtis, ſi autē per ſe nō per accidēs, nō tamē ꝓpter ſe, ſed ꝑ aliud, Naȝ non frigeſcere ex ipſa fit, ſed per accidēs, aut album, aut fuſcū, aut quēuis coloꝛeȝ habeat veſtis quaȝ per ſe frigeſcētes eligimus. Itē equitanti per ſe eligibilis eſt equus. Naȝ ſic aget ſm̄ equitādi actionē, non tñ ⁊ ꝓpter ſe, quādoquideȝ nec equitare ipſm ad quod vſus equi ꝓpter ſe eſt eligibile, per accidens autem albus, vel niger. Itē qa nutrire eget alimēto per ſe qdem nō ꝓpter ſe eligibile eē videbit, igitur ea quę ſunt ꝓpter ſe eligibilia ſequitur illud qͦ eſt per ſe eligibile, ſed minime videbuntur cōuerti, vel vlter per accidēs bonū ꝙ nō eſt bonum ſuapte natura, ꝓpter qd bonuȝ accidens ipſi bonū dicitur, nā ſic illud eſt inimicos iuſtos eſſe, qa non exiſtenti ipſi bono aliqͦd bonuȝ accidit, nam non iniuria affici ab illis bonū eſt non illoꝝ gratia, ſed noſtruȝ bonū eſſe per accidēs videtur, nō vt diuitię, neqȝ aliud qppiam inſtrumentoꝝ bonoꝛum eſt bonū, ſed per ſe quidē, ſed non ꝓpter ſe. Nam per ſe qdem diuitię ꝙ ſuapte natura eſt inſtrumētum actionuȝ bonarū, ſed nō ꝓpter ſe, qa oē inſtrumētum per aliud eligibile eſt, igit̄ erit omne eligibile ꝑ accidens oīno per aliud eligibile, ſed illud per aliud eligibile non pꝛoꝛſus erit, ⁊ per accidēs, nam plura ab alia eligibilia ſunt cū ſint ſuapte natura bona, ſȝ ſola per accidens quę ꝓpter aliqd accidens ipſis habent eligibile, ſic eniȝ eligibilis fit aliquādo paupertas, ⁊ moꝛb⁹, ⁊ mors, quare ſi non per ſe idem eſt cum eo ꝙ eſt ꝓpter ſe, neqȝ hoc ꝓpter aliud eſt idem cum eo ꝙ eſt ſm̄ accidens, quare nec loci ydem ſint.

Et quod cauſa boni per ſe eo qͦ per accñs cauſa, quēadmoduȝ virtus foꝛtuna. Naȝ illa quidem per ſe, hęc autem per accidēs eſt cauſa bonoꝛum, ⁊ ſi quid aliud hmōi. Silr autē ⁊ in contrario, nam quod per ſe eſt cauſa mali, fugibilius eſt eo quod per accidēs, vt vitiū ꝗ̄ foꝛtuna. Nam illud quidem per ſe malū, foꝛtuna autem per accidens.

Cum dixerit eligibile per ſe eſſe eligibilius eo ꝙ eſt ꝑ accidens, qa etiam in cauſis eſt talis differētia, nā q̄daȝ ſunt aliquoꝝ per ſe cauſa, q̄dam ꝟo per accidēs, nam ꝑ ſe edificatoꝛ domus eſt cauſa, ſed per accñs athenienſis vel albus, ideo locū nobis quēdam etiaȝ a cauſis ad iudiciū eligibilioꝝ aſſignat. Nam quādo duo q̄dam bona alicuius boni ⁊ eligibilis cauſę fuerint, quaꝝ vna ē ꝑ ſe erit cauſa, ⁊ alterum per accidēs eligibilius eſt id per ſe. Hic autē locus ꝑduceretur in cōfeſſo ⁊ cōceſſo ꝙ quando aliquid eſt cauſa alicuius eligibilis, idipſum etiam eſt eligibile, ſic virtus eſt foꝛtuna eligibilioꝛ, nam virtus eſt per ſe cauſa eoꝝ quę dirigūtur ⁊ fiūt ob ipſam, ſȝ quādo etiā foꝛtuna cauſa fieret, per accidēs eſſet, nā vniuerſalr per accidēs foꝛtuna cauſa eē demōſtratuȝ eſt, ſic etiam medicina eligibilioꝛ foꝛtuna eē oſtēderet̄, quādo ambe ſint cauſę ſanitatis. Itē ſanitas bono coloꝛe eligibilioꝛ eēt ob ideȝ, nam ſanitas per ſe, bonus auteȝ coloꝛ per accidēs boni eſt cauſa, ⁊ exercere eligibilius ipſo ſecari, nam hoc ꝑ ſe, illud ꝟo per accidēs eſt cauſa efficiēs ſanitatis. Nam qa exercetur ⁊ qui hoc aliquo exercitatus eſt, patet ſed nō ob exercere, ſed ob ipſm vna exerceri. Item oſtēderetur ſm̄ eādem rōneȝ etiā fugibilius eē id qͦ eſt per ſe cauſa mali ꝗ̄ id qͦ eſt per accidēs, vt malitia foꝛtuna, ⁊ gubernatoꝛ deterioꝛ ipſe qui naueȝ ſubuertit eo cuius ob abſentiā nauis ſubuerteret̄, naȝ is eſt cauſa per accidens, ille ꝟo per ſe eſt cauſa ſubuerſionis nauis. Similr rō eſt etiam de duce exercitus ⁊ medico, nam dux quo ꝑſente deſtrueret̄ exercitus, peioꝛ eo eſt qui ob abſentiam eſt cauſa cladis ⁊ deſtructionis exercitus, idem etiam de medico.

Et qͦ ſimplr bonū eo qͦ alicui eligibilius eſt, vt ſanuȝ fieri ꝗ̄ incidi. Nam illud quideȝ ſimpliciter bonum, hoc auteȝ alicui indigentium inciſione.

Eqdem ſimplr ſana fruētibus ſanitate, ⁊ ſm̄ nām habēntibus eā ſunt talia, ceu in ambulationes, exercitia, cibus tales, q̄dam ꝟo non ſimplr ſunt ſana, ſed qbuſdaȝ, vt egrotātibus ceu inciſiones indigēntibus erio ⁊ diete, ⁊ quies, ⁊ pharmaca, ſic etiā bona q̄daȝ ſunt ſimplr bona quę oībus ſuapte natura habētibus ſunt talia, q̄daȝ ꝟo

alicui, vt ſanitas ſimplr bonum. Nã habẽtibus omnib⁹ ſm nãm bonũ ineſt, morbus autẽ ſimplr malum, fieret autẽ ſi alicui aliquãdo bonum, vt theagici ſiquidem ipſm corporis morbi gerẽ in pſ̃io ponunt, vt inquit Plato. Silr diuitię & fama ſimplr bonum, fieret autẽ alicui aliquando bonũ etiã paupertas bonũ & ignominia ſi ob paupertatẽ & ignominiã non quicquã inſidię pateret, nec tollerẽt̃ deſtruerẽtur que a tyrãno aliquis, cum tyrãnus claros & diuites deſtruat. His porro ſic ſe hñtibus inquit eligibiliora eſſe ſimplr bona his quę non ſunt ſimplr bona, ſed aliquibus & aliquãdo, & locus manifeſtus eſt. Eſſet autem hic idem locus cum eo qui paulo ante dictus eſt, qui eſt ab eo quod eſt per ſe & per accidens.

Et quod natura eſt eo, quod non natura, vt iuſtitia iuſto. Illud enim natura, hoc autem acquiſitiuum.

Hic locus eſt quidem idẽ potẽtia cum pdicto, nam quę ſunt ſuapte natura bona etiã ſimplr ſunt bona, & quę ſunt aduẽtitia nõ ſimplr nec oĩbus bona, verũ differunt quo ad inſidias, nõ enim quia ſimplr, ſed quia natura tale eſt, ſilr autem ea que natura cõſtant, ſunt meliora his quę nõ natura, ſed aduentitia & ſm artes & ſtatuta. Nam quę ſm artes ſunt naturę ęmula ſunt, & inferiora ipſa natura. Item ea quę ſunt ſm mores & placita & leges iferiora ſunt his quę cõſtant natura, nã quibuſdã natura peculiaris eſt, talibus etiã eſt cauſa ipſm eſſe, & quibuſdã placitũ de ipſis, ſed aliquorũ vel mos, & bonorũ quęcũque ſuapte natura ſunt bona eligibiliora ſunt talibus nõ natura, vt iuſtitia, quẽadmodũ igit̃ & omnis virtus ſuapte natura bona eſt, illud tamẽ apud vnũquẽque iuſtũ non ſuapte natura tale eſt, ſed vel ſm morẽ, vel ſm leges, nam alia ab alijs ſunt inſtituta & decreta impoſita, & ſunt ſingulis peculiaria decreta bona & eligibilia, ſed cum ſint ambo bona, iuſtitia, & iſta lege ipoſita iuſtitia ſm nãm iuſto tali eligibilior eſt, quia hęc natura eſt, illud vero non natura, ſnã iuſtum nũc nõ natura accipit, cum ſit aliquid etiam natura, nam iuſtum ſm iuſtitiam factum tale, vel de iuſto dicit habente iuſtitiam, nam eſt aduẽtitiũ huic bonum iuſtitia & non natura ſiquidem non natura iuſtum quod eſt iuſtum, iuſtitia autem ſuapte natura bonum eſt.

Et qđ meliori, & honorabiliori ineſt, eligibilius. vt deo quã homini, & aię quã corpori.

Planus eſt iſte locus, nã dicit per ipſm quod melioris bonum eligibilius eſt bono deterioris, nõ enim eſt dictum, vt ſi videat̃, quia hoc meliore eligibilius, hoc etiam eſt eligibilius, nõ enim facit cõparationẽ bonorũ quę ſunt eadẽ bona, vel eligibilia, ſed differẽtibus natura. Verũ hic loc⁹ indiget diſtinctione aliqua, nã ſi ſimplr videat̃ accipere eligibilius ſuapte natura, & nõ faciẽdo iudicium ipſorum ſimplr locus eſt verus, quia autẽ hoc meliori & honorabiliori, quatenus melius eſt & honorabilius eligibile eligibilius eligibile nõ tali & magis bonũ. Porro quę dijs eligibilia ſimplr eligibiliora & meliora eligibilib⁹ ab hoib⁹ vt imortalitas vel vniuerſorũ digeſtio & impoſſibilitas ſunt eligibiliores ſapiẽtia ſanitate, diuitijs, vĩtute, pbra, quã talia ſunt de numero eorũ quę ab hoibus eligunt̃. Si autem iudiciũ eligibilioris eligibiliori fieret, non amplius ſimplr ſanus locus eſſet. Nõ enim eligibilia dijs eligibiliora virtutibus a nobis ſiquidem ipoſſibilia plura ſunt nobis eorũ quę eligitur ab illis, eadẽ inſenſati ſtupidique eſt hois eligere impoſſibilia. Ideo indigeret adiectione hac, ſi poſſunt eſſe ambo, nam ſi eſſent ambo poſſibilia facientia iudicium de eligibiliore, eligibilius hoc quod eſt eligibile meliori & honoratiori, vt cõis vtilitas eligibilior eſt ppria vtilitate, nã ambe ſunt poſſibiles hoi, & dijs cõmunis vtilitas eſt eligibilis, & ſm nãm, ſimilr & benefacere eligibilius quã bene pati. Nam dijs eligibile eſt bñfacere & ambo ſunt poſſibilia hoi, ſic etiã ſi anime ſoli eligibile eſt prudẽter agere & ſilr virtutes, & corpori ſanari, & caleſe roburque hẽre, eligibilius eſt ſapere prudẽterque agere, & virtutes, & ſilr eligibiliora ea ſunt quę honoratiori & meliori eligibilia ſunt. Nam aĩa eſt longe corpore melior, ſimilr etiam ſcire eſt eligibilius ipſo ſentire, quia ſentire magis ad corpus attinet. nã per corpus ſit, ſed ſcire ꝓpriũ & peculiare eſt animę, verũ differret hic locus a iam pdicto, hoc etiã quod magis eligeret prudens quã bonus vir, quia in illo a magis eligibili meliori fiebat argumẽtũ cũ ambo eſſent eligibilia eidẽ. Hic autẽ quãdo aliud quidẽ fuerit meliori eligibile, & aliud dteriori, illud quod meliori oſtẽderetur eſſe eligibilius vt ſe habet anima ad corp⁹, non enim ambo vtrique eligibilia ſunt. Itẽ ibi quęrebat̃ eligibilius eligibile, hic ait ſimplr eligibili⁹ & nõ [illegible] alicui.

Et quod melioris proprium, melius quã qđ peioris. vt quod dei quã quod hominis. nam ſm cõmunia quidem vtriſque nihil differũt ab inuicem, proprijs autem alterum alteri differentijs ſupereminet.

Cum aſſignauerit locũ ab eligibile meliori cõſtituentem eligibilius quod nõ oĩno eligibile alicui, ſed eſt etiam proprium eius, nã ſanitas eſt eligibilis homini, nõ tamẽ ꝓpriũ homini eſt ſanare, porro nũc a proprio aſſignat locum, nam melioris ꝓpriũ melius eſt eo quod eſt deterioris proprio, minime faciendo ſm cõparationem eligibilius, ſed ſm ſimplr melius. Nam hoc melioris ſi nõ poſſibile deteriori fuerit, nec eligibilius erit ei; vel melius ſimplr & eligibilius ſimplr eſſe accipit, ideo & differẽtijs ipſis vtitur, nõ enim cõparationem facit eligibilioris alicui ſemper, ſed etiã ſimplr, & ſm ꝓpriã naturã, vt faciebat etiã in primo loco. Quod vero melioris ꝓpriũ melius ſic demõſtrauit ob id quia melius, & ſm aliquid melius eo, ſed ſm cõmunia & ſimilia peiori & meliori neutrum excedit neutrũ. Neque enim differt, proinde relinquitur vt differẽtia ſit ſm ꝓpria ipſorũ; & ſm hoc meli⁹ excedit deterius, ſi autẽ ſm hęc differẽtia & exceſſus ineſt ipſis & melioris ꝓpriũ melius erit, ceu ſi deus, homo & equus aĩalia ſunt ſm [illegible] cõmune nõ differrẽt inter ſe, ſed cum melior ſit deus homine, & hõ equo relinquitur differẽtiam ipſorũ eſſe ſm ꝓpria, ſi ergo dei ꝓpriũ eſt immortalitas, & hois ſuſceptiuũ eſt ſcientię ꝓpriũ, & equi hinnibile, certe immortalitas eſt melior ſciẽtię ſuſceptiuo & ſcientię capax melius eſt hinnibile. Sic etiã ſi animę ꝓpriũ eſt impetus motuſque & corporis fluxus & momẽtanea inclinatio, certe impetus motuſque eſt momẽto inclinationeue melior, quia anima corpore lõge melior eſt, videt̃ autẽ mihi melius & [illegible] accipere in his quę ſunt ſimilis gñis, quia etiã eſt cõparatio in habẽtibus cõuenientiam inter ſe. Ideo & dixit, nam ſm cõmunia quidem vtriſque nihil [illegible] differũt, perinde ac cõparanda debeãt etiã habere quędam cõmunia.

Et quod in melioribus, vel prioribus, vel honorabilioribus eſt melius, vt ſanitas robore & pulchritudine, nam illa quidem in humidis & ſiccis & (vt ſimpliciter dicatur) ex quibus primo conſtitutum eſt animal, hęc vero

in poſterioribus, nam robur in neruis, & oſſibus, pulchritudo autem membrorum q̃dam commenſuratio videtur eſſe.

¶ Locus talis eſt ſi cõparatorũ inuicẽ ſm eligibile aliq̃d in melioribus fuerit, & aliud in peiorib9, vel aliq̃d in prioribus, & aliud in poſterioribus, vel aliud q̃dem in honorationibus, & aliud in talibus minus, melius eſt id q̃d eſt in precedẽtibus, vt ſi q̃reretur, igitẽ ſcientia vel ſanitas eligibilior, oſtẽderetur aũt q̃ ſcientia ſit eligibilior cũ ſint ambe eligibiles & ſcia in anima, & ſanitas in corpe, & melior eſt anima corpore. Quod in prioribus etiã ſi q̃dem ſanitas cõſiſtat in cõmẽſuratione primarũ corporearũ virtũ quę ſunt caliditas, frigiditas, humiditas, ſiccitas, illarũ autẽ robur eſt in cõmenſuratione neruorũ ſiſiliũ partium & oſſiũ atq; ſpũs, & pulchritudo in cõmenſuratione diſſimiliũ partiũ, ceu faciei, colli, manuũ, & aliarũ partiũ quę poſteriora ſunt p̃mis viribus, eadem rurſus rõne oſtẽderetur & robur eſſe eligibilius pulchritudine, nam p̃ma quę ſunt ſimiliũ partium in nobis, in q̃bus robur eſt ſunt priora his quę ſunt diſſimiliũ partiũ in q̃bus eſt pulchritudo, naz vnũquodq; diſſimilarũ partiũ ex ſimilaribus cõponitur, vt facies ex oſſib9, & neruis, & carnibus, ideo & ſimul tollitur ſublatis illis, & nõ ſimul deſtruũt ſublata. Rurſus ſi q̃reretur vtrũ eligibilior ſit contemplatio q̃ actio oſtẽderetur q̃ cõtemplatio, eo q̃ eſt circa honorabiliora & p̃ſtantiorem actionẽ in ipſa, nam actio circa agibilia, & ea quę ſunt in nobis, ſed contẽplatio circa diuina, & quia ineſt p̃ſtãtiſſime parti animę, nã mens eſt honorabiliſſima potẽtiarũ animę cuius actio eſt contemplatio.

¶ Et finis hĩs, quę ſunt ad finem, eligibilior videtur eſſe.

¶ Fere hic locus cõtinetur in eo, q̃ iam dictus eſt paulo ante. ſ. qui dicit, & p̃pter ſeipm̃ eligibile eligibilius, eo q̃ eſt p̃pter alterũ, nam finis p̃pter ſe eſt eligibilis, & illa ad finez ob aliud, naz p̃pter finez eſt, verum differũt q̃a ibi ea quę ſunt ad finẽ non cõparabãtur fini, ſed eligibilib9 p̃pter ſe, & quocũq; ea quę p̃pter alia eligibilia vr̃, & nõ p̃pter ſe tanq̃ ſint finis ipſorũ erant eligibilia, ſed p̃p aliquid aliud. Hic autẽ finiũ & eorũ ad fines ſit cõparatio, ſic ſanitas eligibilior eſſe exercitijs oſtẽderet̃, ceu in ambulationibus, cibis, vl̃terq; dieta, q̃a ſanitas eſt finis, & hęc ſunt illius gratia. Itez fęlicitas, virtute, ſanitate, diuitijs, atq; alijs bonis, naz finis, hęc aũt ſunt illius gr̃a. Itez ſcire eligibili9 diſcere, & ſm hĩ9 agẽ eo q̃ eſt habit9 hĩc.

¶ Et duorum, quod p̃pinquius eſt fini.

¶ Locus iſte hz cõparationẽ in his quę cõferũt ad finez. nam ſi fuerint duo q̃dam ad vnũz aliquez finem habẽtia relationẽ, illud q̃d eſt p̃ximus fine eſt eligibili9 & melius eo q̃d eſt remotius a fine, vt ſanitatis cauſa eſt exerceri ſecare, ſed q̃a exercitiũz eſt p̃ximus ſanitate, igitur melius & eligibilius, nam q̃ eſt p̃ximus fieri videt̃ habere eãdem rõnem ad cauſaz quę eſt ante ipm̃ cũz ipſa ſit finis ad ipm̃. Naz finis aliquo mõ etiam eſt hęc illi9, ſic etiam ſm virtutẽ actio habitu eligibilior eſt, nam p̃ximior fęlicitate eſt, quę eſt finis amborũ. Videt̃ etiã ſic ſana pharmaca vt cõſeruatiua eligibiliora eſſe efficiẽtibus ipſam, nam ſimul ſunt cũ ſanitate & q̃dã ſunt ad eã, ſic etiam equandi ars melior eſt ea quę facit frenum cũ ambe cõferant ad militiã, q̃a p̃ximior eſt ars equitãdi. Item ars fabricãdi eſt melior arte quę docet ligna ſecare cum ambe ſint vtiles ad artẽ deſtruendã naue. Item melior eſt ars exercendi ipſa medicina cum ambe conferant ad bonam habitudinem.

¶ Et omnino quod ad vitę finem, eligibilius, q̃ q̃d ad aliud aliq̃d, vt q̃d ad fęlicitatẽ cõtẽdit, q̃ quod ad prudentiam. Naz quod ad fęlicitatem contendit, eligibilius.

¶ Nam quę ad finez vltimũ & perfectiſſimũ cõferunt eligibiliora ſunt cõferẽtibus ad aliquid aliud, nã finis p̃fectiſſimus vltimuſq; qui eſt fęlicitas, quippe cũcta alia in hanc relationẽ habeãt, ſi ergo & aliorũ fines ad fęlicitatem habẽt relationẽ, pz q̃ etiã q̃cunq; cõferunt aliquid ante illa, poſteriora erũt his quę cõferunt ad fęlicitatez, ſed hic locus eſt potẽtia idez cũ ſuperiore. Naz q̃a vnus eſt finis vltimus, eteniz alia q̃cũq; vident̃ fines aliorum eẽ, ſunt gratia vltimi finis, & fines aliorũ quorũdã etiam ipſa ſunt gratia vltimi finis, ſed differẽtia eſt iter hos locos, q̃a quędã proxima ſunt vltimo & perfectiſſimo fini, & quędã remota, vt fęlicitas q̃dem vltimus finis, prudẽtia autẽ finis etiaz ipſa, ſed nõ alicuius exiſtẽs, & ipſa eſt gr̃a fęlicitatis, ſit igit̃ & ipſa & ea quę ob ipſam hñtia finẽ fęlicitatem, gr̃a fęlicitatis, ſed prudẽtia p̃xima eſt fęlicitati, nam p̃xime ei eſt finis, ſed prudẽtię factiuũz, ceu educatio proximã quidẽ finez hz ipſam prudentiã, ſed vltimum ipſaz fęlicitatem. Nã p̃ximior eſt prudẽtia fęlicitati, q̃ educatio & efficientia prudẽtię, cõſentaneum eſt vt ipſa ſit eligibilior. Si ergo q̃reretur an ſanitas eligibilior ſit q̃ diuitię, q̃a ſanitas ad finem vitę hz relationez. i. ad fęlicitatem, ſed diuitię ad actiones liberales quę etiã habent relationẽ ad fęlicitatem, erit quoq; ſanitas eligibilior diuitijs & efficientibus prudentiã. Actio quoq; ſm iuſtitiã eligibilior eſt, nã ipſa eſt effectrix fęlicitatis. Oſtẽderetur autẽ per hunc locuz q̃ virtus eligibilior ſit honore regio ſiquidem finis virtutis ſit fęlicitas, ſed honoris regij finis eſt imperare alicui genti.

¶ Et poſſibile impoſſibili.

¶ Hoc autẽ non amplius ſimpl'r eligibilius, ſed eligibili, planus autẽ locus eſt, naz ſi cõparatorum aliud fuerit impoſſe & aliq̃d poſſibile, eligibilius eſt poſſibile huic cui aliud eſt impoſſibile, ceu q̃a lõga vita hoĩ eſt poſſibilis, ſed imortalitas eſt impoſſis eligibilior erit hoĩ ipſa longitudo vitę q̃ imortalitas, ſimil'r etiaz moderate pati q̃ ipſa impaſſibilitas, nã ſimpl'r imortalitas eẽt eligibilior & impaſſibilitas, quia meliori vt deo hęc ſunt eligibilia, nã q̃ impoſſibilia dicit eligibilia nõ his dicit q̃bus ſunt impoſſibilia, ſed ſimpl'r ſi eſſent talia, demonſtrauit per hoc quia efficit cõparationez hanc ſm eligibilius etiam de impoſſibili, nã hoc eligibilius, ſimpliciter igitur põt, & impoſſibile eligibilius exiſtens oſtendi q̃ poſſibile, ſz eligibili poſſibile eſt eligibilius.

Recte dicit q̃a imortalitas eſt ĩpoſſibilis hoĩ.

¶ Amplius cum duo effectiua fuerint, cuius finis melior, & ipſum melius.

¶ Obſcure dictũ eſt ob breuitatez, ſed loc9 ẽ talis, ſi duo quędam fuerint effectiua finiũz cuius finis melior & eligibilior, & ipm̃ melius eſt, ſic oſtẽderetur educatio exercitijs eſſe melior, ſiq̃dem exercitia ſunt ſanitatis effectiua, ſed educatio prudẽtię, & eſt prudẽtia eligibilior ſanitate. Rurſus exerceri eligibilius eſt q̃ lucrari, nã hoc diuitiarũ eſt effectiuũz, hoc xo ſanitatis, igitur melior eſt ſanitas diuitijs. Patet autẽ q̃ ſi ambe acciperent̃ effectiue p̃priorũ finiũz, vel ſimil'r locus ſanus eſt. Nam ſi finis

fuerit ꝓxime effectiuus minus eligibilis, ⁊ remotius ab eligibiliore nō oīno effectiuum eligibilioris eligibilius erit. Non eniꝫ eligibilius eſt ſcindere q̄ꝫ lucrari, ⁊ tamen aliud ad ſanitatem cōfert, ⁊ aliud ad diuitias ducit, ſed plurimum abeſt ſcindere a ſanitate ⁊ magis longe q̄ꝫ lucrari a diuitijs.

¶ Cum autem ſit effectiuum ⁊ finis, ex ꝓpoꝛtione quando pluri ſuperat finis finem, q̄ꝫ ille propꝛium effectiuuꝫ, (vt felicitas pluri ſuperat ſanitatem, q̄ꝫ ſanitas ſalubꝛe,) effectiuū nimirum felicitatis melius erit ſanitate. Nā quantum felicitas ſuperat ſanitatem, tātū ⁊ effectiuum felicitatis ſuperat ſalubꝛe. Sanitas autem ſalubꝛe minus ſuperabat. Quare plus ſuperat effectiuum felicitatis ſalubꝛe q̄ꝫ ſanitas ſalubꝛe, quapꝛopter effectiuum felicitatis melius ſanitate. Manifeſtū igitur, quoniam eligibilius effectiuum felicitatis q̄ꝫ ſanitas, nam id plus ſuperat.

¶ Cum dixerit per locū ante hūc qḋ eſt effectiuum melioris finis melius eē, perinde ac fines habeāt inter ſe ꝓpoꝛtioneꝫ ⁊ ipſa effectiua, naꝫ quāto finis finem excedit tāto etiam effectiuuꝫ excedit effectiuuꝫ. Hac igit̄ ꝓpoꝛtione vtens quēdam locū nos docet, quę vtētes poterimus cōparare finem alicuius ⁊ factiuuꝫ aliqḋ alteriꝰ finis, nam valde elegās ⁊ exacta inuētio loci eſt. Nam inquit ꝙ ex hoc qḋ inueniemus ꝓpoꝛtionē, ⁊ in hoc excellētiam ⁊ eligibilius, nam ſi accipiamus ⁊ ꝓpꝛium finem effectiui cōparati ipſi fini cuius eſt effectiuuꝫ, ⁊ rurſus finis cōparati effectiuo ꝓpꝛiuꝫ effectiuum, ⁊ inueniemus quāto excedit finis effectiuuꝫ cōparati finis ipſi, pꝫ ꝙ ēt habebimus quāto cōparatuꝫ effectiuū excedit effectiuū ꝙ eſt cōparati finis effectiuuꝫ, nā vt finis, ſic etiam effectiuuꝫ, vt oſtēſuꝫ eſt per locū ante hūc. His igit̄ ſic ſe habētibus ſi finis ipſius finis plus extiterit q̄ꝫ finis cōtētus ꝓpꝛij effectiui, erit etiā effectiuum excedentis finis plus exiſtens finis effectiui exceſſi q̄ꝫ finis exceſſi effectiui ꝓpꝛij. Naꝫ ſi quāto finis fineꝫ exceſſit, tāto etiā effectiuuꝫ excedit effectiuū, ⁊ plurimo finis excedit finem, q̄ꝫ cōtētus finis ꝓpꝛium effectiuū, patet ꝙ etiā effectiuum lōge plus excedet effectiuum q̄ꝫ propꝛius eius finis, ſed id qḋ excedit idem plus eſt melius excedētis minus, igit̄ excedet effectiuum etiā finē cui cōparatum eſt, ⁊ eligibilius ipſo erit, vt eſto prudētia effectrix felicitatis, ⁊ quęratur verū prudentia ſit eligibilioꝛ cum ſit effectrix felicitatis q̄ꝫ ſanitas, quę etiā finis eſt, poꝛro ſi acceperimus felicitatem, cuius prudētia eſt effectrix, ⁊ qḋ eſt effectiuum ſanitatis exiſtētis finis, vt exercitiuꝫ, erit velut finis ad fineꝫ felicitas ad ſanitatem, ſic etiā effectiuū ad effectiuū prudentia ad exercitium. Naꝫ vt ſe hꝫ felicitas ad prudētiā ꝓpꝛiū effectiuum, ſic etiā ſanitas ad ꝓpꝛiū effectiuum qḋ eſt exercitiuꝫ, ſic auteꝫ ſe habētibus, ⁊ vt p̄cedens ad pręcedens felicitas ad ſanitatē, ſic cōſequēs ad ꝑiꝰ, ſcꝫ prudentia ad exercitiuꝫ, poꝛro quanto eligibilioꝛ eſt felicitas ſanitate, tanto etiā prudentia exercitio. His poſitis rurſus quęrentes ſi quātuꝫ excedit felicitas ſanitatē, ⁊ ſanitas exercitiuꝫ, qḋ erat ipſius effectiuū, vel plus, vel minus. Naꝫ ſi plus exceſſerit felicitas quā ſanitas, vel ſanitas q̄ꝫ exercitiū, erit etiam prudētia effectrix felicitatis plus excedens exercitiuꝫ q̄ꝫ ſanitas, ſi autē plus ipm excedit, patet etiā qḋ eligibilioꝛ erit ſanitate, nā cū plus excedat ipm etiā excederet hanc. Si vō ęqualr̄ felicitas ſanitatem, ⁊ ſanitas exercitiuꝫ excederet, ęqualr̄ etiaꝫ prudentia exercitiū excederet, ⁊ ſanitas, ſi vō ęqualr̄, ſimiliter erit etiā eadeꝫ virtus, ſi vō minus felicitas excedit ſanitatem, vel ſanitas exercitium, minus etiā prudentia excederet exercitium quā ſanitas, ſed quū minus excedēs, patet etiā ꝙ minus ipſa eſt eligibilis, ⁊ ſic eſſet finis minus eligibilis oſtēſa ſanitas q̄ꝫ ipm effectiuum .i. prudentia cui cōparabatur. Itē oſtenderet̄ felicitas plus excedens ſanitatē q̄ꝫ ſanitas exercitiuꝫ eo qḋ non ſic eget felicitas ſanitate, vt ſanitas eget exerceri, nam exerceri eſt effectiuū ſanitatis, ſed ſanitas ⁊ ſi cōfert ad felicitatē, ſed non velut efficiēs eius ſed remotius, quare plus excederet felicitas ſanitatē q̄ꝫ ſanitas exercitiū, nam plus etiā prudentia excedit exercitiuꝫ q̄ꝫ ſanitas. Illud vō ꝙ idē excedit ſm̄ bonū ⁊ eligibilius eſt, ſed nō ſoluꝫ inuenit locū nō ſuꝑflue, ſed ēt īterp̄tatꝰ eſt virilr̄ ⁊ breuiter.

¶ Amplius melius eſt quod ꝓpter ſe, ⁊ honorabilius, ⁊ laudabilius. Ut amicitia diuitijs, ⁊ iuſtitia ſanitate, ⁊ roboꝛe. nam illa quidem ꝓpter ſe honoꝛabiliū. hęc vō non ꝓpter ſe, ſꝫ ꝓpter aliud. nullus eniꝫ honoꝛat diuitias propter ſe, ſed ꝓpter aliud. Amicitiā vō ꝓpter ſe, ⁊ ſi nihil nobis debeat aliud ab ea eſſe. 13

¶ Cōmuniꝰ nūc noībus vtitur his .ſ. melioꝛi honoꝛabilioꝛi ⁊ laudabilioꝛi. Nam in diuiſione honoꝝ dixit quędam honoꝛabilia eſſe p̄ncipalioꝛa vt deos, parētes, felicitatem, bona autē ⁊ laudabilia virtutes ⁊ actiones ſm̄ ipſas. Potētias autē dixit quibus ineſt vti bene ⁊ praue. Et vtilia ea quę ſunt hoꝝ effectiua honoꝝ, ⁊ conferētia in eadem, nūc autē bonum, laudabile, ⁊ honoꝛabile, videtur etiā dici de bonis, vt viribus ⁊ potētijs, ſed locꝰ eſt talis, qḋ per ſe melius .i. ſuapte natura melius ⁊ honoꝛabilius, ⁊ laudabilius, ⁊ eligibiliꝰ, eo ꝙ eſt minus ſuapte natura tale eligibilius eſt. Nam melioꝛ ſuapte natura ⁊ honoꝛabilioꝛ, ac laudabilioꝛ eſt amicitia diuitijs, ſilr̄ ēt iuſtitia foꝛtitudine, nam diuitię ⁊ foꝛtitudo roburq̄ꝫ, ⁊ ſi per ſe bona ⁊ pulchꝛa, ac honoꝛis ⁊ ſtudio digna eſſe videtur, ſed ad alterū eſt relatio electiōis ipſoꝝ, quippe diuitiarū relatio ſit ad vſuꝫ, ⁊ roboꝛis ad faciendū ꝓpoſitum ſine impedimēto, ſed amicitia ⁊ iuſtitia pp̄ ſeipſa honoꝛantur. Sed aliqs q̄reret, quo hic locus differt a predicto paulo ante in quo dixit ea quę per ſe eligibilia ſunt eligibilioꝛa his quę ſunt per accidēs, vel ea quę ꝓpter ſe eligibilia his quę ꝓpter alia eligibilioꝛa. Eadem in illis eligibilia ꝓpter ſe dixit eligibilioꝛa eſſe his q̄ ꝓpter alia, ⁊ ea quę ſunt eligibilia per ſe his quę ſunt eligibilia ꝑ accidens cōparans vtilia honoꝝ eligibilibus pp̄ ſe. Nō n. opoꝛtet hos locos ab exēplis iudicare, hic autē honoꝛi ⁊ honoꝛabiliuꝫ quę ſunt habentia melius ꝓpter ſe ⁊ honoꝛabilius, ⁊ laudabiliꝰ, inqt eſſe eligibilioꝛa, perīde ac ambo habeāt ideꝫ ꝓpter ſe, q̄ꝫuis vnuꝫ magis q̄ꝫ alterū. Sic autē differret hic locus ab illo etiā in quo dixit ⁊ natura ab eo ꝙ nō natura, nam hęc ambo ſunt natura, nā amicitia ⁊ iuſtitia diuitijs ⁊ roboꝛe ſm̄ melius eē ꝓpter ſe, ⁊ honoꝛabilioꝛa ⁊ laudabilioꝛa etiā ſunt eligibilioꝛa, cum ſint hęc etiā natura eligibilia, illud auteꝫ cōtextus, nullus eniꝫ honoꝛat diuitias ꝓpter ſe, ſed ꝓpter alteruꝫ nō eſt deſtructiuū huius diuitias .ſ. eſſe ſuapte natura eligibiles. Nā quatenus inſtrumētum tale, quatenus autē

in ſua

in ſua natura hʒ aliqđ dignū ſtudio ad actiones ſm virtutē inſtrumētū eſt, ſed nō a ſtudioſo ad actiōes ſm virtutē ſit inſtrm̄ tale eſt p ſe bonū ⁊ eligibile, naʒ hʒ ſuapte natura vt ſit vtile, nā ꝙ nō ſtudioſus talē efficiat ipſum, patet eo ꝙ ipſe non efficit paupertatem talem, atq; vtēdo, hac etiam diuitię pręͅ paupertate eligentur.

¶ **Amplius quando duo aliqua fuerint ſibimet ipſis ſimilia. ⁊ non poterimus p̄eminentiam aliquam conſpicere, alterius ad alterum, videndum ex ijs, quę ſequuntur. Naʒ cui cōſequēs eſt maius bonū, hoc eligibilius. Sin autem ſint conſequentia mala, id cui cōſequēs minus malū eſt, hoc eligibilius eſt. Utraq; enim cum ſint eligenda, nihil prohibet moleſtum quid ſequi. Dupliciter autem ab eo, qđ ſequitur conſideratio eſt. Naʒ ⁊ prius ⁊ poſterius ſequitur, vt addiſcentem ignorare prius, ſcire autem, poſterius, melius autem, vtplurimum, quod poſterius ſequitur. Sumendum igitur eorum, quę ſequuntur, quodcunq; fuerit vtile.**

¶ Locū nobis tradit ex ꝯſequētibus, naʒ quādo quorū faciamus cōparationē q̄rentes vtrū eſt ipſoꝝ eligibilius ſi fuerint ſimilia inter ſe, ⁊ ob id difficile iudicio ⁊ difficilem cōph̄enſione habuerit excellentiam, oportet (inquit) ex cōſequentibus iudiciū ipſorum facere, nam qđ ſequitur maius bonū alijs ſimilibus exiſtentibus ipſis, hoc eligibilius eſt, ſi vero mala fuerint ea quę cōſequunt̄ ipſa, nam nil vetat eligibilibus quibuſdam exiſtentibus extare aliqua difficilia ⁊ fugibilia, quod ſequitur minus malum, hoc erit eligibilius, vt quęrentes vtrum diſcere q̄ exerceri eligibilius ⁊ non egens quam id quod indiget, accipiemus quę ſequuntur hęc. Sequitur autem hoc diſcere ipſum ſcire, ⁊ ipſuʒ exerceri ſequitur ſanare, maius igitur dicemus bonum eſſe diſcere q̄ exerceri, ⁊ eligibilius ſimiliter ⁊ non egens eo ꝙ eget, quando quęrimus, vtrum eligibilius ſit bene facere q̄ bene pati, q̄a hoc benefacere ſequitur hoc, ſimiliter dijs ⁊ non indigentibus eſſe, ⁊ illud bene pati eſt mortalium, ⁊ eorum qui egent dicemus ꝙ benefacere eſt eligibilius ipſo bene pati. Sic quoq; oſtendetur eligibilior eſſe cōtinentia q̄ tolerantia, ſiquidem continentiam ſequetur ipſū vincere, ⁊ tolerantiaʒ non inferius fieri ſuperariq;. Equidē eligibilius eſt vincere q̄ non ſuperari, ſed ſi fuerint ſequentia mala iudicium eligibilioris faciemus a minori malo, nā ſi q̄ramus vtruʒ eligibilius ſit curari q̄ nauigare, q̄a ipſuʒ nauigare ſeq̄tur naui pręeſſe atq; vehi naue ⁊ curari medericq; ipſum vrere ⁊ ſecare, ⁊ eſt maius malum ipſum vrere q̄ nauibus vehi dicimus eligibilius eē nauigare q̄ curari, ſed in eiſdem ipſis ⁊ a bonis ſequentibus ea eſt faciendum iudicium, nam quia ipſum curare ſequitur ſanitas, ⁊ nauigare, vel lucrū, vel narratio, ⁊ maius bonum horum eſt erit ſanitas, ⁊ ſm hoc curare erit eligibilius ipſo nauigare. Item vtentes hoc loco poſſunt oſtendere vitam contemplatiuaʒ eſſe eligibiliorem actiua. Naʒ ſequitur contemplatiuum hoc deſpicere, nihilpendere, aſpernari, ſed actiuaʒ ſequitur inuidere, inſidiari, quę ſunt maiora mala q̄ deſpicere ⁊ aſpernari. Itē oſtēderet̄ ꝙ fama eſt eligibilior diuitijs, q̄a famam exiſtimationēq; ſeq̄tur mollities, ſed diuitias, ira, iniuria, quę eſt maius malū q̄ mollities, ⁊ ſic eligibilib⁹ cōparatis exiſtētibus poterit oſtēdi q̄dam mala quę ſequuntur ea. Itē a ꝯſīlib⁹ malis ⁊ fugibilibus exiſtētib⁹ pōt oſtēdi ꝙ aliud eſt alio fugibilius, naʒ q̄a iniuriā inferre ſeq̄tur ipſū odio h̄ře, ⁊ iniuria affici, ſeq̄tur ipſū miſereri, ⁊ eſt maius malū odio h̄ře q̄ miſereri, minus fugiēdū erit iniuria affici q̄ iniuria afficere. Rurſus ſi ſuis familiarib⁹ iſidiari maius malū q̄ alienis, ſeq̄tur aūt ſeditionē h̄ familiaribus inſidiari, ⁊ bellū ſeq̄tur inſidiari alienis minus fugiendū erit bellū gerere q̄ ſeditionē moue̅, ſic ēt oſtēdet̄ ꝙ furor ſit minus malū q̄ ira, ſiq̄dē furorē iſaniāq; ſequit̄ nō fieri voti cōpos, ⁊ irā ſeq̄tur peccare ꝙ eſt mai⁹ malū q̄ nō fieri voti cōpos. Dicit etiā quādā differentiā quorūdā ſequētiū. nā q̄dā ſunt tp̄e priora hiſq̄ dicunt̄ ſeq, q̄dā vero poſteriora, ⁊ fieri ſolet plerūq; in ꝯſīlib⁹ vt poſteriora ſint meliora p̄orib⁹, nā ip̄m diſcere, p̄mo q̄dē ſeq̄t̄ ip̄m ignorare, nam ſi diſcit ignorat, nā in ſuppōne eſt illatio ⁊ ꝯſequutio, q̄re poſterius eſt ſcire, nā ſi didicit ſcit. Item curari velut primum ſequitur egrotare, ſi eniʒ curatur egrotat, tāq̄ 2m ſit ſanari ⁊ curari, nam ſi curatur ſanatur. Item ipſum lucrari vt primuʒ ſequitur ipſa paupertas, vt autem ſcd̄m ſequitur habere nūmos. Iteʒ tēpore ⁊ generatione vt primum non eſſe, vt poſterius eē. ecōtra incorrumpi ⁊ vniuerſaliter in fugibilibus. Etenī morbum velut primum ſanitas, vt autem poſterius corruptio. Item amiſſionem vt primū poſſeſſio, vt vero poſterius egeſtas. Item in his quę redigūtur in ſeruitutem, ſeu in captiuis, p̄mū q̄dē libertas, poſterius autē captiuitas ⁊ ſeruitus, quare ſunt in quibus primuʒ melius, ⁊ 2m deterius. Cum ergo oſtderit ꝯſīmum duplicitateʒ inq̄t, ſemper oportere hoc accipere conſequentiū ꝙ ad oſtēſionem ſubiecti vtile eſt. Nam in his cōſequētib⁹ bonis poſterius oſtēdem⁹ ꝙ diſcere eſt eligibilius ipſo ſanari, q̄a illud ſeq̄tur ſcia, ⁊ hoc ſeq̄tur ſanitas, ſed maius bonum eſt ſanitate ſcientia, ⁊ ſcire ſanari, quia hoc ſequit̄ illud quo anima bene diſponit̄, hanc vero illud qđ eſt bene ſe habere corpus cū ſit minus q̄ animaʒ bene diſponi. Rurſus autē ex malis ſequētibus poſterius oſtendet̄ cupidum amicumq; eſſe contēplationis eligibilius eſſe q̄ robur corporis h̄ře. Nam ſeq̄tur amicos cōtēplatiōis malū neciorū. ſ. negligētia ⁊ ignorātia, ſʒ robuſtos corpore audacia ⁊ iniuria q̄ eſt maius malū q̄ ſit neciorū negligētia ⁊ ignorātia, ⁊ ex poſterius ſequētib⁹ bonis ⁊ malis oſtēderet̄ eligibili⁹ eē bellū gerētes mori q̄ h̄ fugientes captiuos fieri. Naʒ eos q̄ in bello moriunt̄ ſequitur bonū hoc gl'ia, ſʒ malū miſereri, ſʒ fugiētes bonū ſequit̄ viuere, ⁊ malū in ſeruitutem redigi, proinde ſi vita gloria eſt maius bonū, ⁊ miſerericq; ſeruitus minus malum, ſm ambo certe eēt eligibilius mori bellū gerētē q̄ fugienti in ſeruitutē redigi, ſed p̄p p̄ma ſequētia bona ⁊ mala oſtēderet̄ rurſus diſcere eligibilius eē q̄ ip̄m ſanari. Nam ip̄m diſcere p̄cedit velle ignorātia liberari, ⁊ ipſum ſanari p̄cedit velle liberari morbo, ⁊ ambobus exiſtentibus eligibilius velle ignorātia liberari eſt eligibilius, q̄re ⁊ h̄ qđ ſeq̄tur eligibilius eſt, ecōuerſo ſe habent mala p̄cedentia ipſa. Naʒ ip̄m diſcere ignorātia p̄cedit, ⁊ ipſū ſanari morb⁹, ⁊ eſt min⁹ malū morb⁹ q̄ ignorātia, q̄re ſm hoc videret̄ eligibili⁹ eē ip̄m ſanari q̄ diſcere, vel non proprie hęc conſequentia, ideo reducerent̄ ad alium locum exiſtimātē eligibilius eē per qđ maius aliquis a malo ceſſat, vel p qđ minus. Item ad vtilitatem propoſiti poteſt accipi viciſſim ſequentis prius ⁊ illius

poſterius ſequentis, naꝫ ſcientiaꝫ voluptatē oſtēdemus eſſe eligibilioreꝫ accipiētes ſciē id qđ ꝑus ſequēs ipaꝫ eſt quod eſt diſcere, ⁊ voluptatis poſterius quod eſt frui, ga eligibilius eſt diſcere q̃ frui, erit etiaꝫ ſcientia voluptate eligibilior.

¶ Amplius plura bona / paucioribus / vel ſimpliciter, vel quando altera alteris inſunt, pauciora in pluribus. Inſtantia, ſi alicubi alterū alterius gratia. Nō eni eligibiliora vtraq̄ q̃ vnum. Ut ſanaꝫ fieri ⁊ ſanitas, q̃ ſanitas. Eo qđ ſanum fieri ſanitatis gratia eligimus.

¶ Plura ingt bona eligibiliora eſſe paucioribus, vel ſimpliciter quādo dīa inter ſe acciperētur, vt ſanitas ⁊ nobilitas diuitiē monumētū, bonos, robur. Nam ſimplr h̄ accepta ſunt, ⁊ dīa iter ſe eo ꝙ in diuerſis nihil diuerſoruꝫ eſt, vel nō ſimplr, ſꝫ quādo diuerſa in diuerſis, ⁊ pauciora in plurib⁹ fuerint cōtēta, nā videt̄ hoc verius eſſe, nā in ſimplr ⁊ oīno diuerſis nō verū, nā poſſunt pauciora numero eē meliora pluribus ſi fuerint pauciora maiora, ⁊ plura nō talia, nā iuſtitia cū prudentia eligibilior eſt ſanitate, diuitiꝫs, fortitudine, pulchritudine, nobilitate ſimul acceptis, ſed minime h̄ fieret ſi pauciora in pluribus, nā ſanitas ⁊ diuitiē, honor, ⁊ nobilitas eligibiliora ſunt ſanitate ⁊ diuitiꝫs, ſed cū dicat locum ingt ipꝫ habere inſtātiaꝫ. Nō eniꝫ ꝓrſus plura ſunt eligibiliora paucioribus, ſi aliqua gdē cōtinerēt, ⁊ aliqua cōtinerent̄, nā quādo acciperent̄ duo bona .ſ. finis, ⁊ illud cuius grā, vt ſanari ⁊ ſanitas, ⁊ cōpararet̄ ad ſanitateꝫ quē inerat primis duobus dictis bonis nō ſunt ea duo eligibiliora ſanitate, quāq̄ plura ſint, ga ſanari gratia ſanitatis eligimus. Similiter ſcientia cum ipſo diſcere non eſt eligibilior ſcientia quē eſt vna de illis duobus, quia diſcere ob ſcientiam eligimus. Item nec fēlicitas cū virtutib⁹ eligibilior eſt ſola fēlicitate, ga in fēlicitate continent̄ ⁊ virtutes. Iteꝫ ipſo benefacere ciuitati continetur, hoc etiā benefacere familiarib⁹, q̄re non eſſent ambo eligibiliora hoc benefacere ciuitati. Et bona habitudo ꝯtinēs in ſe ipſa ſanitatē nō ſit eligibilior ipſa ſanitate. Nō eni continuantur quē cōtinētur cū ipſis cōtinentibus, vt in primo de moribus dictum eſt .i. non comparantur. ideo oportet determinare illud in his eē plura ⁊ ꝯtinētia bona eligibiliora paucioribus ⁊ contentis in his quē ſunt apta nata numerari.

¶ Et non bona / bonus nihil ꝓhibet eligibiliora eſſe, vt fēlicitateꝫ, ⁊ aliud aliqđ / quod non eſt bonum / iuſtitia, ⁊ fortitudine.

¶ Dicit ꝙ bonuꝫ aliqđ cū non bono nihil ꝓhibet pluribus bonis eligibili⁹ eē, nō eni oīa nō bona aſſumpta bonis eligibiliora eēnt, ſꝫ ſi bonum cū nō bono ꝯponeret̄, nā illđ eſt ipoſe. Potētia aūt iſtātiā quā nos diximus ad primū dictū ꝙ plura bona paucioꝛib⁹ ſimplr eligibiliora ſunt, per hēc ponit, prudētia eni cū aliquo indifferenti vt lecbito paruo, vel tumore duro, vel mollitie capillorꝝ, vel diſtātia, vel deambulatiōe, vel aliq̄ malo puorū, vt ignominiē eligibilior eſt ſanitate, diuitiꝫs, robore. Si ꝟo cuꝫ aliq̄ malo exīs prudētia eligibilior ſimul exiſtētibus plurib⁹ bonis, vt diuitiꝫs nobilitate, exiſtimatione, patet ꝙ etiā ſola erit eligibilior ipſis. Sic aūt nō amplius plura bona paucioꝛib⁹ eligibiliora eēnt, neq̄ ſi nō finis fuerit plurū oppoſitus ipſis, ſilr ⁊ fēlicitas cuꝫ aliq̄ indifferenti eligibilior eſt prudentia ⁊ fortitudine.

¶ Et eadem cuꝫ voluptate magis, q̃ ſine voluptate.

¶ Hic locus nō effecit cōparationē alioꝝ ad alia, ſed eoruꝫ ad eadē, naꝫ ipſa bona cuꝫ voluptate eligibiliora ſunt q̃ ſine voluptate, ⁊ fortitudo cū voluptate eligibilior q̃ ſine eadē, vel ſi etiaꝫ voluptas eēt ſuapte natura bonum, eſſent etiaꝫ hic plura bona eligibiliora paucioꝛib⁹ oſidēs hoc, ga minora pauciora in plib⁹ ꝯtinent̄.

¶ Et eadem cuꝫ indolentia q̃ cum triſtitia.

¶ Itē ſi cū nō voluptate eadē fuerint, ſed carētia doloris eligibiliora ſūt cū aliq̄ malo q̃ ſi ſine h̄ acciperentur, ſi cū triſtitia eēnt ⁊ merito, nā eadē minus ſūt eligibiliora cū aliq̄ malo, quā ſi ſine h̄ acciperent̄, vñ ꝑſpicuuꝫ eſt ꝙ dicit idolētiā carētiāq̄ triſtitiē aliud gd a voluptate.

¶ Et vnūquodq̄ in quo tempore magis hꝫ, in hoc ⁊ eligibilius, vt carentia triſtitiē in ſenectute, magis q̃ in iuuentute. Magis enim in ſenectute valet. Scđm hēc autem ⁊ prudentia in ſenectute eligibilior. Nemo eni iuuenes eligit duces. eo ꝙ non conſtat eos prudentes eſſe. Fortitudo autem econtrario, in iuuentute enim magis neceſſaria ſm fortitudinem operatio. Similiter autem ⁊ in temperantia. Magis enim iuuenes q̃ ſenes concupiſcentiꝫs moleſtantur.

¶ Per hūc locū oſidit ꝙ eligibiliū vnūqđq̄ eligibili⁹ eſt in illo tpe in quo plus pōt, pōt aūt vnūqđq̄ plus, qñ maxime eſt ei⁹ vſus, nā oſidit vniuſcuiuſq̄ poꝰᵐ ⁊ vim vſus maxie, ⁊ merito, nā plemū, neq̄ voluptate frui, neq̄ triſtari dicit, egdē illū voluptate frui g nutrit⁹ eſt in ipa idigētia dic̄, ⁊ g nō videt aligd ſuaue, nec audiens aliqđ tale, neq̄ delectat̄, neq̄ triſtat̄, ſꝫ delectat̄ g eſt in his, ceu ga eligibilior ē carētia doloris. Egdē ſenes ſūt iuuenib⁹ triſtiores, nā iuuētus hꝫ cōnālē ſibi iucūditatē, ideo in ſenectute magis carētia triſtitiē eligēda ē q̃ i iuuētute, nā plus tūc valet, ꝓualet eni triſtitiē q̄ tum in his ē magis, ⁊ eius magis vſus eſt. Item prudentia cuꝫ ſit eligibilis eligibilior eſt in ſenectute, naꝫ magis eius vſus ſenibus eſt cum hi etiam hoc requirant ⁊ verſentur in his quēcūq̄ egent prudētia. Naꝫ iuuenes nihil tale reqrūt ⁊ diligēs ingſitio fortis prudētiē in h̄ ſit. Rurſus fortitudo iuuenibus, ⁊ in hac etate eligibilior eſt, quippe magis vſus ei⁹ ſit tūc iuuenibus, ⁊ hoc requirūt ⁊ conueniens ipſis. Silr ⁊ temperantia in iuuenibus magis ꝑēualet, naꝫ hi ſunt qui a voluptatibus maxime moleſtantur ad quas temperandas opus eſt temperantia. Eadem quoq̄ ratione oſtenderetur, ⁊ paupertas in ſenectute eligibilior eſſe, nam ob imbecillitatem ſenectus pluribus eget, imbecillitas autem in iuuentute non eſt, nam hi maxime egent fortitudine.

¶ Et qđ in omni tēpore, vel in pluribus, vtilius, vt iuſtitia ⁊ tēperantia, fortitudie. Nam ille ſemper, hēc autē aliquando vtilis.

¶ Cum dixerit in omni tu(n)us fecit dictū addēdo h̄ .ſ. in plurib⁹, egdē planius eſt ēt hic locus, nā eoꝝ quē iuncē ēqualiter videntur eligibilia eſſe, eligibilius eſt quo in omni tempore indigemus, vel quo non ſic iuſtitia ⁊ tēperantia fortitudine eligibilior oſtenderetur eſſe, quia iuſtitiē ⁊ temperantiē in omni tempore vſus eſt. etenim

belli

belli ⁊ pacis tempoꝛe, ⁊ foꝛtitudo tempoꝛe belli ſolo, verum non ſunt comparanda ambe iuſtitia ⁊ temperantia ſimul foꝛtitudini, ſed ſeoꝛſum vtraqꝫ, ſic eligibilioꝛ oſtenderetur prudentia, quam alia omnis virtus, nam illarum vnaqueqꝫ circa aliqua determinata eſt, ſed prudentia circa omnia verũ non diceret de omnibus virtutibus, nam ille ſimul ſunt inter ſe, vel etiam ſimul, ſed non et actiones ſimul ſm̃ eaſdem neqꝫ vſus ipſarũ.

❡ Et quod cum omnes haberemus, nihil altero indigeremus, q̃ quod cũ haberemus, indigeremus reliquo, vt in iuſtitia ⁊ foꝛtitudine. Nam ſi omnes eſſent iuſti, nihil vtilis foꝛtitudo. Si vero omnes eſſent foꝛtes, vtilis iuſtitia.

❡ Cũ fuerint duo eligibilia, ſiquidẽ talis ſit locus, vt ſi cuncti idẽ haberent, deſtrueretur alterius vſus, ⁊ nihil eo eſſet opus aliud, aut tale eſſet, vt ſi omnes idẽ haberent opus eſſet eos habere etiam vſũ alterius, vnde eligibilius inquit eſſe id quod habentes non amplius altero indigemus, hoc modo vtentes poſſumus oſtendere iuſtitiã eſſe eligibilioꝛẽ foꝛtitudinẽ. Nã exiſtẽtibꝰ omnibus iuſtis nihil opus eſt foꝛtitudine, ſiquidẽ cõtra bella opus ſit foꝛtitudine, tollitur autẽ bellũ ſi omnes fuerint iuſti, nã tolerantie ſed non foꝛtitudinis videtur eẽ ad tolerãdũ vulnera ⁊ cruciatus, tamẽ cũctis exiſtẽtibus foꝛtibus opus eſt etiam iuſtitia. Non enĩ deſtruunt cõmertia, cõmeatuſqꝫ ad que facienda opus eſt iuſtitia. Itẽ ad ipſa bella opus eſt iuſtitia, quod autem non accipiat virtutes profectas per exẽpla patet, ſic rurſus amicitia eſt eligibilioꝛ iuſtitia, nam amici non egent iuſtitia, ſꝫ iuſti indigent amicitia.

❡ Amplius ex coꝛruptionibus, ⁊ abiectionibus, ⁊ generationibus, ⁊ ſumptionibus, ⁊ contrarijs. Quoꝛum enim coꝛruptiones fugibilioꝛes, ipſa eligibilioꝛa. Similiter autem in abiectionibus ⁊ in contrarijs. nam ſi abiectio vel contrarium fugibilius, ipſum eligibilius. In generationibus autẽ ⁊ ſumptionibus, econtrario, quoꝛum enim ſumptiones, ⁊ generationes eligibilioꝛes, ⁊ ipſa quoqꝫ eligibilioꝛa.

❡ Locis vſus eſt in ſecũdo cũ cõſtructionẽ huius, vel ꝗppiã eligibile ſit, vel fugiẽdũ dixit, certe illis vtiẽ a coꝛruptionibus ⁊ gñationibꝰ ⁊ effectiuis ⁊ ꝯ̃trarijs ſic, cuius coꝛruptiua fugiẽda hoc eligibile, ⁊ cuꝰ effectiua eligibilia, ⁊ ipſũ eligibile. Ecõuerſo aũt cuius coꝛruptiua eligibilia idipſũ fugibile eſt, ⁊ cuius effectiua fugibilia, ẽt ipſũ fugibile, hos poꝛro trãſfert ad cõparatiuũ, nã ſi cuꝰ coꝛruptiuũ fugibile, hoc eligibile, ⁊ cuius coꝛruptiuũ fugibilius ĥ eligibilius, ſic oſtẽderet̃ ẽt ꝙ ſcia ſit eligibilioꝛ ſanitate. Nã oblimio fugibilioꝛ que eſt coꝛruptiua ſciẽtie quã moꝛbꝰ ꝗ eſt coꝛruptiuus ſanitatis. Itẽ ſcia diuitie, ſi ꝗdẽ fugibilioꝛ ſit ꝓdigalitas cũ ſit coꝛruptiua diuitiarũ, oblimonis, vel ſcie eſt coꝛruptiua. Cęteꝝ illð [abiectionibus] ꝯiūxit ex his que viciſſim idẽ ſignt cũ coꝛruptionibus, nã eadẽ ꝯgruũt coꝛruptionibꝰ ⁊ abiectionibus, niſi coꝛruptio ſit hoꝝ quoꝝ non eſt regreſſus neqꝫ reaſſumptio, vt ẽt in priuationibꝰ, ſed abiectio eſt hoꝝ, que ẽt reſumi abiecta rurſus pñt. Nam cecitas ⁊ ſurditas ſunt coꝛruptiões, ideo ſi coꝛruptio viſus fugibilioꝛ eſt coꝛruptione auditus eligibilioꝛ viſus q̃ auditus eẽ oſtẽderet̃. Itẽ abiectiões in ſanitate, ⁊ diuitijs ſunt, que ẽt reſumi abiecte pñt, nã ſi ſanitatis abiectio fugibilioꝛ eſt diuitiarum abiectiõe, ꝑfecto ⁊ ſanitas erit eligibilioꝛ diuitijs. Sed ſi in his coꝛruptiões, qũo adhuc eſſent virtutes q̃dã coꝛruptiões: nã ipſe erunt ꝓuationũ coꝛruptiue, ſed nõ põt eẽ priuationũ coꝛruptio. Niſi ergo coꝛruptio de iſeparabilibꝰ dicat̃, quoꝝ abiectio ꝑ coꝛruptionem fit, ꝗa ipſa nequeunt ſeruari ſeparata ab his in ꝗbꝰ ſunt. Tales autẽ ſunt habitus ⁊ q̃litates, ſed abiectio eſt in potẽtibꝰ ſepari qualia ſunt poſſeſſiões, nã ſi regionis ꝓchoꝛiue abiectio fugibilioꝛ eſt q̃ abiectio domus, regio erit eligibilioꝛ q̃ domus. Adiecit autẽ hoc [⁊ ꝯ̃trarijs] ꝗa vt in illis ſic ſe habet etiã in ꝯ̃trarijs ecõtra, nã ꝗa abiectionũ alie ſũt ob pręſentiaꝫ contrarioꝝ, alię autẽ ſunt ſolum abiectiones, adiecit abiectionibus amiſſionibuſqꝫ ꝯ̃tria, nã eſt abiectio ſcuti non per ꝯ̃triũ. Itẽ neqꝫ latere ꝯ̃triũ eſt ipſi ſcire, qð quidẽ eſt abiectio ipſius ſcientię, vt neqꝫ impleri eſt abiectio ſanitatis ꝯ̃triũ eſt ipſi, ⁊ ſi latere ſit fugibiliꝰ ipſo impleri, ⁊ ſcia eligibilioꝛ eſt ſanitate, moꝛbus autẽ ⁊ paupꝫtas ſunt ꝯ̃tria ſanitati ⁊ diuitijs, ⁊ vt in coꝛruptionibus ⁊ abiectionibus, ſic ẽt in his ⁊ talibus ſe hꝫ, nã quorum ꝯ̃tria fugibilioꝛa hęc eligibilioꝛa, ⁊ quoꝝ eligibilioꝛa ꝯ̃tria hęc fugibilioꝛa addito hoc ſi nõ ſimul inferat alterum, nã ob id moꝛbꝰ cũ ſit fugibilioꝛ q̃ mala habitudo, nõ eſt ſanitas eligibilioꝛ bona habitudine, ꝗa bona habitudo ſecũ infert ſanitatẽ, ſic ꝗa iniuſtitia fugibilioꝛ eſt ꝓdigalitate, ⁊ iuſtitia eligibilioꝛ liberalitate, vt autẽ quoꝝ coꝛruptiões vel abiectiones, vel ꝯ̃tria fugibilioꝛa ſunt, nã ſi moꝛbi abiectio eligibilioꝛ eſt abiectione ignorãtię fugibilioꝛ eſt moꝛbꝰ ignoꝛãtie, rurſus ſi fuerit abiectio virtutis fugibilioꝛ abiectiõe ſanitatis ⁊ virtꝰ eligibilioꝛ ſanitate, eꝫ aũt in gñatiõibꝰ ⁊ aſſumptiõibꝰ ſolũ hꝫ, vt ẽt ipſe dicit. Nam quoꝝ gñatiões ⁊ aſſumptiões eligibiles ſunt, ⁊ ipſa eligibilioꝛa ſunt, ⁊ quoꝝ fugibilioꝛes, ⁊ ipſa fugibilioꝛa, nã ſi diſcere eligibilius eſt exerceri ipſo ⁊ eſt ipſũ diſcere gñatio ſcię, ⁊ exerceri eligibiliꝰ ſanitate, ⁊ ſcia eligibilioꝛ ſanitate, ⁊ ſi exerceri eligibilius ipſo lucrari, erit ẽt ſanitas diuitijs eligibilioꝛ, ⁊ ſi ħ.ſ. viuere honeſte, ⁊ cũ honoꝛe deberi eligibilius eſt q̃ viuere neglecte ⁊ verecũde cũ pudoꝛe, ⁊ alið eſt effectiuũ Ph̃i vitę, ⁊ alið foꝛenſis vitę ⁊ Philoſophus eligibilioꝛ eſt foꝛẽſe viro. Itẽ ſi letari magis q̃ ſcire vel appareri eligibiliꝰ eſt, ⁊ alið eſt effectiuũ moꝛis Ph̃i, ⁊ alið ſophiſtici, ⁊ illð Ph̃ꝫ eẽ eſt eligibiliꝰ q̃ ſophiſticũ eſſe. Rurſus ſi latere turpia eligibiliꝰ eſt q̃ ſanari ignoꝛãtia de nuõ turpiũ eligibilioꝛ erit ſanitate. Itẽ ſi eligibiliꝰ eſt vt peccãs luat penã q̃ ipſũ ſanare. Rurſus ſi rapere vi aliena fugibiliꝰ eſt q̃ in moꝛbũ incedere, ⁊ iniuria moꝛbo fugibilioꝛ. Itẽ ſi diſcere eligibilius lucrari ⁊ ſcientia diuitijs, nã ambe diſcere ⁊ lucrari ſunt aliquid accipere, ipſe tamen talibꝰ locis vſus eſt ad ſolam oſtenſionem eligibilioꝛum.

❡ Alius autem locus eſt, quod propinquius bono, melius atqꝫ eligibilius. Et quod ſimilius eſt bono, vt iuſtitia iuſto. ⁊ quod melioꝛi eoꝛum eſt ſimilius, quemadmodum Aiacem Vliſſe dicunt aliqui melioꝛẽ eſſe eo ꝙ ſimilioꝛ eſt Achilli.

❡ Hi ſi et duo loci acciperentur, primus erit dicens ꝙ eſt proximus bono eligibilius eſſe, qui eſt iã idẽ cũ ꝓdi

cto qui dicebat de duob⁹ id qđ eſt ꝓximius fini, nam hoc ꝙ eſt proximius bono eſt ęquale huic ꝙ eſt proximius fini. Nam conſtat quod dicit finem velut de bono, vel ergo huic idem erit, vel prędicto qui dicebat. Deinde autem ꝙ quidem hoc aliquid hoc non in genere. Etenim exempla quibus ad idem vtitur, talia eſſe videntur, nam iuſtitia inquit iuſti proximior eſt bono, hoc autem eſt, quia iuſtitia eſt in genere virtutis & boni, & iuſtus non amplius, vel non hoc iuſtum dicit habentem iuſtitiam, ſed iuſtum aliquid ꝙ poteſt poſitione & lege & non natura eſſe tale. Et ſic differentia autem eſt ipſorum, quia iuſtitia in genere boni, & iuſtum non omnino. Nam quomō aliter ꝓximior iuſtitia ipſi bono acciperetur, niſi quis dicat ꝙ fini & felicitati ꝓximior ſit. Et is locus prędictus eſt (v: dixi). Si aūt vnus erit locus certe diceret per ipm ꝙ id qđ eſt ꝓximius bono eſt melius. Vnde exponens quomō ꝓximius dixit, adiecit & ſimilius bono, nā quod eſt ꝓximius & ſimilius ipſi eſt eligibilius, ſi autē hoc, locus erit dicendum qđ eius ſunt duo exempla, vel ꝙ iuſtitia ſit ſimilior bono .i. felicitati, vel iuſtū negotium, vel iuſtus. Etenī nec dixit ꝙ eſt ꝓximius bono & ſimilius bono quę ſignificarēt ꝑncipaliſſimū bonorū. Itē cū hic locus eſt a ſilitudine ad alia bona, ſic ēt oſtēderetur & virtus eſſe eligibilior bona fortuna, nam ꝓximior & ſimilior eſt felicitati. Itē ꝙ gloria voluptate, nam ſimilior eſt bono. Itē ꝙ benefacere amicis eligibilius ſit q̄ lędere inimicos, q̄a magis hꝫ ſilitudinē ad bonū, & ſi divideret locus, eēt exēplū de ꝓximiore bono. Itē ſm virtutē actio & ipſi habitus, nam proximiores ſunt actiones ipſi felicitati, & ſimilius eſt benefacere q̄ bene pati, nam ſimilior eſt felicitas ipſi benefacere. Adiecit autem prędicto loco alium dicentem ꝙ etiam id quod amborum comparatorum meliori ſimilius id ſit melius & eligibilius quod notum fecit per exemplum. Nam in Aiace & Vliſſe melior eſt Achilles, quandoquidem horum ſit melior ſimilior Achilli, ideo Aiax melior Vliſſe, quippe q̄ Aiax ſimilior ſit Achilli.

¶ Inſtantia huius eſt, ꝙ non verum ſit, phibet enim nihil non qua ratione optimus eſt Achilles, eadem ſimiliorem eſſe Aiacem, cū erit alter quidem bonus, non ſimiliter autem. Conſiderandum autem ſi & in ridiculoſioribus ſit ſimile, vt ſymia homini q̄ equus, cū non ſit ſimilis. Non enim eſt ſymia melior, ſimilior tamen eſt homini.

¶ Inſtantiam contra locum additam fert, nam ſi nō qua melior eſt aliqs exiſtēs eidē ſimilior nō erit alterius minus ſimilis eodem melior ſi ille eodem ſit melior. Nam quatenus melior ſimilis erat, vt Achilles. Erat quidem etiam fortis, & ſm hoc melior Aiace & Vliſſe. Erat autē & iracūdus, ſi ergo comparatorum adinuicem, alter quidem valde ipſi ſm iram ſimilis fuerit, & alter ſenſum ſm fortitudinem, non quia iracundus ſimilior ei, ob id melior erit altero. Verum oportet in contextu intelligere dictionem illam [cum erit alter quidē bonus non ſimiliter tamen.] Perinde ac dicat non ſimili pro hoc nō ęqualiter ſimili, nam ſic comparatiuum ſeruaretur, vel pōt etiam ſimpliciter dici. Etenim in ipſo illato nō minus dicit equum homini ſimilē eſſe q̄ ſymiam, ſed ſymiam quia ridiculoſior eſt ſimilem dicit, & equum neq̄ vniuerſale ſimilem dicit. Nam poteſt aliquis (vt inquit) ſimilis alicui eſſe, & quoad ridiculoſius, vt ſymia homini, non quia ſimilis eſt ipſi homini meliori exiſtenti q̄ ſymia & equus, iam melior erit equo. Oportet igitur ſimilitudinem ad meliora & non ad ridiculoſiora eſſe, ſi debet eſſe ſimilior meliori melior. Sic quoq̄ qui dat oſtenderetur melior eſſe recipiente, nam ſimilior deo, & ꝯtemplatio ipſa actione per idem.

¶ Rurſum in duobus ſi hoc quidem meliori, illud autem peiori eſt ſimilius, erit melius, quod meliori eſt ſimilius. Habet autem & hoc inſtantiam, nihil enim prohibet hoc quidem meliori parum ſimile eſſe, illud autem peiori valde, vt ſi Aiax quidem Achilli parum, Vliſſes autem Neſtori valde. Et ſi hoc quidem meliori in peioribus, illud aūt peiori in melioribus, vt equus aſino, & ſymia homini.

¶ Cum dixerit locum a ſimilitudine vnius exiſtentis ad quem ſimilitudo accipiebatur comparatorum inter ſe, addit alium, ſi non vnum fuerit cui ſimilius quęritur, ſed duo, & melius ipſorum, & minus tale, & ſi comparatorum aliud ſimile eſſet meliori, & aliud deteriori, id qđ eſt meliori ſimile melius, oportet autem & hic ſi debet aliquis inſtantias ſeruare ſimilitudo eſſe ſm melius, & non huius remiſſe, & huius magis ſimilitudinem accipi. Nam ſi non ad melius eſſet aliquid ſimile ei nō melius, nam ob id, non eſt melior ſymia ipſo equo. Quāuis alter ſit ſimilis homini, & alter aſino, ſed alter quidem quoad peius, & non quoad melius, & alter quoad melius, ſiue rurſus ſimilius meliori remiſſe fuerit ſimile ipſi, & illud peiori valde, nec ſic melius omnino meliori ſimile. Nam ſi Vliſſes remiſſe fuerit Neſtori ſimilis qui eſt melior Achille, & Aiax valde Achilli ſimilis, non iam Vliſſes melior erit Aiace, ipſe tamen per exemplum vt meliorem Achillem accipiens ipſo Neſtore ſic comparationem fecit. Verum ſumende ſunt ſimilitudines ſm vtrūq̄ horum ad quę ſimilitudo habet aliquid bonum, ſic poteſt oſtendi ſuperbiam faſtumq̄ ſimiliorem eſſe magnanimitati, & audaciam fortitudini, nam ponitur magnanimitas melior virtus eſſe, & benefacere q̄ beneficio affici, ſiquidem aliud ſimile nō indigenti, & aliud ſimili videatur egenti, & virtus ſm actiones eius in habitu, nam alia videtur exiſtentibus actu, alia vo his in potentia.

¶ Alius, quod maxime nobile eo, quod minus tale eſt. Et quod difficilius, magis enim amamus, cum habemus quę non eſt facile ſumere. Et quod magis proprium eo quod communius. Et quod malis incōmunicabilius, nam magis eligendum quod nulla moleſtia ſequitur, q̄ quod ſequitur.

¶ Duobus eligibilibus habentibus alia ęqualiter, inquit nobilius minus tale eligibilius eſſe, erit autem nobilius & clarius benefacere ciuitati q̄ benefacere viro, & dominari q̄ priuatum viuere, ac benefacere q̄ ditari, et concionari q̄ dicere pęnas, ac fortitudo q̄ temperantia, & magnificentia q̄ liberalitas, ſic oſtenderet aliquis etiam actionem eſſe ꝯtēplatione eligibiliorē, nā nobilior clariorq̄ eſt vita actiua q̄ ꝯtēplatiua. Adiecit aūt pdicto eligibili⁹ eſſe, & difficili⁹ faciliore, nā rara & acqſitu diffi-

cilia ac ardua bona poſſidere aliqs magis diligit, ⁊ ſtu-diũ huic adhibet, ſic virtus oſtẽderet̃ eẽ eligibilioꝛ diui-tijs ⁊ ſanitati, nam rarius ⁊ difficile ſumptum eſt. equi-dem ſm Heſiodum.

Virtutem ante dij poſuere ſudoꝛem,

¶ Itẽ cõtẽplatio eligibilioꝛ eẽ actione, nam difficilioꝛ eſt deoꝝ cognitio. Itẽ pulchꝛitudo diuitijs, naꝫ rara ⁊ diffi-cillima ſunt hęc poſſeſſionũ. Itẽ inqt, ⁊ qꝺ magis ꝓpriũ eligibilius eẽ cõione, ꝓpriũ magis eſt id qꝺ ſoli vel cuꝫ paucis ineſt hoĩ ſic, vñ eligibilioꝛ eſt prudentia q̃ ipſa ſa-nitas. Nam aliud ꝓpriũ eſt eius, aliud ꝟo cõe ipſius ⁊ ad alia aĩalia, ⁊ ſcia roboꝛe eligibilioꝛ, ⁊ ſermo pulchꝛitudi-ne. Diligit̃ aũt ⁊ nobilitas magis q̃ pecunię, naꝫ magis ꝓpriũ eſt hoĩbus ambo. Iteꝫ pulchꝛitudo diuitijs, q̃ ꝓpe quę ꝓprioꝛ eſt. Itẽ bonis ꝓprioꝛ eſt virtus q̃ pecunię, nã pecuniarũ etiã mali participes ſunt, ſed nullo pacto vir-tutis, ſic etiã ⁊ q̃cunq; inueniunt q̃dam ſm ſcias ⁊ artes magis diligunt. Itẽ dicit incõicabilius eſſe eligibilius, ſic oſtẽderetur ꝙ tẽperantia eſt cõtinẽtia melioꝛ. Naꝫ tem-perãtia eſt eꝝ oẽ malũ deſideriũ, ſed illa hꝫ prauas ⁊ ve-hemẽtes appetitus. Item ꝙ ſpeculatiuus eſt eligibilioꝛ practico, nã immixtus eſt atq; alienus a ꝑturbationibꝰ cir-cũſtantibus ⁊ minus moleſtat̃. Oſtẽderet̃ aũt ſic etiã ſa-nitas eſſe eligibilioꝛ diuitijs, eo qꝺ diuitię ſunt cuꝫ timo-re. Item tẽperãtia q̃ fortitudo ſi foꝛtitudinem ſequitur laboꝛes ⁊ vulnera, ⁊ pulchꝛitudine nobilitas ſimiliter oſtenderetur eſſe eligibilioꝛ.

¶ Amplius ſi hoc illo melius, ⁊ ſimpl̃r opti-mu ꝫ coꝝ, quę in hoc, melius eo, qꝺ in altero optimum, vt ſi melioꝛ eſt homo q̃ equus, ⁊ optimus homo optimo equo melioꝛ. Et ſi optimuꝫ optimo melius, ⁊ ſimpliciter hoc il-lo melius, vt ſi optimus homo optimo equo melioꝛ, ⁊ ſimpliciter homo ſimpliciter equo melioꝛ.

¶ Locus talis eſt, ſi q̃d ſimpl̃r aliqꝺ genus aliquo gene-re, vel aliqua ſpẽs aliq̃ ſpẽ melioꝛ, ⁊ hͦ in meliori genere vel ſpecie optimum melius erit q̃ optimum in minori, verũ opꝫ hoc intelligere in tali loco, vt in gñe ⁊ ſpẽ, ceu ſi aĩatũ totũ genus vniuerſo gñe inanimati eſt melius, ⁊ optimũ aĩatoꝝ melius eſt optimo inanimatoꝝ, ⁊ ſi ſim-pliciter hõ eſt melioꝛ ſimpl̃r eq̃, ⁊ optimus hõ optimo equo melioꝛ erit. Et ſi aĩa melioꝛ coꝛpoꝛe, ⁊ optima ani-ma optimo coꝛꝑe melioꝛ, ⁊ ſi vir muliere melioꝛ ⁊ opti-mus vir melioꝛ optima muliere. Itẽ ſi optimũ eoꝝ ĩ ali-quo gñe eſt meliꝰ optimo alioꝝ in alio gñe, ⁊ ſimpl̃r ge-nus genere erit melius, ⁊ hęc eſt ꝯuerſio p̄mi loci, naꝫ ſi optimꝰ vir optima muliere eſt melioꝛ, ⁊ vir muliere me-lioꝛ. Et ſi optimus homo optimo equo melioꝛ, ⁊ homo

Dubitatio. equo melioꝛ. ¶ Inſtaret aũt aliqs ꝯ̃ cõuerſionẽ dicẽdo ꝙ optima ĩmoꝛtalitas eſt melioꝛ optima ambulatione,

Solutio. nõ tñ ſimpl̃r ⁊ moꝛs eligibilioꝛ eſt deãbulatiõe. ¶ Vel nõ eſt optima moꝛs in ſpẽ moꝛtis, vt optimus hõ in ſpe-cie hoĩs, nã optimus hõ maxime hõ, naꝫ ſm virtutẽ ho-minis, ⁊ oẽ ꝙ in aliquo gñe eſt, optimũ etiaꝫ illud maxi-me eſt, ſed optima moꝛs nõ eſt maxime moꝛs, nam hoc bene de moꝛte nõ in ipſa moꝛte fit, vt in hoĩe, ſed in q̊dã alio id qꝺ in moꝛte hñ, ⁊ q̃tenus moꝛs, ſꝫ ſm alicuiꝰ alte-rius p̃ncĩ, nã ſm virtutẽ, nõ illã moꝛtis, ſꝫ illã moꝛiẽtis, nã maxĩa eſt optima moꝛs ⁊ virtute hoĩs ⁊ ex moꝛte, igi-tur ꝓpoſiti moꝛti exiſtẽti malo virtutem magnũ bonuꝫ eſſe, huic melioꝛ eſt q̃ ſanit̃ optima ambulatiõe, ſed ſi dictum eſt qꝺ bonum aliqꝺ eſt cum non bono, nihil ve-tant bonis exiſtẽtibus pluribus eligibilius eſſe, neq; ſi bo-num paruum fuerit quale eſt ſalubꝛe cum media ſit deambulatio.

¶ Amplius ea, quibus eſt amicos participa-re eligibilioꝛa, q̃ quibus non eſt. Et quę ad amicum agere malumus q̃ quę ad quẽlibet, illa eligibilioꝛa vt iuſte agere, ⁊ benefacere magis q̃ videri. Naꝫ amicis benefacere vo-lumus magis q̃ videri, q̃buſꝫ aũt ecõuerſo.

¶ Cum videntur duo eligibilia eſſe ęqualia inter ſe, in-quit eligibilioꝛa eſſe quibus participare poſſibile eſt ⁊ amicos, vel quoꝛum non. Sic oſtenderetur virtus eẽ eli-gibilioꝛ ſanitate ⁊ diuitię nobilitate, nam hoꝛuꝫ eſt etiã participare amicos, ⁊ his non poſſunt cõmunicare inter ſe, ſic etiam educatio voluptate eligibilioꝛ eſſe oſtende-retur, nam ſolus delectans voluptate fruitur, ⁊ libera-litas manſuetudine ſiquidem manſuetudo ipſum ſoluꝫ habentem contra iram manſuefaciat. Item robur pul-chꝛitudine, ſiquideꝫ pulchꝛitudo ipſius ſolius habentis ipſam ſit decoꝛ, ⁊ robur etiam amicis vtiliſſimum eſt. Item quę ad amicum agere malumus q̃ quę ad quãuis ⁊ hęc eligibilioꝛa, ſic oſtenderetur ꝙ iuſta facere ſit eli-gibilius q̃ videri iuſta facere. nam ad amicos eligimus iuſta vere facere, ſed quoſuis ⁊ videri iuſta facere puta-mus ſat eſſe. Opoꝛtet autem meminiſſe ꝙ probabiles ⁊ veriſimiles argumentationes ſunt, oſtẽderet autem ali-quis ſic ⁊ vti eſſe eligibilius q̃ mutuo dari, nam vſus ad amicos, ſed mutuo dari ⁊ fęnerari ad quoſuis. Item do-cere q̃ ipſum oſtendere, nam docere ad amicos eligi-mus, ⁊ oſtendere ad quoſuis.

¶ Et quę ſũt ex circũſtãtia, neceſſarijs melio-ra, aliq̃ñ aũt ⁊ eligibilioꝛa. Meliꝰ eni q̃ viue-re, beneuiuere. bene aũt viuere eſt ex circun-ſtãtia. ipm autẽ viuere neceſſariũ. Aliq̃ñ aũt melioꝛa, ⁊ nõ eligibilioꝛa. non eni ſi melioꝛa, neceſſario ⁊ eligibilioꝛa. Philoſophari ſiq-dem melius q̃ lucrari, ſed nõ magis eligẽdũ indigẽti neceſſarijs. ex circũſtãtia autẽ eſt, q̃ñ exiſtẽtibus neceſſarijs, alia q̃daꝫ adijciunt̃ bo-noꝛum. Fere autem eligibilius quod neceſſa-rium eſt, melius autem qꝺ ex circũſtantia.

¶ Quędam eſſe ex circũſtantia, ⁊ quędaꝫ neceſſaria, pri-mum ſcire opoꝛtet, nam ſic vti loco poſſumus, neceſſa-ria igitur ſunt ſine quibus impoſſibile eſt eſſe aliquid, ex circunſtantia autem quoꝛum pręſentia non exiſtens ne-ceſſaria, ⁊ vt ipſe dicet, quando exiſtentibus neceſſarijs, alia quędam adijciuntur bonoꝛum, vt viuere neceſſa-rium, ex circunſtantia autem eſt bene viuere, nam prę-ſentia ipſius bene non exiſtenti neceſſaria ad eſſe oꝛnat viuere quod eſt neceſſarium. Melioꝛa poꝛro inquit ea eſſe quę ex circunſtantia neceſſarioꝛum ſunt. Nam me-lius eſt ipſum bene viuere q̃ ipſum viuere, ⁊ bene viue-re q̃ dicere, ſic etiam nobis eligibilioꝛa alicui melioꝛa, ⁊ ſi ſimpliciter eligibilioꝛa. Poꝛro nobis impoſſia ſi me-lioꝛa eſſent poſſibilibus eſſent eligibilioꝛa, ⁊ aliter mini-me. Naꝫ melioꝛ eſt immoꝛtalitas q̃ longa vita, ſed no-bis non eligibilius. Item boꝛum ex circunſtantia, alia

quidē ad melioꝛa eſſe ⁊ eligibilioꝛa ſunt, vt ipm̄ bene dicens eligibilius eſt q̄ ipm̄ dicere, ⁊ aliqua melioꝛa quidem ſunt, non tamen ⁊ eligibioꝛa. Poꝛro pℏari ⁊ cōtemplari melius qdē eſt q̄ lucrari, nō tn̄ ⁊ eligibilius exiſtentibus in indigentia ⁊ non potētibus aliter eſſe, nam ſm̄ Phocylidem opoꝛtet quęrere modū vivendi, virtutē aūt quando qua vita, ſic etiā ſanare eligibilius ipſo phyloſophari eſſet egrotanti, ideo ⁊ fere inquit melioꝛa eſſe quę ex circūſtantia, eligibilioꝛa autē neceſſaria, ⁊ illud i fere iaddēs in melioꝛibus ſed eligibilioꝛibus. Etenī videtur ſm̄ naturā eē electio eoꝝ ex circūſtantia poſt neceſſaria. Nam primū eſſe opoꝛtet, deinde ſic eligi ea ex circūſtantia, ſed ad eſſe neceſſaria cōferūt, vt enī bona habitudo in ſanitate ſit ⁊ acute videre in viſione, ⁊ celeritas in motu, ⁊ vniuerſalr̄ vnumquodq; bene in illo pręexiſtentia, ſic etiam illud ex circūſtantia in p̄exiſtētib⁹ neceſſarijs habere videt̄ electionē, neq; enī hoꝝ vtilitas ab illis, q̄a non poteſt eſſe ſine illis.

¶ Et qd̓ nō eſt ab alio exgrere q̄ quod eſt ab alio. quale ſubſtinet iuſtitia ad foꝛtitudinē.

¶ Videnť rarioꝛa cōioꝛibus eligibilioꝛa eſſe ob id quod nō poſſunt ab alio exquiri, ſed vel ſolus aliq̄s habet, vel ab ipſo ſolo poteſt poſſideri eligibilioꝛa ſunt his q̄ p̄nt ab alio fieri, ſic oſtēdes virtutes eē bonis ⁊ foꝛtunis melioꝛes. Nā hoꝝ per nos ſolos eſt poſſeſſio, ⁊ boꝛū plures occaſiones, ⁊ cauſę poſſeſſionis ſunt. Rurſus autem oſtēdes nobilitatē diuitijs eligibilioꝛē, nam diuitiarū plures vię, ⁊ a plurib⁹ pōt aduenire, ſed nobilitatē nobileq; pꝛoſapiam a nullo pōt poſſideri, ſic etiā in poſſeſſionibus ⁊ libꝛis circa hęc maxime ſtudētes, quę ab alio accipi non poſſunt, ⁊ ſi a cōmunioꝛa, ⁊ ea quę a plurib⁹ exiſtentia relinqueret. Ideo circa pꝛopꝛia conſcripta ſtudiū plurimum adhibere ſolemus, ſic oſtenderetur ⁊ exercere eligibilius eſſe ipſo mederi, ⁊ victoꝛes pugnatoꝛū coꝛonari eligibilius eſt, q̄ is qui ſtudio pręualet. Dicit autem ⁊ ipſe hoc ſuſtinere iuſtitiam ad foꝛtitudinē, ſed fieret dictum apertum ſi pꝛimum fuerit nobis notū aliquid penes vtrāq; virtutem, videtur poꝛro a foꝛtitudine nobis aduenire, quę eſt ex periculis ſalus, ⁊ a iuſtitia illud diſtribuere eque vnicuiq; q̄ ſuum eſt. Hoꝛum autem ſalus ſit a foꝛtitudine, poteſt etiā ab alijs nobis aduenire cum ipſi non ſint foꝛtes. Illud autem .ſ. diſtribuere ſingulis ęqualiter ſine pꝛopꝛia iuſtitia alicui aduenire non poteſt, ideo eligibilioꝛ eſt iuſtitia foꝛtitudine. Poteſt etiam econuerſo dici, nam illud ex periculis ſeruari pꝛopter ſe, illud ꝟo a iuſtitia ęquale ab alijs poteſt, ⁊ id quod non eſt ab alio exquiri dici de his, quę nō amplius poteſt aliquis abijciens poſſidere, eo q̄ nō eſt boꝛum amplius faciens, vt ſi liber cuius non eſt exemplar, vel artificiale alicuius non exiſtentis opus.

¶ Et ſi hoc quidem ſine illo, eligendum, illud autem ſine hoc, non. Ut poteſtas ſine pꝛudentia non eligenda, pꝛudentia ꝟo ſine poteſtate, eligenda.

¶ Cum duo ſint quędam eligibilia ſi alterum ipſoꝛū ſine altero non fuerit eligibile, ⁊ alterum eligibile fuerit ⁊ per ſe, ⁊ ſine altero ipſoꝛum eligibilius eſt, ſic pꝛudentia erit poteſtate eligibilioꝛ, ſiquidem poteſtas ſine pꝛudentia non ſit eligibilis, ſed pꝛudentia ſine potentia eſt eligibilis, non ſolum autē in pꝛopꝛie dicta poteſtate B, ſed etiā in alijs bonis quę mos ei⁹ eſt dicere poteſtates ⁊ vires, ſimilis ratio eſt. Nihil enī ipſoꝛum eligibile eſt ſine pꝛudentia. Oſtendes autem ⁊ virtutem voluptate ſic eligibilioꝛem eſſe. Nam voluptas ſine virtute nō eſt eligibilis, ſed virtus ⁊ ſine voluptate eſt eligibilis. Item ſanitas eligibilioꝛ eſt voluptate, nam ſanari etiam ſine voluptate eſt eligibile. Et frui voluptatibus egrotantiū ſine ſanitate nemo haberet, ſic etiam ipſum ſanari eligibilius eſt q̄ ipſum diteſcere, vel pꝛobabili eſſe oſtenderetur eligibilius, nam nihil boꝛum eſt eligibilius abſente ſanitate, ſanari autem ⁊ ſine his eligimus.

¶ Et duoꝝ ſi alterū negamus, vt reliquū videatur nobis ineē, illud eligibilius, quod volumus nobis videri ineſſe. Ut laboꝛē diligere negamus, vt ingenioſi eſſe videamur.

¶ Si duoꝛum eligibilium alterum negamus adeſſe nobis pꝛo hoc videri alterū nobis adeſſe, quod volumus magis videri adeſſe nobis eligibilius, ſic indoles oſtenderetur eſſe eligibilioꝛ aſſiduo laboꝛe. Nam aſſiduos eſſe laboꝛe eligimus volentes videri eſſe bone indolis boniq; ingenij. Hoc ſimiliter in diſciplinis, ſimiliterq; ⁊ in gymnaſijs. Item negantur mulieres qui ſunt adulterio depꝛęhenſe, ⁊ natura bone videntur eligendum eē, ſic etiam ipſum temperari q̄ frui voluptate, ⁊ ipſū poſſe magis q̄ non laboꝛare eligibilius eſſe oſtenderetur, Etenim voluptates deſpicere ſimulamus, vt videamus temperati eſſe. Item deſpicere fingimus laboꝛes, vt videamus potentes eſſe.

¶ Amplius pꝛo cuius abſentia minus icrepādi ſunt moleſte ferētes, hoc magis eligēdū.

¶ Quia moleſte ferentium in aliquibus abſentibus eligibilium, alios quidem conſentaneum eſt increpare, ⁊ alios minus, quoꝛum ea quę moleſte ferentibus in abſentia minus increpanda ſunt hęc eligibilioꝛa ſunt his, in quibus dignum eſt increpare magis moleſte ferētes in abſentia. Itē ea quę non egre ferentibus digna ſunt increpatione, ⁊ hęc eligibilioꝛa his in quibus minus dignum eſt increpare non moleſte ferentes in abſentia ipſoꝛū, vt quia minus increpamus egre ferentes in abiectione liberoꝛum q̄ pecuniarum, ideo etiam ſunt eligibilioꝛes pecunijs ⁊ ſanitas voluptate eadē ratione eligibilioꝛ, nā minus ſunt digni increpatione moleſte ferentes in abiectione ſanitatis q̄ egre ferentes in abiectione voluptatis, ⁊ egre ferēs in abiectione neceſſariorū minus eſt increpatione dignus quā is qui ē in abiectione famę exiſtimationiſq;, quare eligibilioꝛa ſunt neceſſaria q̄ ipſa exiſtimatio. Simulr̄ autem ⁊ diuitię oſtēderentur eſſe eligibilioꝛes exiſtimatione, nam minus increpamus egre ferentes in paupertate, quā eos qui ſunt in ignominia, ⁊ amici pecunijs, nā minus dignum eſt increpare egre ferentes in abiectione amicoꝛū, q̄ egre ferentes in ablatione pecuniarum.

¶ Et pꝛo cuius abſentia non moleſte ferentē magis increpandum id eligibilius.

¶ Hęc ſcientia eligibilioꝛ ſanitate oſtendi poteſt, nā magis increpamus non moleſte ferentes in ignoꝛantia, q̄ eos qui egre ferunt in moꝛbo. Rurſus ſanitas eſt eligibilioꝛ diuitijs, nam eos qui negligunt eā magis increpamus. Item cōium cura eſt eligibilioꝛ q̄ cura pꝛopꝛioꝛū, nam magis increpamus eos qui non moleſte ferunt eē in negligentia cōmunium, q̄ non egre ferentes in negligentia pꝛopꝛioꝛum, ⁊ parētum ob negligentiā ſm̄ hoc eligibilioꝛ

gibilioꝛ

gibilioꝛ eſt cura liberoꝝ, nam magis digni ſunt increpatione non egre ferentes eſſe in negligentia parentuꝫ. Item educari ipſo exerceri, nam magis increpantur qui educationem vel exercitia paruipendunt.

℃ Amplius eoꝝ, que ſunt ſub eadeꝫ ſpecie, qꝺ hꝫ propriā virtutē eo, qꝺ non hꝫ. Vtriſq3 aūt habētibus, qꝺ magis habet, eligibilius.

℃ Quia propria virtus vniuſcuiuſq3 eſt extremitas ⁊ perfectio ꝓprie nature eius, ⁊ omne eligibilius perfectū ſimpliciter, merito eorum que ſunt ſub eadē ſpecie, qꝺ habꝫ propriam virtutē eligibilius eſt eo qꝺ nō habet. Homo quidē habens virtutē homine non habēte virtutē eligibilioꝛ eſt, naꝫ ſub eadē ſpecie cuncti hoīes ſunt, ⁊ equus equo, ⁊ canis cane. Item vas vaſe p̄bens proprium vſuꝫ ad quē faceret eligibilius, nam hec virtus vaſis eſt. Per hunc locū oſtēdes ꝙ poculū terreū adhibenduꝫ aptius eligibilius eſt poculo aureo ⁊ argenteo, nam hec eſt virtus poculi terrei ⁊ non multa perfectio. Item domus ad tegmē regendūq3 aptioꝛ eligibilioꝛ eſt q̄3 edes fabroꝝ ꝙ non ſimilr̄ p̄ebent bene vtilitatē vſuq3 a coopertimēto. Eadē quoq3 ratio in iuſte, naꝫ calefaciens non purpurea qua vtilis, ⁊ in gladio, non enim erectius ſed vtiliſſimum eſt ad acuitatē gladij eligibilius. Diligenter adiecit hoc [que ſunt ſub eadē ſpecie] naꝫ ſic verus eſt locus, non enim amplius verū dicere eoꝝ que ſunt ſub idē genus hꝫ propriā virtutē, melius non habēte, non enim lepus hn̄s virtuteꝫ leporis melioꝛ eſt homine non habēte propriā virtuteꝫ, nam nullus lepus eſt melioꝛ hoīe. Sed ſimilium ſpecieꝝ ⁊ receptiuoꝝ eiuſdeꝫ virtutis id qꝺ hꝫ proficuam virtuteꝫ eſt melioꝛ non habēte. Si ꝟo ambo que ſunt ſub eadē ſpecie habuerint propriā virtutem, ꝙ magis hꝫ eſt eligibilius, naꝫ eligibilioꝛ eſt viſus acutioꝛ, ⁊ auditus ad audiēduꝫ promptioꝛ. Equus autem magis obedit ⁊ currens eſt, ⁊ ſcientia diligentioꝛ.

℃ Amplius ſi hoc quidē facit bonuꝫ illud, cui adeſt: illud aūt non facit, qꝺ facit, eligibilius. Quēadmodū calidius qꝺ calefacit eo, qꝺ nō. Si auteꝫ vtrūq3 facit, qꝺ magis facit, aut qꝺ melius, ⁊ principalius facit bonuꝫ. Vt ſi hoc quidem animam, illud autem corpus.

℃ Quia bona multipliciter dicitur, ⁊ quedaꝫ ipſoꝝ que propria p̄tia bonos efficit hn̄tes ipſa, vt virtutes, ⁊ quedam nō, vt diuitie, nobilitas, voluptas, talia ſunt eligibilioꝛa bonis que p̄tia bonos efficiūt, ſic omnis virtus eligibilioꝛ oī voluptate eſt ⁊ omni bona fortuna extrinſecoꝝ ⁊ corporaliū de quibus oſtēderetur hoc eſſe magis bonū ⁊ eligibilius, vt calidū ⁊ calorē efficiens eo ꝙ non eſt calidū, nam calidioꝛ eſt ignis nube, cuꝫ ⁊ ipſa habeat caliditatē, qꝛ ignis calefacit, ⁊ hec non, vel hoc quidem magis, hec ꝟo minus. Qꝺ ſi ambe faciunt bonos p̄tia cōparata, eligibilius eſt ꝙ magis efficit bonū. Item erit ⁊ ſm̄ hoc perfecta virtus oſtēſa ꝙ ſit eligibilioꝛ naturali, nā ambe bonos faciunt hn̄tes, ſed magis perfecta virtus. Itē qꝺ melius bonū facit faciente deterius bonū eligibilius eſt, ſic virtus ſanitate ⁊ roboꝛe eligilioꝛ, naꝫ virtus eſt bonū animi, alie aūt bonum corpus efficiunt, ſed melioꝛ eſt anima corpoꝛe, ſic ⁊ ſapiētia eligibilioꝛ eſt tēperantia, nam alia mentē bonam efficit, alia ꝟo vim cōcupiſcibilē. At melioꝛ eſt mēs ipſa aie p̄te cōcupiſcibili.

℃ Amplius autē a caſibus, ⁊ vſibus, ⁊ actionibus, ⁊ operibus, ⁊ hec ab illis. Sequūtur enim ſeſe inuicē, vt ſi qꝺ iuſte, eſt eligibilius q̄3 qꝺ foꝛtiter, ⁊ iuſtitia foꝛtitudie eligibilioꝛ. Et ſi iuſtitia q̄3 foꝛtitudo eligibilioꝛ, ⁊ quod iuſte q̄3 qꝺ foꝛtiter, ſimiliter autem ⁊ in alijs.

℃ Vt eligibile in eo ante hunc ſimplr̄ a caſibus ⁊ cognatis demōſtrauit oſtēdi poſſe, ſic ēt eligibili⁹, nā loci cōes ꝫ hi, vt etiā hi qui a gn̄ationibus ⁊ coꝛruptionibus oſtēſi ſunt. Nam ſi quoꝛūdā prolatoꝝ ſm̄ caſum id ſm̄ alterū caſum eligibilius eſt eo ſm̄ alteꝝ, ⁊ ſimplr̄ dictū ſimplr̄ dicto, quoꝝ fuerūt caſus eligibilioꝛes. Eſt autē caſus ꝟ iuſte, foꝛtiter, ⁊ quecūq3 ſic dictione foꝛmata ſunt, quoꝝ autē ydem caſus iuſtitia, foꝛtitudo, ſi alter altero, vt hic iuſte hoc foꝛtiter eligibilioꝛ eſt, certe ⁊ iuſtitia foꝛtitudine eligibilioꝛ, ⁊ econtra ſi iuſtitia eligibilioꝛ foꝛtitudine, ⁊ illud ſm̄ caſum iuſtitie eligibilius eſt eo ſm̄ caſum foꝛtitudinis, vt aūt in caſibus, ſic etiaꝫ in vſibus. Nam ſi hic iuſte eligibilioꝛ eſt hoc foꝛtiter, ⁊ iuſtus vſus eligibilioꝛ eſt foꝛti vſu. i. qui vtitur iuſtitia, qui quidē eſt iuſtus eligibilioꝛ eſt vtēte foꝛtitudine qui eſt foꝛtis. Et iuſta actio, ⁊ iuſtuꝫ opus eligibilius eſt foꝛti actione, ⁊ foꝛti opere, nā eſt aliqua ⁊ actio iuſta ⁊ opus iuſtum. Similiter ⁊ in foꝛtitudine, ⁊ cōuertūtur oīa inter ſe, nam qꝛ ex eiſdeꝫ eligibilius eſſe acciperetur vno, ⁊ alia alioꝝ. Et eſt equale dictum cum hoc a cognatis. Erunt aūt cognata, iuſtitia, iuſte, iuſtus, iuſtū. Nam vſr cuius vſus eſt eligibilioꝛ, ⁊ vtēs vtente, ⁊ habitus habitu, ⁊ opus opere. Et ecōuerſo pōt ⁊ alius eē locus a caſibus, ⁊ alius ab actionibus, ⁊ alius ab opibus. Etenim vſus pꝛopꝛie dicitur de vtilibus, nā vſus alicuius eſt vſus, nam quedaꝫ actio eſt circa vtile, ⁊ vtilis: vtilia aūt dicūtur eſſe bonoꝝ pꝛopꝛie inſtrumēta. Quoꝛuꝫ igitur vſus ſunt eligibilioꝛes, ⁊ hec eligibilioꝛa ſunt. Naꝫ ſi vſus diuitiaꝝ eligibilioꝛ eſt vſu roboꝛis ⁊ diuitie eligibilioꝛes ſunt roboꝛe, ⁊ ecōtra ſi diuitie eligibilioꝛes ſunt roboꝛe, ⁊ vſus diuitiaꝝ erit eligibilioꝛ vſu roboꝛis. Rurſus alius ab actionibus. Eſt auteꝫ actio cōiter quidē omnis rōnalis actio, pꝛopꝛie aūt ⁊ p̄ncipaliter ea ſm̄ p̄electionē. i. que ſm̄ virtutē vel malitiā actio facta. Quoꝝ igit̄ actiones eligibilioꝛes, hec eligibilioꝛa, vt ſi iuſta facere eligibilius eſt foꝛtia agere, ⁊ iuſtitia eligibilioꝛ eſt foꝛtitudine, ⁊ econtra, ſi iuſtitia eligibilioꝛ foꝛtitudine, ⁊ iuſta agere eligibilius erit foꝛtia agere. Similiter auteꝫ ⁊ ab operibus locus, nam cuius opus eligibilius ⁊ ipſum eligibilius eſt, vt opus edificande artis eſt eligibilioꝛ fabrilis opere, ⁊ ecōtra, ſi edificādi ars fabrili eligibilioꝛ, ⁊ opus opere eligibilius, ⁊ qꝛ opus amici eligibilius eſt q̄3 opus beneuoli, etiā amicitia eligibilioꝛ eſt beneuolentia. Eſt auteꝫ amici opus actio voluntaria bonoꝝ in amicū, ⁊ beneuoli voluntas ſolū, ⁊ econtra, qꝛ amicitia eſt eligibilioꝛ beneuolētia, ⁊ opus amicitie eſt eligibili⁹ ope beneuolentie, benefacere amicis eligibilius eſt hoc malefacere hoſtibus. Et eſt quidem benefacere amicis, opus liberi, ⁊ malefacere inimicis foꝛtis viri, ⁊ liberalitas eſt eligibilioꝛ foꝛtitudine, ⁊ rurſus ecōuerſo. Si medicus edificatoꝛe melioꝛ, ⁊ medici opus eſt melius edificatoꝛis opere. Eſt auteꝫ actio ad finem tendens operatio, ⁊ opus eſt finis.

℃ Amplius ſi aliquo eodē hoc quideꝫ maius bonum eſt, illud autē minus, magis eligendū maius. Aut ſi maioꝛe maius fuerit alterum. Sed ⁊ ſi duo quedam vno aliquo ſint eligibilioꝛa, quod lōge eligibilius eo qꝺ minus eſt.

eligendum, eligibilius eſt.

¶ Ideſt ſi aliquo eodẽ aliud maius bonum eſt, ⁊ illud minus, eligibilius eſt maius, vt hoc maiore aliqua magnitudine maius, ⁊ minore eſt maius, nam ſi tricubitum eſt maius bicubito, patet qđ ⁊ cubito qđ minus eſt bicubito maius erit. Sic etiã ſi aliquo maius bonũ, ⁊ ipſum eligibilius eſt hoc, ⁊ quoꝝ minus ipſo maius bonuꝫ eſt eligibilius. Sic oſtẽderetur virtus voluptate eligibilior, qꝛ ſanitate vel ꝙ eſt voluptate eligibilius excedit eligibile. Similiter etiã contẽplatiua vita eligibilior eſt fruẽdi vita, qꝛ etiam practica, qui eſt eligibilior vita voluptuoſa. Item ſi duo quędã vno aliquo eligibiliora, aliud eligibilius eſt ipſo, ⁊ aliud minus eligibilius eligibiliore. Nam aliquo cõtinentiũ maius ⁊ continẽs, vt qꝛ diuitijs virtus ⁊ ſanitas eligibilior, plus excellentia eſt virtutis vel ſanitatis, virtus eligibilior eſt ſanitate, ſic etiaꝫ ſcientia recta opinione eligibilior, nam ambę eligibiliores ſunt ſenſu, ⁊ magis ſcire q̃ recte opinari.

¶ Amplius cuius ſuperabundãtia eſt ſuperabundantia eligibilior, ⁊ ipſum eligibilius, vt amicitia pecunijs. Nam eligibilior ſuperabũdantia amicitię q̃ pecuniarum. Et id, cuius vtiq; magis eliget quis, vt ipſe ſibi cã ſit, q̃ cuius alter. Ut amicos pecunijs.

¶ Cuius inquit extremitas et ex ſuperabũdantia eligibilior eſt, ⁊ ipſum eligibilius eſt, vt qꝛ extremitas in amicitia extremitate in diuitijs eligibilior, ⁊ amicitia eligibilior eſt diuitijs, ⁊ qꝛ extremitas in ſanitate eligibilior eſt extremitati in voluptate, ⁊ ſanitas voluptate. Naꝫ eſt ſanitatis extremitas bona habitudo. Voluptate auteꝫ eſt eligibilius id qđ eſt immixtũ triſtitię magis eligeret, vt ipſe ſibi cã ſit, quaꝫ cuius alter .i. qđ pꝑ ſe aliquis magis eligit poſſidere, hoc eligibilius ipſo ẽ ꝙ eſt ꝓpter aliud, vt amicos pꝑ ſe magis eligimus poſſidere, quã ob alia. Pecunias aũt ab alijs magis ab alijs accipere volumus, q̃ ipſi alijs dare, igitꝰ eligibiliores ſunt amici pecunijs. Sic oſtẽderentꝰ ⁊ bonę actiões eligibiliores victoria, nã nos volumus ipſi eſſe cauſę bonaꝝ actionũ, ſed vincere etiã pꝑ alia eligimus. Iteꝫ contẽplatrix vita ciuili eligibilior eſt, nam contẽplationeꝫ nobis ineſſe eligimus ⁊ pꝑ nos fieri actionem per ſe, ſed ciuilia tractare eadẽq; alijs bene adminiſtrare. Nam ſic habebimus ad contẽplanduꝫ plus ocij. Et ſi liberare patriã ꝓpter nos, ſed rerũ copiaꝫ facere ꝓpter alia, igitꝰ libera patria eligibilior eſt q̃ abũdantia ⁊ copia rerũ. Non eſt aũt hic locus idem cuꝫ paulo antedicto. ſ. huic. Et qđ non eſt ab alio exquirere / q̃ qđ eſt ⁊ ab alio, naꝫ ibi qđ non eſt ab alio exquirere, ſed ꝓpter ſe ſolum. Hic aũt cuius magis ipſe cauſa q̃ cuius alter. Etenim eligimus magis ea quę ſunt propter nos / quã ea quę poſſunt eſſe ob aliud.

¶ Amplius ex appoſitione, ſi eidẽ appoſitum aliquid qđ totũ eligibilius facit. Cauere autẽ oportet extendere ad ea, in quibus altero quidem appoſitorũ vtitur cõe, vel alio quolibet modo cooperatiuũ eſt. Reliquo autẽ nõ vtitur, neq; cooperatiuuꝫ eſt, vt ſerra ⁊ falce cũ arte fabrili. Nam eligibilior ſerra conſociata. Simpliciter autem non eligibilior.

¶ Locus iſte ſi adderetꝰ eideꝫ in parte aliud ⁊ aliud, ⁊ fieret totũ cum additis aliqñ eligibilius, ⁊ aliqñ minus, cuius additione eligibilius fit illud, eligibilius alijs additis eidẽ, vt ſi diuitijs addita virtute, ⁊ rurſus ſanitate eligibiliores ſunt diuitię quę ſunt cũ virtute / q̃ ille quę ſunt cuꝫ ſanitate. Et virtus ſanitate eligibilior eſt, ⁊ in ipſo viuere, aliqñ quidẽ hoc iuſte, aliqñ autẽ hoc ſuauiter addito ſi iuſte viuere eligibilius ipſo voluptuoſe viuere, ⁊ id iuſte eligibilius hoc ſuauiter. Sic autẽ ⁊ iuſtitia voluptate. Rurſus ſi mori addito hoc ſine triſtitia, ⁊ hoc cuꝫ bona exiſtimatione eligibilius eſt mori ſine triſtitia / q̃ cuꝫ bona exiſtimatione ⁊ ſinẽ triſtitia opinióe eligibilius. Oſtẽderetꝰ aũt ſilr ⁊ triſtitia fugibilior eſſe mala exiſtimatione, ob id triſtãs mori fugibilius eſt q̃ hoc ignorans. Vt enim cuius additione aliquid eligibilius fit illud eligibilius eſt. Sic etiam cuius additione fit aliqđ fugibilius, illud fugibilius eſt. Sed non in cũctis videbitꝰ locus vnus eſſe. Non enim qꝛ liberalitas cum diuitijs eligibilior eſt liberalitate cum robore, iam ⁊ diuitię eligibiliores ſunt robore. nec rurſus qꝛ robur cuꝫ fortitudine eligibilius, vel diuitię cũ fortitudine, ob id rurſus robur eligibilius diuitijs, nam eſſet idẽ eodeꝫ minus ⁊ magis eligibilius, ſi quidẽ in liberalitate diuitię robore, ⁊ in fortitudine robur eligibilior diuitijs, ꝙ quidẽ abſurdũ eſt. Sed neq; ſi robur cũ fortitudine eligibilius vel cum tẽperantia iam ⁊ fortitudo tẽperãtia eligibilior. Sed cauſa cur locus verus non ſit in cũctis, qꝛ in pluribus cõe cũ ſit additio altero oppoſitoꝝ, vel vtitur, vel vtr eſt ipſi cooperans, iõ non exiſtente ipſo eligibiliore, tñ totuꝫ eligibilius ſit, nã diuitijs liberalitas vtitur non vtẽdo robore ſm peculiarem actionẽ. Rurſus aũt robore fortitudo vtendo non vtitur diuitijs, ⁊ robur eſt cooperans fortitudini, ſed prudentię nullo pacto. Ideo ⁊ ipſe dixit. Cauere opꝫ extendere talia ad ea in quibus altero quidẽ appoſitoꝝ vtitꝰ cõe, vel alio aliquo modo cooperãs eſt. Reliquo auteꝫ non vtitur neq; cooperans eſt. Non eniꝫ ſi ſerra cũ arte fabrili eligibilior eſt falce, ob id neceſſe eſt vt ſerra ſit eligibilior falce. Nam qꝛ inſtrũm artis fabrilis eſt ſerra. Iteꝫ nec eſt falx ob id eligibilior, qꝛ rurſus falx cuꝫ arte meſſoria, ideo eligibilior eſt falx rurſus, q̃ ſerra. In quibus igitꝰ addita ſimilr ſe hñt ad cõe in his locus eſt verus.

¶ Rurſum ſi minori appoſitũ aliquid, qđ totum maius facit. Similiter autem ⁊ ex ablatione. Quo enim ablato ab eodem qđ reſtat, eſt minus, illud maius vtiq; erit. Quãdo qđ ablatum eſt, reliquum minus facit.

¶ Locus talis additũ minori bono ⁊ totuꝫ maius bonũ efficiẽs eligibilius eſt maiore addito, ⁊ totũ toto minus faciente, nam ſi fuerint quędã duo bona, aliud maius, ⁊ aliud minus, ⁊ addiderit quędã vtriq; ipſorũ, vt fiat per additionẽ ipſoꝝ, tunc vt minus bonũ maius, ⁊ minus ſi vt maius, id ꝙ eſt additum minori eligibilius eſt addito minori, nam duo bona ſunt bona habitudo ⁊ ſanitas, quibus addãtur. ſ. ſanitati minori exiſtẽti bono virtus ⁊ bone habitudini maiori bono exiſtẽti diuitię, qꝛ ſanitas cũ virtute eſt maius bonũ, q̃ bona habitudo cum diuitijs, ⁊ virtus eligibilior eſt diuitijs. Rurſus qꝛ dicere ⁊ tacere cum duo ſint, ⁊ quoddã eligibilius ipſum dicere, quia etiã multo vtilius. Additis his tacere hoc prudenter, ⁊ huic dicere rhetorice, certe prudenter tacere eligibilius eſt / q̃ rhetorice dicere. Et prudẽtia eligibilior eſt rhetorica. Et quia bona habitudo ſanitate eſt maius bonum. Additis autẽ ſanitati hoc contẽplari, ⁊ huic bonę habi

tudini hoc agere eligibilioꝛ eſt contéplatio cū ſanitate/ ꝙ̄ actio cum bona habitudine, ⁊ contéplatio eſt eligibilioꝛ actione. Silr̄ quoqꝫ ex ablatione. Silr̄ inquit opoꝛtere arguere, vt ab ipſa additione, ſic ēt ab ipſa ablatione. Nam ſi ablatis quibuſdā eligibilibus ęqualiter relictꝰ ablationi alterius minus fieret, ꝙ̄ ablatione alterius, cuius ablatione minus fit, illud eligibilius eſt, non ſolū aūt ſi duo quędā ſimiliter eligibilia ſumpta fuerit, ſed ēt ſi vnū aliquid eligibile, deinde auferreret̄ ab ipſo, ideo eligibilius, vel ſi duo quędā fuerint ablatione alterius ipſoꝝ magis ſm̄ ablationē diminutū, cuius ablatione minus eligibile ipm̄ fit, illud eligibilius altero, quo poſt ablationē eligibilius. Hoc aūt perſpicuū maxime eſt in magnitudinibus ⁊ numeris. Nā minoꝛa decē fiunt, tum triū, tum quinque ablatione, ſed qꝛ magis minoꝛ fit ablatione quinque ꝙ̄ ablatione triū, qñquidē quinque ſint plura tribus. Eadē quoqꝫ rō in magnitudinibus, ⁊ in virtutibus in quibus facit rationē ſic ſi oſtēderetur a ſanitate, a diuitijs, a pulchritudine ſimul cum ſint tria, minus relictis duobus eligibilibus fit ſanitas ablatione ꝙ̄ diuitię ſanitas, poꝛro eligibilioꝛ eſt diuitijs. Nam minus eligendę ſunt diuitię cum pulchritudine ꝙ̄ pulchritudo cū ſanitate, ⁊ ſic quidē de eodē. Itē ſi poteſt oſtēdi. Si ęqualiter exiſtentibus virtutibus ceu diuitijs cū roboꝛe, ⁊ ſanitate cum nobilitate, ſublatis diuitijs a roboꝛe, ⁊ ſanitate a nobilitate diuitię minus eligibiles ſanitate fiunt, patet qꝛ robur eſt eligibilius nobilitate. Nam ęqualiter eligibile minus eligibile fit ſublatis quibuſdā ab ipſis qđ magis elibile fuerit ablatum.

℄ Et ſi hoc quidem ꝓpter ſe, illud aūt pp̄ gloriā eligendū. Vt ſanitas pulchritudine. Terminus autem eius qđ eſt ad gloriā: eſt, quod nullo conſcio non ſtuderet ineſſe.

℄ Eligibilius certe eſt id qꝛ pp̄ ſe elegimus ꝙ̄ id pp̄ opinionē ⁊ exiſtimationē ab alijs, ſic ſanitas eſt eligibilioꝛ pulchritudine. Nam ſanitatē ꝓpter ſeipſam eligimus ⁊ ſi nullus vnquā futurus eſſet. Pulchritudo aūt ob exiſtimationē ⁊ gloriā in ipſa. Fruſtra poꝛro videt̄ pulchritudinē eſſe non cognitā, diffinitū eſſet enim ⁊ hoc ad opinionē ⁊ famam eligibile. Nam nullo conſcio nullus ſtuderet ineſſe eidē, hoc eſt per gloriā ⁊ famā eligibile. Sic oſtenderētur diuitię eſſe eligibilioꝛes honoꝛe, ⁊ domus bene habitabilis ꝙ̄ illa oꝛnata, ⁊ veſtis vtilioꝛ ſumptuoſa, ⁊ ea quę ferunt redditus poſſeſſionum ꝙ̄ ea quę ſunt in agris apparentibus ⁊ ſemper exiſtentibus ſic, vt per ipſos ſit iter.

℄ Et ſi hoc quidē pp̄ ſe/ ⁊ ꝓpter gloriā eligendum. Illud autē ꝓpter alterum tantum Et vtrūuis magis ꝓpter ſe honoꝛandum, hoc ⁊ melius ⁊ eligibilius Honoꝛabilius vtiqꝫ fuerit ſm̄ ſe, quod cū nihil aliud debeat eſſe pꝛopter ſe eligimus magis.

℄ Eligibilius inquit eē qꝛ per ambo eligibile ꝙ̄ id qđ eligitur per ſolā exiſtimationē. Exiſtimo ⁊ hoc pp̄ ſe ſi de eodē aſſumptū fuerit, nam pp̄ ambo eligibilius pſpicuū eſt qꝛ etiā pp̄ ſe ſolū eligibilius eſt eo ad gloriā ⁊ famā, ⁊ hoc per ambo inquit hoc eligibilius ad alteꝝ ſolū, nā hoc pp̄ duo eligibilius eſt eligibile per alterū ipſoꝝ. Sic domus hn̄s oꝛnatū cū vtilitate eligibilioꝛ eſt eā quę ſolo oꝛnatu cōpoſita eſt, vel eā quę ſolā vtilitatē hꝫ. Similiter aūt veſtis vel vas. Item equus eligibilioꝛ eſt qui ad ſuſtinendū laboꝛes celerqꝫ ⁊ aſpectu pulcher eſt, altero hñte vnū ſolū hoꝝ alterū. Item ⁊ alię poſſeſſiones habētes ambo ſunt eligibilioꝛes his quę ſolū alterum hñt. Oſtēderet̄ autem ſic, ⁊ id qđ eſt in aſpectu pluriū bona adeſſe eligibilius quā ea latere. Item id qđ eſt iuſtum ⁊ videt̄ eſſe eligibilius eſt eo qꝛ eſt ſolū vnum, ſimilr̄ ⁊ in alijs eligibilius. Vnde dictū eſt ⁊ ignotū nihil haberem bonū. Similr̄ etiā oſtenderet̄ ⁊ fugibilius qꝛ pp̄ ſe ⁊ per famā fugibile eſt/ꝙ̄ id per ſolum alterū. Nam fugibilius eſt plane inferre iniuriā quā id qđ occulte ⁊ id intéperāter agere ſimiliter. Et vtrū magis pp̄ ſe honoꝛabile, hoc etiā melius ⁊ eligibilius, quēadmodū pp̄ ſe eligibile eo eſt eligibilius qꝛ eſt ob famā ⁊ ob ipſum, ⁊ pp̄ exiſtimationē eo qꝛ eſt pp̄ alteꝝ. Sic etiā eligibiliꝰ pp̄ ſe ⁊ honoꝛabiliꝰ, id qđ magis pp̄ ſe eligibile eligibilius erit ⁊ honoꝛabilius vt ſi magis pp̄ ſe honoꝛabilis eſt contéplatio ꝙ̄ actio. Nam hīs actio ad recte quippiā ad agendū fieri videt̄. Et contéplatio ipſa pp̄ ſe eligibilioꝛ eſt, ⁊ ſi magis pp̄ ſe prudētia foꝛtitudine honoꝛabilioꝛ ⁊ eligibilioꝛ eſt. Nam illius actio vbiqꝫ quęritur, ſed huius eſt in periculis. Itē diffinitū eſt id qđ eſt pp̄ ſe honoꝛabilius, ideſt eligibilius, vt ēt eligibile ad opinionē paulo ante. Nam qđ nullo alio eget vt inſit pp̄ ſe eligimus magis. i. per ſe ⁊ pp̄ ſe eligibilius, ſic ſanitas honoꝛabilioꝛ eſt diuitijs ac nobilitate, foꝛtitudine, ⁊ pulchritudine.

℄ Amplius diuidendū quoties qđ eligendū eſt, dicitur, ⁊ quoꝝ gratia, vt vtilis, vel honeſti, vel delectabilis. Nā qđ ad oīa, vel ad plura eſt vtile, eligibilius fuerit eo: qđ nō ſimilr̄. Si autē eadem vtriſqꝫ inſunt, vtri magis inſunt: conſiderandū, vt vtrum delectabile, an honeſtū, an vtile magis. Rurſum qđ gratia melioꝛis, eligibilius: vt qđ virtutes gratia, ꝙ̄ qđ delectationis. Similiter autē ⁊ in fugiendis, nam magis eſt fugiendum quod magis īpedit virtutes, vt ęgritudo turpitudine. Voluptatis etenim ⁊ eius quod eſt ſtudioſum eſſe, pꝛohibentioꝛ eſt ęgritudo.

℄ Opoꝛtet (inquit) etiā ex diuiſione eligibilis accipe occaſiones, nam ſi diuiſerimus quot modis dicit̄ eligibile qꝛ vno modo abūdabimus argumētis ad cōſtructionē eligibilioꝛis. Dicit̄ poꝛro eligibile trifariā. Etenim bonū, delectabile, ⁊ ꝯferens eligibilia ſunt, cui pꝛoinde oīa hęc inſunt, ⁊ pp̄ oīa eſt eligibile ⁊ nō habētibus hęc oīa eligibilius. Et cui plura eligibilius eſt his quibus pauciora, ſi ſimilr̄ eiſdē ineſſet, qꝛ pōt hoc ſm̄ aliqđ vnū valde eligibile eligibilius eſſe eo qꝛ eſt ſm̄ oīa eligibile, non tn̄ valde. Poꝛro prudentia pp̄ ſe dūtaxat exiſtēs virtus eligibilioꝛ ē roboꝛe ꝑ oīa exiſte virtute. Eteniꝫ pp̄ ſe foꝛtitudo ⁊ robur eligibile eſt, ⁊ vt bonū, ⁊ vt cōferens, ⁊ vt delectabile, ſed excedit prudentia hoꝝum omniū eligibile pp̄ ſe, ſed ⁊ ſi alteꝝ quidē pp̄ ſe fuerit eligibile, ⁊ aliud ob delectabile, ⁊ vtile, hoc aūt pp̄ ſe eligibile, ⁊ ꝓpter exiſtens eligibile eſſet eligibilius, ⁊ eligibile pp̄ illa, ⁊ hoc exiſtente eligibile per plura. Poꝛro téperantia pp̄ ſe ſolum cū ſit eligēda eligibilioꝛ eſt honoꝛe, ⁊ ob delectabile, ⁊ ob vtile cum ipſa ſit virtus. Vel oīs virtus ⁊ pp̄ ſe, ⁊ pp̄ delectabile eſt virtus, qꝛ delectabiles ſunt actiones ſm̄ virtutē, ideo ⁊ ſm̄ plura erit aliqđ eligibile non exiſtēs virtus, eo qꝛ pp̄ ſe ⁊ pp̄ delectabile minus ſit virtute, nimis

erit eligibile eius. Erit igitur eligibilius illud ſm oīa eo ſm aliqua, ⁊ illud ſm plura eo ꝙ ſm pauciora eſt, ſi fuerit eligibile ſm plura ſilr cū eo ꝙ eſt minus eligibile ſm vnaquęq; eligibilia. Item ſi pauciora in pluribus cōtinerētur. Sic in moralibus demōſtrauit amicitiā per bonū eligibiliorē eſſe ea quę eſt ob delectationez, atq; ea q̄ eſt ob vtilitatē, nam quę eſt ꝓꝑ bonū vt ob id ꝓpter bonum ſit eligibilis, delectationē vt vtilitatē hꝫ, nam alia ob ſolum conferens, alia ꝟo bonū ⁊ ſuaue delectabileq; hſe videt̄. Item ſanitas voluptate eligibilior. Etenim delectabile ⁊ conferens hꝫ. Si autē fuerint cōparata ob ipſa eligibilia, cui magis inſunt hęc, illud eligibilius erit. Sic tēperantia cōtinētia, quippe ꝓꝑ hęc ambo. Verū magis tēperātia ⁊ ipſum diſcere q̄ꝫ exerceri eligibilius eſt. Atq; ambo per ꝯferens eligibilia, ſed magis ineſt ipſi exerceri ipſum diſcere. Sic oſtēdetur etiā iuſtitia eligibilior eſſe fortitudine, nam ambę ꝓpter bonū ⁊ delectabile. Sꝫ nō ſimilr fortitudo hꝫ delectabile ob vulnera ⁊ deſtructiones. Itez eligibile gratia melioris eligibilius eſt, vt diſcere ipſo exerceri. Nam illud ſciētię gratia, ⁊ hoc roboris. Item viles mores ſunt eligibiliores exercitio corporis. Nam ob pł'diaz aliud eſt, alia eſt eligibilis ob certamen. Item educare pueros q̄ꝫ ludere diebus feſtis, nam aliud eſt virtutis gratia, aliud ꝟo gratia voluptatis. Hęc ꝟo locus potētia iam ⁊ in primis dictus eſt, naz quoꝝ fines eligibiliores, ⁊ ipſa eligibilia ſunt. Eadez quoq; ratio in fugibilibus. Etenim in his fugibilius ꝙ eſt plurīū bonorūz impeditiuū ⁊ magis deſtructiuū bonoꝝ ſic morbus turpitudine. Nā plurīū impeditiuus eſt morbus. Etenim voluptatis ⁊ eē ſtudioſitz. Sed turpitudo ſolius voluptatis, ⁊ paupertas fugibilior eſt ignominia, ⁊ animi indoles, corporis aptitudine. Nam magis eligibilis impeditiuum, ⁊ abiectio diſciplinarū abiectione pecuniarum, nam melioris deſtructiuū. Eſſet autem hoc per gloriam eligibile, vel ob delectabile, vel ob conferens.

¶ Amplius ex ſimilitudine demōſtrari poteſt fugiendū ⁊ eligendūz, qđ propoſitū eſt. Minus enīz eligendū huiuſmodi eſt, qđ ęque ⁊ eligeret aliquis, ⁊ fugeret altero qđ eligendū eſt tm̄. Ad ſeinuicem igitur comparationes (quēadmodum dictum eſt) faciendum.

¶ Ideſt ſimilr oſtēdi poteſt fugibile ⁊ eligibile, nā minus eligibile ſimiliter eligibile ⁊ fugibile, eſt eo ꝙ eſt ſolū eligibile, ceu ſi tractare ciuilia eligibile ⁊ fugibile. Nam fugibile eſt ob moleſtias ⁊ accēſiones iraſq;. Sed philoſophari eligibilius ſolū eligibilius eſt philoſophari, ⁊ ſi exiſtimatio, pulchritudo, diuitię fugibilia ⁊ eligibilia. Nam ob ipſas inſidias ꝓꝑ ſe hꝫ aliquid ⁊ fugibile. Sanitas aūt ⁊ robur eligibilia ſoluz eligibiliora hęc illis eligibilibus ⁊ fugibilibus. Erit etiaz nauigare ⁊ mercari ob pericula maris ſeſe habentia ad eligibile ⁊ fugibile, ſed terraz colere eſt ſolum eligibile.

¶ Idem autē loci vtiles, ⁊ ad demonſtrādūz quoduis eligendū, ⁊ fugiendū. Naz auferre ſolum eam opꝫ (quę ad alterū eſt) ꝓeminentiā. Si enīz qđ honorabilius, eligibilius, ⁊ honorabile eligendum. Silr aūt ⁊ in alijs: quęcūq; huiuſmodi habent comparationem.

¶ Aſſignādo locos per quos poſſibile eſt facere cōparationes ſm eligibilius facere eoſdē locos inquit locos cōgruere ⁊ ad oſtēdendū ꝙ ſimplr eſt aliquid eligibile, nā q2 eligibilius vt vtilius, ⁊ melius ac bonuz, ſi excellētias ⁊ ꝯparationes adinuicē vniuſcuiuſq; ipſoꝝ auferamus, oſtēderemus ipſa ſimplr exiſtentia talia per eoſdem locos, nam eo ꝙ honorabilius eſt eligibilius, hoc etiā honorabilius aliquo eligibilius illo, quare in accipiēdo ꝙ honorabilius erit ēt ꝙ eligibile accipiens. Silr etiaz vtilius eſt eligibilius, q2 vtile eſt eligibile auferentes, igitur opꝫ accipere cōparationē adinuicez, omne honorabile eligibile, principatus, verbi gratia honorabilis ⁊ eligibilis eſt. Silr ēt de vtili, vtile eſt eligibile, ⁊ diuitię ſunt vtiles. Eadē ratio ⁊ in alijs oſtēdit̄ ſm eligibilius, quęcūq; cōceſſo eligibilia ſunt, quatenus comparatio ipſis eligibilior eſſe oſtēdit̄. Non enim ſolum honorabilius ⁊ vtilius eſt eligibilius, ſed etiā id qđ eſt magis carens ſic fortuna ⁊ ſuaue, ⁊ qđ ſtudioſus elegeret magis ⁊ ſm quęcūq; alia talia, ſm eligibilius excellētia fieri oſtēſa eſt, ſm omnia ſi auferētes comparationez ⁊ excellentiā adinuicez illud ſimpliciter accipimus, erimus oſtēdentes vnūquod eligibile ipſorum.

¶ In aliquibus enīm ſtatim ſm eam, quę ad alterum eſt cōparationē, ⁊ quoniā eligendūz vtrūq;, vel alterum dicimus. Ut quādo hoc quidem natura bonuz, illud autē non natura bonum dicimus. Nam qđ natura bonuz, manifeſtum, quoniam eligendum eſt.

¶ Inquit in quibuſdā ſtatim ſm eam quę eſt ad alterum cōparationē cōtineri ⁊ fieri argumentū poſſe, ⁊ vtrunq; ipſoꝝ eligibilius eſſe, vel alterū plene. Prorſus .n. ambo opꝫ eſſe talia ꝯparata, nī perſpicuo alteꝝ poſitū tale eſſe ponit, nam cui additur bonū, perſpicuo hoc hꝫ ⁊ alterū appoſitū, non amplius ſimilr plane eſt eligibile in cōparatione ſm vtile cōtinetur. Eſt igitur ꝙ dicit, q2 in aliquibus non op' eſt cōſtructione ad oſtēdēdūz eligibilius dictis ſm cōparationē, nam ęque ad oſtendendū vtile eligibile, vel delectabile, vel carens triſtitia, vel longeuuz eget ratione. Sed in quibus cōparatio ſm bonū. Hęc ꝑſpicuo eligibile haberet, nam eligibile bonum, vel non, hoc eſt dictū per hoc. Similr aūt ⁊ in alijs quęcunq; hnt talē cōparationē, ſed q2 aliqua dictoꝝ ſm cōparationez non oīno ⁊ ſimplr planum ⁊ manifeſtū habēt. Nō enim ſi vno excedens aliquid plus illo, ⁊ ꝓpter hoc tria plura duobus, iam ꝙ ⁊ plura eſſe poſſent tria per hunc locum poteſt oſtēdi auferētes excellentiaz eius ad duo, ſꝫ neq; q2 omnis accepta magnitudo, ⁊ ſi parua fuerit continet aliquid, ⁊ ꝙ cōtinet aliqd eſt iam maius, q2 maius ⁊ magnū ob id ergo adiecit hoc quęcūq; talez habēt, id qđ talem aūt habeat cōparationē eligibilius aliud alio oſtendere opꝫ aliquid eſſe lōgioris eui ⁊ firmioris q̄ꝫ talibus. Nam dicendo id qđ natura bonūz eligibilius eſſe, eo ꝙ non eſt natura bonū, eo ꝙ bonū eſt eligibile, idez in ambobus accipit, ⁊ ꝙ ambo ſint eligibilia ponit. Etenim ſi qd natura boni eſt, hoc eligibile eſt, ⁊ ſi non natura autē fuerit aliqd, lꝫ hoc etiā bonū ſit eligibile. Nam oē bonū eligibile, cōparātes igitur dicimus natura bonū eligibilius eſſe eo ꝙ nō eſt natura bonū, ⁊ eſt natura bonū ſanitas, nō natura autē vincere pugnantē, igit̄ eligibilior eſt ſanitas victoria in bello. Oſtēdentes autē eligibile dicimus natura bonū eligibile, natura aūt bonū ſanitas eſt, igit̄ ⁊ eligibile. Rurſus etiā omne bonū eligibile, quare ēt bonū non natura. Similiter ⁊ in honorabiliore, ſi hoc

eo ꝙ eſt bonorabilius eligibilius eſt, qa bonorabilius eſt eligibile, ⁊ bonorabilius aliquo bonorabile, nam nõ eſſet bonorabilius nõ exiſtẽs bonorabile, hoc igitur eſt eligibile. Similr ſi hoc eo ꝙ longi tẽporis bonuꝫ eſt hoc eſt eligibilius, idem qꝛ eſt longi tpis eligibile erit. Patet igiẽ quõ põt vti cõparatiuis locis ⁊ ad oſtenſionẽ ſimpliciter eligibilis. Sed quereret aliqs ſi in oĩbus ſanuꝫ integriſqꝫ aliqd magis exiſtens, ⁊ ſimplr ſit. Nam dicitur terra leuior terra ꝙꝫ non ſit ſimplr leuis, ⁊ ignis igne grauior, ⁊ non eſt ſimplr grauis. Niſi ꝙ non ꝓprie in his cõparatiua dicũtur non recipientiũ rõneꝫ huius quatenus cõparatio. Nec eniꝫ terra leuis rationẽ ſuſcipit, quę quideꝫ ſimplr eſt grauis, leue aũt ꝙ ſuapte natura fertur in locum ſuperiorẽ, nec ignis ſimilr recipit diffinitionẽ grauis. Non enim dicit̃ vna terra leuior altera terra, eo ꝙ celerius ſuapte natura ſurſum fertur, ſed eo ꝙ bene vi ⁊ facilius ſurſum impellitur ꝙ non eſt leuis. Similiter ⁊ ignis grauior dicit̃ ꝙ facilius deorſum ſeqtur, itaqꝫ ſimilitudine hęc quędam dicuntur non proprie.

❡ Sumendum aũt ꝙꝫ maxime vl'es locos de eo, qđ eſt magis, ⁊ minus: nam ſic ſumpti ad plura vtiles erunt. Fieri aũt poteſt, vt eorum qui dicti ſunt, quoſdã vl'es magis quis faciat, parum tranſmutãs ſm appellationeꝫ. Ut qđ natura tale eo, qđ non natura tale magis tale. Et ſi hoc quidẽ facit, (illud autẽ non facit, qđ hꝫ tale) cuicũqꝫ inſit, magis tale eſt, qđ interdum facit tale, ꝙꝫ quod non facit. Si autem vtrũqꝫ facit, quod magis facit tale.

❡ De magis ⁊ maiore ⁊ prorſus de his quę ſunt in cõparatione aſſignans nobis cõparatiuos locos in quodam diffinito, nam de eligibili, quippe cũcti ſm hoc faciebãt cõparationẽ, qꝛ longe melius ſequit̃, ⁊ congruentior eſt locorũ aſſignatio in aliquo definito, vt natura eligibile bonũ. Natura aũt bonũ ſanitas, ſanitas aũt natura eligibile. Sunt aũt quędaꝫ natura eligibilia nõ oĩno bona, vt bonũ ſanitas prima ꝓpoſitio, vt diximus facta, qꝛ nõ ſit cõparatio ſm eligibile ſolũ, valde cum docẽdi norma ⁊ via ſuboſtẽdit nobis ꝑ qđ addit qũo his eiſdeꝫ locis vlr ⁊ ad alia oĩa ſm quę cõparatio ſit, vti poterimus, nam qa magis cõparatiuũ exiſtẽs ⁊ maius ſilr non in bonis ſolũ vel malis ⁊ eligibilibꝰ ⁊ fugibilibꝰ dicit̃, ſed etiã in alijs, maxime quidẽ in magnitudinibus, ⁊ in numeris auteꝫ ⁊ grauibus, ⁊ in alijs infinitis fieri cõparatio ſm maius, inquit oportere cõparatiuos locos vt indicauit appoſitione hac de his magis ⁊ maius, perinde ac vliores accipiat, nam ſic accepti ad plura erunt vtiles, ⁊ nõ ſoluꝫ ad eligibilia ⁊ fugibilia, ad quę nũc ipſis vſi ſumus. Sed dicendo hoc qũo poſſibile eſt ꝓdictos locos vl'es efficere ſupponit. Nam ſi parũ mutauerimus in expõne ipſoruꝫ cõĩus pro ſpãlio re addẽtes, fieret prędictũ, ⁊ qũo hoc fieret ꝑ exẽpla indicat in locis. Primũ quidẽ natura bonuꝫ hoc nõ natura bono eligibilius eſt. Naꝫ ſic dictus locus in bonis ſolum ⁊ cõparatione boruꝫ vtilis ſit. Quia ꝟo non ſolũ natura bonũ, bono nõ natura magis bonum ⁊ eligibilius. Item natura fugibile fugibilius eo ꝙ non natura, ⁊ ꝙ natura albũ eo ꝙ nõ natura albius. Et in ſano ⁊ dulce ⁊ ſimilibus his eadẽ ratio, porro ſi dicamus pro hoc natura bonũ hoc .ſ. natura tale non natura tali magis tale, vleꝫ faciemus locũ, ⁊ vti ipſo ad oĩa poterimus in quibus eſt hoc natura, ⁊ hoc non natura. Naꝫ ſic omnia concederẽtur ſic poſito loco. Rurſus ponat̃ faciens ꝓſentia bonos eligibilius nõ faciente, ſi pro hoc efficiẽs bonos eligibilius eſt nõ faciente ſpecifice dicto, accipiamus efficiens habẽs idipſum tale aliqd non faciente eſt magis tale, vleꝫ efficiemus locuꝫ, ⁊ ad plura ipſo vti poterimus. Ipſe aũt ſic poſuit locũ, nam ſi facit ipſum habẽtem talẽ, cui ſi inſit, hoc aũt non efficit magis talẽ, quandoquideꝫ efficit, vel ꝙ non facit, nam ſic ⁊ efficiens calidum eſt calidius non faciẽte, ⁊ efficiens dulce, ⁊ efficiẽs bonũ, ⁊ efficiens delectabile, ſi autẽ ambo facit ideꝫ magis efficiens, tale magis, vt ſi ambo faceret habens dulce, vel calidum, vel bonum, vel maius, nam tranſpoſitio eſt in generaliſſimum, qđ quidẽ eſt tale cõmunioreꝫ fecit locum ⁊ longe vtiliorem.

❡ Amplius ſi eodẽ aliquo, hoc quidẽ magis: illud aũt minus tale. Et ſi hoc quideꝫ tali magis tale, illud ꝟo non tali tale, manifeſtũ, quoniam primum magis tale.

❡ Aſſignauit quędã ⁊ talẽ locũ, ſi eodẽ aliquo aliud maius bonũ eſt, ⁊ aliud minus, eligibilius eſt maius, naꝫ ſic bona habitudo diuitijs eligibilior eſt, qꝛ ſanitate bona habitudo eligibilior eſt. Itẽ diuitię minꝰ eligibiles. Quõ igit̃ ⁊ hũc vliorẽ faciemus, expõne, ⁊ appellatione dicit, nã ſic dictus eſt locus. [Si eodẽ aliquo hoc qdeꝫ magis, hoc aũt minus tale,] magis tale qđ eodẽ magis eſt tale. Nam vl'e erit accipiẽtibus nobis pro hoc bonũ tale, naꝫ hoc poſito ⁊ maius aliqd aliud alio, ⁊ plus ⁊ calidius, ⁊ dulcius, ⁊ oĩa his ſimilia oſtẽdere poterimus, eo ꝙ cunctis ipſis congruit tale. Et ſi hoc magis tale ꝙꝫ tale. Hoc aũt non taliter tale patet ꝙ primũ dictuꝫ magis tale eſt huius locis dicẽtis ſi aliquo bono maius erit bonũ, ⁊ bonũ quidẽ erit, nullo autẽ bono maius eligibilius aliquo bono maius ⁊ vlis eſt hic queꝫ exponit, nam poſſumus ꝑ eundẽ ⁊ calidius aliud alio extis oſtẽdere ⁊ dulcius, ⁊ alia infinita, eo ꝙ tale pluribus cõpetit ſi nõ eligibilibus ſolis. Videt̃ alius qs locus ꝑter dictos eſſe iſte ſi aliquis ipſum ſic intelligeret. Nam calidũ ſi calidius magis calido magis calidũ, ⁊ hoc magis ꝙꝫ dulce. Similiter ⁊ in frigido ⁊ amaro ⁊ talibus.

❡ Amplius ex additione, ſi aliquod eideꝫ additum, totum magis tale facit.

❡ Oſtẽdit qũo loci ex appoſitiõe ⁊ ablatione quos expoſuit, ⁊ ipſi fierent vliores. Quos igit̃ expoſuit ex appoſitione hi fuerũt. Si eidẽ additũ totũ eligibilius facit ⁊ minori additũ totuꝫ maius facit, ad quos aũt nũc trãſponit ipſos hi ſunt. Si eidẽ additũ totũ magis efficit tale, nam magis tale vniuerſalius hoc eligibilius. Congruit etiaꝫ hoc in albo, dulce, malo ⁊ talibus.

❡ Aut ſi ei, quod minus eſt tale, additum totũ magis tale facit.

❡ Nam minus tale ⁊ magis tale vniuerſaliora ſunt minus tale ⁊ magis tale.

❡ Silr aũt ⁊ ex ablatione. nam quo ablato reliquum minus tale eſt, ipſum magis tale.

❡ Dictus locus erat de eligibili, naꝫ quo ſublato ab eodẽ relictũ eſt minus, illud maius erit aliqñ ablatum relictũ minus facit. Sed in quẽ nunc tranſmutat eſt iſte, quo ſublato reliquum minus tale ideꝫ magis tale, nam hoc minus ⁊ maius quibus vtebatur minus tale, ⁊ magis tale cõmuniora ⁊ vniuerſaliora ſunt, ideo ſic poſito loco poſſumus vti in pluribus.

¶ Et quę ꝯrĳs ſunt impermixtiora, magis ta lia, vt albius quidem nigro impermixtius.

¶ Hic locus trãſlatus eſt etiã ad vlius, ab hoc immixtius malo bonũ erit eligibilius mixto, naꝫ eadẽ dixit in carẽtia triſtitię eligibiliora ſunt ꝙ̃ cum triſtitia, naꝫ vlr̃ dixit magis talia qualia eſſe dicunẽ immixtiora cõtrarĳs, nã albũ magis immixtius eſt ꝯrio ⁊ dulce ſimilr̃, ſed ſuaue ⁊ in alĳs qbus eſt aliqd ꝯriũ. Põt ẽt ab vltimo loco dicto ſic trãſlatus eſt, ad hũc amplius ſi ſilr̃ oſtendere fugibile.

¶ Amplius pręter ea, quę dicta ſunt prius, qḋ magis ſuſcipit propoſiti rationem. Ut ſi albi eſt ratio, color diſgregatiuus viſus, albior is eſt, color magis diſgregatiuus viſus.

¶ Pręter locos cõparatiuos aſſignatos, hũc impſtitia exiſtentẽ addit a diffinitione. Nõ eniꝫ mẽtionẽ fecit de ipſo in cõparatione ſm̃ eligibile, nã recipiẽs magis diffõneꝫ illã ꝓpoſiti magis tale. Albũ qdẽ magis id ꝙ albi rõnẽ recipiẽs eſt, nã color diſgregatiuus viſus magis albũ, qꝛ albũ eſt color diſgregatiuus viſus. Silr̃ ⁊ dulce eſt ꝙ recipit magis rationẽ dulcis ⁊ eligibile ſm̃ hęc ipſa erit ꝙ magis recipit rõnẽ eligibilis, ⁊ voluptuoſuꝫ id qḋ hꝫ magis rõnẽ voluptatis quẽ forte nõ aſſignauit locũ in locis demõſtrãtibus eligibiliora, qꝛ nec eligibiles boni, neqꝫ vna ei⁹ erat rõ, nã multiplr̃ dictoꝝ ſũt bona ⁊ eligibilia.

¶ Si autẽ particulariter, ⁊ non vlr̃ problema ponatur, primũ quidem dicti vlr̃ cõſtructiui, vel deſtructiui, loci oẽs vtiles. Ulr̃ enim interimẽtes, vel conſtruentes, ⁊ particulariter mõſtramus. Nam ſi omni ineſt, ⁊ alicui, ⁊ ſi nulli ineſt, nec alicui. Maxime autẽ oportuni ⁊ cõmunes loci qui ſunt ex oppoſitis, ⁊ coniugatis, ⁊ caſibus. Similiter enim probabile eſt exiſtimare, ſi oĩs voluptas bonuꝫ, ⁊ triſtitiã oẽm maluꝫ eſſe. Et ſi aliqua voluptas bonum, ⁊ triſtitiã aliquã eſſe maluꝫ. Item ſi aliquis ſenſus non eſt poteſtas, ⁊ inſenſibilitas quędã non eſt impotẽtia, ⁊ ſi quoddã opinatũ diſciplinatũ, opinio quędã diſciplina. Rurſum ſi aliqḋ iniuſtoꝝ bonum, ⁊ iuſtoꝝ aliqḋ malũ. Et ſi aliquod eoꝝ, quę iniuſte malũ, ⁊ aliquod eorum, quę iuſte bonuꝫ. Et ſi quoddaꝫ delectabile fugiendũ, ⁊ delectatio quędã fugienda. Scḋm hęc autẽ ſi aliquod delectabile vtile, delectatio quadam vtilis.

¶ Cũ dixerit in ſcḋo ⁊ in hoc libro de vlibus ꝓblematibus quęcũqꝫ cõtinẽt accidens, vel ſimplr̃ qõnẽ hñtia, vel cõparatiuã, ⁊ qui ipſis cõgruũt loci, nunc de cõparatiuis ꝓblematibus nõ amplius dicit. Sed oſtẽdit qñ poſſibile ſit aſſignatis locis vti ⁊ ad cõſtructioneꝫ ⁊ deſtructionẽ problematũ particulariũ. Et primũ oſtẽdit ꝙ etiaꝫ principio dixit ſecũdi ꝙ vlẽs dicti loci non ſolũ ſunt ad vlia problemata vtiles, ſed ẽt ad particularia, nam conſtructo vli ⁊ particularia ſimul cõſtruũtur. Et rurſus deſtructo vli etiaꝫ particularia deſtruũtur, ſi ẽt particulare fuerit problema poſitũ. Vtiles ſunt vlẽs loci, naꝫ ſi quęratur, an hęc voluptas ſit bonum qui oſtendit omnẽ voluptatem eſſe bonũ, demõſtrauit ꝙ etiam quęſita. Rurſus ſi fuerit ꝓpoſitũ oſtendere hanc quandã voluptateꝫ non eſſe bonũ, qui oñdit nullã exiſtẽte voluptatẽ bonũ, demõſtrauit ꝙ nec ꝓpoſita. De his aũt mentioneꝫ fecit (vt dixi) etiã principio libri ſcḋi per quę dixit. [Sunt aũt ad vtraqꝫ genera problematuꝫ cõia vlia conſtructiua ⁊ deſtructiua.] Nũc auteꝫ apertius hoc explicauit dicẽdo oẽs vlẽs vtiles eſſe ad particularia problemata, nam oẽ vlẽ oſtẽſum ſimul oſtẽdit, ⁊ id qḋ eſt ſub ipſo maxime in opportunitate tẽporeqꝫ. Et cões inquit eſſe locos ad vniuerſalia ⁊ particularia ꝓblemata eos dicens ex oppoſitis ⁊ cognatis ⁊ caſibus. Non eniꝫ oĩa particularia ſunt ꝑ vlia oſtẽdi, eo ꝙ ſunt aliqua particularia ⁊ per ſe vera ⁊ falſa, ideo opꝫ ad hęc ⁊ proprioꝝ quorũdã locoꝝ. Nam ad oſtendendũ quẽdã hominẽ muſicũ non eſt poſſibile, vt vtamur hoc oẽm eſſe muſicũ, qꝛ hoc nõ eſt veꝝ, neqꝫ ad hoc quẽdã non eſſe grãmaticũ hoc vti poſſumus nullum ⁊c̃. Et qꝛ quadrifariã dicũtur oppoſita in vnaquaqꝫ ſpẽ oppoſitionis ſiue oppoſitis ſm̃ ꝯdictioneꝫ oſtẽdit ꝙ idẽ locus ſilr̃ conueniet, vli exiſtẽte problemate ⁊ trãſlato ad particularia ad hęc ab illo. Et primũ in ꝯrĳs oſtendit hoc. Similr̃ enim inquit ꝓbabile eſt, ſi hoc quęratur nunqd oĩs triſtitia malũ putando ſi oĩs voluptas bonuꝫ ⁊ oĩs triſtitia malũ erit, qui eſt locus a cõtrarĳs vlibus, ⁊ ſi quęrañ an quędã triſtitia malũ, putando digñuꝫ qõne ſi voluptas quędã bonũ, ⁊ triſtitiã quãdã eſſe malũ, naꝫ eſt in bonis actionibus voluptas bonũ, ⁊ in eiſdẽ actionibus triſtitia malũ, nam cũ problema ſit vlẽ ⁊ quęritur ſi oĩs triſtitia malũ hoc probabile ex ꝯrio argumẽtationẽ facere vlẽꝫ ſic. Sic oĩs voluptas bonum ⁊ oĩs triſtitia malũ. Si aũt particulare fuerit ꝓblema quęſito ꝟ vtruꝫ triſtitia qdã malũ aut non, nihil minus ꝓbabile confirmãs ſi voluptas quędã bonũ eſt, ⁊ triſtitia quędã eſt malũ. Rurſus qꝛ oppoſitis locis ſm̃ habitũ ⁊ priuationẽ, ſic poſſumus vti ad vlia problemata, ⁊ ad particularia ſolũ mentionẽ fecit, vt in primis libris dixit de vli. Sunt .n. ſenſus ⁊ inſenſatio oppoſita ſm̃ habitũ ⁊ priuationẽ, dicendo aũt in particularibus inquit ſi ſenſus aliquis non eſt vis potẽtiaqꝫ nec aliqua inſenſatio erit impotẽtia, nã ſi volumus oſtẽdere ꝙ aliqua inſenſatio nõ eſt impotentia, oſtẽderemus accipiẽtes ꝙ aliqs ſenſus non eſt potẽtia. Si aũt erat nobis ꝓpoſituꝫ oſtendere ꝓblema vlẽ. ſi oẽm inſenſationẽ eſſe impotentiã, vlẽ etiã oppoſitũ accipientes in habitu ꝙ omnis ſenſus eſt potẽtia, oſtẽdẽs ꝙ etiã omnis inſenſatio eſt impotẽtia, nã ſimilis dignitas eſt in vnoquoqꝫ problematum. Et rurſus ſi volebamus oſtẽdere ꝙ nulla inſenſatio eſt ĩpotẽtia, accipiebamus ꝙ nullus ſenſus eſt potentia. Nam hoc conſequẽs ⁊ exẽplum qḋ adiecit. Si aliquis ſenſus potẽtia non eſt ⁊ inſenſatio quędã non eſt impotẽtia, naꝫ cuius ſenſus habitus ſumereñ nõ exiſtẽs potẽtia, eiuſdẽ nec ꝓuatio eſſet ĩpotẽtia. Apponit aũt exẽpla ẽt oppoſitoꝝ ad aliã oſtẽdens particularia ꝙ eſt trãſferre vlẽ in particulare. Nã quęſito hoc ſi aliqua opinio eſt ſcĩa ab oppoſito ſic aliquis argueret, ſi aliqd opinabile ſcibile, ⁊ opinio ſciẽtia, nã opinio eſt opinabilis. Si aũt eſſet ꝓblema vlẽ ⁊ quęrereñ ſi oĩs opinio eſt ſcĩa, acciperet ⁊ oppoſitũ opinioni opinabile vlẽ ſic. Si oẽ opinabile ſcibile, ⁊ oĩs opinio ſcientia. Nõ amplius aũt mentionẽ fecit de oppoſitis ſꝫ affirmationẽ ⁊ negationẽ, qꝛ nõ eſt ꝯdictio in particularibus, nã eo ꝙ aliqd eſt vel nõ eſt nõ ſit oppoſitio, nam oppõnes ſm̃ ꝯdictionẽ ſunt vliũ oppoſitoꝝ ad ꝑticularia, iõ qui oñdit ꝙ falſa eſt vlis affirmatio in aliquo oſtẽdit ꝙ vera eſt negatio ꝑticularis de eodẽ. Et ſi oſtẽderet

falſam

falſaȝ eſſe negationẽ particularẽ, demõſtrauit verã eſſe vleȝ affirmationẽ. Silr etiã in vli negatione ⁊ particulari affirmatione, non amplius tñ qui oſtendit falſum particulare affirmatiuũ per ſe, ſed ſi quidem oſtẽdit, eo oſtẽdit q̄ eſt ſub ipſo vli. Non enim qui oſtẽdit aliquẽ hoieȝ muſicũ demonſtrauit iam, ⁊ hoc aliquẽ hoiem non eſſe muſicũ. Dicens aũt de oppoſitis ⁊ oſtendens quõ poſſumus ipſis locis etiã in vlibus vti, ⁊ in particularibus, rurſus oſtendit quõ loco a caſibus, ⁊ in problematibus particularibus vti poſſumus. Nam caſus hic iniuſte eſt iniuſtũ, queſito aũt hoc particulare ſi aliquid iniuſtũ bonuȝ a caſibus ſic aliquis arguere põt, ſi aliqd bonũ eoꝝ que ſiunt iniuſte, ⁊ aliqđ iniuſtũ bonũ. Si aũt vle quereretur ſi iniuſtũ bonũ, ſimplr ſi accipiebat caſus, ſi hoc iniuſte, bene eſt, ⁊ iniuſtũ bonũ. Nam ſimile vle eſt in vli. Sic ẽt in particulari accipiendũ eſt particulare. Deinceps aũt a cognatis locũ oſtendit cõgruentes particularibus. Cognata aũt iter ſe ſunt fortitudo fortis, fortiter, forte. Rurſus voluptas voluptate fruẽs, voluptuoſe, voluptuoſuȝ ⁊ oĩa q̃ ſic ſe hñt inter ſe, vt in primis dictũ eſt, ſi queſituȝ fuerit particulare, vtrũ aliqua voluptas fugiẽda vel nõ, a cognato ſic ſit argumentatio ſi voluptatũ aliqua eſt fugibilis, vel nõ, a voluptate ſit argumentũ. Et ſimilr ſi aliqd voluptuoſum eſt vtile, ⁊ quedã voluptas eſt bonum. nam vtile bonũ. Si aũt ſimplr vle querebatur de oĩ voluptate ſi fugibilis, vle accipiebat, ſi oĩa voluptuoſa fugibilia, ⁊ omnis voluptas fugibilis.

¶ Et in corruptiuis autẽ, ⁊ generationibus ⁊ corruptionibus ſimilr. Nam ſi aliquid corruptiuũ, delectationis, vel diſcipline bonuȝ eſt, erit quedã delectatio, vel diſciplina maloꝝ. Silr aũt ⁊ ſi corruptio quedã diſcipline bonoꝝ, vel generatio maloꝝ, erit quedã diſciplina maloꝝ, vt ſi obliuiſci que quis turpia egit, bonorum eſt, vel reminiſci, maloꝝ, erit ſcire que quis turpia egit, maloꝝ, ſimiliter auteȝ ⁊ in alijs. in omnibus enim ſimiliter ꝓbabile.

¶ Similr inquit cũ locis ab oppoſitis caſibus ⁊ cognatis ⁊ locos a corruptiuis, generationibus, ⁊ corruptionibus, ⁊ tẽpore cões eſſe ⁊ ad particularia problemata, ⁊ ꝓbabile ſimile hȝ in vlibus problematibus ⁊ in particularibus. Vt enim probabile vle hoc ſi omne voluptatis corruptiuũ bonũ eſt, ⁊ oĩs voluptas malũ ẽ, ſic ꝓbabile ⁊ hoc ſi corruptiuũ alicuius voluptatis bonuȝ eſt illđ quoqȝ erit voluptatẽ malũ eſſe. Nam ponebatur quoꝝ corruptiua bona hec ſunt mala, quoꝝ aũt mala, hec bonoꝝ. E contra autẽ in generationibus vt in corruptiuis, ſic ẽt in corruptionibus. Sunt aũt corruptiua ſcientie ſi contingerit obliuio, corruptio aũt eſt ignorantia, ⁊ corruptiuuȝ ſanitatis eſt impleri, corruptio aũt eſt morbus. Eadeȝ quoqȝ ratio eſt de ſcientia. Vt enim probabile vle ſi ſciẽtie male corruptiuũ bonũ, aliqua ſcientia malũ ſic probabile ⁊ particulare acceptũ. Nam ſi bonuȝ alicuius ſcientie corruptiuũ, aliqua ſciẽtia malũ. Et hec quidẽ exẽpla a locis corruptiuoꝝ. Sed exẽpla vlia a locis corruptionuȝ ⁊ generationũ, erunt talia. Si ſcientie corruptio bonũ, ſciẽtia malũ, ⁊ ſi generatio ſciẽtie maloꝝ ſcientia eſt maluȝ, nã eſt locus a corruptionibus, cuius corruptio bonuȝ idipſum malũ, ⁊ cuius corruptio malũ, ipſum bonũ, vt dixi, locus autẽ a generationibus, cuius generatio malum ⁊ idipſum tale, ⁊ cuius generatio bonũ ⁊ hoc bonũ, igitur vniuerſaliũ locoꝝ exempla talia. Verum ipſe non amplius apponit ꝓueniendo cũ dicat iam dictũ eſſe de his. Sed problemata in parte de quibus nũc ſermonẽ facit, oſtendens ſimilr ⁊ ad hec vtiles exiſtẽtes locos hos. Si corruptio ſcientie bonoꝝ eſt gñatio malorũ. Eſt aliqua ſcia maloꝝ, nã ſimul ambobus locis exiſtẽtibus ex quibus exẽplum. Nam ſi latere turpia facta alicui bonũ, ſcire aũt turpia facta malũ, ⁊ hoc quideȝ a corruptionibus ⁊ corruptiuis exẽplũ, nam corruptiuũ ſciẽtie ⁊ cognitionis eſt latere, naȝ cõis noĩe ſcientie pro cognitione vtitur. Corruptio aũt eſſet latere, ⁊ huius a generationibus ſi reminiſci turpia facta eſt malũ, ⁊ ſcire ipſa malũ, nam reminiſci eſt quedã generatio. Eodẽ aũt modo inquit ⁊ in alijs ſi hẽ, nam ſimile ꝓbabile in vlibus ꝓblematibus ⁊ in ſingularibus. Illud aũt, ſilr autẽ ⁊ in alijs, vel ad exẽpla dictũ eſt. Non enim ſolũ in dictis, ſed etiã in alijs pretractabimus verũ, igit cuius corruptiuũ eligibile, ipſum eſt fugibile, ⁊ cuius generatio maloꝝ, ⁊ idipſum malum non in ſcientia ſoluȝ. Vel in alijs dicit cõſequentibus generationes ⁊ corruptiones, vt efficientiuȝ, partim vſuũ, partim aſſumptionũ. Nam ponebatur cuius effectiuum bonũ, ⁊ idipſum tale, ⁊ cuius vſus, vel aſſumptio eligibilis, ⁊ ipſum eligibile. Iteȝ vt cuius corruptiuũ bonũ idipſum malum, ſic etiã e contra. Cuius corruptiuũ malum vel corruptio ipſum bonũ. Et in his inquit ſimile probabile, q2 in vlibus ⁊ particularibus ꝓblematibus eſt.

¶ Amplius ex eo, qđ eſt magis, ⁊ minus, ⁊ ſimiliter. Si enim magis quideȝ eoꝝ, que ſunt ex alio genere aliqd tale. Illoꝝ autẽ nihil eſt, nec qđ dictuȝ eſt, erit tale. Ut ſi magis quidẽ diſciplina quedã bonũ q̃ voluptas, nulla autem diſciplina bonũ, nec voluptas bonũ erit. Et ex eo qđ eſt ſimiliter quideȝ, ⁊ minus eodem modo, nam erit ⁊ interimere, ⁊ cõſtruere. Verũtamen ex eo, qđ eſt ſimilr vtraqȝ. ex minus autẽ cõſtruere ſoluȝ: deſtruere autem non. Si enim ſimilr poteſtas quedã bonuȝ: ⁊ diſciplina. Eſt aũt quedã poteſtas bonuȝ, ⁊ diſciplina. Si aũt nulla poteſtas bonũ, nec diſciplina. Si autẽ minus quedam poteſtas bonũ q̃ diſciplina, eſt autẽ quedaȝ poteſtas bonum, ⁊ diſciplina. At vero ſi nulla poteſtas bonum, non neceſſe eſt ⁊ diſciplinam nullaȝ eſſe bonũ. Manifeſtum igitur quoniam conſtruere ſolum ex eo, quod minus eſt.

¶ Iteȝ loci aſſignati ab ipſo magis ⁊ minus, ⁊ ab ipſis ſimiliter, ille qui eſt ex ipſo magis eſt ſolum deſtructiuus. Nam ſi magis aliquod ens non eſt neqȝ minus ens erit. Locus vero ex minori cõſtructiuus, nam ſi minus aliqđ ens eſt, ⁊ magis ideȝ eſſet. Et a ſimili locus ſic ad ambo vtilis ad ꝯſtructionẽ ⁊ deſtructionẽ, naȝ ſi ſilr alicui ens eſt illud, ⁊ hoc ſilr eidẽ erit. Et ſimilr alicui eidem aliqđ ens non eſt, neqȝ ſimilr eideȝ idẽ eſſet. Inqt aũt ⁊ hos locos, ſilr ⁊ in ꝓblematibus particularibus veriſimile habere, vt etiã in vlibus. Verum non amplius mentioneȝ facit de dĩa ipſoꝝ quaȝ cum aſſignationem ipſorum faciebat, expoſuit. Dicendo vnum circa duo dici, vel duo

circa vnū, vel duo circa duo, nā puenit vno, vt tū vtitur exēplo in quo vnū dr̄ circa duo, nam bonū de ſcia ⁊ voluptate p exēplum dr̄ vnum eſt ſimilibus vti, ⁊ ſi duo de vno dicerētur, nam ſi magis aliqua iniuſtitia conferēs, vel delectabilis exiſtēs non eſt cōferens, neqꝫ delectabilis erit. Itē ſi duo circa duo dicerētur, magis aliqua ꝓdigalitas, liberalitas, quędā tēperantia ⁊ dementia, ſi non primū nec ſcdm, nō amplius in particularibus ꝓblematibus locum haberet primus eorū a magis traditus, cuius exēplum erat. Si magis voluptas, magis bonū, ⁊ voluptas ſimplr bonum. Rurſus ⁊ in his de vlibus non fecit mentionē, vt iō dixit de his. Oſtēdit aūt ſimilitudinē particularū in his, facit aūt demonſtrationē primū in h deſtructiuo a magis. Cū igit̄ ſit vle problema, erit exēplum vle. Si magis ſcientia bonum exiſtēs q̄ voluptas non eſt bonū, nec voluptas bonū erit. Sed de hoc particulari ipſe ſic mentionē fecit. Nam ſi magis aliquid tale eoꝝ ex alio genere, ⁊ illoꝝ nihil eſt, neqꝫ certe dictū erit tale. Quid autē ſit ex alio genere, ipſe per exēpluꝫ ſignificauit dicendo, vt ſi magis ſcia quędam bonuꝫ q̄ voluptas, ⁊ nulla ſcientia bonuꝫ, nec voluptas erit. Nā aliud genus eſt ſcientia, ⁊ aliud voluptas. Si quidē igitur erat ſimplr ſumptum. Si magis ſciētia bonū, q̄ voluptas, vle erat dictū in differentibus generibus, vt ſi etiā dicebat̄ ſi magis h genus tale eſt q̄ hoc vt ſcientia q̄ voluptas, nunc aūt additum eo q aliquid, atqꝫ eo q aliquis particularia efficit ipſa. Cum vo problema fuerit particulare deſtruens ipſuꝫ vle dicit. Nulla vo ſcientia eſt bonū, qꝛ nō eſt aliter deſtruere affirmatiua particularia, ſi ſimpliciter deſtruerētur indefinitę poſita, vel per vle negatiuū, vt ēt ipſe procedēdo dicet. Vnde non ſolū locus eſt ꝓcedens in differētibus generibus, ſed etiā in his q̄ ſub idem ſunt. Nam ſi eoꝝ quę ſunt in eodē genere q maxime tale videt̄ aliquis accipiens, oſtēderet ⁊ non tale ens deſtruet, ⁊ aliud quid eoꝝ ſub ipſo tale erit, vt ſi maxime tale eſt id qđ videtur, non eſt tale, neqꝫ aliud qd eorum in genere tale erit. Nam ſi voluptas quę talis maxime videt̄ optima eſt. Hęc aūt eſt ea animę, non eſt optimū, neqꝫ alia quędā voluptas optimum eſſet. Rurſus ſi q maxime contingentis ſcibile apparet, non eſt ſcibile, neqꝫ aliud quippiaꝫ contingēs ſcibile erit. Sed maxime cōtingentis ſcibile exiſtēs videret̄ eſſe hoc vt in pluribꝰ. Si ergo nō eſt ſcibile, igit̄ neqꝫ quippiā aliud cōtingens ſcibile erit. Sic neqꝫ aliqs ſenſus eſt ſcia, qꝛ neqꝫ maxime, vt aſpectus, ſed neqꝫ aliquis homo impaſſibilis, qa neqꝫ maxime ſi videret̄, iſte aūt eſt ſtudioſus, ⁊ ipſe aūt q eſt, ⁊ in hoc genere deſtructioneꝫ ex ipſo magis fieri paulo procedēdo dicit. Vt autē loco vti poſſumus a magis (inquit) ⁊ in ſingulis ſingularibuſqꝫ problematibus deſtruere. Sic etiā in his a ſimili ⁊ minus poterunt tolli particularia ⁊ ꝯſtrui. Verū hoc intereſt, qđ locus a ſimili, vt prędictū eſt deſtructiuus ⁊ cōſtructiuus eſt, ſꝫ locus a minus ſolū eſt cōſtructiuus, vt etiaꝫ locus ſolum a magis eſt deſtructiuus. Et addit exēpla per quę planiuꝫ oſtēdit, aliū a ſimili ⁊ cōſtructiuū ⁊ deſtructiuū eſſe, vt in vlibus ꝓblematibus ſic etiā in particularibus, ⁊ aliuꝫ a minus ſoluꝫ eſſe cōſtructiuū. Nam qꝛ nō poſſibile ſit vti loco a minus ad deſtructionē demōſtrauit, nā poſito hoc ſi minus quędā potentia bonū, vel ſcientia, ſi aſſignaretur, hoc. Eſt aūt aliqua poteſtas bonū oſtenditur ⁊ conſtruit̄ q ēt ſcientia. Qđ ſi aſſumeret̄ nullam poteſtateꝫ bonū eſſe, non oſtēdit̄ illud neqꝫ ſcientiā. Nō enīꝫ neceſſe eſt ſi minus aliqđ ens nō eſt, neqꝫ magis eſt, vt neceſſe eſt ſi minus aliqđ ens eſt, ⁊ magis aliqđ ens eſſe. Sed exēpliū ēt in his quo vſus eſt, hꝫ vnum circa duo dictuꝫ, nam bonum de poteſtate ⁊ ſcientia dicitur.

¶ Nō ſolū aūt ex alio genere eſt deſtruere, verum ⁊ ex eodē dum ſumit qđ maxime tale eſt, vt ſi poſitū eſt diſciplina quędā bonuꝫ, oſtendit̄ autē q̄m prudentia non bonum, nec alia vlla erit, qꝛ nec, quę maxime videtur.

¶ Quod loco a magis exiſtēte deſtructiuo non ſoluꝫ eſt in differētibus generibus vti, vt iaꝫ dixit, ſed ēt de eodē dicit. Iam pueniimus hoc oſtendentes per plura exēpla. Sed per exēpliū cōius de virtutibus vt ſcientiaꝝ exiſtentiū dixit hoc neqꝫ magis ꝯgruēs exēpluꝫ ſi oſtēderet virtutes non exiſtentes ſciētias, ob id qꝛ maxime videt̄ ipſoꝝ ſcientia eſſe. Hęc aūt eſt prudētia pōt oſtendi q nō eſt ſcia, ſed ab ipſo dictuꝫ erit, perinde ac dixerit ſi fuerit ꝓblema, an quędā ſcia bonuꝫ, qđ eſt ęquale huic, ſi quędā virtus bonum, ſi oſtēderetur q maxime ſcia .i. maxime virtus non eſt bonū, neqꝫ q̄dā alia virtus bonū erit.

¶ Amplius ex ſuppoſitione ſilr̄ probantes, ſi vni, ⁊ oībus ineſſe, vel non ineſſe. Vt ſi hoīs aīa immortalis, ⁊ alias. Si autē hęc non, nec alias. Si igitur ineſſe alicui poſituꝫ eſt, oſtendendū, q̄m alicui non ineſt, nam cōſequet̄ per hypotheſim nulli ineſſe. Si auteꝫ alicui non ineſſe poſitū eſt, oſtendendū, quoniā ineſt alicui. Nā ⁊ ſic cōſequetur oībus ineſſe. Manifeſtum igit̄ eſt, q̄m qui hypotheſi vtitur: facit ꝓblema vle particulariter poſitū. Nam particulariter cōfitentē, vlr̄ probabit cōfiteri, q̄m ſi vni, ⁊ omni ſimiliter probabit ineſſe.

¶ Cum expoſuerit q̄ſi ſint loci vniles ad ſingularia ꝓblemata, ⁊ primū oſtēdens q ēt per quę vlia oſtēdunt̄, per hęc etiā particularia eo qđ ſunt ſub vlibus ſecūdo exponens locos, vt ſimile ꝓbabile habētibus in vlibus ⁊ particularibus dicti. Et oſtendens q ſimiliter ab eiſdem ad ambo eſt arguere nunc dicit locū ex ſuppoſitione, quos etiam ipſos oſtēdit cōuenientes vt vlibus, ſic etiam ſingularibus. Nam vtendum (inquit) loco ex ſuppoſitione eſt in ꝓblematibus particularibus. Quiſ autē eſt locus ex ſuppoſitione, indicauit addendo ſimilr̄ dignuꝫ exiſtimant ſi vni ⁊ oībus ineſſe par eſt. Etenim cōſtructiuus ⁊ deſtructiuus iſte locus ex ſuppoſitione eſt. Nam ſi fuerit quęſitum, an omnis anima immortalis vle problema ⁊ vtemur loco ex ſuppoſitione dignitatē tanq̄ ponentes q ſi vna oſtenderet̄, ⁊ cūcte ſic ſe haberent. Nam oſtēdentes q anima hominis ſic ſe hꝫ. Oſtēdemus etiā per ſuppoſitionē q omnis, ſi vo deſtruxerimus accipientes q vna non eſt imortalis neqꝫ alia erit, igit̄ oſtendentes animā hominis vel aliā quādaꝫ non eſſe imortalē, oſtēdemus vle q nulla. Si aūt fuerit quęſitū anima imortalis, vt anima hominis particulare erit problema. Similiter aūt vtentes loco ex ſuppoſitione ⁊ accipientes hoc q ſi aliqua imortalis, ⁊ oīs aīa imortalis. Nam oſtēdentes aliquā imortalē, ⁊ per hoc, ⁊ oēm imortalē eſſe accipientes, oſtēdemus ēt animā hoīs imortaleꝫ eſſe, cuius erat in problemate oppoſitū. Rurſus q non eſt imortalis oſtendētes, ⁊ q nec vna haberemus, ex quo cōcluderemus q neqꝫ aīa hoīs eſt imortalis d̄ qua quęſtio erat.

Quod

Qđ autẽ ſic oſtendentẽ neceſſe ſit vle oſtẽdere ſi ẽt problema particulare fuerit notũ. Non enim poſſe eſt aliter vti oſtẽſione ex ſuppõne. Naꝫ dignitatẽ ſtabilire opꝫ, qđ ſilr ſi vni, ⁊ oĩbus, ſi ergo ineſſe alicui ponitur, dictuꝫ eſt ꝙ ſi erit affirmatiuũ particulare poſitũ ꝙ volumus deſtruere opꝫ tentare vtentes loco ex ſuppoſitione oſtendẽdo alicui non ineſſe, petentes hoc ꝙ ſi demõſtraretur ꝙ alicui nõ ineſt oſtẽſum fore, ⁊ illud nulli per qđ tolleť ⁊ illud alicui ineſſe ꝙ deſtruere volumus. Si autẽ alicui nõ ineſſe fuerit poſitũ, ecõtra eſt oſtẽdere affirmatiuum particulare ⁊ ꝑ ipſuꝫ accipe ex ſuppoſitiõe hoc ⁊ omni. Manifeſtum autẽ eſt qm̃ qui hypotheſi vtitur facit ꝓblema vle, ęquale eſt hunc per ſuppõnẽ vlr oſtendit per particulare quoqꝫ ꝓpoſitum particulare deſtruenduꝫ ſit, qꝛ erat problema particulare.

℄ Cum aũt indefinitũ eſt ꝓblema, vno modo deſtruere cõtingit. Ut ſi dixerit voluptatẽ bonũ eſſe, vel non bonũ, ⁊ nihil aliud quicꝗ determinauerit. Nã ſi aliquã voluptatẽ dixerit bonũ eſſe, oſtendendũ vlr, qm̃ nulla, ſi debeat interimi propoſitũ. Similiter ⁊ ſi aliquaꝫ dixerit voluptatẽ non eſſe bonũ, oſtendendum vlr, qm̃ oĩs. Aliter ṽo nõ cõtingit interimere. Si enim oſtẽderimus quoniã eſt quędaꝫ voluptas bonũ, vel non bonũ, nõdũ interimitur propoſitũ. Manifeſtum igitur, quoniam interimere quidem vno modo dicitur.

℄ Inquit cum igiť indefinitũ ſit problema ⁊ ipſa ſint de ꝓblematibus particularibꝰ. Nã quędã ſimplr ⁊ indefinite dicuntur ⁊ quędã cũ aliqua definitione vel ẽt plurium. Oſtẽdit igiť qũo quidẽ indefinita particularia deſtruere ⁊ cõſtruere poſſe eſt, ⁊ qũo definita, ⁊ boꝛuꝫ qũo aliꝗ minus, ⁊ qũo aliqua magis, ⁊ ꝙ indefinita cõſtrui faciliꝰ eſt ꝗ̃ deſtrui. Merito aũt in dictis de accidẽte ⁊ oſtẽſionibꝰ particulariũ problematum. Vt eniꝫ iam ſępe dictuꝫ eſt in ſolo accidẽte maxime problemata particularia. Sũt autẽ particularia indefinita ꝓblemata ceu aliqua voluptas bonũ, aliud affirmatiuũ, aliud ṽo negatiuũ, vt hoc aliqua voluptas eſt nõ bonũ, nã particulare eſt ⁊ ħ incõtinẽtię voluptas bonũ, ſed ſic definitũ particulare ⁊ non ſimplr dictuꝫ, perinde ac poſſit ẽt ęquale huic voluptas bonũ ꝙ ꝓpter indefinitũ dicť, ⁊ aliqua voluptas, ⁊ rurſus voluptas non eſt bonuꝫ, ſic vtitur eo. Nã ob id ꝙ hi particulares indefiniti, qđ eiſdẽ particularibus indefiniti equiualere poſſunt. Nã pręducẽdo ceu ſi quis dixit voluptatẽ eſſe bonũ, vel non bonũ, eo ꝙ voluptas bonum eſt tanꝗ̃ idẽ accipit hoc aliquã voluptatẽ eſſe bonum, ⁊ idẽ hunc non eſſe bonũ voluptatẽ, hoc aliquã voluptatẽ nõ eſſe bonũ. Nam dicit. Silr aũt ⁊ aliquã voluptateꝫ dixerit nõ eſſe bonũ, ipſe igiť indefinite particulares, ⁊ qa nõ eſt determinatũ vtrũ per vle, vel per ſeipſos ponit, id qđ eſt in parte, definitas aũt dicit particulares cum dicit hanc aliqua voluptas bonũ, ⁊ aliqua non, ⁊ ſpectamuꝫ voluptatẽ ſolã bonũ. Cuꝫ aũt ſint hę dñę in particularibus, primũ quidẽ de indefinita in parte ſermonẽ facit, ⁊ inquit talẽ particularẽ deſtrui quidẽ vno modo, ⁊ ↄſtrui duplr. Nã dicentẽ aliquam voluptatẽ bonũ dũtaxat eſt deſtruere oſtẽdentẽ vle, ꝙ nulla voluptas bonũ. Naꝫ q oſtẽdit aliquam voluptatẽ non eſſe bonũ, non deſtruxit hoc aliquã bonuꝫ eſſe, qꝛ poteſt ⁊ eadẽ vera eſſe oſtenſa illa. Similiter ⁊ dicentẽ quandã voluptateꝫ non eſſe bonũ dũtaxat eſt deſtruere oſtẽdendo ꝙ omnis voluptas bonũ. Nondũ enim qui oſtẽdit aliquã voluptatẽ bonuꝫ ſuſtulit hoc non eſſe aliquã bonũ. Vtrũ cuꝫ ipſe de particulari negatiua dicat, qꝛ per ſolam vlem affirmatiuam deſtruitur, adiecit. Si enim oſtẽderimus quoniã eſt quędã voluptas non bonũ, nondũ interimimꝰ propoſitũ, ⁊ in negatiua particulari hoc dicit. Vnde plura de particulari affirmatiua de qua ꝑueniendo pędixit. Verum nõ amplius apponit ſimile in particulari negatiua oſtẽdẽs ꝙ in affirmatiua particulari non deſtruitur, vt notuꝫ factum, ⁊ hoc per dictum in affirmatiua particulari.

℄ Cõſtruere auteꝫ, dupliciter. Siue enim vlr oſtenderimus, qm̃ oĩs voluptas bonuꝫ, ſiue, qm̃ eſt quędã voluptas bonũ, oſtenſum erit, qđ propoſitũ eſt. Similiter aũt ⁊ ſi oportcat diſſerere, qm̃ eſt quędã voluptas non bonuꝫ, ſi oſtẽderimus, qm̃ nulla bonuꝫ, vel qm̃ quędam non bonum, oſtẽdentes erimus vtroqꝫ modo, ⁊ vlr, ⁊ particulariter qm̃ eſt quędaꝫ voluptas non bonum. Cum aũt determinata fuerit poſitio: dupliciter iterimere erit. Ut ſi ponať alicui quidẽ ineſſe voluptati bonum eſſe, alicui autem non ineſſe, nam ſiue omnis oſtendatur voluptas bonum, ſiue nulla, interemptum erit propoſitum.

℄ Inquit cõſtruere dupliciter eſſe vtriũqꝫ ſic particulariũ. Etenim vle oſtẽdentes omnẽ voluptatẽ bonuꝫ, ⁊ particularẽ aliquã voluptatem bonũ conſtruemus. ſ. particulare affirmatiuũ. Similiter ⁊ particulare negatiuuꝫ conſtrueretur, ſi oſtenderetur ꝙ nulla voluptas bonum. Si enim nulla neqꝫ aliqua, ⁊ ſi aliqua non erit bonum, naꝫ ſit vtroqꝫ modo oſtenſum, qꝛ quędã voluptas nõ eſt bonum. Si aũt determinatum fuerit problema ꝙ poſitiones dixit, ⁊ ſi fuerit determinatio talis in problemate. Si quędã voluptas, bonũ, aliqua aũt non. Videť autẽ mihi hoc, aliqua aũt non, adiecit nõ vt prorſus id qđ dꝫ poni in propõne, ſed vt indicatiuũ non huius vt non ſit particularis per ſe vera ſolũ, ſed ob vleꝫ in qua eſt, neqꝫ indefinitę. Etenim ſi fuerint duę ꝓpoſitiones poſitę, non amplius vna ꝓpoſitio duplr deſtrueretur, ſed duę exiſtẽtes ſub duas, altera affirmatiua ſub vli affirmatiua, ⁊ alia negatiua ſub vniuerſali negatiua, porro duplr inquit, cõtingit ſic diffinitam deſtrui particularem. Etenim cum fuerit oſtenſum ꝙ omnis voluptas bona deſtruetur aliquam eſſe ⁊ aliquã non. Et ſi nulla bonum exiſtẽs oſtenderetur. Non eniꝫ poſſibile eſt nulla exiſtente bona voluptate aliquã oſtẽdere bonã eſſe ⁊ aliquam non. Si aũt ſic ſe habet diffinitio particularis.

℄ Si aũt vnam ſolam voluptatẽ poſuerit bonum eſſe, tripliciter contingit interimere, oſtẽdentes eniꝫ qm̃ oĩs, vel qm̃ nulla, vel quoniã plures ꝗ̃ vna bonum: interimentes erimus, qđ propoſituꝫ eſt. In pluribus ṽo poſitione determinata (vt quoniã prudentia ſola virtutum ſcientia eſt) quadrupliciter eſt interimere. Oſtenſo enim quoniã omnis virtus ſcientia, vel qm̃ nulla, vel qm̃ ⁊ alia quędam, vt in

ſtitia, vel qm̃ eadem prudentia non eſt ſcientia, interemptum erit propoſitum.

Ingt ſi vna ſola voluptas bonũ triplr deſtructio eius erit, nam ⁊ ſi omnis voluptas bonũ exiſtēs oſtēderetur, tolleretur deſtrueretur vna ſola, ⁊ ſi nulla, nam ſi nulla bonũ, non verũ erit, neq vna ſola, ſed ⁊ ſi oſtēderint plures eſſe bonas, ⁊ ſic deſtrueret̃ hoc vnam ſolā bonā eſſe. Si aũt adhuc in pluribus determinatio particularis ꝓblematis fieret, ⁊ hẽet ſic. Si prudentia ſola eligibiliũ eſt ſcientia quatuor modis erit eius ſublatio. Etenim ꝙ oĩs virtus ſcĩa eſt oſtēderet̃, ⁊ ſi ꝙ nulla virtus ſcientia, ⁊ ſi ꝙ plures, vt iuſtitia. Non amplius enim ſola, ⁊ ſi ꝙ prudētia non eſt ſcĩa, profecto aliqua alia exiſtente, naꝫ ⁊ ſi aliquę alię fuerint, hęc aũt non, deſtruit̃ poſitũ. Item ſi poſitũ fuerit has tres ſolas aliquas virtutes ſcĩas eſſe, quinque modis deſtrueret̃ ſm ipſum ſubdeductũ modũ. Etenĩ per hoc oĩs, ⁊ per hoc nulla, ⁊ ꝑ hoc plures, ⁊ ꝑ hoc pauciores, ⁊ ꝑ idē cuius ⁊ hę tres quę fuerunt nominate in ꝓblemate deſtruet̃. De his ēt Theophraſtus in calce libri de affirmatione videtur feciſſe ſermonem.

Utile aũt ⁊ inſpicere in ſingularibus, in quibus ineſſe aliquid, vel non dictum eſt, quēadmodum in vniuerſalibus problematibus.

Vt in ſcḋo libro dignitatē ſtatuit de vlibus problematibus, poſito problemate inſpicere ad ſingularia, vel ad ea quę ſub vlĩ. Et ſi quidē inueniretur ineſſe nulli poſitũ vlr ineſſe plura accipere redacta ſub eodeꝫ vlĩ, ꝙ nulli inſit, vel ſi pluribus videret̃ ineſſe, ponere ꝙ cũctis vel ferre inſtantiā de aliquo nō ſic inquit oportere facere ⁊ in particularibus problematibus. Nam hoc dixit ꝑ hęc ineſſe in quibus aliqd vel nō dictũ eſt. Nam ſi fuerit poſitũ ꝙ aliqua voluptas bonũ opꝫ recipere ad voluptates particulares, vt ſi fuerit poſitum vlē ꝙ oĩs voluptas bonũ. Et ſi nō inueniret̃ in tali reſpiciētia, aliqua voluptas exiſtēs bonũ oſtēſum erit ꝓpoſitũ. Si aũt in pluribus nō ſic ſe hẽe inueniret̃ vlē dignitatis loco nullā eſſe bonuꝫ. Sic aũt deſtruemus ⁊ propoſitũ particulare, quare ⁊ hic cōmune problematibus particularibus.

Amplius in generibus inſpiciendũ, diuidēti ſm ſpecies vſq ad indiuidua, ſicut prius dictũ eſt. Nā ſi omni appareat ineſſe, ſiue nulli multa ꝓferenti, poſtulandũ vlr confiteri, aut ferret inſtantiam in aliquo non ſic.

Erat etiā hoc in vlibus problematibus dictum in ſecũdo libro, qḋ in quibus problematibus generale aliquid aſſumptũ eſt, opꝫ diuiſionē eiuſdē facere in ſpecies, ⁊ rurſus in ea q̃ ſunt ſub ſpecie ⁊ vſq ad indiuidua ꝯſiderare. Si vniciuiq ipſoꝝ ineſt hoc generi problemati poſitum ineſſe, nam ſi fuerit problema, vtrũ eſt oppoſitoꝝ eadeꝫ ſcĩa, vel nō, qꝛ oppoſita multipliciter, dignitatem ſtatuebāt vt vnũquodq ipſoruꝫ diuiſum acciperemus, deinde ꝓpria ſub vnoquoq ipſoꝝ ⁊ cōſiderare ſi in vnoquoq ipſoꝝ eadē eſt ſcĩa, naꝫ vtile eſt hoc ⁊ ad deſtructionē ⁊ ad conſtructionē, vt in vlibus, ſic inquit faciũdũ etiā in ꝓblematibus ſingularibus, qñ aliqḋ gñale in ipſis fuerit, vt ſi fuerit ꝓblema ſi aliquoꝝ oppoſitoꝝ eidē ſcĩa, diuidendũ ſilr oppoſita ⁊ in vnoquoq reſpiciēdũ eſt ipſuꝫ ⁊ ea quę ſub ipſo. Et ſi quidē in pluribus videretur ſic ſe hẽe, ꝯſtruendũ eſt problema velut vlē inexiſtens oĩbus poſitũ alicui ipſoꝝ non ineſſe, ſi autē in pluribus non ſic ſe hẽe inueniret̃ ab his incipiētes rurſus dignitas ſtatuē da eſt ꝙ nulli, ⁊ ſic deſtruendũ eſt affirmatiuũ ꝓblema particulare. Silr ⁊ ſi aliquis diceret virtutē ſcientiā eē diuidēdo virtutes, primũ quidē ad logicas ⁊ morales, deinde rurſus morales diuiſꝫ, ⁊ rōnales per ſe oſtēdentes, in his quę ſemꝑ prius tractātur, ꝙ non ſcire vlē eſt accipere, ꝙ nulla, ⁊ ſi deſtruere aliquā eſſe ſcientiaꝫ. Sed nō multũ differt hic locus ab illo ante hũc, niſi qꝛ hic generis diuiſionē in ſpecies primũ cenſebat ⁊ dignitatē fieri. Deinde ſic ad ſpecies ordine procedētes ad ſingularia ꝓficiſci. At ille ante hunc ⁊ ſi nō genus fuerat acceptũ, cōe tñ aliquid inſpicere cenſebat ad indiuidua ſub ipſo.

Amplius in quibus poſſibile eſt, aut ſpecie, aut numero determinare accidens, inſpiciendum, ſi nullum horũ ineſt. Ut qm̃ tēpus non mouetur, nec eſt motus, annumeranti quot ſunt ſpecies motus. Naꝫ ſi nulla eaꝝ ineſt tēpori, manifeſtũ, qm̃ nō mouet̃, nec eſt motus. Silr aũt ⁊ qm̃ aĩa non eſt numerus: diuidenti, qm̃ oĩs numerus aut impar, aut par. Si. n. anima neq impar, neq par, manifeſtum, qm̃ non eſt numerus. Ad accidens igitur per talia, ⁊ hoc modo argumentandum.

Cuꝫ ſuperius dixerit diuidendũ eſſe ſubiectũ terminũ in problematibus ab accidēte, ſilr in vlibus ⁊ particularibus, ⁊ ſi fuerit gñalis in ſpēs vſq ad indiuidua, nũc dicit de ꝑdicato, ⁊ eo ꝙ dicit̃ accidere, ⁊ idē dixit in vlib'. Etenĩ in particularibus in qbus poſe eſt, opꝫ (inquit) ⁊ hunc diuidere ⁊ diffinire vel ſm ſpēm, vel ſm numerũ, ⁊ videre ſi aliqd eoꝝ ex diuiſione ineſt ſubiecto, nam ſi inexiſtēs aliqd ipſoꝝ ſubiecto inueniret̃, cōſtructuꝫ erit ꝓblema particulare. Si vo nullũ inueniret̃, deſtructuꝫ erit, vt ſi quęreret̃, vtrũ tēpus mouet̃ vel non, qꝛ motus multiplr dicit̃, diuidende ⁊ ſumēde ſunt ſpecies motus, qꝛ igit̃ omnis motus vel ſm locũ eſt, vel ſm quantitatē, vel ſm qualitatē, vnuſquiſq motus ſumēdus eſt ⁊ quęrēdus ſi ſm aliqueꝫ ipſoꝝ poſſibile eſt moueri tēpus. Et ſi videret̃ ꝙ nec ſm locuꝫ moueri pōt, quippe ipſum nō mutet locũ. Nā qũo id qḋ non ſuſtinet poteſt mutare locũ, imo nec ſuſtinēs magnitudinē pōt mutare locũ, nam ſubſtinēs ⁊ deferētis eſt motus ſm quātitatē. Item nec ſm qualitatē, nec ſm aliquā aliaꝫ ſpēm motus deſtrueretur tēpus moueri. Si aũt quęreretur ſi motus eſt tēpus generale fieret problema. Oſtēderet̃ aũt ꝙ non eſt motus, qꝛ nec localis, nec alteratiuus, nec ſm quātitatē, nā ſi aliquis horũ eſſet omne qḋ eſt in tēpore in aliquo motu horũ erat eodeꝫ ⁊ cōtinuo. Similiter ratio etiā in anima, ſi quęreret̃ vtrũ moueatur vel non. Iteꝫ ſi quęreret̃ vtrũ aliqua anima ſit numerus vel nō, qꝛ oĩs numerus vel impar vel par, qḋ ſi anima non impar numerus fuerit, neq par ꝓfecto nec numerus erit. Et eadeꝫ generalior diuiſio ſm ſpēs, ſed ſm indiuidua erit ſi diuidentes rurſus vtrũq horũ in numeros ſub ipſis oſtēderemus, naꝫ ſi par vel duo erit, vel quatuor, vel ſex, vel octo, vel decē, ſi aũt, impar vel tria, vel quinque, vel ſeptē, vel nouem, quoꝝ numeroꝝ eſt dicere animā eſſe indiuiſibilem ⁊ athomũ, neq igitur impar numerus, neq par eſt anima. Quod ſi non horũ aliquis, nec numerus vlr eſt. Videtur tñ ipſe per exempla de vlibus problematibus, ſed non de particularibus adhuc mentionem facere.

Finis tertij libri.

ℂALEXANDRI APHRODISEI in quartum librum Topicorum commentarium. Gulielmo Dorotheo Veneto interprete.

POſt hęc autē de hís, quę ad genus, ⁊ ꝓprium inſpiciēdum. Sunt autez hęc elementa eoꝝ, quę ſunt ad terminos. De hiſ ipſis autem raro cōſiderationes ſiūt diſputantibus.

CVM aſſignauerit per ſcdm ⁊ tertiū librum tractationis de locis argumentorū eos locos quibus poſſumus ab accidēte problemata aggredi cōſtructiue ⁊ deſtructiue, ſiue ſimplr vtrū inſit, vel non inſit accñs ſubiecto quęreretur, ſiue etiā comparatiue ad aliud, q꞉ etiā cōparatiua ꝓblemata reducit ad ea quę ſunt ab accidente, deinceps de alijs generibus problematū facit ſermonē. Sunt autem quędā a gñe, ⁊ quędā a ꝓprio, ⁊ quędā a diffinitione, nā in his generibus oīa dialectica ꝓblemata, nam ꝑꝑ quid eſt aliqd, vt cur mūdus ſphęricus, vel luna deficit, qd̄ eſt ⁊ problema, non tñ dialecticū, nam ſciētialioꝛ magis eſt qd̄ cauſe. Silr autē neqꝫ quęrere qd eſt hoc, vt qd eſt aīa dialectici eſt, naꝫ quęrere ſi hęc ratio eſt diffinitio aīę eſt ꝓblema dialecticū, ſꝫ quid eſt aīa, vel quę natura aquarū quibus vaticina ſunt, nō eſt dialecticū. Neqꝫ eniꝫ interrogationes tales dialecticę, nam interrogatio dialectica eſt interrogatio ꝯdictionis, ſꝫ hoc quid eſt, vel cur eſt neqꝫ contradictio, neqꝫ vlr oratio negatiua eſt. Aſſignat etiā locos ꝓprios ad ꝯſtructiones ⁊ deſtructiones ꝓblematum in his gñibus. Et primo locos ad generica ꝓblemata, q꞉ poſt accidens cōius alijs eſt genus. Nā accidēs cōiſſimū ⁊ ſimpliciſſimū problematū eſt, nā inerit ſoli huic eſſe. Hęc autē genus ⁊ propriū ⁊ diffinitio ſunt quippe in quali ineꝑiſtentia oīa. Non enim ꝑ ſe ſufficiēs eſt ſolum ineſſe ad hoc vel vt genus, vel vt propriū, vel vt diffinitio ineſt, vt erat ſufficiens de ſe in accidente. Sꝫ opꝫ etiā propriū modum ineꝑiſtētię vniuſcuiuſqꝫ ipſoꝝ in cōſtructione oſtēdere. Nā proprietatē quandā quę ſic ineſſe dicitur ad ſubiecta hīt, ſed genus cōius, nam de pluribus genus. Sed diffinitio ⁊ propriū nō de pluribus ⁊ differētibus ſm ſpēm ſunt, ſed quadā proxima vna natura, quare q꞉ cōia ꝓprijs prima, ⁊ cōius genus illorum, merito primo locos ad problemata a genere aſſignat, ſimul aūt ordinat cum problematibus a genere, ⁊ ꝓblema a differētijs, vt dixit etiā in primo, q꞉ dr̄ia eſt in ſubā rei, cuius eſt dr̄ia, vt genus cōem ſubſtantiā indicat ⁊ in plus ſilr eſt cū genere, reducerētur aūt ad generica problemata etiā ea a ſpeciebus ꝓblemata, ſi aliqua erunt, q꞉ etiā ſpecies de pluribus ⁊ in quid eſt p̄dicant̄, vnde dicit. Poſt hęc aūt de his quę ad genus ⁊ propriū inſpiciendū, poſt locos ſcilꝫ ad accidēs (inquit) oportet de his ad genus ⁊ ad ꝓpriū locis ꝯſiderādū eſt. Et cur de his p̄ᵐ, ⁊ poſterius de his q̄ ad diffōnē adiecit ħ. Sūt aūt elemēta hęc eoꝝ q̄ ſunt ad terminos. Nā loci ꝑ quos ad genus ⁊ ꝓpriū argumētamur, vel cōſtruētes vel deſtruētes, ſunt elemēta ⁊ p̄nᵃ argumētationū ad diffinitiones, nā quia opꝫ diffinitionē nō ſolū genus hr̄e in ſeipſa, ſed ēt ꝓpriā eſſe rei, loci ħo geneꝝ ⁊ ꝓprioꝝ cōſtructiui cōferrent ēt ad cōſtructionē diffinitionū, naꝫ ꝗ oſtēdit ꝙ ſm aſſignatū genus in rōne, ⁊ rō ꝓpria rei erit ēt ꝙ diffinitio eſt aſſignata rō, oſtēſuꝫ. Itē loci generuꝫ ⁊ ꝓprioꝝ ſunt loci deſtructiui ⁊ vtiles ad deſtructionē diffinitionū. Nā ꝗ oſtēdit ꝙ nō gñe vt genus aſſignatū eſt in ōrone, ſuſtulit etiā ipſaꝫ diffōnē. Silr ēt ꝗ oſtēdit ꝙ nō eſt ꝓpriū. Porro q̄tenus hi loci cōferūt ad genus ⁊ ꝓprium ⁊ ad diffinitiua ⁊ ꝓblemata, ⁊ ſunt p̄nᵃ cōſtructiōis definitionū et deſtructionis, q꞉ ēt genus ⁊ ꝓpriū ſunt elemēta diffōnū, nā opꝫ ⁊ hęc hr̄e diffinitionē, merito ⁊ hi elementa dicerent̄ locoꝝ ad diffōnes, ⁊ q꞉ elemēta p̄ᵃ hoꝝ ſunt, quoꝝ ſūt elemēta, ſint ēt loci ad hęc primi ad gñā. Sed ipſoꝝ rurſus p̄mi ꝗ ſunt ad gñā, q꞉ ēt genus ꝓprio (vt dixit) cōius eſt. Dicit aūt rarius fieri a dialecticis ſermonē de ꝓblematibus a gñe ꝓprio, ⁊ diffinitione, nā plurima dialecticorū ꝓblematū de aliquo accidēte qōnē hīt, naꝫ quęrunt̄ talia ꝓblematum dialecticoꝝ in pluribus, vt ſi eligibile eſt vxorē ducere, vel ciuilia tractare, vel bonuꝫ diuitię, vel ſanitas. Problemata autē de gñibus, proprijs ⁊ diffinitionibus habēt opus diligentioris methodi ⁊ ſciētalioris q̄ꝫ ſm dialecticum methodum.

ℂSi ergo ponat̄ genus alicuiꝰ exñtiū, primus qdē inſpiciendus ad oīa, q̄ cognata ſunt ei: qd̄ dī: ſi de aliquo non pręđicat̄, quem ad in accidēte. Ut ſi voluptatis/bonū ponat̄ genus: ſi aliq̄ voluptas nō bonū. Nā ſi hoc manifeſtū eſt, qm̄ nō genus bonū voluptatis genus eniꝫ de oībus, q̄ ſunt ſub ipſo ſpēbus, pręđicatur.

ℂPrimꝰ locoꝝ ad genus aſſignatꝰ talis eſt, q꞉ genꝰ de oībus ſilibꝰ ſpē ſilr p̄dicari, inqt oportere, qñ aſſignaret̄ de aliq̄ vt genꝰ reſpiciēdū eſt ad oīa cognata. i. ad ea q̄ ſunt euſdē nāę ⁊ ea q̄ tradunt̄ ſub idē genꝰ vt faciebamus ēt de accñte. Eteniꝫ in ꝓblematibꝰ ex accñte putabat reſpiciēdū eē ad oīa q̄ ſunt eiuſdē nāę, ſed in illo qdē ꝑ ſe ſufficiēs ad ꝯſtitutionē ꝓblematis, ħ ⁊ ſi vni ex his inuenire poſſint vt accñs ſiqdē vlē ꝓblema fuerit ⁊ deſtruere rurſus ſi nulli inſit. Sꝫ in gñe ſi nō oibꝰ ineſt ſilibꝰ ſpē aſſignatū genus nō pōt ħ ipm̄ eſſe genꝰ ēt ſi aliqbus inſit. Vñ aliqs ſic oſtēderet bonum nō eē genus voluptatis, q꞉ nō oī ineſt, nō .n. voluptates incōtinētiū bonū. Sic ēt Plato argumētatꝰ eſt in Philębo, accipiēdo incōtinētē voluptate frui, ſꝫ ēt tēperās voluptate fruit̄. Rurſus fruit̄ voluptate ēt demēs ⁊ refertur opioībꝰ ſtultis ac ſpe vana qbus infert̄ ꝙ ſtultꝰ videret̄ merito. Vñ diſſilitudines has ſic eis exñtes in vnū genꝰ bonū ſi qs colligeret, ſic oſtēderet ēt virtutis nō eē genꝰ ſciā, nā ſciā neceſſarioꝝ, ſempiternoꝝ ⁊ nō ꝯtingētiū alr eē. Sed virtutū aliā ſapiētiā, aliaꝫ ħo prudētiā q̄ dicunt̄ morales virtutes circa ꝯtingētia, ⁊ alr ſe hr̄e ꝯſtitui dicimus. Eſt aūt locus ad ꝯſtructionē vtilis, nā ſic ſi cūctis ſilibꝰ ſpēi ineſt, neceſſe eſt ideꝫ genus eſſe. Preterea oportet vt in qd eſt pręđicatum ipſum.

ℂDeinde ſi non in quid eſt, pręđicatur: ſed vt accidens. Quēadmodum album de niue, vel de anima a ſeipſo motū. Neqꝫ eniꝫ nix quod quidē eſt albū. Quapropter non eſt genus albū niuis. Neqꝫ anima qd̄ quidē motuꝫ, nam accidit ei moueri: quēadmodū ⁊ aīali freqūē

ter ⁊ ambulare, ⁊ ambulans eſſe. Amplius motum non quid eſt (ſed quid faciens vel patiens) ſignificare videtur. Similiter aūt ⁊ albū. Nō enim qd eſt nix, ſed quale quid eſt, indicat, quare neutrū horū in quid eſt ꝑdicatur.

¶ Vt in accidente dixit ꝯſiderandū eſſe ſi id qđ ſm aliquē modū quēdā ineſt vt accñs aſſignauit, nā cū dicat colorē accidere albo, vel albū colorari, nō ſane aſſignabat, nā dixit vt genus ineriſtēs accidere. Sic etiā de genere inqt oportere indagare nō accidēs vt genus aſſignauit, nam pōt aliquid oībus ſimilr ſpēi ineſſe. Verū nō vt genus ſed vt accñs. Eſt aūt ꝓpriū generis, vt igit ⁊ ſpeciei in qd eſt ꝑdicari. Porro ſi aſſignatū nō ſic ꝑdicaret, oſtēderet ꝙ nō eſt, ſic ēt oſtēdet neq; albū genus eſſe niuis, neq; motū, neq; ꝙ aīa ſit ſeipſa mouēs, vt Platoni videtur, nā nec de niue in qd eſt ꝑdicet albū, non enim nix id ꝙ vere eſt albū. Silr aūt neq; ſeipſa motio animę, neq; enim albi diffinitio de niue in qd eſt, neq; ipſa motio de anima, nam ſi nix id eſt ꝙ vere albū, ⁊ albū ꝙ vere color eſt, ⁊ color ꝙ vere eſt qualitas, profecto nix eſt id qđ vere qualitas, nam qñ alterū de altero ꝑdicaretur vt de ſubiecto quęcūq; de ſubiecto dicūtur, hęc ēt de pręd ato dicētur. De ſubiecto aūt quę dicunt de aliquo in qd eſt de ipſo ꝑdicant. Similr aūt ⁊ ſi anima fuerit id qđ vere eſt ſeipſum mouens, ⁊ ipſum ꝙ eſt ſeipſa motio id qđ vere motio, ⁊ motus eſt actus imꝑfectus. Qđ aūt ipſa ſe ipſa motio nō ſit genus animę, oſtēderet ēt ex hoc, ſi motio a ſeipſo eſt animę genus, opꝫ ipſā, ⁊ de alijs quibuſdā vt ſpēbus pręd ari quę ſint diuiſe contra animā, aliquorū igit non nī ſm hoc nunc, ꝙ nō genus oſtēdit, ſed ꝙ nō in qd eſt, nā hic locus alius eſt. Hoc aūt neq; aīa ꝙ quidē motū fecerit dicēs pro hoc ꝙ quidē eſt motus. Amplius motū nō eſt aliqd, qꝛ nō genus eſt motus animę, vel vlr ſubā alicuius, ⁊ ſic oſtēdit. Si genus quid eſt ſignificat, ⁊ motus ⁊ ſeipſa motio non aliqd eſt aīa ſignificat, ſed quid facit vel patitur, nā quatenus moueri dicitur, patitur, quatenus aūt a ſeipſa facit. Itē poteſt hoc ſed quid aliud faciens, vel patiēs de moto dici tanq̄ ēē motu conſiſtat in actione ⁊ paſſione. Item ꝑdicat quidē motus de motis. Si aūt fuerit anima ꝙ vere motus, vel ꝙ vere motio a ſeipſo, nō amplius moueret, nam ſic eſſet motio mota. Primū igit demonſtrauit ꝙ non in qd eſt ab hoc ſubiectū non dici qđ vere hoc ꝙ vt genus de ipſo ꝑdicat. Scđm aūt ab hoc genus in qd eſt pręd atū quid eſt ipſum ſubiectū ipſi ſignificare. At hęc nō ſignt quid eſt ſubiectū, ſed quale vel quid faciens, quidue patiēs. Similiter oſtēderet ꝙ neq; dulce eſt genus mellis, neq; amarū abſynthij, neq; voluptas boni. Etenim ſi inſeparabile eſt ſuaue voluptuoſumq; a bono, ſed non in quid eſt de ipſo pręd atur. Verū differret hic locus ab illo qui eſt ante, quia per illum oſtendebat ſubiectū nō eſſe ꝙ vere eſt pręd atū, ſed in hoc econtra pręd atum non ſignificat quid eſt ſubiectum.

¶ Maxime autē in accidentis definitione eſt inſpiciendū, ſi aptat ad dictum genus. Vt ⁊ ad quę nunc dicta ſunt. Contingit enim quippiam mouere ſeipſum, ⁊ non. Similiter ⁊ albū eſſe ⁊ non. Quare neutrū horū genus, ſed accidens, eo ꝙ accidens dicimus qđ contingit idem ineſſe alicui, ⁊ non.

¶ Inquit maxime oportere reſpicere ad diffinitionē accidētis, ſi alicui aſſignatorū vt generū inſit. Eſt aūt accidētis diffinitio hęc vt poſſit ineſſe ⁊ non ineſſe. Si aūt albo ꝙ vt genus aſſignaretur de niue, vel a ſeipſo motioni q̄ genus aīę ponebat accidētis rō cōueniret hęc ſ. pōt ineſſe ⁊ non ineſſe, ꝓfecto neutrū erit genus ipſorū. Sed aliqs q̄reret quō vel niui albū vel animę ſeipſo motū, poteſt ineſſe ⁊ nō ineſſe ſm ponentes animā eſſe ſemꝑ motā. Niſi ꝙ his hęc non dicit quę poſſint ineſſe ⁊ non ineſſe, ſed vlr ⁊ ſimplr oī ſubſtantię ineſt. Nam ſi talibus vt ſpeciebus ⁊ alijs ſubſtantijs hęc indigerent quibus ineſt vt ſpeciebus ineſſe. Si autē ſunt quibus aliqua poſſunt ineē ⁊ non ineſſe cum non ſint illorū genera, neq; horū erit ꝓportionale in illis exiſtentiū. Vt aūt album ineriſtens aliqbus ſubſtātijs pōt ineſſe ⁊ nō ineſſe, ſic etiā ipſa a ſeipſo motio. Nam aīalia cum ſint ſeipſa mota nō ſemper mouent, perinde ac dictū ſit ꝙ nihil horū ꝙ pōt aliqbus ineſſe, ⁊ nō eſt genus aliquorū qbus ineſt, ⁊ ſi qbuſdā ipſorū ſic ineſt, vt ſit inſeparabile ab ipſis, nā color genus nō alicuius horū qbus ineſt, ſed quorū eſt in ſubā. Vel nō opꝫ dictū intelligere, vt in his exēplis dicti. Sꝫ qꝛ poteſt aliqñ ⁊ tale, ⁊ ſic ineriſtēs alicui vt genus aſſignari tale ⁊ a diffinitione accidētis ꝙ non eſt genus opꝫ redarguere. Etenim nūc dicta ꝙ nō ſunt illorū genera qbus contingūt ineſſe hęc ⁊ nō a diffinitione accidēns oſtenderētur, nam neq; aīalis ipſū ſeipſo motū eſt genus. Atqui exiſtente ſeipſo moto, qđ eſt, qñ non ineſt eidē idem mouere, nec album illius cui pōt idem ⁊ ineſſe ⁊ non. Sic neq; ſentire eſt hoīs genus, nam poſſibile eſt ipſum ⁊ ſentire ⁊ nō, non enim idem ſenſitiuum, ⁊ ſenſibile.

¶ Amplius ſi nō in eadē diuiſione eſt genus ⁊ ſpēs, ſed hęc quidē ſubſtātia, illud aūt, quale. Aut hęc quidē ad aliqd, illud aūt, quale. vt nix qdē ⁊ cignus ſuba. albū vo non ſuba, ſed quale. Quare non eſt genus albū niuis, neq; cigni. Rurſū diſciplina quidē ad aliquid, bonū aūt, ⁊ pulchrū quale. quare nō eſt genus pulchrū vel bonū diſciplinę, genera enim eorū, q̄ ſunt ad aliqd, ⁊ ipſa ad aliquid opꝫ eſſe. vt in duplici. Etenim multiplex ē genus duplicis, ⁊ ipm eorū, q̄ ſunt ad aliqd eſt. Vt autē generatim dicat, in eadē diuiſione opꝫ genus eſſe ſpēi. Nā ſi ſpēs ſuba ⁊ genus, ⁊ ſi q̄le qppiā ſpēs eſt, ⁊ genus quale quippiā, vt ſi album quale quippiā, ⁊ color. Silr aūt ⁊ in alijs.

¶ Oportet in eodē ꝑdicamēto, ⁊ eodē genere, ⁊ eadē diuiſione eſſe genus ⁊ ſpēs, nā eiuſdē nāę opꝫ ambo eſſe. Porro ſi aſſignatū genus alicuius ſub alio pręd amēto fuerit, ⁊ ſub alio ſpecies, de quo aſſignaret vt genus, nō erit aſſignatū genus, nā ſi aliud fuerit ſuba, vt piſcis ⁊ canis, ⁊ alterū quale vt albū, non poſſibile eſt albū eſſe genus niuis vel cani, ꝓpter hęc aūt neq; motus aīę erit genus ſiqdē aīa ſuba, ⁊ motus non ſuba, ſed vel aliqua paſſio, ⁊ qualitas, vel ad aliqd, vel quantū. Sed neq; ſciētię bonū eſſet genus vel honeſtū, ſi quidē honeſtū eſt quale, ⁊ ſcīa de numero eorū q̄ ſunt ad aliqd. Sed aliqs quęreret quō ſcientia erit genus geometrię, muſicę ⁊ aliarū ſcientiarum, ſiquidē ſcientia eſt ad aliquid, ⁊ ille qualitates. Vel nihil prohibet ſcientiā etiā eſſe qualitatē cū ſit habi

tus ⁊ ad aliquid, ⁊ cū ſit ipſa per ſe qualitas, ⁊ genus p̄dictarum. Similr̄ etiam virtus tēperantię, ⁊ fortitudinis genus nō quatenus ad aliqd, ſꝫ quatenus q̄litas. Et forſitā in eo ꝙ eſt ad aliquid hoc cōtingit ſolū eo ꝙ ſignificat aliquā habitudinē ad aliqd, ſed quoꝝ habitudo ad aliqd eſt, non amplius illa ad aliqd, nā quatenus accidit, vt aliqd ſub duo genera cadat, ſic eſt ad aliqd, nā in his ad aliqd ſunt ſm̄ habitudinē, ⁊ ſub quodam alio. ſub quo ſunt illa ſine habitudine accepta ſm̄ ipſoꝝ naturā, nam cū ſit aliqd̄ primū, deinde hꝫ habitudinem ad aliud, ideo ⁊ ſub illo genere erit. Nihil porro ꝓhibet ⁊ bonū ſub qualitate eſſe, vel bonū eſſe genus ſcientię, quatenus etiā ipſa ſciētia eſt qualitas, vt enī ſcientia ad aliquid exiſtēs genus eſt eoꝝ quę ſub ipſa .ſ. geometrię, muſices, ⁊ aliarū quę nō ſunt ad aliqd, eo ꝙ genus ipſarū nō eſt ad aliqd ſic rurſus nil ꝓhibet ad aliqd genus eſſe ſciētię, vel bonū, vel honeſtum cū ſint qualia, vnde ſciētia nō quatenus ad aliqd eſt genus ipſarū, ſed quatenus eſt qualitas. Nō enim ſciētia ſolum eſt ad aliquid, ideo opꝫ in aliis generibus obſeruare hoc, nō enī poſſibile eſt ſm̄ p̄dicamenta idē eſſe ſub pluribus. Oſtēderes autē incipiendo a loco hoc, ꝙ neqꝫ ſymitas narium eſt cauitas ſiqdem naſus ſit ſub̄a, ⁊ ſymitas nō ſubſtantia, ſꝫ qualitas. Nā paſſio aliqua ſymitas eſt, ideo magis conſentaneū eſt ipſā cauitatē dicere in naſo, oſtēderet̄ aūt ꝙ neqꝫ ſtrepitus vel vox eſt aer ꝑcuſſus, ſiqdem aer ſit ſub̄a, ⁊ ſtrepitus nō ſubſtātia, nā eſt aliqua paſſio ⁊ qualitas, ſed conſentaneū magis eſt dicere ipſā eē plagā in aere. Eſt autē locus ad deſtructionē ſolum vtilis, nam ſi non eſſet pręḋicatum ſub eadem diuiſione ⁊ ſubiectū, non eēt genus p̄dicati, nō tn̄ ſi ambo eēnt ex eodē gn̄e, iam neceſſe eſt alterū alterius genus eſſe.

¶ Rurſum ſi neceſſe fuerit, vel ſi contingerit genus participare, qd̓ poſitum eſt in genere, terminus autē eius, qd̓ eſt participare, eſt ſuſcipere participati rationē. Manifeſtū igit̄, quoniā ſpecies quidem participant genera. Genera autē ſpecies non. nā ſpecies ſuſcipit generis rationē, genus autem ſpeciei nō. Cōſiderandum igitur ſi participat, vel ſi contingit aſſignatum genus participare ſpeciem. vt ſi quis entis, vel vnius genus quippiam aſſignauerit. Accidet enī genus participare ſpeciem. Nam de omnibus, quę ſunt, ens ⁊ vnū pręḋicantur, quare ⁊ ratio eorum.

¶ Quid eſt participare ipſe indicauit, nā ſuſcipere participati rōnem eſt ipſo participare. Poſitū autē in genere eſt ſpēs, de qua aſſignatū vt genus aſſignat̄, qa igit̄ ponuntur ſpēs ſuſcipere rōnem generū, ſed genera nō amplius ſuſcipere rōnem ſpērum, ideo dicunt̄ ſpēs participare gn̄ibus, ⁊ minime genera participarent ſpēb᷑. His igitur ſic ſe hn̄tibus ſi hoc poſito vt in gn̄e aliquo p̄dicatum, vt genus ipſius rōnem ⁊ diffōnē, vel ſuſciperet, vel pōt ſuſcipere, nō eſſet genus aſſumptū, ceu ſi diceret aliqs entis genus qd̓ quid erat eſſe, vel vnius. Nam aſſignatum de aliquo hoꝝ vt genus, prorſus recipit rōnem entis ⁊ rōnem vnius, nam omne ꝙ eſt in exiſtētia ens ⁊ ens ⁊ vnū eſt, ſic oſtēdes ꝙ nō bene hoc aliqd genus entis Stoici ponunt, nā ſi quid, patet ꝙ etiam ens, ſi autē ens reciperet entis rōnem, ſed illi ſtatuētes ipſiſmet ens de corporibus ſolis dici, effugerēt dubitatum. Nam ob hoc aliqd gn̄alius de ipſo inquiunt eſſe p̄dicatum, non de corporibus ſolū, ſed etiā de incorporeis, ſed qa generaliſſimū eſt quid, aut etiā ſub ipſo vnum, ſed pōt etiam vnū de aliquo eodē p̄dicare, quare non ipm̄ aliqd non erit genus vnius ſuſcipiēs eius rōnem. Sic etiā oſtēdes, neqꝫ multitudinē eſſe genus numeri. Etenī multitudo numerus ⁊ cōpetit eidē ra[..]o numeri, ſi autē hoc nō bene diffinietes ferunt numerū multitudinē vnitatum eē, etenī ipſa multitudo ſunt ipſe plures vnitates, ſꝫ entis ⁊ vnius dixit rōnes ⁊ diffinitiones eſſe, ſiue cōīs, ſiue ꝓbabilius, vel quia ſic ei placet, vt eoꝝ quę dicunt̄ multipliciter, ceu dicūtur quę habent attributionē ab vno ad vnū diffinitiones eē. Talia autē ſunt ens, vel qa ſm̄ aſſignantes quid eſſe genus horum, ſm̄ illos forte, hęc ēt ſunt genera.

¶ Amplius ſi de aliquo aſſignata ſpecies vera eſt, genus autem non. Ut ſi ens/aut ſcibile opinabilis genus ponatur. nam de non ente opinabile pręḋicabitur. Multa enī nō entia opinabilia ſunt, ſed ꝙ ens, vel ſcibile non pręḋicetur de non ente, manifeſtū. Quare nō eſt genus ens, neqꝫ ſcibile opinabilis. De qbus enī ſpēs p̄dicatur, ⁊ genus opꝫ p̄dicari.

¶ Quia genus ꝓprię ſpeciei ō ſubto p̄dicatur, neceſſe eſt ipſum etiam de his p̄dicari, de qbus ſpēs ſub ipſo pręḋicatur, nā ſpēs eſt aliquo mō pars ipſius generis, ſꝫ partes partiū ⁊ vniuerſalr̄ vniuerſoꝝ ſunt partes. Quādo igitur aliqd fuerit, vt genus de aliquo aſſignatum, oportet cōſiderare, ⁊ ſi de quibus ſpēs ſubiecta p̄dicatur etiā genus aſſignatū de oībus p̄dicatur. Nam ſi nō de omnibus p̄dicaretur nō erit genus eius ſpēi. ſic oſtēdet̄ opinabilis non eſſe genus ens, nec vnū, nec ſcibile, qa opinabile etiā de non ente p̄dicatur, nā opinamur etiā de non ente ꝙ non eſt, vt dixit etiā in libro de interp̄tatione. Nā opinio eſt ipſius ꝙ nō eſt, non tn̄ ens, vel vnū, vel ſcibile verificat̄ de non ente. Oſtēderet̄ p̄terea bonum nec eſſe genus voluptatis, qa voluptas etiā verificatur de voluptate incōtinentium, ſed minime bonum. Item nec ſcientia genus eſſet virtutis, quia virtus etiam de contingentibus aliter ſe habere verificatur, eſt autē locus hic deſtructiuus.

¶ Rurſum ſi nullam ſpecierum cōtingit participare, qd̓ poſitum eſt in genere. Impoſſile enim eſt participare genus, qd̓ nullam ſpecierum participat, niſi aliqua ſm̄ primam ſpecierum diuiſionē ſit. ille enī genus ſolū participant. Si igitur motus genus voluptatis ponatur, cōſiderādū ſi neqꝫ corruptio, neqꝫ alteratio voluptas, neqꝫ vllus cęterorum, (q aſſignari ſolent) motuū. Manifeſtum enim quoniā nullam ſpecierū participabit, quare neqꝫ genus, eo ꝙ neceſſariū eſt, qd̓ genus participat, ⁊ ſpecierum aliquā participare, non erit igitur ſpecies motus voluptas.

¶ Quia genera diuidūtur in primas ſpecies, diuidūtur quoqꝫ ſpēs rurſus quę ſunt ſub genere cum ſint gn̄a aliquoꝝ, nam nihil ꝓhibet ſpēs aliquoꝝ eſſe, rurſus eē alio

rum genera, vt ſe hз aīis, non in gña, ſed in ſpecies.i.in coruuз ⁊ ſimilia diuidiť. Hęc autē rurſus in ipſa indiuidua omnia, patet qȯ etiaз quę ſunt ſub idē genus nō ſm̄ primā diuiſionē, ſed ſub aliqȯ genus ſpērum neceſſariū eſt participare aliqua ſpecie, ⁊ ſuſcipere rōnem ſpērum aſſignatā eorū quę ſunt ſub genere, nam ſpēs pxime generibus ſolū participant gñibus ⁊ hoꝝ ſolum recipiunt rōneз, ſed nō ille nō pxime ſз plm̄ diſtātes, pmū ſpeciei alicuius exiſtētium ſub genere neceſſe eſt ipſa ſuſcipere rōnem, ſi debet genus ipſoꝝ aſſignatuз eſſe, porro ſi aliquid vt genus alicuius aſſignaretur, q̄rendu з ſi hoc de quo genus aſſignatū eſt nec ſm̄ pmaз diuiſionē eſt aſſignati generis, neqз alicuius ſpērum ipſius eſt particeps, nam ſi ſic ſe haberet, impoſſe eſt ipm̄ genus eſſe aſſignatuз, vt ſi qs diceret voluptatem in gñe eſſe motus, q̄a nō ſm̄ pmam diuiſioneз motus eſt voluptas. Naз diuidiť proxime motus in motū ſm̄ locuз, ⁊ in motuз ſm̄ quātitatem, ⁊ in motuз ſm̄ qualitatē, ⁊ in motuз ſm̄ ſubaз, ſed nō in voluptatē, tamē opз voluptateз ſi eſt ſub genere motus aliqua hoꝝ ſpērum motus participare, ⁊ eſſe vel ſub mutatione ad locū, vel ſub quantitate, vel q̄litate, vel ſuba, nam ponanť nūc gñatio ⁊ corruptio motus eſſe. Porro ſi ſub nullo hoꝝ fuerit, neqз ſub motu tanq̄ ſub genere erit, cōmunius autē nūc ſpēs motus dicerentur dicte, non eniз genus motus, ſed eſt de numero eoꝝ quę dicunť multiplr, atqui voluptas, nec latio eſt, nec ſuſcipit talis motus rōnē, neqз auctio, vel diminutio, neqз alteratio, neqз gñatio ⁊ corruptio, neqз igiť motus, nam ꝙ nō ſit corruptio, nec auctio, vel diminutio, perſpicuuз eſt, ſed neqз gnō, vel corruptio. Nō eni ſm̄ ſubaз eſt mutatio, ſed neqз ſic gñatio, vt dicitur repletio, nō eni voluptas eſt ſatietas, ſed fit in ſatietate, porro nō idē eſt fruēs voluptate ⁊ repletuз, nam ſatietas ⁊ repletio eſt corporum, ſed voluptas eſt animi. Itē nec oīs voluptas in repletione, nam in repletiōe aduenūt triſtitię, non omnis autem voluptas eſt triſtātiuз, ſed neqз alteratio eſt voluptas exiſtens ſm̄ paſſionē mutatio, vt videreť forte, nō eniз ſi paſſio, iaз ⁊ mutatio ſm̄ paſſioneз, nō enim ideз, porro albedo cū ſit paſſio, non eſt alteratio, ſed dealbatio, ſed nō ideз albedo ⁊ dealbatio. Silr autez neqз caliditas eſt alteratio, ſed calefactio, naз ipa eſt mutatio, ſic igitur neqз voluptas alteratio in paſſioneз, quippe paſſio non ſit alteratio, ſed voluptas ſm̄ paſſionē, vel ſi aliqua igitur alteratio ſiquideз igitur mutatio in voluptatem exiſtētem, ſed non voluptas mutatio.

Neqз indiuiduoꝝ, neqз eorum quicq̄ quę ſub ſpecie motus ſunt. eteni indiuidua participant ſpeciem ⁊ genus, vt quidam homo ⁊ hominem participat, ⁊ animal.

Cum dixerit voluptatē nō eſſe ſpēm motus, adiecit ꝙ neqз aliqȯ indiuiduoꝝ quę ſunt ſub motu voluptas eſt, nam indiuidua quę ſunt ſub ſpecie motus ſunt in eo, verum dicēdo neqз indiuiduoꝝ, dixit hoc, neqз eorum genquā quę ſub ſpē motus qȯ eſt ideз ſignificās diuerſis nominibus, nā omnia in motu indiuidua ſunt. Similr oſtēderetur ꝙ nec aīę diffinitio genus eſſe, neqз eniз ſub primā diuiſioneз numeri aīa, nam pma numeri diuiſio eſt par ⁊ impar, ſed nō aīa impar vel par eſt, neqз hoꝝ aliq̄ anima participat, neqз eni diffinitionē imparis, neqз paris rōnem recipit, ſed neqз pictum, neqз nūc ſunt quāta, eo qȯ nullum ipſoꝝ eſt quātitas cōtinua, vel diſcreta, in quas eſt pma diuiſio quātitatis, ſic neqз genus dei eſſet animal, ſi deus neqз pedeſtre eſt aīal neqз aquatile.

Amplius ſi de pluribus diciť q̄ genus, qȯ in genere poſitum eſt. Ut opinabile q̄ ens. naз ⁊ ens, ⁊ non ens opinabile, quare nō erit opinabile ſpecies entis. De pluribus enim ſemper genus q̄ ſpecies prędicatur.

Quod genus in plus eſſe dicať q̄ ſpecies eſt notū, porro ſi aſſignareť genus de aliqua ſpecie in minus diceretur eſſe q̄ ſpēs, patet ipoſſe eē ipſuз illius de quo in minꝰ prędicareť, genus eſſe, ſic oſtēdes nō poſſe animal eē genus animati, naз in plus aīatum q̄ aīal, ſiq̄dem aīatum dicitur etiā de plantis quę nō ſunt ſenſitiua, ſed neqз de exiſtente opinabili, ſiq̄dem opinabile etiā de non ente, ſed hic locus videbitur eſſe idē cū paulo antedicto hoc ſcilicet. [Amplius ſi de aliquo ſpēs aſſignata vera eſt, genus autem nō] ⁊ maxime q̄a etiā eodē exēplo in ambobꝰ vſus eſt, non tamē penitus idē, ſed erit aliqua de differētia ipſorum, nam in pmo dicto loco nō eo ꝙ in plus diciť ſpecies q̄ genus tolleret genus, ſed eo nō in q̄bus eſt ſpēs ⁊ genus, pōt autē ⁊ de pluribus dici illud qȯ eſt aſſignatū de aliquo vt genus, nō tamē de oībus p̄dicari de q̄bus ⁊ ſpēs, ſed de q̄buſdam alijs, pinde cōtinuuз quantū de pluribus p̄dicatur q̄ quātitas quę diciť eſſe cōpoſita ex habētibus poſitionē, nā cōtinuum de q̄nque de linea .ſ. ſuperficie, corpore, loco, ⁊ tēpore, ſed quātitas nō habēs aliquoꝝ poſitioneз de tribus tātuз. Naз de numero, tēpore ⁊ orōne, non tamē de q̄bus hoc non ex habētibus poſitionem p̄dicatur, ⁊ de oībus continuū, nam neqз de numero, neqз de orōne p̄dicatur, ideo non pōt eē continuum genus ipſius, nūc autē deſtructioneз facit gñis eo ꝙ diciť ſpēs accepta in plus q̄ ipm̄, vt aīatuз pluſq̄ animal, ideo ⁊ peculiarius erit huic loco magis entis ⁊ opinabilis exēplū, naз in plus opinabile, ſiq̄dē ⁊ de oībꝰ entibus ⁊ nō entibꝰ dicať, ſi aūt nō oīa entia opinabilia illius loci hoc exemplum eſſet peculiare.

Rurſuз ſi de ęqualibus genus ⁊ ſpecies dicitur, vt ſi eoruз, quę omnia cōſequūtur, hoc quideз genus, illud auteз ſpecies ponať, quēadmodum ens, ⁊ vnum. Omne enim ens ⁊ vnum. quare neutrū neutrius genus eſt. De ęqualibus eniз dicūtur. ſimiliter autē ⁊ ſi primum, ⁊ principiuз, primum, ad ſeinuicē ponantur, nam ⁊ principiuз primuз, ⁊ primum principiuз. Quare aut vtraqз quę dicta ſunt, idem ſunt, aut neutruз neutrius genus, Elementum autem eſt ad omnia huiōi de pluribus genus q̄ ſpēm ⁊ differētiaз dici. de paucioribus eniз etiā differētia q̄ genus diciť.

Et deinceps is locus notus eſt, nā ſi de ęqualibus ambo p̄dicarenť .ſ. aſſignatuз genus, ⁊ vt ſpēs aſſumpta, impoſſibile eſt aſſignatuз eē genus, naз opз in plus genus eſſe, vt aſſumptuз per hoc, neqз ens vnius, neqз vnū entis poteſt eſſe genus, nā cū vtrūqз ipſoruз his oībus accidat de ęqualibus p̄dicatur. Similr oſtenderetur ꝙ neqз principiū primi, neqз primū pncipij ē genus, ſi principiū primū, ⁊ primū principiū, ſic neqз aīal de ſenſitiuo, etenī hęc ęqualiter, nō ſoluз autē genus in plus q̄ ſpēs, ſed ēt q̄ differentia (vt inq̄t) merito. Naз diuidiť genus a differentijs, ⁊ ab vnaquaqз differētia aliqua ſpecies circū

ſcribitur,ideo & dixit elemētū eē ꝓncipiū taliſi locorū, vt in plus debeat dici genus ꝙ̄ ſpecies ꝛ differētia.

¶ Uidendū autem ꝛ ſi alicuius eorum,que non differunt ſpecie,non eſt genus qḋ dictū eſt,vel non videatur vtiqꝫ. Conſtruendi aūt, ſi eſt alicuius.idem enim oium eorū,que nō differunt ſpecie,genus eſt. Si igiť vni⁹ monſtretur,manifeſtū,quoniā oium, ꝛ ſi vnius non,manifeſtū,quoniā nullius,vt ſi quis īſecabiles ponens lineas,indiuiſibile genus earꝫ dicat eſſe. Nam linearū habētium diuiſiōeꝫ non eſt genus,qḋ dictum eſt.cum ſint indifferentes ſm ſpeciem. Indifferentes eniꝫ ſibi inuicem ſm ſpēm,recte linee omnes.

¶ Hic locus eſt ꝙ ſi aſſignatū fuerit de aliquo vt genus ſimiliū ſpē ipſi ꝛ indifferēs nō fuerit genus ſm ſpecieꝫ, neqꝫ de quo aſſignatur vt genus,erit genus eius,nā oia indifferētia ſm ſpēm inter ſe ſunt ſub idē genus, vt ſi qs nigrū ethiopi genus dicat,qa indifferētes ſm ſpēꝫ ſunt ethiopes hoies cum galatis,qa etiam cūcti hoies inter ſe,ſed nigrū non ꝑdicatur de galatis,neqꝫ de ethiopib⁹ vt genus ꝑdicaretur,verū opꝫ q̄rere in ſpēbus arbomis dicti ſi eſt,qa in ſpeciebus vt generib⁹ nihil ꝓhibet genus aliqḋ ſumi de aliquo eoꝝ ſub ſpecie,ꝙ nō ſit oium exiſtētium ſimilis ſpēi.Nam volatilia aialia ſunt qdem omnia inter ſe,quatenus volatilia ſimilis ſpēi, genus tū aquile eſt fiſſe ale ꝙ nō eſt oium volatiliū genus,vel ſi genus de aqla aſſignaretur,opꝫ aqle vt aquile q̄rere ſimile ſpecie nō quatenus volatile,nam ſi de volatilibus aſſignaretur in volatilibus opoꝛtere q̄reret,ſi ꝟo qa aqle de aquilis erit q̄rendū.Itē is locus erit ſub primo loco dicto in hoc libro,per quē ſtatuebat reſpiciēdū eē ad omnia cognata aialis,quoꝝ genus aſſignareť,nā ſi alicui ipſoꝝ nō inſit,neqꝫ huius genus erit,nam ſi aliq̄ voluptas non bonū,neqꝫ alicuius voluptatis bonū erit genus,vel ibi qdem ſimplr aſſignato genere vt oibus inexiſtēte,ſtatuebat reſpiciendū eſſe ad ſimilia ſpē, ſi alicui ipſoꝝ non inſit.Hic autē ꝛ ſi determinās quaſdam ſpēs earū ex ipſo ꝛ ſeparās genus illoꝝ diceret bonum eſſe aſſignatū,ſtatueret oſtēdēdo ꝛ alia de qbus nō ꝑdicatur aſſignatū genus ſimile ſpē cum illis de qbus aſſignauit genus,ſic tolliť genus,naꝫ ſic oſtēdereť ꝙ indiuiſile non ſit genus linearū,quippe nō velut aſſignatū genus ipſum indiuiſile de oibus lineis eſt cum ipm nō cunctis cōgruat,ſed qa quorū genus aſſignauit ipꝫ hec ſunt ſimilis ſpēi cuꝫ diuiſis,naꝫ ois linea omni eſt ſilis ſpēi,ꝛ de oibus non pōt indiuiſibile ꝑdicare,eqdem ſic deſtruendum eſt.Cōſtruendū ꝟo ſi oſtēderimus de vno aliqua ſimiliū ſpērum aſſignatū genus,naꝫ ſi de vna neceſſe eſt etiā de oibus,nam ſi de galatho hoie,eo ꝙ eſt ipm genus indifferēs,etiam de oibus hoibus diceť,qa cuncti hoies ſunt indifferentes inter ſe ſpecie.

¶ Conſiderandū autē ꝛ ſi qḋ aliud genus eſt aſſignate ſpeciei,qḋ neqꝫ continet aſſignatū genus,neqꝫ ſub illo eſt,vt ſi quis iuſtitie ſciētiam ponat genus. Eſt eniꝫ virtus genus, ꝛ neutrum generū reliquū cōtinet. quare nō erit ſciētia genus iuſtitie. Uideť eniꝫ quando ſpēs vna ſub duobus generibus eſt,alterum ab altero cōtineri. Habet autē dubitationē in quibuſdaꝫ hoc tale. Naꝫ videtur quibuſdaꝫ prudentia, ꝛ virtus, ꝛ ſciētia eſſe, ꝛ neutrum genus a neutro cōtineri. Non tamē ab oibus concediť prudentiā ſciētiaꝫ eſſe. Si igiť quis admittat qḋ dictuꝫ eſt,veruꝫ eſſe,attamē ſubalterna,vel ſub eodeꝫ ambo fieri, que eiuſdē ſunt genera,neceſſariū videbitur eē,quēadmodum ꝛ in virtute, ꝛ in ſcia accidit, vtraqꝫ enim ſub eodem genere ſunt,nam vtrūqꝫ eorum habitus ꝛ diſpoſitio eſt. Cōſiderandū igiť ſi neutrū eſt in aſſignato genere.ſi eni neqꝫ ſubalterna ſunt genera,neqꝫ ſub eodē ambo,non erit genus,quod aſſignatum eſt.

¶ Quia nō videntur duo gñā poſſe eiuſdeꝫ eſſe ſi non fuerit alterum ipſoꝝ ſub altero,nā ob id aquile auis ꝛ animal genera ſunt,qa auis ſub aiali eſt(inqt)quādo aliqd vt genus alicuius aſſignareť,querēdū eſt ſi aliqd eiuſdem generis aliud eſt genus cōceſſum,ꝛ ſi aſſignatū ipſius genus,neqꝫ cōtineret cōceſſuꝫ ipſius genus,neqꝫ cōtineretur ab eodē,tunc deſtrui ꝛ demōſtrari pōt ꝙ non eſt gen⁹ aſſignatū,vt ſi aliquis diceret ſciētiā eſſe genus iuſtitie,qa ꝯfeſſo virtus eius eſt genus,ꝛ neqꝫ virtus ſub ſcientia eſt.Nō enim ois virtus eſt ſcia,neqꝫ ſcientia ſub virtute.Nam geometria cuꝫ ſit ſciētia,nō eſt virtus,non eēt iuſtitie recte gñs aſſignatum ſcientia.Ad hoc infert inſtātiam,naꝫ videtur prudētia ſciētia ꝛ virtus eē, ꝛ ſub vtroqꝫ genere,que tamē nō ſunt ſubalterna,ad quaꝫ inſtātiam primū dicit,ꝙ non cōceſſuꝫ eſt prudētiā eē ſciētiam,nam ſi eſt circa cōtingētia ꝛ aliter atqꝫ aliter ſe habētia nō erit prudētia ſciētia.Deinde inqt,qḋ ſi etiā concederetur eſſe aliqd in duobus gñibus nō exiſtētib⁹ ſub alternis.Eteniꝫ ſi nō prudētia virtus exiſtens cōceditur ſcientia eē,ſed ſapiētia ſub ambobus eſt.Eteniꝫ virtus ꝛ ſciētia non ſunt ſubalterna.Videť autē hō etiā ſub aiali rationali eſſe genere,ſiqdeꝫ rōnales etiā dei,ꝛ ſub ħ genere pedeſtre aial,ꝛ neutrū eſſe ſub neutro.non eniꝫ dij ſub pedeſtre,qḋ ſi nō ſub aliquo hoꝝ dij, vel ſub pedeſtre,vel ſub volatile,vł ſub aquatile,neqꝫ ſub aiali eēt,ꝛ erit cōueniens exemplum hoc dicto loco paulo ante in quo dicebať.[Rurſuꝫ ſi nullaꝫ ſpērum contingit participare ꝙ poſitū eſt in gñe]vt etiā nos appoſuimus. Porro in his inquit opoꝛtere ſi neqꝫ ſubalterna ſint genera, in quibus eſt cōe ambobus,ſed ambo genera ſub aliqḋ cōmune vnū ſunt,vt etiā virtus ꝛ ſciētia ſe habēt,ſꝫ non ſunt ſubalterna,tamē ſub aliquo genere ſunt ambo.Nā ſub habituꝫ ꝛ diſpōneꝫ quod eſt qualitatis ſpēs,proinde ſi neqꝫ ſubalterna fuerint gña,neqꝫ ambo ſub aliquo cōmuni,īpoſſibile eſt vt hec ambo ſint genera ꝓpoſiti,vñ hoc loco vtendo demōſtrabis,qḋ neqꝫ vnitas eſt quantitas,neqꝫ ſubſtātia,at ꝟo videtur quatenus eſt quātitatis que eſt numerus auctrix quātitas eſt. Siqdem oē auctum eo qḋ eſt ſimile genere augeť,ſꝫ quatenus eſt ens vnum numero capax cōtrarioꝝ,hac rōne eſt ſubā,nā in eadem trinitate medie vnitas ꝛ terminus eſt prime vnitatis ꝛ principiuꝫ ſecūde,ſed qa nec ſubſtātia eſt ſub quantitate,nec quātuꝫ ſub ſubſtātia,neqꝫ ambo ſubſtātia ꝛ quātitas ſub eodē genere non erit vnitas,ꝛ in ambobus generibus.Sic oſtenderet aliqs neqꝫ ſciētiaꝫ eſſe ſub qualitate ꝛ ſub ipſo ad aliquid, vel ſolueretur ħ ro

ꝙ dicitur ſm aliud ⁊ aliud.

¶ Conſiderãdum autem ⁊ genus aſſignati generis, ⁊ ſic ſemper ſuperius genus, ſi oĩa p̄dicantur de ſpecie, ⁊ ſi in eo, quod quid eſt, p̄dicantur. Nam omne ſuperius genus p̄dicari oportet de ſpecie in eo quod quid eſt. ſi ergo alicubi diſſonet, manifeſtuꝫ, quoniã nõ eſt genus, qͦ aſſignatum eſt.

¶ Locus planus eſt, naꝫ qa genus de aliqua ſpecie, ⁊ de his oĩbus quę ſub illa ſpecie ſunt, p̄dicatur genus in qd, nam auis genus p̄dicatur de oĩbus ſpẽbus ⁊ indiuiduis ſub aue ⁊ nõ ſoluꝫ de aue. De poſito in genere ipm genus atq; genera huius rurſus, ⁊ in qd eſt p̄dicantur, qͦ ſi alicubi diſſonaret aliquod p̄dicatoꝝ aſſignati generis, ⁊ nõ amplius de poſito in gñe hoc p̄dicaretur in qd non eſſet dicẽdum ipm aſſignatum eſſe genus ipſius, ſic oſtẽderetur pudoris virtus nõ eẽ genus, naꝫ virtutis genus cum ſit habitus nõ p̄dicatur de pudore qppe pudor non ſit habitus ſed paſſio. Itẽ nec tẽperantię virtus ⁊ genus, qa optimus habitus nõ p̄dicatur de ipſo. Nõ eniꝫ optimus habit' eſt in prauis deſiderijs, ſed de omni virtute optimus habitus, nõ eniꝫ ſoluꝫ habitus virtus, ſꝫ ẽt optimus, qa habitus ⁊ malitia. Itẽ nec niuis albuꝫ quia neq; qualitas qͦ eſt genus albi, neq; dulce mellis, quia nec ſapor, hoc qdeꝫ ſanũ eſt atq; integrũ ꝙ aſſignati generis genera omnino debẽt p̄dicari in quid eſt de eo ꝙ eſt ſub gñe, ſed nõ cõuertitur, nõ eniꝫ ſi qd ſuperiorũ p̄dicatur de aliquo in qd, iaꝫ ⁊ oĩa ſub eodẽ in qd eſt p̄dicabũtur de eodẽ, naꝫ eo ꝙ cõtraria ſub ideꝫ ſunt gñа de cõtrarijs in qd eſt p̄dicabũtur, nõ tñ ambo cõtraria, quorum genus illud, nã ſi ⁊ albi color in qd eſt p̄dicatur, nõ tamen ⁊ nigrũ, atqui etiã de nigro color, nam genus nil minus ⁊ illo, ſimilr etiam de iniuſtitia habitus p̄dicaẽ, ſed minime virtus exiſtẽs ſub habitu ꝙ nõ malitia.

¶ Rurſum ſi genus participat ſpẽm, vel ipm, vel aliquod ſuperioꝝ generum. Nã nullum ſuperioꝝ participat qͦ inferius eſt.

¶ Oſtẽdit per hũc locuꝫ ꝙ ſi fuerit genus aſſignatuꝫ vel aliqd generũ aſſignati vt generis participans poſito vt ſpecie, ⁊ ſuſcipit rõnẽ de ipſo, impoſſibile eſt aſſignatum de ipſo genus eſſe, eo ꝙ nullũ ſuperioꝝ ſuſcipit rõnẽ eorum quę ſub ipſis, naꝫ eniꝫ poſſibile eſt dicere, vt aquila ſit genus animalis, qa nõ ſola aquila participat aĩali, ſꝫ etiam genera ipſius. vꝫ. animal volatile ⁊ auis, ſed iam locũ hunc p̄dixiſſe voluit per quę dixit. Rurſus ſi neceſſe eſt, vel contingit poſito in genere participare genus, ⁊ apponiẽ in hoc id ⁊ ſi ſuperioꝝ excedẽtiũq; aliqd aſſignati vt generis, videẽ autẽ ⁊ extrinſecus is locus inutili, nam oĩa illata cõſequũtur dictuꝫ locum ante hũc vbi dicebat[cõſiderãdũ autẽ ⁊ genus aſſignati generis]nã dicendo per illuꝫ deſtructioneꝫ generis qñ fieret acceptis his aſſignati generis vt gñibus deinceps infert oſtẽdens quomodo poſſibile eſt per ipſa eadem rurſus conſtruere, quod autem aſſignatum eſt genus.

¶ Deſtruenti igitur quẽadmodum dictũ eſt, vtendum. Aſtruenti autẽ ſi conſiteatur qdeꝫ ineſſe ſpẽi, qͦ dictuꝫ eſt genus, ſed qͦ vt genus inſit dubiteẽ, ſufficit oſtendere aliqd ſuperioꝝ generum in eo qͦ quid eſt de ſpẽ p̄dicari. Vno eniꝫ in eo qͦ quid eſt p̄dicato, omnia ⁊ ſuperiora illius, ⁊ inferiora (ſi p̄dicãtur de ſpecie) in eo qͦ quid eſt p̄dicabũtur. Quare ⁊ aſſignatum genus in eo qͦ qd eſt p̄dicabitur. Oẽ autem in eo qͦ quid eſt p̄dicato omnia etiam reliqua (ſi p̄dicantur) in eo quod quid eſt p̄dicabũtur per inductionem ſumendum.

¶ Valde artificioſe oſtẽdit cõſtructionẽ generis ecõtrario factaꝫ deſtructioni p̄dicte ante extremũ poſitum locuꝫ, naꝫ deſtructio erat ſiqd eoꝝ aſſignati vt gñis in qd eſt p̄dicatuꝫ nõ p̄dicaretur, ⁊ de ipſo poſito in ſpecie, nõ eſſet aſſignatuꝫ genus ipſius, ſed ꝯſtructio nũc dicta eſt, ꝙ ſi aſſignatuꝫ genus de aliquo, de eodẽ p̄dicaretur, q̄reretur certe an vt genus in qd eſt p̄dicatur, q̄rendũ ſi aliquid eoꝝ p̄dicari in quid eſt p̄dicatum ſit. i. ſi aliqͦ genus de eodẽ, p̄dicetur in quid eſt de ſubiecto eius, naꝫ ſit aliqͦ p̄dicatuꝫ ipſius inueniret ⁊ aſſignatuꝫ ipſi' vt genus, in qd eſt ⁊ vt genus p̄dicabitur, nam de quo p̄dicato in qd eſt p̄dicatur de aliquo ſubiecto eius in qd eſt, neceſſe etiã eſt vt hoc in qd eſt de illo ſubiecto eius p̄dicari, ſi vnuꝫ aliqͦ vel ſuperioꝝ generuꝫ aſſignati vt generis, vel eorũ quę ſub ipſo ⁊ ſpẽrum eius p̄dicari oſtenderẽ de aliquo in quid eſt, neceſſe etiã eſt vt alia oĩa ad inuicẽ ſic ſe habeant vt ſint genera hęc, ⁊ hęc ſunt ſpẽs, ⁊ in qd eſt de ipſo p̄dicentur, p̄ſertiꝫ ſi fuerint p̄dicata vlr, ⁊ verificata de ipſo q' indicatur, ⁊ ipſe rurſus addẽdo ß de qbus qdẽ p̄dicantur, ⁊ ꝙ hoc ita ſe habeat per inductionẽ inqt oſtẽdenduꝫ eſſe. Nam nullibi diſſonãs inuenietur, ſic oſtẽderetur diſpoſitio eẽ genus virtutis, nam p̄dicatur de ipſa, qͦ xo in quid eſt, patet ex hoc ꝙ qlitas eſt genus diſpõnis, ⁊ in qd eſt de ipſa eſt p̄dicari, etiã de virtute in quid eſt p̄dicatur, naꝫ virtus eſt qualitas ⁊ auis eſt genus aquilę, quia genus aquilę animal in qd eſt de aquila p̄dicatur.

¶ Si auteꝫ ſimplr ineſſe dubitetur aſſignatũ genus, non ſufficit oſtẽdere aliquod ſuperiorum generuꝫ in eo qͦ quid eſt de ſpecie p̄dicari, vt ſi ambulationis genus quiſpiam aſſignauit lationẽ, non ſufficit oſtendere ꝙ motus ſit ambulatio ad oſtendenduꝫ ꝙ latio ſit, eo ꝙ alĳ motus ſunt. Sed oſtendenduꝫ, quoniam nulluꝫ participat ambulatio coruꝫ, quę ſunt ſm eãdem diuiſionem, niſi lationem, nã neceſſe eſt qͦ genus participat, ⁊ ſpecierũ aliquaꝫ participare ſm primã diuiſionẽ. Si. n. ambulatio, neq; augumentationem, neq; diminutioneꝫ, neq; alios motus participat, manifeſtum, quoniam lationeꝫ participabit, quare erit genus latio ambulationis.

¶ Cuꝫ oſtẽderit ſi ineſſe cõcederẽ aſſignatuꝫ vt genus de aliquo, dubitareẽ autẽ ſi in quid eſt de ipſo p̄dicatur, ⁊ quo mõ poſſibile eſt oſtẽdere, ꝙ etiaꝫ in qd eſt de ipſo p̄dicatur, oſtẽdit ſi etiam ipm ambigeretur in eſſe aſſignatum genus, quomõ poterimus ipſuꝫ oſtẽdere in eẽ, ⁊ in qd eſt p̄dicatuꝫ, nam ſi fuerit aliqd p̄dicatum de his quę p̄dicatur de poſito vt genere in qd eſt, inqt q̄rendũ eſſe ſi nõ aliqua alia ſpẽs earum quę ſub genere ſuperio

re in q̄d eſt ꝓpoſiti prędicatū ineſt ꝛ p̄dicatur de ipſo. Si eniꝫ nulla alia ſpērum illius generis eidē ineſſet, aſſignatum vt genus ineſſet eiuſdeꝫ, ꝛ in q̄d eſt de ipſo p̄dicaretur, q̄a oſtēſum eſt ꝙ ſub genere exiſtens neceſſe eſt aliq̄ ſpēꝛuꝫ eius participare niſi fuerit, eoꝝ ex prima diuiſione generis, quare ꝛ ꝓpoſituꝫ ſi oſtēderimus aliq̄ ſpēꝛuꝫ participare quę p̄dicātur in q̄d eſt de ipſo, q̄a eſt ſub cōi genere, ſed nullo alio participat, ſi hoc participaret eodem aſſignato vt genus eſſet etiā eiuſdeꝫ hoc genus, vt quia ambulationis genus aſſignauit lationē, ꝛ eēt q̄ſituꝫ ſi p̄dicatur vlr latio de ambulatione, vnde genus accipientes lationis ꝙ eſt motus ſi inuenerimus etiā motū in quid eſt de ambulatione p̄dicatum, ꝛ in his accipientes alias ſpēs motus cōtradiuiſas lationi, oſtēdemus ꝙ nullum ipſorum ineſt ambulationi, nam neq; alteratio, neq; auctio, neq; diminutio, neq; ḡñatio, neq; corruptio ineſt eidē demōſtrabimus, q̄a latio ineſt eideꝫ ꝛ in quid eſt de ipſa p̄dicatur, ꝛ eſt eius genus, ꝛ ſic ſe haberet rō, ambulatio q̄a eſt motus erit vel auctio, vel diminutio, vel alteratio, vel generatio, vel corruptio, vel latio, ſed non eſt auctio, nec diminutio, nec alteratio, nec ḡñatio, nec corruptio, igiꝰ eſt latio. Nam ſi non latio, nec motꝰ; nam ꝙ eſt in aliquo ḡñe, neceſſe eſt vt aliqua ſpērū eius participet, ſed eſt motus ergo latio. Sed lōge ſimpliciꝰ rurſus audire intelligereq; opꝫ motum genus ꝛ ea quę ſunt ſub ipſo vt ſpēs, oſtēdereꝰ autē ſic iuſtitia eē virtus, quia habitus q̄dem p̄electiuus p̄dicaꝰ de ipſa in q̄d eſt, ſꝫ cum ſit habitus p̄electiuus nō eſt malitia, ſed habitus ſpēs virtus ꝛ malitia, ꝛ ꝙ ter eſt numerus impar ſimiliter oſtēdereꝰ, q̄a cū ſit numerus non eſt par. Item ꝙ aīa ē forma cuꝫ ſit ſubſtantia, ꝛ non eſt materia.

Rurſum de quibus species, quę poſita eſt, vt genus prędicatur, conſiderandū, ſi ꝛ aſſignatum genus in eo quod quid eſt de ipſis eiſdē prędicatur, quemadmoduꝫ, ꝛ species, ſimiliter autem ꝛ ſi omnia, quę ſupra genus ſunt. Nā ſi alicubi diſſonat, manifeſtum, quoniam non eſt genus, qđ aſſignatuꝫ eſt. Si enim eſſet genus, omnia ꝛ ſuperiora illius, ꝛ ipſum in eo qđ quid eſt prędicarētur de ijs, de quibus ꝛ ſpēs in eo qđ q̄d eſt p̄dicaꝰ, deſtruēti igitur vtile, ſi nō p̄diceꝰ genus in eo qđ q̄d eſt de q̄bꝰ ꝛ species prędicatur. Aſtruenti vero, ſi prędicetur in eo qđ quid eſt, vtile. Accidet eniꝫ genus, ꝛ ſpeciem de eodeꝫ in eo qđ q̄d ē prędicari. Quare ꝛ ideꝫ ſub duobus generibꝰ ſit neceſſe igitur ſubalterna genera eſſe. Si igiꝰ oſtendatur qđ volumus genus aſtruere, nō eſſe ſub ſpecie, manifeſtum, quoniaꝫ species ſub hoc erit. Quare oſtenſum erit, quoniam genus hoc. Conſiderandū autē ꝛ rationes generum ſi aptētur ꝛ ad aſſignatam ſpecieꝫ, ꝛ ad participātia ſpecieꝫ. Neceſſe eſt eniꝫ generum rationes prędicari de ſpecie, ꝛ de ijs, quę participant ſpeciem. Si igitur in aliquo diſſonet, dilucidum, quoniam non eſt genus, quod aſſignatum eſt.

Cum oſtēderit ab aſſignatis generibus alicuius vt generis, quomō vel deſtrueretur, vel cōſtrueretur genus eē aſſignatuꝫ de ꝓpoſito, nūc ecōtra ab aſſignato vt ſpecie tradit locos per quos etiā deſtruere ꝛ cōſtruere poterimus aſſignatuꝫ genus de ipſo, naꝫ ſi ſpēs vt poſita in aliquo genere, erit idē genus aliquoꝝ, reſpiciēdū eſt ſi quoruꝫ hęc genus eſt hoꝝ ēt aſſignatuꝫ eius genus. Si enim vel ipſm genus aſſignatuꝫ nō p̄dicatur ꝛ de ipſo genera vel perſpicuo de ſpēbus, vel in q̄d eſt eoruꝫ de ſubiecto ſuo vt ſpē, vel aliq̄d generū eoꝝ huius, patet ꝙ non erit aſſignatuꝫ genus, nā ſi erat genus ꝓpoſiti, planū eſt ꝙ etiaꝫ ipſm ꝛ huius genera oīa in quid eſt p̄dicaretur de ſubiectis ſpecie, vt ꝛ poſitū vt ſpēs, nā oīa generaliora de extremis ꝛ his quę ſub ipſa in q̄d eſt p̄dicantur, igiꝰ ad deſtructionē vtile inuētum eſt hoc vt genus aſſignatū non prędicatum de ſpēbus ſub aſſignata ſpecie in q̄d eſt, vel ipſm, vel geneꝝ huius aliq̄d. Naꝫ ſi ſciētia nō p̄dicaꝰ de ſpēbꝰ ſub virtute nō erit genus virtutis, vt fortitudinis, vel tēperantię, vel alicuius alterius virtutis, ſed ad conſtructionē vtile inuentuꝫ aſſignatū genus in q̄d eſt prędicatū de his quę ſunt ſub ſubiecta ſpecie, ſi eniꝫ ꝛ poſitū vt ſpecies fuerit p̄dicatum de ipſis in q̄d, ꝛ aſſignatuꝫ vt genus huius ſpēi, patet ꝙ ſub duobus ḡñibꝰ erit, quę opus erat ſubalterna eē, nā qñ aliq̄d fuerit ī pluribꝰ ḡñibꝰ, illa oñderenꝰ eē ſpēs ſubalterna ꝛ duo ḡña ipſoꝝ eē, illa aūt oñderenꝰ eſſe ſpēs ſubalterne, ꝛ duo genera ipſoꝝ oportet ſubalterna eſſe, ꝛ nō eſt ſub ſpē aſſignatū eius genus, relinq̄tur hoc illius genus eē. Si autē hoc, eēt aquilę genus aſſignatuꝫ, vt ſi fuerit aſſignatū ipſius auis genꝰ volatile animal, ꝛ ſi eſt q̄reretur, q̄a auis genus eſt corui, ꝛ alioꝝ quę cōtradiuiduntur his ꝛ hoꝝ in q̄d eſt, ꝛ volatile animal p̄dicatur vt auis, pꝫ etiā ꝙ volatile aīal genꝰ eēt aq̄lę. Eſt auteꝫ eius genus auis, oportet igiꝰ hoꝝ .ſ. auis ꝛ animalis generū, q̄a eiuſdē ſunt genera, vt alterum ſit ſub altero, ſed nō eſt aīal volatile ſub aue, nā in plus eſt q̄ ipſa, igitur relinq̄tur vt auis ſit ſub animali volatili tāq̄ ſub genere, igiꝰ locus deſtructiuus in dictis locis videbitur eſſe ideꝫ cū dicto p̄terito olim primo per quem ſtatuebat reſpiciendū eſſe ne ad omnia cognata velut alicui ſpēi poſitę alicuius generis, ſi de aliquo ipſoꝝ aſſignatuꝫ genus nō p̄dicatur verū additus hinc locus conſtructiuus aliū ipſm fecit, vnde cū oſtēdat ꝓpoſitū ab ipſo prędicari in q̄d eſt, vel nō p̄dicari, q̄a genera ſpērum nō ſolum in q̄d eſt p̄dicantur, ſed etiaꝫ vniuoce, inq̄t, ſumēdas eſſe rōnes aſſignati vt ſpēs, ꝛ aſſignati vt genus, ꝛ ſi non viderenꝰ de aſſignato vt ſpēs ambe rōnes p̄dicata de ſpēbus, illa .ſ. ſpēi ꝛ illa generis aſſignati. Itē eędeꝫ generum aſſignati vt generis opinatur cōcludere ꝛ oſtendere ꝓpoſitum genus cū ſit, ſi vero alicubi contra accideret deſtruetur. Nā ſi vt auis ratio p̄dicaretur de aquila, ſic etiā illa aīalis volatilis, ꝛ illa animalis, quod eſt genus animalis volatilis, erit oſtēſum animal volatile genus eſſe auis, ſi autē ratio animalis volatilis non ꝯgrueret aq̄lę, vel illa aīalis, neq; animal volatile genus eſſet auis, ſic etiaꝫ oſtendereꝰ numerus non eſſe genus animę, q̄a nulli animę ratio numeri cōgruit, quippe nulla anima ſit multitudo ex vnitatibus cōpoſita, atqui ratio animę quęcūq; fuerit vnicuiq; animę ꝯpetit, ſic etiā oſtēderetur ꝙ motus ſit genus alterationis, q̄a ratio eiꝰ cōgruit omnibus exiſtētibus ſub alteratione, eteni de ipſo dealbari, ꝛ de ipſo denigrari rō motus p̄dicatur, ſimiliter autem ꝛ in alijs alterationibus.

Rurſum ſi differentiam, vt genus aſſigna-

nit, vt ſi imortale genus dei. Differentia eniꝫ eſt animalis imortale, quoniaꝫ animaliū, alia mortalia, alia imortalia. Manifeſtum igitur quoniam peccant. nullius eniꝫ differentia eſt genus. Qꝫ autem hoc veruꝫ, manifeſtū. Nulla enim differentia ſignificat quid eſt, ſed magis quale quid, vt greſſibile, ꝛ bipes.

℄ Accipiendo differētiam ſpecificam alicuius vt genus peccat, naꝫ genus in qd eſt p̄dicatur, ſed differētia quale eſt ſubiectuꝫ, ſed nō quid eſt ſignificat, ſic peccat q tradit genus dei imortale, naꝫ differētia eſt aīalis diuiſiua ipꝫ imortale qd eſt differētia ſpecifica ipſius dei, naꝫ viuentiuꝫ alia ſunt mortalia, alia xo imortalia, ſed cū oſidat, q differētia ſic ſe hꝫ, vt ꝯſequens hoc accipit, qa hoc eſt differētia nō genus, nulla eniꝫ differētia eſt (vt dixit) genus, qd autē ſic ſe hꝫ, demōſtrauit per hoc.⸤Nulla enim differētia ſignificat qd eſt⸥ ſed magis quale, veruꝫ adiecit illud quale, qa differētia nō eſt ſimplr quale, naꝫ differentia eſt in ſuba circa ſubſtātiā quale determinat, nō tamē quale eſt, ſed ſuba. Diceret autē differētiam quale ſignificare illam ſine ſubiecto ꝛ materia acceptā, ꝓpter hęc neqꝫ hominis mortale erit genus, ꝑ hęc autem neqꝫ impar erit ipſius trinitatis, nā eſt numeri differētia.

℄ Et ſi differentiaꝫ in genere poſuit, vt ſpēm, vt imparem quideꝫ numeruꝫ. Differētia eni numeri, ꝛ non ſpecies eſt, neqꝫ videtur participare differētia genus. Omne enim qd participat genus, aut eſt ſpecies, aut indiuiduuꝫ. Differentia auteꝫ neqꝫ ſpēs, neqꝫ indiuiduū eſt. Manifeſtum igitur, quoniaꝫ non participat genus differentia, q̄re neqꝫ ipar ſpēs, ſed differētia erit, qm̄ non participat genus.

℄ Inqt ſimilr peccat ꝛ qui differētiam vt ſpēm in gn̄e ponit cuius eſt diuiſiua differētia, vt qui dicit numeruꝫ imparem eē, nō eniꝫ ſpēs numeri impar per ſe, ſed differētia, nam ſpēs nō impar per ſe, ſed impar cuꝫ numero cōpoſitū. Sꝫ differētia nō participat gn̄e .i. nō ſuſcipit gn̄is rōnem, quippe illud qd ſuſcipit rationem alicuius ſit vel ſpēs eius vel indiuiduū, ſed differētia eſt neutrū horuꝫ, ſic neqꝫ animal de imortali p̄dicabit̄ vt genus, neqꝫ de pari numerus, neqꝫ auctio de incremēto ſm longitudinem. Nam differētia auctionis ſm lōgitudinē eſt incrementū, ꝛ cauſa huius eſt nō genus p̄dicari de differētia in ſuba, qa genus eſt qddaꝫ aggregatuꝫ, ꝛ differētia ſine genere accepta nō eſt aggregatum ex vtriſqꝫ, ſi ergo nō participat differētia genere .i. ſi nō ſuſcipit rōnē eiꝰ, neqꝫ ſpecies eius eēt. Illud xo, quare neqꝫ impar ſpēs, erit ſꝫ differētia, quia participat genere videtur ecōuerſo dici. non eniꝫ qa non participat, ob id differētia, ſed qa differentia, ob id nec participat genere, nā monuꝰ hoc differētiam eſſe ipm, q̄ꝫ nō participare numero. Itē ipſe vt cōceſſum differētiam ipm eſſe adiecit.⸤Neqꝫ videtur participare differentia genus.⸥

℄ Amplius ſi genus in ſpecie poſuit, vt contiguitateꝫ idipſum qd eſt continuitateꝫ, aut miſturam idipſum qd eſt temperamentum, aut (vt Plato definiuit) lationem ſm locuꝫ mutationem. Nō enim neceſſariuꝫ contiguitatē continuitatem eē, ſꝫ ecōuerſo continuitatem contiguitatem. Nō enim omne contiguū cōtinuatur, ſed qd continuatur cōtiguū eſt. Similiter autē ꝛ in alijs. Naꝫ neqꝫ miſtura ois temperamētum. Siccoruꝫ enim miſtura nō eſt temperamētum, neqꝫ ſm locum mutatio omnis latio. Ambulatio eni nō videtur latio eſſe. Pene eniꝫ in his, quę inuolūtarię locuꝫ ex loco permutant, dicitur latio, quēadmodū inanimatis accidit. Manifeſtum autem, quoniam ꝛ de pluribus ſpēbus dicitur genus in aſſignatis, cum oporteat econtrario fieri.

℄ Perſpicuuꝫ peccatū eſt eius qui ſubordinat genus ſpēi ꝛ facit ipſam vt genus p̄dicatuꝫ de genere, naꝫ id qd eſt minus dictuꝫ aſſignat eius q eſt in plus, ſic peccat q genus cōtactus cōtiguitatiſqꝫ aſſignat cōtinuitatē, nam cōtinuitas eſt ſpēs cōtiguitatis, nō eniꝫ omne cōtiguum eſt cōtinuuꝫ, naꝫ cōtigua ſūt etiā attigua ſolū, quę tamē nō cōtinuantur, ſed ecōuerſo tamē eſſe cōtinuatū cōtiguuꝫ ſit, quare in plus eſt cōtiguū fieri q̄ꝫ cōtinuum. Itē q mixtionis tēperamentū genus dicit ſupponit genus ſpēi, nā in plus eſt mixtio q̄ꝫ tēperamētuꝫ. Naꝫ ſi aliqd tēperatū eſt etiā mixtuꝫ eſt, nō tamē omne mixtū tēperatū eſt, nā ſiccoꝝ mixtio non eſt tēperamentū. Itē qui dicit motus ad locū genus eſſe lationē ponit genus in ſpē. Facit aūt hoc etiā Plato, nam diffiniēs motum ſm locū lationeꝫ ipm inqt eſſe, ſed latio eſt inanimatoꝝ ꝛ eoꝝ quę mutāt locum ex loco inuolūtarię. Dixit autē illud⸤ inuoluntarię⸥ pro hoc nō libēter ſpōteqꝫ mouentur, nō tamē ꝛ inuoluntarię, ſi ergo aliqua ſunt nō ſponte ſm locū mutata. Sunt autē q̄dam etiā hoc efficiētia ſpōte ſm locū mutata, vt quę ambulāt, ꝑfecto erit in plus motus ſm locuꝫ, ſed nō ois motus ſm locuꝫ latio. Accidit igit̄ ꝛ facientibus nobis hoc, vt dicamus id qd eſt minus dictū de ipſo genere in plus dicto, q nō eſt cōſemaneū. Itē is locꝰ differret ab illo, qa ſpecies eius cuiꝰ ſpēs eſt genus aſſignatum oſtēdit q plus eſt ipſo dici in minus. Fecit aūt mentionem de Platone vt faceret locuꝫ ꝓbabiliorē ꝛ vtilitatem eius oſtēderet, quādoqdeꝫ quidā clari viri ſm hūc corrigi queant, ſed etiā latuit ſeipm duꝫ correxit, naꝫ in quinto de phyſico auditu dicēdo motum ſm locum eē, ſine nomine appellat ipſum lationem.

℄ Rurſum ſi differentiam in ſpecie poſuit, vt immortale idipſum quod eſt deum.

℄ Vt is qui ponit genus in ſpecie peccat, nā q in plus eſt ſub eo qd in minus ſupponit ſic peccat, ꝛ qui aſſignat genus differētię ſpēm, vel ęqualr de ipſa ſpēm facit p̄dicatum quę eſt ab ea ſpecificata. Naꝫ ꝛ ſm hoc etiam corrigit peccatū, nā oſtēſuꝫ eſt q neqꝫ vlr de differētia aliqd vt genus p̄dicatur de his quoꝝ eſt differētia, ſiqdem dē ſubiectū generi, vel eſt ſpēs, vel indiuiduum quoꝝ neutrum eſt differētia generis diuiſi ab ipſa, vnde multo abſurdius eſt vt ſpēs de ipſa p̄dicatur ſpecificata ab eadē. nam qui hoc facit peccat, quatenus id qd dicitur in plus ſubordinat dicto in minus, nam in plus eſt differētia q̄ꝫ ſpēs, ꝛ ſi acciperetur differētia vt vtriuſqꝫ aggregatū. Sic peccat qui dicit ac facit p̄dicatuꝫ de imortali ipm deuꝫ, nam imortale eſt differētia, ſpēs autē deus eſt, ꝛ in plus immortale ſiqdem non eſſe imortale deus. Itē peccat q pręcdicatum facit hoiem de rationali.

℄ Accidit

Accidit eniꝫ de ęqualibus, aut pluribus q̃ ſpeciem dici. differentia enim ſemper de ęq̃libus, aut de pluribus q̃ ſpecies dicitur.

In plus ſpẽs dici accidit, quod q̃deꝫ dixit nõ q̃a genus ęqualiter aliquãdo dicit̃ de ſpẽ, ſed q̃a oẽ p̃dicatũ de aliquo vere vel ęq̃liter eſt ipſi vel in plus. Si ergo ꝛ ſpecies de differẽtia p̃dicatũ aliq̃s diceret, vel in plus, vel ęqualiter, ſpẽm de dñ̃a ſic p̃dicatũ faceret, ſed nõ ſic ſe habꝫ. Nam differẽtia vel ęq̃lis eſt ſpẽi de qua p̃dicat̃, qñ ꝓprie ꝛ ꝓxime differẽtia ſpecificãs ſpẽm ſumeret̃, ſic pedeſtre cuꝫ ſit differẽtia ſpecificans pedeſtris aĩalis, nam ſpẽs hęc animalis ęq̃lis eſt ipſi, vel igit̃ ęqualr̃ vt volatile, vel in plus, vt bipes vel rõnale de hoĩe. Naꝫ ſi fuerit ęq̃liter hoĩ ſcientię capax ſi differẽtia ꝛ h. Iteꝫ ſi ſpẽs de differentia p̃dicat̃, ꝛ de ſpẽ genus, ꝛ de dñ̃a genus in q̃d eſt p̃dicaretur, ſed oſtẽſum eſt hoc eẽ impoſſe, quia differentia non participat genere. Videt̃ aũt nũc differẽtiaꝫ accipere vt aggregatum ex vtriſq̃.

Inſuper ſi genus in differentia, vt colorem quod quidem eſt congregatiuum, aut numerum, quod quidem impar.

Plane peccat qui facit differentiã p̃dicatum de genere, nam in minus eſt differẽtia q̃ genus. Itẽ neq̃ genus de differẽtia principio in q̃d eſt p̃dicatur, q̃uis ſub ipſo ſit, ſi aũt hoc multo in minus eſt dñ̃a q̃ genus, cõuertit autẽ vtroſq̃ locos aſſignatos hic in quo dñ̃a de ſpẽ vt genus aſſignabat̃, nã hic dñ̃aꝫ in ſpẽ ponit conuertitur cum illo, etiã illuꝫ cõuertit in quo aliquis faciebat gen⁹ de aliqua dñ̃a vt ſpeciẽ p̃dicatũ, nã qui genus in dñ̃tiã ponit de quo nũc dicit cõuerſus eſt cũ illo, ſic peccat qui prędicatũ facit de colore cõgregatiuũ viſus, nã color eſt genus, ꝛ cõgregatiuũ eſt dñ̃a coloris, nã colorꝫ alij ſunt cõgregatiui vt nigri, alij vero diſgregatiui, vt albi, ſimilr̃ peccat is qui p̃dicatum facit impar de numero, nã dñ̃a numeri qui eſt genus, dicitur eſſe impar.

Et ſi genus vt differẽtiam dixit. Poſſibile eſt eni aliquẽ ꝛ talẽ ſuſcipere poſitionem. vt temperantię, miſturam, differentiam, aut lationis, ſm̃ locum mutationem. Inſpiciẽduꝫ auteꝫ oĩa, quę ſunt hmõi per eadem. Cõicant eniꝫ loci, de pluribus eni genus q̃ dñ̃aꝫ opꝫ dici, ꝛ non participare differentiam. Sic aũt aſſignato, neutruꝫ eoꝝ quę dicta ſunt, poſſibile eſt accidere. nam ꝛ de paucioribus dicet̃, ꝛ participabit genus differentiam.

Perſpicuuꝫ etiã eſt hoc peccatũ, ſi q̃s genus de aliquo differẽtiam eius diceret, ſic peccaret q̃ diceret temperamẽtũ miſtionẽ differẽtiã eſſe. Nam tẽperamentũ eſt ſpecies, ꝛ genus ipſius eſt miſtio, vt dictũ eſt paulo ante. Similr̃ etiã qui dicit differẽtiam lationis eẽ mutationẽ ſm̃ locũ, nam id q̃ eſt in plus aliquo ꝛ in q̃d eſt p̃dicatũ vt

Dubium. diuidẽs ipm̃ accipiũt. Sed aliq̃s q̃reret quo differt genus vt differẽtiaꝫ aſſignare ab hoc genus in ſpẽm poni, nam quo ad exẽpla genus vt ſpẽs ſumptũ eſt ꝓprie ſpẽi.

Solutio. Niſi differat ſi eſſet appoſitũ dñ̃ę nomẽ generi perinde ac nõ diceret̃ miſtionẽ tẽperamẽtũ, ſed miſtionẽ differentiã tẽperamenti, tale videret̃ eẽ peccatũ, ꝛ aſſigna-

Et aduerte re lutũ cęnũq̃ terrã humido cõmiſtã, naꝫ maſſa ꝛ ea cõ-

q̃ ſeqꝫ ſol. pactio luti cęniq̃ non eſt dñ̃a cęni, ſed genus, ſilr̃ ꝛ q̃ dicit differẽtiaꝫ auis volatile aĩal, tñ ĩngt oĩa talia opꝫ cõ- *nit Alexã. ꝑ*

ſiderare ꝑ hęc. Et q̃dã ſunt ꝑ quę opꝫ ꝯſiderare eadeꝫ ꝛ *hæc. ſ. uel,*

confutare cõiter dicit, nã opꝫ vti h vt in plus gen⁹ dicat̃ *aut, & nos*

q̃ dñ̃a, q̃a dñ̃a nõ ſuſcipit rõnẽ generis, ſic autẽ aſſigna- *uertimus ali*

to neutrũ dictoꝝ poſſibile eſt accidere, ſic ẽt ſi aliq̃s dif- *quádo niſi.*

ferẽtiã gñis genus aſſignaret, vt q̃ colorẽ diceret eẽ congregatiuum viſus, nã in minus diceret̃ genus q̃ dñ̃a, ꝛ adhuc ſuſcipiet rõnẽ eius. Itẽ q̃ genus ꝛ dñ̃am aſſignat, vt nũc dicebat̃ in minus facit genus q̃ dñ̃ã, nã ſi genus nũc tẽperamẽtuꝫ, ꝛ dñ̃a miſtio eius ſumpta eſt, q̃a tẽperamentũ in minus eſt q̃ miſtio, erit genus in min⁹ q̃ differẽtia. Itẽ q̃a miſtio in q̃d eſt de tẽperamẽto p̃dicat̃, participabit genus dñ̃a. Tale eſt nũc dictũ, nõ eo q̃ dñ̃a nõ participet genere q̃ prius dictũ eſt, ſed q̃a genus nõ dñ̃a participat, nã hoc eſt ſignificatũ ſub ipſo ꝛ nõ participare differẽtia q̃ ęq̃le eẽt huic, ꝛ nõ in q̃d eſt differẽtiaꝫ p̃dicari de gñe, ꝛ alij autẽ p̃dicti loci de differẽtijs, ſpẽb⁹, generibus, nõ cõgrue variatis vtẽtes q̃buſdã hoꝝ oſtẽdunt, vel eniꝫ accipiũt id q̃ in minus dictum eẽ in plus, vel quia ponunt non participans aliquo vt aliquo participans, quare cõicant inter ſe ſm̃ eadem.

Amplius ſi nulla generis differentia prędicatur de aſſignata ſpecie, nec genus prędicabitur. vt de anima, neq̃ impar, neq̃ par p̃dicatur, quare neq̃ numerus.

Quia ex gñe diuiſo ſm̃ dñ̃as ſit gñatio ſpẽrũ eius pꝫ, q̃a oĩs ſpẽs alicuius gñis hꝫ ẽt dñ̃aꝫ quãdã vel q̃ſdam q̃ prędicant̃ de ipſo gñe, nã ob id ꝛ diffõ ſpẽrũ ex gñe ꝛ differẽtijs cõſtat, vt hoĩs aĩal genus ꝑ h ꝛ rõnale, ꝛ mortale aĩalis cũ ſint differentię p̃dicãtur de ipſo, nã q̃cũq̃ p̃dicari differentię vt dixit in p̃dicamentis, totidẽ ꝛ ſubiecti erunt, nam generis differentię ſunt in cunctis ſubiectis eius, ꝛ alię in alijs, videlicet ſm̃ quas vnumquodq̃ ſpecificatur eorum quę ſub ipſo. Quando igitur aliq̃ genus aſſignaretur de aliquo, quęrendum eſt quę aſſignati generis differentiarum diuiſiuarum prędicantur de poſito vt ſpecie, nam ſi nulla generis differentia p̃dicatur de ipſo, neq̃ genus de ipſo aſſignatum erit. Sic rurſus oſtendetur numerum non eſſe genus animę, nã nulla differentia numeri prędicatur de anima, nam differentię numeri ſunt par ꝛ impar, ꝛ neutram harũ de anima aliquis probabiliter oſtenderet, quia neq̃ mundus ſit animal oſtenderetur, vel aliquod aſtrorum, quia nulla differentia animalis prędicatur de ipſo, nã omne animal, vel volatile, vel aquatile, vel terrenum, quorũ nullum de illis prędicatur, vel alia differentia in generatione animalis ꝛ ſenſitiua. Nam ęquiuoce diuina ſunt animalia cum his, nam illorum alia eſt vita. Oſtenſio igitur eſt q̃ non eſt in his animalibus. Item oſtenderetur q̃ tempus non eſt motus, quia differentię motus ſunt celeritas ꝛ tarditas, ſed neutra harum de tempore prędicatur. Item oſtenderetur q̃ motus non dicitur de voluptate, quare neq̃ voluptas motus, ſimilr̃ neq̃ vnitas quantitas, quia neq̃ continua, neq̃ diſcreta eſt. Eſſet quoq̃ locus conſtructiuus, nam ſi aliquę videantur aſſignati generis differẽtię p̃dicari de ſubiecto, oſtẽderetur ſpecies eſſe de ipſo. Verum intelligere nõ oportet differentiam prędicari de ſpecie in quid eſt dicente de ipſo, nam demonſtrauit q̃ neq̃ differentia in quid eſt prędicatur de aliquibus ſub genere, quando per ſe acciperetur, neq̃ aliquid eorum ſub genere, vel genus eiuſdem differentię.

¶ Amplius ſi prius natura ſpēs, ⁊ ſimul interimit genus. Videtur enim contrarium.

¶ Manifeſtꝰ eſt hic locus, nam notum eſt ꝙ genera ſunt priora natura ſpēbus, naꝫ ſimul ſecū ſublata tollūt ipſas, ſed ab ipſis ſublatis ſimul nō deſtruunt̄, ſi ergo ſpēs ſuppoſita vna ſecum tollit vt genus aſſignatuꝫ eius, nō erit eius ſpēs, ſic neq̧ mixtionis tēperamētū eſt genus, neq̧ mutationis ſm locum latio, neq̧ cōtiguitatis ꝯtinuatio, neq̧ plagę percuſſioniſq̧ ſtrepitus, nam deſtructa mutatione ſm locum, deſtruitur etiā latio, ſed cuꝫ latione ſimul non tollitur mutatio ſm locuꝫ, naꝫ ambulatio ſm locum exiſtēs mutatio non eſt latio, vt dixit. Sed hic locus virtute eſt idē cum hoc, ſi genus aliqs in ſpēm poſuerit. Differt autē in modo deſtructionis. Eſt autē ſolū locus deſtructiuus, ſed minime cōſtructiuus, non enim ſi aliqd aliquo eſt prius natura, iā ⁊ genus eius erit, porro ſubſtātia prior cuꝫ ſit alijs generibus natura, nō tñ eſt genus ipſoꝝ. Iteꝫ vnitas eſt prior omni numero natura, tñ non eſt genus eius. Item anima altrix eſt prior cęteris, ⁊ tamen non eſt genus.

¶ Inſuper ſi ꝯtingit relinquere dictuꝫ genus, vel differētiam (vt aīam moueri, vel opinionem verum ⁊ falſum) neutrum erit dictoruꝫ genus, vel differentia. Videtur enim genus, ⁊ differentia ſequi q̄diu fuerit ſpecies.

¶ Quia genus ⁊ differētia ꝓpria vniuſcuiuſq̧ in ſubſtantia eius ſunt, nam ob id etiaꝫ diffinitio ex his, ſed q̄ ſunt in ſubſtantia alicuius ſunt inſeparabilia, proinde inqt, ſi genus aliquod de aliquo vel differentia aſſignaret̄, cōtingit quęrere ipſa ſeparari ⁊ ſine his eſſe hoc de quo aſſignaretur genus vel differētia, ſic ſi moueri ab aīa ſeparabile ſit, non erit genus eius neq̧ differentia, quatenus putant dicētes ipſaꝫ ſubām eſſe ſeipſaꝫ mobilē, nam contingit ipſam ⁊ ſine moueri eſſe, qa per accñs mouet̄, nā corpore mutato in quo eſt ipſa mouet̄, quādoqdē ſi corpus qeſceret nec ipſa moueretur. Rurſus ſi eſt aliq̄ opinio, nec vera, nec falſa, nō eēnt dr̄ię opinionis veruꝫ vel falſum. Videt̄ autē futuroꝝ talis opinio eſſe, eo ꝙ neq̧ alterū ipſoꝝ differētię ſe hꝫ, ſed neq̧ corporis differentia eſt graue, vel leue, qa cōtingit corpus eſſe ⁊ neutrum hoꝝ habere, vel poſteriora exempla relinquenda non ſunt, ſed ipſius prędicari non in omnibus.

¶ Inſpiciendū aūt ⁊ ſi qd̄ in genere poſitum eſt, participat aliqd̄ ꝯ̄rium generi, aut ꝯtingit participare. Idē eniꝫ ſimul ꝯ̄ria participabit, qm̄ ipm genus qdē nunq̄ relinqt, participat autem ⁊ ꝯ̄rium, aut contingit participare.

¶ Quia impoſſe eſt aliqd ſimul rōnes cōtrarij ſuſcipere, eſt autē genus inſeparabile ab illo cuius eſt genus. Porro inqt oportere, quando aſſignaretur aliquid vt genus de aliquo conſiderare, ſi ſubām vt ſpecies, ⁊ cōtrarij aſſignato generi eſt ſuſceptiuuꝫ. Nam ſi hoc, non eſſet genus ipſius, nam ſimul cōtraria ſuſciperet, quare ſi cōtrarium poſito ipſius generi ſuſcipit aliquādo, ⁊ genus ipſius ſuſciperet, quia inſeparabile eſt genus a ſpē, ſic oſtēdetur neceſſariū non eſſe in gn̄e poſſibilis, qa neceſſariū capax eſt etiaꝫ impoſſibilis ꝙ cōtrariuꝫ eſt poſſibili, nā neceſſarium non eſſe eſt impoſſibile eē. Iteꝫ ꝙ nec generatio eſt in congregatione, qa fit aliquis etiaꝫ ex diuiſione, qñqdem fit mutatio craſſiorum corporum in tenuiora. Item ꝙ nec amor in amicitia, quia etiam aliquando amantes odio habent aliquas.

¶ Inſup ſi qppiaꝫ cōicat ſpēs qd̄ impoſſe eſt oīno ineſſe his, quę ſunt ſub gn̄e, vt ſi aīa vitę cōmunicat, numeroꝝ autē nullū poſſibile eſt viuere, non erit ſpecies numeri anima.

¶ Si quo participat (inquit) ſpēs impoſſe eſt ineſſe ſ̄ hoꝝ ſub aſſignato genere, nec genus eēt eius, nā oīuꝫ genus contētiuum eorum quę ſunt in ſpēbꝰ, ſic etiaꝫ nūerus nō eēt genus aīe, qñquidē aīa cōicet vita, ſed nullus numerus eſt vitę capax. Item ꝙ neq̧ virtutis ſcientia eſt genus ſiquidem virtus participet actione. Nam virtutes practicę, ſciētia autē nulla participat actione. Itē nec temperantia virtus, qa tēperantia participat prauis deſiderijs, ſed nulla virtus his participat, ſed non eſt exiſtimandum ꝙ ſit calūnia loci ſi acceperimus propriuꝫ alicuius eorū quę ſub genere oſtendendo hoc ꝙ nulli alij eorum ſub genere ineſt, nam riſibile nulli alteri eorum ſub animali ineſt, ſed non ob id homo non eſt ſub animali, nam locus cenſet vniuerſalr̄ inſpiciendum eſſe ſi non natura habet eoruꝫ aliquid in aſſignato genere ꝙ cōmunicet tali, qd̄ non eſt poſſibile eſſe in his ſub genere eo ꝙ omne tale eſt alienum a genere, nam illud [his quę ſunt ſub genere] dicit, perinde ac dicat omni generi ⁊ omnibus his ſub genere.

¶ Conſiderandum autē ⁊ ſi ęquiuoca ſit [illegible] cies generi, elementis vte[illegible] ad ęquiuocū. Vniuocē[illegible]

¶ Quid vo genera vniuoce [illegible] ſpēbus p̄dicantur, ⁊ ſuſcipiant ſpēs rationeꝫ generū, ſi ergo aſſignatuꝫ de aliquo vt genus ęquiuocum erit, ⁊ non haberet aliquam rationem quę p̄dicabitur de poſito vt in ipſa ſpecie, ſed ſoluꝫ ipſo nomine cōmunicaret, nō genus erit aſſignatū. Vtemur autē elementis ad cognitioneꝫ huius ſi ęquiuoca ſit ipſa, vn̄ inqt [quę dicta ſunt ad ęquiuocum] qbus vel aſſerit dicta in diffinitione ęquiuoci, vel magis aſſignatos locos in primo ad inuētioneꝫ ⁊ cognitionē ęquiuocoꝝ. Naꝫ qui dicit albę vocis albū eſſe genus, aliquis reprehēderet ipm oſtendendo album ęquiuoce dictū, ⁊ non hr̄e vnā rōnem. Naꝫ aliud eſt album in colore ab eo quod eſt in voce. Itē ſumetur ⁊ inueniet ipm ęquiuocū a contrario, quia etiā contrariū eidē nigruꝫ eſt ęquiuocū. Item oſtendēdo ꝙ inter albuꝫ ⁊ nigrū in coloribus nō ſunt media aliqua, ſed eoꝝ q̄ ſunt in voce. Silr̄ aūt ſi oſtēderet ⁊ ab alijs locis quos aſſignauit ad inuētionē ęquiuocorū, ſi ęquiuoca ſpecies eſt aſſignato vt genere, quod ęq̄le eſt huic, conſiderandū autē ſi ęquiuoce de ipſis p̄dicatur ⁊ non vniuoce. Nā ſi dixit ęquiuocam ſpēm generi ꝑ hoc ſi ęquiuoce de ipſo p̄dicat̄, patet ex qbꝰ intulit, dicens, nā vniuocū genus ⁊ ſpēs, ſic oſtenderet̄ ꝙ coloris appellati in melodia color non eſt genus. Nam ęquiuocum eidē, qm̄ igit̄ nō diceret aliqs nigrum colorē eē nigri qm̄ ſcierimus, genus eē, vel ſm aliud ipſius genus non ſm ęquiuocum, non enim vniuocum ſed vniuoce genus p̄dicatur.

¶ Qm̄ autē omnis generis plures ſpēs ſunt, conſiderādum ſi non cōtingit alterā ſpēm eē dicti generis. Nam ſi non eſt, manifeſtū, qm̄ non erit genus omnino, quod dictum eſt.

¶ Ponitur nobis genus eſſe id quod prędicatur de pluribus ⁊ differentibus ſpecie in quid eſt prędicatum, ne-

ceſſe

ceſſe igitur ſi aliquid genus eſt vt ipſum plures ſpecies habeat. Proinde ſi aſſignari velut generis non contingit aliqua alia ſpecies eſſe, patet quod aſſignatum eſt non eſſe genus, ſic oſtendetur lineę non eſſe genus longitudinem, vt hi qui dicunt ipſam eſſe longitudinem ſine latitudine, nam neq; eſt alia longitudo pręter lineam, nam ſuperficies longitudinem habet, ⁊ non eſt longitudo, ſed ex longitudine ⁊ latitudine.

¶ Conſiderandum etiam eſt, ſi quod tranſlatiue dictum eſt, vt genus aſſignauit, vt temperantiam conſonantiam. Nam omne genus proprie de ſpeciebus pędicatur. Conſonantia ꝟo de temperantia non proprie, ſed tranſlatiue. Omnis enim conſonantia in ſonis.

¶ Inquit conſiderandum eſſe ſi aſſignatum de aliquo vt genus eſt dictorum metaphorice de ipſo, nam ſi eſſet ſic dictum ab ipſo, non eſſet genus, nam quia genus in quid eſt pędicatur, ſed ſm tranſlationem dictum non poſſibile quid eſt de ipſo de quo pędicatur ſignificare, non eſſet genus aliquod ſm tranſlationem dictum, nam neq; de ſuppedaneo pedes in quid eſt, ideo oſtenderetur ꝙ neq; temperantię genus eſt conſonantia, nam tranſlatiue abuſiueq; conſonantia de temperantia dicitur, nam proprie conſonantia eſt in ſonis. Item nec ruſticitatis ruditas durities q; vt quidam diffinientes ipſam dicunt eſſe ruditatem ⁊ duritiem moris, nam durities proprie eſt in corporibus. Nam corporis eſt affectio. Peccant autem dicentes temperantiam eſſe conſonantiam, ⁊ quia non ex ipſius diuiſione, ⁊ pędicatione accipiunt ſpeciem ⁊ genus, nam temperantia eſt qualitas, nam habitus, ſed conſonantia eſt ad aliquid, nam quorundam eſt.

¶ Inſuper ſi ſit contrarium alicui ſpecies, conſiderandum. Eſt autem multipliciter conſideratio, primum quidem ſi in eodem genere ⁊ contrarium, cum non ſit contrarium generi, Oportet enim contraria in eodem genere eſſe, ſi nihil contrarium generi ſit. Cum autem eſt contrarium generi, conſiderandum ſi contrarium in contrario eſt, neceſſe eſt enim contrarium in contrario eſſe, ſi ſit contrarium quidem generi. Manifeſtum autem eſt vnumquodq; eorum per inductionem.

¶ Inquit conſiderandum eſſe ſi poſitum vt ſpecies contrarium eſt alicui, nam ſi fuerit alicui contrarium poſitum, vt ſpecies alicuius eſt accipere plures occaſiones locorum. Nam vnus locus a contrarijs deſtructiuus, ſi non fuerit contrarium in genere poſitorum, ⁊ ipſum ſub eodem genere cum non ſit aliquod contrarium vt in genere poſito, nam neceſſe eſt ſi alterum contrariorum ſub aliquo genere fuerit, cui nihil eſt contrarium, ⁊ alterum contrariorum ſub eodem genere erit, nam contraria vel in eodem genere, vel in contrarijs generibus, vel quando ipſa genera ſunt. Genus igitur non erit poſitum in genere, ſed neq; in contrario genere niſi generis fuerit aſſignato generi contrarium. Relinquitur igitur ⁊ contrarium poſito vt ſpeciei in ipſo genere eſſe, ſi ergo illud non fuerit, neq; hoc erit, nam in quo album in hoc etiam nigrum, nam in colore ambo quia colori nil eſt contrarium. Similiter quia impar eſt in numero contrarium, ⁊ par in numero. Per hunc oſtenderet aliquis non eſſe amicitiam ſub genere hoc, ſcilicet ſimilitudine morum, quia inimicitia cum ſit contrarium ipſi, neq; ſub ſimilitudine morum eſt, neq; ſub contrario ſimilitudinis morum, ſecundus locus eſſet ꝙ ſi fuerit aliquid contrarium generi, ⁊ generi accepto contrarium conſiderandum eſt ſi contrarium accepto vt ſpeciei ſub contrario ipſius accepti vt generis ſit, nam oportet contraria ſub eodem genere eſſe, ſi nihil fuerit contrarium generi, ſub contrarijs ſunt, ſi fuerit etiam generi aliquid contrarium. Non enim amplius poſſibile eſt generum habentium contrarietatem contraria inter ſe ſub eodem genere eſſe, ſic iuſtitia in virtute eſt vt in genere, quia etiam iniuſtitia cum ſit contraria ipſi in malitia eſt quę eſt contraria virtuti. Sic oſtendes ꝙ iniuſtitia non eſt boni conſilium, vt putauit Thraſimachus, quia contrarium iniuſtitię, id eſt iuſtitia, neq; ſub bono conſilio, neq; ſub contrario boni conſilij ꝙ eſt malum conſilium eſt. Item ꝙ intemperantia non eſt malitia. Oſtenderet autem ꝙ contrarium ipſi eſt temperantia, neq; ſub malitia eſt, neq; ſub contrario malitię, quod eſt virtus, non enim virtus temperantia ob iniquum ſtultum deſiderium, ſed neq; virtus ſcientia, quia neq; malitia ignorantia.

¶ Rurſum ſi omnino in nullo genere, quod ſpeciei eſt contrarium, ſed ipſum genus, vt bonum. Nam ſi hoc non in genere, nec contrarium huius in genere erit, ſed ipſum genus. quemadmodum in bono ⁊ malo accidit. Neutrum enim horum in genere, ſed vtrumq; eorum genus.

¶ Alium locum aſſignat a conſideratione ſi aſſignatę ſpeciei eſt aliquid contrarium, nam ſi aſſignatę ſpeciei contrarium ſi nulli generi eſt, neq; ipſum aſſignatum, ⁊ ſpecies alicuius generis erit in genere poſito, nam quorum contrarium alterum ſub nullo eſt genere, neceſſe etiam eſt vt alterum horum ſit ſub nullo genere, quia contraria vel in eodem genere ſunt, vel in contrarijs generibus, vel ipſa genera ſunt, vt in pędicamentis dictum eſt. Quia igitur bonum non eſt in aliquo genere, ſed eſt ipſum genus, neq; malum in aliquo genere erit. Mos autem eius eſt malum ⁊ bonum genera dicere licet ęquiuoce dicta, vt demonſtrauit in moralibus. Erunt autem exempla contrariorum, vt generum ipſum facere, ⁊ ipſum pati, nam cum ſint hęc contraria, ſiquidem neq; ſub idem ſint genere, neq; ſub contrarijs generibus, neq; enim vniuerſale ſub aliquo genere ipſorum, ſed hęc genera ſunt in primis decem, hinc incipientes conuertendo oſtendere poſſumus ꝙ priuatio non eſt formę contraria, nam ſi forma in ſubſtantia, ⁊ priuatio in nullo genere, nam ꝙ eſt ſimpliciter non ens non poteſt eſſe in aliquo genere, neq; contrarium erit formę, quia in ſubſtantia non eſt contrarium quicq; ſub qua eſt forma.

¶ Deinde ſi contrarium alicui ⁊ genus, ⁊ ſpecies eſt. Et horum quidem eſt aliquod medium, illorum autem, non. Si enim generum eſt aliquod medium, ⁊ ſpecierum, ⁊ ſi ſpecierum, ⁊ generum. vt in virtute, ⁊ vitio, ⁊ iuſtitia ⁊ iniuſtitia. Vtrorumq; enim eſt aliquod medium. Inſtantia huius, quoniam ſanitatis

⁊ ęgritudinis nihil eſt medium. Malis vo ⁊ boni aliquid medium.

¶ Inquit rurſus quęrendum eſſe ſi ſpecies ſimiliter ⁊ genera inter ſe ſint contraria. illud autem ſimiliter eſt ſi ambo ſint immediatorū contrariorum, vel ambo mediatorum, nam ſi borū eſt aliqd mediū, ⁊ illoꝝ nullū, non videbunt̃ aſſignate ſpẽs eſſe ſub aſſignatis generibus eſſe, naꝫ videtur probabile eſſe illud ſimiliter ſe habere in ambobus, ⁊ ſi habent iuſtitia, iniuſtitia virtus ⁊ malitia, nam vtraqꝫ contrarietas eſt immediata, nam ſi gñuꝫ erit aliquid mediū, ⁊ minime earū ſpẽrū quę ſub ipſis, mediū ꝑdicabit̃ de quibuſdã gñibus. Naꝫ opꝫ ipſa ſi ſunt de aliqb⁹ ꝑdicari, quippe nõ ſit aliqð indiuiduū, ſꝫ de nulla ſpẽrū ꝯtrariaꝝ ꝑdicabitur, nã ꝯtria genera de illis, ſi autẽ erit aliqð mediū ſpẽrum, ⁊ nõ amplius generꝫ mediū ꝯtrioꝝ erit ſub aliquo gñe. Nõ enĩ aliqð ꝯtrioꝝ generū, nam ꝯtrię ſpẽs ſunt ſub eiſdẽ, cęterū inſtãtiã cõtra locū vt veriſiľe ſolū adducit, ſed minime verã in q̃ ſubiſert ꝙ inter ſanitatẽ ⁊ morbū, nullū eſt mediū, cū autem bonū ⁊ malū ſint cõtraria gña ſub quibus ſanitas ⁊ morbus ſunt aliqua intermedia boni ⁊ mali. Nã nec maluꝫ, nec bonū ſunt media ipſoꝝ. Verū hic intelligẽdū eſt bonum ⁊ malū de ipſis corporalib⁹, ſꝫ nõ de ipſis ęquoce dictis. Etenĩ boꝝ ſunt aliqua imediata, etenꝫ bona habitudo ⁊ mala cū ſint corporalia bona ⁊ mala mediata ſunt, naꝫ mediū ipſoꝝ eſt ſanū eſſe. Item turpitudo, pulchritudo, robur ⁊ imbecillitas, vel hʼ nõ gña ꝯpoſitoꝝ, neqꝫ ſꝫ negationẽ extremoꝝ ſꝫ media ſint vt boni ⁊ mali.

¶ Inſup ſi eſt qdẽ aliqd vtriſqꝫ mediū ⁊ ſpẽbus, ⁊ gñibus, nõ ſiľr autẽ, ſꝫ boꝝ qdẽ ſm negationẽ, illoꝝ vo, vt ſubiectū. ꝓbabile enĩ ſiľr ⁊ in vtriſqꝫ, vt in virtute ⁊ vitio, iuſtitia ⁊ iniuſtitia. Vtriſqꝫ enĩ ſm negationẽ mediū.

¶ Ingt q̃rendū eſſe hoc etiã aliquo mõ ſi amboꝝ generū ꝯtrioꝝ, ⁊ ꝯtriarū ſpẽrū ſit aliqð mediū ⁊ ſi ſimiľr, naꝫ ſi fuerit nõ ſimiľr, ſed extremoꝝ ſm negationẽ ⁊ ſignatorum ſm affirmationẽ, nõ erũt diuerſa vt in diuerſis generibus, nã videt̃ ꝓbabile eſſe hʼ vt ſiľr ſe habeãt media in vtriſqꝫ, vt ſi hꝫ in virtute ⁊ malitia, ⁊ iuſtitia, ⁊ iniuſtitia. Naꝫ ambe ꝯtrietates negationū extremorum habẽt media ſignata. Itẽ hoc hʼet inſtãtiã, mediū eniꝫ inter famã ⁊ ignominiã oſtẽdit̃ affirmatione, nã tale medium ꝑdictuꝫ eſt, medius volo eſſe in ciuitate. Itẽ medio modo aſpicere eſt mediū inter obtuſe videre ⁊ acute, ⁊ affirmatione oſtẽditur, ſimiľr ẽt mediocriter audire eſt mediū inter acutum auditum ⁊ obtuſuꝫ, ſed boni ⁊ mali in quibus hęc vt genera ſm negationem ſunt.

¶ Preterea qñ nõ eſt ꝯtriū generi, ꝯſiderãdū nõ ſolũ ſi ꝯtriũ in codẽ gñe, ſed ⁊ medium. In quo enĩ extrema ⁊ mediū, vt in albo ⁊ nigro. Eſt eniꝫ color genus ⁊ boꝝ, ⁊ medioꝝ colorū oĩum. Inſtãtia, qm̃ defect⁹ qdẽ ⁊ ſupabũdãtia in codẽ gñe (in malo enĩ ambo) mediocre aũt (cũ ſit mediũ boꝝ) nõ ĩ malo. ſꝫ in bono ẽ.

¶ Dixit ꝙ ſi fuerit ſpeciei aliquod contrarium, ⁊ generi non ꝙ oportet etiam contrarium poſite ſpeciei in ipſo eſſe genere, nunc autem addit hinc ꝙ non ſoluꝫ contraria oportet eſſe ſub eodem genere, ſi nihil generi fuerit contrarium, ſed etiam medium ipſorum ſi fuerit aliquid ipſorum medium, nam in quo genere extrema.i. contraria ſunt in eodem etiam medium ipſorum eſt, ſiquidem medium eſt inter contraria, ſic ſub quod genus album ⁊ nigrum, ſub ideꝫ ⁊ colores medij, nam omniū color eſt genus. Similiter ſapor cum ſit genus cõtrariorum, ceu dulcis ⁊ amari, ⁊ omnium ipſorum inter mediorum eſt genus, ſic oſtenderetur circũferentiale non eſſe genus gibboſi, nam ſi gibboſum ⁊ cauum cum contraria ſub ipſo circunferentiali, ⁊ intermedium gibboſi ⁊ concaui ꝙ eſt vel rectum vel rectitudo non amplius ſub circunferentiali eſt, igitur circunferentiale non erit genus ipſorum. Cęterum infert inſtãtiam etiam ad hũc locum, nam in moralibus virtutibus, excellentia quidẽ ⁊ indigentia ſit contraria inter ſe ſunt ſub malitia, ſed virtutes exiſtes medie ipſoꝝ ſub alio genere ſunt, nam ſub virtute, vel quia accidit his non ſolum vt medie ſint, ſed etiam vt ſint contrarię vtroruſqꝫ extremorum, proinde magni ⁊ parui cum ſint in excellentia abũdantiaue ⁊ in indigentia medium eſt ęquale ſub eodem genere, ſed ſi ſm colorem, vel ſaporem, vel quippiã aliud talium aſſumeretur excedens abundanſqꝫ ⁊ indigens, etiam intermedium ipſorum eſt ſub eodem genere. Itẽ proprie medium cum ſit ſm mixtionem extremorũ tale ꝯſiſtens ⁊ neceſſario ſub idem genus erit cũ extremis, ſed virtus non ſic malorũ media, quippe ęquiuoce medium dicitur, nam dicitur centruꝫ eſſe in circuli mediũ. Item in terminis medius ille dicitur qui partiꝫ eſt ſubiectum partimqꝫ pręedicatum, vel totus his acceptus in cõplicationibus propoſitionũ. Item ſi ſuppoſituꝫ fuerit qđ nihil fuerit generi contrarium, ſed malitię cuꝫ ſit genus abundantię ⁊ inopię contraria eſt virtus.

Vide Alexã drum primo priorum, et Io. Grãmati cum quo me dius termi nus proprie dicitur ille q eſt in ſyl logiſmis pri mæ figuræ.

¶ Cõſiderãdũ ẽt, ſi genus qdẽ ꝯtrium ẽ alicui, ſpẽs aũt nulli. Nã ſi gen⁹ ẽ ꝯtriũ alicui, ⁊ ſpẽs, quẽadmodũ virtus ⁊ vitiũ, ⁊ iuſtitia ⁊ iniuſtitia. Siľr aũt ⁊ in alijs ꝯſiderãti manifeſtũ videt̃ eẽ hmõi. Inſtãtia in ſanitate ⁊ ęgritudine eſt, ſimpľr enĩ ſanitas ęgritudini ꝯtria ẽ, aliqua autem ęgritudo exiſtens ſpecies ęgritudinis nulli contrarium eſt, vt febris ⁊ obthalmia, ⁊ vnaqueqꝫ aliarum.

¶ Etiam hic locus eſt in contrarijs, ſtatuit autem per ipſum conſiderandum eſſe ſi quippiam eſt poſito vt generi ꝯtriũ, ⁊ ſpẽi non, ꝙ ſi hʼ certe non eẽt genus aſſignatũ cũ nulla ſpecies eius habeat cõtrariũ, nam ꝯtria genera ſunt inuiceꝫ contraria, vt virtus ⁊ malitia contraria, ⁊ iuſtitia ⁊ iniuſtitia, ⁊ ſi genus contrarium alicui, ⁊ ſpecies erit contraria alicui, non tamen econtra eo ꝙ contraria poſſunt eſſe ſub eodem genere, ſic quia harmonię inconſonantia contrarium eſt, ⁊ animę nullũ contrarium, anima non erit conſonantia, vt Plato probauit in Phędone. Sic aliquis oſtenderet non eſſe genus elemẽti principium, ſiquidem principio finis ſit contrarius, ⁊ elemento nullum eſt contrarium, ſed neqꝫ loci vacuum eſt genus, ſiquidem vacuo contrarium ſit plenum ⁊ loco nil contrarium. Item nec temporis motus, ſiquidem motui quies eſt contraria, ſed tempori nihil. Item ſi incorruptibili contrariuꝫ eſt corruptibile, ⁊ deo nihil, non igitur erit genus dei incorruptibile. Cęterum fert inſtantiam probabilem contra locum, quę eſt de ſanitate ⁊ morbo. Nam ſimpliciter ſanitas eſt contraria morbo, ſed acceptorum ſub morbo ⁊ ſanitate alicui nihil eſt contrarium, nam febris morbus exiſtens, ⁊

obthalmia

Solutio. obthalmia ⁊ pulmonis morbus nulluz contrarium habent. Vel etiam eſt in his contrarietas ſine nomine, nã de ſingulis his ſanitas dicitur.

❡ Interimenti igitur tot modis inſpiciendus, ſi enim non inſint, quę dicta ſunt, manifeſtuz eſt non eſſe genus, quod aſſignatum eſt. Cõſtruenti vero tripliciter. Primuz quidez, ſi cõtrarium ſpeciei ſit in dicto genere, cum nõ ſit contrarium generi. Nam ſi cõtrarium in hoc, manifeſtum, quoniam ⁊ qđ propoſitum eſt. Inſuper ſi mediũ in dicto genere, in quo eni medium, ⁊ extrema. Rurſum ſi ſit contrariũ quiddam generi, conſiderandum ſi ⁊ contrarium in contrario. Nam ſi ſit, manifeſtũ, quoniam ⁊ propoſitum in propoſito eſt.

❡ Cuz aſſignarit multo locos a cõtrijs, nam ſunt quos expoſuit, nũc omnes hos inquit deſtructiuos eſſe, tres autez ex ipſis ſolũ eſſe vtiles etiã ad cõſtructionẽ dicit quos et exponit, nã quãdo primus dictorũ ſtatuẽs ſi non eſt aliqd poſito generi cõtrariũ, ſed ſpẽi, tũc ambo cõtraria ſub eodem genere eẽ. Nam hoc poſito, ſi oſtẽderetur ꝙ accepto gñi nihil eſt cõtrium, ⁊ eſt q̃ſite ſpẽi cõtrariuz in genere hoc, erit oſtẽſum ꝙ etiã q̃ſiti cõtrarij ſpẽi idez genꝰ erit. nam ſi cõtrium in hoc, patet ꝙ etiã hoc ceu qa plura paucioribus cõtraria, ⁊ multitudo eſt genus multoꝝ, ⁊ nihil multitudini eſt cõtriũ ⁊ paucoꝝ multitudo erit genꝰ. Scđz quoqꝫ locũ ad conſtructionẽ a cõtrijs pdictis eſſe vtilẽ exponit euz a medijs, naz ſi mediũ aliquoꝝ in hoc quodã gñe, ⁊ cõtria in eodẽ genere erũt. Opꝫ autẽ palã mediũ proprie accipi. Hęc aũt ſunt hmõi media quę ſiunt ſm mixtionem cõtrioꝝ, nã in quo genere eſt vox craſſa in illo ẽt acuta ⁊ grauis, ⁊ in quo fuſcũ, in illo etiã albũ ⁊ nigruz, ſed minime in quo fortitudo, in hoc etiã audacia ⁊ timiditas, qa non ſic virtutes medię maloꝝ vt ſint ſm mixtionẽ ipſoꝝ. Item tertiũ locũ exponit ad cõſtructionem qñ ⁊ ſpẽi accepte fuerit aliqđ cõtriuz ⁊ poſito vt gñi. oportet (inqt) cõſiderare ſi cõtriuz q̃ſiti ſit in cõtrario gñe, nã ſi cõtrariũ in cõtrio ⁊ q̃ſituz in cõtrio illius erit, nã ſi q̃ſiti genus eſt in cõmẽſuratio morbi, oſtẽdentes ꝙ ſanitatis q̃ ẽ cõtraria morbo cõmenſuratio at genus cum ſit, contraria fuerit incõmẽſurationi, oſtendemus tuz ꝙ etiã morbus eſt in ipſa incommenſuratione.

❡ Rurſuz in caſibus, ⁊ coniugatis, ſi ſimiliter ſequuntur, ⁊ interimenti, ⁊ cõſtruenti. Simul eniz vni, ⁊ omnibus inſunt, vel non inſunt. vt ſi iuſtitia ſcientia quędaz, ⁊ iuſte ſcienter, ⁊ iuſtus ſciens. Si autem horum aliquid nõ ineſt, nec reliquorum vllum.

❡ Vt in pblematibꝰ ab accidẽte tradidit quaſdam locos deſtructiuos ⁊ cõſtructiuos a caſibꝰ ⁊ cognatis, ſic etiam ad pblemata gñis ab ipſis eiſdẽ aſſignat aliquos locos, nã cões ⁊ opportuniſſimi ad oĩa ſunt loci a cognatis, nã ſi de aliquo genus aſſignaret, opꝫ videre ſi etiaz cognata generi ſpẽi cognatoꝝ poſſint eẽ gñia. Et ſi fuerint conſtruentẽ, ſin vero deſtruẽtur, nã ſi ſimilr ſequitur poſitũ genꝰ ipſam poſitã ſpẽm, etiã caſus gñis ſequitur caſuz ſpẽi, tunc aſſignatũ genus erit cõſtructũ de eo cuiꝰ eſt genus, vt caſus in magnanimitate magnanime, ⁊ in ipa carẽtia affectionis nõ affectẽter. Si ergo magnanime eſt nõ affectẽter, ⁊ magnanimitas eſt affectionis carẽtia, ſi ergo primũ eſt, igiẽ ⁊ ſcđm. Rurſus deſtruimus ſic a caſibꝰ. eſto ppoſituz oſtẽdere ꝙ nõ ſit genus indolis celeritas aſſumemꝰ a caſibꝰ cõtinuũ tale, ſi indoles bonũ ingeniũ eſt celeritas, ⁊ ingenioſe eſt celeriter, ſed non eſt ingenioſe celeriter, nã bene magis eſt ſed nõ celeriter, neqꝫ igiẽ indoles eſt celeritas. Rurſus ſi ruſticitas eſt ruditas, ⁊ ruſticitus eſt rude, ſed nõ eſt ruſticitus rude, ſed magis inexperienter, igiẽ neqꝫ ruſticitas erit ruditas. Item ſi voluptas bonũ, ⁊ voluptuoſe bene, ſed nõ eſt hoc voluptuoſe bene, nã eſt voluptuoſe affici turpiter ⁊ male affici, igitur nec voluptas eſt bonũ, ⁊ ſic qdẽ a caſibꝰ. Rurſus cõſtruemꝰ a cognatis, cognata aũt dicunẽ inter ſe ſic dicta, fortitudo, fortis, fortiter, forte. Etenĩ caſus hic fortiter in cognatis eſt, ideo loci a cognatis cõtinẽt etiaz locos a caſibꝰ, ⁊ ipſe vſus eſt de oĩbus ſimul eiſdẽqꝫ exẽplis. Silr hęc cognata iuſtitia, iuſtus, iuſte, iuſtũ, ſumemus igiẽ volentes oſtẽdere ꝙ iuſtitia ſub genus ſit, qꝛ eſt virtus cognata eidez, vt ſi iuſtũ vt ita dixerim virtuoſũz eſt, ⁊ iuſte eſt virtuoſe, ⁊ iuſtus virtuoſus, ⁊ iuſtitia virtus, ſi ergo antecedẽtia ſunt, etiã ſequẽs erit verũ. Sic ergo cõſtruemꝰ ⁊ deſtruemus ꝙ voluptas nõ eſt ſic ſub vtile, ſi voluptas vtile, ⁊ ħ voluptuoſe vtiliter ⁊ voluptuoſuz vtile, ſed nõ eſt voluptuoſuz vtile, igiẽ nec voluptas vtilis, quare in quo aptius euidẽtiuſqꝫ cõ accideret cognatoꝝ, illud ſumemꝰ ⁊ oſtendemus gipm, qꝛ neqꝫ voluptas eſt vtile, nã ſilr ſi hẽ oĩa cognata ſm illationem opꝫ, ſi vero nõ vtile voluptas, patet ꝙ neqꝫ in ipſo genere erit. Rurſus cognata inter ſe iuſtitia, iuſtus iuſte, iuſtum, ⁊ ſcientia, ſciens, ſcienter, ⁊ ſciens, ſi iuſtitię fuerit genus ipſa ſcientia, oportet etiam iuſtum eſſe ſub ſciente, ⁊ iuſtum ſub ſciẽtem ⁊ iuſte ſub ipſo ſcienter.

❡ Rurſuz in ijs, quę ſimiliter ſe habent adinuicem. vt delectabile ſimiliter ſe habet ad voluptatem, ⁊ vtile ad bonuz. vtrũqꝫ eniz vtriuſqꝫ effectiuũ eſt. Si igitur voluptas eſt qddam bonum, ⁊ delectabile quiddaz vtile erit. Manifeſtum enim quoniã boni erit effectiuum, quoniam voluptas eſt bonum.

❡ Similis etiã hic locus ei a cognatis, naz ſi aliqua ſilr ſe habẽt adinuicem, ſi alterũ eoꝝ quę ſimilr ſe hñt alterꝰ genus fuerit, ⁊ alterũ erit alterius genꝰ, vt qa voluptuoſum ſilr ſe hꝫ ad voluptatem, ⁊ vtile ad bonum, vt voluptuoſum eſt effectiuũ voluptatis, ſic etiaz vtile erit effectiuum boni, vel ecõtra pmutatim ſi voluptatis genꝰ bonuz, erit etiã genus voluptuoſi vtile. Eſt autẽ dictum ẽt per pportionẽ accipiendũ, nã ſi vt bonũ ad vtile, ſic voluptas ad voluptuoſum ⁊ viciſſim añcedẽs ad añcedẽs, ſic etiã cõñs ad cõñs, quare vt bonũ ad voluptatẽ, ſic vtile ad voluptuoſuz, ſi ergo bonũ eſt genus voluptatis, ⁊ vtile erit genus voluptuoſi, ipſe tñ non vſus eſt pportione, ſed affabulationẽ ⁊ cõſiliũ oſtenſi ornauit, naz qa erit ⁊ vtile genus voluptuoſi cõſultauit dicẽdo. Manifeſtum eni qñ boni erit effectiuũ qñ voluptas bonum, nam ſi voluptas bonũ eſt effectiuũ eius, ⁊ bonus erat voluptuoſum itaqꝫ erit alicuius boni effectiuũ, ſed omne boni effectiuuz vtile eſt in genere vtili. Itẽ hic locus eſt conſtructiuus ⁊ deſtructiuus, naz ſi voluptas in gñe bono, neqꝫ voluptuoſuz in gñe vtilis erit, ⁊ ſi vt exerceri ad ſanitatem, ſic diſcere ad ſciam, nõ eſt autẽ exerceri ſub ipſo diſcere, ſic neqꝫ ſanari ſub ſcire erit.

¶ Similiter autem ⁊ in generationib⁹, ⁊ corruptionibus, vt ſi edificari eſt operari, edificaſſe/operatum eſſe. Et ſi diſcere eſt reminiſci, ⁊ didiciſſe/recordatū eſſe. ⁊ ſi diſſolui eſt corrumpi, ⁊ diſſolutum eſſe, corruptum eſſe. ⁊ diſſolutio/corruptio quędam.

¶ Locos aſſignat, nā ſi generatio alicuius vt ſub genere fuerit alicuius alterius gn̄atio ⁊ genitū ſub ipſo erit vt ſub genere factum a genere effectiuo, eadem ratio etiā in corruptiuis igiť a gn̄atiōe ſi ędificare eſt agere ⁊ ſub actione etiam erit ipſum ędificari ⁊ agi ſub hoc. Itē ſi diſcere eſt reminiſci vt ſub genere, etiam reminiſci ⁊ didiciſſe ſub reminiſci erit, vt putauit Plato dicens diſciplinas eſſe reminiſcentias verum accipit ędificare ⁊ diſcere vt generationes, quorū aliud eſt ędificari, ⁊ aliud ei⁹ qꝺ diſcitur. Porro propria eſt ędificari ędificatio ⁊ diſciplina eius qꝺ diſcitur. Et erit tale dictum ſi ipſius ędificare fuerit genus ipſum agere, ⁊ ipſius ędificari erit agi, et ſi fuerit genus diſcipline reminiſcētia, ⁊ didiciſſe genus erit reminiſci. Sꝫ videntur exempla quibus vtitur competere etiam locis a coniugatis. Naꝫ cognatum eſt ędificare ipſi ędificari ⁊ agere ipſi agi. Item dicti erunt talia exempla ſi iuſtitię generatio non eſt diſciplina, neqꝫ iuſtitia ſcientia erit, ſed primum, igitur ſcđm. Sic aūt oſtenderet aliquis qꝺ neqꝫ ſcientia eſt genus ſenſus. Naꝫ ſi ſenſus generatio natura, ⁊ ſcientię nō natura, quippe diſciplina ſit, ſenſus non erit ſcientia. Patet autem qꝺ etiaꝫ locus conſtructiuus eſt, nam ſi geometrię generatio eſt diſciplina ⁊ geometria erit ſciētia, ſed a corruptione eſt locus talis. Si diſſoluere eſt corrūpi, ⁊ diſſolutio eſt corruptio. Nam ſimilr̄ ſe habet diſſolui ad diſſolutum eſſe, ⁊ corrumpi ad corruptum eſſe, quare ſi alterū alterius genus, ⁊ alterum alterius eſſet.

¶ Et in generatiuis ꝟo ⁊ corruptiuis, ſilr̄ ⁊ in potentijs, ⁊ vſibus, ⁊ omnino ſm̄ quālibꝫ ſimilitudinem ⁊ interimenti ⁊ cōſtruenti inſpiciendum, quęadmodum in generatiōe ⁊ corruptione diximus. Nam ſi corruptiuū, diſſolutiuum, ⁊ corrūpi/diſſolui. Et ſi generatiuū eſt effectiuum/ ⁊ generari/fieri/ ⁊ generatio factio. Similiter ⁊ in potentijs ⁊ vſibus, ⁊ omnino ſi potentia eſt diſpoſitio, ⁊ poſſe diſponi. Et ſi alicuius vſus eſt actus/ ⁊ vti agere, ⁊ vſum eſſe egiſſe.

¶ Similiter inquit vt a generationibus ⁊ corruptionib⁹, ſic etiam a generatiuis ⁊ corruptiuis arguendū eſt. Itē a potentijs ⁊ vſibus ⁊ vniuerſalr̄ ab his quę ſunt ſimilia ſm̄ quālibet ſimilitudinem, nam ſimiles argumentationes ab omnibus his ſunt, non ſm̄ ideꝫ tamen. Generatio enim eſt talis mutatio, ⁊ generatiuum eſt talis mutationis cauſa. Eadem quoqꝫ ratio in corruptione ⁊ corruptiuo. Nam dicit omnia talia habere ſimilitudinem inter ſe, ⁊ ſm̄ proportionem, vt enim fieri ad factum eſſe, ſic etiam agere ad egiſſe, ⁊ vt corrūpi ad corruptum eē, ſic diſſolui ad diſſolutuū eē, quare ſi alterum ſub altero fuerit, ⁊ alterū ſub altero erit. Itē potētia ad poſſe ſilr̄ ſe hꝫ, vt ēt diſpoſitio ad diſpōi, q̄re potētia diſpoſitio erit gn̄e, ⁊ poſſe diſponi erit. Rurſus vt vſus ad vti ⁊ actio ad egiſſe, cūcta aūt ſic dicta eo qꝺ ad vnū aliqd habent relationē ſimilia ſunt. Etenī generatiuū ad id qđ ſit, ⁊ generatio ad factum eſſe, ⁊ corruptio ad corruptū, ⁊ potentia ad poſſibile, ⁊ vſus atqꝫ vnūquodqꝫ ſimiliter taliū qꝺ hꝫ habitudinem ad vnū aliquid. Ideo ⁊ in omnibus ſimilis eſt oſtēſio ⁊ per ea quę ſunt inuicē. Nā ſm̄ ipſum caſum oīa inter ſe īferēť, nam ſi corruptiuum eſt diſſolutiuū, ⁊ corrūpi eſt diſſolui, ⁊ corruptio diſſolutio. Silr̄ ⁊ ſi generatiuū effectiuū ⁊ generari fieri, ⁊ generatio factio, ⁊ ſi nihil taliū eſt, neqꝫ alia ſunt, ſed hi oēs loci videntur ſimiles eſſe his a cognatis, vt p̄dixi, ⁊ ſi alicuius vſus actio ſi hoc ratione vti eſt agere, ⁊ ſub actione vt genus, ⁊ vſum eſſe ratione erit ſub egiſſe vt genus. Similiter ſi vſus actio virtutis, vel virtutē agere, ⁊ vti virtute eſt egiſſe.

¶ Si aūt priuatio ſit, qđ opponiť ſpeciei, duobus modis eſt interimere. Primū quideꝫ ſi in aſſignato genere eſt oppoſitum. Nam aūt ſimpliciter in nullo genere eodē priuatio, aut nō in vltimo, vt ſi viſus in vltimo genere eſt ſenſu, cęcitas non erit ſenſus.

¶ Cū amulerit prius locos a cōtrarijs, nā eo qꝺ cōtrariū aliqđ eſt ſpēi vel gn̄i cōſtructio ⁊ deſtructio fiebat, nunc etiaꝫ ab alijs oppoſitis aſſignat, ⁊ primū qdē ab his ſm̄ habitū ⁊ priuationeꝫ, ⁊ duo inqt eſſe locos deſtructiuos ab oppoſitis ſm̄ habitū ⁊ priuationē, quoꝝ primū tradit eum qui eſt a cōtrarijs generi ⁊ ſpeciei, ſi oppoſitū priuatio eſt ſub eodē genere ſub quo ponebatur etiam habitus ipſius vt primū genus, non erit genus habitus aſſignatum, naꝫ priuatio vel vniuerſalr̄ in nullo genere eodem vt etiaꝫ habitus, vel non omnino in extremo ⁊ proximo. Nam ſi viſus eſt in extremo ⁊ proximo genere ſenſus impoſſibile eſt cęcitatem eſſe priuationē eius in ſenſu eſſe, ⁊ ſi cęcitas in proximo genere eſt qꝺ eſt ipſa inſenſatio impoſſibile erit, vt viſus ſit in ipſa inſenſatione, ſic etiam oſtendemus qꝺ habitus nō eſt genus ignorantię, nam cognitionis habitus eſt genus, cuius ignorātia eſt priuatio, tamē nō in proximo eodē genere pōt eē habit⁹ ⁊ priuatio, ſic ēt oſtēdereť maliciā nō eſſe priuationeꝫ virtutis, qa bonum amborum proximus eſt habitus.

¶ Secūdo autē ſi ⁊ generi, ⁊ ſpeciei opponiť priuatio, non eſt autē oppoſituꝫ in oppoſito, nec qđ aſſignatuꝫ eſt in aſſignato erit. Interimenti igitur, quemadmodum dictū eſt, vtendum. Conſtruenti autem vno modo, nam ſi oppoſitum in oppoſito, ⁊ propoſitum in propoſito erit. Vt ſi cęcitas inſenſibilitas quędam, ⁊ viſus ſenſus.

¶ Secūdus locus a p̄uationibus q̄ aſſignat deſtructiuū talis erit ⁊ poſito generi priuatio aliqua oppoſita, vel ēt ſpeciei, ſi non fuerit ſpeciei priuatio oppoſita ſub priuatione oppoſita in genere, neqꝫ propoſitum eius erit genus. Naꝫ videtur ſi oppoſitum in oppoſito, ⁊ oppoſituꝫ in oppoſito eſſe, vt etiā in cōtrarijs, ſic viſus in ſenſu, qa etiam cęcitas in ipſa inſenſatione, ſed nō amplius viſus ſcientia, qa aūt cęcitas in ignorantia quę eſt ſcientię p̄uatio, igitur deſtruere a priuationibus eſt duplr̄, ⁊ cōſtruere vno modo tm̄. Naꝫ ſi oppoſituꝫ eſt in oppoſito, ⁊ oppoſitū erit in oppoſito, ſi auditus in ſenſu, ⁊ ſurditas erit in carentia ſenſus, ⁊ auditus in ſenſu.

¶ Rurſum

¶ Rurſum in negationibus cõſiderãdū econverſo, quẽadmoduȝ in accidente dicebať. Ut ſi delectabile, qḋ quidẽ bonuȝ, qḋ non bonū, non delectabile. Si enim non ita ſe hȝ, erit ꝫ non bonū delectabile. At impoſſe eſt ſi bonū eſt genus delectabilis, eſſe quicꝗ̃ non bonuȝ delectabile. De qbus enīȝ genus non p̃dicať, nec ſpẽꝝ vlla. ⁊ cõſtructi ſilr̃ inſpiciendū, qm̃ ſi non bonum non delectabile, delectabile bonum, quare genus bonum delectabilis.

¶ Profectus eſt ad oppoſita ſm̃ ꝯdictionẽ, ⁊ oſtẽdit q̃ꝛ̃ ⁊ ab oppoſitione hac ſm̃ cõtradictionẽ poterimus conſtruere genus. Inquit igiť econtra ſumendū eſſe in locis oppoſitis ſm̃ cõtradictionẽ, vt iam dictuȝ eſt, q̄ꝫ de accidente dicebať, nam aſſignans locū ad accidens a ꝯtradictione in ſcḋo libro cõſtructiuū ſic dixit. Quoniaȝ aũt ſunt oppoſitiones quatuoꝛ eīȝ qui cõſtruit ⁊ deſtruit cõſiderare opȝ ex ꝯtradictionibus ecõtra ex illatione. De hoc igitur nos reuocet ad memoriā. Sȝ q̃o rurſus ipſe demõſtrauit per exẽplū, nam ſi eſſet poſitū voluptuoſuȝ ꝙ quideȝ eſt bonum id eſt in generẽ bono, opȝ rurſum a negatione boni velut genus aſſignareť incipiẽdo negationẽ voluptuoſi inferre ipſi. Nam ſi voluptuoſum ꝙ quidem eſt bonū, non bonū opȝ eſſe nõ voluptuoſuȝ, cuius cauſaȝ aſſignauit dicens. Nam impoſſe eſt ſi quidẽ bonū genus voluptuoſi aliqḋ non bonū voluptuoſuȝ eſſe. Nã ſi fuerit aliqḋ nõ bonum voluptuoſum, non amplius oẽ voluptuoſum ſub bono erit, ſic auteȝ neqȝ genus ipſius adhuc bonū erit. Item ſi non verū non bonū, non voluptuoſum erit. Eſt enim aliqḋ non bonum voluptuoſum neqȝ ſi voluptuoſi genus boni erit. Sic oſtendes ꝙ ſi boni genus eſt laudabile, non laudabile nõ bonū. Sunt autẽ quędã non laudabilia licet bona, vt ſanitas, robur, diuitię, deſtruẽtes igitur incipiemus ab hoc qḋ deſtruere volumus, nam ſi voluptas ꝙ quidẽ bonū non bonū nõ voluptuoſum, neqȝ ſm̃ erit. Non enim verū eſt non bonum nõ eſſe voluptuoſum, igiť neqȝ primuȝ, hoc autem erat, neqȝ voluptatis bonū eſt genus. Sed probãtes a cõuerſo demõſtrato. Nam ſi virtus nõ fortitudo, ⁊ timiditas virtus, ſi aũt primū, ergo ⁊ ſcḋm. Ideo deſtructio ſm̃ locū ſm̃ indemõſtrabile eſt. Sed conſtructio ſm̃ primū probabile igiť cõſtructionis, non tñ neceſſariū. Nõ enīȝ ſi verū eſt ꝙ albū canis, iam ob id canis albū eſt genus, ideo de accidẽte verioꝛ erit locus q̃ȝ de genere.

¶ Si aũt ſit ad aliquid ſpecies, cõſiderandū ſi ⁊ genus eſt ad aliquid. Naȝ ſi ſpẽs ad aliqd, ⁊ genus: vt in duplici ⁊ multiplici. vtrūqȝ.n. ad aliquid. Si aũt genus ad aliquid, non neceſſario ⁊ ſpecies. diſciplina enim ad aliquid. grãmatica aũt non. An nec qḋ prius dictum eſt, verum vtiqȝ videbitur. Nam virtus qḋ quidẽ bonum, ⁊ qḋ quidẽ honeſtum. Et virtus quidẽ ad aliquid, bonum ꝟo, ⁊ honeſtuȝ non ad aliquid, ſed qualia.

¶ Quia ad oppoſita ſm̃ ad aliquid, ꝓfectus eſt aſſignať plures locos ab hoc, nam primū hunc aſſignat, ſi poſitū vt ſpecies in genere aliquo ad aliquid fuerit, opȝ etiã genus ad aliqd eſſe, quare ſi aſſignatuȝ genus nõ fuerit ad aliqd ⁊ ſpẽs ad aliquid, nõ erit genus poſitũ eius genus. Nam eoꝝ ad aliqd vidẽtur etiaȝ genera eſſe. Porro duplȝ ad aliqd cum ſit ſub ipſo ſubmultiplex eſt ꝙ ad aliquid eſt. Item ſcia cum ſit ad aliquid ſub opinione eſt, q̃ eſt etiã ad aliquid, tñ ęqualis quãtitas non eſt genus, q̃ꝛ ęquale eſt ad aliquid, ſed quãtitas non eſt ad aliqd. Dicit autẽ ꝙ ſi genus fuerit ad aliquid, non neceſſe etiã eſt ſpẽm ad aliquid eſſe. Nam ſcia cum ſit ad aliquid genus eſt grãmatices, muſices, geometrię, quaruȝ nulla eſt ad aliquid. Eſt aũt locus ſoluȝ ad deſtructionẽ vtilis, ſed ad ꝯſtructionẽ non prorſus. Non enim ſi ambo accepta ad aliquid ſunt, erit alterū alterius genus, vt ẽt ſcientia ⁊ duplȝ. Sed inſtantiã ornauit ⁊ ad ſtatuentẽ. Si ſpẽs eſt ad aliqd ⁊ genus erit de numero eoꝝ quę ſunt ad aliqd tñ quã non ſane ſit locus. Naȝ virtutẽ cum ſit ad aliqd ſub honeſto ⁊ bono vt genus eſt, quoꝝ neutruȝ ſub ipſo ad aliqd eſt, igiť ⁊ virtus ſub qualitate magis q̃ȝ ſub ipſo ad aliquid. Diceret aũt aliquis neqȝ genera eſſe virtutis dicta, nam neqȝ bonū genus ſi quidẽ ęquiuocū neqȝ virtutis genus honeſtū, nam primū eſt virtus actionū ſm̃ ſe, ſed de his honeſtum p̃ędicari videtur ſolum.

¶ Rurſum ſi non ad idem diciť ſpecies, ⁊ ſm̃ ſe, ⁊ ſm̃ genus, vt ſi dupluȝ dimidiȝ diciť duplū, ⁊ multiplū dimidiȝ opȝ dici. Si aũt non, non erit multiplū genus dupli. Inſuper ſi nõ ad idem ⁊ ſm̃ genus diciť, ⁊ ſm̃ oia generis genera. Si enim duplū dimidiȝ multiplū eſt, ⁊ abundãs dimidiȝ diceť. Et ſimplr̃ ſm̃ oia ſuperioꝛa genera ad dimidiū diceť. Inſtãtia, qm̃ non neceſſe eſt ſm̃ ſe, ⁊ ſm̃ genus ad ideȝ dici. Scientia enīȝ ſcibilis diciť. Habitus autem, ⁊ diſpoſitio non ſcibilis, ſed animę.

¶ Scḋm locum deſtructiuū ab eo ad aliquid aſſignať nobis talẽ. Ad qḋ diť ſpecies per ſe, ad hoc opȝ ⁊ ſm̃ genus ipſum dici, vt q̃ꝛ duplū ad dimidiū per ſe, nam duplū dimidiȝ duplū, ⁊ genus ſuũ multiplum ad ipſum diť, nam duplū dimidiȝ diť multiplū, q̃ꝛ duplū eſt multiplex. Hoc enim dictū eſt quaſi cõtextus ſnīa, vt dupluȝ dimidiȝ, ſic ẽt multiplex dimidiȝ, porro ſi aliqd diciť ad aliquid nõ ad ideȝ hoc ⁊ ſm̃ aſſignatū de ipſo genus poteſt dici nõ erit genus aſſignatū eius. Sic aũt oſtendeť potentia non eſſe genus viſionis, q̃ꝛ viſio ſm̃ ſe viſibilis diť, ſed minime ſm̃ potentiã. Non enīȝ diť viſio potẽtia viſibilis. Sic ẽt oſtẽdeť neqȝ habitus eſſe genus viſionis, q̃ꝛ viſio per ſe viſibilis diť, ⁊ in minime potẽtia viſilis eſſe. Addit aũt p̃dicto ꝙ non ſolū opȝ ſm̃ genus ad ipſum dici, ſed etiã ſm̃ oia generis genera. Porro duplū non modo duplū dimidiȝ duplū diť, neqȝ ſolum multiplū dimidiȝ, ſed etiã excedens ꝙ eſt genus multipli ⁊ maioris ꝙ eſt generalius, igiť ex ſe ſufficiẽs nõ eſt ad oſtẽdenduȝ genus viſionis eſſe ſcientiã, qḋ dicať viſio eſſe ſcia viſilis. Nam ſi diſpoſitio nõ diť ꝙ genus eſt ſcientię, non erit eiuſdẽ ſciẽtię genus. Cęterum affert inſtantiã cõtra locū tanq̃ȝ non ſit verus vlr̃, vel q̃ꝛ ſcia per ſe ſcibilis diciť. Nam eoꝝ eſt q̃ ſunt ad aliqd, non tñ ſm̃ genus ipſius diciť, nam eſt genus ipſius habitus ⁊ huius diſpoſitio, tñ non diciť ſcientia neqȝ habitus ſcibilis neqȝ diſpoſitio, ſed habitus aię ⁊ diſpõ animę ſcientia. Vel duplex habitus ⁊ diſpoſitio, nam habitus ⁊ diſpoſitio dicitur de habẽte ipſa vt anima, ⁊ de his quę habentur ab ipſis. *Solutio inſtantie.*

¶ Rurſum ſi ſilr dr̃ genus, ⁊ ſpẽs ſm caſus. Ut ſi alicui, aut alicuius, aut quolibet mõ alr dr̃. Nam vt ſpẽs, ⁊ genus. Uelut in duplo ⁊ in ſupioribus. Alicuius enim ⁊ duplũ ⁊ multiplũ. Silr autẽ, ⁊ in ſcientia, alicuius enim ⁊ hec, ⁊ genera, vt diſpoſitio ⁊ habitus. Inſtãtia autẽ, quoniã aliquoties non ſic. Nã differens. ⁊ cõtrariũ alicui, diuerſum autẽ, (quod eſt genus horum) nõ alicui, ſed ab aliquo. Diuerſum enim dicitur ab aliquo.

¶ Et hic locus eſt ab ipſo ad aliqd, naʒ q̄ videntur genus ⁊ ſpecies eſſe de numero eorũ ad aliquid ſilr ſm caſus dicunt̃. Nã ſi ſpecies alicuius, etiã genus alicuius, vt duplũ alicuius, nam eſt illius q̄ eſt multiplr multiplum, ⁊ excedens ſimilr eſt alicuius, nam exceſſi, ⁊ maius, nam minoris eſt. Similr ſcĩa alicuius ⁊ habitus ⁊ diſpoſitio ⁊ opinio alicuius, ⁊ rurſus ſi alicui ⁊ alia ſimilr. Vt enĩ ſcibile alicui, nam eſt ſciẽtię. Sic etiã habile dicit̃ ipſius habitus, ⁊ opinabile opinionis, ⁊ vt genus non erit aſſignatũ genus. Ideo ſi poneret̃ genus amici conſiliũ aut volũtas vtẽtes predicto oſtẽdemus q̄ non eſt amici volũtas genus. Non enim ſm eoſdẽ caſus dr̃ ad alterũ voluntas ⁊ amicus, nam voluntas ad genitiuum dicit̃, nam alicuius volũtas quippe quę volibilis, ſed amicus ad datiuũ diceret̃. Similr oſtẽdet̃ q̄ additio nõ eſt genus auctionis, q̄ auctio alicuius, quãquidẽ ſit auctorũ, ſed additio non alicuius, ſed alicui, nam addito. Cęterũ inſtat contra locũ perinde ac non ſanus ſit. Non eniʒ in oĩbus ad aliquid ad ſimiles caſus genus ⁊ ſpecies aſſignatur. Nã Srũm alicui q̄ cõtrario, ⁊ differens ſimilr q̄ differenti, ſed alterum genus exiſtens ambobus alicuius, ſed non alicui, non alterum alterius alterum.

¶ Rurſum ſi ſimiliter ad aliquid ſm caſus dicta non ſimiliter cõuertunt̃. Queãdmodũ in duplo, ⁊ multiplo. Utrũq; enim horum alicuius, ⁊ idem etiã ſm cõuerſionem dr̃. Alicuius enim ⁊ dimidiũ, ⁊ ſubmultiplũ. Similr autẽ ⁊ in diſciplina, ⁊ opinione. Nam hę alicuius, ⁊ conuertit̃ ſimiliter. etenim opinabile, ⁊ diſciplinatũ alicuius. Si igit̃ in aliquo nõ ſimiliter conuertitur: manifeſtuʒ eſt, quoniam non alterum alterius genus eſt.

¶ Etiam hic locus ex his ad aliqd eſt, nam q̄ oĩa videntur ad aliqd dici ad cõuertentia, ſi ↄuerſa nõ ad ſimiles caſus rurſus cõuerterẽtur non erit genus id qđ aſſignat̃ vt genus. Eteniʒ ſi idẽ vt ſpecies poſita ad ſimiles caſus adinuicẽ diceret̃, nondũ genus aſſignatũ erit, niſi cõuertentia aſſignato vt generi ⁊ ſpeciei ad ſimiles rurſus ambos caſus dicerẽt̃. Sępe igit̃ ad caſus aſſignatũ eſt, nam duplũ alicuius, ⁊ multiplũ ſimilr. Itẽ excedens ⁊ maius, ⁊ cõuertẽtia cũ ipſis ad ipſas, nam minus aliquo minus, ⁊ excedens aliqđ exceſſuʒ excedit, ⁊ multiplex multiplũ ſʒ eadẽ eſt alicuius. Similr ⁊ dimidiũ. Sed in aliquibus ad aliũ quidẽ caſum genus ⁊ ſpecies dicitur, ⁊ ad aliam cõuertentia cũ ipſis. Verũ ad eundẽ inter ſe vt ſcientię ⁊ opinionis caſum dicũtur, nam ſcientia alicuius q̄ ſcibilis ⁊ genus eiuſdẽ. Opinio quoq; eſt alicuius ſi quidem opinabilis. Sed cõuertẽtia cũ ipſis ad alios caſus cõuertũtur ⁊ nõ ſm quos hęc dicuntur, quãq; ſm eoſdẽ inter ſe, nam ſcibile q̄ cõuertit̃ cum ſcĩa in datiuo caſu cõuertitur, nam ſcię eſt ſcibile, ⁊ opinabile ↄuertitur ſic ad opinionẽ. Similr ⁊ ipſiʒ nõ alicuius eſt opinabile, nam opinioni. Qñ igitur non ſilr ſe habẽt conuertẽtia, deſtruet̃ poſitũ vt genus, nam ſi qs poneret maioris genus eẽ excedẽs, q̄ ſunt cõuertẽtia cũ ipſis non ad ſimiles caſus dicitur, nam minus eſt alicuius, q̄ maioris. Item excedẽs alicuius, q̄ minoris. Itẽ exceſſum alicui, naʒ excedenti, ſed tolleret̃ excedẽs eſſe genus maioris, tñ Straton adiecit quẽdã hinc loco aliũ locũ. Si eadẽ ad ſimiles caſus dicerent̃, aliud cõuertit̃ ⁊ aliud nõ inquit poſitũ non fore genus. Et exẽplis vtitur loci defectu ſ. ⁊ indigẽtia, naʒ ſi aliquis genus defectus indigẽtia dicit, q̄ vtrũq; ipſoꝝ ad eundẽ caſum aſſignatur, nam defectus alicuius, naʒ ſupereminentię, ⁊ indigentia ſilr eſt alicuius, nam ſufficientis, ſed non amplius ambo ad quę vtrũq; ipſoꝝ dicitur, cõuertũtur, naʒ exceſſus ⁊ ipſe alicuius quippe defect⁹, ſed ſufficiens non amplius cõuertit̃, non enim dicit̃ ſufficiens indigẽtię ſufficiens, quare non erit indigẽtia defectus genus, ſʒ hic qui vult aliquid parũ ſecare deſtruit aliqđ maius, nam oĩa ad genus conuertẽtia dici aſſerit. Sed cã erroris eius eſt, q̄ non ↄgruit eſt accipere indigẽtiam ad ſufficiens dici. Etenim indigentia eſt cõuenientis ⁊ decẽtis indigentia, ⁊ ad hoc dicitur ad aliquid.

¶ Rurſum ſi non ad ęqualia ſpẽs ⁊ genus dicitur. Similiter enim ⁊ ęqualiter vtrũq; vr̃ dici: queãdmodũ in dono, ⁊ datione. Eteniʒ donuʒ alicuius, ⁊ alicui dicit̃. Et datio alicuius, ⁊ alicui dicit̃. Eſt aũt datio genus doni, donũ eniʒ datio eſt irredibilis. In aliquibus autẽ non accidit ad ęqualia dici, nam dupluʒ alicuius duplũ, abũdans autẽ, ⁊ maius alicuius ⁊ aliquo. Omne eniʒ abũdans, ⁊ maius aliquo abundat, ⁊ alicuius abũdat, quare nõ ſunt genera quę dicta ſunt, dupli. Eo q̄ non ad ęqualia dicũtur ſpeciei. Aut non vlr verũ ad ęqualia ſpeciem, ⁊ genus dici.

¶ Quia eoꝝ quę ad aliquid alia ad vnũ dicunt̃, alia vero ad plura, ad vnũ quidẽ duplũ, nam ſolum ad dimidiuʒ. Eteniʒ hoc ad vnũ, quippe ad multiplex multiplũ, ſʒ ad plura excedens. Etenim alicuius, excedens quoq; excedit etiã aliquẽ vel in datiuo caſu. Si ergo nõ ad ęqualia genus ⁊ ſpecies dicerẽtur, ſed aliud ad plura, ⁊ aliud ad vnũ non erit genus aſſignatũ. Naʒ videtur genus ⁊ ſpẽs ad ęqualia dici, vt in donatione ⁊ datione, nã vtrũq; ipſoꝝ ⁊ alicui ⁊ alicuius, ideo tolleret̃ hoc. ſ. dationeʒ eſſe genus donationis. Eteniʒ dicit̃ donatio datio gratis data, ſi ergo non ad ęqualia dicerẽtur, deſtruemus aſſignatũ genus eſſe hoc loco vtẽtes, vt ſi poneret̃ irę genus eẽ appetitus, quia appetitus ad vnũ dicitur, nam alicuius, ira aũt ⁊ alicuius ⁊ alicui, tñ appetitus nõ eſſʒ genus irę. Silr oſtẽdemus qđ etiã laudabilis non eſt oratio. Nam oratio alicuius ſoluʒ, ſed locus alicuius ⁊ in aliquo. Niſi forte vt etiã ipſe dicit locus nõ eſt verus, ſed veriſimilis ſolũ. Nam eſt cõceſſo cũ fuerint genera aliquoꝝ quę nõ ad ęqualia cum ipſis dicũtur, vt ſe hʒ excellentia, multiplũ, ⁊ duplum. Nã hęc ad vnũ, ſed excellẽtia cum ſit genus ipſorũ ad duo dicit̃. Etenim alicuius ⁊ alicui. Item imitatio alicuius ſolũ cũ ſit genus ęmulationis, ſʒ ęmu-

latio alicuius ⁊ in aliquo. Itē oratio cuȝ ſit genus lauda/bilis non dicitur ad ęqualia vt dictum eſt.

¶ Uidendū autez ⁊ ſi oppoſiti/eſt oppoſitus genus. Ut ſi dupli multiplum, ⁊ dimidiū ſub multiplum. Oportet enim oppoſitum oppoſiti genus eſſe. Si igitur ponat aliquis ſciētiā qđ quidem ſenſum, oportebit ⁊ ſcibile quod quidē ſenſibile eſſe, non eſt aūt, non enim omne ſcibile: ſenſibile, etenim intelligibiliuȝ quędā ſcibilia quare non eſt genus ſenſibile/ ſcibilis. Si aūt hoc non/neqȝ ſenſus ſcientię.

¶ Item hic locus eſt ab his ad aliquid, nam ſi poneretur aliqđ genus alicuius, ⁊ ambo fuerint ad aliqd, cenſet cōſiderandū eſſe ſi oppoſitū ſpeciei. Eſt aūt oppoſitum ipſi ad qđ dr̄ oppoſitū generi genus eſt. Nam ſi nō hoc, neqȝ oppoſiti oppoſiti genus erit. Naȝ ſemper videť oppoſitum ſpeciei in oppoſito genere eſſe. Qn̄ fuerit aliqđ oppoſitum eidē, ſed ad aliquid habēt hęc oppoſita ad quę dicitur, vt dupli genus multipli, qꝛ etiā dimidij eſt multiplex multiplū ⁊ ſcientię opinio, qꝛ etiā ſcibilis opinabile. Porro ſi poneret genus ſcientię ſenſus deſtruere poterimus vtētes hoc neqȝ oppoſiti ſcientię ſcibilis genus eſſe oppoſituȝ ſenſui ſenſibile. Non enim genus ſcibilis ſenſile, qꝛ cum ſint plura intellectualia, ſunt ſcibilia. Sed poteſt aliquis vti loco ad conſtructionē. Nam ſi oſtēderetur oppoſituȝ poſito, vt generi eſſe genus oppoſitę ſpeciei, ⁊ ſuppoſitum erit genus.

¶ Quoniā aūt eorum, quę ad aliquid dicunť: alia qdeȝ ex neceſſitate in eis, aut circa ea ſunt, ad quę dicunť. Ut diſpoſitio, ⁊ habitus, ⁊ cōmenſuratio. In alio enim nullo poſſibile eſt eſſe, quę dicta ſunt, ꝙ in eis, ad quę dicuntur. Alia autē non neceſſe eſt in eis eſſe, ad quę dicunť. Contingit autē, quēadmodū ſcibile eſt in aīa. Nihil enim prohibet ſui ſcientiā habere animā. Non neceſſariū autē. Poſſibile eſt enim ⁊ in alio eſſe hanc eandez. Alia vero ſimpliciter non cōtingit in eis eſſe, ad quę dicunť, vt cōtrarium in cōtrario, neqȝ ſciam in ſcibili, niſi ſit ſcibile aīa/ vel homo: cōſiderare opȝ/ ſi quis in genere ponat, qđ tale eſt, in nō tali, vt ſi memoriā manſionē ſcientię dicat. Ois enim manſio imanēte/ ⁊ circa illud, quare ⁊ ſciētię māſio in ſcia. Memoria igiť in ſcia, eo ꝙ māſio ſcię eſt. Hoc autez non cōtingit, memoria enim ois in aīa. eſt aūt qui dictus eſt locus, ⁊ ad accidens cōis. Nihil enim refert memorię genus manſionem dicere, aut accidere dicere illi hoc. Nam ſi quouis modo eſt memoria manſio ſciētię, eadē aptabitur de ipſa ratio.

¶ Item quēdam alium locū aſſignat eoꝝ quę ſunt ad aliquid. Eſt aūt ꝙ dicit tale. Eoꝝ ad aliquid alia ex neceſſitate in illis ſunt, vel circa illa ad quę dicunť, vt ꝯpoſitio dicta ad cōpoſitū ex neceſſitate eſt in cōpoſito ad qđ dicť. Silr̄ ēt cōmenſuratio, nā in cōmenſuratio ē ad quā dicť. Item manſio manētis cum ſit ex neceſſitate eſt in manēte. Sed aliquis quęreret de habitu quē etiā ipſe apponit. Si ex neceſſitate eſt in hoc ad qđ dicť, nam dicť habitus habilis ſed minime in ipſo habile, ſed vel in aīa vel in eo cuius eſt. Niſi quis diceret habitū ad habēs ipſum nō ad id qđ habeť dici, qđ ēt paulo ante ipſe dixit. Solutio. Hęc autē non neceſſe quidē eſt in illis eſſe, vel circa illa ad quę dicuntur, tn̄ contingit ipſa eſſe in ipſis, horum eſt ſcia, nam dicť ad ſcibile, non tn̄ eſt in ſcibile, ſed ex neceſſitate quidē eſt in aīa. Cōtingit aūt ⁊ ipſam in ſcibili eſſe ad qđ dicť, nam ſcia eſt in anima, ⁊ ecōtra aīa dicitur hr̄e ſcientiā. Sic enim erit ſcia in ſcibile eadē animę, non enim ois ſcia in ſcibile, neqȝ enim ois ſciētia anima ſcibile hȝ, naȝ ꝙ ois triangulus habeat angulos duob⁹ rectis ęquales ſcibile eſt, non tn̄ anima eſt, id huius ſciētia nō eſt in ſcibili, naȝ qn̄ ipſa nō ſcit ſeipſam, ⁊ aliud aliquid erit, tunc non erit ſcia in ſcibile, naȝ ſciētia muſicorū dicť ad ſcibilia quoꝝ ſunt, non tn̄ in his eſt, ſiquidem ois ſcia in anima. Forſitan aūt melius pro hoc. Poſſibile eſt eniȝ ⁊ in alio eſſe eandē hanc ſic ſcriptū eſſe poteſt ⁊ alterius eſſe hāc ipſam. i. ſcientiā. Nō enim ſolū anima ſcibile eſt, poteſt etiā ipſuȝ. ¶ Poſſibile eniȝ eſſe hanc eandē, ȝdici perinde ac diceret. Poſſibile enim in alio eſſe, ideſt ⁊ alterius cuiuſdā eſſe ſcientiaȝ ⁊ alicui alteri ineſſe ſcibilium, ⁊ ſi non ſoli animę. Sed alia ſimplr̄ impoſe eſt in illis eſſe ad quę dicūtur vt his ꝯrium. Equidē impoſe eſt idem in illo eſſe, nam ſimul eſſent ꝯria, ſȝ neqȝ duplū in dimidio. Similr̄ neqȝ excedens. Cū igitur ſit talis differentia in his ad aliqd, erunt ēt illoꝝ ex neceſſitate in illis exiſtentiū ad quę dicūtur, ⁊ genera talia. Horū quidē contingentiū ex neceſſitate in illis quędā cum ſint, ⁊ genera in illis ſilr̄ ſunt. Item impoſſibilia cuȝ ſint, in his ad q̄ dicunť, ⁊ gn̄a ſilr̄, vt cōmēſurationis ęq̄litas, nā ambo his ſunt ad q̄ dicunť, ⁊ habitus diſpō. Etenim hęc in qb⁹ ſunt ad hęc etiā dicūtur. Rurſus ſciētię opinio. Naȝ neutrum ipſoꝝ ex neceſſitate in ipſo ad quę dicūtur, tn̄ ꝯtingit aliqn̄ vtrūqȝ ipſoꝝ, ſimilr̄ ⁊ ſenſus receptio. Item duplum ſub multiplo ⁊ excedens ⁊ ꝯrium ſub altero, qꝛ in his nihil poſſibile eſt eē in hoc ad qđ dicť, ſi ergo aliqd fuerit genus alicuius aſſignatū, ipſuȝ quidē ex neceſſitate exiſtēs in eo ad qđ dr̄. Ad qđ aūt aſſignareť ſi non ſic ſe haberet, vel ecōtra, deſtrueret ⁊ oſtēdereť aſſignatū genus non eſſe genus. Nam opȝ talē ſpeciē in tale ⁊ ſimile genus poni. Ob id ſi qđ poneret genus memorię māſionē dicendo eſſe memoriā manſionez ſcientię non recte aſſignabit eo ꝙ manſio cū ſit ad aliquid ex neceſſitate in illo eſt cuius eſt manſio, naȝ in manēte manſio, ſed memoria non in illo eſt cuius eſt memoria, nam ois memoria in anima, ſed nō ois memoria animę, ſi ergo memoria manſio ſcię, erit in ſcia, nam qꝛ omnis manſio in illo eſt, cuius eſt māſio ⁊ ſciētię māſio erit in ſcia, ſȝ hoc abſurdū eſt, qn̄quidē in ſcia non ſit memoria ſed in aīa, demōſtrauit aūt qūo neceſſe eſt in quo genus eſt, ⁊ ſpēm eſſe, nam addita dr̄ia generi non tranſponit ipſuȝ, ſed in aliquo cōiter dicto eſt manſio. Eſt aūt genus ſpecies cuȝ dr̄ia. Sic aūt aliquis oſtēderet ꝙ neqȝ ſeruatio ſenſus eſt memoria, nam cōſeruatio ſenſus eſt in ſenſu, naȝ omnis cōſeruatio in illo eſt cuius eſt conſeruatio, ſed memoria non eſt in ſenſu ſed in anima, non enim ſenſus manens eſt. Itē ꝙ non eſt paſſio in genere motus vt diffinientes ipſam dicunt eſſe impetū motūqȝ irrationalē per hūc locum oſtēdereť. Nam ſi omnis impetus eſt alicuius ꝓſequendi, ⁊ ad hoc dicitur, ſed impetus ⁊ motus nō eſt in ꝓſequēdo ſed in anima, non erit in eo ad qđ dicitur, ſed

paſſio cum ſit patiẽtis paſſio ex neceſſitate eſt in patiẽte ad quod etiam dicit̃, ideo rõnabilius eſt ipſam aſſerere motũ eſſe. Vt enim paſſio in patiente ad qd̃ etiã dicitur ſic etiã motus, nam in moto motus ad qd̃ etiaʒ diceret̃. Dicũt autẽ motũ paſſionis genus, diffinientes paſſionẽ motum ſm̃ animam ob voluptuoſum vel triſtabile. Si ergo fuerit impetus impetuoſi impetus erit ẽt impetus in illo ad qd̃ dicit̃. Dicit aũt dictũ locũ cõem eſſe etiam ad accidẽs, nam ſi nõ genus memorię eſt manſio, ſed ipſa accidens aſſignaret̃, abſurdũ ſequet̃, nam qñ accidit memoria ſcientię, tunc ex neceſſitate in ſcientia erit memoria ꝙ eſt abſurdũ dictu, nam omnis memoria ꝛ ſemper eſt in anima.

℃ Rurſum ſi habitũ in actu poſuit, aut actũ in habitu, nõ eſt genus, qd̃ tale eſt. Ut ſi ſenſum motũ per corpus. Siquideʒ ſenſus habitus, motus aũt actus. Similiter autẽ ꝛ ſi memoriã habitũ contẽtiuũ opinionis dixerit. Nulla enim memoria habitus, ſʒ magis actus eſt. Peccant aũt ꝛ qui habitũ in cõſequentẽ potentiã ordinant. Ut mãſuetudinẽ continẽtiaʒ irę. ꝛ fortitudinẽ, ꝛ iuſtitiã timoꝝ, ꝛ lucroꝝ cõtinentiã. Siquidẽ fortis, ꝛ mãſuetus perturbatione vacans dicitur. Continens auteʒ, qui perturbat̃, ꝛ non ducit̃. Fortaſſe igitur talis potẽtia ſequitur vtrũqʒ, vt ſi perturbetur, non ducatur. Uerum continere non hoc eſt, hunc quidẽ fortem, illum autem manſuetum eſſe, ſed omnino ꝑturbari ab hmõi nihil.

℃ Aſſignatus locus talis eſt. Videt̃ habituũ habitus eẽ genus, ꝛ actionuʒ actio, ſi ergo aliqs variaret viciſſim ꝛ vel habitus actionẽ aſſignaret genus, vel actionis habitũ non ſane aſſignat, ideo deſtruet̃ aſſignatũ genus. Sic peccat qui dicit motum eſſe genus ſenſus, nam habitus actionẽ genus aſſignauit, nam ſenſus eſt habitus, ſʒ motus eſt actus, nam ſm̃ actionẽ eſt ſenſitiuus motus non ſimplr̃. Rurſus qui dicit memoriã habitũ ſeruatiuũ poſuit actuʒ in habitu vt in genere, nam memoria eſt actus ꝛ non habitus, naʒ ſm̃ ipſum reminiſci eſt factus actus, vel nõ proprie, ſic dicunt diffinientes ipſum habitũ ſeruatiuũ contẽtiuũqʒ opinionis. Dicit aũt peccare ponentes habitus in generibus eiſdẽ cũ potentijs cõſequẽtibus ipſos, nam ſunt quędã poſitione q̃ videtur nõnullos habitus cõſequi quibus vterẽtur ſi in hoc fierent ad qd̃ ſunt põne vtiles, non tñ in ſuba ipſa ſunt, ideo ſint in ipſis ſm̃ ſuppoſitionẽ vt manſuetudinẽ exiſtentẽ habitũ ꝯſeqtur potẽtia ex ſuppõne. ſ. poſſe imperare irę immoderatę ꝛ non cõuenienti ſi aliqñ incideret, nam eſt manſuetudo eſt talis irę carentia, tñ habere potentiã talẽ diceret̃, ac ſi iraſceret̃, imperãdi paſſioni. Ex ſuppoſitione igit̃ ipſa potẽtia ſeqtur manſuetudinẽ, nam ſi iraſceretur imperaret poſtea ſibi ꝛ tẽperanter ſe, vnde ſi aliqs manſuetudinis genus aſſignaret tẽperantiã, ꝛ diffiniret ipſaʒ tẽperãtiã irę non recte aſſignat. Non enim ex ſuppoſitione aliquod ſm̃ potentiaʒ ſeqtur, ꝛ ſic vt poſuimus, erit genus etiã, nam ſemper genus ꝛ inſeparabile. Sed in mãſuetudine non ſemper tẽperantia irę, ſed ſi iraſceretur tũc qñ non proprie eſt aliqs mãſuetus. Similr̃ peccat qui dicit fortitudinẽ eſſe tẽperantiã timoꝝ, vel iuſtitiã tẽperantiã lucroꝝ, nam fortis proprie eſt expers timoris, vt ẽt manſuetus eſt expers irę quos dixit ipaſſibiles ſm̃ tales paſſiones. Sed tẽperatus non ſm̃ carẽtiã paſſionis dicitur, ſed ſm̃ pati ꝛ non agere ab aliqbus paſſionibus. Et iuſtitia magis conſiſtit in chirographo lucroꝝ q̃ in temperantia. Si ergo genus in qd eſt. Illud autẽ ex ſuppoſitione ſequẽs aliqd genus aliquis ponit, nõ erit genus eoꝝ.

℃ Aliquoties autẽ ꝛ qd̃ ſeqtur quouis modo vt genus ponunt. Ut triſtitiã irę, ꝛ opinionẽ fidei. Utreqʒ enim prędicta ſequunt̃ quideʒ quodãmodo aſſignatas ſpecies: neutrum tñ eoꝝ genus eſt. Nã qui iraſcit̃, cõtriſtat̃: priore in eo triſtitia facta, non eniʒ ira triſtitię, ſed triſtitia irę cauſa eſt. Quare ſimplr̃ ira nõ eſt triſtitia. ſm̃ aũt hęc neqʒ fides opinio. Contingit enim eãdem opinionẽ etiã non credentẽ habere, nõ cõtingeret autẽ hoc ſi fides eſſet ſpẽs opinionis. Nõ eniʒ ꝯtingit idẽ amplius permanere, ſi ex ſpecie oĩno permutatum ſit: quẽadmodũ nec idem aĩal qñqʒ hoĩem eſſe, ꝛ qñqʒ non. Si quis autẽ dicat ex neceſſitate opinantẽ ẽt fidẽ habere, de ęqualibus opinio ꝛ fides dicetur. Quare nec ſic erit genus. de pluribus enim oportet dici genus.

℃ Quia genera ſpẽs conſequũtur, porro ſi quidã ea quę quouis mõ ſequitur aliqua gña ipſoꝝ aſſignant, hi peccant non enim id qd̃ quouis mõ ſeqtur aliqd̃ genus eſt, ꝑinde triſtitia ſeqtur irã, non tñ vt genus, vt quidam putant, non enim ira triſtitia neqʒ ob id eſt triſtitia cum ira exiſtẽs, qꝛ ira eſt, ſed in triſtitia ira, nam prior triſtitia fit irę. Nam cum aliquis triſtatus eſt vt iniuria affectus iraſcitur, ſed nõ tale genus vt prius ſit tẽpore q̃ſpecies, nõ enim primuʒ aĩal fit, deinde ex hoc homo, ſed hõ ſimul ꝛ animal eſt, ꝛ aĩal in hoĩe eſt, qꝛ homo. Sed dixit hoc quare ſimplr̃ ira non eſt triſtitia, perinde ac dicat, quare nõ eſt in ſuba irę triſtitia. Nam effectiuũ alicuius ꝛ prius exiſtẽs ſm̃ tẽpus in ipſo non genus eſt, ꝛ hi qui aſſignãt opinionẽ eſſe genus fidei, ſimilr̃ peccat, nam ſeqt̃ fidẽ opinio, nam ſi fides opinio impoſſe enim ſine opinione fidẽ fieri, non tñ genus putant opinionẽ eſſe fidei ꝙ demonſtrauit valde curioſe eo ꝙ contingit, vt qui hʒ opinionẽ aliqñ credat, ꝛ aliqñ autẽ non, ꝙ impoſſe eſt in genere, nam impoſſe eſt ipſum aĩal aliqñ hoĩem eſſe, aliqñ aũt non, ꝛ idem color, aliqñ quidẽ albus, aliqñ aũt non. Nam mutatus homo non amplius aĩal eſt, quare neqʒ opinio ipſa manet ſi nõ fuerit cum fide, nam ſimul tollitur genꝰ in quo eſt vnoquoqʒ ſublato. Sed opinio ꝛ prius erat ſine fide, ꝛ rurſus tranſmutata ex hoc ꝙ fides eſt, ꝛ non exiſtẽs amplius fides adhuc opinio manet. Non. n. prohibitus aliquis eſt hr̃e eandeʒ de aliquo opinionem aliqñ quidẽ credere ipſi, aliqñ aũt non, vt hñs opinionẽ de aĩa ꝙ ſit immortalis non prohibitus eſt prius credere ipſi ꝛ poſterius per quaſdã rõnes perſuaſus nõ credere. Idẽ quoqʒ dictũ eſt nunc de fide ꝛ opinione cũ dicto de ira ꝛ triſtitia. Eteniʒ in illis contingit eandẽ triſtitiam eſſe cũ ira ꝛ ſine ira. Si aũt aliquis non cõcederet eandẽ contingere habentẽ opinionẽ, aliqñ credere, ꝛ aliqñ aũt non, eo ꝙ putat omnino opinantẽ ꝛ credere. Confitebitur per hunc locũ ꝙ opinio non eſt genus fidei, nam ſit

ęqualr fides, ⁊ opinio, ſi quidē fides opinio. Sed oīs qui opinatur credit, ſed genus nō ęqualiter eſt cū ſpecie.

¶ Uidendū autē, ⁊ ſi in aliquo eodē nata ſint vtraq; fieri. In quo eniꝫ ſpecies, ⁊ genus. Ut in quo albuꝫ, ⁊ color. Et in quo grāmatica ⁊ diſciplina. Si igitur quiſpiā verecūdiā, timorem dixit, aut iraꝫ, triſtitiā. non accidit in eodē ſpeciē, ⁊ genus eſſe, nam verecūdia quidē in rōnali, timor aūt in iraſcibili. At triſtitia in cōcupiſcibili. In hoc eniꝫ ⁊ volūtas. Ira ꝟo in iraſcibili, quare nō ſunt genera, quę aſſignata ſunt, non enim in eodem cum ſpeciebus nata ſunt fieri. Similiter aūt ⁊ ſi amicitia in concupiſcibili, nō erit volūtas quędā. Oīs eniꝫ voluntas in rōnali. vtilis aūt hic locus, ⁊ ad accidens, ⁊ ad id, cui accidit. In eodeꝫ enim accidens, ⁊ cui accidit. Quare niſi in eodē videatur, manifeſtum, quoniam non accidit.

¶ Inquit oportere aliquo genere aſſignato ⁊ hoc videre ſi in eodē natū eſt fieri vt ſpēs, poſita, ⁊ vt genus de ipſa aſſignatū, nam in quo ſpēs ⁊ genus eſt, quippe in quo albū, in hoc ēt color, nam ambo in corpore, ⁊ in quo grāmatices ⁊ ſcia, nam ambę in anima, ſi ergo aſſignatum genus de aliquo nō in eodeꝫ fieret in quo ſpēs eſt, ſed in alio deſtruet̄ ſm hunc locū genus, ⁊ oſtēdetur ꝙ nō eſt genus, vt ſi quis poſuerit genus eſſe verecūdię timorem vel irę triſtitiā non bene ponet, ſiqdē eſt pudor in aīa rationali, ⁊ timor in iraſcibili ⁊ triſtitia in concupiſcibili. Etenim appetitus eius eſt voluptas eſt in eodē. Item ira eſt iraſcibili. Similiter oſtēdetur nec amicitię volūtateꝫ eſſe genus, ſiquidē volūtas eſt in rōnali, ⁊ amicitia in cōcupiſcibili. Sed qm̄ dixit pudorē verecūdiāq; eſſe in rōnali dignū eſt quęrere ſi quidē eſt paſſio, ⁊ paſſiōes ſint
Solutio. in paſſiuo. Vel igit̄ ſimplicius ⁊ cōius vſus eſt exemplo, vel per pudorē intellexit verecundiā, nam videt̄ pudor eſſe cum quadā rōne, ⁊ hęc verecūdia eſt in concupiſcibili, ſed timor in iraſcibili, ⁊ ſic nō genus, qḋ ꝟo triſtitia in cōcupiſcibili ſit, oſtēdit per 3rium dicēdo, nam in h̄ etiā voluptas ⁊ amicitia, autē vt dilectio ab ipſo ſit dicta, ſic aūt fortitudo ſcia, naꝫ aīa eſt in rōnali anima deſiderāte, ⁊ ſcia eſt in rōnali. Dicit aūt hūc locum vtilē eſſe ⁊ ad accidēs, naꝫ vł accidens ⁊ cui accidit in eodē eſſe. Hoc aūt in his ſi diceret̄, in quibus etiā ſubiecta in alijs nata ſunt fieri. Non eniꝫ corpus ⁊ color in eodeꝫ, nam in quo ira, in hoc ēt vinolētia quę accidit irę. Item in quo ſupficies, in hoc etiaꝫ color, ꝙ accidit ſuperficiei, ⁊ in quo color, in hoc etiā videre ꝙ accidit colori, quare non ſoluꝫ in habitibus animę ⁊ paſſionibus dictū diceret̄, ſed etiā in his vlr quę etiā in alijs nata ſunt fieri, quare ſi aliquid vel accidentis alicui aſſignatū fuerit ꝙ non in eodē eſſꝫ non accidit, vt pudentibus erubeſcere accidit, non eniꝫ in eodem, quippe erubeſcere ſit in ſuperficie, aut timentibus palleſcere.

¶ Rurſuꝫ ſi ſm quid, ſpecies dictū genus participat. Non enim videt̄ ſm quid participari genus. Siquidē nō eſt hō ſm quid aīal, neqꝫ grāmatica ſm quid diſciplina. ſimilr aūt ⁊ in alijs. Cōſiderandū igit̄ ſi in aliquibus ſm qd participat̄ genus, vt ſi aīal qḋ quidē ſenſibile, vel viſibile dicit̄. Scḋm quid enim ſenſibile, vel viſibile aīal. Scḋm corpus eniꝫ ſenſibile, ⁊ viſibile. Scḋm animā aūt nō. quare nō erit genus corpus viſibile ⁊ ſenſibile aīalis. Latent autē qnq; ⁊ totum in parteꝫ ponētes, vt animal corpus animatū. Nullo eniꝫ mō pars de toto prędicatur. Quare nō erit genus corpus animalis, eo qḋ pars eſt.

¶ Non ſimilr ſi aliquid genere participat, ⁊ accidēte, nā accidētis poſſibile eſt aliqd ⁊ ſm aliquid participare vt corpus albo, ſimilr etiā hominē, ſed genere eſt impoſſibile, nam homo nō ſm aliqd ſui participat aīali, nō eniꝫ eſt ſm aliquid aīali homo, neq; grāmatices ſm aliquid eſt ſcia. Si genus aſſignaret̄ alicuius aliquid quo ſm aliquid participat, aſſignatū in genere ipſo deſtruemus ipſum ſic ſe aīalis genus ſenſibile aliquis aſſignaret, quia aīal ſm aliquid ſui, ſenſibile non eſſet genus eius. Similiter ⁊ ſi viſile, nam de corpore ⁊ ſm ſuperficiē ſenſile ⁊ viſile, non enim ſm animā. Item peccant qui genus aſſignāt partē totius, nam pars de toto prędicat̄, ſꝫ genus prędicatur. Sic etiā faciūt qui diffiniunt aīal eſſe corpus animatuꝫ. Sic enim in genere corpore. ſ. ponunt animal ꝙ eſt pars ipſius. Item dicere tale ſcilicet ęnum lutūqꝫ eſſe terram cōmiſtam humido.

¶ Uidendū autē ſi quid vituperandoꝝ, aut fugiendoꝝ in ptāte, aut in potente poſuit. vt ſophiſtā, aut ſeductorē, aut fureꝫ eum, qui poſſit aliena latenter ſurripere. Nemo eniꝫ prędictoꝝ in eo qḋ poſſit horū aliqd, talis dr̄. Pōt eniꝫ ⁊ deus, ⁊ ſtudioſus praua agere. nō ſunt aūt tales, ſiquidē oēs praui ſm electionē dicūtur. Inſuper oēs poteſtates eoꝝ ſunt, q̄ ſunt eligēda. Prauoꝝ eniꝫ ptātes eligendę, eo qḋ deū ⁊ ſtudioſum hēc dicimus eas. Potētes eniꝫ dicimus eos eē, praua agere. Quare nullius vituperādi genus erit ptās. ſi aūt nō, accidet vituperandoꝝ quiddam, eligendum eſſe. Nam erit quędam poteſtas vituperabilis.

¶ Qm̄ videt̄ oīs potentia ſm ipſum aptum natū eſſe dici bonū eſſe, quēdam locū ⁊ ab hoc vtileꝫ ad deſtructionē generꝫ aſſignat, nam ſi quis vituperabiliū alicuius, ⁊ fugibiliū aſſignaret potētiā eſſe genus deſtruemus ipm̄. Non eniꝫ poſſibile eſt vt mali genus bonuꝫ eſſe aſſignetur, ceu ſi quis furem vel ſophiſtā vel calūniatoreꝫ diffiniēs diceret calūniatoreꝫ eſſe qui poteſt calūniari ⁊ amicos facere inimicos. Et fureꝫ q pōt aliena occulte auferre, ⁊ ſophiſtam qui poteſt ex apparēti ſapiētia decipere. Nullus eniꝫ horū talis eſt eo ꝙ poteſt, ſed eo ꝙ ꝑelegit talia. Nam potentiā ⁊ boni habēt faciēdi praua, ſed non agunt hec, qꝛ non ꝑeligunt. Cōius aūt dixit nō deus mala poſſe. Nam qm̄ prauus ſm ꝑelectionē talis eſt, quare potētia nō eſſet genus alicuius vituperabilis. Itē oīs potentia bonū. Etenim maloꝝ potētia eſt bonuꝫ non ſolū qua ipſa et bonoꝝ eſt. Nā oppoſitoꝝ eadē eſt potentia. Item qꝛ bonus eſt potens mala facere licet non ꝑeligat, Nam non poſſe mala ēt eſt inanimatorū, atqui nullum bonū eſt mali genus, nam ſi idē de malo ꝑdicaret̄, eſt in,

ipſo nõ poſſibile eſt hoc eſſe bonum, quare neqꝫ totum. Etenĩ ſi ſpẽs vituperabilis, ⁊ genus vituperabile erit ⁊ bonũ, ſi illud bonũ. Verũ dicendo vt ſophiſta, vel calũniator, vel fur, ſolum exẽplũ furis intulit copulans poſſe aliena clam rapere ꝓdictis, ideo ⁊ contextus verborum obſcurior eſſe videt̃. Verũ ab ipſo fure poſſumus etiam ad alios transferre potentiam ſm̃ proprietatem.

⁋ Et ſi quid ꝓpter ſe honorabilium/vel eligibilium, in poteſtate, vel potente, vel effectiuo poſuit. Omnis enĩ poteſtas, ⁊ omne potẽs, aut effectiuum ꝓpter aliud eligendum.

⁋ Non ſolũ vituperabilia nõ opꝫ in genere poſitione ponere, ſed neqꝫ ea q̃ ſunt eligibiliora ꝑꝑ ſe ⁊ honorabilia, naꝫ potẽtia eſt inſtrumẽtale bonũ, ⁊ omne tale ob aliud eſt eligibile, nam oẽ inſtrumẽtale vel eſt effectiuũ bonũ ob aliud eligibile, nam ob factũ ab ipſo, ideo eligibiliũ ꝑꝑ ſe ⁊ honorabiliũ non eſſet genus tale, nam oĩs potẽtia, ⁊ omne poſſibile vel effectiuũ ob aliud eligibile, per hunc demõſtrauit ꝙ eligibiliũ ꝑꝑ ſe non eſt potentia genus, nam qꝛ oẽs virtutes ob aliud, quippe nõ oĩum eligibiliũ ꝑꝑ ſe genera etiaꝫ ꝑꝑ ſe eligibilia ſunt, proinde virtus cum ſit ob ſe eligibilis, habitus tamẽ eius genus nõ eſt ſimplr̃ ꝑꝑ ſe eligibilis ſiquidẽ ⁊ malus habitus ſit, ſed eſt etiã eligibile ꝑꝑ ſe. Nam quantũ in ipſa virtute eſt habitus, talis eſt ipſe. Sed in potentia nihil tale eſt eligibile ob ſe erit ergo oĩs potẽtia eligibilis ob aliud ſed ſyllõ talis eſt. Oĩs potẽtia ob aliud eligibilis, nihil ob aliud eligibile eſt ꝓpter ſe eligibile, igitur potentia nõ eſt genus eoꝝ quę ob ſe eligunt̃. Sed plane indicauit qño ſunt bona vt potẽtia, nam vt inſtrumẽta, tanq̃ ob alia, porro ſi quis diceret prudentiã vim eſſe effectricẽ vtilis, hic ſane eligibile ob ſe in genere eligibilis ob aliud ponet.

⁋ Aut ſi quid eoꝝ, quę ſunt in duobus generibus, vel pluribus, in altero poſuit. Quędam enim non eſt in vno genere ponere, vt fraudulẽtũ, aut ſeductorẽ. Neqꝫ enĩ qui eligit, impotẽs aũt, neqꝫ qui põt, at non eligens, ſeductor, aut fraudulẽtus. Sed qui vtraqꝫ hęc habet. Quare non ponenda ſunt in vno genere, ſed in vtroqꝫ eorum, quę dicta ſunt.

⁋ Si aliqua in duobus generibus exiſtentia ſimul aliqs poneret in altero ſolo, neqꝫ ſic erit pulchre aſſignans genus. Sunt aũt aliqua in duobus generibus ſimul, vt deceptor ⁊ calũniator, nam vterqꝫ hoꝝ ⁊ in ꝓeligẽdo talia ⁊ cũ poteſt, eſt talis, neqꝫ enĩ ſolũ hñs ꝓelectionem decipiẽtis ⁊ calũniãtis deceptor ⁊ calũniator eſt neqꝫ qui ſolum hꝫ potentiã vtriſqꝫ hoꝝ, porro ſi quis vel in potentia hoꝝ aliquoꝝ, vel in ꝓelectione poſuerit vtrũqꝫ hoꝝ nõ aſſignabit neutrũ genus, neqꝫ enĩ qui in ꝓelectione ſola hoꝝ iam talis, neqꝫ ſi in ſola potẽtia aliqs hoꝝ poneret tales ſanñ id eſſet ob pręfactũ locũ. Idem etiam ꝙ de fure dictũ eſt ẽt in pręfactis diceret̃. Sed aliqs quęreret ſi poſſe eſt aliquid in quibuſdã duobus generibus eẽ quę non ſunt ſubalterna vel nõ ſub eodẽ genere. Et cum genus eſt amboꝝ generũ. Nõ videnẽ autem ſubalterna eſſe pręelectio ⁊ potentia neqꝫ ad vnuꝫ aliquid. Niſi quis ambo ſub qualitate eſſe dicat, vel cõmune aliquod genus ex ambobus cõpoſituꝫ ſine nomine. Equidẽ plura ſunt genera vno nomine innominata.

Solutio.

⁋ Inſuper aliquoties eccõuerſo/genus quidẽ, vt dĩaꝫ, dĩaꝫ autem/vt genus aſſignant. Vt ſtuporẽ/ſuperabũdantiã admirationis: ⁊ fidẽ vehemẽtiã opinionis. Nã neqꝫ ſuperabũdantia/neqꝫ vehemẽtia genus, ſed differẽtia. Videt̃ enim ſtupor admiratio eſſe ſuꝑabundãs: ⁊ fides opinio vehemẽs. Quare genus admiratio ⁊ opinio eſt. Suꝑabundantia autẽ, ⁊ vehemẽtia/dĩa. Pręterea ſi qs ſuꝑabũdantiã, ⁊ vehemẽtiã/vt genus aſſignet, inanimata fidẽ faciẽt, ⁊ ſtupefaciẽt. Cuiuſqꝫ enim vehemẽtia ⁊ ſuꝑabũdãtia illi adeſt, cuius eſt ſuꝑabundãtia, ⁊ vehemẽtia. Si ergo ſtupor ſuꝑabũdantia eſt admirationis/aderit admirationi. Quare admiratio ſtupefaciet. Silr̃ aũt ⁊ fides aderit opinioni, ſi vehemẽtia qdẽ opinionis eſt. Quare opinio fidem faciet.

⁋ Quod non opꝫ genus ſpẽmqꝫ in gñe dĩę poni, pręuenit oſtẽdere per prima, nam genus in quid eſt, ſed nulla dĩa ſigt̃ quid eſt (vt dixit) ſed magis quale quid. nunc aũt non ſimplr̃ dicit de poſitis velut in genere dĩę ⁊ accipientibus genus vt dĩaꝫ propoſiti, nam ſi aliquis diffiniens genus vt dĩaꝫ ipſius aſſignarit, ⁊ dĩaꝫ vt genus, patet ꝙ peccat, ⁊ patet ꝙ deſtruemus tale vt nõ genus vtẽtes hoc loco. Faciũt aũt hoc diffiniẽtes ſtupores eſſe ſuperabũdantiã admirationis, nam ſic diffiniens ipſam ſuperabũdantiã genus ſtuporis nõ recte accipiunt. Non enĩ eſt genus ſtuporis ſuperabũdantia, ſed admiratio, ⁊ ſuꝑabũdantia eſt dĩa. Nã admirantiũ aliq ſm̃ ſuꝑabũdantiã admirantur vt ſtupidi, aliq vo mediocriter. Sed admirari ſm̃ ſuperabũdantiã eſt ſtupere, igit̃ non eſt genus aſſignatũ. Silr̃ peccatũ eſt aſſignare fidẽ eſſe vehementiã opinionis. Etenĩ hic q ſic diffinit genus accipit vehemẽtiã, ⁊ dĩã opinionẽ, ſed econuerſo ſe hr̃e debẽt hęc quippe opinio debeat eſſe genus, ⁊ vehemẽtia dĩa, naꝫ opinionũ alię ſunt vehemẽtius, alię vo mediocres, quippe hę ſunt dĩę opinionuꝫ. Et eſt fides opinio vehemẽs. Q ꝺ vo nõ genera ſunt, neqꝫ ſuperabũdantia, neqꝫ vehemẽtia dictoꝝ oſtẽdit ẽt ſic, qꝛ ſuperabũdantia ⁊ vehemẽtia in illis ſunt quoꝝ ſunt, nam oĩs vehementia in illo eſt, cuius eſt vehementia, vt vehementia ſpiritus in ſpiritu, ⁊ vehemẽtia ſagittę in ſagitta. Silr̃ ẽt ſuperabũdãtia erit, nam albi ſuperabũdantia in albo, ⁊ ſuꝑabũdãtia dulcis in dulce, naꝫ alicuius vehemẽtia in illo eſt, cuius eſt vehemẽtia, ⁊ alicuius ſuperabũdãtia ſimiliter in illo eſt, cuius eſt excellẽtia ſuperabũdantiaqꝫ, nam in excedente eſt exceſſus ſuperabundantiaue. Similr̃ ⁊ vehemẽtia opinionis in opinione, qꝛ igit̃ eſt ſtupor ſuperabundantia, nã genus ipſius eſt hoc ſm̃ aſſignantẽ diffinitionẽ, ⁊ vehemẽtia erit genus opinionis, ſed ſtupor in admiratione, ⁊ fides in opinione, proinde ſi hoc, in quo aũt eſt admiratio, hoc ẽt admiratur ⁊ in quo fides ħ credit, admiratio itaqꝫ ſtupebit, ⁊ fides credet q̃ ſunt inanimata, nam hę ſunt qualitates animę, hoc autem impoſſibile eſt, igitur genus non ſuperabũdantia eſt ſtuporis, neqꝫ vehementia fidei.

⁋ Pręterea accidet ſic aſſignanti vehementiã vehementẽ dicere, ⁊ ſuperabũdantiã ſuꝑabũdantẽ. Eſt enĩ quędã fides vehemẽs, ſi ergo

fides

fides vehementia eſt, vehementia erit vehemens. Similiter autem ⁊ ſtupor quidã eſt ſuperabũdans. Si ergo ſtupor eſt ſuperabũdantia, ſuperabundãtia erit ſuperabundans. Videtur autem neutrum horum: quemadmodum nec diſciplina diſciplinatũ, nec motus motum.

Item inquit ſic aſſignãti accidet vehementiã vehementem dicere, ⁊ excellentiã ſuperabũdantiã ſuperabũdantẽ. i. vehementię vehementiã, ⁊ ſuperabundãtię ſupabũdãtiã ꝙ oſtẽdit ſic, q2 eſt aliqua fides vehemẽs. Nã dña fidei ⁊ ſunt ipſius alię vehemẽtes, alię ῾vo nõ vehementes. Eſt aũt ⁊ vlr fides vehemẽtia ſi genꝰ ipſius vehemẽtia erit vehemẽtia vehemẽs vehemẽtia. Similr ẽt q2 ſtupor quẽdã eſt ſupabũdãs. Naꝫ ſunt tales gdã ſtupores, alij ῾vo minores, ſed vlr ſtupor ſigdẽ ſtupor genus hꝫ ſuperabũdantiã erit ſupabũdãtia ⁊ ſupabũdãs ⁊ minꝰ. Sꝫ nõ põt hoꝝ neutrũ eſſe, vt neqꝫ ſcia ipſa ſciẽs, neqꝫ motꝰ motũ, nã neqꝫ motus motus, ſed moti, ideo neqꝫ motũ, neqꝫ ſcia ſciẽtię eſt, ſed ſciẽtis, ideo neqꝫ ſcibile eſt, neqꝫ ſupabũdantia ſupabũdantię, ſed ſupabundantis. Similr neqꝫ vehemẽtia vehemẽtię, ſed vehemẽtis, nam oĩa talia aliarũ ſunt ⁊ in alijs, ⁊ nihil eſt ipſum a ſeipſo, ſed in diuerſis quoꝝ dꝫ eſſe, neqꝫ vꝫ aliqd exiſtẽtium in aliqbus illud idẽ ſibi inferre, vt ſcia hñti ipſaꝫ infert hoc eſſe ſcientẽ, ſed ipſa nõ ſeipſaꝫ. Nõ eniꝫ eſt ſcia ſciẽs ſciendiqꝫ. Similr aũt ⁊ motus prębet hñti ipſuꝫ vt ſit motus, ſed ipſe motus nõ mouet ⁊ ſupabũdãtia hñti ipſam infert ipſuꝫ ſupabũdans, ſed ipſa nõ eſt, neqꝫ ſupabundans, neqꝫ id qđ ſupabũdat. Eadẽ quoqꝫ rõ eſt de vehemẽtia. Eteniꝫ ſi ſeipſa inferrẽt hęc q̃ inferunt hęc in quibus ſunt in infinitũ adiret, vt in libꝰ de phyſico auditu demõſtratũ eſt. Nã ſi vehemẽtię vehemẽtia eſt ⁊ illius vehementię rurſus erit vehemẽtia, ⁊ hoc in infinitũ. Silr ẽt ſi ſuperabundantię eſt ſuperabũdantia, erit etiã illius ſupabundantię rurſus alia ſuperabũdantia, ⁊ hoc in infinitum.

Quandoqꝫ autem peccant, ⁊ paſſionem in genus quod paſſum eſt, ponentes, vt immortalitatem vitam ſempiternam dicentes eſſe. Paſſio enim quędã vitę, ⁊ accidens immortalitas videtur eſſe. Qꝫ auteꝫ verum ſit, quod dicitur, manifeſtuꝫ fiet, ſi quis amittat aliquẽ ex mortali fieri immortalem. Nullus eniꝫ dicit aliam vitam eum ſumere, ſed accidens aliquod, vel paſſionem eidem aduenire. Quare non genus vita immortalitatis.

Peccare inquit quoſdã eo qđ accipit paſſionẽ alicuius vt ſpeciem eius ⁊ pręadicatũ de ipſo vt genus patientis, vt ſi quis diceret coloris genus eſſe corpus. Nam paſſio corporis eſt color, ideo non genus ipſius eſt corpus, ob hoc neqꝫ ſciẽtię vt opinionis, vel deſiderij, vel triſtitię, vel irę genus anima. Hoc autẽ facere inquit eos qui diffiniunt ĩmortalitatẽ eſſe vitam ſempiternam. Nam aſſignant genus ĩmortalitatis vitam, ſed eſt caſus, accidẽs, affectioqꝫ aliqua immortalitatis vitę. Quod ῾vo paſſio aliqua ⁊ accidens vitę ſit immortalitas demõſtrauit in ſuppoſitione dicente ex mortali immortale fieri. Non enim participatione alterius vitę ĩmortale erit cum ſit mortale deniqꝫ, ſed velut quoddã aduentitium alicui ⁊ paſſio eſt. Naꝫ ipſa vita patiendo ĩmortalis erit, quod ſi vita patiendo ĩmortalis ſit, erit paſſio vitę ĩmortalitas. Si ergo paſſionis proprij patientis non erit genus, quippe eſt aliqđ aduentitiuꝫ ⁊ accidens paſſio patientis, ſed nõ ſpẽs, neqꝫ ſi ĩmortalitatis genus fuerit vita. Iteꝫ neqꝫ dulcedinis corpus eſt genus, neqꝫ voluptatis, vel triſtitię anima. Item ſi nõ cõcederẽt aliqui paſſionẽ vitę eſſe ĩmortalitatẽ dictus locus eſt ſanus. Exemplũ aũt cauſaꝫ hẽe, ⁊ ſi non paſſio ĩmortalitas vitę dña eius eſſet. Nam ſpecies animalis rationalis homo ⁊ deus ⁊ dña ipſorũ eſt ſm mortale ⁊ immortale. Sed ſi immortalitas differentia vitę neqꝫ ſic vita eſt gñis eius, nam pręadictum eſt peccare eos qui ponunt dñã in ſpecie. Equidẽ ſignuꝫ ſit paſſionis, ſed nõ eſt ſpecies poſita in genere ſolũ ipſum ſm ſubiectũ ⁊ numeꝝ aſſignatũ genus paſſio aliqua aſſumpta, vel ſm paſſionẽ tranſmutatũ fieri tale ꝙ nõ põt in gñibus fieri. Nõ eni ſi aliqs ſupponeret hoieꝫ in equũ mutari. Nã ipſuꝫ aĩal in hoie manet ſm numeꝝ, aliquo modo equus fieret nõ ſm aliquam paſſionẽ mutatũ.

Rurſum ſi paſſionis, cuius eſt paſſio, illud genus dicit eſſe. vt ventũ aerem motuꝫ. Magis enim motus aeris ventus. Aer enim ideꝫ permanet, ⁊ quando mouetur, ⁊ quãdo ſtat. Quare non eſt omnino aer vẽtus. Eſſet eniꝫ ⁊ non moto aere ventus. ſiquidem idem aer permanet, qui quideꝫ erat ventus. Similiter autem ⁊ in alijs huiuſmodi. Si igit̃ ⁊ in hoc opꝫ amittere, qm̃ aer motus eſt ventus, nõ tamen de oĩbus huiuſmodi eſt aſſignanduꝫ, de quibus nõ verificatur huiuſmodi genus, ſed de quibuſcunqꝫ vere pręadicatur aſſignatum genus. Nam in quibuſdam non videtur verificari, vt in luto, ⁊ niue. Niuem enim dicunt eſſe aquam coagulatam. Lutum autẽ terraꝫ humido tẽperatam. Eſt auteꝫ neqꝫ nix aqua, neqꝫ lutum terra. Quare neutruꝫ aſſignatorum generum erit genus. Oportet enim genus ſemper verificari de omnibus ſpeciebꝰ. Similiter autẽ neqꝫ vinum eſt aqua putrefacta, ſicut Empedocles dicit, in ligno putruit vnda, nam ſimpliciter non eſt aqua.

Inquit ſimiliter eos peccare qui inquiunt paſſionẽ eſſe ſpeciẽ illius cuius eſt paſſio, videlicet patientis. Nã hoc facientes rurſus genus patiens paſſioni dicunt. Et videret̃ hic locus nõ eſſe alius ab eo qui ante eſt, quãdoquidem ſolo modo aſſumptionis ab antedicto differat, nã in dicto ſimplr erat, ſi genus patiẽs eſt paſſioni. Hic autem additur etiã modus aſſumptionis dicentes paſſionis illud, videlicet patiens, cuius eſt paſſio eſſe genus, ⁊ ſic diffinientes patiens dicunt eſſe genus paſſionis. Naꝫ ſi ſpiritus ⁊ ventus eſt paſſio aeris, vt ipſi videt̃ ⁊ procedẽdo dicet, planũ eſt ꝙ qui dicit ipſuꝫ aerem motũ eſſe, tradit genus paſſionis eſſe patiens paſſumqꝫ. Nã patiẽs hic aer eſt. Nam patitur ipſuꝫ moueri. Qđ ῾vo ſpũs ventuſqꝫ fiat patientis aeris oſtendit eo ꝙ permanet circa eundem aereꝫ ſm numerũ ⁊ ſeruatur quãdo mouetur ⁊ qñ non, vt etiam paulo ante oſtẽdẽdo ꝙ etiaꝫ ĩmortalitas eſt paſſio vitę dixit. Vel non ideꝫ loci, eqdẽ nõ eſt

differentia ipſoꝛū ſm dictionem ſola vt videtur, ſed eſt
primus tanq̄ peccantium ſic diffinientium, ⁊ ob ignorā
tiam ponentiū paſſionem in paſſo, ideo ⁊ ipſe ſic dixit.
Quādoq̄ autē peccant ⁊ quicūq̄ ponunt paſſionem in
genus quod eſt paſſum, ideo ⁊ ſufficeret in illo loco oſtē
dere ꝙ immoꝛtalitas ⁊ paſſio vite oſtendendo ꝙ igno-
rant. Sed in ſecūdo accepit velut ſcientes ꝙ paſſio in ge
nere .ſ. patiente ponitur, ceu ſunt qui dicunt ventum eſſe
aerem motum, ideo ⁊ repꝛehendit hos non eo ꝙ oſten
dat ventum eſſe paſſionē aeris, ſed eo quod non poteſt
eſſe paſſum genus pꝛopꝛie paſſionis, eo ꝙ idem ſm nu-
merum permanet ſubiectum paſſioni, ⁊ nō amplius exi-
ſtentis paſſionis. Nam idem aer ſm numerum manet,
quāquam ventus factus in ipſo coꝛrūpatur, non enī ſi-
mul coꝛrūpitur paſſum cū paſſione. Sed dicendo qua-
re non eſt vniuerſalr aer ventus, ſed motus aer vt cau-
ſam aſſignans intulit. Nā erat ventus etiam non moti
aeris ſiquidem ipſe aer permanet qui erat ventus. Sed
hoc etiam hactenus ſic aſſignatū attendens bꝛeuitati.
Sed dignū eſt queſtione quomodo ſi ſupponeretur ven
tus eſſe ſpecies moti aeris repꝛehēditur talis aſſignatio
ꝙ non recte ſe hꝫ, quoniā inquit aer ⁊ motus ⁊ nō mo-
tus manet, ⁊ ventus non deſtruitur non moto aere. Nā
dicerēt qui illū ponunt ſic eſſe ꝙ hoc eſt ſequens ratio-
nem eoꝝ. Nam cum ſit genus aer venti ſimul ſecū tolli
ipſo ſublato, ſed non tollitur ab ipſo. Ideo nos tentabi-
mus ſm cōceſſū dubitatū ſoluere. Sic autē ſe habēt ge-
nera q̄ neq̄ alicubi per ſe ſubſiſtunt, neq̄ nudi ſunt ſine
exiſtentia conceptus, vt hippocentaurus, ſed eſt ſubſiſtē
tia ipſoꝝ in his de quibus pꝛedicantur, ⁊ ſublatis his in
quibus ſunt, ⁊ coꝛruptis neceſſe eſt ſimul coꝛrūpi, ⁊ hoc
ꝙ eſt in illis genus. Nā ſubſtātia animata ſenſitiua foꝛ-
te in Alexādro coꝛrūpitur hodie coꝛrupto Alexādro.
Si autē B vt oīa ſub genere coꝛrūpātur, neq̄ genus erit.
Simplr̄ igiť coꝛrūpitur hoc cui accidit eſſe genus coꝛru-
ptis oībus exiſtētibus ſub ipſo, ſed vt genus coꝛrūpiť ſi
vt vnum aliqd ſolū, vel ſm numerū, vel ſm ſpēm ipſoꝝ
ſub ipſo ſeruareť, nam animal genus eſt, nō q2 eſt ſubā
animata ſenſitiua, ſed q2 talis natura in pluribus eſt dif-
ferētibus inter ſe ſpecie, quibus ſublatis vno autē ſolo
ſeruato, non amplius erit genus ſubſtātia animata ſen-
ſitiua, ideſt animal. Hoc igiť ſic ſe habēte eſt aſſignatū
genus ꝙ nō ſm ſolā ſubſtantiā ſeruareť, ſed etiā ꝙ pꝛe-
dicať de totidē .i. in totidē eſſe opoꝛtet, ⁊ omnia in qui-
bus eſt ſeruari neceſſe eſt, nā ſi ſeruareť ſubſtantia ani-
mata ſenſitiua in hoc rationali, oſtenſum erit ꝙ eſt ani-
mal rationale. Nā ſublato animali rōnali, neceſſe etiā
eſt in hoc animal coꝛrumpi. Similiter ⁊ ſi in Alexādro
ſeruaretur, opoꝛtet etiā Alexandrum eſſe. Hoc igitur
ſic ſe habēte ſi aſſignatū genus alicuius fuerit quo coꝛ-
rupto de quo aſſignaretur genus eſſe, foꝛte maneret ſꝫ
ſe, ⁊ nihil ipſius ſimul deſtrueretur coꝛrupta ſpecie, tunc
non eſſet genus de quo aſſignaretur. Sed (vt dicit) aduē
titium quoddam ⁊ paſſio. Si ergo aer equalis manet ⁊
idem non ſolum ſm ſubſtantiam, ſed etiā ſm nomen ⁊
magnitudinē, ⁊ non amplius motus ideſt non exiſten-
tis venti non eſſet genus venti. Nam coꝛrupto vento, ſi-
mul etiā deſtrueretur, ⁊ in ipſo aer, vt etiam in homine
animal ꝙ eſt in ipſo. Nam ſi coꝛrupto eo in quo eſt ge-
nus ſimul coꝛrūpitur etiam illud generis exiſtens in ip-
ſo, palam ꝙ etiam manēte in ipſo genere maneret etiā
ipſum ⁊ aere manente eodem ſm numerum exiſtente
in eo vento, maneret etiam ventus, ſic etiam non moto
aere ventus ſeruaretur, tamen non amplius motus in
vento ſeruatur coꝛrupto vento. Ideo rationabilius vē-
tus in genere motus ponendus eſt q̄ in aere. Eadem ē
ratio in vnda ⁊ aqua. Etenim in illis illud in vndā exi-
ſtens aqua ſeruatur coꝛrupta vnda, q̄re non vnde aqua
erit genus. Ob id neq̄ vocis aer ſm ſubiectū, quia ma-
net coꝛrupta voce. Dicens autē ⁊ oſtendens bꝛeuibus
hoc, quādoquidem non opus erat exacta diligentia de
his haberi. Adiecit etiam quandā aliā argumentatio-
nem conſtruentem ad idem. Sic enim ⁊ de vento opoꝛ
tet concedere ꝙ eſt aer motus, ⁊ non magis hoc dicen
do eſſe motū aeris, quia in conſuetudine confitetur vē
tum eſſe aerem, ⁊ videtur aer de vento pꝛedicari vere.
Nam eſt genus, non eſſet aer venti ob dicta, nihil tamē
pꝛohiberet aerem pꝛedicari de vento non vt genus, ſed
velut materia ſpecificata motu ⁊ facta conuerſaq̄ in vē
tum, vt etiam ex auro vas dicimus aureum vas, ideo ⁊
ventus aer motus, vel aerea motio appellaretur magis
⁊ non aer motus, ſed non in omnibus ſic aſſignatis ge-
neribus tale concedendum eſt ponentibus paſſionē in
genere ꝙ eſt patiens, ſed in his ſolis in quibus poteſt aſ-
ſignatū genus ſimplr̄ ⁊ per ſe acceptum verificari, ⁊ de
aſſignata ſpecie ſine ſubiecta paſſione eius. Nā ſemper
genus de ſpecie verificatur, quādoquidē in quid eſt pꝛe-
dicetur de ipſa. Poꝛro ſi aliquid cum differētijs dictum,
vt diffinitio verificatur de aſſignata ſpecie, ipſum autē
vt genus aſſignatum ſine differentijs acceptum nō am-
plius verificareť de ipſo, neq̄ genus ipſius eſſet. Sic oſtē
detur ꝙ neq̄ niuis genus eſt aqua ceu qui dicunt niuē
eſſe aquam congelatam, neq̄ cem luti q̄ terram, vt qui
dicunt lutum eſſe terram ⁊ aquam cōmixtā. Neq̄ enī
ſimpliciter de niue aqua vere pꝛedicatur: non enim eſt
nix aqua, neq̄ terra de luto, quādoquidem nec lutū ter-
ra ſit, vt equus animal. Deſtrueretur autē ⁊ illud dictū
Empedoclis de vino ꝙ vinum eſt putrefacta in ligno
aqua. Non enim eſt vinum aqua in qua eſt in genere po-
ſuit ipſum qui ſic aſſignat.

¶ Inſuper, ſi omnino (quod aſſignatum eſt)
nullius eſt genus, manifeſtū enim quoniam
neq̄ eius/qđ dictum eſt. Conſiderandū autē
ex eo, quoniā nullum eoꝝ differt ſpecie, que
participant aſſignatum genus, vt alba. Non
enim differunt ſpecie hec adinuicē. Omnis
autem generis ſunt ſpecies differētes. Qua-
re nullius erit album genus.

¶ Quis alicuius genus ⁊ genus eſt ſi aliquid aſſignatū
vt genus, neq̄ vniuerſalr̄ erit genus, neq̄ huius, cuius
aſſignať, genus erit. Tales autē ſunt ſpecies athome in-
diuiduęq̄. Sed q̄o poſſibile eſt cognoſcere ꝙ non põt
eſſe aliquid genus, ipſe docet. Nam ſi omnia participan
tia hoc vt genere aſſignato, ⁊ diffinitionē eius recipien-
tia non differrent inter ſe ſm ſpeciē, hoc non poteſt eſſe
genus, vt que participant animali ⁊ ſpecies ſuſcipientes
diffinitionem eius inter ſe differunt, ideo animal eſt ge-
nus. Similiter que participant aue. Itē que participant
coloꝛe, ⁊ vlr̄ in cunctis generibus, ⁊ que participāt hōi
cum inter ſe non differāt ſpecie, neq̄ ea que participāt
aue, neq̄ ea q̄ equo, neq̄ ea q̄ albo, ideo hō ⁊ equus al-
bus, ⁊ talia non pñt eſſe genera. Poꝛro ſi q̄s genus alicu-
ius tale aſſignauit, pꝫ ꝙ deſtruemus ipſiū hoc loco vtē-
tes. Nō enī eſt albi dr̄ia vt quidā dicūt alatū ⁊ inſtans,

ſed

ſed eoꝝ ſolū q̃ ſunt alba ceu niuis ⁊ canis. Nam prędicens differentiaꝫ etiam nigruꝫ differre poteſt, q̃quidem coruus ⁊ pix ſic differrēt. Sed non eſt poſſibile vt contrarioꝝ eędem ſint differētię. Porro ſi aliquis hoīeꝫ diceret genus eē ſtudioſi ⁊ praui, vel ſymi, vel adunci, aut hominis ⁊ mulieris, hęc omnia ſunt indifferētia ſm ſpeciem. Nam dictoꝝ in his hominis dr̃iaꝫ qua homo differentiā indicat, ſed quędā accidentia ⁊ aduētitia ⁊ paſſiones. Oportet autem albuꝫ non ęquiuoce dictum, ſed illum in colore intelligere.

℄ Rurſum ſi qđ oīa ſequit̃, genus/vel dr̃iam dixit. Plura enim ſunt, quę oīa ſequuntur vt ens, ⁊ vnum, eorum ſunt, quę omnia ſequuntur. Si igitur ens genus aſſignauerimus, manifeſtum, quoniam omniuꝫ erit genus, ſiquidem prędicatur de eis.

℄ Si quis id qđ ſeqtur omnia genus alicuius aſſignaret̃ ꝙ conſequitur ipſiuꝫ non ſane aſſignabit. Non eniꝫ ſi genus ſeqtur ea quoꝝ eſt genus eo ꝙ hoīem ſequit̃ aīal ⁊ album color, ⁊ lineā quantū, iaꝫ ⁊ ꝯṽs quędā genus eſt ipſorū oīno, porro ſi qs ꝙ oīa ſequit̃ genus alicuius vel dr̃iam diceret, non recte dicet. Nam q̃ plura ſunt q̃ oīa ſequitur aſſignatuꝫ ipſoꝝ vt genus ⁊ alioꝝ ſi erit genus ſequentiuꝫ oīa eo ꝙ ⁊ hęc ſeqtur ⁊ prędicat̃ de his ſimiliter, vt qui ens genus alicuius exiſtēns dicens eo ꝙ ſeqtur ipſum diceret ipſum eſſe genus ēt vnius. Eteniꝫ hoc ens erit ⁊ ƥdicatur de ipſo ens. Item eſt etiam ipſum de numero eorum quę ſequitur omnia rurſus entis, igitur ſm equale erit genus ⁊ ſpecies.

℄ De nullo enim genus, niſi de ſpeciebus ƥdicatur. Quare ⁊ vnum ſpecies erit entis. accidit igitur de omnibus, de quibus genus prędicatur, ⁊ ſpeciē prędicari, q̃m ens ⁊ vnuꝫ de omnibus ſimplr̃ prędicantur: opꝫ autem de paucioribus ſpeciem prędicari.

℄ Addenduꝫ vniuocę vel de nullo enim genus, ſed vel de ſpeciebus ƥdicat̃, dixit vt ꝯṽs eos qui dicunt ꝯṽs aliqua eſſe genus ipſoꝝ de quibus prędicat̃ vt poſitum genus eſſe, cuius ꝓprıū prędicari eſt, porro ſi ſic ⁊ ens vnū de quo vt ſpecie erit prędicatū. Ipſum autē ƥdicabitur ſi fuerit vna aliqua eiuſdē ratio. Addēdum aūt ꝙ ⁊ vnuꝫ erit entis ſi rurſus hoc eo ꝙ oīa ſequitur aliquis genus. dr̃iuꝫ aſſignarit. Nā ⁊ hoc prędicatum entis erit ⁊ hoc genus, quare idem eiuſdem ſpecies ⁊ genus eſt.

℄ Si autem qđ omnia ſequitur, differentiam dixit, perſpicuum, quoniaꝫ vel de ęqualibus, vel de pluribus differentia q̃ꝫ genus dicetur. Nam ſi ⁊ genus oīa ſequitur, de ęqualibus: Sin ſo non omnia ſequatur genus, de pluribus differentia dicet̃ q̃ꝫ ipſuꝫ genus.

℄ Si aliquis poſuerit dr̃iam alicuius, accidet hoc rurſus vel ęqualiter genus ⁊ dr̃iaꝫ dicere vel in plus dr̃iā dicere. Equidē ęqualiter ſi etiā genus, cuius taleꝫ dr̃iam aſſignauit, erit de numero ſequentiuꝫ oīa, vt ſi ens genus ⁊ vnum aliquis dr̃iaꝫ diceret entis perinde ac diuiſum ſit genus per vnū ⁊ multitudinē. Etenim multitudinē vnū aliquid in plus dr̃iam efficiet. Rurſus ſi genus non erit cōſequentiū omnia. Naꝫ erit eius differentia in plus cū ſit de numero eorū quę cōſequitur omnia. Sic etiā oſtēdetur neqꝫ ens eſſe aliquod genus omniuꝫ. Nam erit ⁊ vnius genus vel ęqualiter ipſi eſſe vel in plus, ſi quidem vnum etiā de vno conceptu, ⁊ hoc aliquid de ſolis corporibus ⁊ incorporeis. Sed conceptus neutrum horum eſt ſm dicētes hęc. Sic peccaret qui aſſignaret entis differentiaꝫ opinabile. Nam in plus eſt opinabile q̃ꝫ ens ſi quidem etiam non ens ſit opinabile.

℄ Inſuper ſi in ſubiecta ſpecie eſt, qđ aſſignatum genus dicit̃. vt albuꝫ in niue. Quare manifeſtum, q̃m nō erit genus. De ſubiecta eniꝫ ſpecie ſolum genus dicitur.

℄ Quod genera dicūtur de ſubiectis ſpeciebus, ſed non ſunt in ſubiectis ipſis, patet, proinde ſi aliquis genus alicuius aſſignauerit in ſubiecto ipſo eſſe patet ꝙ deſtruemus ipſum vtentes prędicto. Videbitur auteꝫ per hunc in oppoſito eſſe qui tollit genus ex eo ꝙ competit ratio eius in ſubiecto eſſe. Sic oſtendetur album non eſſe genus niuis. Nam in ſubiecto eſt ꝙ eſt ipſa, neqꝫ nigruꝫ picis, neqꝫ ſcientia, vel virtus animę.

℄ Conſiderandum auteꝫ/⁊ ſi non vniuocum ſit genus ſpeciei. De omnibus enim ſpeciebus vniuocę genus prędicatur.

℄ Vniuerſaliorem locum prędicto affert, non enim ſolū genus non vniuocum erit ſpeciei ſi fuerit aſſignatuꝫ genus in ſubiecto, cuius genus aſſignaret̃, ſed etiam econtra ſi quis ſubiectū vt genus eius ꝙ eſt in ſubiecto diceret. Nam neqꝫ ſic vniuocū erit genus ſpeciei, non ſi conſequitur ſubſtātia exiſtentia hoc vniuocę eſſe ijs in quibus eſt ob id exiſtimanduꝫ eſt locum eundem eſſe loco ab his in ſubiecto hunc ab vniuocis. Nam alia eſt ratio eius ꝙ eſt in ſubiecto, ⁊ alia vniuoci. Secundū igitur eā in ſubiecto tolleretur hoc habens aliquo mō ventū eſſe qualitatē, vel materiā aliquo modo habentē. Non eniꝫ poteſt eſſe genus qualitatis ventū vel materiā. Nā qualitas eſt in ſubiectis. Item qui dicit cęſtū eſſe manum aliquo modo habentē peccat. Non enim cęſtus eſt manus ſed in ſubiecto, ſcilicet in manu eſt cęſtus. Dictū aūt hoc peccatū in quo etiam qui ponit paſſioneꝫ in paſſo, vt genus. Sed ſecundū hoc non vniuocę oſtēderetur vnū nō eſſe genus entium, nam ęquiuoce ens ⁊ vnum prędicantur, non enim ſi ſimiliter vnum ⁊ ens ſubſtantia ⁊ ad aliquid, vel aliquid alioꝝ generum iam etiaꝫ de ſubiectis ipſis eſt. Similiter neqꝫ quippiam aliud ęquiuoce dictoruꝫ prędicatur de aliquo vniuocę eoꝝ q̃ ſunt ſub ipſo.

℄ Ad hęc ſi generi, ⁊ ſpeciei cōtrariū eſt, quando qđ melius cōtrariorum eſt, in peiori genere ponit. Accidet eniꝫ reliquū in reliquo eſſe: ſiquideꝫ cōtraria in cōtrarijs generibus ſunt. Quare qđ deterius eſt, in meliori erit. At videt̃ melioris/⁊ genus melius eſſe.

℄ Locus talis ſi fuerint ſpeciei poſite ⁊ generi aſſignato eius contraria aliqua, quia contrariorum aliud melius, aliud ſo deterius oportet conſiderare ſi melius cōtrariorum in genere deterioris contrarioꝝ ponitur. Nam opus erit etiam relictum peius in genere melioris eſſe, quoniam ponitur ꝙ contrarium in contrario, ⁊c̃. Erit igitur melius genus peioris, ⁊ peius genus melioris. Videtur autem ⁊ genera ſub meliore vel ſpecies meliores eſſe his quę ſunt ſub peiore. Nam ea quę ſunt ſub

virtute meliora ſunt his quę ſunt ſub malitia. Proinde ſi iniuſtitiaꝫ aliquis virtutem diceret, hic dicet ⁊ iuſtitiā eſſe malitiā vt Thraſimacus apud Platonem ponens iniuſtitiam bonum conſiliū ⁊ iuſtitiā malum conſilium cogeretur dicere, ⁊ ſi ſegnitia eligibilis, operari eſt fugibile, ⁊ ſi voluptas malum/triſtitia bonum.

¶ Et ſi eodeꝫ ſilr ad vtraqꝫ ſe hñte: in peiore/ ⁊ nō in meliore genere ponit, vt aiaꝫ qđ quidē agitationē, aut agitatū. Nā pari mō eadeꝫ ſtatiua/ ⁊ agitatiua eſſe videt̃. Quare ſi meli⁹ ſtatio, in hoc oportet genere ponere.

¶ Adhuc ſi ſilr ſe haberēt aliqua duo, quoꝝ vnuꝫ peius eſt, ⁊ aliud melius ⁊ poterit in vtroqꝫ ipſoꝝ vt in genere poni, ꝯſentaneū magis eſt vt in meliore magis q̄ȝ in deteriore ponat̃, ceu medicina, non qꝛ pōt ⁊ ſanitateꝫ morbū efficere, dicimus ipſuꝫ effectricē morbi, vel nihil magis effectricē dicimus eſſe morbi q̄ȝ ſanitatis, ſed dicim⁹ potius ſanitatis effectricē, nam in meliore eoꝝ quorum pōt eſſe vnūquodqꝫ, naꝫ ob id poſitione ſunt bona, ſi autē anima ſimilr ſe hꝫ ad motū ⁊ ad ſtationem, nam amboꝝ eſt cauſa eadē in aīali, vt enim mouētur aīalia ſm animā, ſic etiā ſtant, ⁊ eſt ſtatio melior motu. Nam motus eſt in quibus eſt ſtatio ꝑpter ſtationeꝫ ⁊ finis motus eſt ſtare igit̃. Hęc habēt in corporibus finē manſionem in proprijs. Itē ſubſtantiaꝝ imobiles meliores. Itē diſcēti finis diſcere ⁊ in ipſo ſtare, porro ſi hoc non recte ponentes in genere motus animam ſunt qui ſic faciūt. Dixit autē ꝙ vere motionē aut motuꝫ per hoc ꝙ vere motionē indicans dici genus ipſius motionē dici, vt dicentes ipſum eſſe motum ſeipſo mobilem.

¶ Preterea ex magis ⁊ minus: deſtruēti quidem/ſi genus ſuſcipit magis, ſpecies auteꝫ nō ſuſcipit, nec ipſa, nec qđ ſm ipſam dr̃, vt ſi virtus ſuſcipit magis, ⁊ iuſtitia, ⁊ iuſtus. Dicit̃ enim iuſtus magis alter altero. Si igitur aſſignatū quidē genus magis ſuſcipit, ſpēs auteꝫ non ſuſcipit, neqꝫ ipſa, neqꝫ qđ ſm ipſam dicitur, non erit genus, quod aſſignatum eſt.

¶ Vt quādo de accidente faciebat rationē ſimplr ⁊ rurſus cōparatiue ad quoſdam ambos locos a magis ⁊ minus ⁊ ab ipſo ſimilr cōſtructiuos ⁊ deſtructiuos duos quideꝫ deſtructiuos, ⁊ vnū conſtructiuū, naꝫ cōes vt hīa caſibus ⁊ cognatis, ⁊ a gñationibus ⁊ corruptionibus ⁊ oppoſitis, ſic ēt hi quos tradit hic. Vnus igit̃ deſtructiuus ab ipſo magis ⁊ minus talis, ſi aſſignatuꝫ genus ſuſcipit magis ⁊ minus, ſed ſpēs neqꝫ ipſa neqꝫ per ſe dicta non genus aſſignatū. Nā videt̃ quoꝝ genus ſuſcipit magis ⁊ minus, hęc etiā ſuſcipere ⁊ dicta ſm ea.i. denominatiua ab ipſis, nam ſi virtus magis ⁊ minus, ⁊ iuſtitia ⁊ iuſtus ſm ipſaꝫ dictus ⁊ ecōtra rōnabile eſt, quare ſi aſſignatū vt ſpecies ſuſcipit, ⁊ aſſignatū vt genus nō ſuſciperet nō eſt genus aſſignatū ſic oſtenderet. Sic aliquis oſtēderet non eſſe genus ęqualitatis dubitationē, vt dicunt ipſam diffinientes eſſe ęqualitatē cōtrariaꝝ rationū. Nam dubitatio magis ⁊ minus ſuſcipit, ſimilr ⁊ decedens ſm eaſ. Hi auteꝫ ſunt dubitantes, ſed ęqualitas nec eſt hęc nec ęqualia, naꝫ ęqualia quędam non ſunt magis ⁊ minus. Rurſus mꝫ nō ſuſcipit magis ⁊ minus, ſed albedo ſuſcipit, quare non genus mixtis albū. Item armonia magis ⁊ minus, ſed anima nō quare armonia nō eſt genus aīę.

¶ Rurſum ſi quod magis videt̃, vel ſimiliter, non eſt genus: manifeſtum/quoniā nec quod aſſignatū eſt. Vtilis autē hic locus in talibus maxime, in quibus plura vidētur de ſpecie in eo, quod quid eſt prędicata, ⁊ non determinatum eſt, neqꝫ habemus dicere quale nam eorum eſt genus. Vt de ira, ⁊ triſtitia, ⁊ opinio paruipendentię in eo qđ quid eſt prędicari vidētur. Cōtriſtatur enim iratus, ⁊ opinatur paruipendi.

¶ Secundus hic locus deſtructiuus ab ipſo magis. Idem autē ⁊ a ſimilibus in aliquibus generibus ſi magis eius videretur eſſe genus ⁊ nō eſt, neqꝫ id ꝙ minus videtur, erit. Eodem modo de ipſo ſimiliter. Verū inquit locum eſſe vtilē his in quibus plura de eodē ꝑdicantur in quid eſt, ſed non habemus conceſſum quale eſt ipſoꝝ genus ceu de ira triſtitia ꝑdicatur ⁊ opinio in quid eſt. Nam dicit̃ ira aliqñ quidē triſtitia, aliqñ autē ipſorum genus eſt. Sumēdū igitur eſt id qđ videt̃ ipſoꝝ magis eſſe genus, vel oſtendendū non eſſe hoc. Nam ſi non magis ꝙ videt̃ eſſe genus, eſt genus, neqꝫ ꝙ minus. Nam ſi magis triſtitia videtur irę genus eſſe ⁊ non eſt, vt oſtenſum eſt paulo ante, neqꝫ opinio erit genus eius. Iteꝫ ſimiliter ſi viderentur ambo eſſe genera euiſdē, ſi alterum oſtēderetur non eſſe, neqꝫ alterum erit ꝙ ſimiliter huic videt̃. Ab ipſo magis igitur ſic vt dictum eſt, oſtendemus tempus non eſſe in genere numeri. Nam ſi magis tempus motus q̄ȝ numerus eſſe probabile eſt, qꝛ continuuꝫ continui genus magis eſt, ⁊ tempus non eſt motus, quia omnis motus eſt alicuius ad aliquid, ⁊ tempus non ad aliquid, igitur tēpus non eſt motus, igitur nec motus eſt genus temporis. Rurſus ꝙ nō ſit genus appetitus triſtitia deſtruemus. Nam ſi magis deſideriuꝫ eſt indigentia q̄ȝ triſtitia, ⁊ non eſt in genere indigentię neqꝫ triſtitia erit ꝙ ꝯo nec indigentia ſit genus eius, patet ex hoc ꝙ genus nullius ſpeciei eſt cauſa, ſed indigentia cauſa appetitus. Similiter autē ⁊ in exemplo demonſtratio procederet, ſi ſimiliter irę ⁊ triſtitia ⁊ opinio genus, ſed nō eſt eius genus opinio, igitur neqꝫ triſtitia erit genus eius. Similiter ⁊ manſuetudinis domeſticatio vel temperantia genus eſſe videtur, ſi ergo non eſt domeſticatio, neqꝫ temperantia erit.

¶ Eadem aūt cōſideratio ⁊ in ſpecie ad aliud aliqd comparāti. Si qđ magis, vel ſimilr vr̃ eſſe in aſſignato genere, nō eſt in genere, manifeſtum/qm̄ neqꝫ aſſignata oīno ſpecies erit in genere. Interimēti igit̃ quēadmodū dictum eſt, vtendū. Aſtruenti ꝟo, ſi qdē ſuſcipit magis, qđ aſſignatū eſt genus, ⁊ ſpēs, nō vtilis locus. Nihil eniꝫ ꝓhibet vtroruūqꝫ ſuſcipientiū non eſſe alterū alterius genus. Nā bonum ⁊ albū ſuſcipit magis, ⁊ minus, ⁊ neutrum eſt neutrius genus. Generum autem ⁊ ſpecierum ad ſe inuicem cōparatio vtilis, vt ſi ſimiliter hoc ⁊ hoc genus, ſi alterum genus, ⁊ alterum. Similiter autem, ⁊ ſi quod minus ⁊ qđ magis. Vt ſi continentię magis poteſtas

q̄ȝ virtus

q̄ virtus genus, virtus autem genus, ⁊ poteſtas. Eadē aūt ⁊ de ſpecie cōuenit dici. Naꝫ ſi ſimilr̄ hoc ⁊ hoc propoſiti eſt ſpecies, ſi alteruꝫ ſpecies, ⁊ reliquum. Et ſi quod minus videtur, ſpecies eſt, ⁊ quod magis.

⁋ Nam ſi ꝙ magis videt̄ ſpēs eſſe alicuius aſſignati generis ⁊ nō eſt, neq̄ȝ hoc erit cū ſit minus q̄ illa ſpēs ꝓpoſiti generis, vt ſi magis ſpēs virtutis tēperātia q̄ māſuetudo, ſed nō eſt tēperantia, neq̄ȝ māſuetudo. Itē a ſimili ſi ſilr̄ tēperantia ⁊ cōtinētia ſunt ſpecies virtutis, non eſt altera boni, ergo nec altera, igit̄ his duobus locis vtendū eſt ad deſtructionē ⁊ cōſtructionē, ſed ad cōſtructionē illud ambo magis ſuſcipere vt aſſignatū ⁊ vt ſpecies non eſt vtile. Non enim proſſus alterum erit genus alterius ſi ſic ſe hꝫ, vt ſolū primus dictus ad deſtructionē locoꝝ a magis ſit vtilis. Non eniꝫ qꝛ albuꝫ ⁊ bonū magis ſuſcipiunt, iaꝫ ob id genus albi eſt bonū. Sed ſcd̄s locus dictoꝝ ad deſtructionē in quo cōparatio erat ſpēꝝ ⁊ generū inter ſe vtilis ⁊ ad ꝯſtructionē. Nam ſi ꝙ minus videt̄ genus eſſe alicuius oſtēderet̄ genus eſſe, ⁊ ꝙ magis erit. Et ſi hoc ſilr̄ ⁊ hoc ſilr̄. Eadē quoq̄ȝ ratio de ſpecie, nam ſi tēperantię magis genus potentia q̄ virtus, nam videt̄ tēperatus ſm̄ aliquā potētiaꝫ reſiſtere deſiderijs, minus erit virtus genus ipſius proinde ſi virtus genus eius, erit etiā potentia, virtus autē videt̄ eſſe, qꝛ eſt habitus laudabilis. Rurſus in ſpecie ſi minus videt̄ in genere eſſe virtutis temperātię q̄ ꝯtinentię ſpecies eius erit etiā cōtinentia. Eadē quoq̄ȝ ratio ⁊ in ipſo ſimiliter ſi in generibus ſiue in ſpeciebus ſimile acciperetur.

⁋ Inſuper ad conſtruendum, perſpiciendū, ſi de quibus aſſignatuꝫ eſt genus, in eo quod qd eſt, prędicat̄: nō vna exiſtēte aſſignata ſpecie, ſed ⁊ pluribus, ⁊ differētibus: nā manifeſtū/q̄m erit genus. Si autē in aſſignato/ſpēs eſt, cōſiderandū ⁊ ſi de alijs ſpēbus genus in eo qȯ qd eſt p̄dicat̄. Accidet enim rurſus de pluribus, ⁊ differentibus idem prędicari.

⁋ Conſiderandū cum dixerit inqt locū ad cōſtructionē generis ⁊ locuꝫ a minus ⁊ ſilr̄ inſuper inquit ad conſtructionē eius ꝙ eſt aſſignatū genus vtilē locum ſi aſſignatū vt genus plurū ⁊ differentiū ſpecieꝝ erit aſſignatum, quęrendum eſt ſi in quid eſt de ipſis pręducet̄, nam ſi de pluribus ipſis ⁊ ſm̄ ſpēm differētibus in qd eſt erit pręducatum, erit genus vt ſi animal equi hoīs, ⁊ idipſum vtile erit ad deſtructionē, nam ſi non fuerit in quid eſt p̄dicatum nō erit genus, ſi aūt vnius ſpeciei fuerit aſſignatum ⁊ p̄dicaret̄ de eodē, inquirendū eſt ſi ēt de alijs differentibus ſpecie ſilr̄ pręducat̄, vt ſi animal aſſignaret̄ genus hominis conſiderandū ſi ēt equi ⁊ alicuius alterius ſimiliter ſit pręducatū, nam erit genus. Verū dicendo de differētia dixit. Q̄m autē videt̄ quibuſdā ⁊ dr̄ia in quid eſt pręducari, q̄m vt cōgregatiꝫ eſt accepta ſic pręducat̄, ſed minime ſine materia aggregari dr̄ia p̄dicat̄ ſic de qua mentionē fecit in p̄dicamentis in quibus dixit ſuſcipere rationē dr̄iaꝝ indiuidua ⁊ ſpecies quas proprie exiſtentes dr̄ias non dixit eſſe ſubſtātias ibi, quia neq̄ȝ genera, neq̄ȝ ſpēs, neq̄ȝ indiuidua, nam de ſpeciebus p̄dicata vt genera p̄dicaret̄, qȯ aūt non genera dr̄ię nunc oſtendit, neq̄ȝ ſpēs, equidē ſpecies ſeorſum ⁊ ſine generibus acceptę ſunt dr̄ię ſi etiā aggregatę. Hę autē in illo libro ſubię ⁊ indiuidua ſub ipſis. Sed ſic acceptę dr̄ię ⁊ genera diuiſa ab ipſa vniuocę pręducātur, ſiquideꝫ vt dixit nunc pedeſtre ſigt̄ quale animal, ſed nō videt̄ ipſū genus de propria dr̄ia ſic pręducari, neq̄ȝ de dr̄ia in ſubſtātia acceptę ſine materia diuiſum ab ipſa genus vniuocę p̄dicat̄, qa neq̄ȝ quippiaꝫ aliud totum diſſimulare ſic pręducatur de vnaquaq̄ȝ parte, ſꝫ talis dr̄ia eſt pars diuiſi ab ipſa, neq̄ȝ eadē de ſpē vel indiuiduo, ꝙ neq̄ȝ pars de toto.

⁋ Q̄m autē videt̄ quibuſdā ⁊ differētia in eo qȯ quid eſt de ſpeciebus pręducari, ſeparādū eſt genus a dr̄ia vtenti ijs, quę dicētur elementis. Primo quidē, q̄m genus de pluribus dr̄ q̄ differentia dr̄. Deinde q̄m ſm̄ ipſius quid eſt aſſignationē magis ꝯuenit genus q̄ differentiā dicere. Qui enim aīal dicit hominem, magis indicat quid eſt homo, q̄ qui greſſibile. Et quoniam differentia quidē qualitatem generis ſemper ſignificat, genus autem differentię, non. Qui enim dicit greſſibile: quale quid dicit animal. Qui vero animal dicit, non dicit quale quid greſſibile. Differentia igitur a genere ſic ſeparanda.

⁋ Dixit quidē in primo ꝙ ēt dr̄iaꝫ ⁊ problemata a differentia ſimul opꝫ cuꝫ genere ordinare tanq̄ ipſi loci ſint vtiles ad problemata a differētijs. Qȯ vero nō omnino idem dr̄ia cum genere patet ſi etiā qꝛ maxime ⁊ ipſa in quid eſt videt̄ de ſpecie pręducari ⁊ de pluribus ⁊ differētibus ſpecie dr̄ia, quibus dr̄iam poterimus ſeparare a genere quędā elemēta ⁊ ſpeculata nobis tradit quę pręueniendo iam dixit in dictis. Eſt aūt primuꝫ ꝙ genus in plus dicit̄ q̄ dr̄ia, nam eſt aliqua pars generis dr̄ia diuiſa ab eo. Scd̄ꝫ ꝙ ⁊ ſi differētia in quid eſt videt̄ pręducari. Naꝫ ſi diffinitio in quid eſt, ⁊ dr̄ię ſunt in diffinitione. Item magis genus cōuenit interrogātibus de ſpecie qd eſt aſſignare q̄ dr̄iaꝫ, naꝫ magis homo animal q̄ rōnale. Tertiū ꝙ dr̄ia qualitateꝫ generis cuius eſt ſignificat, nam qualitas animalis rationale pedeſtre, ſed minime ⁊ genus dr̄ię, naꝫ nullius ipſoꝝ qualitas eſt animal, ⁊ ꝙ ſic ſe hꝫ oſtēdens apponit, qꝛ qui dicit rōnale quale animal ſigt̄, ⁊ qui dicit aīal non dicit quale rōnale, quare rationale in quale tranſmutatur qualitatē animalis ſignificās, ſed aīal minime qualitatē rationalis ſignificat.

⁋ Q̄m autē vr̄ muſicū, qua muſicū eſt, ſciens eſſe, ⁊ muſica ſciā quędaꝫ eſt, ⁊ ſi ambulans, qua ambulat mouet̄, ambulatio motus quidā eſt: Cōſiderādū in quo genere vult quippiam cōſtruere, dictum modū. Vt ſi ſciaꝫ, qȯ quidē fidem, ſi ſciens quatenus ſcit, fidit. Manifeſtū enim q̄m ſciā fides quędam erit. Eodem autē modo ⁊ in alijs huiuſmodi.

⁋ Locuꝫ nobis tradit quo vtētes poterimus cōſtruere ⁊ ſecernere qd ſit in aliquo genere. Nā inquit oportere in habentia habitus, ⁊ ea quę dicunt̄ denominatiue ab ipſis hr̄ibus reſpicere, ⁊ ſi in illis denominatiuꝫ alicui appareret eſſe ſub aliqȯ genus aliud quo denominatū eſt aliqd, ⁊ id in quo ꝓpoſitū denominatū eſt dicere genus eē eius denominatiue a dicto genere. Hoc aūt ſic ſe habere per inductionē ꝑſuadet. Nam qꝛ muſicū quatenus

muſicū denominatū in muſica ſciens eſt, ⁊ ſciens denominatū ſcia eſt, ⁊ muſica a qua muſicū denominatū eſt ſcia erit, q ab eadē denominatum ſciens eſt genus muſici. Rurſus q ſm ambulationē ambulare dictum eſt ⁊ exiſtens eius denominatū mouet, ⁊ eſt rurſus moueri denominatiuū et ab ipſo motu, erit etiam ambulationis ⁊ ſub motu. His itaq ſic ſe habētibus inqt oportere qui volumus cōſtruere ⁊ oſtēdere quid ſit genus alicuius ad habētia ipſum ⁊ denominata ab ipſo ſm dictū modum procedētes ⁊ oſtēdentes alterū ſub altero, ſic oſtēdemus ⁊ propoſiti genus eſſe propoſitū, vt ipſe adiecit ſi voluerimus oſtēdere genus ſcientię eſſe fidē videndū eſt ⁊ oſtendendū q ſciens quatenus ſunt credit. Nā ſi hoc, patet qđ etiam ſcia eſt fides, ⁊ ſi voluptate fruens quatenus voluptate fruit in bono eſt, ⁊ voluptas bonū erit, ⁊ ſi audiens ſentit, ⁊ auditus erit ſenſus. Vnde contextus hic [Quoniā aūt videt muſicum qua muſicū eſt ſciens eſſe, ⁊ muſica quędā ſcia eſt] erit apertior ſi ſic ſe haberet. Quoniā autē videt ppterea qđ muſicum qua muſicum eſt, muſica ſcientia eſſe.

¶ Inſuper qm̄ qđ ſequitur aliquid ſemper/ ⁊ non cōuertitur, difficile eſt ſeparare ab eo, qđ eſt genus/ ſi hoc quidem illud ſequit oē/ illud ꝟo hoc non oē: vt tranqllitatē quies, ⁊ numerū diuiſibile, ecōuerſo aūt/ non. Nā diuiſibile non oē numerus, neq quies omnis/ tranqllitas: ipſo quidē eſt vtendū, vt genere, qđ eſt ſemper cōſequens, cum non cōuertatur alterum. Cum vel enim alterū ſe extendit non in omnibus, obſequendum. Inſtantia autē huius, qm̄ non ens ſequitur omne/ qđ fit. (Nam qđ fit/ non eſt) ⁊ non cōuertitur. (Non enim omne quod non eſt, fit) attamen nō eſt genus non ens eius/ quod fit. Simpliciter enī non ſunt entis ſpecies. De genere igitur (quēadmodum dictum eſt) tranſeundum.

¶ Quoniā genus ſequit ſpēm ⁊ non cōuertit, nam ſi hō animal, non tñ ſi animal hō, inquit oportere in qbus talis ordo, vt alterū/ alterū ſeqtur, ſed minime ⁊ cōuertendo alterū/ alterū ſequi, accipere aliud vt ſpēm ⁊ aliud vt genus, nam videt pbabile eſſe, nam q ſerenitatē ſequitur quies, ⁊ quietē minime ſerenitas. Itē ſequit numerū diuiſibile, ſed diuiſibile non numerus, videt ſerenitatis genus eſſe quies ⁊ numeri diuiſibile. Ipſe igit inquit vt in probabili oportere hoc loco vti in prędicta illatione ad cōſtructionē gnis. Si aūt aliqs alius vteret ipſo nō cōcederet, vt in oībus ſic ſe habere, nam ſunt quędā quę cōſequitur ⁊ non cōuertunt, non tñ ⁊ genera ſunt horū quę ſic cōſequūtur. Et oſtēdit hoc in exēplo, nam factū ſeqtur non ens. Nam nihil q fit iam eſt ⁊ non cōuertit, quippe minime non ens ſeqtur factū, non enī ſi aliqd non eſt, hoc fit, nam tragelaphus non eſt ens, ſed nō fit, ideo ſi ⁊ non ens ſeqtur factū, tñ factum non ſeqtur non ens. Sed non eſt facti non ens genus, ⁊ ppter qđ non eſt ipſius genus oſtēdit, nam nō entis nō poſſunt ſpecies eſſe, nā de nullo non ens in quid eſt prędicatur, quippe ob id neq de priuatione. Et vlr ſpecies in exiſtētia eſt, ſed nō ens non exiſtit. Quō igitur dicet genus eſſe nō exiſtens eius q exiſtit. Nam genus debet exiſtere.

¶ ALEXANDRI APHRODISEI in quintum librum Topicorum commentarium. Gulielmo Dorotheo Veneto interprete.

QVONAM pacto arguēdū ſit ad propriū, ⁊ quot modis ppriū, q quadruplicter, ⁊ quid vnūqđq ⁊ quę ſit horū inter ſe differētia dicturus eſt. Proinde cum aſſignaſſet nobis in libro ante hūc .i. in quarto tractationis topicorū locos quibus poſſibile eſt arguere ad pblemata generis conſtructiuę ⁊ deſtructiuę hinc migrat ad pblemata ppriū atq tradit qūo ad hęc arguendū ſit. Et primo ſumit quot modis propriū, q quadruplicter, ⁊ qđ vnūqđq, ⁊ quę ſit horū inter ſe dn̄a. Et merito ꝑordinati fuerant loci ad problemata generis q̃ loci ad ppria, ⁊ loci ad ppria q̃ ipſi ad diffinitiua, q p eos locos quibus oſtēdimus q hoc huius gnis eſt per eoſdē oſtēdimꝰ q aſſumptū genus in diffinitione eſt genus diffinitionis ⁊ per deſtruentes locos rurſus oſtendentes non eſſe genus aſſumptū deſtruētes oſtendimus quod neq diffiniti eſt genus. Vnde locos ad generica pblemata prius ordinauit ante problemata ppriorum, quia generica problemata ſunt ſubſtātialia, ſed propria ſunt aduenientia ſubſtātię, ⁊ honorabiliora ſunt ſubalia his quę aduenīūt ſubſtantijs. Rurſus locos de pblematibus ppriorum ꝑordinauit his ad diffinita, qa loci de pblematibus propriorū vtiles ſunt nobis etiam quo ad cognoſcēda pblemata diffinitiua, nā qbus locis oſtendimus q hoc non eſt ppriū huius p eoſdē oſtendimus q neq diffinitio hꝰ eſt huius. Oſtēdimus autē q nō eſt hoc huius ppriū ſi apertius fuerit aſſignatū ppriū ſubiecti cui aſſignaret, ceu ſi quis aſſignabit ppriū ignis ſimilē eſſe alę magis ſcituſ ſubiectū q̃ aſſignatū ppriū, vel ſi ęquiuocas voces hēt, vt ppriū animę moueri motu ſm rōnem. Nā motus eſt vox ęquoca, vel ſi nō cōuerteret aſſignatum propriū ad ſubiectū, ceu ſi aſſignaret bipes ppriū hōis, ſꝫ nō eſt ppriū, nā ſi erit ppriū cōuertit ⁊ dicebat, vt homo bipes, ſic bipes hō. Simlr igit ⁊ in diffinitionibus, nam decens eſt apriorē eſſe diffinitionē diffiniti, nā ſi occultior eſſet non foret diffinitio, vel ſi nō cōuerteret diffinitio cū diffinito, vel ſi diſſō ꝯtineret ęquiuocas voces.

VTrum autē propriū an nō propriū eſt/ qđ dictū eſt, per hęc conſiderandū. Aſſignatur autē propriū aut per ſe, ⁊ ſemper aut ad aliud/ ⁊ aliqñ. Per ſe quidē/ vt hominis/ aīal manſuetū natura. Ad aliud autē, vt animę ad corpus, qm̄ illa imperare nata, hoc autē parere. Semper autē, vt dei animal immortale. Aliqñ ꝟo/ vt alicuius hominis ambulare in gymnaſio. Sunt autē ppriū, qđ ad alterū aſſignatū eſt, aut duo problemata, aut quatuor. Si enī de hoc quidē aſſigna

tum

tū quippiā fuerit, de illo vero negatū id ipſuȝ: duo dūtaxat ꝓblemata fiunt, quēadmodum hoīs ad equū propriū eſt, qm̄ bipes eſt. Naȝ ꝛ qm̄ homo, non bipes eſt, argumentabitur quiſpiā, ꝛ qm̄ equus bipes. Utrinqȝ vtiqȝ remouet̄ ꝓpriū. Sin vero de vtroqȝ vtrūqȝ aſſignatū fuerit, ꝛ de vtroqȝ negatū, quatuor ꝓblemata erunt, vt hoīs propriū ad equuȝ, qm̄ ille quidē bipes, hic aūt quadrupes eſt. naȝ ꝛ qm̄ homo nō bipes eſt, ꝛ qm̄ eſſe quadrupes natus eſt, argumentari eſt, ꝛ quoniam equus bipes, ꝛ qm̄ non quadrupes, poſſibile eſt argumentari. Quolibet igitur modo oſtenſo, interimitur, quod propoſitum eſt.

SCIENDVM ꝙ in plus eſt hoc ſemꝑ ꝙȝ per ſe, nā per ſe propriū ꝛ ſemꝑ eſt, nō tamē ſemꝑ proꝛſus ꝛ per ſe, nam per ſe ab omnibus ſeparat cuȝ ſoli ipſi inſit, ſed plura inſunt ſemper aliquibus quę non ſolis ipſis inſunt. Similiter ꝛ ad aliud propriuȝ eſt in plus ad aliud, ꝙȝ aliquādo, nā ad aliud proprium, vel in cūctis ꝛ ſemꝑ, vel in pluribus nō vt pleruqȝ ꝑ hęc ꝛ ſemꝑ eſt in plus eo ad aliud. Item differt ꝓpriū ꝑ ſe a ꝓprio ad aliud, qa ꝓpriuȝ per ſe ab oībus ſeparat, ſed propriuȝ ad aliud nō ab oībus per ſe omnino ſeiūgit eo ꝙ ſoli inſit. Itē propriū ſemꝑ alicui ineſſe dicit̄, non qa ꝛ ſoli, ſed neqȝ qa ſeparat ipm̄ ab aliquo, velut ꝓpriuȝ ad aliud, ſed ꝓpter ſe ſolum, qa ſemꝑ ineſt, ideo nihil vetat ipm̄ eſſe plurium ꝓprium ſm̄ hoc ſignificatum ꝓprij, vt virtus ad ſciam, qa virtus in pluribus potētijs aīę fit. Et eniȝ in paſſiuo ꝛ in rationali, ſȝ ſcia in ſolo rōnali. Adiecit [natura] qa videtur domeſticuȝ manſuetūqȝ ineſſe ēt animalibus irrōnalibus, ſed ipſis natura nō ineſt, ſed ex aſſuetudine ꝛ educatione, etiam ambus ineſt māſuetuȝ eſſe, ſed non oībus. At oībus hoībus, ideo etiam dicit̄ natura his ineſſe, vnde per ſe ꝓpriuȝ dicit̄ ꝙ etiaȝ ꝓprie eſt ꝓprium, vt in qnque vocibus aſſignatum eſt ꝙ ſoli, omni, ꝛ ſemper ineſt, vel ſemꝑ ineſt, ſed nō ſoli vt deo immoꝛtale ſemꝑ ei ineſt hoc, ſed nō ſoli, quia etiā angeli ꝛ aīę immoꝛtales, ſed ad alteruȝ ꝓprium, vt ſi qs diceret ꝓprium hoīs eſſe bipedē nā ad quadrupedē dicit̄ bipes. Item animę ꝓpriuȝ aſſignat̄ imperare vt ad alteruȝ, qa ad coꝛpus, nam dominat̄ ꝛ imperat aīa, ac mouet coꝛpus, ſed coꝛpus miniſtrat motionibus ꝛ impetui aīę. Itē ambulare in gymnaſio ꝓpriuȝ dicetur alicuius hoīs, ſȝ aliquādo. vȝ. ſm̄ id tempus quo ambulat qppe nō ſemꝑ ambulat, ſed ad alterum ꝓpriuȝ aſſignatū duo ꝓblemata facit ſi de hoc affirmatur vt de hoīe bipes, ꝛ de h. vȝ. equo negatur. Eteniȝ ſi qs nitetur oſtēdere ꝙ homo nō eſt bipes, hoc erit vnuȝ ꝓblema. Deſtruit̄ autem tale ꝓprium vtroqȝ modo. vȝ. ſiue aliqs oſtendet hoīem quadrupedē, ſiue equuȝ bipedē. Gratia auteȝ exempli, ꝛ ad inſinuationē huius quomō ſint duo ꝓblemata ex ꝓprio ad alterū tale exēplum ſumptū ſit, nā impoſſe eſt oſtēdere ꝙ hō ſit quadrupes, vel equus bipes. Quatuoꝛ aūt ꝓblemata fiunt a tali proprio, hoc. ſ. quadrupes, vt qa homo bipes, ꝛ equus quadrupes, ꝛ ſi vtrūqȝ ab vtroqȝ negaretur, vt homo non bipes, equus nō quadrupes, nam ſiue aliqs diceret homo nō bipes eſt, ſiue homo quadrupes eſt, vnuȝ erit ꝓblema deſtruens hoīem bipedē eē ſimiliter ꝛ ſi diceret equus non eſt qdrupes vel bipes eſt, nā etiā ꝑ hunc ille negat̄, qa equus quadrupes eſt.

¶ Eſt autem per ſe quidem ꝓpriuȝ, quod ad omnia aſſignatur, ꝛ ab omni ſeparat. Quemadmodū hominis aīal moꝛtale diſciplinę ſuſceptiuuȝ. Ad aliud autem, qđ non ab omni, ſed ab aliquo ſtatuto determinat. Ut virtutis ad diſciplinam. Quoniā illa quidē in pluribus, hęc autē in rationali ſolo, ꝛ in habentibus rationeȝ nata eſt fieri. Semper autē, qđ ſm̄ omne tēpus verificatur, ꝛ nunqȝ relinqtur. Quēadmodum aīalis ex animo, ꝛ coꝛpore compoſituȝ eſſe. Aliquādo vero, qđ ſm̄ aliquod tempus verificatur, ꝛ nō ex neceſſitate ſemper conſequitur, vt alicuius hominis de ambulare in foꝛo.

¶ Diffinit per ſe ꝓpriuȝ, ꝛ inqt, per ſe ꝛ ꝓprie ꝓprium eſt ꝙ aſſignatum eſt ad oīa. vȝ. ꝙ competit oībus particularibus hoībus reductis ſub hoīe, ꝛ poteſt ſeparare hominem ab omnibus alijs aīalibus, ſed propriuȝ ad alterum eſt ꝙ nō poteſt ſeparari ꝛ diffinire ſecernereqȝ ſpeciem ab oībus alijs, ſed a qbuſdaȝ oꝛdinans ꝛ diffiniens, ceu bipes ſeparat hoīem ab oībus quadrupedibus, ſed nō ab auibus [vt virtutis ad diſciplinaȝ,] nam virtus in pluribus ſpeculatur, ꝛ in nālibus ꝛ artificialibus ꝛ non in alqbus determinatis dicit̄. Naȝ hoīs virtus eſt agere ſm̄ mētem, ſed equi ipm̄ bene currere, ꝛ domus phibere ibꝛes, ꝛ ꝓcellas ac ęſtus, ꝛ ſedilis ſcāniqȝ aptitudō ad quieſcēdum, ꝛ ſciētia in oꝛdinans ꝛ diffiniens rōnalibus conſideratur ſolis. vȝ. in hoībus, ſed virtutē ꝛ ſcientiam accepit, nō vt propꝛia, ſed ad demōſtrationem huius qualia cōſiderantur in definitis, ꝛ qualia non, vt virtus ad ſciētiam, quia virtus in pluribus, eteni in paſſiuo ꝛ rōnali, ꝛ ſcientia in ſolo rationali.

¶ Eſt auteȝ ad aliud propꝛiuȝ aſſignare, differentiaȝ dicere, aut in oībus, ꝛ ſemper, aut vt pleruqȝ, ꝛ in plurimis. Ut in oībus quidem ꝛ ſemper, quēadmoduȝ hominis ꝓpriuȝ ad equuȝ, quoniā bipes. Naȝ homo qdē ꝛ omnis, ꝛ ſemper eſt bipes, equus autem nullus eſt bipes, ꝛ nunqȝ. Ut pleruqȝ vero, ꝛ in plurimis, quēadmoduȝ rationalis ꝓpriuȝ eſt imperare ad concupiſcibile, ꝛ iraſcibile. eo qđ illud quideȝ imperat, hęc auteȝ parent. Neqȝ enim rōnale ſemper imperat, ſed quādoqȝ illi imperatur. Neqȝ concupiſcibili, ꝛ iraſcibili ſemper imperatur, ſed etiam imperāt quādoqȝ, cum fuerit flagitioſa anima hominis.

¶ Propriū ad aliud inqt, vel in oībus cōſideratur ꝛ ſemper vt bipes exiſtēs differētia in omnibus hoībus conſideratur ꝛ ſemꝑ, vel vt pleruqȝ ꝛ in pluribus, vt imperare ꝓpriuȝ eſt rōnalis, ſed non ſemꝑ ineſt ei, ſed in bonis hoībus rōnale imperat iraſcibili ꝛ cōcupiſcibili, ꝛ ipſas ab irrōnali īpetu remouatur, ꝛ hę ipſis adminiſtrāt ꝛ ſeruiunt, ſed in veſanis ꝛ prauis aīabus ꝯtrarium fit, hę pōne imperant rōnali ꝛ ipſa ſubdita fit eis.

¶ Propriorum autē/ea maxime logica ſunt, q̄ per ſe, ⁊ ſemper, ⁊ quę ad alterum. Nam eius quidem, qđ ad alterum eſt ꝓprium plura problemata ſunt quēadmodum diximus ⁊ prius. Siquidem aut duo aut quatuor ex neceſſitate fiunt ꝓblemata. Plures igit̄ orationes fiunt ad hęc. qđ autem per ſe, ⁊ ſemper eſt, ad multa eſt argumētari, ⁊ ad plura tempora obſeruare. Qđ per ſe quidem ad multa, quoniā ad vnūquodq; eorum, quę ſunt, cui oportet in eē proprium. Quare ſi non ab omni ſeparat, nō erit bene aſſignatum proprium.

¶ Logica ꝓblemata dicit quę ſuppeditāt plures rōnes ⁊ plura argumēta ⁊ fortia, ſunt autem hęc per ſe ⁊ ſemꝑ, ⁊ hęc ad aliud. Nam inq̄t. ad alterū ꝓpriū q̄tuor efficit ꝓblemata, hoc. ſ. per ſe ⁊ ſemꝑ ad plura eſt arguere. Et. n. opꝫ accipere receptiuū ſciētię, ⁊ opꝫ hoc ꝓprio ſeparare hoīem ab vnoquoq; exiſtentium, ceu a boue, equo, ⁊ alijs diſſimilibus, nā ſic ſeparātes hoīem ab oībus diſſimilibus faciamus plura argumēta, vt ſciētię capax proprium per ſe hoīs eſt, reliquū neq; equo eſt ꝓpriū, neq; boui, neq; alij talium, ſed quadrupes. Propria igit̄ ad alterum duo ⁊ quatuor ꝓblemata (vt dixi) efficiētia plura argumenta ad vnūquodq; ipſoꝝ trahunt. ſed illud ꝑ ſe ⁊ ꝓprie ꝓprium, ⁊ hoc logicū eſt, q̄a pōt ex ipſo etiā argumēta fieri ad plura. vꝫ. plura argumēta accipi. Naꝫ qui cōſtruit riſibile eſſe ꝓpriū per ſe hoīs oſtēdit ipm̄ cōuerti ⁊ ſoli omni ac ſemꝑ ineſſe, ⁊ ſemꝑ ꝓpriū qui ꝓbat ⁊ cōſtruit ad plura tēpora. vꝫ. ad p̄teritum pñs, ⁊ futurum obſeruabit ⁊ dabit operā, vt ex eiſdem accipiat argumēta, ceu ſi quis dicat deū imortalem eē, ⁊ ꝓpriū deo eſſe, oſtendet ipm̄ eſſe imortalē tempore p̄terito, pręſenti ⁊ futuro. Naꝫ ſi nō competit hoc deo ſm̄ aliquod horum temporꝫ deſtruit̄, vt etiā per ſe ꝓprium opꝫ ſeparare ſpēm, cuius eſt ꝓpriū in vnoquoq; entiū, ſi autē non minime erit per ſe ꝓpriū. Opꝫ autē cognoſcere q̄ ſemꝑ ꝓpriū plus eſt ipſo per ſe, nā omne per ſe ⁊ proprie propriū eſt etiā ſemꝑ vt ſciētię capax, nō tamē ſemꝑ propriū, eſt etiaꝫ per ſe, naꝫ bipes eſt ſemꝑ inexiſtēs hoī, ſed non per ſe ⁊ ꝓprie, q̄a etiam cōpetit auibus, cęterū illđ aliquādo ꝓpriū nō dicit̄ logicū ꝓblema, q̄a nō arguit̄ ad plures rōnes, nā a ſolo tēpore habemus arguere ad conſtructionem ⁊ deſtructionem horū, quatenus dicimus nunc idem ineſſe, vt in ſenectute caneſcere hominē conſtruemus, ſi etiam tempore ſenectutis omnes caneſcere oſtenderimus.

¶ Qđ autem ſemper, ad plura tēpora eſt obſeruare, ⁊ ſi non ineſt, ⁊ ſi non infuerit, ⁊ ſi nō inerit, non erit ꝓprium. Qđ vero aliquādo, nō ad alia q̄ ad illud, qđ nunc dicitur tēpus, cōſideramus. Non igitur ſunt orationes ad ipſum plures. Logicum vero hoc eſt ꝓblema, ad quod orationes fiunt vtiq;, ⁊ crebrę, ⁊ bonę. Ad alterum igitur proprium dictum.

¶ Semꝑ propriū (inq̄t) plura argumēta ſuppeditat obſeruanti ⁊ inſpicienti ad oīa tempora, naꝫ videndū eſt ſi ſedere nūc inſit Socrati, vel nō inerat, vel nō inerit, q̄re ſedere nō eſt ꝓpriū Socrati, ſed in ꝓprio aliquādo non ſunt plures rōnes, nec plura argumēta, q̄a in ſolo nūc tēpore conſideramus ipm̄, ⁊ ſi eſt Socrati nunc ſedere, ēt eſt ꝓprium ei, ſi autē non eſt nūc, neq; ꝓprium eius erit, nam de p̄terito, futuro ipm̄ aliquādo cōſideramus itē ad nūc, nam ad hoc tēpus in quo ipſum ineſt dicitur aliquando proprium, ſed non bene abundat ſi ab vno aliquo tempore fiat argumentum.

¶ Ex his, quę ſunt de accidente locis, inſpiciendum eſt, ſi huic quidem accidit, illi vero nō. De his autem, quę ſemper, ⁊ quę per ſe, per hęc conſiderandum.

¶ Etenim ꝓpriū ad alterū vel eſt inexiſtētium ſemper ⁊ omni, ⁊ aſſignat locos ad hoc, vel eſt de numero eorū quę vt in pluribus ⁊ nō ſemꝑ ⁊ palam ſunt hęc ſic inexiſtētia aliq̄bus accidentibus, nā dixit etiā in p̄mo q̄ accidētia ſępe ꝓpria fiunt ad aliquid. Opꝫ igitur in his conſideraſſe ⁊ accipere argumēta ex q̄bus diximus locis de accidente. Vt enim albū qui ꝓbat accidere corpori ex B q̄ alicui ineſt, ⁊ alicui non ineſt ſic etiaꝫ ad alteꝝ ꝓpriū, non ſemꝑ autē ineſſe ꝓbabit ex hoc, q̄a quibuſdā aiabꝰ ineſt, ⁊ q̄buſdam nō ineſt, quare ijdem loci vtiles ſunt ⁊ ad ꝓblemata ſm̄ accidens, ⁊ ad ꝓpria ⁊ aliquando propria, ſed in dicendis locis conſiderandum inq̄t cōſtruere hęc per ſe propria ⁊ quę ſemper.

¶ Primum quidem ſi bene aſſignatum eſt ꝓprium an non bene. Eius autem qđ eſt bene, aut non bene, eſt vnum quidem.

¶ Primū locū exponit deſtructiuū oſtendentē ꝓpriū nō per notiores ⁊ aptiores rōnes aſſignatū, nam ꝓpriū gratia cognitionis ⁊ diſciplinę rebus aſſignatum eſt, vt etiā diffinitio ad ꝓbationē ⁊ cognitionē diffiniti, ſi ergo inueniens aſſignatū alicuius ꝓprium quomō cognoſcemus ſpēm, cuius eſt ꝓpriū, ceu ſi q̄s aſſignaret propriū ignis ſimilitudinē eius cū anima occultius ignis ꝓpriū aſſignauit aſſerendo ſimilitudinē ad aīam, nam magis cognoſcimus naturam ignis q̄ animam.

¶ Si non per notiora, aut per notiora poſitū eſt proprium. Deſtruenti quidem, ſi non ꝑ notiora, conſtruenti vero ſi per notiora. Eius autem, qđ non per notiora, eſt hoc quidem, ſi omnino ignotius poſitum eſt ꝓpriū, quod aſſignauit, illo cuius proprium dixit. Non enim erit bene poſitum ꝓpriū. Siquidem propter notitiam ꝓprium facimus, diſcendi enim cauſa ⁊ ꝓprium ⁊ definitiones facimus. Per notiora igitur accipiēdum. Sic enim magis erit ſufficienter cognoſcere, vtputa, q̄ ponit ignis proprium eſſe ſimillimum animę, ignotiore q̄ ignis ſit, vtitur anima. Magis eīn ſcimus quid eſt ignis q̄ quid aīa. Nō igit̄ erit bn̄ poſitum ꝓprium ignis ſimillimum animę.

¶ Illud nō per notiora in duo diuidit, vel vliter ignotiꝰ eſſe traditū propriū eius cuius eſt ꝓpriū, vel q̄a ⁊ ambobus exiſtētibus notis nō eſſe notius ꝓprium cuius eſt ꝓprium. Opꝫ igit̄ magis nō ſolum notius eſſe ꝓprium rei cuius eſt ꝓpriū, ſed etiā q̄ huic ineſt notius ineſſe, nam q̄ non ſcit ſi hoc huic inſit, neq; ſi huic ſoli ineſt cognoſcit, nam opꝫ cōſtruētem per notiora ſm̄ vtrūq; mo

doꝝ aſſignationē ꝓprij facere eo ꝙ ipſa re notius eſt ꝓprii ⁊ exiſtētia eius. Nam ſi aliqd hoꝝ deeſt, eſt occulta aſſignatio, verū addēdo hoc nō eſt bene poſitū ꝓpriuꝫ, huius additionis cauſaꝫ aſſignauit, naꝫ dicēdo cōſtruētium locoꝝ ꝓprium de hoc bene aſſignari, alij bene ſimpliciter cōſtruunt de qbus poſterius mētionem faciet, ⁊ alij bene ſm hoc. Naꝫ qui oſtēdit habere aliqd hoc ſm hoc bene habere ꝓpoſitū demōſtrauit, ⁊ ſi non oīno bene ſe habuerit, igit̄ aſſignandū eſt (inqt) ꝓpriuꝫ ꝑ notiora, nam ſic bene magis intelligeret̄ ſubiectuꝫ, nā ſi aſſignaretur ignis ꝓpriū eſſe ſimili numeri indiuiduo ſphęrico, non erit bene aſſignatum, nam magis patet qd eſt ignis ꝙ̄ hoc quid eſt ſphęrica athomus.

¶ Aliud autem, ſi non notius eſt hoc huic ineſſe. Oportet enim nō ſolū notius eſſe re, ſed huic ineſſe notius eſſe. Nā qui nō ſcit, ſi huic ineſt, neqꝫ ſi illi ſoli ineſt, cognoſcet.

¶ Scdm locuꝫ ⁊ hūc deſtructiuū exponit dicēs ſi nō fuerit notum hoc ꝙ huic ineſt .i. ſi ambigitur aſſignatum ꝓpriuꝫ habere exiſtētiaꝫ in h̄ ſubīo, vt ſiqs poneret ignis ꝓprium eſſe hoc in quo ṗmo nata eſt eē anima, nā ambigit ſi anima ineſt in calido inſito innatoqꝫ. Naꝫ alij aſſignarūt eſſe aīam in ſpiritu, ⁊ alij in corde, q̄re nō bene ſe habēs eſt aſſignatuꝫ ꝓprium. Opꝫ igit̄ nō ſolū notius eſſe ꝓpriuꝫ ſubiecto, ſed etiā ꝙ notius ⁊ nō dubitatuꝫ ſit id qḋ ineſt huic .i. qa hꝫ exiſtētiam in hoc ſubīo. Nam q non ſcit ſi prorſus riſibile ineſt hoī, neqꝫ ſi huic homini ſoli ⁊ omni ſemꝑ ⁊ primo inſit, ſciet. nam ꝓprie ꝓprium ſic adeſt ei cuius eſt ꝓpriuꝫ. Igit̄ inqt ꝓbaturū ꝓpriū opꝫ conſiderare ſi notius ⁊ euidētius ipſuꝫ aſſignaretur, ⁊ ſi ſm vtrūqꝫ dictoꝝ modoꝝ .i. hūc neqꝫ ſimplr ignotum aſſignatū ꝓpriuꝫ eſſe, neqꝫ notuꝫ, ſed nō notius ſubīa re de qua ꝓpriuꝫ aſſignaret̄, nam ſi non ambigit ꝙ hoc ꝓpriū ineſt ſubīo, ⁊ ſi per plana ⁊ nota, ſiue noīa, ſiue orationes aſſignaret̄, planū eſt ꝙ bene aſſignatū eſt, nā loci conſtructiui huius aſſignari bene ꝓpriuꝫ, alij qdem ipſum hoc ſolū bene aſſignari ꝓpriuꝫ ꝯſtruunt, nā hoc indicat ſm hoc ſolū, alij autē oſtēdēt ꝙ ſimplr bene. Simpliciter autē. inqt pro vniuerſalr ⁊ ꝓprie, quos etiaꝫ eſt aſſignaturus poſt hęc, ⁊ hic autēꝫ per exēplum ꝙ expoſuit, planū efficit dictuꝫ. Nō eniꝫ inqt, is qui aſſignat ꝓpriuꝫ aīalis habere ſenſuꝫ, bene aſſignauit ⁊ ſm vtrūqꝫ dictoꝝ modoꝝ .i. ꝙ etiam per notiora ⁊ euidētiora, ⁊ ꝙ non ambigitur ſenſitiuum ineſſe animali.

¶ Quare cum quoduis horum acciderit, obſcurum ſit ꝓprium. Ut quia qui ponit ignis propriuꝫ, in quo primo aīa nata eſt eſſe, ignotiore vtitur ꝙ̄ ſit ignis. Eo qa ignotius eſt, ſi in hoc eſt aīa, ⁊ ſi in hoc primo eſt. Non erit itaqꝫ bene poſitum ꝓpriuꝫ ignis, in quo primo anima nata eſt eſſe. Conſtruenti autem, ſi per notiora poſitum eſt ꝓprium, ⁊ ſi per notiora ſm vtrūqꝫ modum.

¶ Ideſt ſiue ꝓpriuꝫ eſt occultuꝫ, ſiue nō perſpicuuꝫ eſt ꝙ ineſt ſpēi cuius ꝓprium aſſignatur, ineuidēter ⁊ non bene aſſignatuꝫ ꝓpriuꝫ aſſignatur, vt qui ponit ꝓpriū ignis in quo ṗmo anima nata eſt eſſe nō bene aſſignauit propriuꝫ ſm ambos modos, qa occultū eſt, nam aīa ignotior eſt igne, ⁊ ꝙ nō perſpicua eſt exiſtētia eius. Nam occultuꝫ eſt ſi ṗmo ineſt igni animę, ſed manifeſtādus eſt de hoc ſermo, equidē ignē dicunt ipm eſſe qui poſuit eē ipm innatuꝫ calorē cuius inquiunt eē aīam vehiculum, nam in hoc apparet ⁊ eidem ineſt ⁊ ſine ipſo neqt aliqd agere, nam frigidū eſt mortiferuꝫ ⁊ efficiens imobilitatem, nam motrix ⁊ altrix anima, atqꝫ alię poſitiōe eius per innatuꝫ calorē vti per inſtrumētum qḋdam animalis nutritionem ⁊ digeſtionem ac motus ⁊ auctiones ⁊ alias operationes perficiunt.

¶ Erit enim bene ſm hoc ꝓpoſituꝫ ꝓprium. nam conſtructiuoꝝ locorū eius, quod bene, alij quidem ſm hoc ſolum, alij autem ſimpliciter mōſtrabūt, quoniā bene. vt quia qui dixit aīalis proprium ſenſuꝫ habere, per notiora ⁊ notius aſſignauit proprium ſm vtrūqꝫ modum, erit vtiqꝫ bene aſſignatum ſm hoc animalis proprium ſenſum habere.

¶ Recte addit ſm hoc. vꝫ. qa ſm hos modos quatenus manifeſtuꝫ eſt ꝓpriuꝫ, ⁊ perſpicua eſt huius exiſtētia bene aſſignatuꝫ eſt, ſed ſm alios modos forte .i. ſi non cōuertitur, ⁊ ſi nō ſoli, omni, ⁊ ſemꝑ ineſt nō bene dicet̄ aſſignatuꝫ, nā cōſtructiuū locoꝝ huius aſſignari bene proprii, alij ſm hoc ſolū conſtruūt ipm bene aſſignatū. vꝫ. ſm manifeſtū ⁊ notum eſſe ꝓpriū, ⁊ ſm perſpicuum eē eius exiſtētiaꝫ, ſed ſm alios modos. vꝫ. conuertere, ⁊ h̄ ſoli omni ⁊ ſemꝑ ineſſe forte nō oſtendūt bene aſſignatum, alij autē ſimplr oſtēdent. vꝫ. ſm oēm modum quo ſtabiliunt proprium bene aſſignatum.

¶ Deinde deſtruenti quideꝫ, ſi aliquod nominum, quę in ꝓprio ſunt aſſignata, multiplr dicitur, vel etiā tota oratio plura ſignificat. Nō enim erit bene poſituꝫ ꝓprium, vt qm̄ ſentire multa ſignificat, vnuꝫ qdem ſenſum habere, alteruꝫ autē ſenſu vti, non erit aīalis propriū bene poſitū, qḋ natū eſt ſentire. Quapropter non vtendū eſt, neqꝫ nomine, qḋ multipliciter dicit̄, neqꝫ oratio ꝓpriū ſignificante, q̄ plura ſignificet, quia qḋ multipliciter dicitur, obſcurum facit, qḋ dictum eſt, dubitante eo, qui debet argumentari quidnaꝫ dicit eorum, quę multipliciter dicūtur. nam proprium diſcendi gratia aſſignetur.

¶ Si autē alicubi voluerimus deſtruere ꝓpriū vt nō bene poſituꝫ, cōſiderabimus ſi ꝓpriuꝫ per ęquiuocam dictionē eſt aſſignatuꝫ, vt qa ſenſum habere eſt vox ęquiuoca, nā patet ꝙ dicit̄ potētia ⁊ actu. Eteni dormiēs videtur ſenſum habere, ſed potētia, ⁊ nō actu, quē vigilās actu habet, vnde ſi ſenſuꝫ habere vt ꝓprium aſſignatū fuerit, efficiet occultationem ob ęquiuocationem, naꝫ immanifeſtū eſt de quo ſignificato accepit ſenſuꝫ habere, an de eo ꝙ eſt in potētia, an de eo ꝙ in actu. Merito autem adiecit hoc, [vel etiā tota oratio] nam nō ſolum inuenitur in ęquiuocis vocibus ipm multiplr dici, ſed etiaꝫ in orōnib⁹ quę ęquiuocatio ambiguitas appellatur vt in hac, faciat iupiter me vna diſſolui, nam pōt ⁊ per orōnē propriuꝫ aſſignari, ceu per hanc ſciētię capax. Opꝫ igit̄ (inqt) videre ſi per ęquiocā vocem eſſignatuꝫ ſit ꝓpriū, vel per orationem efficiētem amphibologiam, ⁊ ſic deſtruere ⁊ oſtēdere nō bene aſſignatū eſſe ꝓprium.

¶ Inſuper autē ad hęc neceſſarium eſt redargutionē aliquā fieri his.q ſic aſſignāt ꝓprium. quādo in diſſidente quiſpiam conficiet ſyllogiſmum de eo,qđ multipliciter dicitur.

¶ Inſuper(inqt)ad hęc occaſiones elēchi pbet tales aſſignatio,nam qa non ſm omnia ſignificata dici multipliciter ꝓprium ſignificat,op3 trāſſerētes nomē vel orationem in ſignificātibus aliqd aliud ꝛ nō aſſignatum ꝓprium deſtruere ipm vt non ꝓprium.Eſt autē elenchus hoc.ſ.deducere reſpōdentē ſecū3 diſputātem in ꝯdictionem,nam in aſſignatione ꝓprij per ęquocas dictiones, vt eſt habere ſenſu3 forſitā.Eqdē3 reſpōdēs accepit ipſ in potētia,vt per hoc ꝛ dormientē dicere ſenſum habere,ſed qui interrogat ꝛ facit ſyllm non de ſignificato in potētia redargueret hoc,ſed qa cū diſſonet ꝛ differat id qđ eſt in potētia ab eo ꝙ in actu,ꝛ rōcinat ꝙ dormiens non agit ſm ſenſum,qđ autem nō ſm hunc ſenſu3 agit non videt,igiť dormiēs nō videt,qūo igiť tu dicis dormientem ſentire,nam ſi ſentiebat ꝛ videbat.

¶ Conſtruenti autem, ſi non plura ſignificat, neq3 noiu3 quippiam,neq3 tota oratio. Erit enim ſm hoc bene poſitum proprium,vt qa neq3 corpus plura ſignificat, neq3 mobiliſſimum in ſuperiorem locum,neq3 totū quod ex his compoſitum eſt,erit bene poſitum ſm hoc ignis proprium, corpus mobiliſſimū in ſuperiorem locum.

¶ Sunt enī qdam quę per ſe dicta nō plura ſignt,ſed cōpoſita cu3 alijs minime,vt Theophraſtus inqt in eo libro de eo ꝙ multiplr diciť,nam ſcire lr̄as aggregatum amphiboliū ambiguūq3 eſt,ꝛ ſi neutrū nomē ſit ęquocū per ſe.Item Dionē Platonē verberare,nam noia ſimplicia,ſed oratio ex ipſis cōpoſita eſt ambigua.Rurſus in hac aqla volat,canis latrat noia qdē3 ęquoca, ſ3 orationes ſimplices.Hic etiā adiecit illud ſm hoc,qa etia3 cōtingit vt ꝓprium alicuius aſſigneť cū nō ſit ꝓpriū ſine amphibologia vel ęquiuocatione,ꝛ ſm aliud quoddā peccatū eum qui aſſignat ꝓprium peccare,quare nō oino ꝓprium ꝙ nō hoꝝ aliqd habet,ſed quātū ſm hoc ſana eſt aſſignatio.Per quas aūt cauſas nō imanifeſtū eſt ex dictis prius.Eteni3 ſi occultū dictū eo ꝙ nō eſt notū de aliquo ſignificatoꝝ ab ęquiuoco ꝓprium aſſignat,ēt occaſionē deſtructionis facit ſi aliqd aliud ſignificatoꝝ a nomine de quo nō eſt aſſignatu3 ꝓprium ꝯtractās de ipſo efficeret elēchu3,ceu qa ſcire hoc plura ſignat,na3 ſcire duo ſignat,vel ipm habere ſciam,vel ſciam ipſius eſſe,ꝛ vtrūq3 duplr,vel ſm habitū,vel ſm ꝑparationē3 itaq3 opus eſt cōſtruenti(inqt)cōſiderare ſi aſſignatum propriu3 nō per ęquoca3 voce3 aſſignaretur,nec p orationem multiplr dictā,vt ſi qs poneret ignis ꝓpriū eſſe corpus bene mutabiliſſimū ad ſupmum locū,na3 neq3 ipſ corpus per ſe,neq3 bene mobiliſſimū ad ſupiorē locum plura ſignat,ſed neq3 totū.i.ex his cōpoſitū.v3.ipſa oratio per quam aſſignatum eſt proprium.

¶ Deinde deſtruenti quidem,ſi multipliciter dicitur illud,cuius propriu3 aſſignať,non determinatur aute3,cuius eorū ponatur ꝓpriū. Non enim bene erit aſſignatum ꝓprium. ob quas autem cauſas non imanifeſtū eſt ex his quę prius dicta ſunt. Na3 eadem accidere neceſſariu3 eſt. vt qa ſcire hoc plura ſignificat, vnu3 enim ſcientia3 habere hoc, alteru3 autē ſciētia vti hoc,aliud ꝟo ſciētiam eſſe huius, aliud aute3 ſciētia vti huius:nō erit eius,qđ eſt ſcire hoc,bene aſſignatu3 propriu3 vllu3, non determinato,cuius horu3 poniť ꝓpriū. Conſtruenti ꝟo,ſi non dicitur multipliciter hoc cuius ꝓpriu3 ponitur,ſed eſt vnū,ꝛ ſimplex. Erit eni3 bene poſitu3 ſm hoc propriū, vt quia homo ſimpliciter diciť,erit bene poſitu3 ſm hoc hoīs propriu3,animal manſuetu3 natura. Deinde deſtruenti quidem,ſi frequenter dictu3 eſt ide3 in proprio. Sępe enī latent hoc facientes ꝛ in proprijs,quēadmodu3 ꝛ in terminis. Non erit aute3 bene poſitu3 qđ hoc ſuſtinet, propriu3. Conturbat.n. audiente3,qđ frequenter dicitur. Obſcuru3 igiť neceſſe eſt fieri,ꝛ ad hęc,nugari videnť.

¶ Rurſus inqt oportere deſtruentē3 cōſiderare ſi multipliciter diciť ſubiectū cuius ꝓpriū aſſignatur,ꝛ nō determinatu3 eſt de quali ſignificato ſubiecti cuius aſſignatur ꝓpriu3,na3 ſic aſſignatu3 nō bene aſſignatur,ſed ob quas cauſas nō erit bene aſſignatum ꝓpriū,ꝛ ipſe(vt inqt)dixit paulo ante,nos autē ſufficiēter annotauimus.Nā eodem eidē accidere abſurda neceſſariū eſt quę etiam in priorib⁹ acciderant.Accipit igiť ad exēplu3 ſcire hoc vt ſubiectu3 ꝙ ſignat plura,na3 ſignat ꝙ ipm h3 ſciam,ꝛ hoc ſciētiam eius eē.i.ſcibile eſſe ipm actu,nō op3 igitur ſcire de ſubiecto tentare ꝓprium eius aſſignare priuſq3 determineť de quo ſignato ab ipſo qritur aſſignari ꝓpriū, ſi autem ſubiectu3 non ſignat plura,ſed vnu3,vt homo hic oportet eius proprium aſſignare.

¶ Eueniet aute3 frequenter ide3 dicere duobus modis,vno quidē,quando noīauerit frequenter idē. vt ſi quis pro priū aſſignet ignis, corpus tenuiſſimu3 corporu3. Hic enim frequenter dixit corpus. Secūdo aute3 ſi qs aſſumat orationes pro noib⁹,vt ſi quis reddat terrę propriu3/ſubſtātia3/quę maxie corporu3 ſm natura3 fertur in inferiore3 locū. Deinde aſſumat pro corporibus/hmōi ſubſtantias. Vnu3 eni3 ꝛ idē eſt corpus,ꝛ hmōi ſubſtantia.erit ergo hoc modo ſubſtātia freqnēter dicta. Quare neutru3 erit bene poſitū ꝓpriū. Conſtruenti ꝟo,ſi nullo vtitur frequēter nomine eode3. Erit eni3 ſm hoc bene aſſignatu3 ꝓprium,vt qa qui dixit hoīs ꝓprium, animal diſciplinę ſuſceptiuum/non vſus eſt frequenter eodem nomine,erit vtiq3 ſm hoc bene aſſignatum hominis proprium.

¶ Scđm duos modos,inqt euenire ſępe aſſignari ide3 ꝓprium ſm vnū quidē ſiquis ipm nomen bis vel ter acciperet in aſſignatione ꝓprij ide3 nomen ſępe,ceu ſi ignis propriū aliquis aſſignaret dicēdo corp⁹ tenuiſſimū co

porum, nam bis accepit corpus, ſed ſm alterū q̄ quādo pro noībus rōnem aſſignaret, vt ſi qs diceret terrę proprium eſſe hoc, vt ſit ſuba maxime ſm naturaꝫ nata corporuꝫ ad inferiorē locum. Nam ſi qs hic trāſumeret nomen corpoꝝ, ad rōnem ipſoꝝ quę eſt ſubſtātiarū taliū, ideſt earum quatripliciter diſtant ꝛ diuiſiles ſunt. Nam quatuor elemēta triſaria diuiſilia diſtantiaq̄ʒ ſunt, illud ſubſtātia, ſępe accepit cum q̄tuor ſint elementa, planuꝫ eſt q̄ terra continet locum infimum.

❡ Deinde deſtruēti quidem, ſi tale aliquod aſſignauit in ꝑprio nomē, qđ omnib⁹ ineſt. inutile eniꝫ erit, qđ non ſeparat ab aliquib⁹. Qđ autem in ꝑprijs dicitur, ſeparare oportet, quēadmodum, ꝛ quę in terminis. non igitur erit bene poſitum ꝑprium. vt qa qui poſuit ſcientię ꝑprium opiniones indiſſolubileꝫ a ratiōe vnuꝫ exiſtēs, tali aliquo vſus eſt i ꝑprio (vno inquam) qđ omnibus ineſt, non erit vtiq̄ʒ bene poſitum ſciētię ꝑprium. Aſtruenti autem, ſi nullo vſus eſt cōmuni, ſed qđ ab aliquo ſeparat, erit bene poſituꝫ ſm hoc ꝑpriuꝫ, vt qa qui dixit aīalis proprium aīam habere, nullo vſus eſt cōicris ſm hoc bene poſitum ꝑpriuꝫ animalis, animam habere.

❡ Si vteretur aliqs pro ꝑprio nomine cōi, ꝛ eo q̄ cūctis cōuenit non bene (inqt) aſſignauit ꝑprium, nā propriuꝫ illi ſoli ſubiecto opꝫ adeſſe cuius eſt ꝑprium ꝛ ſeparare ipm ab oībus diſſimilibus ſpē, vt etiam ea quę in diffinitionibus aſſumūtur, ceu ſi dixero q̄ homo aīal eſt, ſeparo ipm ab his quę ſunt diuerſoꝝ generuꝫ reductoꝝ, vel ad quantitateꝫ, vel ad qualitatē, vel ad qđdam aliud ꝑdicamētum ꝑter ſubſtātiam, non tamē ſeparo ipm ꝛ ab ipſis ſimilibus genere, vt bos ab equo, vel ab aliquo reliquoꝝ. Rurſus ſi dixero ꝑpriuꝫ animalis eſſe aīatū cōmune aſſignaui ꝑpriuꝫ apparēs etiam plātis, vel dicens ſcientię ꝑprium eſſe opinioneꝫ indiſſolubilē poſt rōneꝫ vnum exiſtēs. Naꝫ is vtitur vno q̄ oībus ineſt reb⁹, vel enim gñe dicitur vnum, vt bos, ꝛ equus, homo, vel ſpē vnuꝫ. vt Socrates ꝛ Plato, vel numero vt vnitas, vel ſ aliqd indiuiduū, vel vnuꝫ ſm cōtinuationē vt totus mūdus, quare nō bene ſm hoc aſſignatū eſt ꝑpriū, nam ꝑprium gr̄a cognitionis rei accipitur cuius dicit̄ eſſe proprium, ꝛ opꝫ ſeparare ſpēm cuius eſt ꝑpriuꝫ ab alijs ſpeciebus, vt etiaꝫ diffinitio. Ens autē ꝛ vnum tāq̄ʒ quę oīa exiſtētia cōſequūtur non ſeparāt ſpēm ab aliqbus ſiquidem acciperet aliqd hoꝝ in aſſignato ꝑprio. At dicere animalis ꝑpriuꝫ habere aīam videtur eſſe error ſcripturę. Non enim ignorauit Phs non eſſe ꝑprium aīalis habere aīam, nam hoc etiam plātis cōpetit, ſed magis dꝫ ſic iacere cōtextus aīalis ꝑpriū eſt eē ſenſitiuuꝫ ꝑſertim cum competat ſenſitiuum ſoli animali.

❡ Deinde deſtruenti quideꝫ, ſi plura propria aſſignat eiuſdem non determinās, quoniam plura ponit. Non eniꝫ erit bene poſitum propriuꝫ. Nam quemadmoduꝫ nec in terminis opꝫ ꝑter eaꝫ (quę indicat ſubſtātiam) orationem adiūgere quippiaꝫ pluſculum, ſic nec in proprijs ꝑter eam (quę facit proprium, qđ dicituꝫ eſt) orationeꝫ quicq̄ʒ aſſignandū. Inutile enim ſit eiuſmodi, vt qa qui dixit propriuꝫ ignis tenuiſſimuꝫ, ꝛ leuiſſimū, plura aſſignauit ꝑpria (vtrūq̄ʒ enim de ſolo igne veruꝫ eſt dicere) non erit bene poſitum ꝑprium ignis corpus ſubtiliſſimuꝫ ꝛ leuiſſimum. Aſtruenti ꝟo, ſi non plura eiuſdeꝫ propria aſſignauit. Sed vnuꝫ. erit ſm hoc bene poſitū propriū, vt quia qui dixit humidi proprium corpus, quod in omnem figuram ducitur, vnum aſſignauit propriuꝫ, ꝛ non plura, erit ſm hoc bene poſitum huiuſmodi proprium.

❡ Inqt, ſi quis plura aſſignauit ꝑpria eiuſdem non determinans q̄ plura aſſignauit, peccat, ideo etiaꝫ deſtruet̄, naꝫ vt in diffinitionibus opꝫ non plura accipere pręter rōnem ſignificātem ſubam, vt homo eſt animal rōnale mortale mētis capax ꝛ ſciētię latiūgue, recto inceſſu ꝑceſſiuuꝫ, ſic neq̄ʒ in ꝑprijs opꝫ plura ꝑpria aſſignari pręter vnum nomē ſignās ꝑprium, vel orōnem faciētēꝫ ꝑprium, ceu ſi qs diceret ignis ꝑprium eſſe tenuiſſimuꝫ ꝛ leuiſſimuꝫ. Vnum eniꝫ duoꝝ vel tenuiſſimū, vel leuiſſimum ſuperfluuꝫ ꝛ inutile eſt. Vel rurſus qui dicit aq̄ʒ eſt corpus humidū alieno termino bene terminabile, vnū propriū aſſignauit corpus humidū, ꝛ alteruꝫ alieno termino bene terminabile, naꝫ aqua in ꝑprio loco indeterminata eſt ꝛ diffunditur, ſed in alieno loco circūſcribit̄ vt in ciatho vel aliquo alio, nā qui aſſignat plura videt̄ ignorare q̄ plura aſſignauit, ſi autē aſſignauerit ꝑpriuꝫ eſſe humidū duci in oēm figuraꝫ bene faciebat aſſignationem ꝑprij, nam ſi inijceretur in rotūdo rotūdum fieret etiam ipſum, ſimiliter etiam ſi in aliam figuram quacunq̄ʒ poneretur.

❡ Deinde deſtruenti qđem, ſi eodeꝫ vſus eſt, cuius ꝑprium aſſignauit, aut aliquo coꝝ, quę ſunt illius. Non enim erit bene poſitū ꝑpriū, nam diſcendi gratia aſſignatur propriū, ideꝫ autem eideꝫ ſimiliter ignotuꝫ eſt, id auteꝫ qđ aliquid corū eſt, quę ſunt eius, poſterius eſt. Non igitur eſt notius. Quare non ſit, vt per hęc quiſpiaꝫ magis q̄ppiam diſcat, vt qa qui dixit animalis ꝑprium, ſubſtātiam, cuius ſpecies eſt homo, aliquo vſus eſt corū, quę ſunt animalis, non erit bene poſitum ꝑprium. Cōſtruenti auteꝫ ſi neq̄ʒ eodem, neq̄ʒ coruꝫ, quę ſunt ipſius aliquo, vtitur. Erit eniꝫ bene ſm hoc ꝑprium poſituꝫ. Vt qa qui poſuit aīalis proprium, ex anima ꝛ corpore compoſitū eē, neq̄ʒ eodem, neq̄ʒ eorum, quę ſunt ipſius aliquo vtitur, erit vtiq̄ʒ bene ſm hoc aſſignatuꝫ animalis proprium.

❡ Inqt. rurſus deſtruētem opꝫ conſiderare ſi eodeꝫ vtit̄ ſubiecto cuius eſt aſſignatuꝫ ꝑprium vt hoīs ꝑpriū mentis ꝛ ſcientię capax, ſi autē aliquis aſſignauerit hoīs propriuꝫ eſſe aīal rōnale ipſum ſubiectuꝫ accepit in ꝑprio ꝛ eſt ipſum ignotuꝫ, ꝛ q̄ſitum ſimilit̄ ſubiecto, ſed ꝑpriuꝫ non debet ignotuꝫ eē. Nā gratia cognitionis ſuba ſumptum

eſt, ſimilr ꝛ ſi ſumeretur aliqd poſterius his q̄ ſunt ſubiecti .i. poſterius genitū velut ꝑprium eius non bene aſſignatū eſt ꝑpriū, nam poſteriora a primis ꝑſuadent̄ vt credant̄, non tñ prima a poſterioribus, ſi ergo acceperimus aliqd ſubto poſterius, vt ꝑpriū eius nō erit notius ſic ꝑprium. Nō enī ſi fieret nobis ſubtū per hoc ꝑpriū notum, nam qui dicit ꝑpriū aīalis ſubam cuius ſpēs homo eſt, peccauit accipiendo aliqd animalis, nā pars animalis eſt hō ꝛ poſterius genitus eo. Si autem neq̧ ipſo ſubto vtitur in ꝑprio, neq̧ nulla parte eiuſdē ſubti bene aſſignaretur ꝑpriū, vt ſi qs aſſignaret ꝑpriū aīalis eſſe hoc cōſtare anima ꝛ corpore bene aſſignaret̄. Sꝫ eſt inſtantia huius, nam aīa ꝛ corpus aliqd aīalis vtrūq̧ eſt, quare nō erit bene aſſignatū ꝑpriū. Soluitur inſtātia ſic, qa ꝛ ſi ſunt partes aīalis anima ꝛ corpus, tñ non ſunt poſterius genita ipſo aīali, ſed ſimul, neq̧ enī pōt intelligi animal niſi vna intelligamus aīam ꝛ corpus, eodeꝫ quoq̧ modo ꝛ in reliqs, naꝫ quę nō efficiunt ꝑpriū notū ad deſtructioneꝫ eius ſumēduꝫ eſt. Item efficiētia ad cōſtructionem, nam ſi accepta in ꝑprio efficiunt ꝑpriū notius re cuius eſt proprium bene aſſignatū eſt propriū, ſi aūt non faciūt ꝑpriū notius nō bene aſſignatū eſt.

℃ Eodem auteꝫ modo, ꝛ in aliīs conſiderandum eſt, quę non faciunt, vel faciunt notius, deſtruenti quidē, ſi aliquo vſus eſt, aut oppoſito, aut oīno ſimul natura, aut poſteriore aliquo. Non enim erit bene poſitū ꝑpriū. Nā oppoſitum ſimul natura, qđ autem ſimul natura, ꝛ poſterius, non efficit notius. Ut quia qui dixit boni propriū, qđ malo maxime opponitur, oppoſito eſt vſus boni, nō erit profecto bene aſſignatū boni proprium.

℃ Inqt. ſi aliquo oppoſito ꝑprio aliquis vteretur in aſſignationē proprij nō bene facit aſſignationeꝫ ꝑprij, nam oppoſita ſimul ſunt natura. Quę xō ſunt ſimul natura, vel poſteriora nō faciūt ſubtū notius, ob id propriū aſſignatū alicuius opꝫ eſſe natura prius ꝛ notius, vt etiam ſubiectū efficiat notiū, ceu qui ponit ꝑpriū boni ꝯtrium malo oppoſitū accepit in aſſignationem proprij ꝛ ob id peccat. Nā oportebat idē accipere pri⁹ natura ꝛ notius in aſſignationē proprij. Similr ꝛ ſi acciperet ꝑpriū poſterius natura exiſtēs ſubto, vt ſi qs diceret hoīs proprium mentē ꝛ ſciam ſuſcipere, vel in ſenectute caneſcere, naꝫ hęc ſunt hoīe poſteriora, ſimul autē natura nō ſoluꝫ oppoſita ſunt ſm contrarioꝝ oppōnem, ſed etiam ſm oppoſitionem eoꝝ ad aliqd. Nā in oppōne ꝯdictoria ꝛ ea ſm habituꝫ ꝛ priuationē, aliud primū, ꝛ aliud 2ᵐ ē. Naꝫ

Dubium. affirmatio eſt prior negatiōe, ꝛ habit⁹ ꝑuatiōe. ℃ Quęreret autē aliqs in his quę ſunt ad aliqd, an per oppoſita in his diffinitionis aſſignatio etiā proprij fit, nam his eē

Solutio. idem eſt huic ad aliqd aliquo mō ſe habere. ℃ Vel adhibenda eſt mens his hic veluti dictis ꝓbabilibus, bene autem adiecit, aut oīno ſimul natura, qa ēt ea ex eodeꝫ genere contradiuiſa ſimul natura ſunt.

℃ Conſtruenti autē, ſi nullo vſus eſt, neq̧ oppoſito, neq̧ oīno ſimul natura, neq̧ poſteriore. Erit enim ſm hoc bene aſſignatū ꝑpriū. Ut qa qui poſuit diſciplinę ꝑpriū, opinionē maxime facientē fidē, nullo vſus eſt, neq̧ oppoſito, neq̧ oīno ſimul nā, neq̧ poſteriore, erit ſm hoc bene poſitū diſciplinę ꝑpriū.

℃ Vnde ſumēda ſunt ꝑpria ſi non ex his quę ſimul natura, neq̧ ex poſterioribus, neq̧ ex prioribus, vt non fiat ex poſterioribus nō cognitione, ſed re diffinitio.

℃ Deinde deſtruenti qdem, ſi non qđ ſemper ſequitur, ꝑpriū aſſignauit, ſed id, qđ fit quādoq̧ non propriū. non enī erit bene dictū proprium. Naꝫ neq̧ in quo comꝑhēdimus ineſſe ipſum, de hoc ꝛ nomē ex neceſſitate verificatur, neq̧ in quo comꝑhendit̄ non ineē, de hoc ex neceſſitate nō dicet̄ nomē. Quare non erit bene poſitum proprium.

℃ Seiūxit propriū ad aliud dictū ꝛ quādo ab ipſo ꝑprie proprio hic per ſe. vꝫ. ꝛ ipſo ſemꝑ, de quibus etiaꝫ locos aſſignauit. ſ. de aſſignato proprio bene ꝛ non bene. Talis igitur eſt ꝛ quē nunc exponit, ſi aſſignatū dicendo proprium nō ſemꝑ ſeqretur rem, cuius aſſignatū eſt ꝑpriū, ſed aliquādo qdem ineſt, ꝛ aliquādo non. Naꝫ tale accidens eſt ꝛ non propriū, verū pro hoc dicere ꝙ ſit aliqñ non inexiſtēs dixit ꝙ eſt quādoq̧ nō proprium, nā tale neq̧ quādo ineſt propriū eſt, qa non ꝯuertit̄ cū eo cui⁹ eſt propriū, neq̧ enīꝫ cui ineſt aſſumitur ſic aſſignatū propriū de hoc ꝛ nomē ex neceſſitate verificatur de re, cuius eſt aſſignatū vt proprium, qa ꝛ alijs ineſt, neq̧ cui nō aſſumitur ineſſe de hoc ex neceſſitate nō dicetur nomen rei, nam cōtingit cui nō ineſt eidē ineſſe, ſed in proprijs in qbus ꝑpriū alicuius vere ꝛ nomē oīno, ꝛ in quibus nō ſic ineſt ꝑpriū, neq̧ nomē rei cuius eſt ꝑprium, ꝛ merito, ſiqdem propriū ſoli illi ineſt cuius eſt ꝑprium. Addit dictis ꝙ ſi tale eſt aſſignatū propriū, vt aliqñ inſit rei, ꝛ aliqñ non, neq̧ quādo aſſignatū alicui manifeſtū erit, ſi tunc ineſt ei, ſiqdem tale eſt, vt aliquādo relinquat ipm ꝛ ſeparetur ab eodeꝫ, ꝛ aliqñ inſit eidēꝫ, quare, nō manifeſtuꝫ eſt, neq̧ euidens, ſi cōtingit idem ꝛ nō ineſſe aliquādo, illud autē ꝙ non ineſt alicui quādo nō ineſt, tunc dici ipm propriū abſurdiſſimū eſt, naꝫ aliqñ proprium, ipſe poſt additionē huius [quādoq̧] dicit [ſimplr autē nō]. Hic autē locus ꝛ ſequētes nō ſolū, ſunt oſtēſiui quomodo accipiatur bene ꝛ non bene propriū, ſed etiā huius ſi proprium eſt vel non.

℃ Inſuper autē ad hęc, neq̧ quādo quiſq̧ aſſignauerit propriū, erit manifeſtuꝫ ſi ineſt, ſi quidē tale eſt, vt qđ ipſum relinquere poſſit. Non igitur erit clarum eſſe propriū. Ut qa qui poſuit animalis proprium moueri quandoq̧, ꝛ ſtare, tale aſſignauit proprium, qđ eſt quādoq̧ non propriū, nequaq̄ erit bene poſitum ꝑprium. Aſtruenti xō, ſi qđ ex neceſſitate ſemper eſt, propriū aſſignauit. Erit enīꝫ bene poſitū ſm hoc proprium. Ut quia qui poſuit virtutis proprium, qđ habentem facit ſtudioſum, quod ſemper ſequitur, proprium aſſignauit, erit vtiq̧ ſm hoc bene aſſignatum virtutis proprium.

℃ Inqt, inſuper ad hęc neq̧ quādo forte aliquis aſſignauit Socrati ꝑprium eſſe moueri, planuꝫ erit ꝙ ineſt Socrati

crati ambulare, non ſolum enim non eſt proprium, ſed etiam queritur ſi Socrati vniuerſalr ineſt, ſi quidem tale aſſignauit proprium, vt relinquere poſſit, proinde ꝙ contingit, ⁊ non ineſſe. Nam imanifeſtum eſt ſi Socrates ambulat, non igitur planum erit ⁊ notum propriuꝫ, ꝙ quidem fit, ⁊ non proprium aliquando animalis, nā contingit aliquādo ⁊ ſtare, hic aūt locus eſt ab extrinſ.

❡ Deinde deſtruēti qdē, ſi qḋ eſt nūc ꝓpriuꝫ aſſignās, nō determinauerit qm̄ nūc ꝓpriū aſſignat, nō eni erit bn̄ poſitū ꝓpriū. Primū qdē, qa qḋ ꝑter ↄſuetudinē ſit oē, ſemꝑ determinatione indiget. Solent aūt vt plurimum oēs / qḋ ſemꝑ ſeqtur / ꝓpriū aſſignare. Scḋo autē, qa imanifeſtus eſt / q nō determinauerit, ſi quod nunc eſt ꝓpriū / voluerit ponere. Nō igitur danda eſt increpatiōis occaſio. Ut qa qui poſuit alicuius hominis ꝓpriū / ſedere cum aliquo homine quod nūc ꝓpriuꝫ eſt / poſuit, non bene ꝓpriū aſſignabit, ſi non determinans dixerit, qm̄ nunc. Cōſtruenti auteꝫ ſi nunc ꝓpriuꝫ aſſignans / determinādo poſuit, qm̄ nunc ꝓpriū poſuerit. Erit eniꝫ bn̄ poſitum ſm hoc ꝓpriuꝫ. Ut qa q dixit cuiuſdam hoīs ꝓpriū ambulare nunc alicubi / diſtinguēs poſuit hoc, bene erit poſituꝫ ꝓpriuꝫ.

❡ Inquit, deinde conſiderandū eſt deſtruenti ſi aſſignatum proprium non ſemper eſt ꝓpriū, ſed nunc velut Socrati ſedere non ſemper eſt proprium, ſed nunc quādo ſedet, ſi ergo hoc aſſignans nō determinaret ⁊ manifeſtum fuit, vt nunc ꝓpriū hoc dicit non bene aſſignauit. Nam ſi adiecit illud [nunc] ſed abſolute dixit, videtur opinando hoc ſemper eſſe proprium Socratis, naꝫ conſueuimus ea quę ſemper inſunt aſſignare propria. Si auteꝫ pręter conſuetudinē non ſemper aſſignauit ineſſe proprium, ſed proprium vt nunc oportet tandem ipſum determinare ⁊ addere hoc [nunc] vt manifeſtuꝫ efficiat quando proprium aſſignauit ob id dedit hic occaſionem diſputanti increpare ⁊ accuſare ipſuꝫ, at opꝫ animaduertere ne occaſiones det increpationis.

❡ Deinde deſtruenti qdē ſi tale aſſignauit ꝓpriū, qḋ manifeſtuꝫ non eſt aliter ineſſe, ꝙ̄ ſenſu. Non enim erit bn̄ poſitū ꝓpriū. Nā oē ſenſibile extra ſenſuꝫ factū / imanifeſtū fit. Latēs eni eſt / ſi adhuc ineſt, eo qa ſenſu solū cognoſcit̄. Erit aūt verꝫ hoc in his, q̄ nō ex neceſſitate ſemꝑ cōſequunt̄. Ut qa q poſuit ſolis ꝓpriū / aſtrū, quod fert̄ ſuper terrā lucidiſſimū, tali vſus eſt in ꝓprio (ſuper terrā inquā ferri) qḋ ſenſu cognoſcit̄, non erit vtiqꝫ bn̄ ſolis aſſignatū ꝓpriū. Immanifeſtū eniꝫ erit, cū occidet ſol, ſi adhuc ferat̄ ſuꝑ terrā, eo quia nos tunc deſeruimus ſenſuꝫ. Cōſtruenti ꝟo ſi tale aſſignauit ꝓpriū, qḋ nō ſenſu eſt manifeſtū, aut cū ſit ſenſibile / ex neceſſitate ineſſe manifeſtū eſt. Erit enim ſm hoc bn̄ poſitum ꝓpriū. Ut qa qui poſuit ſuꝑficiei ꝓpriuꝫ, qḋ primū coloratū eſt, ſenſibili qdē aliquo vſus eſt (coloratum eſſe inquā) tali qdeꝫ, qḋ manifeſtum eſt ineſſe ſemper, erit ſm hoc bene aſſignatum ſuperficiei proprium.

❡ Et rurſus inquit, deſtruēteꝫ oportere ſi tale aſſignaretur ꝓpriū, ceu ſenſibile ens, non eſt aliter manifeſtum eſſe, vel per ſenſum non bene aſſignaretur. Nam omne ſenſibile vſquequo ſenſum ferit ſuſcipit eius ſenſus, ſed quando extra ſenſum fieret, immanifeſtum fit, ſi ergo extra ſenſum fieret ſubiectum immanifeſtum, ſi adhuc ineſt proprium, quia ſolum ſenſu cognoſcitur, vt ſi quis aſſignaret ſolis proprium eſſe, vt ſit aſtruꝫ diem illuminās. Hoc aūt nō ex neceſſitate ſeqtur ſolem, q̄re nō erit bene aſſignatū ꝓpriū ſm h, nā imanifeſtuꝫ erit tale proprū reuoluti ſolis ⁊ lati ſub terra, nā minime tunc eſt illuminans, quia ſenſus noſter non ꝑcipit ſoleꝫ ſub terra ferri. Nam quādo ſupra verticem hoium fereretur horum ſenſus perciperet, non bene igitur (inquit) aſſignari, ⁊ q̄cunqꝫ alia talia aſſignant quę aliter cognoſci non poſſunt ſi ineſt rei ꝙ̄ per ſenſum. Cauſa autem ꝙ ſenſibilia extra ſenſum facta immanifeſta ſint, ſiue inſunt, ſiue non, ſi autem erit proprium ꝙ ſemper ineſt rei cuius eſt proprium, hoc autem ſenſu ſolum notum ꝙ ineſt rei cuius proprium eſſe aſſignaretur immanifeſtuꝫ, ſiue ſemper ineſt rei, ſiue non, ſed hoc abſurdum, fit autem hoc in his quę non ſemper poſſibile eſt ſentire, naꝫ hoc ſolo ſenſu cognoſcitur, ⁊ in his conſequentibus nō ex neceſſitate ſemper in quibus immanifeſtum ⁊ dubium eſt ſi ex neceſſitate ſemper ſequitur rem. Nam ſi fuerit notum ex neceſſitate ipſum ſequi rem ſenſibile ⁊ aſſignatum non deſtruetur. Cęterum (inquit) cōſtruitur ſi tale aſſignauit proprium conſiderare ꝙ non ſenſui planum eſt, vel ꝙ non eſt ſenſile, vt hoc mentis et ſcientię capax hominum, vel riſibile, vel ꝙ ſenſile exiſtēs, ex neceſſitate autem ineſſe planum eſt ꝙ tale aſſignaretur, ceu ſi etiam ſenſus hoc percipit, ſed ex neceſſitate ſequitur ſubiectum, ceu qui ponit propriuꝫ ſuperficiei ꝙ primo coloratum eſt ſenſibili quodam vſus eſt proprio, ſuperficies .ideſt colorari. Tale autem eſt ꝓpriū quo vſus eſt, quia planum eſt ſemper ineſſe ſuperficiei, ⁊ quod ex neceſſitate ſenſus percipit. Primum autē dicitur ſuperficies colorari, quia ſuperficies cū ſit in omni corpore primum ſenſus percipit ipſam, ⁊ per ſuperficiē dicitur videri corpus.

❡ Deinde deſtruenti quidem, ſi terminuꝫ vt proprium aſſignauit. Non enim erit bene poſitum proprium, nam nō oportet indicare qḋ quid eſt eſſe / proprium. Ut quia qui dixit hominis ꝓpriū / animal greſſibile bipes, quod quid eſt eſſe ſignificās aſſignauit, hominis ꝓpriū, non vtiqꝫ erit hoc hominis ꝓpriū bene aſſignatum. Conſtruenti auteꝫ / ſi quod conuerſim quidem ꝑdicatur, aſſignauit proprium, non auteꝫ quod quid eſt eſſe indicās. Erit enim ſm hoc bene aſſignatum ꝓpriuꝫ, vt quia qui poſuit hoc ꝓpriū animal manſuetum natura, quod conuerſim quidem prędicatur aſſignauit proprium, non quod quid

eſt eſſe quidem indicans, erit ſm hoc bene aſſignatum proprium hominis.

¶ Rurſus ſi aſſignata eſt diffinitio pro proprio deſtruetur tale proprium, perinde ac non bene aſſignatum ſit. Non enim oportet proprium indicare quod quid erat eſſe, videlicet ſubſtantiam rei, ſed eſſe oportet ſubſtantiale, ceu ſi aſſignaretur propriū idē eſſe hoc vt ſit cauſa opificiorum ⁊ eorum quę ſunt in motu, ⁊ ſcientię ꝓprium eſt eſſe abiectionem ignorantię. Nam ſcientia cognitio eſt, ⁊ adhuc hominis animal pedeſtre bipes, nā in his omnibus tolleretur aſſignatum proprium ꝙ nō bene aſſignatum eſt. Non enim ſunt hęc propria, ſȝ diffinitionis quod quid erat eſſe ⁊ ſubſtantiam ſignificantes, nam diffinitiones ſubſtātiales ⁊ propria debent eē ſubſtantialia, ſi autem aſſignaretur proprium illud qđ viciſſim ſubiectum ⁊ prędicatum ſit atqȝ conuertit cū ſubiecto non ſignans hō ſubām bene aſſignatū eſt.

¶ Deinde deſtruēti qdem, ſi non in qđ quid eſt ponens aſſignauit ꝓpriū, opȝ enim in ꝓpriis, quēadmodū in terminis, primo aſſignari genus, deinde ſic iā addere reliqua, ⁊ ſeparare. Quare qđ nō hoc modo poſitū eſt ꝓprium, nō erit bene aſſignatum. Ut quia qui dixit animalis ꝓprium animam habere non poſuit in quod qd eſt animal, nō erit bene poſitum animalis ꝓprium, conſtruenti hō, ſi qs in quod quid eſt ponens eius, cuius ꝓprium aſſignauit, reliqua adiungit. Erit enim ſm h̄ bene aſſignatum ꝓpriū. Ut quia qui poſuit hominis ꝓprium, animal diſciplinę ſuſceptibile, in quod qd eſt ponens aſſignauit ꝓpriū, erit ſm hoc bene poſitum ꝓprium hominis. Utrum igitur bene, an non bene aſſignetur ꝓprium per hęc inſpiciendum.

¶ Vt in diffinitione accipimus genus, ſic etiā quādo ꝓprium alicuius aſſignamus, debemus ſubiectū ponere ⁊ reducere in qđ quid eſt. vȝ. in genus, ⁊ accipere quidē primū genus, ⁊ ſic rurſus reliqua proprij adaptare ⁊ ſeparare ab alijs. Nam debemus in ꝓprio talia accipere poſt genus potētia ſeparare ſubiectū ab omnibus alijs, q̄re ꝙ non ſic ſe habet proprium in quo profecto non aſſumptum eſt genus non bene aſſignatum eſſet. Nā qui ponit proprium animalis habere animā non reduxit animal in genus ipſius. Nam ſic debuit dicere ſubiectum animatā aptam natam eſſe. Si ergo propriū aſſignans primū ponens ⁊ reducens ſubiectum in quid eſt. vȝ. in genus ipſius, ⁊ poſt hęc copulauit generi proprium, vel propria bene aſſignauit vt aſſignans proprium hominis animal ſcientię capax eſſe, ſi autem non ſic fecerit, planum ꝙ non bene aſſignauit proprium.

¶ Utrum hō ꝓprium eſt omnino, quod dictum eſt, an non ꝓprium, ex his conſiderandum. Nam ſimplr cōſtruentes ꝓpriū, qm̄ bene poſitū eſt, loci idem erunt his, qui propriū omnino faciunt. In illis igitur dicentur.

¶ Loci ꝓbantes ꝙ pulchre aſſignatum ſit ꝓprium iā aſſignati ſunt, vt nō accipere ęquocas voces, ipſum ꝯuerti proprium aſſignatum cum ſubiecto, ⁊ aſſignari ꝑ notiora ſubito. Simul aūt his ⁊ deſtruētes quę non ſic ſunt aſſignata ꝓpria. vȝ. ſi per ęquocas voces ꝓferunt, ac nō ꝯuertunt cū ſubiecto, vel nō ꝑ notiora ſubito aſſignant ⁊ q̄cunqȝ alia ꝓdicti loci cōtinēt, nūc aūt ꝓponit dicere de ipſo ſimplr ⁊ proprie bene, nō enī omne ꝙ ab his alienatur, ⁊ nō hȝ ęquocas voces, vel aliqd dictoꝝ ⁊ ꝓpriū dicēdū eſt ex neceſſitate. Ingt aūt locos eos ſimplr. vȝ. ꝓprie oſtēdētes ꝙ ꝓpriū huius alicuius ſubiti bene aſſignatū eſt, ⁊ eoſdē ingt eē in his q ꝓbāt vliter ꝙ ꝓprium eſt aſſignatū. i. quos dixit, in illis igitur. vȝ. dicēdis oſtēdet hoc ita ſe hēe. Nam ꝓpriū alicuius aſſignat̄, qn̄ ſimpliciter ⁊ bene ⁊ ſine peccato aſſignaretur, vt bene oſtēdi nihil plus eſt q̄ oſtendi. Similiter ⁊ bene agere prudenter q̄ prudēter agere, ſic ēt bene aſſignatū ꝓpriū nihil plus hȝ q̄ ꝓprium, ideo in his q bene peccat, peccat etiam re. In illis igit̄ dicet̄ pro hoc in iſtis ſimiliter dicetur, nam ſimul ambo oſtendet.

¶ Primum ergo, deſtruenti quidem inſpiciendum ad vnūquodqȝ eoꝝ, cuius ꝓpriū aſſignauit. Ut ſi nulli ineſt, aut ſi non de hoc verificatur, aut ſi non eſt ꝓpriū, cuiuſqȝ eoꝝ ſm illud, cuius ꝓprium aſſignauit. Non enim erit proprium, qđ poſitū eſt eſſe propriū. Ut qa de geometra nō verificat̄ indeceptibilē eē ab oratione, nam decipitur geometra cū pſeudographiam facit, non erit hoc ſcientis ꝓpriū non decipi ab oratione. Conſtruenti autē, ſi de omni verificatur, ⁊ qua de hoc verificat̄. Erit enim proprium, qđ poſitum eſt eſſe proprium. vt quia animal diſciplinę ſuſceptiuū de omni hoīe verificatur, ⁊ qua hō erit hominis ꝓpriū aīal diſciplinę ſuſceptiuū. Eſt autem locus hic deſtruenti quidē, ſi non de quo nomen, ⁊ oratio verificatur. Et ſi nō de quo oratio, ⁊ nomen verificatur. Conſtruēti autem, ſi de quo nomen, ⁊ oratio, ⁊ ſi de quo oratio, ⁊ nomen prędicatur. Deinde deſtruenti quidem, ſi non de quo oratio, ⁊ nomē verificatur, ⁊ ſi non de quo nomen, ⁊ oratio verificatur. Non enim erit propriū, qđ poſitū eſt propriū. Ut qa animal qdem diſciplinę ſuſceptiuum verificatur de deo, homo autē non ꝓdicatur, non erit hominis propriū animal diſciplinę ſuſceptiuum. Conſtruēti aūt, ſi de quo oratio, ⁊ nomen prędicatur, ⁊ ſi de quo nomen, ⁊ oratio prędicatur. Erit enim proprium, quod poſitum eſt propriū, vt qa de quo animam habere, verificatur animal, ⁊ de quo animal, animā habere, erit animā habere animalis proprium.

¶ Primum locum aſſignat deſtructiuum huius aſſignatum alicuius ꝓprium non eſſe ꝓprium eiuſdem, qui ꝑcipitur inſpectione exemploꝝ, quorum ꝓpriū aſſignatur, nam ſi aſſignatū ꝓpriū alicuius nulli ipſoꝝ videretur

retur ineſſe, ſiue inſit omni, non tamē quatenus illi cui ſoli nō ineſt, ſiue non omnibus ineſt his ſub ipſo cuius aſſignatur proprium non eſt ꝓprium. Nam ſi alicui ipſorum ſub ipſo, cuius propriuꝫ aſſignatur non inſit ꝓpriū vel inexiſtēs non inſit, quatenus eſt in illo cuius ꝓpriuꝫ aſſignatur, non eſt proprium, ſed ſolum primi exemplū adiecit, ꝙ non eſt ꝓprium nulli ineſſe, cuius propriū aſſignatur, vt ſi quis (inquit) diceret proprium eſſe geometrę indeceptibilem eſſe ab oratione, nam nulli geometrę indeceptibile ineſt. Illud autem ſi non ſm hoc verificatur pro hoc ſi non ſoli ipſi ineſt, ſed etiaꝫ alijs ſpeciebus. Nam contingit aſſignatum propriū alicuius omni ineſſe ſpeciei illi, cuius aſſignatum eſt proprium, non tñ illi ſoli ineſſe, ſed etiam alijs ceu ſi quis hominis ꝓpriuꝫ aſſignauerit inceſſiuū, naꝫ omni homini ineſt inceſſiuū progreſſiuumq;, non tamen ſoli. Etenīꝫ ⁊ alia animalia incedentia ⁊ progreſſiua ſunt. Illud auteꝫ / vel ſi non eſt proprium vniuſcuiuſq; ipſorum ſm illud cuius ꝓpriuꝫ aſſignauit pro hoc ſi non eſt proprium per ſe, vt ſi quis aſſignaret hominis proprium, hoc eſſe ſubſtantiam animatam ſenſitiuam, nam hoc propriuꝫ homo non quatenus homo habet, ſed quatenus animal, ſed proprium per ſe, videlicet quatenus illud eſt, debet eſſe, aſſignatū, tamen geometrę indeceptibile non ineſt, quia decipitū geometra a deſcribente falſum, quando ipſe oſtēderet duo latera trianguli maiora eſſe vno, ⁊ aliquando vnū eſſe maiorem reliquis. Cęteruꝫ inquit conſtruentē opꝫ conſiderare ſi verificatur de omni, ⁊ ſm hoc verificatū, videlicet quatenus ſubtuꝫ quod ęquale eſt ſoli ineē, nā aliud ſi non de quo nomen ⁊ oratio verificatur, diceretū de nullo eorum, vel non omni inexiſtentium, ⁊ aliud ſi non de quo oratio ⁊ nomen de his quę in plus dicuntur. Nam ratio fit ſi cum genere erit proprium aſſignatum, igitur conſtruentem ⁊ oſtendentem bene aſſignari proprium, oportet etiaꝫ ſm ambo conſiderare, videlicet, ⁊ ſi de quo oratio ⁊ nomen prędicatur, ⁊ ſi de quo nomen ⁊ oratio verificatur. Eſt autem apertius dicere ſi non de quo nomē prędicatur, ⁊ oratio verificatur tale, vt ſi quis aſſignaret hominis proprium muſicum eē, deſtruetur vt non bene aſſignatum. Nam prędicatur de Socrate hoc nomen homo, ſed oratio proprij, videlicet muſicum eſſe non verificatur. Non enim erat Socrates muſicus, illud autem [ſi non de quo ⁊ nomen verificatur] ceu ſi quis hominis proprium hoc ſubſtantia animata ſenſitiua aſſignaret, oratio videlicet ſubſtātia animata ſenſitiua verificatur de boue ⁊ equo, ſed homo nullo pacto, ⁊ ſic deſtruetur non bene aſſignatum proprium. Conſtruet autem ſi de quo nomen prędicatur, ⁊ oratio verificatur, ceu ſi quis aſſignaret hominis proprium eſſe ſcientię capacem. Naꝫ de Socrate homo prędicatur, ⁊ oratio verificatur, videlicet mentis ⁊ ſciētię capax, ⁊ quia in hoc conuertitur nomen cum oratione, ⁊ oratio cum nomine ob id etiam hoc adiecit, videlicet [⁊ ſi de quo oratio ⁊ nomen prędicatur.]

Pro hoc lege ſecūdum Priorum.

¶ Deinde deſtruenti quidem, ſi ſubiectum ꝓprium aſſignauit eius, quod in ſubiecto eē dicitur. Non enim erit ꝓprium quod poſitum eſt eſſe ꝓpriuꝫ. Vt quia qui poſuit ꝓpriū ſubtiliſſimi corporis ignem, ſubiectuꝫ aſſignauit pdicati ꝓprium, non erit ignis corporis ſubtiliſſimi ꝓprium. Propter hoc vero non erit ſubiectum eius quod in ſubiecto eſſe dicitur, ꝓprium, quoniam idem eſſet plurium, ⁊ differentium ſpecie ꝓprium. Eidem enim plura quędam diſcrepantia ſpecie inſunt, de ſolo dicta, quoꝝ erit omnium ꝓpriuꝫ, qđ ſubiectum eſt, ſi quis, hunc in modum ponat proprium. Conſtruenti vero, ſi quod in ſubiecto eſt, aſſignauit ꝓprium ſubiecti. Erit enim ꝓprium, qđ poſitum eſt non eſſe ꝓprium, ſi quidem de ſolo pdicatur (vt dictum eſt) ꝓpriū. vt quia qui dixit terrę ꝓprium / corpus grauiſſimum, ſpeciei ſubiecti aſſignauit ꝓpriuꝫ, quod de ſola dicitur re, ⁊ vt proprium pdicatur, erit terrę ꝓprium recte poſitum.

¶ Non oportet (inquit) ſubiectum proprium aſſignari eius ꝙ eſt in ſubiecto, nam proprium oportet vt ſit in altero ⁊ non alterum in ipſo, quia idem proprium eſt de pluribus ⁊ differentibus numero. Nam ſi quis diceret ignem eſſe proprium corporis tenuiſſimi ſubtiliſſimiq; cur non etiaꝫ leuiſſimi, calidiſſimi, combuſtiſſimi ⁊ omnium ſimpliciter ſic inexiſtentium eideꝫ, ⁊ ſic erit de pluribus ⁊ differentibus ſpecie idem proprium. At oportet vt differentium ſpecie ſint differentia propria, ſi qs igitur ignem omnium horum propriū poneret non bene aſſignaret proprium. Si autem aliquis ſubiecti propriū poneret in ſubiecto, ⁊ eſt tale proprium ſoli ipſi ſubiecto inexiſtens bene aſſignaret proprium, ceu ſi qs corpus grauiſſimum ſpēi aſſignauit ſubiecti, videlicet terrę bene aſſignauit proprium, quia etiam de ſola terra dicitur ⁊ conuertitur cum ea. Nam hoc indicaret ⁊ vt proprium prędicatur, ſi ergo dicente aliquo non eſſe h̄ propriū terrę bene ꝯſtruet ſm huius loci aſſignatiōeꝫ.

¶ Deinde deſtruenti quidem, ſi ſm participationem aſſignauit ꝓprium. Non enim erit ꝓprium, quod poſitum eſt eſſe ꝓprium. Nam quod ſm participationeꝫ ineſt, in quod quid erat eſſe conducit. Erit auteꝫ huiuſmodi differentia quędam de aliqua ſpecie dicta. Vt quia qui dixit hominis ꝓprium / greſſibile bipes. Secūdum participationem aſſignauit proprium non erit vtiq; ꝓprium hominis greſſibile bipes. Conſtruenti autē, ſi non ſm participationem aſſignauit ꝓprium, neq; quod quid erat eſſe indicans conuerſiꝫ pdicata re. Erit enim proprium / quod poſitum eſt eſſe ꝓprium. Vt quia qui poſuit aīalis ꝓprium, quod natuꝫ eſt ſentire, neq; ſm participationem aſſignauit ꝓprium, neqꝫ qđ qđ erat eſſe indicans, conuerſim re pdicata, erit vtiqꝫ qđ ſentire natum eſt / animalis proprium.

¶ Rurſus ſi quis aſſignabit vt ꝓprium ſm participationem aduenientem alicui, qa tale differētia eſt ſubſtantialr inexiſtens ſubiecto, ⁊ confert ad eſſe ⁊ ad diffinitionem ſignificantem ſubſtantiam ſubiecti, non erit propriū ſic aſſignatum, ſed differentia ſubſtantialis. Nā ſi ⁊ ſubſtan

tialis differentia vni ſoli ſpeciei ineſt,ſed ꝗ confert ad rationem eius eſſe,non erit differentia ꝓpꝛium,ſi ergo aliquis hominis ꝓpꝛiū aſſignauit pedeſtre bipes,quia ſubſtantiā hominis hoc indicat,nō eſt hoīs hoc ꝓpꝛiū, ſi autem aſſignauit proprium non ſm̄ participationē,⁊ non ſubſtantialiter alicui ineꝛiſtens bene aſſignauit,nā tale non quod quid erat eſſe,⁊ ſubſtantiam indicat,ſed etiam viciſſim ſubijcitur ⁊ pꝛędicatur,atqꝫ conuertitur cum ſubiecto,vt ſi quis diceret proprium animalis ſentire aptum natum.Si ergo ponitur hoc pꝛoprium eſſe animalis,ꝗ non ſm̄ participationem ineſt,vꝫ.ꝗ non eſt differentia ſubſtantialis animalis,neqꝫ ſubſtantiam eius indicat.Etenim viciſſim ſubijcitur ⁊ pꝛędicatur ac conuertitur cum ipſo,quia ſi aliquid animal,etiam ſenſitiuum eſt,⁊ ſi ſenſitiuum etiam animal,erit reliquum bene aſſignatum genus.

¶ Deinde deſtruēti qdem,ſi nō ꝯtingit ſimul ineē ꝓpꝛiū,ſed vel poſterius,vel pꝛius ꝙ nomen,cuius eſt. Nō eni erit ꝓpꝛiuꝫ qđ poſituꝫ eſt eē ꝓpꝛiuꝫ,aut nūꝙ,aut nō ſemꝑ. Vt qm̄ cōtingit alicui pꝛius foꝛe,⁊ poſterius ambulare per foꝝ,ꝙ qđ homo,nō erit ambulare ꝑ foꝝ hoīs ꝓpꝛium,aut nunꝙ,aut nō ſemper. Cōſtruenti autēꝫ,ſi ſimul ex neceſſitate ſemper ineſt,cum neqꝫ terminus,neqꝫ differentia ſit. Erit eni ꝓpꝛiū,qđ poſitū eſt foꝛſitā nō eſſe ꝓpꝛiuꝫ,vt ꝗ aīal diſciplinę ſuſceptiuum ſimul ex neceſſitate ſemper eſt,⁊ id,quod eſt hō,cum neqꝫ differētia ſit,nec terminus,erit aīal diſciplinę ſuſceptiuum hoīs ꝓpꝛium.

¶ Non pꝛopꝛium ꝓpꝛ pꝛius,vel poſterius eſſe ſubiecto opꝫ,ſed ſimul ex neceſſitate ineſt ⁊ ſemꝑ,nam propꝛiuꝫ neqꝫ diffinitio eſt,neqꝫ differētia quę ſunt natura pꝛiora ſubīo,ſed ſimul ineſt ei,cuius eſt ꝓpꝛiū ⁊ ſemꝑ. Si ergo aſſignatum ꝓpꝛiū alicuius nō ſimul fuerit ipſi,ſꝫ vel pꝛius anteꝙ res ſit,ineſt,vel poſterius iam illo exiſtente,⁊ ſi nomen verificatur,⁊ de ipſo non eſt proprium aſſignatum,vt ſi quis poneret hominis pꝛopꝛium ambulare in foꝛo.Nam pꝛimum eſt eſſe hominem,deinde ambulare in foꝛo,ꝓpter hoc igitur non eſt pꝛopꝛium hoīs ambulare per foꝛum,quia non ſtatiꝫ cum eſt homo de ipſo verificatur ipſum ambulare per foꝛuꝫ,ſed neqꝫ animatum eſſe,ꝗ erat animatum,⁊ in ventre adhuc exiſtēs,quādo nondum erat homo,vel igiꝛ tale,neqꝫ aliqñ erit hoīs.Naꝫ contingit ⁊ alicui fieri,ceu equo,vel boui,vel ſi fieret aliquādo ꝓpꝛium,ſed non erit ſemper pꝛopꝛiuꝫ,ideo nō bene aſſignatuꝫ eſt hoīs pꝛopꝛium.ſ.ambulare in foꝛo,nam ꝓpꝛie pꝛopꝛium ⁊ ſoli debet ineſſe,cui⁹ eſt pꝛopꝛium ⁊ ſemper,quia autē ⁊ differētia ⁊ diffinitio ſoli iſunt,⁊ ſemꝑ ſubiecto ob id addit huic ſimul ex neceſſitate ſemper ineſſe dictū ꝓpꝛiuꝫ,ꝙ nō ſit differētia,nec diffinitio.Nā hęc non ſunt ꝓpꝛia(vt dictū eſt) ſic igiꝛ aſſignatum ꝓpꝛium,quare neqꝫ pꝛius debet eſſe ſubīo,neqꝫ poſterius,ſed ſimul cū eo ⁊ ſemper,⁊ neqꝫ differētia,neqꝫ diffinitio eſſe,bñ erit aſſignatū,⁊ ſi ꝗs poneret nō eſſe tale ꝓpꝛiū cōſtrueꝛ per quę aſſignat locus.

¶ Deinde deſtruēti qdem,ſi eoꝝdēꝫ qua eadem ſunt,non eſt idē ꝓpꝛiū. Non eniꝫ erit ꝓpꝛium,qđ poſituꝫ eſt eſſe ꝓpꝛiuꝫ. Vt ꝗ non eſt ꝓpꝛium ꝓſequendi,apparere quibuſdam bonum.neqꝫ eligendi erit vtiqꝫ ꝓpꝛium,apparere quibuſdam bonum. Idem eniꝫ eſt ꝓſequendum,⁊ eligendum. Cōſtruenti auteꝫ ſi eiuſdem quatenus ideꝫ eſt.idem eſt ꝓpꝛiū. Erit eniꝫ ꝓpꝛium qđ poſitum eſt non eſſe ꝓpꝛiuꝫ. Vt quoniā hominis,qua homo eſt.dꝛ ꝓpꝛium tripartitam aīam habere,⁊ viri,ꝗtenus vir eſt,erit vtiqꝫ ꝓpꝛium hominis tripartitam animam habere. Vtilis autē locus hic ⁊ in accidente eſt,nam ijſdem in eo qđ eadē ſunt,eadem opoꝛtet ineſſe,vel non ineſſe.

¶ Idē,vel gñe dicitur,vel ſpē,vel numero,vel ſm̄ ꝓpoꝛtionē,ſi ergo alicui generi ꝓpꝛiuꝫ aſſignareꝛ,neceſſe eſt ipſum omniuꝫ ſpecieruꝫ quę ſunt ſub ipſo genere ꝓpꝛiū eſſe.Si autē alicui ſpēi oīum indiuiduoꝝ ſub eadēꝫ ſpē,ſi ergo non fuerit(inqꝛ)alicuius ipſoꝛuꝫ,vel ſm̄ gen⁹,vel ſm̄ ſpeciem,de quo aſſignatum ſit pꝛopꝛium,non erit ꝓpꝛium aſſignatum ꝓpꝛium,ſed neqꝫ ſi non fuerit eoꝛum quę ſunt ideꝫ numero,ceu ꝓſequēdum eſt idem numero cum eligibile.Si ergo aliꝗs aſſignaret ꝓpꝛium ꝓſequendi videri aliꝗbus bonum,oſtēderetur autē non eē eligibilis ꝓpꝛium.Nō enim aliquibus apparēs bonū eligibile,ſed talē ſuapte natura,nō erit ꝓſequendi ꝓpꝛiuꝫ. Cęterū cōſtruentē opꝫ ſi ipſius fuerit idē quatenus ſuperius diuiſimus ipſum eſt pꝛopꝛium. Vtitur auteꝫ exēplo in eiſdē numero.vꝫ.noīe ſolo differentibus,ſed ſignificato.vꝫ.ſubiecto eiſdē.Nā homo ⁊ vir ſunt idem ſubiecto.vꝫ.numero,ſm̄ tamē nomen differūt,ſimilr autem ⁊ in accidentibus ſi aliqua fuerint multiuoca ꝙ ꝓpꝛiuꝫ habet ſm̄ aliquid nominum nominatuꝫ ideꝫ debet habere,⁊ ſm̄ alterum talium nominuꝫ,nam eiſdem quatenus ſunt eadē.videlicet quatenus ſuperius diuiſimus eadeꝫ pꝛopꝛia opoꝛtet eſſe vel non ineſſe,nam ſi vni ineſt,⁊ alteri ineri,ſi autē non vni,neqꝫ alteri.

¶ Deinde deſtruēti qdem,ſi eoꝝ quę ſunt eadem ſpecie,non idem ſemper ſpecie ꝓpꝛium eſt. Neqꝫ eni eius qđ dictū eſt,erit ꝓpꝛiū,qđ poſitū eſt eſſe ꝓpꝛiū. Vt ꝗ idē eſt ſpecie hō,⁊ equus. Nō ſemper autē equi eſt ꝓpꝛiuꝫ ſtare a ſe,nec hoīs erit ꝓpꝛium moueri a ſe. Idē enim eſt ſpecie moueri,⁊ ſtare a ſe,quatenus vtriꝙ eoꝝ,vt animal eſt,accidit. Cōſtruenti ꝟo,ſi eoꝝ,quę ſunt eadem ſpecie,idem ſemꝑ ſpecie ſit ꝓpꝛium,Erit enim ꝓpꝛium,qđ poſitum eſt non eſſe ꝓpꝛium. Vt ꝗ hoīs eſt ꝓpꝛium eſſe greſſibile bipes,⁊ auis erit ꝓpꝛiū eſſe volatile bipes. Vtriuſqꝫ enim hoꝝ eſt idē ſpecie,quatenus illa quidē ſub eodē ſunt genere ſpecies,cum ſint ſub animali,hęc auteꝫ,vt generis differentię animalis. Hic auteꝫ locus falſus eſt,quando alterum quidem eoꝛū,quę dicuntur,vni alicui ſoli ſpeciei ineſt,alterum ꝟo ineſt pluribus,quemadmodū greſſibile quadrupes.

¶ Hic locus ⁊ occulte dictus eſt,⁊ ſm̄ aliquid falſus eſt,

vt etiam

vt etiam ipſe dicit, & primo quidem, quoniam ſpecies ꝑ genere accepit quod quidem in contextũ adiecit expli cationis cauſa, ſed locus cuꝫ ſit deſtructiuus talis eſt, eorũdem gñe quę ſunt inter ſe ſpecie differẽtia, horum neceſſe etiam propria eadem generi eſſe. Nam ſi cõtradiuiſi contradiuiſum eſt proprium, & contradiuiſum cõtra diuiſi, & ſi non illud, neq; hoc, vt ſi quis aſſignaret eq ꝓprium eſſe ſtare a ſe deſtruetur non ꝓprium eſſe, naꝫ qa homo idem eſt equo ſm genus ſi equi ꝓprium eſt a ſeipſo ſtare, erit etiã hominis ꝓpriũ a ſeipſo moueri. Naꝫ idem genere ſunt ſtare & moueri, ſed non eſt hoīs ꝓpriũ moueri, neq; igitur equi ꝓprius erit ſtare, ſed quaten⁹ eſt hoc vtriq; animali accidere, tale erit, videlicet quaten⁹ ipſum accidere, videlicet ſtare & moueri vtriq; ipſorum videlicet equo & homini, quatenus animali & ambob⁹ ineſt, videlicet eius de generis exiſtẽtibus. Falſum autẽ inquit eſſe locum & nõ verum in omnibus quo ad cõſtructionem, quãdo aliud vnum dictoꝝ proprioruꝫ vni ſpeciei inſit, vt pedeſtre bipes homini, & alterum plurib⁹ vt pedeſtre quadrupes, nam ſimile genere eſt pedeſtre bipes cuꝫ pedeſtre quadrupe, ſed quia pedeſtre bipes vni ſpeciei ineſt homini, & pedeſtre quadrupes pluribus nõ poteſt conſtrui, tunc igitur erit locus vtilis ad cõſtructionem, quãdo vtriq; ſpecierum eiuſdem generis vtriuſq; ꝓpriorum ſimiliũ genere illi ſoli inerit & nõ pluribus.

¶ Quñ autẽ idem & diuerſum multiplr dr̃, labor eſt ſophiſtice aſſumẽti vnius aſſignare, & ſolius alicuius ꝓpriũ. Naꝫ qđ ineſt alicui, cui accidit aliquid, & accidenti inerit ſumpto cum eo, cui accidit. Ut qđ ineſt homini, & albo homini inerit, ſi fuerit albus homo, & qđ albo homini ineſt, inerit & homini. Calũniabitur autẽ aliquis multa ꝓpria, ſubiectũ aliđ quidẽ per ſe faciẽs, aliud aũt cũ accidẽte. Ut aliud qdeꝫ hoĩeꝫ eſſe dicẽs, aliud ꝟo albũ hominẽ. Inſup ẽt diuerſum faciẽs habitũ, & qđ ſm habitũ dicit̃. Nã qđ habitui ineſt, & ei qđ ſm habitũ dicit̃, inerit. Et qđ ei (qđ ſm habituꝫ dicit̃) ineſt, & habitui inerit. Ut qñ ſciens ſm ſciam dicit̃ affici, nõ erit ſciẽtię ꝓpriuꝫ indiſſolubile a rõne, nam & ſciens erit indiſſolubilis a rõne. Cõſtruenti aũt, dicẽdũ, quoniam nõ eſt diuerſuꝫ ſimplr id cui accidit, & accñs cum eo cui accidit ſumptuꝫ. Sꝫ aliud dicit̃, eo ꝙ diuerſuꝫ ſit ipſis eſſe. Nõ eniꝫ eſt idem homini, & eſſe homini, & albo hoi, & eſſe albo homini. Pręterea aũt ↄſiderandũ eſt ad caſus dicẽti, qñ neq; ſciẽs eſt idiſſuaſibile a ratione, ſed indiſſuaſibilis a rõne, neq; ſciẽtia indiſſuaſibile, ſed indiſſuaſibilis a rõne. Naꝫ ei qui oĩno inſtat, oĩno eſt aduerſandum.

¶ Hic locum quẽdam aſſignat ſophiſticum quo vtentes ſophiſtę omne aſſignatum propriũ alicuius ↄſtruit, & oſtendere nituntur ꝙ huic ſoli ineſt, cuius aſſignaret̃ vt proprium. Aſſignat autem & hunc locum cuius quideꝫ inſtantia oportet vti contranitentes oſtendere, ſed locus eſt talis vnde occaſionem argumenti accipiũt, ꝙ idem & diuerſũ multipliciter dicuntur, eteniꝫ dicuntur generẽ, ſpecie, numero, & proportione, & idem numero, & ratione dicitur in multiuocis, vt veſtis & pallium, naꝫ vnum ſunt ſubiecto & ratione, ſed idem ſubiecto. vꝫ. numero, non idem autem ratione in ipſis diuerſiuocis inuenitur. Nam horum ſubiectis vnum & idem eſt, tamen ratio nominum non eadem, vt in aſcenſu & deſcenſu ſe habet qñ de vna ſcala etiam ambo nomina dicerẽtur, nam ſubiectum vnum eſt ipſa ſcala. Dicitur idẽ & ſubiectum cum accidente eſſe ſubiecto vt albus homo cũ homine, nam hęc ſic dicta non ſunt ſimpliciter ſunt eadeꝫ ſed ſubiecto, & ratione diuerſa. Nam diuerſa eſt hominis ratio & diuerſa albi hominis ratio, quãuis ſubiecto ſint ambo vnum, quia igitur idem & diuerſum multipliciter dicitur difficile videtur de vno ſolo proprium aliqđ aſſignare, nam omne vt proprium alicuius aſſignatuꝫ videtur non eſſe ſolum proprium de quo aſſignatum eſt. Ideo inquit inſtandum eſſe contrauolentes conſtruere ſic proprium dicendo ꝙ non ſimpliciter ſunt eadeꝫ vel diuerſa, hoc. ſ. cui accidit, accidens cum hoc cui accidit, ſed ratione diuerſa, & ſubiecto eadem, quatenus & proprium aſſignatum eſt. Naꝫ ideꝫ ſubiectũ in homine & albo homine, tamen ratio ipſorum diuerſa. Inquit igitur qui aſſignat ipſum ꝓprium in ambobus vnum ſubiectum in duo diuidit, ſed ſubiectum dicendo & aliud cum accidẽte. Similiter non ſi quis (inquit) propriũ ſcientię aſſignaret indiſſuaſibile a ratione & ſcientis ſm ſcientiam. Neꝫ eſt (inquit) non diuerſum ſubiecto dictum in habitib⁹, & id qđ dicitur in affectis ſm habitus, nam hęc caſu differunt, & non ſubiecto, ſed aperiendum adhuc magis nobis eſt hęc, quia inquit idem multipliciter dicitur, vt ſuperius diuiſimus inquit opus habent diſputãtes ſophiſtice alicuius vnius aſſignare proprium vtentes hoc ideꝫ eſſe accidens, & id cui accidit, & dicẽtes ꝙ ineſt alicui cui accidit aliquid & accidens cuꝫ ſubiecto inerit, & explicat hoc per exemplum. Deinde inquit deſtruere talia propria per diuerſitatem poſſumus dicẽtes aliud eſſe ſubiectum ipſum per ſe ſine. vꝫ. accidente, & aliud vtriq;, vt ſi dicat aliqs ꝓpriũ eẽ hoĩs ſubãm receptricem coloris diſgregatiui viſus, nã hoc ꝓpriũ inerit, & albo hoĩ ↄ̃ſtruẽs dicet, aliud quidem eſſe hominem, & aliud album hominem, & aliud habitum, ceu ſcientiam, & aliud ſm habitum, videlicet ſcientem, illud deinceps additum, nam ꝙ ineſt habitui & reliquę dignitates ſunt vtentiuꝫ in his idẽtitate ſubiecti per ſe, & ſubiecti cum accidente. Deinde exemplum oſtendentis per diuerſitatem ſic aſſignatum proprium conſtructiuum eſt. Naꝫ oportet conſtruentes dicere ꝙ non eſt ſimpliciter, videlicet vniuerſalr̃ alterum ab homine, & alteruꝫ ab homine albo, ſed ſm diffinitionem, & ipſum eſſe, nam quatenus ſubſtãtia ambo, homo, & albus homo idem ſunt, ſed ſm diffinitionẽ differunt. Nam homo animal rationale mortale ſcientię capax & mentis, ſed albus homo eſt capax coloris diſgregatiui viſus. Item ꝙ neq; eadem eſt diffinitio ſcientię vt ſcientis, ſed ſcientia eſt indiſſuaſibilis, ſed aliter eſt ſciens. Differunt igitur diffinitiones ſm caſus, nã ad ſophiſtam ſm omnem modum inſtantem oportet repugnare & a caſibus, & a diuerſis in quibus poteſt.

¶ Deinde deſtruenti quidem, ſi quod natura ineſt, volẽs aſſignare, hoc modo ponit ſm locutionem, vt qđ ſemper ineſt, ſignificet. Uidebitur enim moueri qđ poſitum eſt, ꝓpriuꝫ

eſſe. Ut quia qui dixit hoīs proprium bipes, vult quidem qđ natura ineſt, aſſignare, ſignat autem locutionem qđ ſemper ineſt, non erit hominis proprium bipes. Non enim omnis homo eſt duos pedes habēs. Conſtructi autem, ſi vult qđ natura ineſt ꝓpriū aſſignare, ⁊ locutione hoc mō ſignificat. Nō enim mouebit̄ ſm hoc proprium, vt q̄a hoīs ꝓpriū aſſignauit animal diſciplinę ſuſceptiuū, ⁊ vult, ⁊ dictiōe ſignificat id quod natura eſt ꝓpriū, non mouebitur ſm hoc, vt nō ſit hoīs ꝓpriū animal diſciplinę ſuſceptiuum.

¶ Natura quibuſdam ea ineſſe dicēda ſunt quoꝝ ſubiecta quibus ſic dicuntur ineſſe ſuſceptiua ſunt ipſorū, nō tamen ſemper ipſis, neq̃ ex neceſſitate actu adſunt, ſic natura homini ineſt ſcientia. Nam quia capax eſt eius dicitur natura ineſſe eidē ſcientia, non quia ſemper actu eſt ſciens, ſi ergo ſic q̄ natura alicui ineſt vt proprium eius aſſignarit aliquis tāquā actu ipſi ⁊ ſemper pręſens, hoc autem fieret non addito illo .ſ. natura, vel aliquid alıud q̄ poteſt indicare rem illam cuius eſt proprium aſſignatum, non bene aſſignat proprium, vnde ⁊ deſtruetur per hunc locum, vt ſi ſimpliciter aliquis diceret proprium hominis eſſe pedeſtre bipes, nam bipes vt inſeparabile exiſtens, ⁊ ex neceſſitate inexiſtens ipſi ſemper videtur accipere qui ſic dicit, ſed non ſic in natura ineſt videlicet ſm naturam, quia etiam eſt aliquis homo nō bipes, ſimiliter autem ⁊ ſcire proprium hominis, ſed ſm ſcientię capax.

¶ Inſuper q̄cunq̃ dicuntur, vt ſm aliud aliquid primū, aut vt primum ipſum, labor eſt aſſignare talium proprium. Nam ſi eius ꝓpriū aſſignauit qđ eſt ſm aliud aliq̄d, ⁊ de primo verificabitur. Si autem primi poſuerit, ⁊ de eo ꝑdicabitur, quod eſt ſm aliud. Ut ſi q̄s aſſignet ſuperficiei proprium coloratum eſſe, ⁊ de corpore verificabitur coloratū eſſe. Si autem corporis, ⁊ de ſuperficie pręⸯdicabit̄. q̄re non de quo oratio, ⁊ nomen verificabitur.

¶ Hunc locum etiam vtilem ad deſtructionem proprij aſſignat, nam eorum quę inſunt aliquibus, alia quidem primo inſunt, alia ꝟo non primo, ſed ſm aliud, in his autem ſic ſe habentibus difficile inquit aſſignare proprium alicui ipſorum propter illud, quia de primo ſic ſe habente aſſignatum competit etiam idem non primo ſic ſe habenti, ⁊ hoc ſic ſe habente non de quo oratio ⁊ proprium verificatur, de hoc etiam nomen rei verificabitur idem de ipſo primo habente, nā ſi fuerit aſſignatum proprium ſuperficiei colorari, equidem colorari, ⁊ de corpore pręⸯdicabitur, ſed minime ſuperficies quippe corpus non eſt ſuperficies, igitur eget quadā determinatione aſſignatum talium propriorum, quę per ſequentia oſtendetur.

¶ Accidit aūt in q̄buſdā ꝓprijs pleriſq̃ fieri aliquid peccatum, ꝓpter hoc q̄ non determinetur, quo mō, ⁊ quoꝝ ponit quis proprium. Omnes enim conantur aſſignare proprium, aut qđ natura ineſt, vt hoīs bipes, aut qđ nūc ineſt, vt hoīs alicuius quatuor digitos habere, aut ſpecie, vt ignis ſubtiliſſimum, aut ſimpliciter, vt animalis viuere. Aut ſm aliud, vt animę prudens, aut vt primū, quemadmodū rōcinatiui prudens, aut vt in eo, qđ habet, vt ſcientis indiſſuaſibile a rōne (nihil enim aliđ q̄ꝫ habendo aliquid erit indiſſuaſibile a rōne) aut in eo q̄ habetur, vt ſciētię indiſſuaſibile a rōne, aut in eo q̄ participatur, vt aīalis ſentire. (Sentit enim ⁊ aliud quid vt homo) ſed participans iā hoc ſentit, aut in eo quod participat, vt alicuius animalis viuere. Qui igit̄ non addit natura peccat, eo q̄ ꝯtingit qđ natura ineſt, nō ineſſe illi, cui natura ineſt, vt hominis duos pedes habere. Qui ꝟo non determinat, quoniā nunc ineſt, qđ ineſt nūc, aſſignat quoniā non erit tale, quale nunc ineſt id. Ut quatuor digitos habere hominem. Qui aūt non indicat, quoniā vt primū, aut vt ſcđꝫ aliud ponit, q̄ꝫ nō de quo oratio, ⁊ nomē verificabitur. Ut coloratum eſſe, ſiue ſuperficiei ſiue corporis aſſignauerit ꝓprium. Qui etiā nō ꝑdicit, quoniā aut in eo qđ eſt habere, aut in eo qđ eſt haberi, proprium aſſignauit, non enim erit ꝓprium, quod aſſignatum eſt. Naꝫ inerit (ſi in eo qđ habetur, aſſignauit ꝓpriū) etiam habenti. Si autē habenti, ⁊ ei quod habetur, vt indiſſuaſibile a rōne ſcientię vel ſcientis poſitum, ꝓprium. Qui etiam non pręſignificat in eo qđ participat aut participatur, nam ⁊ alijs quibuſdam inerit ꝓpriū. Si enī in eo quidem, quod participatur, aſſignauit, participantibus inerit. Si autē in eo, quod participat, his, quę participantur. Ut ſi alicuius animalis poſuerit viuere proprium. Qui non diuidit etiam id, quod ſpecie ineſt. Quoniam vni ſoli inerit eorum, quę ſub eo ſunt, cuius proprium ponit.

¶ Multifariam inq̄t, nōnulli peccant in aſſignatione propriorum non determinantes ſm quem modū aſſignāt hęc quia nituntur aſſignare proprium, vel q̄ natura ineſt q̄ eſt, quatenus ſubiectum eſt ipſius capax, ⁊ non quatenus actu adeſt, vel ſimpliciter ineſt, quod eſt in minus contingens, vel ſm alios modos, quot etiam numerat, quorum vniquodq̃ per proprium exemplum manifeſtum facit. Non enim aliquis determinans, vel addens in vnoquoq̃ talium propriorum congruentem determinationem vniciuiq̃ modorum quos particulariter appoſuit, planum q̄ is peccat ⁊ non aſſignat bene in vnoquoq̃ propriū, vniuerſalr̄ igitur oſtendit q̄ ſi ſm plures modos inſunt ea quę inſunt aliquibus, neceſſarium eſt aſſignationem cum exiſtentia proprię determinationis facere. Non enī integra ſanaq̃ aſſignatio ſine determinatione

Aduerte q̄ cōtext⁹ male tus cum hoc cōiūxi quos non exponere videt Alexander.

determinatione ſit eoꝝ quę egēt aliqua determinatione. Ideo ⁊ vnūquodqꝫ talium ꝓprioꝝ deſtruetur, qꝛ oꝫ apponi determinatio quoties nō ponitur a diſputante. Ceterum cū dicit. [Vt ignis ſubtiliſſimū] inquit ſi quis proprium ignis poneret ſubtiliſſimum, ⁊ non diſtinguēs ſepararet proprium qꝫ ineſt ſpeciei addēdo ſpeciei peccat. Etenim ſi adderet ſpeciei, patet qꝫ vni ineſt ſpeciei eoꝝ quę ſunt ſub igne. Nam qꝛ vt ipſe dicit in pdicamētis de ſubſtantia qꝫ ꝓpriū ſubſtantię eſt quę cū ſit vna numero eſt capax ꝯrioꝝ, non qꝛ omnis ſubſtantia ſit talis, ſed qꝛ in ſubſtantiis indiuidua hoc pōt eſſe. Reducitur aūt tale ꝓpriū ad peccatū cōuerſionis. Non enim de quibus nomen ⁊ ratio prędicaẗ, nam ⁊ quęuis bolus terra eſt, grauiſſima aūt non amplius, ⁊ ignis quidēꝫ carbo, ⁊ flāma ac lumē eſt ignis, ſed solū lumen eſt ſubtiliſſimum.

℄ Nam qđ eſt ẜm ſuperabūdantiam, vni ſoli ineſt, vt ignis leuiſſimū. Aliquotiens autēꝫ ⁊ ſpecie addens, peccat. nam oportebit vnā ſpeciē eſſe eorū, quę dicunẗ, qñ ſpecie addiderit. Hoc aūt in quibuſdam non accidit, vt neqꝫ in igne. Nō enim eſt vna ſpecies ignis, diuerſuꝫ eſt enim ſpecie carbo, ⁊ flāma, ⁊ lux: cū vnūquodqꝫ horum ſit ignis: ꝓpter hoc non opꝫ, qñ ſpecie addiẗ, diuerſam eſſe ſpecieꝫ eius, qđ diciẗ: qm̄ hic quidē magis, illis aūt minꝰ inerit, qđ dictū eſt propriū, vt in igne ſubtiliſſimuꝫ. Subtilior enim eſt lux carbone, ⁊ flāma. hoc autē non opꝫ fieri, quādo non ⁊ nomē magis prędicatur, de quo oratio magis verificatur. Si aūt non, non erit de quo oratio magis.

℄ Hic cum aſſignet cām cur peccet is qui ſic indeterminate aſſignat propriū, inquit ẜm ſuperabūdantiā nō pōt in pluribus cōſiderari vt leuiſſimū igni. Non enim eſt ſpecies ignis, qꝛ in aſſignatis ꝓpriis ſpeciei ſi quę a noīe de quo ꝓpriū aſſignatū eſt, ſignificata vnius ſpeciei fuerint ſana eſt aſſignatio, ſi ꝟo de pluribus ſpeciebus non amplius ſana additio in ſic ſe habētibus niſi addito ſpeciei, ⁊ ſic cōtingit peccare niſi determinaret, ⁊ ẜm aliquā rei partē. Nam in quibus nō ſic eſt vt in igne, ſi quis dicat leuiſſimū eſſe ignem nō diſtinguēs lumen, qꝛ non additur hoc [parte.] Nam partes ignis carbo, flamma, ⁊ lumē, quoꝝ vnūquodqꝫ ignis dī, ſed lumen ſolū eſt leuiſſimū, Sed nunc cōis dicit lumen ignē ẜm aliquoꝝ opinionē, qꝛ ipſi non vł lumen ignē eſſe, qꝛ neqꝫ corpus. Sed omnis ignis eſt corpus, ob id rurſus etiā qui addit ſpeciei dicte, videlicet leuiſſimā alterā ſpēm propriū eſſe, vt ſubtiliſſimū ⁊ is peccat. Nam ſubtiliſſimū etiā aliis cōgruit, ſꝫ aliquibus magis, ⁊ aliquibus minus. Dicit autē lumē eē ſpeciem ignis ẜm aliquā opinionē. Non enim cūctis videẗ lumen eſſe ſpeciem ignis, nam ignis ⁊ ſpēs eius carbo, flāma eiuſdeꝫ corpora ſunt, ſꝫ his incorporea eſt, vñ qño erit ſpecies corporis incorporeuꝫ. Inquit igitur qñ ⁊ addēs alicui ſpeciei peccat, qꝛ non eſt vna ſpēs dicti, ſed plura, ⁊ hoc cōſtat ex ſpēbus ignis. Nam vnū horū idest lux ſubtiliſſimū eſt, ⁊ alia ſubtilia, ob id igiẗ qñ adderet ſpeciei non opꝫ eſſe aliam ſpēm pręter dictaꝫ, ſed ipſa ⁊ ſola. Sed hoc nō opꝫ fieri ceu nō opꝫ aſſignare ꝓprium cū additione ſpēi, cuius plures ſunt ſpēs, qñ nō ⁊ nomen pdicaẗ magis de ſubiecto de quo magis verificaẗ oratio. Nam oratio dico ſubtiliſſimū magis vere pdicaẗ de lumine, ſed nomen vel ignis non prędicaẗ magis de lumine luceqꝫ. Vt enim diximus ẜm quandā opinionem lux dicitur ignis, non tñ ẜm veritatem. Nam ſi propriuꝫ prędicatur magis ⁊ nomen non prędicatur magis, non erit aſſignatum proprium qꝫ aſſignatur.

℄ Inſuper autēꝫ ad hęc idem eſſe accidit proprium ⁊ eius qđ ſimpliciter, ⁊ eius, qđ maxime in eo, qđ eſt ſimpliciter tale. Vt in igne ſeꝫ ſubtiliſſimū, nō ⁊ lucis, ⁊ ignis ſimpliciter erit hoc ipſum ꝓpriū. Subtiliſſima enim eſt lux. Cum igitur alius ſic aſſignat ꝓpriū, argumentandū ſic ei, aut non danda eſt hęc inſtantia, ſed ſtatim cum ponit propriuꝫ, determinādum eſt quo modo ponit proprium.

℄ Accidet aūt (inquit) in talibus propriis idem ⁊ vnum propriū plurīū eſſe. ſ. ſimplr ⁊ cōiter dicti, vt ignis ⁊ maxime exiſtētis in tali cōi. vꝫ. luminis. Naꝫ ignis erit ꝓpriū, qꝛ huic aſſignatuꝫ, ſed luminis, qꝛ maxime ineſt huic qꝫ non eſt maxime ignis. Sed non opꝫ propriū eſſe ideꝫ generis ⁊ ſpeciei vnius ſub genere. Nā erit idē plurīū ⁊ differentiū propriū, quę cum diſtinguat cōcludit dicēs. Cū igiẗ alius ſic aſſignat propriū argumentanduꝫ ei ſic. vꝫ. tibi non eſt danda hęc inſtantia. i. ſi tu tale aſſignaueris ꝓpriū non opꝫ ſibi inferre inſtātiaꝫ. vꝫ. cauſam dare diſputanti vt inſtet ſibi, ſed opus ei eſt ſtatiꝫ aſſignare quo modo aſſignauerit propriū ẜm vnū modū expoſitoꝝ.

℄ Deinde deſtruenti quidē, ſi idē eiuſdē propriū poſuit. Non eniꝫ erit propriū, qđ poſitū eſt eſſe propriū. Nā ideꝫ eidē oē quid eſt eſſe indicat. Qđ autē quid eſt eſſe indicat, nō propriū, ſed terminus eſt. Vt qꝛ qui dixit honeſti propriū decēs eſſe, idē eiuſdē propriū aſſignauit (idem enim eſt honeſtū ⁊ decēs) nō vtiqꝫ erit decens honeſti propriū. Conſtruēti autē ſi non idē quidē eiuſdē ꝓpriū aſſignauit, cum conuerſim prędicatuꝫ poſuit. Erit enim proprium, quod poſitum eſt non eſſe proprium, Vt qꝛ qui poſuit animalis propriuꝫ id, quod ſubſtantia aīata, non idem quidē eiuſdeꝫ propriū poſuit, ⁊ cōuerſim prędicatum aſſignauit. ⁊ erit aīalis propriū ſubſtantia aīata.

℄ Hoc aūt fit ſi quis ęquale ſubiecto potens nomē viciſſim mutādo vt ꝓpriū alicuius aſſignauerit, qđ maxime in multiuocis fieri pōt, naꝫ qꝛ nomē vniuſcuiuſqꝫ eſt indicatiuū vniuſcuiuſqꝫ ſubę illius, naꝫ cuius eſt diffinitio indicatiua, huius ⁊ nomē indicatiuū eſt, ⁊ qui tale ꝓpriū aſſignat indicatiuū ſubę eius vt propriū aſſignat. Poniẗ aūt qꝫ id qđ eſſe ⁊ ſubſtantiā alicuius indicat, non eſt ꝓpriū. Non enim erat propriū ſi genus qꝫ quid erat eſſe, ⁊ in diuiſione problematuꝫ dixit talia eſſe diffinitiua, ceu qꝛ ponēdo aīalis propriū hoc ſubſtantia aīata, opꝫ autē addi, ⁊ hoc ſenſitiua qꝫ viciſſim prędicatū ⁊ ſubiectū eſt aſſignauit, ſed minime propriuꝫ. Nam aīalis ſubſtantia animata ſenſitiua cōuerſim pdicaẗ, nam oē aīal eſt ſubſtantia aīata ſenſitiua, ⁊ oīs ſubſtātia aīata ſenſitiua animal. Quęreret autēꝫ aliquis in dictis diuerſiuocis ſi nō

poteſt alteri alteꝝ ineſſe, ceu punctū, indiuiſile, minimū, vel omnis dimēſionis expers, nam videtur in his etiaꝫ ſignificata differre, quibus autē ſi aduenerit ⁊ planius ⁊ notius magis congruet.

¶ Deinde in ſimilaribus conſiderādū eſt, deſtruēti quidē, ſi qđ totius eſt ꝓpriū, non verificaē de parte, aut ſi qđ partis eſt propriū, nō dī de toto. Non eniꝫ erit propriū, qđ poſituꝫ eſt eſſe propriū. Accidit aūt hoc in aliquibus fieri, aſſignabit eniꝫ vtiqꝫ aliqs in ſimilaribus ꝓpriū: aliquoties quidē ad totū reſpiciēs, aliquoties aūt ad id, qđ ſm partē dicit, ipſe ſeipſum ſciēs. At erit neutrū recte aſſignatum, vt ad totū quidē, qꝛ qui dixit maris ꝓpriū, plurimā aquā ſalſam, alicuius quidē ſimilariū poſuit ꝓpriū. Tale aūt aſſignauit, qđ non verificaē de parte: (non eniꝫ erit quoddā mare plurima aqua ſalſa) nō vtiqꝫ erit maris ꝓpriū plurima aqua ſalſa. Ad parteꝫ aūt, vt qꝛ q poſuit aeris ꝓpriū, reſpirabile: ſimilariū quideꝫ alicuius dixit propriū. tale autē aſſignauit, qđ de aliquo aere verum eſt, de toto autē non dī (non enim erit vniuerſus aer reſpirabilis) nō erit vtiqꝫ aeris propriū reſpirabile. Cōſtruēti vō, ſi verificaē quidē de vnoquoqꝫ ſimilariū / qđ eſt ꝓpriū coꝝ ſm totū. Erit eniꝫ propriū, qđ poſitū eſt nō eſſe propriū, vt qꝛ verificaē de omni terra deorſuꝫ ferri, ſm naturam. Eſt aūt hoc propriū alicuius terrę ſm terrā (ſꝫ eniꝫ terrā ⁊ id qđ eſt terrā eſſe) erit vtiqꝫ terrę propriū deorſum ferri ſm naturam.

¶ Quia diuiſio quę fit totius in partes, vel i ſimilaria fit, vel in diſſimilaria aſſignat locos ēt in ſimilaribus. Et ſi deſtruit aliqs hoc poteſt modo ſi aſſignareē propriū totius, hoc aūt non ꝯueniet ēt parti, non bene erit aſſignatum propriū. Vel ſi partis propriū aſſignatū ⁊ toti nō cōpeteret, non bene erit aſſignatū propriū. Hoc autē fit in aliquibus aſſignare ꝓpriū ſi in vniuerſum, aliqñ ⁊ totius reſpexerit, ⁊ propriū aſſignatū parti non cōgruet, ceu maris propriū plurima aqua ſalſa, hoc aūt non cōpetet parti, quippe non poteris aſſignare hoc plurimā aquaꝫ ſalſam de aliquo mari, qꝛ quoddam mare pars eſt minima totius. Quonā pacto diceremus de ipſa plurimam, quare neqꝫ ipſius maris erit propriū aſſignatuꝫ, qꝛ non cōpetit etiā parti. Sed ſępe aliquis aſſignaret ꝓpriū partis cōſiderans ꝓpriū aſſignare eidem parti, ſed non conueniens eſt ēt toti. Vnde non ſic aſſignare bene propriū in hunc locū, qꝛ omnes partes ſimilariū inter ſe cū toto ſunt eiuſdē ſubſtātię, ideo ⁊ idē congruet toti ⁊ vnicuiqꝫ partiuꝫ. Quia igitur talia ſimilaria videntur eſſe, patet qꝺ ēt ꝓpriū alicuius ſimilaris aſſignatū omnino ineſt ſimilari. Silr̄ toti ⁊ partibus eius porro ſi quis tale propriū ſimilarium alicuius aſſignauerit, qꝺ toti ineſt, ⁊ partibus eius non ineſt, vel ecōtra, poterit deſtruere qꝺ nō eſt ꝓpriū aſſignatū propriū. Opꝫ igiē aſſignatuꝫ propriū eſſe alicuius ſimilaris ⁊ toti ⁊ partibus eius ineſſe. Naꝫ ſic ꝓpriū terrę deorſum ferri ſm naturā. Etenim de oī terra ⁊ de aliqua verificaē. Nā ⁊ alicuiꝰ terrę quatenus terrā eſt, propriū eſt deorſum ferri ſm naturā, nō quatenus ſimilaris, vt neqꝫ ois quatenus ois. Ceterum illud [qđ eſt proprium eoꝝ ſm totum] indicatiuū eſt huius vt totius proprium accepti ⁊ partium vniuſcuiuſqꝫ.

¶ Deinde ex oppoſitis conſiderandū eſt, primū quidē ex ꝯrīis, deſtruenti quideꝫ, ſi cōtrarij non eſt ꝯriuꝫ propriū, neqꝫ vtiqꝫ contrarij erit ꝯrium propriū, vt qꝛ contrarium eſt iuſtitię quidē iniuſtitia. Optimo autē peſſimum. Nō eſt autē iuſtitię propriū optimuꝫ, nō erit iniuſtitię propriū peſſimū. Cōſtruenti autē ſi ꝯrij cōtrarium propriū eſt, ⁊ cōtrarij ꝯtrariū ꝓpriū erit, vt qꝛ ꝯrium eſt bono quidē malū, eligendo aūt fugiendū, eſt aūt boni propriuꝫ eligendū, erit mali proprium fugiendum.

¶ Ex oppoſitis aſſignat ⁊ ad deſtructionē ⁊ conſtructionē loci ꝓprioꝝ, vt fecit etiaꝫ in his ad accidens, ⁊ ad genus aſſignatis locis, ſed qm̄ quadrupliciter dicuntur oppoſita, primo a ꝯrīis incipit. [Et optimo peſſimū.] Nam omnis virtutis eſt hoc, ſi enim virtutis rō habitus optimus ⁊ minime optimū iuſtitię propriuꝫ nō erit iniuſtitię proprium peſſimum. Eteniꝫ in eadē eſt eadem ratio, nā omnis malitia habitus eſt peſſimus.

¶ Scdm aūt ex ijs, quę ad aliqd ſunt, deſtruēti quidē, ſi hoc qđ ad aliqd eſt, eius / qđ eſt ad aliqd / non eſt propriuꝫ, neqꝫ vtiqꝫ hoc, qđ ad aliquid eſt, eius / qđ ad aliquid eſt / erit ꝓpriū. Vt qꝛ dī duplū quidē ad dimidiū, ſuperans aūt ad ſuperatū, non eſt aūt dupli propriū ſuperans, non erit dimidij propriū ſuperatum. Cōſtruenti autē / ſi eius / qđ eſt ad aliquid hoc qđ eſt ad aliqd, eſt propriuꝫ, ⁊ eius, qđ eſt ad aliquid, id / qđ eſt ad aliquid, erit propriuꝫ. vt qꝛ diciē duplum quidē ad dimidiū id eſſe, qđ duo ad vnum, eſt autē dupli propriū, vt duo ad vnū, erit dimidij ꝓpriū / vt vnuꝫ ad duo.

¶ Vt qꝛ diciē duplum ad dimidiū, naꝫ opponitur duplū ad dimidiū, ⁊ duo ad vnū, ſed vnum ad duo; quatenus duo ad vnius dupli rationē ſigt. Sed vnuꝫ ad duo dimidij. Hęc autē non ad aliquid proprie. Non enim dicunē duo vnius duo vel vnuꝫ duoꝝ vnū, neqꝫ hīt eſſe in habitudine adinuicē. Erit aūt propriū magis ꝓpoſito exēplꝫ ſi acciperetur vna oppoſitio eoꝝ ad aliquid, vt ſenſus ⁊ ſenſile. Nam ſenſus eſt receptio per corpus, ⁊ ſenſile id qđ recipitur per corpus. Nam ſi ſenſui propriuꝫ eſt vt per corpus ſit receptio, erit etiam ſenſibilis propriuꝫ vt per corpus receptibile ſit. Sed hoc non eſt proprium dupli, qñquidem non ſolum duplum ſit excedens.

¶ Tertiū aūt deſtruenti quidē / ſi ipſius habitus / id qđ ſm habitū diciē, non eſt proprium, neqꝫ vtiqꝫ priuationis / id qđ ſm priuationeꝫ dī, erit propriū. Et ſi priuationis / id / qđ ſꝫ priuationē diciē, nō eſt propriū / neqꝫ habitus ipſius / id / qđ ſm habitum dī, erit propriuꝫ. Vt qꝛ non dī / ſurditatis propriū inſenſibilitatē cō

(eteniꝫ aliis cōis eſt) neq; ipſius auditus erit ꝓpriuꝫ ſenſum eſſe. Cōſtruenti vero, ſi qđ ſm habitū dr̄/eſt ipſius habitus propriū, ⁊ priuationis/id/qđ ſm priuationē dicit̄, erit ꝓpriuꝫ, ⁊ ſi priuationis/id qđ ſm priuationē dicitur eſt proprium, ⁊ ipſius habitus id/quod ſm habitum dicit̄/erit proprium. Ut quia viſus eſt proprium videre ſm qđ habemus viſuꝫ, erit cęcitatis proprium non videre ſm quod non habemus viſum, nati habere.

¶ Quia duabus exiſtētibus oppoſitionibus ſm habitū ⁊ priuationē, ſi non habitus fuerit habitus propriū, neq; priuatio erit priuationis, ſi vero habitus fuerit proprium habitui, ⁊ priuatio priuationi, ⁊ econtra.

¶ Deinde ex affirmationibus ⁊ negationibꝰ, primū quidē ex ipſis, quę prędicant̄. Eſt aūt locus hic vtilis deſtruenti tantū. vt ſi affirmatio, vel qđ ſm affirmationē dicit̄/eiuſ eſt proprium, non erit vtiq; eius negatio, neq; qđ ſm negationē dr̄ propriū. Si autē ſit negatio, aut qđ ſm negationē dr̄ propriū, eiuſdeꝫ non erit affirmatio, neq; qđ ſm affirmationē dicitur propriū, vt q2 propriū animalis eſt animatū/non erit animalis propriū/non animatū. Secundū etiā ex pdicatis, vel etiā nō prędicatis. ⁊ de quibus pdicat̄, vel nō prędicat̄, deſtruēti qdeꝫ/ſi affirmationis affirmatio nō eſt propriū, neq; negatio negationis erit propriū. Et ſi negatio negationis non eſt propriū, neq; affirmationis affirmatio erit propriū. Ut q2 nō eſt propriū hominis animal/neq; non hominis propriū erit non animal. Si aūt nō hominis, non videt̄ propriū non animal, neq; hoīs erit propriū animal. Conſtruenti autē/ſi affirmationis affirmatio eſt proprium, ⁊ negatio negationis erit propriū. Si auteꝫ negationis negatio eſt propriū, ⁊ affirmatio affirmationis erit propriū. Ut qa non animalis eſt propriū nō viuere, erit aīalis propriuꝫ viuere. Et ſi aīalis propriuꝫ videt̄ viuere, ⁊ non animalis proprium videbitur non viuere.

¶ Ideſt ſi affirmatū ipſius ꝓpriuꝫ erit, impoſſe eſt ꝯdictorū eius propriū eſſe, ⁊ ecōtra ſi negatū. Inquiunt aūt affirmationeꝫ dicit. Sed aliquis quęreret quō locus nō eſt vtilis ad conſtructionē. Nā qui oſtēdit alteꝝ ꝯdictionis non ineſſe, alteꝝ ineſſe demōſtrant, naꝫ nullū intermediū eſt ꝯdictionis, vel q2 eidē poſſibile eſt oſtēdi, non tñ ⁊ vt propriū eius. Vel pōt neq; principio eidē ineſſe oppoſitū non ꝓprio, vel oſtēſum non propriū ineſt ipſi nō vt propriū. Nō eniꝫ ſi homini non eſt propriū animatū, iam eidē ⁊ non ineſt. Sed magis propriuꝫ in animali eſt ſenſitiuū trāſferre pro aīato, naꝫ animatū ineſt ipſi non vt propriū eius. Eſt aūt primus locus ex repugnantia & deſtructiuus ſolū, ſed ſecūdus nō. Et ambobus in ſequētibus propriū negatiuū eſſe inquit nō oportere perinde ac non inſit negatio dictioni, ſed ineſt, nō tñ vt propriū. Scđm autē infert ex prędictis .ſ. proprijs affirmatiue dictis vel nō pdicatis .i. proprijs negatiue dictis, ⁊ de qbus pdicatur, vel ſubiectis affirmatiue ⁊ de quibus nō prędicatur, vel de ſubiectis priuatiue dictis. Naꝫ accipit duo ſubiecta ⁊ vnū affirmatiuū ⁊ alteꝝ priuatiuū, ⁊ duo ſola propria. Inquit igit̄ q ſi affirmationis ceu hoīs non eſt ꝓpriū dictio affirmatoq;. vꝫ. animal, neq; negatio. vꝫ. non animal ꝓpriū erit non hoīs. Silr̄ aūt ⁊ ꝯtrium, merito autē dixit. Hominē inquiunt q2 pars eſt ꝓpōnis.

¶ Tertiū aūt ex ipſis ſubiectis, deſtruēti quideꝫ, ſi qđ aſſignatū eſt propriū, affirmationis eſt propriū, non erit, ⁊ negationis proprium. Si autē negationis eſt propriū qđ aſſignatū eſt, nō erit affirmationis propriū, vt q2 aīalis ꝓpriū eſt animatū, non animalis propriū nō erit animatū. Conſtruenti vero, ſi aſſignatū ꝓpriū non eſt affirmationis propriū, erit negationis. At hic locus deficit, naꝫ affirmatio negationis, ⁊ negatio affirmationis nō eſt propriū. Quādoquidē affirmatio negationi omnino nō ineſt. Negatio aūt affirmationi ineſt quidē, at non vt propriū ineſt. Deinde ex ijs. quę ex oppoſito diuidūtur, deſtruenti quidē, ſi eoꝝ/quę ex oppoſito diuidunt̄/nullū vllius reliquoꝝ ex oppoſito diuiſoꝝ eſt proprium, neq; profecto qđ poſitū eſt, erit ꝓpriuꝫ eius/cuius poſitū eſt propriū. Ut q2 animal ſenſibile nullius alioꝝ mortaliū animaliū eſt propriū, nec animal intelligibile erit dei ꝓpriū. Conſtruenti autē, ſi cęteroꝝ, quę ex oppoſito diuidūtur/quoduis/eſt propriū taliū quorūcunq; eorum, quę ex oppoſito diuidunt̄, erit ꝓfecto reliquum eius ꝓpriuꝫ, cuius poſituꝫ eſt non eſſe propriū, vt quia prudētię eſt proprium per ſe natum eſſe rationalis virtutem eſſe, ⁊ aliaruꝫ virtutū ſic vniuſcuiuſq; ſumptę/erit temperantię proprium per ſe natum eſſe concupiſcibilis virtutem eſſe.

¶ Hic vnum ꝓpriū duobus ſubiectis conſiderandū eſſe cōcludit cōtrario modo primo loco qui duo propria ad vnū ſubiectū inquirēda eſſe dixit. Incipit igit̄ hic a ſubiectis ipſis ⁊ inquit ſi aſſignatū eſt affirmationis propriū .ſ. ſubiecti dicti affirmatiue vt aīalis animatū, non erit idē negationis. vꝫ. negati ſubiecti propriū, vt non animalis animatū, nam erit propriū vnum pluriū ſubiectoꝝ ⁊ cōtradictorię oppoſitoꝝ, ſimiliter ⁊ ecōtra. Naꝫ ſi non animalis propriū inſenſibile neq; erit ꝓpriū hoc animalis. Verū inquit locū conſtruentē in his eſſe falſum, ⁊ ponit cauſam etiā dicens q neq; affirmatio negationis, neq; negatio affirmationis eſt propriū. Nā affirmationeꝫ vt poſitionē impoſſibile eſt eſſe ꝓpriuꝫ negationis quę deſtructio eſt ⁊ quoddā ſine exiſtētia, ſed negationem affirmationi contingit ineſſe, ſed nō vt proprium, ceu nō ens opinabile eſt, non vt album homini, ſed vt non ens. Nā opinio eius eſt non q2 ſit, ſed q2 nō eſt, ſed opinabile nō

eſt propriū non entis, nam eſt etiā entis. Aſſignās itaqꝫ
locū primū ab oppoſitis ſm cōtradictionē deſtructiuū
in quo vnū erat ſubiectū ꝛ duo pręedicata aliud affirma/
tiuę, ꝛ aliud negatiuę ꝙ eſt ꝓprie cōtradictio. Scdm aūt
in quo ſubiecta duo ꝛ pdicata duo accipiebātur ꝛ ambę
cōiugationes cōtradictorię oppoſitę, ꝛ oſtēdens hunc, ꝛ
ad deſtructionē ꝛ cōſtructionē valez mentionē fecit de
tertia oppōne, in qua aūt pręedicatū vnum accipit, ꝛ duo
ſubiecta ɔ̄dictorię oppoſita 3̄tio modo pmo loco ꝛ hūc
inquit eſſe ſolū deſtructiuū. Nam ad conſtructionē non
eſt vtilis, qꝛ falſus eſt ꝛ oſtēdit cām, vt dictū eſt ſuperius.
Deinde aūt ex cōtradiuiſis cōtradiuiſa inter ſe dicūtur
quęcūqꝫ ex eodē genere ſm eandē diuiſionē inter ſe ſe/
parata ſunt, ſi ergo aliquis cōtradiuiſoꝝ inter ſe aliquid
aſſignauerit propriū alicuius alterius, ꝛ ipſoꝝ cōtradiui
ſoꝝ inter ſe ſm aliam diuiſionē ex eodē genere, vel ſm
aliā petitionē ex alio genere inquit reſpiciendum eſſe in
alio ꝓprio aſſignato ſm eandē diuiſionē ſi alicuius alte
rius eſt proprii diuiſoꝝ huic, cuius illud ꝓpriuz aſſigna
tum eſt. Nā ſi nihil contradiuiſoꝝ illi ineſt, neqꝫ erit aſſi/
gnatū propriū de quo aſſignat̄, qđ ſi alteꝝ alterius pro/
priū, vel alia alioꝝ ſi plura fuerint cōtradiuiſa erit ꝑ hoc
oſtenſum ꝙ etiā quęſitū propriū eſt, cuius aſſignatū eſt,
ceu contradiuiſa velut propria aīal ſenſile ꝛ aīal intelle/
ctuale ꝛ contradiuiſa, vt ſubiecta mortalia animalia .ſ. ꝛ
īmortalis deus. Inquit igit̄ ſi animal ſenſile nō erit pro/
priū mortaliū animaliū, neqꝫ animal intellectuale pro/
priū erit īmortalis dei. Ceteruz in loco cōſtructiuo vſus
eſt exēplo tali accipiēs velut vniuerſę animę partes in/
ter ſe contradiuiſe. vz. rationale iraſcibile ꝛ cōcupiſcibi/
le. Equidē accipiēdo virtutes eas quę inter ſe contradiui
dūtur vt prudētia, ꝛ fortitudo tēperantia oſtēdit, ꝙ ſi
propriuz prudentię eſt ſm ſe, vt ſit apta nata eſſe virtus
rōnalis etiā fortitudinis erit, ſicut ſit iraſcibilis, ꝛ tēperā/
tię, vt ſit cōcupiſcibilis ꝓprium hoc vt ꝑ ſe ſit virtus.

¶ Deinde ex caſibus, deſtruenti quidem, ſi ca
ſus caſus nō eſt propriū, neqꝫ profecto caſus
erit propriū caſus, vt qꝛ nō eſt eius, qđ eſt in/
ſte propriū/id qđ bene, neqꝫ iuſti propriū erit
bonū. Conſtruenti aūt, ſi caſus caſus eſt pro/
priū, erit profecto ꝛ caſus caſus propriū. Ut
quia hominis eſt ꝓprium greſſibile bipes, ꝛ
homini erit ꝓpriuz greſſibili bipede dici. Nō
ſolū autē in eo/qđ dictū eſt ſm caſus eſt con/
ſiderādum, ſed ꝛ in oppoſitis, vt in prioribus
locis dictū eſt. Deſtruēti quidē ſi oppoſiti ca
ſus, nō eſt propriū oppoſiti caſus, neqꝫ vtiqꝫ
oppoſiti caſus erit propriū oppoſiti caſus, vt
qꝛ non eſt eius, qđ eſt iuſte/propriū/qđ bene,
neqꝫ iniuſte erit propriū/qđ male. Cōſtruēti
vero, ſi oppoſiti caſus eſt propriuz oppoſiti ca
ſus, erit ꝛ vtiqꝫ oppoſiti caſus propriū oppo
ſiti caſus. Ut qꝛ honeſti eſt propriū optimū,
ꝛ inhoneſti erit propriū peſſimū. Deinde ex
his, quę ſilr ſe habent. Deſtruenti quidē, ſi qđ
ſilr ſe hꝫ, eius, qđ ſimiliter ſe habꝫ/nō eſt pro/
priū, neqꝫ vtiqꝫ qđ ſimilr ſe hꝫ, eius qđ ſimi/
liter ſe hꝫ, erit ꝓpriū. Ut quia ſilr ſe habet ad
extruendū edificiuz edificator. ꝛ medicus ad
efficiendā ſanitatē. Non eſt aūt ꝓpriuz medi
ci efficere ſanitatez, neqꝫ edificatoris erit pro/
priū extruere edificiū. Conſtruenti aūt, ſi qđ
ſilr ſe habet, erit ꝓprium eius, qđ ſimiliter ſe
habet, erit vtiqꝫ ꝛ qđ ſilr ſe hꝫ eius qđ ſimilr
ſe hꝫ proprium. Ut qm̄ ſilr ſe hꝫ medicus ad
id/qđ eſt eſſe effectiuum ſanitatis, ꝛ ludi ma/
giſter ad id, qđ eſt eſſe effectiuū bonę habitu/
dinis. Eſt autē ꝓpriū magiſtri ludi eſſe effe/
ctiuuz bonę habitudinis, erit ꝓprium ꝛ medi
ci eſſe effectiuū ſanitatis. Deinde ex hīs, q̄ eo/
dem modo ſe habēt, deſtruenti quidem, ſi qđ
eodē mō ſe hꝫ eius, ad qđ eodez modo ſe hꝫ,
non erit ꝓpriū, neqꝫ vtiqꝫ qđ eodez modo ſe
hꝫ eius ad qđ eodē modo ſe hꝫ, erit ꝓprium.
Si aūt eius ad qđ eodē modo ſe hꝫ id, quod
eodē mō ſe hꝫ, eſt ꝓprium, eius non erit pro/
priū, cuius poſitū eſt eſſe ꝓpriuz. Ut qꝛ eodē
modo ſe habet prudentia ad honeſtum ꝛ tur
pe, eo qꝛ diſciplina vtriuſqꝫ eoꝝ eſt, non eſt
aūt prudentię ꝓpriuz diſciplinā eſſe honeſti,
non vtiqꝫ erit ꝓprium prudētię diſciplinam
eſſe turpis. Si vero eſt ꝓprium prudētię diſci/
plinā eſſe honeſti, non erit ꝓprium eiuſdez di
ſciplinam eſſe turpis. Impoſſibile eſt enim
eiuſdē plura eſſe ꝓpria. Conſtruēti vero nihil
locus iſte vtilis. Nam quod eodem modo ſe
habet vnum ad plura comparatur.

¶ In prioribus dixit caſus iuſte ipſius iuſtus, fortiter hu/
ius fortis, nunc aūt caſus dicit vtraqꝫ vtroruqꝫ viciſſim.
Equidē mos ipſi eſt ēt dicere cognata oīa caſus eſſe, ſed
cognata inuicē ſunt hęc iuſtū iuſte ꝛ iuſtitia. Nā hec ſunt
ſimilia inter ſe, ſi ergo caſus ipſius caſus nō erit ꝓpriuz,
neqꝫ idipſum, cuius caſus ꝓpriū non eſt, reliqui erit pro/
priū. Si vero caſus ipſius caſus eſt propriū ꝛ id cuius eſt ca
ſus propriū illius erit, cuius caſus erat propriū caſus. Vñ
inquit non ſolū dicto loco ꝛ caſus opꝫ vti, ſed etiā in his
quę ſunt oppoſita eis, vt ēt in prioribus locis dictuz eſt q
fuerunt dicti ad accidens. Sciendū ꝙ plane in exemplis
oſtēdit ꝙ noīe caſus cōius nunc in cognatis vſus eſt. Nō
enim ſolū in caſibus, ſed ſimplr ēt in cognatis locus de/
ſtructiuus ꝛ cōſtructiuus eſt. Erit aūt locus hic cōpetens
etiā his ſm proportionē. Vt enim in mari tranquillitas,
ſic etiā in aere ſerenitas. Nā proportione ſimilitudo eſt,
quare ſi non alteꝝ alterius propriuz, neqꝫ alteꝝ erit reli
qui. Vel ſi alteꝝ alterius propriū, ꝛ reliquuz erit reliqui.
Deinde ex his quę eodez pacto ſic ſe hñt, quę ſunt q̄ eo/
dem modo ſic ſe hñt, ꝛ quę dñaz habent ad ſilr ſe habē/
tia, ipſe paulopoſt dicit. Naz quę ſilr ſe habēt ſic ſunt vt
vnū ad plura cōparant̄, ſed ſilr ſe habētia oſtēſa ꝙ duo
ad duo cōparationē accipiunt. Naz ſi non ꝓpriū habēs
ſimilr ad aliquid illius, neqꝫ hoc ſilr ad aliquid habens
aliud illius propriū fiebat. Sed in his q̄ eodem pacto ſe
hñt vnum accipitur ad duo ſilr ſe hñs, vel duo ad vnuz,
de quibus duobus ſi alteꝝ nō fuerit ꝓpriū huius haben
tis ſe ſilr ad ambo, neqꝫ alteꝝ eius propriū erit. Si autez

*Pro hoc cō-
mēto multū
cōfuſe ī gre
co, ſed tu cō
ſidera.*

vnū ad duo dīa inter ſe, ⁊ ſilr ſe hn̄tia alterius ipſoꝝ ꝓ/
priū fuerit, non erit etiā reliqui propriū eo ꝙ non pōt
idē eſſe pluriū propriū, ſiquidē propriū eſt ꝙ ſoli alicui
ineſt. Nam ſi prudētia ſimilr ſe hn̄t viſa ad bonū ⁊ turpe
eo ꝙ amboꝝ ipſoꝝ videt̄ ſcia eſſe ſi alterius ipſoꝝ fue/
rit ꝓpriū, reliqui non erit propriū. Itē aūt ecōtra accipit
ſi prudentię dicēs ꝓpriū dicendo ſciaꝫ boni eſſe nō am/
plius ipſius ꝓpriū erit hoc ſciam eſſe turpis, deinde infe
rens cām dicendo impoſſe eſſe vt idem propriuꝫ ſit plu/
riū redarguit peccatū. Non eniꝫ ad duo propriū aſſigna
Dubium. uit, ſed ad vnū prudentia. ¶ Q uęreret aūt aliquis quō
adhuc pōt idē ſilr ad ambo ſe hr̄e ſi eſt ſolius alterius ip
Solutio. ſoꝝ propriū eſt. ¶ Vel ēt hoc ſimul oſtēdit ꝙ videt̄ ſilr
hr̄e cum non ſilr ſe habere. Sed ad conſtructionē inquit
hunc locū non eſſe vtilē, ſed cām non adiecit, ſed vel ſo/
lum enim eodē modo ſe hn̄s vnū ad plura cōparat̄, ⁊ vi
det̄ per hunc locū potētia dicere. Nō enim eſſe alterius
ipſoꝝ propriū ad ambo eodē modo ſe hn̄s cōſtructiuuꝫ
eſt huius. ſ. ⁊ alterius ipſoꝝ idem propriū eſſe, ſed deſtru
ctiuū. Nō eniꝫ ſi oſtēſuꝫ fuerit alterius ꝓpriū eſſe ꝯſtruet̄
ꝙ ēt reliqui. Nā ꝯ̄riū deſtruitur, nam ad duo cōpara/
tur ⁊ propriū plurium eſſe proprium non poteſt.

¶ Deinde deſtruēti quidē, ſi qđ ſm̄ eſſe dicit̄, nō eſt eius, qđ ſm̄ eſſe dicit̄, ꝓpriū. Nā neqꝫ ſm̄ corrūpi, eius qđ eſt ſm̄ corrūpi, neqꝫ ſm̄ generari, eius qđ ſm̄ generari dicit̄, erit propriū. Ut qꝛ non eſt hoīs ꝓprium eſſe animal, neqꝫ eius, qđ eſt hominē generari, erit ꝓpriū generari animal, neqꝫ eius, qđ eſt hominē corrūpi, erit ꝓprium corrūpi animal. Eodē autē modo accipiēdū eſt ex generari ad eſſe, ⁊ corrūpi, ⁊ ex corrūpi ad eſſe, ⁊ generari, quēadmoduꝫ dictum eſt nunc, ex eſſe ad generari, ⁊ corrūpi. Cōſtruēti aūt, ſi eius, qđ eſt ſm̄ eſſe, ordinatū eſt. (Eſt aūt per ſe ordinatū ꝓpriū) nā ⁊ eius qđ ſm̄ generari dr̄, erit hoc, qđ ſm̄ generari dicit̄, ꝓpriū. Et eius qđ ſm̄ corrumpi, hoc qđ ſm̄ corrūpi eſt aſſignatuꝫ, vt qꝛ hominis eſt ꝓprium eſſe mortalē, ⁊ eius qđ eſt generari hominē, erit ꝓpriū generari mortalē, ⁊ eius, qđ eſt corrūpi hominē, corrūpi mortalem. Eodeꝫ aūt modo accipiendū eſt ⁊ ex generari, ⁊ corrumpi ⁊ ad eſſe, ⁊ ad ipſa ex ipſis fieri quēadmodū ⁊ in deſtruēti dictū eſt. Deinde inſpiciendū ad ideam poſiti, deſtruēti quidem, ſi ideę non ineſt, aut ſi non ſm̄ hoc, ſm̄ qđ dicit̄ de illo cuius ꝓpriū aſſignatū eſt. Nō eniꝫ erit ꝓpriuꝫ, qđ poſitū eſt eſſe ꝓpriū. vt qm̄ ipſi homini nō ineſt immobilitas, qua hō eſt, ſed qua idea, nō erit hoīs ꝓpriū immobilitas. Cōſtruenti aūt, ſi ideę ineſt, ⁊ ſm̄ hoc ineſt, qua dicit̄ de illo ipſo, cuius poſitum eſt nō eſſe ꝓpriuꝫ. Erit eniꝫ ꝓprium qđ poſituꝫ eſt non eſſe ꝓpriū. vt qm̄ ineſt animali ex anima ⁊ corpore compoſituꝫ eſſe, ⁊ qua animal eſt ipſi ineſt id, erit proprium animalis ex corpore ⁊ anima compoſitum eſſe.

¶ Quia propriū alicuius, vt neceſſariū quideꝫ eſſe entis, vt eius ꝙ factū eſt fieri, ⁊ eius ꝙ corruptū eſt corrūpi, ſi in aliquo horū aſſignatū propriuꝫ diſſonat, neqꝫ in aliis erit propriū. Si aūt in aliquo horū aſſignatū propriū eſt nō in reliquis cōſtruet̄ reſpiciendo ad ideā poſiti. Item ſi propriū aſſignantꝫ alicuius nō inſit ideę rei, cuius propriū aſſignatū ineſt ipſi, ſed non quatenus idea eius erit, vel diceret̄ non erit propriū aſſignatū propriū, vt qꝛ ipſiſſimo homini ꝙ eſt idea hoīs non ineſt quieſcere non quatenus homini ſunt quatenus idea. Nam cūctis ideis hoc ineſt, non erit profecto hoīs propriū quieſcere. Rurſus aūt qꝛ ipſiſſimo aīali ineſt cōponi ex aīa ⁊ corpore, ⁊ ineſt huic quatenus idea, erit etiā aīalis propriū ex aīa ⁊ corpore cōponi. Equidē cōmunius ⁊ in pluribus ⁊ nunc exēplo vtitur, hoc ideā animalis. vꝫ. ipſummet animal componi ex anima ⁊ corpore. Nam ſequitur ęqualiter hoc, non tamen conceditur a ponentibus ideas.

¶ Deinde ex magis, ⁊ minus, primū qdē deſtruēti, ſi qđ magis eſt, eius qđ magis, non eſt ꝓpriū. Neqꝫ enim qđ minus eſt eius, qđ minus, erit propriū, neqꝫ qđ minime, eius qđ minime, neqꝫ qđ maxime, eius qđ maxime, neqꝫ qđ ſimplr̄ eius, qđ ſimplr̄. Ut qꝛ non eſt magis colorari magis corporis ꝓpriuꝫ, neqꝫ minus colorari minus corporis ꝓpriū erit, neqꝫ colorari corporis oīno. Cōſtruenti aūt, ſi qđ magis eſt, eius qđ magis eſt, eſt ꝓpriū, nā qđ minus eſt eius, qđ minus eſt, erit ꝓpriū, ⁊ qđ minime eius, qđ minime, ⁊ qđ maxime eius, qđ maxime, ⁊ qđ ſimplr̄ eius, qđ ſimpliciter. Ut qꝛ magis viuētis magis ſentire eſt ꝓpriū, ⁊ minus viuentis minus ſentire erit ꝓpriū, ⁊ eius qđ maxime, id qđ maxime, ⁊ eius qđ minime id, qđ minime, ⁊ eius qđ ſimpliciter id, quoqꝫ qđ ſimplr̄. Et ex eo autē qđ ſimplr̄, ad eadē cōſiderandū eſt, deſtruenti quideꝫ, ſi qđ ſimplr̄ eius, qđ ſimplr̄, non eſt propriū, neqꝫ enim eius, qđ magis eſt, eius qđ magis, neqꝫ qđ minus eius, qđ minꝰ, neqꝫ quod maxime eius, qđ maxime, neqꝫ qđ minime, eius qđ minime erit propriū. Ut qꝛ nō eſt hominis propriuꝫ ſtudioſum, neqꝫ magis hoīs magis ſtudioſum erit propriū. Conſtruēti aūt, ſi quod ſimplr̄ eſt eius, qđ ſimplr̄ eſt propriuꝫ. Nam ⁊ hoc, qđ magis eius, qđ magis, ⁊ qđ minus eius, qđ minus, ⁊ qđ minime eius, qđ minime, ⁊ qđ maxime eius, qđ maxime erit propriū. Ut qꝛ eſt ignis propriū ſurſuꝫ ferri ſm̄ naturā, ⁊ magis ignis, erit propriū magis ſurſum ferri ſm̄ naturā. Eodē autē modo conſiderandū eſt ⁊ ex aliis ad oīa hmōi. Secūdo autē deſtruēti quidē, ſi qđ magis eſt, nō eſt eius,

qđ magis eſt, propriū neq; enī qđ minus eſt eius qđ minus, erit propriū, vt qm̄ magis eſt propriū animalis ſentire ꝙ̄ hoīs ſcire, nō eſt aūt aīalis propriū ſentire, quare non erit hoīs propriū ſcire. Cōſtruēti aūt, ſi qđ minus/eius qđ minus, eſt ꝓpriū, nā ⁊ qđ magis, eius qđ magis, erit ꝓpriū, vt q2 min⁹ eſt hoīs ꝓpriū māſuetū nā ꝙ̄ aīalis viuere. Eſt aūt hoīs ꝓpriū manſuetū nā, erit ꝓpriū aīalis viuere.

℄ Et ex ſuperpoſitionib⁹ ēt .ſ. ab his ſuplatiuis maxime ⁊ minime, q2 vt ſe hȝ in vno etiā reliqs vel plurimis ⁊ vt in ſimplicibus, ſic ēt in cōparatiuis quatuor aſſignat locos a magis .ſ. vnum de vno, duo circa duo, ⁊ duo circa vnum, ⁊ vnū circa duo. Et eſt primus cōſtructiuus ⁊ deſtructiuus vtrinq;. Sed ſecundus ⁊ quartus a magis deſtructiui ⁊ a minus cōſtructiui. Sed tertius ſolū conſtructiuus. Quereret autē aliquis ſi ſimplicia omnino ſequi oportet cōparatiua, nam in quibuſdā videt̄ non ſequi, nam magis ⁊ minus aer grauis, non tn̄ ⁊ ſimplr̄ grauis, Solutio. ⁊ terra magis ⁊ minus leuis. Vel in his non ſequitur ipſum ſimpliciter ea ſm̄ cōparationē, q2 non ꝓprie in his accipiſitur dicta ſm̄ cōparationē graue ⁊ leue, ſed equiuoce, nam in tantis magis, ſed non ſimplr̄. Et exemplis his etiā in his locis cōis vtitur, naȝ in ſubſtātijs que nō ſuſcipiunt magis ⁊ minus fecit ſermonē. Veruȝ peculiarius aptiuſq; erit exēpluȝ de voluptate ⁊ bono facere rationē, nam ſi magis voluptas non eſt bonū magis, neq; alie, ⁊ ſimiliter in alijs deſtructiue ⁊ cōſtructiue. Secūdū ꝟo locum deſtruentē aſſignat vbi quo ad expoſitioneȝ loci idē videbit̄ dicere qđ iaȝ dixit, ſed non ſic ſe hȝ, vt ꝑ exēpla oſtendit̄. Nā tunc cōparatio que ſm̄ magis erat facta ab ipſo ad ea cōparata accepta propria ⁊ ea quoꝝ ſunt ꝓpria fiebat. Nam ſi queraṫ an colorari propriū ſit corporis vtriuſq; ipſoꝝ ſm̄ magis ⁊ minus accipiebatur. Nā ſi alterū non alterius propriū erat, tolleret̄ ēt ſimplr̄ hoc ipſius ſimplr̄ propriū eſſe. Sed nunc ipſoꝝ intēſionē ad ipſa accipimus ⁊ magis ſed eoꝝ que inſunt eis. Nā ſi magis ꝙ alicui ineſt, ꝓpriū nō eſt illius, neq; cui minus ineſt. Et ſunt hi loci ydē cum locis proprie a magis ⁊ minus dictis, quoꝝ alij ab ipſo magis ſunt deſtructiui, alij autē ab ipſo minus conſtructiui. Sed primo duo quedā hñtia habitudinē ad duo ſm̄ magis ⁊ min⁹ dicta accipit.

℄ Tertiū ꝟo, deſtruēti quideȝ, ſi cuius magis eſt, ꝓpriū nō eſt, neq; enī cuius eſt minus ꝓpriū, erit eius ꝓpriū. Si aūt illius eſt ꝓpriuȝ, nō erit, huius ꝓpriū, vt qa colorari magis ſuperficiei ꝙ̄ corporis eſt ꝓpriū, nō eſt aūt ſupficiei ꝓpriū, nō erit corpis ꝓpriū colorari. Si ꝟo eſt ſupficiei ꝓpriū, nō erit corpis ꝓpriuȝ. Nam cōſtruēti hic locus nō eſt vtilis, impoſſibile enim eſt idem pluriū proprium eſſe.

℄ Primus locus faciebat cōparationē vnius ad vnū. Et ſecūdus duoꝝ ad duo. Hic ꝟo vnius ad duo ⁊ ſolū deſtructiuus, naȝ ſiue cuius magis eſt propriū non eſt propriū, ſiue eſt, non erit propriū, cuius eſt propriū. Nam ab ipſo magis locus deſtructiuus eſt non cōſtructiuus, ⁊ ꝙ impoſſibile eſt idem pluriū eſſe proprium, ideo neq; ab ipſo minus eſt conſtructiuus.

℄ Quartū autē, deſtruenti quidē/ſi qđ magis eſt, eius ꝓpriū, non eſt ꝓpriū, neq; ꝑfecto qđ minus eſt eius propriū, erit propriū. Ut quia magis propriū eſt aīalis ſenſibile ꝙ̄ partibile, nō eſt aūt aīalis ſenſibile ꝓpriū, quare nō erit aīalis partibile propriū. Conſtruēti aūt, ſi qđ minus eſt eius propriū, eſt propriū, naȝ ⁊ qđ magis eſt eius propriū, erit propriū. vt q2 minus eſt aīalis ꝓpriū ſentire quā viuere, eſt aūt aīalis propriū ſentire, erit aīalis propriū viuere. Deinde ex his, que ſilr̄ inſunt, primū qdeȝ deſtruenti, ſi qđ ſilr̄ eſt propriuȝ/non eſt proprium eius/cuius ſilr̄ eſt propriū, neq; enim qđ ſilr̄ eſt propriū/erit ꝓpriuȝ eius/ cuius ſilr̄ eſt ꝓpriū, vt qa ſilr̄ eſt propriū cōcupiſcibilis cōcupiſcere, ⁊ rōnalis rōcinari, non eſt aūt proprium cōcupiſcibilis cōcupiſcere, non erit rōnalis ꝓpriū rōcinari. Cōſtruēti ꝟo, ſi qđ ſilr̄ eſt ꝓpriū/eius eſt ꝓpriū / cuius eſt ſilr̄ propriuȝ, nam ⁊ qđ ſilr̄ eſt ꝓprium erit eius propriuȝ/ cuius ſilr̄ eſt propriū, vt q2 ſilr̄ eſt propriū rationalis primū prudēs, ⁊ cōcupiſcibilis propriū primū tēperās, eſt aūt rōnalis ꝓpriū primū prudens, erit vtiq; cōcupiſcibilis ꝓpriuȝ primū tēperans. Scōm aūt, deſtruēti quidē, ſi qđ ſilr̄ eſt propriū, non eſt proprium eius, nā neq; quod ſimiliter eſt propriū, erit propriuȝ eius. Ut quia ſimiliter eſt propriū hoīs videre, ⁊ audire, nō eſt auteȝ hoīs propriū videre, non vtiq; erit hominis propriū audire. Conſtruenti ꝟo ſi qđ ſilr̄ eſt eius propriū/eſt proprium, nam ⁊ qđ ſilr̄ eſt eius propriū, erit proprium, vt q2 ſimilr̄ eſt propriū anime aliqua pars eius eſſe cōcupiſcibile, ⁊ rōnale primo, eſt autem propriū anime aliqua pars eius eſſe concupiſcibile primo, erit vtiq; proprium anime aliqua pars eius eſſe rationale primo.

℄ Aſſignat quartū locū a magis ⁊ minus deſtructiuū ⁊ cōſtructiuū eoꝝ que habent cōparationē duoꝝ ad vnū ſm̄ magis, deinde ex ſimiliter inexiſtētibus aſſignāt locos ſm̄ magis ⁊ minus. procedit ad locos eoꝝ que ſimiliter inſunt. Sed hi non ſunt ydem cum illis quos iam a ſimiliter ſe habentibus aſſignauit. Nam illi fuerunt a ſimiliter ſe habētibus accepti ad aliquid ſm̄ ꝓportioneȝ; ſed hi ab his que inſunt aliqbus ſimiliter. Dicet quoq; ipſe differentiaȝ ipſoꝝ. Qui ergo a magis ⁊ minus quatuor fuerūt. Tres ꝟo ab his que ſilr̄ inſunt, quos ponet, de quibus ēt in locis de problematibus ab accidēte mētionem fecit. Dixit aūt ꝙ cōparatio ſm̄ magis ⁊ minus eorūdē etiam fit ad eadem, non ſoluȝ inter ſe, ſed ſimilitudo ſolū in pluribus. Primū igitur accipit locum a ſimilibus deſtructiuū ⁊ conſtructiuū ſi duo quedaȝ duobus quibuſdā inſunt ſimiliter. Scōm autē ſimiliter ad ambo vtilē, ſi duo alicui vni ſimiliter inſunt. Tertiū ꝟo deſtructiuū ſoluȝ ſi vnū aliqbus duobus ſimilr̄ ineſt, in hoc cōſiderat ſi duo propria ſimilr̄ vni inſunt, vel non inſunt;

⁊ exemplum

ꝛ exemplū ponit planū de ipſo nō ineſſe videre, audire, hoīez, q꞉ exēplum de ipſo ineſſe occultū eſt. Eſt aūt ꝙ dicit tale. Si ſimilr eſt alīq propriū vt partis eius pmo ſit cōcupiſcibilis, ꝛ rōnale ſilr partis pnīc erit ꝓpriū eius rōnale partis pnīc, vt ēt ꝯcupiſcibilis ptis pnīc ꝓpriū eius. Sed alīq partis pnīc eſſe cōcupiſcibilē ꝛ rōnalē in exēplis accepit, q꞉ ēt hominis ꝓpriuz eſt qñ aliqs dicit aliud eſſe iraſcibile, ꝛ aliud concupiſcibile, ſed non pnīc.

¶ Tertiū īo, deſtruēti quidez, ſi cuius ſilr eſt ꝓpriū, nō eſt ꝓprium, neqꝫ eniz cuius ſilr eſt propriū, erit propriū. Si aūt illius eſt ꝓpriū, nō erit alterius proprium. Ut q꞉ vrere ſilr eſt ꝓpriū flāmę, ꝛ carbonis non eſt autez flāmę ꝓpriū vrere, non erit vtiqꝫ carbonis propriū vrere. Si aūt eſt flāmę propriū, nō erit carbonis propriū vrere. Cōſtruenti enim hic locus nō eſt vtilis. Differt aūt qḋ eſt ex his, quę ſilr ſe habēt, ab eo qḋ ex ijs eſt, quę ſimilr inſunt quī illud quidez ſm ꝓportionem ſumitur, nō in eo quod ineſt alicui comparatum. Hoc autem ex eo, quod ineſt alicui comparatur.

¶ Si vnū duobus quibuſdā ſilr ineſt, ceu q꞉ ſilr eſt ꝓpriū eſt flāmę ꝛ carbonis vrere, q꞉ non poteſt idē pluriuz eſſe ꝓprium, ſed in quo alterius ipſoꝝ oſtendit propriū eſſe, ſimul ſi oſtenderetur ꝙ neqꝫ ambo prorſus inſunt.

¶ Deinde deſtruenti quidē, ſi potentia ꝓpriū aſſignans, ꝛ ad ens aſſignauit propriū potentia, cū non contingat ei potentia ineſſe, cū ens non eſt. Non enim erit propriū, qḋ poſitū eſt eſſe ꝓpriū. Ut q꞉ qui dixit aeris propriū reſpirabile, potētia quidē aſſignauit ꝓpriū (nā tale ꝓpriuz, vt reſpirari poſſit, reſpirabile eſt,) aſſignauit aūt ꝛ ad ens ꝓpriū, nā ꝛ cū nō eſt aīal, qḋ natū eſt aerē ſpirare, cōtingit aerē eſſe, non tñ cum nō eſt aīal, poſſibile eſt ſpirare, quare neqꝫ aeris erit propriū hmōi poſſibile reſpirari tunc, q꞉ aīal non erit, qḋ tale eſt, vt reſpirare poſſit. Non ergo erit aeris propriū reſpirabile. Conſtruenti aūt, ſi potentia aſſignans propriū, tam ad ens ꝙ ad non ens ꝓpriū aſſignauit, cum ꝯtingat potētia ineſſe eo non ente erit enim propriū qḋ poſitum eſt non eſſe ꝓpriū. Ut q꞉ qui aſſignauit propriuz entis poſſibile pati aut facere, potentia aſſignans proprium, ad ens aſſignauit propriū, (nam cuz ens eſt, ꝛ poſſibile pati quid, aut facere erit) quare propriū erit entis poſſibile pati quid aut facere.

¶ Si qs ꝓpriuz aſſignās ad potentiā ſed ſm potentiā eſt, ſicut gr̃a capax ſciētię ꝛ riſibile. Ex quęcūqꝫ nō ſm actum dicunt̄ ineſſe rei, ſed dicunt̄ ꝓpriuz ipſius poſſe in vnoquoqꝫ fieri. Porro ſi qs ꝓpriuz alicuius aſſignādo ad potētiā aſſignauit potentiā hanc ad aliqd qḋ pōt ꝛ nō eſſe entis eius cuius ꝓpriū aſſignatū eſt, cū non cōtingat hęc potentia ineſſe nō enti nō ſane erit aſſignās propriū, ceu ipſi reſpirari reſpirabile eſt, ꝛ q꞉ aptuz natū reſpirari ab aliquo reſpirat̄, ꝛ oē reſpirabile aīal, ad aīal erit reſpirabile dictū ꝓpriū. Naz cū dicat aeris eē ꝓpriū inſpirabile eē ad potētiā aſſignauit reſpirabile .i. q꞉ ꝯtingit aīali exiſtēte reſpirari aerē, ꝛ nō exiſtēte aīali aerē eſſe, ꝛ nō reſpirari, ſi qdē reſpirabile ad reſpirās dr̄, proinde ſi non fuerit reſpirās, neqꝫ reſpirabile erit, quare nō bene aſſignauit aeris ꝓprium eſſe reſpirabile. Nā ꝙ eſt ens ꝯtingēter nō ſemp eſt. Nā ꝯtingit ēt nō eſſe, ſed nō ſemp ens ꝓpriū aſſignauit nō bene. Nā opꝫ ꝓpriū inſeparabile eē ꝛ ſemper ineſſe ei, cuius eſt ꝓpriū. Cęterū ꝯſtruere pōt aliqs ſi potētiā ei⁹ ad ens fieri ſm potētiā aſſignan aſſignat. Vñ exēplū ꝓprij adiecit ipm̄ ens poſſe pati vel facere. Sꝫ huius ad nō ens nullo pacto ꝯtingit tñ ipm̄ ēt nō entis eſſe. Erit aūt exēpluz huius in formis mā capax exiſtēs ꝯtrioꝝ. Nam ſi nō vnius gñis actu mā acciperet̄, ſed potētia inerit eidē aſſignatū ꝓpriū ſm potētiā. Inqt aūt ꝯſtruētē opꝫ ꝯſiderare ſi potētia ꝓpriū aſſignauit, vel ad ens, vel ad nō ens, vel māꝫ ꝯtingēns potētię .i. eius ꝙ potētia eſt, ꝛ nō enti ineſſe ꝙ eſt mā. Nam mā non ens eſt, q꞉ eſt oīa potentia ꝛ nihil eſt actu. Si ergo aliqs aſſignauerit mātę ꝓpriū eſſe vt ſit capax oīuz. Naꝫ potētia eſt capax oīum ꝙ qdē alicuius entis nō eſt, vel ſi aſſignauit entis ꝓpriū ꝙ pōt pati vel agere. Nā oē ens pōt pati vel agere bene aſſignauit ꝓpriū vtriuſqꝫ in idē, q꞉ qñ nō entis huius ad qḋ potētia aſſignata eſt, neqꝫ potētia adhuc ſeruatur rei cuius eſt ꝓpriū aſſignatū, nō bene aſſignatū. Si aūt non entis huius ad qḋ dr̄ potētia adhuc manet res in potentia tunc bene erit ſm potētiā propriū aſſignatū. Naꝫ huius reſpirabilē eſſe aerē potentia in alio eſt .ſ. in aīali, ſed huius ens poſſibile pati, vel agere potentia in ipſo eſt ꝛ nō exiſtēte patiēte vel agente. Nam actus impeditur nō exiſtentibus rebus, ſed potentia in ipſo ſeruatur.

¶ Deinde deſtruēti quidē, ſi per ſupabundantiā poſuit ꝓpriū, nō enim erit ꝓpriuz, qḋ poſitū eſt eſſe ꝓprium. Accidit enim ſic aſſignātibus ꝓpriuz non de quo orationē, ꝛ nomē verificari. naꝫ corrupta re, nihil minus erit orō. eoꝝ eniꝫ quę ſunt, alicui maxime ineſt, vt ſi qs aſſignet ignis ꝓpriū corpus leuiſſimū. corrupto eniꝫ igne erit aliqḋ corpoꝝ, qḋ leuiſſimū erit. Quare non erit ignis propriū corpus leuiſſimū. Conſtruenti aūt, ſi non per ſupabundantiā poſuit propriū. erit enim ſm hoc bene poſitū ꝓpriū, vt q꞉ qui poſuit hoīs ꝓpriū aīal māſuetū nā, non p ſupabundantiā aſſignauit ꝓpriū, erit vtiqꝫ ſm hoc bene poſitū ꝓpriū.

¶ Nam ſi opꝫ propriū ſoli ineſſe ꝛ ſimul tollitur ſublato eo cuius eſt propriū, ꝛ id ꝙ eſt p ſuperabundātiam dictū non ſimul deſtruitur cuꝫ ipſo habente ſuperabūdantiā, ob id ſublato hoc aliud fit in ipſa ſuperabundātia ꝙ eſt poſt illud, ſi quis cum ſuperabundantia aſſignaret alicuius propriū, non erit bene aſſignans. Nam accidit (inqt) de quo hęc ratio proprij. vꝫ. ſuperlatiuuꝫ dicitur non verificatur etiam nomen proprij. Naꝫ ſublato ſubiecto nō ſimul tollitur id quod ſuperlatiue dicitur proprium, vt dictum eſt, vt eſto aſſignatum leuiſſimum eſſe igni proprium, ſed non erit bene aſſignatum. Nam ſublato igne erit leuiſſimum in aere.

Quinti libri Topicorum finis.

¶ ALEXANDRI APHRODISEI in ſextum librum Topicorum commentarium. Guilelmo Dorotheo Veneto interprete.

CVM docuiſſet Ariſtote. de genericis ⁊ proprijs ꝓblematibus, ⁊ ante hec ſimilr ꝺ his que ſunt ab accidēte, ⁊ locos ꝯſtruentes ꝙ hoc genus eſt huius, vel proprii, vel accidēs hunc ⁊ ſtatim deſtruētes ⁊ oſtendentes ꝙ non eſt cum aſſignaſſet, nunc docet ēt de diffinitionis, non declarans qd eſt natura diffinitionis, ⁊ ſi plura genera oporteat in diffinitione aſſumi, ⁊ vnam differentiā vel contrariū, ⁊ quorū ſit diffinitio, ꝙ ſubſtātiaꝝ principaliter ⁊ ſecūdo de accidentibus. Nā de his omnibus docuit in libris metaphyſices, ⁊ in ſecūdo de demōſtratione de hoc ſi oportet de diffinitionibus demonſtrationē fieri, ſed ſi aſſignata alicui diffinitio ſit eius diffinitio, vel ne. Naꝫ de hoc eſt intentio eius in pręſenti libro topicorum.

EIus autem negocij, qꝺ eſt circa terminos, partes ſunt quinque.

¶ Inquit huius negocij tractationiſue q̄ eſt circa terminos diffinitioneſqꝫ, vel q̄ eſt circa diffinitiua ꝓblemata ptes ſunt quinque. Nā qnque ſunt quibus nitimur conſtruere ꝙ hoc eſt diffinitio huius, ⁊ rurſus ꝯtrariū deſtruere ꝙ aſſignata diffinitio non bene aſſignetur.

¶ Aut qa non eſt verū dicere de quo nomen, ⁊ orationē. Opꝫ enim hoīs definitionē de oī hoīe verificari. Aut q2 cum ſit genus, non poſuit in genere, vel non in ꝓprio genere poſuit. Oportet eniꝫ euꝫ, qui definit, in genere ponētem dr̄ias adiungere, naꝫ maxime eoꝝ, q̄ ſunt in definitione, genus videt̄ definiti ſubſtātiaꝫ ſignificare. Aut q2 nō ꝓpria eſt definitio, opꝫ enim definitionē (quemadmoduꝫ ⁊ prius dictum eſt) propriam eſſe. Aut ſi omnia quę dicta ſunt, faciens, non determinauit neqꝫ dixit quod quid erat eſſe ipſi definito. Reliquum autē pręter ea, quę dicta ſunt, ſi definiuit quidem, ſed tamen non bene definiuit.

¶ Aut eniꝫ opꝫ arguere ⁊ oſtendere ꝙ non perperā aſſignata diffinitio numerū diffiniti ſigt, ſed aliud quid eſt. Nam ſi aīal rōnale mortale eſt diffinitio hoīs oꝫ etiam de oī hoīe pręducari ⁊ de quo nomē ꝑdicatur. vꝫ. a noīe ſignificatū, ceu homo ēt de Socrate pręducatur, ⁊ ob id diffinitio etiam hominis propria Socrati oſtendi ſolet. Aut cū ſit genus diffiniti non poſuit diffinitionem in genus, vel nō accipit genus diffinitionis in diffinitioneꝫ ipſius, vt ſi quis ſciāꝫ diffiniens dicat. Scientia eſt indiſſuaſibilis a rōne peccās redargueret, quippe qui non accepit genus in diffōne eius. Nā maxime inquit genus acceptoꝝ in diffōne videt̄ ſubſtantiā ſignificare diffiniti. Nā in qd eſt ꝑdicat̄ genus, ſed dr̄ię velut qualitates magis accipiunt̄, ⁊ q2 primo genus vniuſcuiuſqꝫ ſubāꝫ oſtendit ſeparās ipſa ab oībus differētibus. Naꝫ principiū diffinitionis eſt genus, ⁊ dr̄ię aſſimilāt̄ efficiētię ⁊ operi. Eqdē differētijs a ꝓprijs ⁊ cognatis ſeparāt diffinitū a quibus non pōt ſeparari ipm niſi prius ſeparet̄ a diſſimilarib⁹ ⁊ extra naturā diffiniti ꝙ facit genus, vel qui nō proprium diffiniti aliqs aſſignauerit rōnē, vt ſi qs poneret diffōnē eſſe hoīs aīal pedeſtre bipes. Nā hoc diffō nō ꝓpria eſt hoīs q2 nō cōuertit̄. Opꝫ aūt diffōnē ꝓpriā eſſe diffiniti ⁊ conuerti, vt ēt ꝓpriū. [Aut oīa q̄ dicta ſunt, faciēs.] vꝫ. genus ēt ꝓpriū accipiēs ⁊ dr̄ias addēs ⁊ cōuertēs ad diffinitum diffinitionē aſſignando non determinauit, ideſt non ꝓprie aſſignauit diffinitionē, ſed deſcriptionē, neqꝫ dixit quid erat eſſe. vꝫ. non indicauit nām diffiniti. Naꝫ qui dicit animal recte progreſſiuū latiungue caluum ventricoſum Socrateꝫ eſſe oīa ea quę diximus cuſtodiuit, ſed non fecit diffinitionē ſed deſcriptioneꝫ cum accipiat accidentia, ideo non indicauit naturaꝫ diffiniti. [Et reliquum ſi definiuit non bene diffiniuit,] ideſt ſi diffinitio eſt aſſignata, ⁊ non propria ſit rei.

¶ Si igitur non verificatur de quo nomen ⁊ oratio, ex ijs, quę dicta ſunt in accidente locis, conſiderandum. nam ⁊ illic vtrum veruꝫ vel non verum, omnis conſideratio fit. Quando eniꝫ quoniā ineſt accidens diſputamus, quoniam veruꝫ eſt dicimus. Quando autē, quoniam non ineſt, quoniaꝫ non verum. Sin vero non in proprio genere poſuit, aut ſi non ꝓpria eſt aſſignata oratio, ex ijs quę ſunt ad genus, ⁊ propriū dictis locis, perſpiciendum. Reliquum vero ſi non definiuit, aut ſi non bene definiuit aliquo modo, aggrediendū dicere.

¶ Cū quinque ſint quę numerauit peccata quę fiunt ſm ꝓblemata diffinibilia, ⁊ priora tria ex aſſignatis locis ſm accidēs, genus ⁊ ꝓpriū aſſignaſſet inquit deſtruēdū eſſe, ⁊ duo poſteriora tradit ꝓprijs locis egere quos ēt exponit, ideo inquit. [Si igit̄ nō verificat̄ de quo nomē ⁊ rō,] ſcilicet ſi nullo pacto inerit rei aſſignata diffō per illos locos oſtēdemus, p quos ēt oſtēdimus in his q̄ ſunt p accidēs. Hi eniꝫ oſtēſuꝫ fuerit ꝙ poſitum ineſt, ⁊ accńs ſoli inexiſtię deſignauit, nā erat accńs ꝙ nec genus nec diffinitio, nec ꝓpriū ineſt rei, vt ꝙ albū nō ineſt Socrati. Et eniꝫ in illis ꝯſideratio ⁊ inquiſitio fiebat. Vtrū ineſt Socrati albū vel nō, nā vt ibi ſtuduimus oſtēdere ꝙ Socrati nō ineſt albū, q2 nec albū eſt, vlterius aūt nō curioſe vel pluribus tractauimus, vel rurſus ꝙ ineſt, ſic ſufficit nobis, ⁊ ſi oſtēdemus ꝙ ſubā inaīata inſenſilis nō eſt diffō hoīs. Neqꝫ ipſe eſt inanimatus ⁊ inſenſilis, ceu rurſus igiē aīal rōnale mortale diffō eſt eius, q2 ēt rōnalis mortalis eſt. Sed locos quibus debemus oſtēdere ꝙ in diffōne gen⁹ abeſtū eſt a diffinito, vel ꝙ nō cōuertit̄ diffō, cōſiderandū inqt eſſe ab aſſignatis locis in ꝓblematibus genericis ⁊ ꝓprijs. Naꝫ p quę oſtēderet̄ in illis ꝙ nō eſt genus huius vel ꝓpriū aſſignatū p eadē ⁊ ꝙ nec gen⁹ in diffōne ꝓpriū eſt diffinito, vel ꝙ diffō ſit eius ꝓpria. Silr autē rurſus ⁊ p locos in illis talia cōſtruimus, quare primę qdē deſtructiones diffōnū a locis ad accidēs fierēt, ⁊ ſcḋę per locos ad genus, ⁊ tertię per locos ad proprium.

¶ Primum

¶ Primũ igitur inſpiciendũ, ſi non bene definiuit. Facilius eſt enĩꝫ quodlibet feciſſe q̃ⷴ bene feciſſe. Manifeſtum igĩ, q̃m̃ peccatuꝫ circa hoc pluſculum, eo ꝙ laborioſius. Quare argumentatio facilioꝛ circa hoc, q̃ⷴ quę circa illud, ſit. Sunt itaq̃ eius, quod eſt non bene, partes duę. Vna quidem obſcura interpretatione vti. Opoꝛtet enim definientem (vt contingit) q̃ⷴ clariſſima interpꝛetatione vti. eo ꝙ cognoſcendi gratia/aſſignatur definitio.

¶ Cum duo ſint ſubaccepta ad quę opꝫ locos inuenire primũ inq̃t cõſiderandũ eſſe an nõ bene diffinitũ eſt. Nã facilius ad hoc eſt argumẽtandũ. vꝫ. ꝙ non bene diffinitum eſt, q̃ⷴ ad id qđ non diffinitũ eſt. Nam ſimplr̃ facere facilius eſt q̃ⷴ benefacere, ⁊ peccantis plus ſit circa benefacere q̃ⷴ circa ſimplr̃ facere, ſed circa ꝙ peccatum, eſt plus quoq̃ argumẽti facilius ad deſtruendũ ſumi poterit, q2 etiaꝫ facilius eſt plura peccata depꝛhendere q̃ⷴ minoꝛa, quare facilius eſt oſtẽdere quę non bene definita ſunt: q̃ⷴ ea quę nec pꝛoꝛſus diffinita ſunt.

¶ Scđa aũt, ſi amplius dixit in definitione q̃ⷴ par ſit. Nam oẽ, qđ ſuperadiectũ eſt in definitione, ſuperfluum eſt. Rurſus aũt vtrũq̃ qđ dictum eſt, in plures partes diuiditur.

¶ Ideſt ſi ſuperfluũ adiecit diffinitioni. Naꝫ qui addit aliqđ ſuperfluũ rõni indicãti q̃d erat, ꝓpoſiti tanq̃ⷴ nõ bene diffiniẽs ↄtigeret, ſed qui in minus aſſignat ⁊ ſꝫm indigẽtiã etiã hac rõne peccat, non eo ꝙ non bene, ſed ꝙ perperã diffiniuit. Nam diminuta ratio ſꝫm hoc egens eſt, quia deficit aliquid ei ad diffiniendum, videlicet ad ſignificandũ ꝙ quid erat eſſe, ſed ꝙ non indicat ꝙ quid erat eſſe non eſt diffinitio.

¶ Vnus ergo locus eius, qđ obſcure eſt, ſi ſit ęquiuocũ alicui/qđ dictũ eſt. Vt q̃m̃ generatio eſt ductio ad ſubſtantiã, ⁊ q̃m̃ ſanitas cõmẽſuratio calidoꝝ, ⁊ frigidoꝝ. Nam ęquiuoca eſt ductio, ⁊ cõmenſuratio. Immanifeſtũ igitur vtrũ vult dicere eoꝝ, quę ſignificantur ab eo, qđ multipliciter dicitur. Similiter autem, ⁊ ſi eum definituꝫ multipliciter dicitur, diuidens non dixit. Naꝫ immanifeſtũ vtrius definitionem aſſignauit.

¶ Nam ęquiuocum eſt deductio ⁊ cõmẽſuratio, q2 deductio ſignificat aliquoꝝ lationẽ ꝙ etiam afferre euehiq̃ dicitur, vt dicitur cibi deductio vel vini vectio. Dicitur etiaꝫ oꝛnatus moꝝ, vt dicitur pueroꝝ educatio ⁊ deductio. Iteꝫ dicitur deductio tendẽtia, in quo ſignificato q̃ ſic generationẽ diffinit vtitur nomine deductionis. Iteꝫ cõmenſuratio eſt ęquiuocum vt etiam cõmenſurabile. Nam cõmenſurabilia eodẽ metro eadẽq̃ menſura mẽſurantᷣ vt in numeris ⁊ magnitudinibꝰ, ⁊ in his quę vnicuiq̃ ↄgruũt ⁊ cõpetunt, vt pallia, vel ſubcalcei, vel ſꝫm multitudinẽ, vel magnitudinẽ ſꝫm tẽperantiam qualitatum eo ꝙ nõ excedit alia alteram, ſed ęqualiter ſunt in cõpoſitione, vel habentia potentias ſꝫm ꝓpoꝛtionem.

Vnde uenit pedagogus.

¶ Inſuper etiam contingit calũniari, velut nõ conuenientẽ oꝛatione ad omnia, quoꝛum definitionem aſſignauit.

¶ Contingit (inquit) calũniari ſic aſſignatã diffinitioneꝫ ꝙ neq̃ ꝓ̃ncipio diffinitio eſt ſi q̃s cũ aſſignaret diffõneꝫ oĩuꝫ ſignificatoꝝ ipſius rõnis diffinitionẽ, ⁊ ꝑtractando illa ſignificata q̃bus nõ ↄpetit aſſignata ratio, oſtẽderet ꝙ nõ diffinitio, q̃a aliquoꝝ diffinitionẽ opꝫ de oĩbus verificari de q̃bus ẽt nomen verificatᷣ, cuius eſt diffinitio. Vnde merito adiecit calũniari in tali elencho. Nõ enim qui aſſignat rõnẽ canis cum putat oĩbus ſub cane ſignificatis cõpetere, ꝓinde ac ſit vna natura canis exiſtẽtis calũniatur. Nã diffinitio alicuius canis eſt aĩal pedeſtre latrabile. Si ſic foꝛte foꝛtuna aſſignaretᷣ occulta fieret diffinitio eo ꝙ non determinatuꝫ eſt de quo cane ſit, tamẽ exhibet occaſionẽ talis calũnię, cum is qui aſſignat diffinitionem nõ ſecernat diſtinguatq̃ id ꝙ multipliciter dicitur, ſed velut vnam naturam nominis indicat.

¶ Maxime autem contingit tale quippiã facere/cum latet ęquiuocatio. Contingit etiam ⁊ eum/qui diuidit (quoties dicitᷣ id/qđ in definitione aſſignatũ eſt) ſyllogiſmuꝫ facere. Nã ſi ſꝫm nullum modoꝝ ſufficienter dictum eſt, manifeſtum, q̃m̃ non definiuit illo modo.

¶ Maxime aũt cõtingit (inq̃t) redarguere diffiniẽtẽ, quare ignoꝛauerit aliq̃s ꝙ multa ſiḡt id qđ eſt multiplr̃ dictũ in diffõne. Naꝫ tunc poſſe eſt vt q̃ accipit vt vnã nãm ſignificãtis nõis oſtẽdere ꝙ non eſt diffõ, q2 nõ oĩbus his ſub nõie cõpetit. Si xͦo cognoſcit diſputans verbi grã ꝙ canis multa ſiḡt ⁊ diuidet ipꝫ in ſignificata ⁊ dicet ꝙ huius canis diffõnẽ aſſignauit nõ dꝫ corrigi. Equidẽ (inq̃t) ↄtingit aũt ipꝫ diſputantẽ diuidere ⁊ determinare quot ſiḡt aſſignatũ. vꝫ. diffinitũ in diffõne ſyllm̃ facere. vꝫ. collectionẽ ⁊ nominationẽ ſignificatoꝝ. Naꝫ ſi nulli ſignificatoꝝ cõpetet aſſignatum in diffinitione nõ bene aſſignatum diffinitũq̃ erit, ꝙ indicauit, q2 dixit illo modo, vꝫ. ſꝫm aliquem modum ſignificationis numeratoꝛum, opꝫ autẽ collectionem ſic facere, q2 verbi gratia q2 aſſignata a te diffinitio canis, neq̃ aſtro conuenit, neq̃ terreno, neqꝫ marino, igitur non bene definiebas.

¶ Alius ſi ſꝫm metaphoꝛam dixit, vt ſcientiam indeciduaꝫ, aut terram nutricẽ, aut temperãtiam conſonantiam. Nam omne obſcurũ, qđ ſꝫm metaphoꝛam dicitur. Contingit auteꝫ ⁊ metaphoꝛa loquentẽ calũniari, tanq̃ⷴ nõ propꝛie dicentẽ. Non enim cõgruet dicta definitio. vt in tẽperantia. oĩs enim cõſonantia in ſonis. Inſup ſi eſt genus cõſonantia tẽperantię; in duobus generibus erit idem non cõtinẽtibus ſeinuicẽ. Neq̃ enim cõſonantia virtutẽ; neqꝫ virtus continet conſonantiam.

¶ Trãſlatio q̃dẽ eſt q̃n̄ id qđ ꝓpꝛie de aliquo dĩ vocem traducimus ad alteꝝ non ꝓpꝛie ſignificatũ ab ipſo, quę vocatᷣ a grãmaticis etiã abuſio. Si ergo aliq̃s diffiniens ſcientiã diceret indeciduã, q2 indiſſolubile indeciduũq̃ pꝛopꝛie de coꝛpoꝛibus dicitur quę per vim non mutantur, vel per ęqualitatẽ ⁊ cõmenſurationeꝫ non tranſmutãtur occultũ fecit dictũ. Similr̃ etiã qui diffinit terrã altricẽ. Nã altrix ꝓpꝛie dicitur de nutriẽte ⁊ alente filios. Cõtingit igitᷣ (inq̃t) metaphoꝛicę trãſlatiueq̃ diffiniẽtẽ calũniari. vꝫ. repꝛhendere tanq̃ⷴ nõ aſſignãtẽ diffõnẽ ↄue

mentem ſubiecto, vt ſi quis diffiniret tẽperantiã conſonantiã. Nã cõſonantia nõ cõuenit tẽperãtiẽ. Nã proprie cõſonãtia dr̃ de ictibus ⁊ ſonis. Si ergo ⁊ tẽperãtia eſt cõſonantia ſm diffinientẽ, erat ẽt tẽperantia ſonus, ſ; neq; genus erit tẽperãtiẽ ꝯſonantia. Nã ſi ſm diffinitũ genus eſt tẽperantiẽ cõſonãtia. Nam ſic ab illo aſſumptũ eſt in diffõne. Itẽ eſt genus conſenſu oĩuz ipſius tẽperantiẽ virtus, inueniet̃ etiã tẽperantia eſſe vna ⁊ eadẽ ſpecies ſub duobus generibus redacta quoꝝ vnuz nõ cõtinet aliud viciſſim, neq; ſub vno ⁊ eodẽ gñe reducunt̃. Nam ſi ſub eodẽ ⁊ vno genere reducerent̃, vel virtus, vel cõſonantiẽ, vel cõſonantia cõtineret virtutẽ, vel virtus cõſonantiã, ſed non ſunt ſub eodem genere. Nam virtutis generaliſſimum eſt qualitas, ⁊ conſonantiẽ ipm̃ ad aliqd.

℄ Preterea ſi non poſitis nominibus vtitur, vt Plato ciliãbꝛe oculum, aut araneũ putrimordax, aut medullam oſſigenum. Naz omne obſcurum, quod inſuetum eſt.

℄ Etiã hic locus ſupioris ſm abuſionez trãſlationẽq; habet. Poſita igit̃ nomina dicit ꝯſuetas ⁊ triuiales dictiones, ⁊ nõ eas quibus Lycophꝛon vtitur. ſ. dictis allegorijs dicẽs morte dignã eſſe moꝛtiferã ⁊ canẽ mulierem, ob inuerecũdiaz. Et Plato oculũ vmbꝛaciliũ ⁊ alia quẽ adiecit hic, nam hec ſunt inſueta, ⁊ omnis dictio inſueta ingerit diffinitionibus occultationem.

℄ Queda aũt neq; ſm ẽquiuocationem, neq; ſm metaphorã, neq; proprie dicuntur, vt lex mẽſura, vel imago eoꝝ, quẽ natura iuſta ſunt. Sunt aũt huiuſmodi deterioꝛa metaphoꝛa. Nam metaphoꝛa facit quodãmodo notum, qd̃ aſſignatũ eſt per ſimilitudinẽ. Oẽs enim metaphoꝛa vtẽtes, ſm aliquã ſimilitudinẽ ea vtũtur. At qd̃ tale eſt, nõ facit notũ. Nã neq; ſimilitudo eſt, ſ; quã mẽſura, vel imago lex eſt, neq; ꝓprie ſolet dici. Quapp ſi ꝓprie menſuraz, vel imaginẽ legẽ dicit eſſe, mẽtit̃. Imago eniz ideſt, cuius generatio per imitationẽ eſt. Hoc aũt non ineſt legi, ſi aũt non proprie, manifeſtũ qm̃ obſcure dixit, atq; deterius quolibet eoꝝ, quẽ ſm metaphoꝛam dicuntur.

℄ Inquit quẽdã nec ſm ẽquiuocationẽ, nec ſm trãſlationẽ, nec proprie dicunt̃ ⁊ ſunt hẽc prioꝛa dictis ſm trãſlationẽ. Eteniz ſic poſita in diffinitionibus vel ſm ẽquiuocationẽ, vel ſm tranſlationẽ erãt cauſa occultationis, ſ; hoc non principaliter accepta excidunt, ⁊ ſunt longe erroꝛe facto ſm conſuetã ẽquiuocationẽ prioꝛa atq; ea ſimilitudine accepta ex tranſlatione. Naz trãſlatio ⁊ metaphoꝛa, ⁊ ſi non proprie eſt rei ſignificatiua, tamẽ notũ aliquo mõ cõtinet ſignificatũ, q2 ſm ſimilitudinẽ aliquã ſiũt metaphoꝛe ⁊ trãſlationes, ⁊ qui vtitur ẽquiuocatione hs etiã ipſe propoſitũ a nomine ſignificatũ proprie, ⁊ ſi non ſolum, ſed talia nullatenus pꝛẽbent cognitionez, eo ꝙ non ſunt propꝛia, nec ſm ſimilitudinem dicta, ſed ſunt cauſa multe occultationis. Nã nec ſimilitudo ineſt ſm quam menſura vel ſimulachꝛuz lex eſt, neq; conſueuit proprie dici, ſed velut neutrum eſt proprie lex. Nam menſura eſt quãtitas, ſed lex nõ quãtitas, ⁊ ſimulachꝛuz imitatio eſt animalis ex talibus coloꝛibus figuratũ, ſed lex non eſt imitatio animalis. Si aũt nõ ꝓprie videlicet occulte dixit ꝙ non bene diffiniendum ſunt due partes hẽ occultatio ⁊ ſuperfluitas. Et occultatio quẽ ꝑ ẽquiuocationem, vel in diffinitione, vel in diffinito eſt, vel per tranſlationem, vel per abuſionem.

℄ Inſuper etiã ſi non manifeſta eſt contraria ratio ex hoc, qd̃ dicit̃. Nam quẽ bene aſſignãtur, ⁊ cõtrarias cõmanifeſtãt. Aut ſi per ſe dicta, non ſit manifeſtũ, cuius eſt definitio. Sed quẽadmodum ea quẽ ſunt antiquoꝝ ſcriptorum, niſi quis ſuperſcripſiſſet, non cognoſcebatur, quid vnumquodq;.

℄ Adhuc huius occulte dici oſtẽſiuũ eſt hoc ex aſſignata diffõne nõ eſſe notũ ꝯriũ cuius aſſignat̃ diffõ, rõnez ⁊ diffinitionez. vz. an ſit aliquid ei ꝯrium, nam videt̃ alterius ꝯrioꝝ diffinitio facere notũ ⁊ aliã alterius, nam obꝯrium qd̃ eſt in diffinitione alterius ꝯrioꝝ cognoſcitur ꝯrium ipſi. Ad idem adhuc inquit ſi non rõ ⁊ diffinitio cõtrarij manifeſta eſt ex dicta diffinitione. Nã bene aſſignate diffõnes ſignt etiaz diffõnes ꝯrioꝝ, vt ſi quis diceret iniuſtitia eſt malitia animẽ, ſtatim ⁊ ꝯrij diffõnẽ iuſtitiẽ indicaunt. Eſt aũt hẽc virtus animẽ. Et ſi albũ coloꝛez diſgregatiuũ viſus, patet ꝙ ꝯriũ albo .i. nigruz erit coloꝛ cõgregatiuus viſus. Si ergo ex dicta diffõne non ſit manifeſta, ⁊ diffinitio ꝯrij diffinibili ambigua ſit, cuius ſit diffinitio, aut ſi ſm ſe dicta non plana erit cuius ſit diffinitio. Opꝫ (inquit) aſſignatã diffinitionez plane ⁊ ſi non additũ id qd̃ qua ipſis cõpetit id cuius eſt diffinitio ſtatiz notũ ſit ſtudioſis circa hẽc. Non enim ⁊ idiotis vulgaribuſue notũ ſit ꝙ diffinitio non eget additione, cuius eſt diffinitio. Nam hoc inuidẽs ⁊ ſine diſciplina eſt, ꝙ quidem veteres pictoꝛes faciebant non exactas elaboratasq; imagines operantes per deſcriptionez indicabãt, cuius eſt animalis vnaquẽq; figura. Quãdo igitur aſſignata alicuius diffinitio ſit non nota per ſe fuerit, cuius eſt diffinitio, ſed eget additione diffiniti, patet ꝙ occulte aſſignatum eſt.

℄ Si igitur non clare, ex huiuſmodi eſt inſpiciendum. Si autẽ ſuperfluum in termino dixit, primũ quidẽ conſiderandũ, ſi aliquo vſus eſt, qd̃ omnibus inſit, vel ſimpliciter ijs, quẽ ſunt, vel ijs, quẽ ſub eodez genere ſunt definitoꝛum. Nam ſuperfluũ dici neceſſariũ id eſt: Opoꝛtet enim genus ab alijs ſeparare. Differentiã autẽ ab aliquo eoꝛuz, quẽ ſunt in eodẽ genere. At qui qd̃ omnibus quidẽ ineſt ſimpliciter, a nullo ſeparat. Quod autez oĩbus, q̃ ſub eodẽ ſunt genere, ineſt, non ſeparat ab ijs, quẽ ſunt in eodem genere. Quare ſuperuacaneum huiuſmodi appoſitum.

℄ Occultum igit̃ inquit ex dictis iudicandũ ⁊ fere quandoquidẽ inuenit̃ in paſſionibus dictionis. Naz paſſio dicit̃ etiã ẽquiuocatio, ⁊ tranſlatio, ⁊ abuſio, ſed ſi ſupfluũ ⁊ vanum in primo acceſſu impetuq; videretur Ariſtõ. traducere ad negotioſas inquiſitiones. Nam palam locus aſſumit ex abundãtia maliũ ⁊ plures res. Nã videtur ⁊ redarguere ſed nõ vere, ſ; qñ ton diffõni ſimulaccideris dici in plus q̃ res nõ ad modum increpatio neq; ad bene vt homo eſt animal bipes, ſed qñ in vna dictione ſuperfluũ

ne ſuperfluum qua ⁊ ablata reliqua diffinitio perfecta ⁊ exacta fuerit hoc turpe erit iam, vt in corpore pulchro penſilia. Et hunc modū nunc accuſat Ariſtote. ⁊ inquit. Supuacaneū atqꝫ parelchon eſt diffinitioni addere qꝫ cūctis ineſt, vel ſimplr̄ exiſtentibus, vel his quę ſunt ſub ipſo generi diffiniti. Equidē qꝫ ineſt exiſtētibus vt ſi ali quis diceret animal rōnale mortale vnum ens. Naꝫ addit in hoc vnum eius qđ ſuperfluū eſt tanqꝫ oībus inexiſtens ⁊ his quę ſunt eiuſdeꝫ generis ⁊ diſſimilib⁹ genus, ⁊ id qđ ineſt his quę ſub idē genus, vt ſi dixerit animal rationale mortale. Nam ſenſile oībus ſpēbus ſub eodeꝫ genere ceu equo, boui, ⁊ alijs ineſt. Nam opꝫ (inquit) in diffinitione genus ab his quę ſunt ſimilis generis ſeparare ſꝫ dr̄iaꝫ a ſimilibus, tñ qꝫ oībus ineſt nō ſeparat diffinitum ex diuerſis genere, ſed qꝫ ſimilibus genere ineſt non ſeparat ipſum a ſpeciebus in eodem genere.

¶ Aut ſi eſt qdē propriū, qđ appoſitū ē. Ablato enim illo, ⁊ reliqua definitio propria eſt, ⁊ indicat ſubſtantiā. Ut in hominis oratione ſcientię ſuſceptiuū appoſitū, ſuperfluum eſt. Etenim eo ablato, reliqua oratio propria eſt ⁊ indicat ſubſtantiā. Simplr̄ auteꝫ dicendo, omne ſuperfluū, quo ablato, reliquuꝫ manifeſtum facit id, qđ definit̄. Talis autē eſt ⁊ animę terminus, ſi eſt numerus ipſe ſeipſuꝫ mouens. Etenim qđ ſeipſum mouet, eſt aïa, ceu Plato definit. an propriū quidē eſt, qđ dr̄, nō tamē indicat ſubſtantiā interempto numero. Utrouis igit̄ modo ſe habeat, difficile eſt explicare. Utenduꝫ aūt in oībus, talibus ad id, qđ expedit, vt eſt flegmatis terminus, humidū primum a cibo, indigeſtū. Unū enim primum nō multa, quare ſuperfluū indigeſtum appoſitū. Eteniꝫ hoc ablato, reliqua erit propria definitio. Nō enim cōtingit a cibo ⁊ hoc quid, ⁊ aliud quoddaꝫ primum eſſe. An non ſimpliciter a cibo flegma, ſed indigeſtorum primū. Quare addendū eſt indigeſtuꝫ. Naꝫ illo quidem modo dicta, non vera erit definitio, ſi quidem non omnium primum eſt.

¶ Aut additū inquit propriū eſt diffinitionis, ſed hoc ablato ⁊ tota ratio ꝓpria eſt, atqꝫ indicat ſubſtantiā eius ſupfluū additū eſt. Nam vlr̄ oē ſuperfluū quo ſublato a derelicto indicat̄ ſubā propoſiti. Vlr̄ aūt intulit hoc demōſtratiuū exiſtēs huius ⁊ cōia excedere ab hoc ⁊ illas ſubſtans demōſtrari a reliqua rōne, vel qꝛ nō ꝓpoſiti, tanqꝫ ſi generi nō fuerit oſtēſum, nō amplius erit rō, vt animę diffō numerus ſeipſum mouēs, nā numerus ſupfluo ponit̄. Eteniꝫ ipm̄ ſeipm̄ mouēs ſine numero indicat aïaꝫ, vt Plato in Phedrone inqt dicēs. Cū ſit imortalis dicta a ſeipſa mouet̄, ſubaꝫ aïę ⁊ rōnē hoc aliqs dicēs nō erubeſcit. Itē numerus nō eſt genus aïę vt ſi aliqs inſtaret ⁊ diceret qūo inqs qđ ſublato numero non diffō leditur ⁊ euertit̄, nā genus aïę eſt numerus ſm̄ Xenocratē ⁊ Platonē. Et opꝫ additione numeri vt generis in diffōne inquit qꝫ ſi dabimus qꝫ numerus eſt genus aïę hoc ſublato relictū nō erit diffō ſed ꝓpriū, non tñ ⁊ ſubaꝫ ſignificabit rei, nam oīs diffō ꝓpriū, non tñ ⁊ ecōtra, vtrouis mō igit̄ ſe hꝫ, tñ difficile eſt aperire an ſit genus aïę an non, ⁊ vtrū ablato numero relictū diffō eſt aïę, vel ꝓpriū, vel nō. Nā maioris ꝯſiderationis eſt inqſitio de hoc qꝫ dialecticę. Sed vtēdū eſt diffōne in priū exēplo vt nobis eſt vtile. Vtilis autē ſit vt accipiamus nūc numerū vt genus aïę. Opꝫ aūt cognoſcere qꝫ huius nō bene definite ſunt due partes imanifeſtatio ⁊ ſuperflua locutio. Dixit autē quot modis occultatio. Nūc aūt de ſupuacanea locutione. Supfluū eſt in diffōne oē quo ſublato reliquum indicat qđ eſt definitū, hoc vel oībus ineſt, vel vniuerſis exiſtēnbus, vel his q̄ ſunt ſub eodē gn̄e diffiniti, vel ꝓpriuꝫ eſt additum, vel nō oībus ineſt his ſub eadē ſpecie, vel ſępe dictū eſt, vel ſi vlr̄ dictū adderet̄, ⁊ particulariter pōri exēplo adiecit ēt alterū ſimile dicendo ſi quis poneret diffōnē flegmatis eſſe humidū primū a cibo indigeſtuꝫ. Nā indigeſtū ſupfluo ponit̄, qꝛ hoc [primū] ſtat eſt. Dein de dubitat ſimul de dicto perinde ac ſit primū humidū ⁊ humidū primū indigeſtū. Naꝫ pōt a cibo humidū eſſe primū ⁊ ante flegma nō indigeſtū, ceu ſanguis ex humecto cibo in digeſtione fiat qꝫ retribuit̄, attamē vt indigeſtū humiduꝫ primū flegma, qꝛ prit ⁊ alia a cibo humida indigeſta eſſe, porro a flegmate tranſmutato acutus humor ſit aliquis circa ſtomachū, aliqū aūt colericus, ideo nō ſupflueret additū indigeſtū in rōne flegmatis. Naꝫ ſi non eſt ſimplr̄ primū, tamē indigeſtorū primum erit.

¶ Inſuper ſi quippiaꝫ eorū q̄ ſunt in oratione, nō oībus ineſt, q̄ ſunt ſub eadē ſpecie. Naꝫ talis peius definit qꝫ qui vtūt ſunt eo qđ ineſt oībus, quę ſunt. Illic eniꝫ ſi reliqua ꝓpria definitio eſt, ⁊ tota propria erit. Simplr̄ enim ad ꝓprium quolibet addito vero, tota oratio ꝓpria ſit. At ſi aliqđ eoruꝫ, quę ſunt in oratione nō oībus inſit, quę ſunt ſub eadē ſpecie, ipoſſe eſt totā orationē ꝓpriam eſſe. Non enim conuerſim pdicabit̄ de re, vt aïal greſſibile bipes quadricubitale. Non enim hmōi oratio conuerſim pdicabit̄ de re, eo qꝫ non oībus ineſt, quę ſub eadem ſpecie ſunt, quadricubitale.

¶ Item ſi aſſignate alicuius rōni aliqđ tale additū fuerit qꝫ nō oībus aſſignatis in eadeꝫ ſpecie cuius eſt diffinitio ineſt, parelchon ſuperuacaneū. ſ. ⁊ fruſtra additorū tale erit, ⁊ magis deterius qꝫ additum hmōi qꝫ cunctis ineſt, ⁊ ꝓpriū eſt alicuius ſubiecti ſubaꝫ eius indicās, ⁊ cū hoc addito ꝓpria erit ei. Nam vlr̄ ad propriā diffinitionē alicuius ſi adderet̄ aliqđ qꝫ omni definito ineſt, ⁊ tota ratio cū addito adhuc propria ſit rei ⁊ viciſſim cōuertitur cuꝫ diffinito. Nā nulli alij pter ꝓpoſituꝫ cōpetit talis ratio, ſi autē adderetur aliquis qđ non omni ineſt diffinito, fieri non pōt vt tota ratio ſit propria, non eniꝫ cōuerſim prędicat̄ de re, qꝛ non oībus ineſt quę ſunt ſub eadē ſpecie, quadricubitale. Erit aūt ſi non qꝫ non diffinat̄, ſed quia non bene diffinit̄ eo qꝫ hꝫ ſuperfluo additum. Et hic locus eſt qꝫ ſublato hoc qꝫ non omnibus ineſt relicta oratio diffinitio eſt propoſiti.

¶ Rurſuꝫ ſi idē frequēter dixit, vt qui cōcupiſcentiā appetitū delectationis dixit, nā oīs cōcupiſcētia delectationis eſt, quare ⁊ idem cōcupiſcētię appetitus dlectationis erit. Fit igi

tur terminus cõcupiſcẽtię/appetitus delectationis (nihil eniȝ differt cõcupiſcentiã dicere, ⁊ appetitũ delectationis) quare vtrũq; eorũ delectationis erit. An hoc qdẽ nihil abſurdũ, nã ⁊ hõ bipes eſt, quare idẽ hoi bipes erit, eſt aũt ideȝ homini aial greſſibile bipes. Quare aial greſſibile bipes/bipes eſt, ſed non pp hoc abſurdũ aliqd accidit, non enim de aiali ſolũ greſſibili/bipes ṗdicatᷣ, ſic eniȝ de eodẽ bis bipes ṗdicaretᷣ, ſed de aiali greſſibili bipede bipes dicitᷣ. Quare ſemel tm̃ bipes prędicatur. Silr aũt ⁊ in cõcupiſcẽtia, non enim de appetitu id, qđ eſt delectationis eſſe prędicatᷣ, ſȝ de toto, quare ſemel ⁊ hic prędicatio fit. Nõ eſt autem bis dicere idem nomen aliquid abſurdum, ſed frequẽter de aliquo ideȝ ṗdicari, ſicut Xenocrates prudentiã definitiuaȝ, ⁊ contẽplatiuam eoꝝ quę ſunt, dicit eſſe, nam definitiua contẽplatiua quędã eſt. Quare bis idẽ dicit, addens rurſum contemplatiuam.

¶ Rurſum aũt inquit plus peccat qui ponit ſępe idem in diffõne actu tamen idẽ, ⁊ non ſi qs facile diffiniens ſępe poneret. Nã planũ fit ⁊ perſpicuũ peccatũ, potẽtia autẽ ſępe faciũt qdã hoc addẽtes qđ iam idẽ eſt alicui dictorũ, vt aſſignãs diffõnẽ hoĩs aial rõnale ſenſitiuũ pedeſtre bipes, actu quidẽ nõ poſuit ſępe idẽ poſitũ ſenſitiuũ, ſed potẽtia hoc fecit. Nam in aiali ſenſitiuũ aſſumptum eſt, ſiquidẽ aial eſt ſubá animata ſenſitiua, ideo ⁊ ſupuacanea eſt talis ratio eo ꝙ hȝ aliquid additũ ex ſupfluo in quo ſępe vel actu vel potẽtia idẽ aſſumptũ eſt. Nõ eñ de aiali pedeſtre bipes ṗdicatur, ꝙ velut de hoĩe bipes ṗdicatᷣ, ſic etiã cum ſit ipſa diffinitio aial pedeſtre bipes ⁊ non bis prędicatᷣ bipes, ſed ſemel. Non enim ſolum bipes ṗdicatᷣ de aiali pedeſtre, ſed de toto aiali pedeſtre bipede, qꝛ nec hoĩs cui eadẽ eſt huius diffinitio per bipedem ṗdicatᷣ. Et dicẽs virtus eſt habitus in mediocritate exceſſus ⁊ defectus optimus, bis dixit optimuȝ. Nam oẽ mediũ ẽt optimũ eſt, quare ſuperfluũ eſt hoc [optimus.] Silr ⁊ illud [defectus] ⁊ exceſſus, eſt ſuperfluũ. Nam dicẽdo mediũ indicauit ꝙ neq; excedit neq; deficit, ⁊ dicẽdo concupiſcẽtiam eſſe appetitũ voluptatis, bis poſuit hȝ [voluptatis] in diffinitione. Vt eniȝ ꝯcupiſcẽtia eſt voluptatis, ſic ẽt eius diffinitio appetitus voluptatis, voluptatis eſt. Sed forte ingt nullũ abſurduȝ hoc. Etenim bipes idẽ eſt cũ hoĩe ⁊ prędicatᷣ de ipſo. Eſt autẽ aial pedeſtre bipes idẽ homini quare de hoĩe bipes ṗdicatur, qđ erat aialis pedeſtri bipedis, ſed non erit homo aial pedeſtre bipes, ideo nullũ abſurdũ ex hoc accidit. Non enim de pedeſtri aiali bipes dᷣ. Naȝ ſic duplex prędicatio fiebat de hoĩe ⁊ aiali pedeſtri, ⁊ in diffinitione bis accipiebatᷣ bipes, ſed de aiali pedeſtre bipede dicitur bipes, ⁊ aial pedeſtre bipes homo eſt, ⁊ in hoc hȝ homo ipſum eſſe, quare qui dicit animal pedeſtre bipes hominem dixit. Eadem ſimiliter etiã in concupiſcẽtia opoꝛtet accipere. Sed apertius dicendũ eſt de hoc ꝙ velut de homine bipes prędicatur, ſic etiã de diffinitione hac animal pedeſtre bipes, ⁊ non bis ipſum bipes prędicatur, ſed ſemel. Non enim bipes de ſolo animali pedeſtre ṗdicatᷣ tanq; ex neceſſitate quãdo audiemus animal pedeſtre intelligemus ipſum ⁊ bipes eſſe, ſed pręedicatᷣ de toto animali pedeſtri bipede ꝙ eſt homo. Quia igitur in hoĩe bipes non bis pręedicatᷣ, neq; in diffinitione eius qui eſt idẽ cuȝ eo bipes bis aſſumetur, ſiquidẽ de homine aſſignaretur diffinitio animal pedeſtre bipes. Similiter igitur neq; in cõcupiſcentia bis ſuaue ṗdicabitᷣ. Non enim de ſolo appetitu ſuaue pręedicatᷣ, ſed de vniuerſo. vȝ. appetitu voluptatis, quare non eſt abſurdũ bis ideȝ nomen loqui, ſed ſi ſępe idem ṗdicaretur. Vt igitur de homine habẽte in ſeipſo bipes nullũ abſurdũ ſi ṗdicaretur de eodẽ bipes. Nam verum ⁊ ſanũ eſt hominẽ bipedẽ dicere, ⁊ nullum abſurdũ eſt ꝙ ineſt alicui pręedicare de eodem, ſic nihil abſurdũ eſt, neq; de diffinitione hominis mõ habent in ſeipſo bipes idẽ pręedicari. Non enim qñ dixero forte ꝙ hõ eſt aial rõnale moꝛtale, ⁊ poſſum ſimul intelligere ꝙ hõ eſt aial rõnale moꝛtale, ⁊ velut ſi dico hoc ſm ſniaȝ intellectũq; abſurdũ aliquid facio, ⁊ ob id coꝛrigam bis dicere idem, ſed qñ de eodẽ ſubiecto idem bis ṗdicatuȝ fecero. Et ponit huius exẽplum ipſam diffinitionem a Xenocrate aſſignatã de prudentia dicente ꝙ prudentia eſt diffinitiua ⁊ contẽplatiua entium. Nã contẽplatiuũ idem exiſtẽs cum diffinitiuo bis in tali diffinitione aſſumitᷣ. Similiter ẽt per reliqua exempla quę dicit plana fecit, ob id pluribus dicere nobis opus non eſt.

¶ Similiter aũt ⁊ quicũq; refrigerationẽ priuationem eius quidẽ caloꝛis, qui ſm naturaȝ eſt, dicunt eſſe. nam omnis priuatio eius eſt; qđ ſm naturam eſt. Sed ſufficit foꝛtaſſe dicere priuationẽ caloꝛis, eo ꝙ ipſa priuatio notũ facit ꝙ eius ſit, qđ ſm naturam dicitur.

¶ Nõ idẽ eſt dicere priuationẽ eius ꝙ ineſt ſm nãȝ ⁊ priuationẽ ſm naturã, nam qꝛ abſentia eius ꝙ aptũ eſt qñ aptum eſt ineſſe priuatio eſt. Et priuationũ alię ſunt violentę, alię factę pręter naturaȝ, ceu ſi quis oculos excinderet, ⁊ alię ſm naturã, vt ſomnus ṗuatio eſt vigilię. Diceres ergo priuationẽ eius ſm nãm incidit in abſurditatẽ hanc, vt Phs inſinuat, at qui dicit ſomnũ ṗuationẽ vigilię ſm nãȝ nõ incidit in talẽ abſurditatẽ, vt Sotion putat ſic diffinientẽ coꝛrigens. Acciperet aũt aliquis etiaȝ exẽpla ſimilia acceptis ab ipſo quę talẽ abſurditateȝ habeãt, vt ſi quis diffiniret lineã eſſe dimenſionũ eaȝ q̃ eſt ad vnũ diuiſilẽ, tanq; idẽ ſit hoc diuiſile ad vnum cuȝ linea. Nã ſimile aliquid hic dicit, vt ſi dicat ad vnuȝ diuiſile/diuiſile eſt. Nam diuiſile ad vnum aliqđ diuiſile aliquãq; diuiſilẽ in ſeipſo continet. Non enim in dimẽſione dimẽſum ad vnuȝ diuiſibileq; eſt. Et rurſus qui dicit ignem eſſe coꝛpoꝛũ ſiccum ⁊ calidum. Nam ſiccum ⁊ calidum ineſt igni, vel hominem animal pręelectiuum ⁊ voluntarium, tanq; pręelectio eadem ſit cum conſilio ⁊ volũtate. Vel virtutẽ habitũ in mediocritate exceſſus ⁊ defectus optimum diceret. Nam in pręedicta mediocritate optimum eſt, ⁊ altera plura ſimiliter.

¶ Rurſum ſi vlr dicto, addidit ⁊ particulare, vt ſi clemẽtiã imminutionẽ expedientiũ ⁊ iuſtoꝝ, nam iuſtũ expediens quippiã eſt. Quare continetᷣ in expediente. ſuperfluũ igitur iuſtuȝ. nã qui dixit vlr addit ⁊ particulare, ⁊ ſi medicinã diſciplinã ſanatiuoꝝ aiali, ⁊ homini. aut legẽ imagineȝ eoꝝ/quę ſunt bona ⁊ iu-

ſta. Iuſtum

ſta. Juſtum enim bonũ quippiaꝫ. Quare fre quenter idem dicit. Utrũ igitur bene, an non bene definiuit, per hec ⁊ hmõi perſpiciẽdũ. Utrum ſ'o definiuit, ⁊ dixit quod quid erat eſſe, aut non: ex hiſce.

¶ Huius addere aliquid ſupfluo diffinitioni oſtẽſurũ, īngt eſſe hoc .ſ. inuenire ſi dicto vniuerſalr de aliquo ad datur aliqd particularium ⁊ ſub ipſo. Etenim q hoc facit ſepe idẽ accipit, ſed differt hic locus ab eo qui eſt an ip ſum, qa ibi oſtẽdebatur additũ idẽ eſſe alicui poſitoꝝ, ſꝫ hic ideꝫ ſub aliquo datoꝝ accipitur. Videbit tamẽ loc⁹ habere inſtãtiam, nã in volatili fiſſę pẽnę additum non eſt ſuperuacaneũ, ſi etiã fiſſum pẽna in volatili continetur. Sed hoc nõ eſt ſimile poſitis hic exemplis, naꝫ in illis eo ꝙ vniuerſalr eſt ꝓpriuꝫ rei, hoc fiebat, ideo additio eius ſub ipſo erat ſupflua, ⁊ nõ particulariũ in diffõne appoſitoꝝ per vniuerſalia ⁊ particularia indicant, nam lex oĩum bonoꝝ eſt imago ſm ſic dicentẽ, ⁊ eqtas in cũctis cõferentibus eſt eius diminutiua. Nam ſi in quibuſdam diffinitis opus erat additione, ⁊ non ſi dicebat conferentiũ ⁊ iuſtoꝝ eſſe, q̃uis conferentia ſint iniuſtis, ⁊ medicina ſcientia canonũ in cũctis animalib⁹, ⁊ auis non in oĩbus eſt volatilibus, ſed volatile in hoc. Iteꝫ in aue genus qdem volatile, differẽtia autẽ fiſſum pẽna, ſꝫ in ꝑdictis neq̃ vniuerſale vt genus exiſtẽs ꝓpoſitũ ſumptum eſt, neq̃ ſub ipſo dĩa ſed aliq̃ ſpẽs vniuerſalis.

Solutio.

¶ Primum qdem, ſi non per priora ⁊ notiora confecit definitionem. nã cũ terminus aſſignetur eius cognoſcẽdi gratia, qḋ dicit. Cognoſcimus autẽ non ex qbuſlibet, ſꝫ ex prioribus, ⁊ notioribus quẽadmoduꝫ in demonſtrationibus (ſic enim omnis doctrina, ⁊ diſciplina ſe habet:) manifeſtuꝫ igitur, quoniã qui non per hmõi definiuit, nõ definiuit. Si enim definiuit, plures erũt eiuſdeꝫ definitiones, manifeſtũ enim quoniã ⁊ qui per priora, ⁊ notiora, melius definit. Quare vtręq̃ erũt definitiones eiuſdẽ. Tale autẽ non videtur. Unicuiq̃ eniꝫ coꝝ, quę ſunt, vnuꝫ eſt eſſe, quod quideꝫ eſt. Quare ſi plures erunt eiuſdem definitiones, idẽ erit definito eſſe, qḋ q; deꝫ ſm vtrãq̃ definitionẽ ſignificat. Hęc autem non eadeꝫ ſunt, eo qa ⁊ definitiones diuerſę ſunt, manifeſtũ igitur, quoniã nõ definiuit, qui non per priora atq̃ notiora definiuit. Igit per non notiora quidẽ terminũ dici/duppliciter eſt accipere. Aut eniꝫ ſi ſimpliciter ex ignotioribus, aut ſi nobis ignotioribus. Cõtingit enim vtroq̃ modo. Simpliciter enim notius eſt quideꝫ, qḋ prius eſt poſteriore, vt punctũ linea, ⁊ linea ſupficie, ⁊ ſupficies corpore, quẽadmodũ ⁊ vnitas numero. Prius eniꝫ ⁊ principiuꝫ oĩs numeri. Similiter aũt, ⁊ elementũ ſyllabę. Nobis auteꝫ econuerſo quãdoq̃ accidit. naꝫ corpus magis q̃ ſuperficies ſub ſenſu cadit, ſuperficies autẽ magis q̃ linea/linea auteꝫ ſigno magis. Multi eniꝫ magis hmõi cognoſcunt. nam illa qdem quo modolibet, hęc autẽ ſubtili, ac ſecũdo intellectu cõphendere opꝫ. Simpliciter igit melius per priora/poſteriora tentare cognoſcere, ſcientificuꝫ enim magis hmõi eſt, verũ ad eos/qui impotẽtes ſunt cognoſcere per talia, neceſſariuꝫ forſan per ea/quę illis nota ſunt, facere orones. Sunt autẽ taliuꝫ definitiões, quę ⁊ puncti, ⁊ lineę/⁊ ſupficiei. Oẽs enim per poſteriora priora indicant. nã iſtam qdeꝫ lineę, iſtam autẽ ſuperficiei, hanc ſ'o corporis fines dicunt eſſe. Nõ opꝫ autẽ latere, quoniaꝫ ſic definientes non ꝯtingit qḋ quid erat eſſe definito indicare, niſi contingat idẽ ⁊ nobis notius eſſe, ⁊ ſimplr notius. Siqdẽ opꝫ per genus, ⁊ differentias definire eũ, qui bene definit. Hęc auteꝫ ſimplr notiora/⁊ priora ſunt ſpecie/interimit eniꝫ genus ⁊ differẽtia ſpẽm. Quare priora hęc ſpecie. Sũt autẽ ⁊ notiora. nã ſpecie qdẽ nota, neceſſe eſt ⁊ genus ⁊ differentias cognoſci. Qui eniꝫ hoieꝫ cognoſcit, ⁊ aĩal/⁊ greſſibile cognoſcit. At genere vel differẽtia nota, ⁊ nõ neceſſe eſt ⁊ ſpeciem cognoſci. Quare ignotior ſpecies.

¶ Primũ qdem (īngt) oſtẽdetur non diffiniri ꝓpoſitum, niſi per priora ⁊ notiora eius faciat aliqs diffõnem, naꝫ diffinitio cauſa cognoſcẽdi propoſituꝫ datur, cognoſcimus autẽ nõ ex qbuſuis, ſed ex prioribus ⁊ notioribus, vt in demõſtratione ſignificatũ eſt, quare non erit ꝑ poſteriora, ſed per notiora diffinitio. Si autẽ aliqs diceret ⁊ per hęc fieri, accidit eiuſdẽ plures eſſe diffões. Nam pꝫ ꝙ ratio per priora ⁊ notiora eius diffiniti erit diffinitio optima, ſed ſi diffinitio rõ eſt qḋ quid erat eſſe rei indicans, ſic plures erũt diffinitiones eiuſdẽ rei, nam plura etiã ſunt hęc quid erat eſſe rei. Sed vnicuiq̃ eſſe q̃tenus eſt ideꝫ eſt, nam vnuꝫ eſſe rei ⁊ nõ plura. Eqdẽ vnũquodq̃ entium q̃tenus eſt qḋ quid erat eſſe vnũ ⁊ idem hꝫ, ⁊ non eget pluribus diffinitionib⁹ ad ſignificationeꝫ huius qḋ quid erat eſſe, igit non eſt poſſibile vt plures ſint vna diffinitione. Sed ſciendũ eſt ꝙ hoc per notiora dupl'r vel ſimpl'r, vel non qa ⁊ notius, ſimpl'r igit meli⁹ eſt per priora poſteriora niti cognoſcere, nam tale magis ſciẽnficuꝫ eſt, porro cõtra ipotẽtes ꝑ talia cognoſcere forte neceſſariuꝫ eſt per notiora illis definire. vꝫ niti qḋ quid erat eſſe rei indicare, niſi forte ideꝫ nobis fuerit notius ⁊ naturę, ſunt aũt hęc, ceu oportere diffõnẽ ex genere eſſe ⁊ differẽtijs, ⁊ genus ⁊ differẽtię debẽt eẽ priora ſimplr ⁊ naturę notiorũ quã ſit ſpẽs diffinita. Nam vnũquodq̃ hoꝝ ſimul deſtruit ſpẽm ſiue diffinituꝫ, ſed non ſimul deſtruitur ab ipſo, quare ſi per hęc diffõ, ſꝫ nõ talia quo ad nos ſi fuerint notiora. Eqdem oratio aſſignata per notiora quo ad nos ⁊ ꝑmo non qḋ quid erat eſſe indicat neq̃ diffinitio, nam opꝫ diffinitioneꝫ hoc ſignificare, vnde oſtẽdens ꝙ genus ⁊ differẽtia ſunt priora ſpecie, qa ſeqtur ex hoc ꝙ priora ſunt vt etiã ſint notio-

ra,nam de hoc ei ꝓpoſitū eſt dicere.ſubdidit. Sūt autē notiora,qa qui ſcit ꝙ vere eſt diffinitū ⁊ cuius ſpēi diffinitio ſit,nouit ⁊ genus eius ⁊ differētias.i.diffinitiones, nam hoc erat ſcire ſubām eius,ſed tamē non qui ſcit genus,vel differētiarū cōſtitutionē iaʒ ⁊ ſpēm nouit,vnde ſi ſciuit ꝙ non cōuertitur cognitio ꝙ notiora erunt quę vna prorſus cognoſcitur.Pōt tamē cognoſci ſm ꝓprietatem ſine illis quę poſſunt cognoſci,vt eniʒ prius natura eſt id quo ſublato ſecuʒ deſtruit alia,⁊ non deſtruitur alijs ſublatis,ſic etiam notius natura cuius cognitio ſimul ſcitur cū cognitione alicuius.Porro illud nō cognitione ipſoꝝ cognitū ſimul introducit,ſed latere nō opʒ eos qui ſic diffiniūt ꝙ diffinitiones ex notiorib⁹ nobis ⁊ poſterioribus nō indicāt qd erat eſſe diffiniti niſi ideʒ fuerit notius nobis ⁊ naturę,ſiqdeʒ diffōnes ex genere ⁊ cōſtitutiuis diītijs ſint.Hęc autē priora ⁊ notiora naturę ſunt,vnde volēs valde diligēter oſtēdere noti⁹ eſſe genus ⁊ differētias vſus eſt prioris diffinitione.Nam ſi prius eſt id qđ cuʒ deſtruiť reliqua deſtruit ⁊ nō deſtruitur illis deſtructis merito erit noti⁹ illud qđ ſimul eſt notum alicui ꝗ̄ id qđ nō eſt ſimul notuʒ.Item ſciēdum eſt ꝙ notius duplr,in aliqbus igitur prius natura,⁊ quo ad nos diuerſa patiūtur,⁊ habēt in qbus neceſſe eſt diffinitiones incidere in vno abſurdo.Vel eniʒ coniecturantes euidētiam quo ad nos ſubſtātię rei peccant,vel certitudinem rationis trāſferentes deſpiciūt notiuʒ quo ad nos,in qbus ergo ambo concurrūt ſimilr,vt eadeʒ nobis nota ſint nota ⁊ ſimplr,hę quoqꝫ dicūt ⁊ docent qd erat eſſe,tales autē ſunt quę per ꝓpria genera ⁊ differētias ꝓprias aſſignentur.Eteniʒ genus eſt notius nobis ⁊ naturę.Nā ꝙ eſt natura prius etiā ſecum deſtruit alia ipſo ꝺ̄ſtructo,ſed nō nobis notū,qa cognoſcētes ſpēʒ ⁊ genus oīno cognoſcūt,ſʒ nō econtra. Plures igiť vidētes nō conſuetos piſces ⁊ aues qđ vnūquodqꝫ ſit piſcis, ⁊ auis nouimus,ſed quid nō ſciuimus dicere,vnde p⁹ naturę exacti ⁊ ſcientifici(ingt)eſt intellꝯs cognoſcere.vʒ. potentis etiā non facilia compꝛhendere,vt igiť reuertamur ad cōtextum ſimplr melius eſt diffinire poſteriora per priora naturę.Nam ſciētis eſt tale,nō tamē debem⁹ ſemꝑ hoc facere,nā ad nō potentes cognoſcere res per priora natura neceſſariū eſt facere diffōnes a notiorib⁹ illis.i.a poſterioribus,ſunt autē indicantes per poſteriora priora diffinitiones de qbus adiecit exēpla,diffinitionem ſciētię,lineę plani.Sed nos latendū non eſt ꝙ diffiniētes ex poſterioribus nō indicāt qd erat eſſe,⁊ ſubām diffiniti niſi alicubi aſſumptū in diffinitione idē ſit.vʒ.⁊ nobis ⁊ naturę notū.Cōſtruit igiť ⁊ quomō poſſunt ea quę ſunt naturę priora etiā nobis nota eſſe,⁊ ingt.ꝙ oīs diffinitio ex genere ⁊ differētijs cōſtitutiuis componiť. Hęc autē oīno priora naturę ⁊ notiora,atqꝫ nobis nota,qa ſpēm cognoſcētes etiā genus ⁊ differētias ipſi⁹ cognoſcimus,ſed ecōuerſo nō ex neceſſitate.Qui ergo facit diffinitionē ex ſolis naturę notis ⁊ nō nobis,bene facit quo ad naturaʒ,ſed nō nobis,ſed ſi ex notis ſm ambo optimaʒ efficit diffinitionē.Itē qui ex ſoliʒ notis nobis.i.poſteriorib⁹ tētet diffinire ob valde plebeios vulgareſqꝫ ac rudes viros hoc faciens forſitan rōnabilr facit,ſed ad ſciam ⁊ exactam cognitionē minime.

¶ Inſuper illis(qui ſm veritatem hmōi definitiones dicunt eſſe,quę ſunt ex his,quę vnicuiqꝫ ſunt nota)plures eiuſdē accidit dicere definitiones eſſe. Siqdem alia alijs,⁊ nō oībus eadē cōtingit notiora eē. Quare ad vnūquēqꝫ erit definitio aſſignanda. Siquideʒ ex his,quę ſingulis quibuſqꝫ ſunt notiora, definitionem opʒ facere. Pręterea eiſdeʒ alias interdū alia magis nota.naʒ a principio quideʒ ſenſibilia,inſtructioribus aūt factis,ꝯ. Quare neqꝫ ad eūdem ſemper eadeʒ definitio aſſignanda eſt ab his,qui per ea,quę ſingulis qbuſqꝫ ſunt notiora,definitionem fatentur aſſignandā eſſe. Manifeſtuʒ igitur/qm̄ non definiēdū eſt per ea/quę hmōi ſunt,ſed per ſimpliciter notiora. Solūmō eniʒ ſic vna ⁊ eadē definitio ſemꝑ fiet. Fortaſſe autē ⁊ id,qđ ſimpliciter notum eſt,nō eſt id/quod oībus notū eſt,ſed qđ bene diſpoſitis intellectu,quemadmodū ⁊ ſimpliciter ſalubre his,qui bene affectum habēt corpus. Oportet igitur vnūqđqꝫ talium diligenter perueſtigare, vti autē diſputantes ad id/quod expedit.

¶ Ingt.dicētes ꝙ aſſignatę diſpōnes ex notis vnicuiqꝫ ꝓprie ⁊ ſm veritateʒ diffinitiones ſunt, periclitanť hi plures diffinitiones eiuſdē aſſignare,qa alia alijs ſunt nota,⁊ nō eadem oībus,quare opʒ ad vnūquēqꝫ diſputantium alias ⁊ alias diffōnes eiuſdem aſſignare,ſiqdē plerıqꝫ de eodeʒ diſputāt,⁊ a notioribus vnicuiqꝫ diffōnes efficiunt,q̄re accidit vnius ⁊ eiuſdeʒ rei plures eſſe diffinitiones ꝙ eſt abſurdū,neqꝫ ad eūdem ⁊ vnū eadē ſemper aſſignata diffinitio eſt,ſiqdem neceſſe eſt diffinitiones facere ex notis vniuſcuiuſqꝫ,qa eidē ⁊ vni alia atqꝫ alia ſunt nota.Naʒ ex ꝑncipio cū ſit aliqs adoleſcens ei ſenſilia ſunt nota , ſed intellectualia oībus ignota, ſed cū exactione etate factus eſt.i.cum nouerit ⁊ ſciuerit diligenter res diuidere,ſenſilia ei videbūtur eē in ꝯtinuo fluxu,⁊ intellectualia ⁊ valde nota,vt ꝑmanentia ⁊ ſtabilia,quare neqꝫ ad eūdem ſemꝑ eadē rō ſemꝑ erit,ſm quos opʒ diffinitionē a notis vnicuiqꝫ fieri forſitā ⁊ notum ſimplr,non oībus notuʒ eſt,ſed bene diſpoſitis mēte ⁊ intellectu.vʒ.ſciētibus.Eqdem notum eſt bene affectis id qđ eſt ſuapte natura primū ⁊ notuʒ,ſed hoc ſolutio eſt alicuius incidēns.Nam ad inſtāteʒ forte qa aliq̄ mō poſſibile eſt ea quę ſunt nota naturę etiaʒ cūctis nota eſſe,ingt ꝙ nō dico oībus ſimplr ſed ſcientibus, vt ēt ſimplr ſanum dicimus ſanū non qa oībus videť,ſʒ habentibus corpus validū,ob id opʒ dictis attendere locis ⁊ vti ipſis ad cōferens.Nam ſi alius qſpiaʒ diffinit a notis vnicuiqꝫ opʒ ipm redarguere per ea loca quę diximus,ſi auteʒ tu ipſe es diffiniens ex notioribus nobis te opʒ inſtare ꝙ nō bene diffiniuiſti.Nam talis dialectices nō veri indagatrix,ſed per opinabilia tētatiua ⁊ argumentatrix,⁊ aliquando quidem per nota naturę diffinit,⁊ aliquando per nota quo ad nos.

¶ Maxime aūt ſine diſſenſione īterimere cōtingit definitionē,ſi neqꝫ ex ſimpliciter notioribus,neqꝫ ex his,quę nobis,contingit definitioneʒ fieri. Unus igitur locus eius,quod nō per notiora,eſt ex eo,quia ꝑ poſteriora priora indicant. vt prius diximus.

¶ Maxime autẽ ex cõſenſu ⁊ ꝓprie contingit deſtruere diffinitionẽ quã aliquis fecit, neq; ex notis ſimplr, neq; quo ad nos, vt ſi qs diceret homo eſt aial inſtar aq̃ motum vel mixtim ⁊ formula loti. Nam inſtar aquę motũ, ⁊ hoc mixtim, neq; natura, neq; nobis nota ſunt, cũ ſint voces verſatiles abuſiue ⁊ non ꝓprie dicte, nam ſi proprie dicebantur, erant ſane naturę nobiſq; nota tãq; indicantes rem de qua dicuntur.

¶ Alius autem, ſi eius/quod eſt inquiete/⁊ definitione/per indefinitũ, ⁊ quod in motu eſt, aſſignata eſt oratio nobis. Prius enim eſt/⁊ notius/quod manens, ⁊ definitum eo/quod indefinitum eſt, ⁊ in motu.

¶ Si aliquis ingt eius ꝙ queſcit, per id qđ eſt in motu diffinitionem facit, vel diffinit determinatũq; per indeterminatũ peccat, ⁊ nõ aſſignat diffinitionez ſubiecti hĩ vt diffiniẽtes ideaz per effectũ dicunt eẽ cauſam eoꝝ q̃ ſunt ab ipſa. Nam ſenſilia ſe habẽt ob eam quę in motu ſunt ⁊ indefinita, ſed idea eſt imobilis ⁊ definita, ſic etiã peccaret qui dicit ſciam eſſe abiectionẽ ignorãtię, naz quia ignorantia eſt priuatio ſciẽtię, ⁊ priuatio eſt nõ ens, ⁊ nõ ens eſt indefinitũ, ⁊ omnis ſciẽtia circa diffinita ⁊ ſemꝑ eodẽ mõ ſe habẽtia ſubiecta verſatᷓ fecit diffinitionez definiti determinatiq; ex indefinito indeterminatoq;. Itẽ qui dicunt ſanitatẽ eſſe abiectionẽ morbi ſimilr peccant. Et rurſus qui dicit ꝙ Deus eſt opifex eoꝝ quę facta ⁊ ſunt in motu. Naz deus eſt ſempiternus ſtans atq; imutabilis, ſed opificia atq; condita ſunt in fluxu ⁊ motu. Item qui ſciam rurſus habitũ per diſciplinã motiuũ diffinit imobile per id qđ eſt in motu. Nã diſciplina eſt aliquis motus. Itẽ qui dicit ideã eſſe ſubam infiguratam ⁊ intactile videtur diffinire diffinita per indefinitũ. Itẽ qui dicit virtutem mediocritatem eſſe exceſſus ⁊ defectus definit diffinitum per indefinita.

¶ Eius aũt, qđ eſt non ex prioribus, tres ſunt modi. Primus qdem, ſi per oppoſita, oppoſitũ definiuit. Vt per malũ, bonũ. Simul enĩ natura oppoſita. Et nõnullis eadem diſciplina contrarioꝝ videtur eẽ. Quare non notius alterũ altero. Opz autem non latere q̃dã fortaſſe aliter definiri nõ poſſe, vt duplũ ſine dimidio, ⁊ q̃cunq; per ſe ad aliquid dicuntur. Nam oibus hmõi eſt idẽ eſſe ei, quod eſt ad aliqd quodãmodo ſe hre. Quare nõ eſt poſſibile ſine altero alterũ cognoſcere, qppe cũ neceſſariũ ſit in alterius oratione coaſſumi ⁊ alterum. Ergo cognoſcere qdem opz hmõi oĩa, vti autẽ eis in hĩs, vt videbiᷓ expedire.

¶ Nam oppoſita ſimul natura ſunt, ⁊ quę ſunt per ſe ad aliqd aliter diffiniri nequeũt q̃; inuicẽ quãdoqdẽ illorũ eſſentia ſit vt vnũ nõ poſſit eſſe ſine altero viciſſim, ſʒ ꝑ ſe ad aliqd dicitur, qa ſunt q̃dam quę ſm relationẽ ad aliud qppiam ſunt ad aliqd ſunt, ſed nõ ad aliqd per ſe vt medicina, ⁊ grãmatices, ⁊ vnaquęq; ſciarum, nã ipſe ſm ꝓpriam rõnem nõ ſunt eoꝝ quę ſunt ad aliquid, ſʒ ſm relationem ad genus ad aliqd, ideo hoꝝ diffõnem aſſignare nõ poſſumus ſine oppoſitis eoꝝ. Nam eẽntia ipſoꝝ eſt in habitudine ad illa, tamẽ medicinam ⁊ geometriã diffiniẽtes nõ amplius ipſis oppoſitis vtunᷓ, qa non ſunt hęc per ſe eoꝝ quę ſunt ad aliqd. Sunt autẽ q̃dam per accidẽs ad aliqd vt vnitas, naz qa accidit ei vt ſit numeri ꝑncipiũ, ⁊ ꝑncipiũ eſt ꝑ ſe ad aliqd, ſm h̃ etiã vnitas erit de numero eoꝝ quę ſunt ad aliqd. Item pũctum quatenus terminus ⁊ linea ⁊ ſuperficies. Nam accidit eiſdem oibus vt ſint termini. Dicẽdo igiᷓ ⁊ oſtendẽdo ꝙ eoꝝ per ſe dictoꝝ ad aliquid nõ eſt aliter. vʒ. ſine oppoſitis aſſignare rõnem, opz igitur cognoſcere. i. agnoſcere oĩa quę ſic ſe habẽt, ⁊ vti ipſis oportet diſputando, vt videtur cõferre ad ꝓpoſitũ, nã ſi volumus deſtruere diceremus ꝙ nõ eſt diffinitio ex prioribus ⁊ notioribus, ſi autem probauerimus oſtenderimus ꝙ non poſſunt talia aliter diffiniri.

¶ Alius ſi eodẽ ei, qđ definitur, vſus eſt. Latet autẽ, cũ noĩe non vtitur eodẽ ei, qđ eſt definiti. Vt ſi ſolem ſtellã in die apparentẽ definierit, ſiqdez, qui die vtitur, ⁊ ſole vtiᷓ. Opz autem ad dep̃hendenda talia ſumere pro nomine orationem, vt quoniaz dies eſt ſolis latio ſuper terram. Nam tunc manifeſtũ/quoniam, qui ſolis lationem ſuper terraz dixit, ſolem dixit. Quare vtiᷓ ſole, qui die vtitur.

¶ Nam idẽ in ſeipſo vel de ſimile, ⁊ nihil ſe eſt prius vel poſterius, latet autẽ quoſdã ⁊ nõ videtur hoc facere, qa neq; eodẽ nomine diffiniti vtitur. Nam ſic aſſignatorũ malitia facile dep̃henditur, ceu ſi qs diffiniens rõnez aſſignaret vocez ſignificatiuã, cuius partes ſunt rõnis partes, nihil ẜo intereſt ad aſſignandũ perperam rõnem ſimul vti eodẽ ad diffinitionẽ, ⁊ ſi quis non idẽ nomẽ poſuerit, ſed aliud qppiam ęq̃le ei eſſe poſſibile, vt exẽpluz quod ponit, vt ſi quis diceret, ſol eſt aſtrum illuminans diẽ. Nam cũ dicat diem ſolem dixit, quare dixit ſol eſt aſtrũ ſol. Opz igiᷓ ad dep̃hendam talez malitiaz mutare diffinitionẽ pro noĩe, ceu ꝑ hoc dicere diem, dicere diffinitionẽ diei, nam cũ qui ſic lateret poneret diffinitum in diffõne vt ratio eius dep̃hendemus ꝙ diffinitũ accepit in diffõne, ceu qa dies eſt quãdo ſol fertur ſuꝑ terram. vʒ. lationez ſolis, dicendo diem ſolem dixit. q̃re diem accipiẽs in diffõne ſolis, ⁊ dicẽdo ſol eſt aſtrũ illuminans diẽ ſole vtebatur in diffinitionẽ eius.

¶ Rurſum ſi eo/qđ e diuerſo diuiditur, id/qđ e diuerſo diuiditur, definiuit. Vt impar eſt, quod vnitate maius eſt pari. Simul eniʒ natura ſunt, quę ſub eodem genere e diuerſo diuiduntur. Impar autem ⁊ par e diuerſo diuidũtur. Nã ambo numeri differẽtię ſunt.

¶ Tertiũ locum aſſignat oſtẽſiuũ eius ꝙ nõ diffinitur per priora, ſi quis id qđ eſt contra diuiſum diffiniret ꝑ ꝯdiuiſum, nam ſimul natura ſunt ꝯdiuiſa inter ſe.

¶ Similr autẽ ⁊ ſi per inferiora/ſuperiora definiuit. Vt parem numerũ, qui bipartite ſecatur, aut bonũ, habitũ virtutis. Nã ⁊ bipartite ſumptũ eſt a duobus, quę paria ſunt, ⁊ virtus bonũ q̃ddaz eſt. Quare inferiora hęc q̃; illa ſunt. Eſt autẽ neceſſe eũ/q inferioribꝰ vtitur, ⁊ illis vti. Qui enim virtute vtiᷓ, ⁊ bono vtitur. eo ꝙ bonũ q̃ddaz virtus eſt. Silr au-

tem ⁊ qui bipartite vtitur, ⁊ pari vtitur. eo ꝙ in duo ſecari ſignificat bipartite ſecari. Duo autem paria ſunt. Generaliter igitur dicendo vnus eſt locus, non ꝑ priora ⁊ notiora feciſſe orõnẽ. partes aũt eius, quę dictę ſunt.

¶ Videt̃ hunc locũ addere oſtẽſiuũ eius ꝙ nõ ex prioribus de q̃bus alterũ triũ ꝓdixit, nam neq; ex oppoſitis, neq; ex eiſdẽ diffinito, neq; ex cõtradiuiſis ſub vn̄. Oſtẽdit igit̃ ꝙ definitũ aliqđ nõ per priora, ſed per aliquid eoꝝ ſub cõmuni, naꝫ hoc eſt ſi per inferiora ſuperiora diffinita fuerint, nõ erit tunc aſſignata diffõ ꝓpoſiti. Et erit hic locus euidẽtiſſimus eoꝝ qui ſunt ex diffinientibus nõ per priora, ceu ſi quis ꝓpoſitũ ſic diffiniens, q̃a inferius poſterius eſt eo, cuius eſt inferius. Eſt autẽ neceſſariũ ei qui vtitur inferiori ⁊ eodẽ vti. Erat autẽ ſecũdus locus dictus ab ipſo oſtẽſiuus ꝙ nõ per priora eſt diffõ per idẽ ⁊ ſeipm̃ ad quẽ videtur reducere ⁊ hũc diffinientem ſuperiora per inferiora. Ideo etiã tres dixit eẽ locos non per priora, ſed non quatuor ſunt. Hoc igitur maxime modo diceret aliq̃s ſi eius diffinitio per idẽ, neq; ſeipſum ⁊ non proprium ſit, tamen quatuor maxime ſunt ⁊ non tres.

¶ Secũdus autem, ſi in genere exiſtentis rei, non ponitur in genere. Nam in omnibus tale peccatũ eſt, in quibus non proponitur in oratione ipſum quid eſt. Ut ſi corporis definitione, hoc qđ eſt habere tres dimenſiones, aut ſi quis hominem definierit, quoniã ſcit numerare. Non enim dictum eſt ipſũ quid exiſtẽs, tres hꝫ dimenſiones, aut ipſum quid exiſtens, ſcit numerare. Genus autẽ vult ipſum quid eſt ſignificare, ⁊ primum ſupponitur eorum, quę in definitione dicuntur.

¶ Cum aſſignaret vt vnũ tres locos qui oſtẽdit ꝙ non diffinit, q̃a non per priora ⁊ notiora hũc ſm̃ locum aſſignat oſtenſiuũ ꝙ nõ definitur aliqđ habens genus niſi aſſumat in diffõne genus ipſius, occulte autẽ dixit hoc. ſ. Si in gñe exiſtẽtis rei ⁊c̃ cum dicere debeat ſi res eſt ſub genere, nam ſunt q̃dam quoꝝ non eſt genus vt genera hiſſima. Opꝫ igitur genus, q̃a qđ eſt ſig̃t primũ ſupponere eoꝝ quę ſunt in diffõne, nam per genus prius figuramus nãm, ⁊ per differẽtiam tãq; cõplemus ⁊ ꝑfecte deſcribimus. Nam ꝓmo dicẽdum eſt qđ eſt, ⁊ ſic quale qđ eſt, nam ex ambobus vnicuiq; qđ quid erat eſſe. Dixit autẽ ſupponitur, q̃a non ſm̃ demõſtrationẽ accipit̃. Eſt autẽ ſuppõ cõtradiuiſa diffinitioni, ⁊ poſitio cõis ipſis.

Primo poſteriorum.

¶ Inſuper ſi cum dicatur ad plura id, qđ definitur, nõ ad omnia aſſignauit. Ut ſi grãmaticem ſciam ſcribendi qđ ꝓfertur. Nam indiget ⁊ quoniã legendi, nihilo enim magis ſcribendi q̃ legendi aſſignat, qui definit. Quare non alius, ſed qui vtraq; hęc dicit, eo ꝙ plures non contingit eiuſdẽ definitiones eſſe. In quibuſdam enĩ ſm̃ veritatem ſe habet, vt dictum eſt, in q̃buſdam ꝟo non. Ut in quibuſcũq; non per ſe dicit̃ ad vtrũq;, vt medicinalem ſciẽtiam ſanitatem ⁊ ęgritudinem efficiendi. Naꝫ ad illam quidem per ſe dicitur, ad hanc autem per accidens. Simpliciter enim alienũ a medicinali eſt, ęgritudinẽ efficere. Quare nihil magis definiuit qui ad vtrũq; aſſignauit, q̃ qui ad alterum. Uerum fortaſſe, ⁊ deterius. eo ꝙ ⁊ reliquorũ quilibet põt ęgritudinem efficere. Inſuper ſi non ad melius, ſed ad peius, cum ſint plura, ad quę dicitur, quod definitur. Nam omnis diſciplina ⁊ poteſtas optimi videtur eſſe.

¶ Quia q̃dã ſunt ad aliquid vnũ, quę dicũtur eſſe vnius velut effectrix potẽtia, habitus, habitudo, ⁊ q̃dã ad plura, vt duplum ad vnũ dicit̃, huius enĩ dimidiũ vnitas eſt, ⁊ grãmatica eſt de numero eoꝝ quę dicũtur ad plura. Etenim eſt ſcribẽdi ⁊ dicendi peritia ac legẽdi ⁊ non magis vnum q̃ aliud. Vnde ſi q̃s diffiniens ꝙ dicit̃ ad plura non ad oĩa aſſignaret ipm̃, certe non diffinitũ eẽt tale, eq̃dẽ quando ad plura ſimil̃r haberet eẽ aliquid per ſe, ⁊ ad oĩa non definit qui aſſignat ad aliqđ, ⁊ non ad omnia, vnde ſi aliquid ad plura diceretur ⁊ non proprie ad omnia, neq; per ſe, ſꝫ ad aliqđ per ſe, ⁊ ad aliqđ per accidẽs. inq̃t non magis amplius in his diffinire aſſignãtem ad ambo diffõneꝫ eius ꝙ eſt per ſe, ſed etiam minus, naꝫ ſępe ⁊ alienũ eſt a ꝓdicto illo ad quod dicitur per accidẽs. Nõ enĩ in ſuba vniuſcuiuſq; per accidẽs ineſt ipſi, ſed opꝫ vt ſubam ſubti diffõ ſignificet, q̃a plures eiuſdẽ diffões eſſe non cõtingit. Nam vna ſubſtãtia eſt vniuſcuiuſq; cuius diffõ eſt indicatiua. Inq̃t igitur in q̃buſdaꝫ verũ eſſe diffõnem aſſignare ad oĩa ad quę dicit̃ diffinitũ, ſed in aliq̃bus nullo pacto. Naꝫ ſi ad plura dicitur quoꝝ aliud melius eſt, ⁊ aliud peius, qui non ad melius ipſius ſolũ, ſed etiam ad peius aſſignationeꝫ facit non diffinitur, naꝫ oĩs ſciẽtia ⁊ potẽtia eſt melioris ⁊ ipſum eſſe illorum in hoc conſiſtit.

¶ Rurſum ſi non poſituꝫ eſt in proprio genere, quod dictum eſt, cõſiderandũ ex his (quę ad genera ſunt) elemẽtis, vt prius dictuꝫ eſt. Prętereà ſi trãſcendens dicit genera, vt q iuſtitiam ęqualitatis habituꝫ effectiuuꝫ, vel diſtributiuum ęqui. nam trãſcendit (qui ſic definit) virtuteꝫ. Relinquens igitur iuſtitię genus, nõ dicit qđ quid erat eſſe. Naꝫ ſuba vnicuiq; cũ genere eſt. Eſt autẽ hoc idem ei, qđ eſt nõ in ꝓximo genere ponere. Qui enĩ in ꝓximo poſuit, oĩa ſuperiora dixit, eo ꝙ oĩa ſuperiora genera de inferioribus ꝓdicant̃. Quare aut in ꝓximo genere ponendũ, aut oẽs differentias ſuperiori generi addẽdum, ꝑ quas definitur ꝓximuꝫ genus. Sic enĩ erit nihil ꝓtermiſſuꝫ, ſed pro noĩe in oratione dictuꝫ erit inferius genus. Qui ꝟo ipſum ſuperius genus dicit, nõ dicit ⁊ inferius genus. Quoniã qui plantam dicit, non dicit arborem.

¶ Item ſi nõ ponitur in ꝓprio genere ꝙ dictuꝫ eſt, ſed in alio, nam nõ definit virtutẽ qui genus eius aſſignat ſubſtãtiam in rõne, ſed quomõ poſſumus cognoſcere q̃a aliq

ſignatū genus in rōne ſit ꝓpriū remitteret nos ad locos aſſignatos ad genus, nam in illis de hoc tractauit, iaꝫ ēt hoc a ꝑncipio huius libri dixit. Elemēta autem dixit locos, qa hi elemēta ⁊ principia, atqꝫ occaſiones argumētorum ſm vnūquodqꝫ genus ꝓblematū ſunt. Cuꝫ ergo dicat eos qui nō ponunt addiuū in ꝓprio genere nō diffinire dicit, neqꝫ eos diffinire qui non ponunt in proximo genere diffinitum, ſed ſupgrediētes cōmunius accipiunt. Nam dixit trāſcendere eſſe hoc. ſ. nō ponere in ꝓpinquiſſimo genere, ſm aliqd igiť peccant ſic faciētes, ⁊ quomō fiat peccatuꝫ, ⁊ quomō nō dicit, nam ꝓximū ꝓpoſiti genus aſſignans, hꝫ etiaꝫ ea quę ſub ipſo, ſiqdem ſuperiora ſint in his quę ſub ipſis, naꝫ dicēs virtutem ēē habituꝫ dixit, ſed accipiens ſuperius nō amplius in hoc dicit ⁊ inferius, q̄re relinq̄ret aliqd eoꝝ quę ſunt in ſubſtantia ⁊ complēt eſſe, ſed qui aliqd hoꝝ omittit nō definit ꝓpoſitum. Ideo inqt oportere diffinientem vel proximus genere accipere diffinin, vel trāſcendētem accipere differētias ſuperioruꝫ qbus diuiditur ꝓxime poſituꝫ genus ex cōtradiuiſis ipſi ex aſſumpto genere. Nam ſic nil amplius erit excedēs ⁊ relinquēs, ſed ꝑ nomine ꝓximi generis diffōneꝫ eius accipiēs erit. Si ergo ſi aſſignauerit aliqs nō peccat, qꝺ ſi ponēs ſuppoſitum genus nō amplius adderet differētias ꝓximas in ſuba gn̄is ipſi ꝓpoſito, ſed ſolas accipit differētias qbus ꝓpoſituꝫ a ꝓximo genere ſeparatū eſt eo ꝙ omittit ꝓpriuꝫ ꝓpoſiti generis nō definit ꝓpoſitum, nō enim definit qui dicit hominē ſubam aīatam pedeſtrē bipedeꝫ, neqꝫ qui dicit album qualitatē diſgregatiuā viſus. Adiecit aūt. ⌊Eſt aūt hoc ideꝫ ei ꝙ eſt nō in ꝓximo genere ponere⌋ reuocās nos ad memoriam loci qui eſt inter locos ad ꝓblemata generibus poſitus.

℃ Rurſum in differentijs ſimiliter cōſiderandum, ⁊ ſi differentias dixit generis. Si enim rei non ſpecificis definiuit differentijs, aut ſi etiam oīno aliquid hmōi dixit, qꝺ nullius cōtingit differentiam eſſe (vt aīal, aut ſubaꝫ) manifeſtum, quoniam nō definiuit. Nullius eni differētię, quę dicta ſunt. Videndum autē, ⁊ ſi eſt aliquid, qꝺ e diuerſo diuiditur dictę differentię. Si eniꝫ non eſt, perſpicuum, quoniaꝫ non erit, quę dicta eſt generis dīntia. Quippe cum omne genus his (quę e diuerſo diuiditur) differentijs diuidatur, vt animal/greſſibili, ⁊ volatili, ⁊ aquatili, ⁊ bipede.

℃ Nūc oſtendit ⁊ peccata diffōnum ob differētias, ⁊ primo inqt videndum eſſe ſi definiēs aliqs ꝓprias gn̄is in quo eſt diffinitū differētias ſuſcipiat, nam ſi hoc non facit non diffinit ꝓpoſituꝫ, vel ſi talis fuerit vt differentia accepta quę nō cōtingit differentiā eſſe, vt animal, vel ſi nō eſt aliqd diuiſum cōtra illaꝫ dictā differētiam. Nam ſi nō eſt, non erit dicta gn̄is differētia quo completa eſt, nam omne genus diuidiť differētijs cōtradiuiſis, vel ſi eſt cōtradiuiſa differētia, nō ineſt autē aſſignatū ſub genere, neqꝫ hoc diuidens, pꝫ ꝙ neqꝫ erit generis differētia, vel ſi habet poſituꝫ vt differētiam cōtradiuiſum aliquid, vel etiā ſm ambo verificatuꝫ ſm genus ⁊ ens aliquid in ipſo, ſi talis ꝑfecto erit vt cōpoſita generi nō efficiat ſpēm, pꝫ ꝙ non ſunt ſpecifice differētię. Dixit ſed verificātur de ꝓprio genere, qa in eodē ſunt, ⁊ ꝑdicātur de ipſo ſimul accepte. nā animal vel rōnale, vel irrōnale, vel dixit differētiam verificari de genere, qa de aliq̄ eius ꝑdicatur. Item vidēdum eſt ſi eſt cōtradiuiſum aliquid dictę differētię ſic qui dicit aīam motū ſubalē reꝑhenderetur, ſed ſubale non eſt differētia ꝯtradiuiſa ſm quam ipſe motus diuiditur, quocirca qui ſic aſſignat velut non aſſignans ꝓpriam differentiam eſt.

℃ Aut ſi eſt qdeꝫ e diuerſo diuiſa differentia, nō verificať autē de genere, ſi enim nō, perſpicuum, quoniaꝫ neutra erit generis differētia. Omnes enim quę e diuerſo diuiduntur differentię, verificantur de proprio genere.

℃ Vt ſi hominem aliquis diffiniret animal continuū, nā eſt continuo contradiuiſum diſcretum, ſed neutruꝫ horum eſt animalis differentia.

℃ Similiť autē ⁊ ſi verificať quidē, at non facit appoſita generi/ſpēm. Nam ꝑſpicuū, qm̄ non erit hęc ſpecifica differentia generis qppe cum omnis ſpecifica differentia cū genere ſpēm faciat. Si aūt hęc nō eſt dr̄ia, nec quę dicta eſt, quia hęc e diuerſo diuiditur.

℃ Vt ſi hominem aliquis diffiniat habere naſuꝫ curuū, nam diuiditur curuum contra ſymum, ſed curuuꝫ compoſitum animali ſpeciem non facit.

℃ Inſuper ſi negatione diuidat genus, vt qui lineā definiūt eſſe lōgitudineꝫ ſine latitudine. Nihil enim aliud ſignificat ſine latitudine q̄ꝫ quoniā non hꝫ latitudinē. Accidet igitur genus participare ſpēm, omnis eni lōgitudo ſine latitudine, aut latitudinem habēs eſt, quia de quolibet vel affirmatio, vel negatio vera ſit. Quare genus lineę (cum lōgitudo ſit) ſine latitudine, aut latitudinē habēs erit. At lōgitudo ſine latitudine ſpēi eſt rō. Silr̄ autem ⁊ longitudo latitudinē habens. Sine latitudine enim ⁊ latitudinē habēs, differētię ſunt. Ex differētia aūt ⁊ genere eſt ſpēi oratio, q̄re genus ſuſcipiet ſpēi rōnem. Silr̄ aūt ⁊ differentię, eo ꝙ altera dictarum differentiaruꝫ ex neceſſitate ꝑdicatur de genere.

℃ Neqꝫ qui negatione diuidūt genus. i. qui ponūt in diffinitione negationeꝫ vt differētiam ꝓpoſiti generis accipiunt hi definiunt (inqt) ceu qui aſſignat diffōnem lineę lōgitudinem ſine latitudine. Nā ſine latitudine ęq̄le eſt huic negationi, nō habēs latitudineꝫ quomō accipiunt ſic diffinientes, hoc autē inqt non bene fieri, nam accidit ſm diuidentes ſic genus participare ſpē. i. genus ſuſcipere diffōnem ſpēi ꝙ eſt abſurduꝫ. Nam nec ſpēs nec differētia de genere ꝑdicatur, ſꝫ ecōuerſo genus de his, nam has in minus cū ſint ipm̄ ſeqtur. Iteꝫ oſtendit q̄ro ſm ſic facientes genus recipiet rōnem ſpēi, qa opus erit de ſolo genere, vel affirmationē, vel negationeꝫ verificari, qa igiť de lōgitudine ꝙ quideꝫ vt genus accepit lineę, vel latitudinē habere, vel nō habere verificať, verificatur autē ⁊ de lōgitudine, longitudo non habēs latitudinē, ſed hoc diffō lineę eſt, vel eſt ſpecies lōgitudinis, igiť genus ſpēi recipiet rōnem, ⁊ non ſolū genus partici

pabit ſpē ſm diuiſionē dictam, ſed etiā differētię, ſed h̄ abſurdū eſt, nam ſi differētia longitudinis eſt habere latitudinem, ⁊ nō habere latitudinē, neceſſe eſt vt alterū hoꝝ ſit verum de lōgitudine. Naꝫ cōtradictio erit, ⁊ altera differentiarū lōgitudinis verificabit̄ de diuiſo a genere, qđ erat longitudo. Eſt autēꝫ hic locus totus ſophiſticus. Nō enī cōtradiuiſę differētię longitudinis ſine latitudine ⁊ latitudinē habēs de genere. vꝫ. lōgitudine p̄dicantur. Nam tūc p̄dicarētur ſi q̄dem eſſent cōſtitutiuę longitudinis, ⁊ nō diuiſiuę, ⁊ incidit in ꝯdictionē ſic dictā, ⁊ ex hoc pꝫ rōnale ⁊ irrōnale eſſe differētias contra diuiſas aīalis, ⁊ de animali non dicūtur, ſed cū animali de homine ⁊ aīalibus irrōnalibus, ſic etiaꝫ in p̄ſn ſe habet. Nam diuidit̄ longitudo in id qđ habet latitudineꝫ, ⁊ id qđ eſt ſine latitudine, ſed vtrūq; hoꝝ cū longitudine nō de longitudine dicitur, ſed id ſine latitudine aſſumens lōgitudinē vt genus de linea p̄dicatur, ⁊ latitudinem habēs rurſus cum longitudine de ſup̄ficie.

Eſt autēꝫ dictus locus vtilis ad eos, q̄ ponūt ideas eē. Si enī nō eſt ipſa lōgitudo, quodaꝫ mō p̄dicabit̄ de genere, q̄m latitudinē habet, aut ſine latitudine eſt. Opꝫ enī de oī longitudine alterū eoꝝ verificari, ſiquidē de genere verificari oporteat. hoc aūt non accidit. Sūt enī ⁊ ſine latitudine, ⁊ latitudinē habentes lōgitudines. Quare ad illos ſolos vtilis hic locus, q̄cūq; genus vnuꝫ numero dicunt eē. Hoc autem faciunt, qui ideas ponūt, quoniam ipſam longitudinē, ⁊ ipſum animal genus dicunt eſſe. Fortaſſe autem in quibuſdā etiam neceſſarium eſt negatione vti definientem, vt in priuationibus. Cęcum eniꝫ eſt, qđ non habet viſum, quādo aptūꝫ eſt habere.

Cum oſtēdiſſet ponētes ideas eſſe per ſuperiora q̄ videntur abſurda ſequi diuidentes negatiōes genus poſt hęc in q̄bus poſſunt dici dicta dicit, ⁊ ad quę vtilis eſt dictus locus, naꝫ q̄a genus de pluribus p̄dicatur, ⁊ eſt nomen vle ⁊ non indiuiduū, ſed cōtradictio in vlibus nominibus cuꝫ determinatione facta omne aīal rationale, ⁊ non oē animal rōnale, omnis linea latitudineꝫ habet, ⁊ oīs linea non latitudinē hꝫ, ⁊ eſt in generibꝰ negatio accepta, differentię vera cū determinatione facta h̄ non omne aīal rationale nulluꝫ abſurdum ab his accidit, ſi ſic diceretur lōgitudo ſine latitudine, ⁊ longitudo habēs latitudinem nō addito hoc eē. Non eniꝫ hoc eſt cōtradictio, q̄a non neceſſe hoꝝ alteruꝫ eſſe. inq̄t igitur in illis cōgruere locum ad cōſtructionem, q̄a genꝰ vnuꝫ aliquid numero dicunt. Hi autē ſunt qui genera ideas eſſe dicūt, nam vnū aliquid numero eſt idea, ceu ipſummet aīal, igitur ponentes ideas dicūt ſi ip̄mmet animal vnum aliq̄d eſt nunc nō ſuſcipit determinationeꝫ hanc omnis, vel hanc non oīs, ſed in ipſo vno exiſtēte numero rationale ⁊ irrōnale p̄dicabitur. Similr̄ etiā ſi eadeꝫ lōgitudo eſt vnū aliquid numero verū in ipſo erit, ⁊ latitudinem habere vel nō habere, quare merito in diffōne additur longitudo ſine latitudine. In q̄buſdam autē inq̄t neceſſariū eē vt negatione vtetur qui diffinit vt in diffōnibus quę ſunt priuationū, vt cęcū eſt nō hīs viſuꝫ q̄ aptū eſt habere ⁊ in aliis ſimilr̄, ⁊ hoc veriſimile eſt. Neq; eniꝫ genus aliqđ accipimus in ipſis, ſed in q̄bꝰ genus acceptū eſt in his ſane abſurdum eſt negatione vti, naꝫ negatio neq; eſſe aliq̄d ſiḡt, neq; diffinit, nec deſcribit ea quę ſunt ſub genere, nec aliq̄d ponit, ſed per ſe dicta non magis de ente q̄ꝫ de non ente verificatur.

Differt autem nihil negatione diuidere genus, aut huiuſmodi affirmatiōe, quatenus negatione neceſſe eſt e diuerſo diuidi vt ſi longitudinem habentem latitudinem definiuit. Nam habēti latitudineꝫ e diuerſo diuidit̄ nō habens latitudinē, neq; aliud quicq̄ꝫ. Quare rurſum negatione diuiditur genus.

Nihil intereſt ſi diuidat̄ genus a negatione, vt q̄n dicimus lōgitudo diuiditur in habēs latitudineꝫ ⁊ in id qđ eſt ſine latitudine, vel animal in rōnale ⁊ irratiōale, vel tali affirmatione qua ſimul intelligi pōt, ⁊ contradiuiſa huic negatio, vt ſi quis diffiniat longitudinē habens latitudinem, nam cū hoc ſimul intelligit̄ ēt id qđ non eſt habens latitudineꝫ tāq̄ꝫ ſit cōtradiuiſum illi, vel rurſus quādo dicimus colorē diſgregatiuuꝫ viſus ſimul intelligimus ⁊ nō diſgregatiuuꝫ viſus, ſed nō in oībus hoc ſeruatur. Nam ſi aliq̄s diceret q̄ viſus eſt inſtrumentū viſus nō ſtatim ſimul intelligit q̄d ſit cōtradiuiſuꝫ huic, nā neq; habet, ⁊ alia plurima talia ſunt.

Rurſum ſi ſpeciem, vt differentiam aſſignauit, vt qui cōuiciū, iniuriā cū irriſione definierunt. nam irriſio iniuria quędam eſt. Quare non differentia, ſed ſpecies eſt irriſio. Inſup̄ ſi genus vt differentiam dixit, vt virtuteꝫ, habitum bonum, vel ſtudioſum, bonū enim genus virtutis eſt. An non genus eſt bonuꝫ, ſꝫ differentia. Si quideꝫ veruꝫ eſt, q̄ non ꝯtingat idem in duobus generibus eſſe, nō continentibus ſeinuiceꝫ, (nam neq; bonum ꝯtinet habitum, neq; habitus bonuꝫ. Non eniꝫ omnis habitus eſt bonuꝫ, neq; omne bonum eſt habitus) nō erūt profecto genera ambo. Si igitur habitus genus eſt virtutis, p̄ſpicuū bonum non genus, ſed magis differentiam eſſe. Pręterea habitus q̄dē q̄d eſt virtus ſignificat, bonū autēꝫ, nō q̄d eſt. ſed quale q̄d eſt, videtur aūt differentia quale q̄d ſignificare.

Ideſt ceu ſi q̄s voceꝫ diffiniret aerem p̄cuſſum, naꝫ genus vocis eſt p̄cuſſio, ſed non differētia, ⁊ ſymitatis genus cauitas, ideo nō diffinit diffiniens dicendo naſum cauū ſymitateꝫ, nam cauitas eſt in naſo. Naꝫ differentia ſpecifica ſymitas eſt ſymū in naſo, ⁊ latum eſt cōſtrictio cōpactioq;, ſed nō differentia. Itē ſymitatis genus eſt cauitas. Item ſi genus vt differētiam dixit, virtutis genus eſſe inq̄t bonum vel ſtudioſuꝫ habitū, quocirca bonum q̄ vt differētiam habitus accepit genus magis eſt, ⁊ nō differētia. Deinde corrigēs ſe forte inq̄t. de hoc exēplo non videt̄ bonū genus eſſe, ſed differētia. Nā ſi bonum genus eſt virtutis, eſt autē ⁊ habitus ex cōfeſſo contigit vt vna ⁊ eadē ſpēs ſub duobus generibus nō ſubalternis reducat̄, nūc autem neq; habitus continet bonum, neq; bonū habituꝫ. Neq; oīs habitus bonū, neq; oē bonum

num habitus,q̃re non erũt genera virtutis ambo habitus ⁊ bonũ,ſed ſi etiã non contineet alterũ alterũ,tamen ſub vno ⁊ eodem genere.ſ.qualitate reducunt̃,ſunt igitur magis talia exẽpli quę ſupra a nobis poſita ſunt conſtruentia locum,⁊ oſtendentia vere ſe habere.

¶ Uidendũ autẽ,⁊ ſi non quale qd,ſed ipſuz quid ſignificat aſſignata differentia. Uidetur enim oĩs differentia quale qd ſignificare.

¶ Inquit videndum eſſe ⁊ ſi aſſignata differentia non q̃le quid ſignificet,ſed hoc aliquid,⁊ in quid eſt pręedicatum,non enim eſſet differentia.

¶ Conſiderandum autẽ,⁊ ſi ſm accidẽs ineſt definito differentia.nam nulla differentia eſt eorum,quę ſm accidens inſunt,ſicuti neq̧ genus.non eniz ꝯtingit differentiã ineſſe alicui,⁊ non ineſſe Inſuper ſi p̃dicat̃ de genere differentia,vel ſpecies,vel aliqđ iſerioꝝ ſpẽi,nõ erit definiens. Nullum eniz eoꝝ,quę dicta ſunt,cõtingit de genere pręedicari,eo q̄ genus de q̃plurimis omniuz dicitur. Rurſuz ſi p̃dicatur genus de differentia. Non enĩ de differentia,ſed de quibus differẽtia genus videtur pręedicari,vt animal de homine,⁊ boue,⁊ de alijs greſſibilibus animalibus,non aũt de ea differentia,quę de ſpecie dicit̃. Si eniz de vnaquaq̧ differentiaruz animal p̃dicabitur,multa animalia de ſpecie p̃dicabuntur,qppe cum differentię de ſpecie p̃dicentur.

¶ Hic locus cõuoꝛ eſt p̃dictis duobus,naz ſpẽs ⁊ genus hoc aliqd ſignificat,ſed nullũ qđ hoꝝ in ſuba põt eẽ accidens,nam accidens poteſt ineſſe ⁊ non ineſſe cui accidit,ſed q̄ eſt in ſubſtãtia alicuius inſeparabile eſt ab ipſo,ſi ergo aliqs diffiniẽs aliqđ aſſumpſit pro dĩa aliqđ accñs diffinito nõ definitũ eſt h.ı. Inſup ſi p̃dicat̃ genus de dĩa inqt tales dĩas acceptas nõ eẽ ſumẽdas in diffinitionib⁹ vt gen⁹ de ipſis p̃dicet̃,ſʒ de qbus dĩa.i.de ſpẽb⁹ atomis,nã in q̃ diuiſio generũ fit de his ẽt genera p̃dicãtur,ſʒ gña non diuidunt̃ in dĩas,ſʒ p dĩas,vt igit̃ in alijs diuiſis diuidẽs nõ eſt q̄ eſt diuiſuz. Nam neq̧ ſuperficies diuidit̃ ſupficie,neq̧ linea diuiditur linea,ſic neq̧ in dĩjs ſm quas diuidit̃ genus,nã ſi genus fuerit de vnaquaq̧ dĩa p̃dicatũ,vt aĩal de pedeſtri ⁊ bipede,qa de quo p̃dicat̃ aĩal in qđ eſt illđ eſt aĩal,erit etiaz pedeſtre aĩal ipſe aĩal ⁊ bipes rurſus aĩal,ſi ergo hõ animal pedeſtre bipes ſępe de ipſo animal pręedicaretur ⁊ plura animalia homo erit q̄ eſt abſurdum.

¶ Inſuper differentię omnes/aut ſpẽs/aut indiuidua erunt,ſiqdẽ ſunt aĩalia,nã vnũqđq̧ animalium/aut ſpẽs/aut indiuiduum eſt.

¶ Scđm aũt q̄ ẽt vnaquęq̧ dĩa,vel erit ſpẽs,vel indiuiduum,quia omne q̄ eſt ſub genere vel ſpẽs eſt,vel indiuiduũ. Nam in hęc generũ diuiſio fit,⁊ eſſe generum nihil eſt proxime qdem in ſpẽbus,ſecũdo autez in atomis indiuiduiſq̧,in his videt̃ contingere dictuz in p̃dicamentis q̄ diuerſoꝝ generum,⁊ non ſubalternatim poſitorũ diuerſę ſunt ſpecie differentię,vel etiam ibi diuideretur hoc additione ſpeciei,vel in pręedicamentis diuerſa genera dicit,quę ſub alio ⁊ alio generaliſſimo redigũtur,quia diuerſorum generum ⁊ non ſubalternatim poſitorum,neq̧ ambe ſub eodem genere rerum diuerſe ſpecie dĩę ſunt. Inqt igit̃ cõſiderandũ eẽ ſi aliq̃ dĩa alicuius aſſignatoꝝ in diffõne ⁊ alterius gñis dĩa eſt q̄ neq̧ cõtinet id cuius accepta eſt dĩnna,neq̧ cõtinet̃ ab ipſo ambe ſub eodẽ ſunt gñe. Nam ſi eẽt q̃dã talis aſſumpta dĩa,nõ erit diſpõ ꝓpoſiti aſſignata rõ,neq̧ ꝓpoſiti generis erit dĩa,nã ſi erit,accidet ẽt eadẽ ſpẽs in duobus gñib⁹ eſſe nõ ſeſe viciſſim cõtinẽtib⁹,nã vnaquęq̧ dĩa ꝓpriũ genus ſpẽbus de qbus ipm ſumit̃ in diffõne,quare de quo dĩa ⁊ vtriuſq̧ generuz. Patet igit̃ q̄ ſpecies in duob⁹ gñibus nõ ſeſe ꝯtinẽtibus inuicẽ gñi cũ alteri⁹ generis fuerit,vt alterius cuiuſdã ſumeret̃. Nã eadẽ fieret duoꝝ geneꝝ huius qdẽ,qa aſſumit̃ cũ nõ ſit eius ⁊ alterius,qa ꝓprie illud diuidit,ceu ſi qs aĩal definiret ſubaz cõtẽplatiuam. Nam cõtẽplatiuũ eſt qdẽ ſcię dĩa,ſed aſſumptũ eſt ſubę,⁊ ſunt ambaꝝ diuerſa gña nõ ſubalterna,ſic igit̃ erit aĩal ſuba ⁊ ſcia,qa dĩa ꝓpriũ gen⁹ vna introducit cũ eo de quo in diffõne aſſumit̃ ꝓinde dicit. Inſup dĩę oẽs,aut ſpẽs,aut idiuidua,ſiqdẽ gña de dĩjs p̃dicant̃,ſed gña de ſpẽb⁹ ⁊ idiuiduis p̃dicent̃,dĩę igit̃,aut ſunt ſpẽs,aut idiuidua,vt ſi aĩal de differẽtijs ipſi⁹ p̃dicatur. Pręedicat̃ autẽ ⁊ de ſpẽbus ſub ipſo ⁊ idiuiduis,differẽtia aĩalis,itaq̧ rõnale.ſ.⁊ irrõnale vel ſpẽs erũt.ı.ſpecialiſſime,vel indiuidua,naz cum aĩal de vnaquaq̧ ſpecie ſua pręedicetur,vnaquęq̧ ſpecies eſt animal ⁊ dicitur,ſic etiã ſi pręedicatur de differẽtijs eius vnaquęq̧ differentia eius erit animal,⁊ vnumquodq̧ animal,vel ſpecies eſt,vel indiuiduum.

¶ Similr̃ autẽ inſpiciendũ ⁊ ſi ſpẽs/aut inferiorum ſpẽi aliqđ de differentia p̃dicat̃. Impoſſibile eniz,eo q̄ de pluribus differẽtia q̃ ſpecies dicit̃. Pręterea accidet differentiam ſpẽm eſſe,ſiqdem p̃dicabit̃ de ea aliqua ſpẽrum. Nam ſi de differentia p̃dicatur hõ,manifeſtum,quoniaz differentia eſt hõ. Rurſuz ſi non prioꝛ eſt differentia ſpecie. Nam genere quidem poſterioꝛ eſt. Specie autẽ priorez differentiam eſſe opoꝛtet Conſiderandũ autem,⁊ ſi alterius generis eſt dicta differẽtia,neq̧ contenti,neq̧ continentis.nam non videtur eadem differentia duorum generũ eſſe non continentiuz ſeinuicem. Si autẽ non,accidet ⁊ ſpeciem eãdem in duobus generibus eſſe non ꝯtinẽtibus ſeinuicẽ. Infert eniz vnaquęq̧ differentiarum ꝓprium genus,vt greſſibile ⁊ bipes/animal coinferũt,q̃re ſi de quo differentia ⁊ generum vtrũq̧,manifeſtum vtiq̧ quoniam ſpecies in duobus erit generibus non continentibus ſeinuicem.

¶ Silr̃ inqt ꝯſiderãduz ⁊ ſi ſpẽs,vel aliqđ eoꝝ ſub ſpẽ de dĩnna p̃dicatum vt ſi qs de ĩmoꝛtali aĩam cum ſit ſpẽs pręedicatum faceret,aut ſi quis ſimiliter Socratez de rationali cũ ſit indiuiduuz. Nam indiuidua ſunt inferioꝛa ſpẽbus,ſed hoc impoſſibile eſt(inqt)quia differentia in plus eſſe dicitur cuius contrariũ diffiniens fecit cum ponat in plus ſpecies q̃ indiuidua differentię. *Aduerte q̃ ĩ codice gręco expõnes tres ſut trãſlate & expoſitio loci plena eſt in ſuperiori.*

¶ An nõ impoſſe eãdẽ dĩaz duoꝝ geneꝝ eſſe

nõ ↄtinentiũ ſeinuicẽ, ſʒ addẽdũ, neqʒ vtroqʒ ſub eodẽ exiſte. nam greſſibile aial, ⁊ volatile aial gña ſunt nõ cõtinẽtia ſeinuicẽ. Et vtriuſqʒ eoꝝ eſt bipes dña. Quare addendũ eſt, neqʒ ſub eodẽ vtroqʒ exiſte. Hec enim ambo ſub aiali ſunt. Manifeſtũ etiaʒ, qm̄ nõ neceſſe eſt dñiaʒ oẽm, ꝓpriũ genus inſerre. Eo ꝙ ↄtigit eãdẽ duoꝝ generũ eẽ, non ↄtinẽtiũ ſeinuiceʒ, ſed alteꝝ tm̄ neceſſe eſt iferre, ⁊ eo ſuperiora oia. Ut bipes/greſſibile/vel volatile aial.

¶ Hoc correctiuũ eſt loci dicẽtis, ꝙ ois dña ꝓpriũ ifert genus, nõ eni neceſſe eſt ingt ſil' iferre ꝓpriũ genus. naʒ in qbus eadẽ eſt dña duoꝝ generũ nõ ſubalternatiʒ poſitoꝝ nõ neceſſe eſt ſil' iferre in diffõne ⁊ ambo gña, ſed alteꝝ ſolũ ⁊ ſupiora hui⁹. Nam bipes in hois diffõne nõ infert ambo gña volatile ⁊ pedeſtre, ſʒ pedeſtre ſoluʒ, ⁊ illud ſuper hoc in quibus ambobus animal eſt.

¶ Uidẽdũ aũt ⁊ ſi in aliquo dñiaʒ aſſignauit ſubſtãtię. Nã non videt̃ differre ſuba a ſuba in eo qđ alicubi eſt. Quare ⁊ eos, q greſſibili, ⁊ aqtili diuidũt aial, icrepãt, tãq̃ greſſibile ⁊ aqtile alicubi ſignificet. An in his qdeʒ nõ recte increpãt, non eni in aliquo neqʒ alicubi ſignificat aqtile, ⁊ terreſtre, ſʒ q̃le qd, etenĩʒ ſi in ſicco fuerit, pari rõne aqtile. Silr aũt ⁊ terreſtre, ⁊ ſi in humido fuerit, pari rõne terreſtre, ſʒ nõ aqtile erit. Attamen ſi qñqʒ ſignificet in aliquo dña, manifeſtũ qm̄ peccabit.

¶ Quia alicubi eẽ ⁊ in aliquo loco nõ eſt ſuba alicui⁹ qđ qd erat eẽ ſigñs ⁊ diffõ, qđ qd erat eẽ ſigt, ingt videdũ eẽ ſiqs diffiniẽs aliquã ſubaʒ accipit dñaʒ i diffõne h alicubi eſſe ſigñantẽ. Nam vnũ in aliq̃ multiplr cũ dicat̃ nũc de h in loco eẽ dicit, nã q ſic accipit (ingt) peccat ⁊ qdaʒ vtẽtes loco deſtruũt oñdẽtes ꝙ marinũ terrenũ nõ ſunt dñę aialis, nã ſigñt in loco eẽ, quos oſtẽdit peccare, ⁊ inqt ꝙ aqtile ⁊ terrenũ nõ ab alicubi. vʒ. ab hoc in loco eẽ ſic dicunt̃, ſʒ ab eo ꝙ eſt ipo⁹. Nã q̃dã põne talis, nã aliqđ q̃le ſigñt, merito aũt ⁊ illõ[ſubę]adiecit. nã ſubę dña nõ põt eẽ h alicubi, tñ exiſtẽtiũ alicubi neceũ eſt ẽt vt diffõ habeat aliquã dñiam idicatiuã alicubi, vt aqtile ⁊ terrenũ nõ velut nũc ſint in loco in q̃ ſũt ⁊ mõ nõ ſint, ſʒ ſemꝑ ſint, qa ẽt qñ accidit locos ipſa mutare dñas nõ mutãt, Nõ eni hõ natãs dr̃ aque⁹, ſʒ terren⁹, ſilr ⁊ q̃cũq; aquęa q̃ ad terrã ꝓficiſcunt̃ nõ dicunt̃ terrena, ſʒ aquęa.

¶ Rurſum ſi affectũ differẽtiaʒ aſſignauit. nã ois affectus, cũ mag' ſit, detrahit a ſuba. Dña aũt nõ talis eſt. Dña eni magis videt̃ ſeruare id/cuius eſt dña. Etiã ſimplr ipoſe eſt vnũquodqʒ eſſe ſine ꝓpria differẽtia. Greſſibili enĩʒ nõ exiſtẽte, nõ erit hõ. Etiã (vt ſimplr dicam) ſm̄ q̃cũqʒ alterat̃ habẽs, nihil eorũ eſt illius differentia. Omnia enim hmõi, cũ magis fiũt, detrahunt a ſuba. Quare ſi aliquam hmõi differẽtiã quiſpiã aſſignauit, peccauit. Simplr enim nõ alteramur ſm̄ differẽtias.

¶ Vt ſi qs diceret hõ eſt aial calidũ aut frigidũ, planũ eſt ꝙ caleſieri, ⁊ ifrigidari cũ ſint paſſiões dñiam ſubalẽ exiſtũt, ſʒ hęc oia talia cũ ſint paſſiões accipiũt itẽſionem ⁊ egredit̃ aial a ſuba, q̃re calidũ ⁊ frigidũ recipiẽtia itẽſionẽ in aiali corrũpit̃ aial, ⁊ ſubalis dña ↄſeruatrix magis dʒ eẽ ſubę ⁊ nõ corruptiua. Nã vlr ipoſe eſt eẽ vnũqđq; ens ſine ꝓpria dña vt hõ neqt eẽ ſine rõnali, ⁊ equus ſine irrõnali. Et vlr dicit ſm̄ q̃ſcũq; paſſiões qb⁹ alteratur ſpẽs q̃ hʒ hęc q̃ ſunt calidũ ⁊ frigidũ, vel albũ ⁊ nigrũ vt talia nihil hoꝝ erit dña, nã calidũ itẽſuʒ corrũpit tactuʒ ⁊ aial, nã ſine tactu eſt ipoſe vt ſit aial, ⁊ albũ ⁊ valde lucidũ ſupexcedit viʒ videdi ⁊ corrũpit viſum ⁊ alia ſilr.

¶ Et ſi alicuius eoꝝ, quę ſunt ad aliqđ, nõ ad aliud differentiã aſſignauit. nã eoꝝ/ quę ſunt ad aliqđ, eſt differẽtię ſunt ad aliqđ. Ut ⁊ in ſcia, ↄtẽplatiua enim ⁊ actiua, ⁊ factiua dicit̃, vnũqđqʒ aũt hoꝝ ad aliqđ ſignificat. Cõtẽplatiua eniʒ alicuius, ⁊ actiua alicuius, ⁊ factiua alicuius. Cõſiderandũ aũt ⁊ ſi non ad qđ natũ eſt vnũqđqʒ eoꝝ, quę ſunt ad aliqđ, aſſignauit definiẽs, nã in qbuſdã qdeʒ, ad qđ natuʒ eſt vnũquodqʒ eoꝝ quę ſunt ad aliqđ ſolũ eſt vti, ad aliud aũt nihil, in qbuſdã aũt, ⁊ ad aliquid aliud. Ut viſu qdeʒ ad vidẽdũ ſolũ. Steleggidi auteʒ. Hoc eſt labro, ſi hauriat aliqs. Attamen ſi aliqs definiuit labruʒ, inſtrm̃ ad hauriẽdũ, peccauit. Nõ eni ad hoc natũ eſt, termin⁹ aũt hui⁹, ad qđ natuʒ eſt, illđ eſt, ad qđ vtiq; vtit̃ eo prudẽs, q̃ten⁹ prudẽs, ⁊ diſciplina, q̃ circa vnũqđq; ꝓpria eſt. Inſuper ſi nõ primũ aſſignauit, qñ ↄtigit ad plura dictũ eẽ, vt prudẽtiã virtutem hois, aut aię, ⁊ nõ rõnalis, primũ eni rõnalis virtus/prudentia nã ſm̄ h, ⁊ aia ⁊ hõ dicitur prudens.

¶ Adhuc ingt. generũ ad aliqđ ⁊ dñas eẽ ad aliqđ opʒ, nã qa eoꝝ ad aliqđ, alia ſit ad vnũ ſolũ aliqđ, ⁊ nõ ſi qs ipſis vteret̃ ad aliđ, vel ad qđ natuʒ eſt vnũqđq; vt viſu, ſolũ videre, ⁊ q̃dã ad aliud qd, ad qđ nõ eſt aptũ aliquis vteret̃, porro ſi qs vteret̃ ſteleggide labroq; nõ ad poliẽdũ, ſʒ ẽt ad hauriẽdũ aquã, ingt[opʒ]in aſſignatiõe eoꝝ q̃ ſunt ad aliqđ non ſolũ ↄſuare dñas, vt ẽt eędẽ ſint ad aliqđ, ſʒ ẽt ſi ad qđ nata ſit aſſignant̃. Eſt aũt ſtelggides vt qdã dicũt pecten, vt alij dicũt inſtrm̃ cauũ ꝑ qđ aquã hauriũt ꝙ meli⁹ videt̃ ex h, qa ꝑ ipʒ cũ ſit cauũ aq̃ haurimus. Et eſt ſtelgidis nomẽ in Lycophrone. Nã ille inqt ſtelegiſmata ſunt polita ⁊ terſa. Cęteꝝ ingt. nõ ſoluʒ opʒ dñas q̃ accipiunt̃ in diffõnib⁹ eoꝝ q̃ ſũt ad aliqđ ẽt ipſas eẽ ad aliqđ, ſʒ opʒ diſputantẽ ↄſiderare, ⁊ ſi vnumqđq; definitũ eoꝝ ad aliqđ diffiniẽs aſſignat ad qđ ꝓpe natũ eſt dici, velut hñs habitudinem, nã oportet diffinientem aliquid eoꝝ quę ſunt ad aliquid, ⁊ de illis mẽtionem facere in aſſignatiõe diffõnis ad q̃ dĩ ꝓprie diffinitũ, ſiue vnũ ſint ea ad q̃ dicitur, ſiue ẽt duo. Nam ſi diffinimuʒ illud ad duo aptuʒ natum eſt habere habitudineʒ ꝓprie vt grãmatica cũ ſit diffinitũ ⁊ ipſa eſt de numero eoꝝ ad aliqđ, q̃tenus gñaliſſimo noĩe eius ſcia dicit̃ ad duo nata eſt hñe habitudinẽ. vʒ. ad bene ſcribendũ ⁊ bñ legendũ, ⁊ opʒ euʒ qui diffinit in diffõne eius de vtriſq; mentionẽ facere, dicẽdo grãmatica eſt ars bñ ſcribendi

⁊ bene

⁊ bene legēdi. Si autē ad vnū ꝓprię apparet hĩs habitudinē diffinitū, ⁊ ad alterū improprie, vt medicina ad ſanandū ꝓprie dr, ſed ad efficiēdū morbū īproprie de eo ad qḋ ꝓprie dicit̄ ſola mētio habēda eſt. Si aūt ad vnū ſolū vt viſus ad ſolū videre, ⁊ auditus ad ſolum audire mētio faciūda eſt de ipſo ſolo, cōtingit tñ vti qbuſdā ad aliqd, ⁊ ad aliud qd ad quod nō nata ſunt dici, ceu ſtelggide labroq́ȝ par eſt vti ad hauriendū aquā, vel aliqd alterū humidū, quāq́ȝ magis idoneū ſit ad poliēdū, ſed tñ inqt, ⁊ ſi poſſe eſt vti hac idoneitate ad hauriēdū p̄ quādā cauitatem, qa ſi nō natū eſſe, ad hauriēdū, ſed ad trahendum poliendūq́ȝ diceret aliquis diffiniens eum eſſe inſtrumentū ad hauriendū peccat. Equidem nonnulli aiunt ſtelggide eſſe pecten ſtrigileq́ȝ, alij vo ſpeciem ſpongię per quam medici aquas egrotantiū abſtergūt ⁊ abſorbent, vt igitur in alijs circa vnūquodq́ȝ ſcientis, ⁊ ſtudioſi ſententia vti oportet, ſic etiam in diſcretione ⁊ differentia propoſitorū inqt. ideo aſſignant diffōnē eius ad quod natum eſt dicendo ad quod vteret̄ eodē prudens qua prudēs, ⁊ circa vnūquodq́ȝ eſt ꝓpria ſcientia qua ſciētia, ceu medici eſt videre medicos prudētiores ⁊ ſcientes ad quod hoc viſū eſt. Similr etiā ad geometricum attinet dicere videreq́ȝ quomō hoc accipiūt. Addit autē hoc ⁊ ſuperioribus, nā qa aliqua eorū quę dicuntur ad plura nō ad omnia dicuntur primo, ſed ad vnū aliqd primo, ⁊ ad aliquid aliud ſecūdo (inqt) oportet videre ſi nō ad qḋ dicitur p̄mo aſſignauit diffiniens. Naȝ prudentia p̄mo eſt virtus rōnalis ⁊ animę pars eſt rōnale, ⁊ qꝺ ineſt parti, ineſt ⁊ toti. Scḋm hoc igit̄ dicit̄ ⁊ anima prudēs, ſed ſecūdo ⁊ homo per animam, nam ex anima ⁊ corpore ꝯſtat, ⁊ ſi temperantiam concupiſcibilis cum ſit primo virtus ⁊ fortitudinem iraſcibilis aliquis aſſignaret animę virtutes.

¶ Preterea ſi eius non ſuſceptiuū eſt, cuius dicitur definitus affectus, vel diſpoſitio, vel quoduis aliud peccauit. Nam omnis diſpoſitio, vel affectus in illo natus eſt fieri, cuius eſt diſpoſitio vel affectus, vt ⁊ ſcientia in anima, diſpoſitio exiſtens animę. Aliquando autem peccant in talibus, veluti quicūq́ȝ dicunt ſomnum eſſe impotentiam ſenſus, ⁊ dubitationem contrariarum ratiocinationum ęqualitatē, ⁊ dolorē naturalium partium violentam ſeparationem. Neq́ȝ enim ſomnus ſenſui ineſt, oporteret autem ineſſe, ſi ſenſus impotentia eſt. Similiter autē neq́ȝ dubitatio cōtrarijs ratiocinationibus ineſt, neq́ȝ dolor naturalibus partibus. Dolebunt enim inanimata, ſi dolor eis inerit. Talis autem eſt, ⁊ ſanitatis definitio, ſiquidem cōmenſuratio calidorum, ⁊ frigidorum eſt. Neceſſe eſt eniȝ ſana eſſe calida ⁊ frigida. Illis enim cuiuſq́ȝ cōmenſuratio ineſt, quorū eſt commēſuratio. Quare ſanitas inerit vtriq́ȝ ipſis.

¶ Itē inqt. ſi nō ſuſceptiuū eſt diffinitum illud. ſ. affectio, vel diſpō, vel habitus, vel qđuis aliud illius de quo aſſignauit diffiniēs ſic peccauit. Naȝ omnis paſſio affectioq́ȝ, ⁊ oīs diſpō in illa re nata eſt fieri, cuius eſt diſpō, vel paſſio, vt ſi qs diffiniret ſciam diſpōnē aīę bene aſſignauit diffōnē ſcię, naȝ in aīa eſt ſcia diſpō, ſi aūt aſſignatū paſſionū vel diſpōnū in diffōne nō eſt illius nō bene diffiniuit, ceu ſomnus eſt impotētia ſenſus. Etenīȝ ſomnus eſt paſſio, ſed aīalis in quo ſenſus, nō tñ de ipſo ſenſu dicitur. Nam cuius eſt impotētia, illius etiā paſſio erit ſomnus, ſed nō eſt ſomnus in ſenſu, ſed in animali, ⁊ rurſus dubitatio eſt ęqualitas cōtrariarū rōnū. Etenī dubitatio eſt paſſio hoīs per ęqlitatē ꝯtrariarū rōnū. Itē dolor eſt diſtātia cōnaturaliū partiū cū violentia. Nam dolor eſt paſſio aīalis per diſtātiaȝ partiū cōnāliū cū violētia, ſȝ nō diſtātia partiū cōnaturaliū. Si enī erat ſic oportebat non inalata cū ſecātur diſtantiaȝ partiū patiētia hr̄e dolorē. Item ſanitas eſt cōmēſuratio humoꝝ ⁊ caloꝝ. Nā ſi hoc, neceſſe etiaȝ eſt vt humida ⁊ frigida ſanare. vȝ. ipſas inanimatas q̄litates. Eſt eniȝ ⁊ in his commēſuratio humidoꝝ ⁊ caloꝝ, ſed ſanitas eſt corporis aīalis in cōmenſuratione caloꝝ frigidoꝝ ⁊ humoꝝ ⁊ ſiccoꝝ, igit̄ in his oībus dictis peccatū ſit ob id qa nō eſt aſſignatū affectū ſuſceptiuū, vel diſpō nō ſubijcit̄ dictis.

¶ Item id, quod ſit, in effectiuum, aut ecōuerſo accidit ponere ſic definientibus. Non enim eſt dolor ſeparatio naturaliū partiū, ſed effectiuum doloris. Nec ſomnus impotētia ſenſus, ſed effectiuū alterū alteri⁹. Aut enim ꝓpter impotētiam dormimus, aut ꝓpter ſomnum impotētes ſumus. Simpliciter autē ⁊ dubitationis videbitur effectiuum eſſe ꝯtrariarum rōcinationū ęqualitas. Quādo eniȝ ad vtraq́ȝ rōcinātibus, nobis videnť omnia ſm vtrūqȝ fieri, dubitamus vtrum agamus.

¶ Item (inqt) peccant ſic diffiniētes ⁊ accipiētes in diffōne tale qḋ nō eſt ſuſceptiuū diffiniti, vel ponūt factū in effectiuū, vel effectiuū in factū. Naȝ qui dicit ſomnus eſt impotētia ſenſus fecit ſenſuȝ ſuſceptiuū ſomni, ſȝ nō eſt paſſio ſenſus ipſe ſomnus, vt dictū eſt, alioqn ſenſus eſſet dormiens, neq́ȝ dolor eſt diſtātia partiū connāliū, alioqn accideret ſic factū eē effectiuū qꝺ eſt abſurdum. Nā diſtātia cōnāliū partiū magis eſt effectiuū doloris, neq́ȝ ſomnus eſt ipotētia ſenſus, ſȝ effectiuū alterū alterius, nā vel eſt ipotētia effectiuū ſomni, nam cuȝ nequit organum inſtrmq́ȝ vidēdi nō pōt videre aīal in ſomnū incidit, vel eȝ ſomnus eſt effectiuus ipōne, nā cū aīal in ſomnū icidit aduenit ipotētia ſenſu. Iteȝ nec dubitatio eſt effectrix contrariarum rationū, ſed ecōtra. Eſt autē dubitatio paſſio intellꝰ ob ꝯrietatē rōnum aduenięs, nam quando in duabus rationibus contrarijs conſiderantibus ⁊ inquirentibus nobis qualis magis congrua videatur, ęqualitas ⁊ ſimilitudo ad ambo ſm vtrunq́ȝ appareret, tunc talis paſſio fit, ceu ſi proponatur an anima ſit immortalis, an mortalis ⁊ ſimpas, ſm vtrāq́ȝ quęſtionem rationibus oſtendentibus ambo quęſita rationibus ⁊ demonſtrationibus validis, tunc fit dubitatio cui partium ſit herendum, quando igitur omnia fortia ⁊ valida viderentur ⁊ ſimilia, adeo vt etiam dubitandum ſit, quarum partium ea ſit ſumenda, talis eſt dubitatio.

¶ Ad hęc ſm tempora omnia conſiderādū, ſicubi diſſonet. Ut ſi immortale animal definierit nunc incorruptibile eſſe. Nam nunc in

corruptibile animal, nunc immortale erit. an in hoc quidem non accidit. Anceps eniȝ ſm amphiboliam eſt nunc incorruptibile eſſe, aut enim quoniam non corrumpitur nunc, ſignificat, aut quoniam non poſſibile corrumpi nunc, aut quoniam huiuſmodi eſt nunc, vt nunq̄ poſſit corrumpi. Quando igitur dicimus, quoniaȝ incorruptibile nūc eſt animal, non hoc dicimus, quoniam nunc tale eſt animal, ſed vt nunq̄ poſſit corrumpi. Hoc autē immortali idem erat. Quare non accidit nūc idem immortale eſſe. Verūtamen ſicubi accidit quod ſm definitionem quidem aſſignatum eſt ineſſe nunc, vel prius. Quod v̄o ſm nomen non ineſt, non erit idem. Vtendū ergo hoc loco, vt dictum eſt.

¶ Inquit. videndum eſſe ſi diſſonat ſm tempus diffiniti aſſignatum in diffinitione, nam ſi diffinitum habet conditionem ſempiternam ⁊ immortalem, ⁊ ſm tria tempora procedit prorogaturq;. Eſt autem ⁊ diffinitio talis pulchre aſſignata, ſi autem diſſonat non bene eſt diffinitum, ſic autem caluniaretur qui diceret quocūq; futurum ſemper eſt. Nam quum ſempiternum eſt ſm vniuerſa tempora, ſed qui aſſignauit ſolum ꝙ futurum eſt. nā immanifeſtum eſt ſi futurum aliquid erit, non bene iccirco aſſignauit, nam diſſonat ſm tempus. Similiter ēt ſi quis diceret immortale eſt nunc incorruptibile, nam nunc incorruptibile nunc immortale indicat ⁊ diſſonat ſm futurum vt preteritum, nam immanifeſtum eſt, ſi ēt poſt hec corrumpitur, vel ante corruptum ſit. Naȝ immortale ſemper eſt immortale, vnde de hoc ſignificato, ſcilicet nunc non accidit aſſignare bene diffinitionem, nam ambiguum eſt nunc incorruptibile, naȝ tria ſignificat. Vel enī ꝙ non corruptū eſt nūc. vȝ. vſq; nūc ſȝ corrūpet, vel ꝙ nō pōt nūc corrūpi, ſed pōt corruptū iri, aut ꝙ nunc tale eſt, vt nūq̄ interire queat. Quādo igitur (inquit) dicimus ꝙ immortale eſt nunc incorruptibile animal non ſm hoc ſignificatum de incorruptibili dicimus nunc incorruptile ꝙ nunc eſt incorruptile, ſed primum corruptum eſt, neq; ſm alterum quod eſt de futuro, ſed ſm tertium ſignificatum nunc incorruptibilis quando idem eſt immortali, quare non accidit ſm hoc ſignificatum nunc incorruptibile, nunc immortale eſſe, quare ſi conſonat immortale cum incorruptibile ſm rationem, ſcilicet ſm tertium aſſignatum ſignificatum, ⁊ ſm nomen diſſonat ꝙ immortale non ſignificat nunc incorruptibile non eſt idem incorruptibile cum imortali, ⁊ propter hoc nec diffinitio eius eſt, vtendum nobis igitur eſt loco, vt dictuȝ eſt, videlicet ſm tertium ſignificatum.

¶ Inſpiciendum auteȝ ⁊ ſi ſm aliud quippiā magis dicitur, quod definitur, q̄ ſm aſſignatam orationem. Vt iuſtitia poteſtas ęqui diſtributiua eſt. Iuſtus eniȝ magis eſt, qui eligit ęquum diſtribuere eo qui poteſt. Quare nō erit iuſtitia poteſtas ęqui diſtributiua. Nam ⁊ iuſtus eſſet maxie, q poſſet ęquum diſtribuere.

¶ Quia vniuſcuiuſq; diffinitio eſt eiuſdem ſubſtantię indicatiua (iquit) oportet aliqua aſſignata diffinitione cōſiderare, an ſm aliam rationem aliquam poteſt dici propoſitum diffinitum. Nam ſi erit magis ab altero quodam ſignificatum non erit dicta ratio diffinitio eius. Nam ratio magis indicans propoſitum, ipſa eſt ꝓprie eius diffinitio. Erit autem locus iſte ex ſimilitudine, cōparationeq;. Quod autem in electione magis q̄ in potentia iuſtitia ſit, etiam ex alijs virtutibus oſtendit. Nā cōmunior electio eſt ipſa potentia, non enim potens, ſȝ ꝑeligens ſtudioſus eſt, ⁊ ſi non poſſet ſm actum eſſe ſtudioſus, idem quoq; in malitia.

¶ Inſuper ſi res quideȝ ſuſcipit magis, quod autem ſm orationeȝ aſſignatur, non ſuſcipit. Aut contra, quod ſm orationem ei aſſignat̄, ſuſcipit, res autē non. Oportet enī aut vtraq; ſuſcipere, aut neutrum, ſiquidem ideȝ eſt rei, quod ſm orationem aſſignatur. Ad hęc ſi ſuſcipiunt vtraq; quidem magis, non ſimul autem vtraq; augumentum ſumunt, vt ſi amor concupiſcentia coitus eſt. Naȝ magis amās non magis concupiſcit coitum. Quare non ſimul vtraq; ſuſcipiunt magis. at oporteret, ſi ſimul eſſent.

¶ Inquit. ſi diffinitum ſuſcipit intenſioneȝ, ⁊ id quod ſm rationem aſſignatum non ſuſcipit, vel econtra ꝙ eſt aſſignatum ſm rationem ſuſcipit, ſed diffinitum non ſuſcipit non bene eſt aſſignata diffinitio, vt voluptas eſt diſpoſitio animę optima, nam ecce diffinitum ſuſcipit magis. Nam voluptas eſt magis ⁊ minus, ſed diffinitio. ideſt diſpoſitio animę optima, quia habitus eſt non ſuſcipit magis, vel econtra vt homo eſt animal albū grāmaticum. Nam ecce diffinitum homo non ſuſcipit magis, quippe non eſt magis homo, ſed album ⁊ grammaticum poſitum in diffinitione ſuſcipit, nam eſt animal album grammaticum magis ⁊ minus. Oportet autem ambo ſuſcipere magis ⁊ minus, vel neutrum ſi quidem diffinitio ipſa debet eſſe eadem cuȝ diffinito, ſi ergo diffinitio ſuſcipit magis ⁊ minus ⁊ diffinitum non ſuſcipit, vel econtra, non eſt eadem diffinitio, etiam patet ꝙ nec diffinitio eſt. Item inquit. ſi ambo hęc diffinitum ⁊ diffinitio ſuſcipiunt magis ⁊ minus, ⁊ non ſimul ſed diuiſim non bene aſſignatur diffinitio, vt amor eſt deſiderium colloquij ⁊ conſortij. Naȝ quando amans habet magis deſiderium colloquij atq; coire minus habet, nā magis amans non magis appetit coire, nam coitus conuentionumq; eſt corruptiua amoris, ſed quando deſiderium coitus ⁊ conuentię magis habet, nunc econtra amans minus. Nam qui magis appetit coire, minus amat, vnde oportet ambo magis ⁊ minus ſimul ſuſcipere ⁊ non diuiſim, ſiqdem diffinitio eadē eſſe debet cū diffinito.

¶ Preterea ſi duobus quibuſdam ꝓpoſitis, de quo res magis dicitur, id quod eſt ſm orationem, minus dicitur. Vt ſi ignis eſt corpus ſubtiliſſimum. Ignis enim magis flāma q̄ lux. corpus autem ſubtiliſſimum minus flāma q̄ lux. Oportet autem vtraq; magis ineſſe eidem, ſiquidem eadem ſint. Rurſum ſi

hoc

hoc quidem ſimiliter vtriſqꝫ ineſt propoſitis, aliud autem non ſimiliter vtriſqꝫ, ſed alteri magis.

¶ Item ſi duabus quibuſdā ꝓpoſitis ſpeciebus vt flāma ⁊ igne aſſignaretur diffinitio ignis corpus ſubtiliſſimuꝫ ſumende ſunt partes ignis, ſcilicet flāma ⁊ lumen, ⁊ conſiderandum eſt de quo res, videlicet ignis magis dicit, ⁊ ratio, tunc ignis. vꝫ. corpus ſubtiliſſimuꝫ minus. In his igitur flamma magis dicitur ignis ꝗ lumen, ſed lumen corpus ſubtiliſſimum magis ꝗ flamma, quare non eſt diffinitio corpus ſubtiliſſimum. Naꝫ oportuit ſi erat diffinitio hec ignis, ⁊ de ambabus ipſius partibꝰ, videlicet flamma ⁊ lumine nomen, ſimiliter ⁊ rationeꝫ dici, ⁊ nō de hoc minus, ⁊ de illo magis. Rurſus ſi daretur ignis diffinitio corpus viſiuum, ſumende ſunt due ſpecies ipſius ignis, ſcilicet flamma ⁊ carbo, ⁊ conſiderandum eſt ſi ignis, ſimiliter de ambobus pędicatur ⁊ non magis flāma ꝗ carbo diceretur ignis, ſed alteruꝫ. videlicet diffinitio ignis. ideſt corpus viſiuuꝫ magis de flāma ꝗ de carbone non bene aſſignat̃ diffō ignis corpus viſiuū.

¶ Ad hec ſi ad duo definitionem aſſignauit ſm vtrūqꝫ, vt bonum, quod per viſum, vel auditum delectabile. Et ens, quod poſſibile eſt pati, aut facere. Simul enim idem ⁊ bonum, ⁊ non bonum eſt. Similiter autem ⁊ ens, ⁊ non ens. Quod enim per auditum delectabile eſt, idem bono erit. Quare quod nō delectabile per auditum, ideꝫ non bono. Nā eiſdem ⁊ oppoſita eadem erunt. Opponitur autem bono quidem, non bonum, per auditum auteꝫ delectabili, non delectabile per auditum. Manifeſtum igitur, quoniam idem non delectabile per auditum, non bono. Si igitur aliquid eſt per viſum quidem delectabile, per auditum autem non, ⁊ bonum, ⁊ nō bonum erit. Similiter autem oſtendemus, ⁊ quoniam idem ⁊ ens, ⁊ non ens eſt.

¶ Oportet (inquit) etiam quę ponuntur in diffinitione quęrere, an ad duo aſſignauit diffinitionem, quia auteꝫ eorum ad duo aſſignatum aliud ſic aſſignari ad ipſa poteſt, velut ad ambo ſimul hec. Nam qui grammaticem dicit ſcientiam legendi ⁊ ſcribendi, ſimul ad ambo eandem aſſignauit, ſed illud ad duo aſſignatū, non tamen vt ad ambo ſimul, ſed vt in his cum ſit res diffinita volens oſtendere quomodo ad duo aſſignatam rationeꝫ facit diffiniens adiecit hoc, ſm vtrūqꝫ quod eſt indicatiuum huius non ad ſimul vt facit qui diffinit pulchrū, ⁊ dicit pulchrum eſt, ꝙ per viſum, vel auditum eſt delectabile. Dicit igitur ſic diffinientes non bene aſſignare rei rationem. Naꝫ ſimul per eandem rationem idem ⁊ hoc, ⁊ non hoc dicit, ⁊ pulchrum ⁊ non pulchrum ſm vtrunqꝫ aſſignatum. Nam ſi pulchrum eſt ꝙ per viſum eſt delectabile, ⁊ pulchrum etiam eſt ꝙ per auditum delectabile erit vtriqꝫ ipſorum idem, ſed pulchruꝫ hoc quando non per viſum fuerit delectabile non erit pulchrum. Nam eiſdem eadem quoqꝫ ſunt oppoſita. Si ergo idem bonum ꝙ per viſum delectabile, ⁊ non pulchrum opponuntur pulchro, ⁊ delectabili per viſum id quod non delectabile per viſum, idem erit non bono non delectabile per viſum, ſed delectabile per audituꝫ non eſt delectabile per viſum, igitur delectabile per auditum non pulchrum, ſed ſupponebatur pulchrum eſſe id quod eſt per auditum pulchrum, idem igitur erit pulchrum ⁊ non pulchrum apud eos qui ſic diffiniunt. Similiter autem ⁊ ſi entis aſſignaretur ratio ꝙ ens eſt ꝙ poteſt facere ⁊ pati. Nam ſic ideꝫ erit ens ⁊ non ens, nā ſi ens idem vtriqꝫ ipſorum, ens igitur idem huic poteſt facere, ſed non poteſt facere non eſt ens, ⁊ ꝙ poteſt pati eſt non facere, ſed potentis facere, ſed ꝙ poteſt facere eſt ens, igitur ꝙ poteſt pati non ens, igitur ideꝫ erit ens ⁊ non ens quippe ꝙ poteſt pati ſit idem enti ⁊ non enti, enti quidem, quia ponebatur ens ⁊ in hoc, ⁊ non enti, quia eſt oppoſitum ipſi potenti facere ꝙ erat idē cuꝫ ente, idem igitur erit non enti. Item ipſum facere ⁊ pati erunt ens ⁊ non ens. Nam quatenus poteſt facere ipſum ens eſſe dicit, ſed quatenus poteſt pati non ens, vel econuerſo, nam nil differt.

¶ Deinde ⁊ generibus, ⁊ differentijs, ⁊ alijs omnibus, quę in definitiōe ſunt aſſignata, eis, qui orationes pro nominibus faciunt, conſiderandum, ſi quicꝗ diſſonet.

¶ Item oportet (inquit) pro nominibus poſitis in diffinitionibus, ſiue genera ſint hec, ſiue differentię accipere diffinitiones ipſorum, ⁊ conſiderare ſi diſſonant, vt planta eſt animal radicitus collocatum in terra, quia igit̃ ſumpta diffinitione animalis quod vt genus ponitur in diffinitione plantę, ⁊ eſt ſubſtantia animalia ſenſitiua, diſſonantia erit huius ad plantam, quandoquidem planta non ſit ſenſitiua, quocirca non erit recte aſſignata diffinitio plantę hec, animal radicitus firmatum in terra, ſimiliter ⁊ in differentijs.

¶ Si autem ſit ad aliquid, quod definitur, aut per ſe, aut ſm genus, conſiderandum ſi nō dictum eſt in definitione ad quod dicitur, aut ſm ipſum, aut ſm genus. Ut ſi ſcientiam definiuit opinionem indiſſuaſibilem, aut etiam voluntatem appetitum ſine triſtitia. Omnis enim eius, quod eſt ad aliquid, ſubſtantia ad alterum eſt, eo ꝙ idem ſit vnicuiqꝫ eorū, quę ſunt ad aliquid eſſe, quod quidem eſt ipſum ad aliquid quodāmodo ſe habere. Oportebat igitur ſcientiam dicere opinionem ſcibilis, ⁊ voluntatem appetituꝫ boni. Similiter autem ⁊ ſi grāmaticem definiuit ſcientiaꝫ literarum, oportebat enim, aut ad quod ipſum dicitur, aut ad quod forte genus dicitur, in definitione aſſignari.

¶ Eorum quę ſunt ad aliquid alia per ſe vt ſcientia, ſenſus duplum, nam per ſe aſſignantur ſcientia quideꝫ ad ſcibile, ſenſus ad ſenſile, ⁊ ſimiliter duplum ad dimidium, ⁊ alia non per ſe, ſed ſm genus, vt geometria, grāmatica, nam hec per ſcientiam quę eſt genus earuꝫ ſunt ad aliquid ⁊ non per ſe. Nam per ſe ſunt qualitates vt oſtenſuꝫ eſt in prędicamentis. Porro ſi quis diffiniēs (inquit) aliquid eorum quę ſunt ad aliquid in diffinitione non aſſignauerit ad quod dicatur, ſi hoc ipſum per ſe

erit eorum que ſunt ad aliquid, vel ſm genus non aſſignat bene diffinitionem. Non enim ſubſtantiaꝫ indicat diffiniri, vt ſi quis aſſignaret ſcientię diffinitionem dicẽdo, ſcientia eſt opinio indiſſuaſibilis non bene aſſignauit diffinitionem, neqꝫ enim vt per ſe ad aliquid diffiniret ſcientiam. neqꝫ ſm genus. vꝫ. opinionem ꝙ accepit in diffinitione. Nam ſi aſſignaretur opinio ad opinabile, bene ſe haberet diffinitio, ſimiliter ⁊ ſi qs diceret, voluntas eſt appetitus ſine triſtitia non aſſignauit terrę diffinitionẽ, nã nec ad quod dicitur res. vꝫ. voluntas, neqꝫ ad quod dicitur genus faciebat aſſignationem in diffinitione, ſi autem aliquis diceret voluntas eſt appetitus eius quod volumus, vel appetitus appetibilis pulchre aſſignauit diffinitionem voluntatis. Naꝫ ſubſtantia eorum quę ſunt ad aliquid/hoc eſt vt ad alterum dicãtur, quia eſſe ⁊ ſubſtãtia eorũ quę ſunt ad aliquid in hoc cõſiſtit, vt vnũquodqꝫ ad aliquid aliquo mõ ſe habeat, vel ad alterum dicatur, ſed pro hoc dicere appetitus eſt appetibilis, dixit appetitus boni, qa vl'ius eſt appetibile q̃ʒ bonum, nam omne bonũ appetibile, ſed non omne appetibile bonuꝫ, naꝫ furi latroniqꝫ appetibile eſt rapere, ſed non bonum. Similr' inqt. ⁊ ſi grãmaticam definiret ſciẽtiam eſſe lr̃aruꝫ qui ſic diffiniẽs eſt non bene diffiniuit ipſam, qa nec aſſignauit in diffinitione ad qd̕ ſciẽtia eſſe habet. vꝫ. ſcibile, ſed nõ eſt idem ſcibile cum hoc literarum, ideo oportebat in diffinitione poni hoc [ſcibilis] ⁊ non literarum. Nam ipſa grãmatica non dicit̃ ad aliquid, neqꝫ eius eſſe eſt hoc eſſe literaruꝫ, ob id igitur non oportebat in eẽ dicere hoc literarum, verum quia ſm genus eſt ad aliquid ad quod genus ipſius dicitur, hoc oportebat aſſignare, porro genus aſſignans. vꝫ. ſcientiam oportebat dicere [ſcibilis.] Nam oportebat vel ad qd̕ ipſum dicitur, vel ad quod genus, ſed grãmatica, neqꝫ eſt ad aliquid per ſe, neqꝫ literarum eſt ſciẽtia, ſꝫ legendi ⁊ ſcribendi, quare non bene aſſignauit diffinitionem grãmaticus. Illud autem in contextu [Oportebat enim aut ad qd̕ ipſum dicitur, aut ad quod forte genus dicitur in diffinitione aſſignari] erit dictum ꝙ eorꝫ quę ſunt ad aliquid per ſe, ad quę oportet aſſignare, naꝫ qui dicit ſciẽtiam opinionem eſſe ſcibilium non ad qd̕ opinio dicit̃ ꝙ genus accepit ſcientię in diffinitione poſuit, ſed ad quod ſciẽtia. Nam per ſe ſcientia eſt ad aliquid, ſed qui dicit grãmaticam eſſe ſciẽtiam ſcibiliuꝫ ad quod genus dicitur diffinitu hoc accepit, quia etiam diffinituꝫ grãmatica ſm genus eſt ad aliquid.

¶ Aut ſi cum quppiam ad aliquid dicitur, non aſſignauit ad finem. Eſt autem finis in vnoquoqꝫ, quod optimum eſt, aut cuius gratia alia ſunt. Dicendum igitur, aut optimuꝫ, aut vltimum, vt concupiſcentiam non delectabilis, ſed delectationis. Naꝫ propter hanc, ⁊ delectabile eligimus.

¶ Neqꝫ hos inquit diffinire qui cum diffinitum ſit ad aliquid, ⁊ dicitur ad duo, quorum alterum ad alterũ habꝫ relationem, eſtqꝫ aliud f.ms, ⁊ aliud velut ad fineꝫ, ſi nõ ad finem, ſed ad aliquid eorum ad finem aſſignant peccantes, naꝫ oportet ſemper ad optimum eorum ad qd̕ dicitur aſſignari. Nam vnumquodqꝫ bonuꝫ ſm optimũ eorum in ipſo maxime eſt, vel ad extremum, vt ſi quis diceret ꝙ concupiſcentia eſt appetitus ſuauis ⁊ voluptuoſe, non bene diffiniuit. Non enim ſuaue eſt finis concupiſcentię, ſed aliquid eorum ad finem, nam finis concupiſcentię eſt voluptas, non ob hanc ⁊ delectabile eligimus, oportebat igitur dicere ꝙ concupiſcentia eſt appetitus voluptatis, nam hęc finis eſt.

¶ Conſiderãdum ⁊ ſi generatio vel actus eſt ad quod aſſignauit, nihil eniꝫ taliũ finis. Naꝫ magis quod eſt egiſſe, ⁊ generaſſe finis q̃ʒ fieri ⁊ agere. An non in omnibus veruꝫ huiuſmodi. Fere eniꝫ plurimi delectari magis volunt q̃ʒ deſtitiſſe delectari. Quare agere magis finem quis ſtatuet, q̃ʒ egiſſe.

¶ Conſiderandũ eſſe inqt. ⁊ ſi generatio eſt vel actus, vel motus ad quod aſſignata eſt diffinitio, neqꝫ eniꝫ generatio, vel actus, vel motus ſunt fines, qa alter fit, ⁊ altera efficitur, ⁊ alter mouetur. Equidem horum nullus eſt finis, vt ſi quis diceret ꝙ album eſt corpus motuꝫ ad albationem. Nam quia mouetur ⁊ nondum in fineꝫ incurrit, ⁊ iam album factum eſt, non bene aſſignatur diffinitio, quia finem nõ accepit. Vel rurſus albuꝫ eſt color a nigredine diſtans. Iteruꝫ hęc diffinitio nõ recte ſe habet, non eniꝫ a nigredine diſtantia finẽ ſignificauit. Silr̃ igitur ⁊ in reliquis generatione. ſ. ⁊ actione actuqꝫ. nam factum eſſe ⁊ actuꝫ eſſe potius ſunt fines q̃ʒ fieri ⁊ agere, verum in his affert inſtãtiam ad locum, ⁊ oſtendit non eſſe verũ in omnibus. Nam inquit ſm voluptatem plures potius velle operari q̃ʒ egiſſe. i. ceſſaſſe, quare in hoc magis erit finis agere ⁊ non egiſſe.

¶ Rurſum in quibuſdaꝫ ſi non determinauit quanti, aut qualis, aut vbi, aut ſm alias differentias, vt ambitioſus, ⁊ quanti, ⁊ qualis honoris appetens eſt. Omnes eniꝫ appetũt honorem, quare non ſufficit ambitioſum dicere, qui appetit honorem. Sꝫ addere oportet, dictas differentias. Similr' autem ⁊ auarus, quãtas appetit pecunias. aut intemperãs circa quales voluptates. Non enim qui a qualibet voluptate tenetur, intẽperans dicitur, ſed qui ab aliqua, aut rurſum qui definit noctem, vmbram terrę. aut ſucceſſionem, motum terrę, aut nubeꝫ denſitudineꝫ aeris, aut ventum, motũ aeris. Addẽduꝫ enim quanti, ⁊ qualis, ⁊ vbi, ⁊ a quo. Similr' auteꝫ ⁊ in cęteris huiuſmodi. Omittens eni differẽtiaꝫ qualibet, non dicit qd eſt eſſe. Opꝫ autem ſemꝑ ad id, quo indiget, argumentari. Nõ enim quolibꝫ modo terra mota, neqꝫ quãtacũqꝫ, ſucceſſio erit. Similr' auteꝫ neqꝫ aere quolibet modo, neqꝫ quantocunqꝫ moto, ventus erit.

¶ Quia ſunt quędam peccata in diffinitione ⁊ ſm defectum, nunc aſſignat locum quomõ deꝓhendere ſic peccantes poterimus, nam qa aliqua talia ſunt, non ꝙ ſimpliciter in qbuſdam ſint, ſed vel in quantitate, vel qualitate, vel loco, vel aliqua tali differentia, diffiniens itaqꝫ aliquod ens cuꝫ tali differentia ſine differentia peccat, non eniꝫ diffinit, ceu ſi diceret aliqs ambitioſus eſt qui honorem appetit, ⁊ nõ addit qualem honoreꝫ an apud reges, vel apud maiores ⁊ magiſtratus, neqꝫ quantũ vt

maiorem

maiorē vel quēuis, neq̄ vbi, ceu in conſilio vel in agro, vnde cum nō aſſignat aliā talium d̄ hax non pfectā aſſignat diffinitionē. Et in hoc potuit eciā diuerſa exempla que velut aperta relinquimus. Q̄ſo autē eſt diffinitio noctis que dicit q̄ nox eſt vmbra terre deficiens, q̄ et vmbre facta ſub arbore vel monte magno nox non eſt, q̄a nō q̄uis & vt contingit facta terre vmbra nox eſt, ſ3 facta ob ſolis cauſa3 eo q̄ ipſe ē in hemiſpherio alio ab eo in quo alijs fit nox. Oportebat igit̄ addere diffinitioni ſola diminuente vmbrā, & diffinitio terremot⁹ quaſſationiſq3 terre. Nā oportebat addere hoc ex violēto vento recondito in cōcauitatibus terre querēte exitū. Na3 ſepe cum quidā fodiunt terrā ligonē vehementius deorſu3 firmāt vt inueniant terrā ſolidā & duram, vel quoties lapis grauis ab altitudine decidit fit quedā leuiſſima quaſſatio eorum circa ipſa. Item diffinitioni nebule q̄ eſt denſatio aeris oportebat addere hoc taliter. v3. valde. Item diffinitioni venti q̄ motus eſt aer addendū erat ex euaporatione terre, & in alijs ſilr̄, ob id inquit videndū eſt de deffinitione & ſi quid in ipſa ptermiſſu3 eſt, deinde arguere ab ipſo q̄ deeſt. Nā neq̄ quomodouis terra mota neq̄ parua terre parte mota fit terremotus, & quaſſatio terre. Oportet igit̄ addere hoc, quāta. v3. tota vel aliqua pars maxima digna dictu. Similiter quoq̄ in reliquis.

¶ Inſuper in appetitibus, ſi nō apponitur, q̄d apparet, & in quot alijs congruit. Ut quoniā voluntas appetitus boni, cōcupiſcentia aute3 appetitus delectationis, ſed nō apparentis boni, aut delectationis. Plerūq3 eni3 latet appetentes, qm̄ bonū, aut delectabile eſt, quare nō neceſſariū bonū vel delectabile eſſe, ſed apparens ſolu3. Oportebat ergo ſic, & aſſignationē facere. Siaūt & aſſignauit/q̄d dictum eſt, in ipſas ſpecies ducendū eu3 qui ponit ideas eſſe. Non enim eſt idea vllius apparentis, nā ipſa ſpēs ad ipſam ſpeciē videt̄ dici. Ut ipſa ↄcupiſcētia ipſius delectationis, & ipſa volūtas ipſius boni. Apparētis igit̄ boni non erit ipſa volūtas, neq̄ apparētis delectationis ipſa cōcupiſcētia. Abſurdu3 enim eſt eſſe ipſu3 apparens bonum, vel delectabile.

¶ Hic locus cōis eſt omni cuius in diffinitione ſumitur, vt genus appetitus. Genus aūt appetitus & voluntatis & cōcupiſcētie & ire. Dicit igit̄ eos qui non addunt in rōnibus taliū appetitui alicuius apparēs non diffinire. Adiecit aūt & hoc [Et in quot alijs cōgruit,] q̄ videri etiam quibuſdā alijs apponit non ſolū appetitibus, porro dicimus ſyllm̄ ſophiſticū eſſe eu3 ex apparentibus pbabilibus. Si ergo aliqs diceret (inquit) q̄d voluntas eſt appetitus boni vel concupiſcentia eſt appetitus delectabilis non addens apparens bonu3, vel apparens delectabile non bene diffiniuit, q̄ non oē appetibile bonū vel delectabile eſt, q̄ furi appetibile eſt rapere aliena, ſed nō bonum. Nā ſepe (inquit) latet appetētes & videt̄ ipſis bonū eſſe illud q̄ appetunt, non eſt aūt bonum. Silr̄ neq3 delectabile, quare nō ex neceſſitate oē appetibile bonu3 vel delectabile ſimplr̄ dē, ſed apparens cum hec dicit, adiecit oportere rurſus addētes appetitui apparere in rationibus ppoſitoꝝ redarguere tanq̄ non bene diffinētes dicētes ad ideas vel transferētes ad illas aſſignatas rationes ſi quidē. v3. illi ſic diffinientes ponunt ideas. Nam q̄ idea ad ideam dē, non pōt ipſum bonum & apparens eſſe bonum. Nam nihil in idea apparens.

¶ Preterea ſi ſit quidē habitus definitio, conſiderandū in habēte, ſiquidē habentis, in habitu. Similr̄ aūt & in ceteris talibus. Ut ſi delectatio eſt iuuatio, & delectabile iuuabile. vniuerſaliter aute3 dicendo ſit huiuſmodi definitionibus quodāmodo vno plura accidit eu3, qui definit, definire. Na3 qui ſcientiā definit, quodāmodo & ignorantiā definiuit. Similiter autē & ſciū, & inſcium, & ſcire & ignorare. Primo enim dilucido facto, & reliqua quodāmodo dilucida, fiunt. Inſpiciendu3 igitur in omnibus talibus ne quicquam diſſonet ei, qui elemētis vtit̄, ex cōtrarijs, & coniugatis.

¶ Hic locus a cōiugatis vel etiā a contrarijs arguere ponit. Nā q̄ cognata inter ſe ſilr̄ ſe habent, & cōtraria contrario mō oportet (inquit) aſſignata aliqua diffinitione trāſferre aſſignatā diffinitionē ad cognata. v3. cōpetētia ſm̄ dictionē vniuſcuiuſq3 ipſoꝝ proprie aſſignatā diffinitionē. Et ſi in aliquo diſſonat deſtruēda eſt diffinitio tanq̄ non ſit illius de qua aſſignat̄. Et in his inquit diffinitionibus quodāmodo plura vno accidit diffinientes diffinire. Etenim qui cognata diffinit & cognatis ↄ̄ria, & cōtrarijs cognata ſilentio diffinit. Ideo conſiderandū eſſe inquit ei qui in his vtitur elemētis. v3. locis acceptis ex cōtrarijs & cognatis & his quidē ex cōtrarijs, q̄ ſi ↄ̄rio contrariū/& contrario ↄ̄rium, & his ex cognatis q̄ vt ſe h3 in vno cognatorum, ſic etiam in reliquis.

¶ Deinceps in ijs/que ad aliquid ſunt, cōſiderandū, ſi ad q̄d genus aſſignat̄, & ſpecies ad illud quodda3 aſſignat̄. Ut ſi opinio ad opinabile, & quedā opinio ad q̄dda3 opinabile. Et ſi multiplex ad ſubmultiplex, & quoddā multiplex ad quoddā ſubmultiplex. Si eni3 non ſic aſſignatur, manifeſtu3, quoniā peccatur.

¶ Inquit conſiderandū eſſe in his ad aliquid ſi ad q̄d genus aſſignat̄ genus, & ſpecies ad ſpeciē, ceu q̄ genus eſt opinio, & ſpēs eius eſt, vel quedā opinio, & rurſus genus eſt opinabile, & ſpecies quoddā opinabile. Planu3 eſt q̄ ſi genus opinio ad ſpeciē opinabile .ſ. aſſignat̄, & queda3 opinio cū ſit ſpēs aſſignabit̄ ad aliquod opinabile, ſi autē non illud ad illud, neq̄ hoc ad hoc. Silr̄ inquit & multiplex ad ſubmultiplex, & aliq̄d ſubmultiplex ad aliq̄d ſubmultiplex. Nam genera multiplex & ſubmultiplex ſunt, & ſpecies aliq̄d multiplex & aliq̄d ſubmultiplex.

¶ Videndum autē, & ſi oppoſiti, oppoſita eſt definitio, vt ſi dimidij ea ſit, que oppoſita eſt ei, que eſt duplicis, nam ſi duplex eſt, quod inequali ſuperat dimidiū, & dimidiu3, quod inequali ſuperat̄. Et in contrarijs ſimiliter. na3 contraria contrarij oratio erit.

¶ Sciendu3 inquit q̄ ſi non mutuo ea que ſunt ad aliq̄d genus & ſpēm aliqs aſſignauit, peccauit, ideo conſiderandū eſt oppoſiti aſſignate rōm ſi oppoſiti diffinitio eſt oē

finitio. Oppoſita autē nūc vocat ea q̄ ſunt ad aliquid, ⁊ in cōtrarijs ſimiliter, nam dixit ꝙ ꝯria ꝯrijs rō erit.

¶ Secūdū vnam quādaꝫ cōplexionē/cōtrarioꝝ. Ut ſi adiuuatiuū quidē effectiuum boni eſt, nociuū effectiuū mali, aut corruptiuū boni, alteꝝ eniꝫ hoꝝ neceſſariū eſt cōtrariū eſſe ei, qͦ ex principio dictū eſt. Si igit̄ neutrū cōtrariū eſt ei, qͦ a principio dictum eſt, manifeſtū, q̄m neutra erit eaꝝ (q̄ poſterius aſſignatę ſunt) ꝯria oratio. Quare neq̄ q̄ a principio aſſignata eſt definitio, recte aſſignata eſt. Q̄m autē quędaꝫ contrarioꝝ priuatione alterius dicunt̄, vt inęqualitas priuatio ęqualitatis videt̄ eſſe. (Inęqualia eniꝫ q̄ nō ęqualia ſunt, dicunt̄,) perſpicuū, q̄m qͦ ſm priuationem quidē dicit̄ cōtrarium, neceſſariū eſt definire per alterum. Reliquū v̄o non iam oportet per id/qͦ ſm priuationē dicitur. Nō enim accidit alterū per alterum cognoſci. Conſiderandū igit̄ in cōtrarijs huiuſmodi peccatum, vt ſiquis definierit ęqualitatē ꝯtrariū inęqualitati. nam per hoc, qͦ ſm priuationē dicitur, definiuit. Inſuper ſic definiētē neceſſe eſt eo, qͦ definitur, vti. Patet autēꝫ hoc, ſi accipiat̄ pro nomine oratio. nam cum nihil referat dicere inęqualitatē priuationeꝫ ęqualitatis, erit ęqualitas contrarium priuationi ęqualitatis. Quare eodē erit vſus. Si autē neutrū cōtrarioꝝ ſm priuationē dicatur, aſſignet̄ autē oratio ſimiliter. Ut bonū contrariū malo: manifeſtū, q̄m malum cōtrariuꝫ bono erit. nam ſic cōtrarioꝝ ſimilr̄ oratio aſſignanda eſt. Quare rurſum eo, qͦ definitur, accidit vti. Ineſt enim in mali oratione bonuꝫ. Quo circa cuꝫ bonum ſit malo contrariū, malum autē nihil differat vel qͦ eſt bono cōtrarium, erit bonū contrarium contrario boni. Perſpicuum igitur, quoniam eodem vſus eſt.

¶ Quia pluribus modis ꝯria accipiātur in cōplexionibus cēſet quęrendū eſſe ei qui oīa pertractat ſi aliqua cōplexionū facientū ꝯrietatem cōpetet cōtrario huius cuius diffinitio aſſignat̄. Et cōplexio ꝯrioꝝ ꝙ multipliciter dicit̄ oſtendit in ſcḋo libro p̄ſentis tractationis. Naꝫ eo ꝙ amicis benefaciūdū eſt ꝯrium etiā eſt amicis malefacere ⁊ inimicis bene. Opꝫ igitur inquit ꝯriā rationē aſſignatę diffinitioni cōtrarij cōpetere cōtrario diffiniti ſm qualecūq̄ cōplexionem, q̄ effectiuo boni ꝯriuꝫ eſt, vel effectiuū mali, vel corruptiuū boni. Hoc quidē igit̄ vt exemplū ponit̄ huius ꝙ non ſit vna cōtrarioꝝ cōplexio, ſed loci exēplū ponit duplū ⁊ dimidium dicendo ſi duplum dimidio opponit̄, ⁊ ratio dupli rationi dimidij opponet̄. Eſt aūt dupli rō ꝙ excedit in ęquali ⁊ dimidij ꝙ inęquale excedit̄. Et planū eſt ꝙ etiā rōnes opponuntur. Eodē aūt modo inquit ⁊ in ꝯrijs. Nam ſi nulluꝫ contrarioꝝ poſterioꝝ dicto a principio ꝯrium, neq̄ aſſignata rō a principio erit bene aſſignata. Quia aūt quędam ꝯrioꝝ adhuc in contrarijs ſm priuationē ſunt, illud ſm priuationē dictū neceſſe eſt diffiniri per alterū. vꝫ. illud ſm habitū. Sed reliquū nō amplius per dictū ſm priuationē conſentaneū eſt diffiniri. Nā accidit ſic diffinientē ſic diffinito vti in diffinitione, vt inęquale quidem non ęquale dicet̄, ſed minime ęquale dicet̄ nō inęquale. Id inquit attendēduꝫ eſt peccato diffiniētium ſic. vꝫ. ſi quis diffiniret ęqualitatē non eſſe inęqualitatē. Nō eniꝫ bene aſſignauit diffinitionē dictā ſm habitū qui eſt ęqualitas per dictū ſm priuationē. i. diffiniens per inęqualitateꝫ ⁊ in alijs ſimilr̄. Iteꝫ inquit ſic diffinientē. vꝫ. per dictū ſm priuationē ſm habitū neceſſariū ipſi diffinito. vꝫ. diffinito vti, ⁊ patet ꝙ ſi tranſmutaret̄ ratio pro noīe. Nam q̄ inquit inęqualitas ꝓuatio eſt ęqualitas erit ęqualitas cōtrariū ꝓuationi ęqualitatis quare qui dicit ęqualitas eſt ꝯrium priuationi ęqualitatis idem dixit ꝙ ęqualitas eſt ęqualitas, ⁊ patet ꝙ ipſuꝫ diffinitū aſſignauit in diffōne. Qͦ aūt hoc ſit prauū perſpicuū eſt, nam erit ideꝫ ꝑ ſeipſum diffinitū. Item ꝙ vt ignotū nititur diffinire hoc taꝫ noto vtitur. Si aūt neutrū ꝯrioꝝ inquit ſm priuationeꝫ dicit̄, opꝫ neutrū ipſoꝝ per alteꝝ diffiniri. Nam ſi ſic dictoꝝ ꝯrioꝝ alterum per alteꝝ aliquis diffiniret, proꝛſus ſimilr̄ ⁊ alteꝝ per alterū aſſignabit. Nam cur magis bonum per malū q̄ malū per bonuꝫ aſſignabit. Non enim eſt dr̄ña vt in oppoſitis ſm priuationē ⁊ habitū, ſed eſt ſimile bonū dicere ꝯrium mali, ⁊ malū ꝯrium boni. Naꝫ ſic dictoꝝ ꝯrioꝝ ⁊ non habentiū alteꝝ priuatiuꝫ ratio ſimiliter aſſignat̄, ſed hoc facto accidit p̄dictum vti diffinito eodē in diffinitione eiuſdē. Nam ſi aliq̄s diceret bonū ꝯriuꝫ malo, q̄ ineſt in rōne nō mali bonū. Nā eſt malum ꝯriū bono mutato malo in ꝓpriā rōnē, erit bonum ꝯrium cōtrario boni. Patet igitur ꝙ eodem vtitur.

¶ Inſuper ſi qͦ ſm priuationē dicit̄ aſſignās, non aſſignauit id, cuius eſt priuatio: vt habitum aut cōtrariuꝫ, aut cuiuſcūq̄ eſt priuatio. Et ſi non in quo aptū eſt fieri addidit, vel ſimpliciter, vel in quo primo aptū eſt fieri. Ut ſi ignorantiā dicens priuationeꝫ, non ſcię priuationē dixerit, aut ſi non addiderit in quo apta eſt fieri, aut ſi addiderit, non in quo primo aſſignauerit, vt q̄m non in rationali, ſed in hoīe, vel in aīa. Nā ſi quodlibet hoꝝ omiſerit, peccauit. Similiter autē ⁊ ſi cęcitateꝫ non viſus priuationē in oculo dixerit. Oportet enim bene aſſignātē quid eſt, ⁊ cuius eſt priuatio aſſignare, ⁊ quid nā eſt quod priuatum eſt.

¶ Cum aſſignaſſet locos ab oppoſitis ſm ea ad aliquid ⁊ a cōtrarijs ſimplr̄ ⁊ ſm priuationē dictis cū diceret in ipſis dictis ꝯrijs ſm priuationē ꝙ dictū ſm priuationeꝫ opꝫ per hoc de quo priuatū eſſe dr̄ diffiniri ſi fuerint priuationes, ⁊ ꝯria ꝓuatiue dicta inquit in hoc ꝙ ſi ſm priuationē dictū aliquis diffiniens non cōplexus eſt in diffinitione hoc cuius priuatione diffinitū dr̄ non recte diffinit, ſed ⁊ ſi hoc nō poſuerit, ⁊ non addiderit id in quo natum eſt fieri ſimplr̄ vel in quo primo, neq̄ ſic diffinivit. Non enim priuatio eſt alicuius ⁊ in aliquo, ſed aliqū, nā q̄ natū eſt ſic accipit proprie priuationē. Nam inquit eſt oportere qui bene diffinit quid eſt ⁊ cuius eſt ꝓuatio aſſignare, ⁊ in aliqua parte ſit hoc ⁊ quid eſt priuatuꝫ. Nam

in ipſa ignorantia quędam pars animę eſt priuatus, ⁊ in cęcitate cęcus.

❡ Videndum autē, ⁊ ſi non ſm priuationem dictum, priuatione definiuit, vt in ignorantia videbitur eſſe huiuſmodi peccatū his, quę ſm negationē ignorantiā dicunt. Nā qd̓ non h̄z ſciam, non videt̄ ignorare, ſed magis qd̓ decep tum eſt. Propter qd̓ neqꝫ inanimata, neqꝫ pueros dicimus ignorare. Quare non ſm negationem ſcientię ignorantia dicitur.

❡ Item inquit peccat ēt qui non priuatiuū vt priuatiuum diffinit. Ideo docet nō recte aſſignari diffinitionez ignorātię ſi quis ipſaꝫ priuationē ſcientię dicat. Nā quicunqꝫ non ſm negationē dicūt oppoitū ignorātiā ſcientię neqꝫ dicunt ſimplr ignorare nō cognoſcere peccant. Nā neqꝫ parietes ignorat, neqꝫ pueri, ſed hęc nō cognoſcere, dicuntur aūt ignorare illi qui h̄ēt errantē diſpōnem ⁊ prauaꝫ quos inquit h̄ēre ignorantiā pro habitu prauā ⁊ decipientem, ſed nō cognitionis priuationē. Similr etiā peccaret diffiniens imortalitatē eſſe priuationē mortis. Non eniꝫ priuatio mortis eſt imortalitas ſꝫ habitus ⁊ diſpoſitio.

❡ Inſuper ſi ſimilibus nominis caſibus ſimiles orationis caſus aptant̄. Vt ſi adiutiuū eſt effectiuuꝫ ſanitatis, adiutiue eſt ſanitatis effectiue, ⁊ adiuuans efficiens ſanitatem.

❡ Hic locus fere idē eſt cū quadrageſimo nono. Eteniꝫ nunc putat caſibus diffiniti caſus cōpetere diffinitionis. Naꝫ ſi non cōpetunt, non erit bene aſſignata diffinitio, ⁊ planum facit hoc per exemplum.

❡ Conſiderandū ⁊ in idea, ſi aptabitur dictus terminus. Nā in quibuſdā nō accidit, vt quēadmodū Plato definiuit mortale addens in aialiū definitionibus. Idea eniꝫ non erit mortalis, vt ipſe hō. Quare non aptabit̄ ad ideaꝫ definitio. Simplr aūt in quibus apponit̄ effectiuū, aut paſſiuū, neceſſe eſt diſſonare in idea terminū. Siquideꝫ impaſſibiles, ⁊ imobiles videnť eſſe ideę ijs, qui dicunt ideas eſſe. Aduerſus hos aūt ⁊ tales orationes vtiles ſunt.

❡ Hic aūt locus eſt cōtra ponētes ideas ⁊ dicētes illoꝝ eſſe diffōnes. Nam ſi aſſignata ratio alicuius nō cōpetit ideę ſm illud nō erit bene aſſignata rō, vt ſi quis diceret hoieꝫ animal rōnale mortale non bene diffinit, qꝛ non pōt ipſiuſmet hominis, vel ideę hois eandē eſſe rationē. Neqꝫ eniꝫ paſſibile, neqꝫ mortale illud, ⁊ vlr in quibus rationibus aliqd cōuenit effectiuū vel paſſiuū hęc non conueniunt ideis. Naꝫ ideę ſunt imobiles ⁊ ſempiternę. Ceterū illud. [Aduerſus hos āt ⁊ tales orōnes vtiles ſunt] diceretur .ſ. de ſequētibus locis dictis, vel de dictis cōtra ideas, ⁊ ſi hoc erit magis cōueniētius cōtra hos ſcribere vel aduerſus hos. Iteꝫ illud dicere .ſ. ipſummet hominē mortalē eſſe nō eo ꝙ dicit̄ mori, ſed qꝛ de rōne mortalis eſt mortale, ſm qd̓ hęc ſunt mortalia, nō eſt ſcīa efficientiuꝫ ideas ipſas per ſe ſubſtantias primas ⁊ ſempiternas, ſed rationes ⁊ diffinitiones facientiū ideas.

❡ Inſuper ſi eoꝝ, quę ſm ęquiuocationē dicūtur, vnā definitionē omniuꝫ cōem aſſignauit. Vniuoca eniꝫ quoꝝ vna eſt ſm nomē ratio. Quare nullius eoꝝ, quę ſub nomine ſunt, aſſignatus eſt terminus, qm̄ ſilr ad omne ęquiuocum adaptatur. Paſſus aūt hoc eſt ⁊ Dionyſij vitę terminus, ſiquideꝫ ea motus eſt generi nutriēdi naturaliter inſeruiēs. Nihil eniꝫ hoc magis aialibus q̄ꝫ plantis ineſt. Vita aūt nō ſm vnaꝫ ſpeciē videt̄ dici, ſed altera quidē animalibus, altera plantis ineſt. Cōtingit igit̄ ⁊ ſm electionem ſic aſſignare terminum, ac ſi vniuoca/⁊ ſm vnam ſpeciem omnis vita diceret̄. Nihil aūt prohibet ⁊ euꝫ qui conſpicit ęquiuocationē, ⁊ qui alterius vult definitionē aſſignare, latere non propriā, ſed cōmuneꝫ vtriſqꝫ orationem aſſignando. Sed nihil minus, ſi vtrouis modo fecerit peccauit.

❡ Si aliquis (inquit) ęquiuoce dictoꝝ aliquoꝝ vnā cōeꝫ rationē aſſignauerit, patet ꝙ peccet. Nā efficit ipſa ſynonyma eſſe. Nam nullius erit eoꝝ quę ſub noie talis rō diffinitio, eo ꝙ ab illis differunt diffinitiones. Sed qꝛ in his oibus videt̄ ſilr cōpetere. Quęreret autē aliqs qūo pōt competere cūctis ęquiuocis vna cōis ratio. Nō eniꝫ amplius manēt ęquiuoca ſi etiā nomine ⁊ quadā cōmuni ratione cōicant, vel ſi vnā quandā ſubaꝫ ⁊ naturā rei ratio hęc indicans cūctis cōpetit non amplius erūt ęquiuoca. Si ꝟo cōia quędā accidētia ipſis h̄rit cōpoſita non amplius horꝫ eadem diffinitio erit, neqꝫ deſtrueretur ęquiuocatio ipſoꝝ. Dixit autē ꝙ cōtingit igit̄ ⁊ ſm ꝑelectionē ſic aſſignare, ideſt ꝙ ſi ſm ꝑelectionē vt vniuocorum aſſignaret aliquis ęquiuocoꝝ vnā rationē omnibꝰ congruentē ſine continēs ęquiuocationem, ⁊ volens alicuius vnius ſub cōmuni nomine diffinitionē aſſignare, lateret non propriam, ſed cōmuneꝫ aſſignans vt omnibus cōpetenteꝫ his etiam ſub nomine ⁊ ſic peccat. Nam vtrouis hoc fuerit factum peccatum eſt.

❡ Quū ꝟo ęquiuocoꝝ nōnulla latent, interrogāti quidem, vt vniuocis vtendū. Non enim aptabit̄ alterius terminus ad alteꝝ. Quare videbit̄ non diſtinguendū hoc pacto. Oporteret eniꝫ in omne vniuocum aptari. Eideꝫ autem reſpondenti diſtinguendum eſt.

❡ Quia aūt inquit quędā ęquiuoca vel vniuoca nō ſunt nota, vtrū ſint ęquiuoca an vniuoca. Inquit interrogantes ⁊ arguere volētes opꝫ vt de vniuocis ipſis efficiant rationē ⁊ oſtēdant ꝙ aſſignata rō non cōpetit oibus ipſis perinde ac ſint vnius nāę ⁊ ſimilis ſpeciei, ſi talis. vꝫ. fuerit aſſignata ratio. Sed r̄ndentes opꝫ diuidere ⁊ oſtēdere ſignificatoꝝ cōionē quę non ſit ſolū ſm rationē, ideo nec aſſignata rō omniū cōis aſſignata eſt, vt ſi quis diffinitionē motus aſſignauerit ꝙ eſt mutatio ſm locū, quia motus eſt ⁊ alteratio, opꝫ oſtēdere ꝙ nō cōpetit hinc aſſignata ratio motus cū non ſit vniuocus ſed ęquiuocus. Nam ꝙ vniuoce dr̄ opꝫ in cunctis de quibus dr̄ cōgruere ſm rationē. Vnde opꝫ ipſum r̄ndentē oſtendere ꝙ ēt motus ęquiuocus eſt, ⁊ ipſe diffiniret motū ſm locū qui eſt principaliſſimus ⁊ propriſſimus motus. Opꝫ quoqꝫ vti talibus ad cōtentiones magis. Equidem ſophiſticus eſt locus qui eſt ad nomen ⁊ non dialecticus.

❡ Quoniā aūt quidē r̄ndentiū vniuocuꝫ qui-

dẽ dicũt ęquiuocũ, qm̃ non accõmodatur ad oẽ aſſignata ratio, ęquiuocũ aũt vniuocũ etiã ſi ad vtrũq3 accõmodeẽ, p̃ confeſſione vtẽdũ pro talibus, aut p̃ſyllogizandũ, qm̃ ęquiuocũ, aut vniuocũ, aut vtrũq3 fuerit, magis eni3 cõcedunt, non p̃uidentes qđ futurũ eſt accidere. Si aũt non facta cõfeſſione dixerit aliq̃s vniuocũ ęquiuocũ eſſe, ꝓpterea quia nõ accõmodaẽ ꝛ in hoc aſſignata oratio, conſiderandũ ſi huius oratio accõmodeẽ ꝛ ad reliqua. Nam manifeſtũ, qm̃ vniuocũ erit reliquis. Si autẽ non plures erunt definitiones reliq̃s qm̃ due ſm nomẽ orationes accõmodabunẽ ad eadẽ: ꝛ quę prior aſſignata eſt, ꝛ quę poſterior.

¶ Qm̃ aũt (inquit) quidã rñdentium ob ignorantiã ſępe vniuocũ ęquiuocu3 dicunt. Nam qm̃ cõpeteret aſſignata ratio oĩbus ceu qm̃ aliq̃s diceret φ animal eſt ſubã animata irrõnalis, q2 ratio hęc quã aſſignauit nõ competit oĩbus coactus dicet φ non vana eſt ſi nõ cõpetit omnibus, nam animal ęquiuocũ, ſed in ęquiuocis nõ põt vna oratio diffinitiua aſſignari, vel rurſus ęquiuocu3 vniuocũ, vt ſi aſſignaret vna3 cõem diffinitionẽ in ambobus. v3. in oĩbus ſignificatis a nomĩe, ceu φ motus eſt actus iternus entelechiaq3 mobilis qua mobile dicet talis, q2 cum aſſignata hęc diffinitio ſit oĩ motui cõpetẽs motus deinceps vniuocus eſt. Na3 in vniuocis vna eſt cõis diffinitio, q2 igiẽ vt diximus quidã rñdentes per ignorãtiã dicunt ęquiuoca vniuoca, ꝛ vniuoca ęquiuoca, ꝛ ob id rep̃hendũtur ab interrogãte, tanq̃3 non bene aſſignãtes diffinitionẽ, porro pro his prius habẽda eſt cõfeſſio ꝛ cõſenſus. i. op3 interrogantẽ cogere rñdentẽ ꝯcedere vtrũ diffinibile ſit ęquiuocũ vel vniuocũ. Nam magis inquit cõcedunt vera non p̃uidẽtes quę futura ſit ex ꝯceſſione cõfutatio. Na3 ſi aliq̃s diffiniet bonũ, verbi gratia ſic φ eſt aptũ facere bonos, cõgruũ eſt primo cõceſſionẽ facere ad interrogantẽ, vtrũ bonũ ęquiuocũ vel vniuocum eſt. Et ſi dicit φ vniuocũ, oſtẽdendo interrogans φ non oĩbus bonis aſſignata ratio cõpeteret ſic cõfutare illum poterit. Qđ ſi ęquiuocũ dicit corrigendũ eſt velut is qui tẽtat ęquoce dici vnã diffinitionẽ aſſignare, ſed⌊ vtrũq3 fuerit⌋ dixit pro hoc vel diuerſiuocũ, vel multiuocũ, qđ ſi non facta cõfeſſione inquit rñdens fugiendo ꝯfutationẽ3 huius φ non cõpetat aſſignata rõ oĩbus quę ſub nomine ſunt, diceret vniuocũ nõ vniuocũ, ſed ęquiuocum eſſe, inquit ⌊ op3 ⌋ vti etiã tali modo ad cõfutationẽ dicti, conſiderando ſi ratio hęc cõpetit ẽt reliquis ꝛ ſic arguere ipſum tanq̃3 ratio vniuoci ſit aſſignata de ęquiuoco. Etenim cõpetit ẽt reliquis quę dixit eſſe ęquiuoca, nam quorũ vna eſt ratio hęc vniuerſa ſunt, ſi aute3 nõ fuerint vniuoca, ꝛ aſſignata ab illo rõ vt vniuoci aſſignata eſt; ꝛ ſic cõfutabiẽ φ plures ſunt diffinitiones ipſorũ ſpecierũ quã ille aſſignauit dicẽdo aĩal eſt ſubſtãtia animata irrationalis, ꝛ illa poſterior quã interrogans adducit φ animal eſt ſubã animata ſenſitiua, ꝛ quę cõis inueniretẽ eſſe eidem ad illud φ videtur ipſi ęquiuocum eſſe.

¶ Rurſum ſi q̃s definiens aliq̃d corũ, quę multipliciter dicunẽ, ꝛ oratio non accõmodeẽ ad oĩa. Quia ęquiuocũ eſſe non cõcedit, nomen ẽt dicit non ad oĩa accõmodari. Quoniã nec oratio. Dicendũ ad eiuſmodi, qm̃ nominatione quidẽ op3 vti, quę tradita eſt, ꝛ quę ſeruata eſt ꝛ non dimouere talia. Nonnulla tamen non dicendum ſimiliter: vt plures.

¶ Nunc multipliciter inq̃t ęquiuoca, atq3 ꝛ aliorũ multipliciter dictorũ vt vniuocoru3 ꝛ inquit ſi quis diffiniuit aliq̃đ ęquiuocũ ceu motus eſt ſm locũ mutatio, q2 eadẽ ratio non ꝯpetit oĩbus ſpeciebus motus. Non eni3 proprius neq3 auctioni, neq3 alterationi, neq3 reliquis, patet φ ęquiuocũ eſt. Si ergo diſputans redargueretur ꝛ aſſignãs diffinitionẽ motus, adhuc aũt inſtaret fortiter diceret ipſa nõ eſſe ęquiuoca, principio nec diceret nomẽ cõpetere his ď quibus, neq3 eſt aſſignata ab ipſo diffinitio, Vnde inquit op3 ad talẽ ſic dicere φ noĩbus op3 vti vt plures dicũt, ꝛ non noua noĩa ponere. Verũ ſolent reb9 cõpetere noĩa ſecus q̃3 plures, ſed vt ſapientes. Nõ enim vt plures appellanda eſt bona fortuna felicitas neq3 familię rector illiberalis, neq3 grauis prudẽs, neq3 audax fortis, vt multi ꝯſueuerũt. Differũt aũt hęc ab illis q̃ iponunẽ qm̃ illa ſic vocãt ſtudioſi, hęc ãt vulgares noĩant.

¶ Si autẽ alicuius complexorũ aſſigneẽ terminus cõſiderandũ eſt ei, qui aufert alterius eorũ, quę cõplectuntur orationẽ, ſi eſt ꝛ reliqua reliqui. nã ſi nõ, perſpicuum, qm̃ neq3 tota totius, vt ſi quiſpiã definierit lineã finalẽ recta3, finẽ plani habẽtis fines, cuius mediu3 ſupadditur finibus. Si finalis lineę oratio eſt, finis plani habẽtis fines, recte op3 eſſe reliquu3, cuius mediu3 ſuperaddiẽ finibus. Sed infinita, neq3 medium, neq3 fines habet, recta aũt eſt. Quare non eſt reliqua reliqui oratio.

¶ Quia in diffinitionibus cõpoſitorũ ſi fuerit cõpoſitum cuius diffinitio aſſignatus ex duobus quibuſda3 cõpoſitũ, op3 eni qui aufert a tota rõne alterius eorũ in diffõnẽ rationẽ cõſiderare ſi relicta pars aſſignatę rõnis relicte diffinito cõpoſito diffinitio ſit. Nã ſi nõ neq3 tota rõ erit diffinitio totius cõpoſiti diffiniti in idẽ. Inquit ergo, ⌊ Si aũt alicuius cõplexorũ aſſignetur terminus ⌋ vt φ homo albus eſt aĩal rõnale mortale ſuſceptiuu3 coloris diſgregatiui viſus op3 conſiderare ꝛ auferre rationẽ alterius, v3. vnius cõplexorũ, vt aĩal rationale mortale. Si ergo ꝛ reliqua. Eſt aũt ſuſceptiuũ coloris diſgregatiui viſus, diffinitio eſt reliqui φ cõplicatur cu3 noĩe. v3. albi, patet φ ẽt diffinitio totius erit diffinitio, ſi aũt aſſumpti non eſt aſſumpti diffinitio, neq3 tota toti9, ceu linea finita recta eſt terminus plani habẽtis terminos, cuius mediũ ante extrema, diuiſit aũt cõplexum ꝛ dixit, ſi finitę lineę diffinitio eſt, vt ſit terminus planu3 habentis terminos, ꝛ eſt linea terminus plani, na3 terminus ſuperficiei eſt linea. Cęterũ illud⌊ Finis plani hñtis fines recte op3 reliquu3, v3, cuius mediũ ſuperaddiẽ finibus, ſed eſt infinita linea φ neq3 mediũ, neq3 finẽ habens, recta aũt eſt, ⌋ ideſt op3 intelligere lineã rectã ductam, neq3 medium hñtẽ, neq3 fines cui non eſt adaptare relictũ, ſiue cuius mediu3 extremis ſupadditur finibus, q2 neq3 mediũ h3 neq3 fines, quare non eſt reliqua diffinitio reliqui. v3. cuius mediũ extremis ſupaddiẽ recte, ſed neq3 tota totius.

¶ Inſuper ſi cum ſit cõpoſitum qđ definitur, ęquimẽbris oratio aſſigneẽ definito: ęquimẽ

bīs aūt dicit̄ oratio eſſe, qm̄ quot fuerint com poſita, tot ⁊ in oratione noīa, ⁊ verba fuerint. Neceſſe enī in talibus ipſoꝝ nominū cōmutationē fieri aut oīu, aut aliquoꝝ. qm̄ nō plura nūc q̄ꝫ prius noīe dicta ſunt opꝫ ēt cuꝫ, qui definit, orōnes pro noībus aſſignare, maxime quidē pro oībus. Si aūt non, ſaltē pro pluribus. Sic enim ⁊ in ſimplicibus, qui nomē cōmutat, nō definiturus eſt, vt pro tunica veſtē.

¶ Equimēbrem diffinitionem inquit eam quę hꝫ partes ęquales diffinito. Sed q̄ dicit tale eſt, qꝛ ſi ꝯpoſita ratio de aliquo aſſignata fuerit totidē partes hīs quot etiam cōpoſitū hꝫ, cuius diffinitio aſſignatur, nō eſt hęc oratio diffinitio illius. Naꝫ in ſic aſſignatis rōnibus neceſſariū eſt nominū in noīa tranſmutationē fieri, qꝛ ęqualia ſunt etiā ea quę ſunt in definito, ⁊ ea quę ſunt in rōne, ⁊ nominis in nomē trāſumptio non diffinitio. Nam ponit̄ diffinitio oratio eſſe. Vt igit̄ ſimplex in nomē tranſmutans non diffinituꝫ eſt, ſic neqꝫ ex pluribus aſſignata ratio talis vt vnūquodqꝫ nominū in eodē in nomen trāſmutari poſſit diffinitio eſt. Dixit autē illud [maxime quidē pro oībus, ſi aūt non ſaltē pro pluribus,] perinde ac nō oīa debeant ex neceſſitate cōpoſita noīa in diffinitione ipſoꝝ trāſmutari in orationē. Nam ſufficiens eſt vt in quibuſdā plurima ſumant̄. Nam dicimus ſyllm̄ demōſtratiuū rationē eſſe ex veris primis imediatis cauſiſqꝫ ꝯcluſionis q̄ꝫ ſyllogiſmum non diffiniamus. Fit aūt hoc in quibus dictū genus eſt alicuius notū. Etenim ꝑdicta oratio eſt diffinitio, qꝛ genus ſylls ⁊ vt genus aſſumptuꝫ eſt in rōne. Sit aūt apertius dictū per exēpluꝫ ceu homo albus eſt vir candidus. Hic ęqualis eſt diffinitio diffinito quo ad partes, ⁊ vtrūqꝫ ꝯponit̄ ex duobus nominibus, ⁊ ambo noīa quę ſunt idefinito in ęqualia noīa trāſumpta fuerunt in diffinitione vel aliquoꝝ qm̄ fieret trāſmutatio vnius, vt homo albus eſt vir cādidus. Patet igitur q̄ facta euariatione in diffinitione, qꝛ plura noīa quę dicta ſunt eorum indefinita non ſunt diffinitio aſſignata. Nam opꝫ diffinitionē plura diffiniti noīa hr̄e ſignificantia, ṁ vnum, vt ſe hꝫ in homie, vt hō eſt animal rōnale mortale mentis ⁊ ſcientię capax. Cęteꝝ opꝫ diffinientē omnia noīa in orationem tranſmutare, vt qui dixerit hō albus eſt aīal rōnale mortale mētis ⁊ ſcientię capax habens colorē albū, vel nō omniū, pluriū ſaltē ⁊ occultiorum, ceu ſylls demonſtratiuus eſt ſylls in quo poſitis quibuſdā ⁊ cętera. Hic ſylls non mutatus eſt in orationem ob euidentiā, ſed demōſtratiuus tranſumptus eſt in orationē. Q̄ ſi non ſic fieret trāſumptio nominū in orationes, ſed noīa pro noīe aliquis aſſignādo cenſeret diffinitionē eſſe, etiā erit oē nomen ſimplex in ſimplex trāſmutandū, ⁊ ſic fieri diffōnē aſſerere, vt pro tunica veſtem.

¶ Adhuc autē maius peccatū erit, ſi ⁊ ꝑ ignotiora noīa cōmutationeꝫ fecerit. Ut pro hoīe albo, terrigenam candidū. Neqꝫ enim definit, cum minus ſit clarum quod ſic dicitur.

¶ Item inquit maius peccatuꝫ fit ſi etiā per ignotiora nomina aliqs trāſumptionē faceret, ceu pro albo homine aſſignando virum cādidum. Nā quo ad diffiniendūꝫ fecit rationem captu difficiliorem.

¶ Cōſiderandū ēt in cōmutatione nominuꝫ, ſi nō idē adhuc ſignificēt. Ut q contēplatiuam ſciaꝫ/opinionē contēplatiuā dixit. Nā opinio ſcię nō ideꝫ eſt. Opꝫ aūt, ſi dꝫ, ⁊ totū idē eſſe. Nam contēplatiuū quidē cōmune in vtriſqꝫ orationibus eſt. reliquum ꝟo differens.

¶ Inquit etiā hoc cōſiderandūꝫ eſſe ſi ſumptū in cōmutatione nominū ideꝫ ſignificat cum nomine diffiniti. vꝫ. ſi ęquiualet eidem. Nam ſi non idem eſt, patet vt etiaꝫ ſm̄ hoc praua ſit aſſignatio, vt ſcia cōtemplatiua eſt opinio contēplatiua, hic opinio non idem ſignificat cū ſcientia. Nam hęc eſt eoꝝ quę ſempꝫ eodē modo ſe habēt, ⁊ ſempiterna nunq̄ꝫ defutura, ſed opinio eſt eoꝝ quę poſſunt errare ⁊ non eodē modo ſemper ſe habent. Oportet autem idem ſignificare, ſi quidem tota, videlicet diffinitio eadem eſſe debet cum diffinito.

¶ Inſuꝑ ſi alterius noīs cōmutationē faciēs, non dr̄ię, ſed gn̄is cōmutationē fecit, vt in eo, q̄ nuper dictū eſt, ignotius enī cōtēplatiua q̄ꝫ ſcia. Nā hoc q̄dē genus, illud aūt dr̄ia. Oibus aūt notius eſt genus, cōmunius enī eſt. Quare non generis, ſed differētię oportebat cōmutationē fieri. qm̄ ignotior eſt. An hęc quidē ridicula reprehenſio eſt, nihil enī ꝓhibet dr̄iā quidē notiſſimo noīe dici. genus aūt nō. Sic aūt rebus ſe habētibus perſpicuum, qm̄ generis, ⁊ non dr̄ię ſꝫ nomē cōmutatio faciēda. Si aūt non nomē pro noīe, ſed orōnē pro noīe cōmutauerit, manifeſtū, qm̄ dr̄ię magis q̄ꝫ generis definitio aſſignanda eſt. Qm̄ cognoſcēdi gratia definitio aſſignatur. Minus enim differentia q̄ꝫ genus nota eſt.

¶ Et hoc inquit oportere in trāſmutationibus nominuꝫ in noīa conſiderare ſi aliquis alterius nominis trāſumptionēꝫ efficiens non dr̄ię velut occultioris, ſed generis cum ſit notū fecerit. Naꝫ opꝫ tranſumptionē ignotioris efficere, ſed poſt exponendūꝫ eſt ſupra exēplum hoc. vꝫ. contēplatiue ſcientię. Vnde inquit non eſt neceſſe differentiā ſemper gn̄e ignotiorē eſſe, quo circa in quibuſdaꝫ ſi accideret differentiā notiorē eſſe gn̄e in nomē trāſumptionē facere licebit. Si aūt non nominis trāſumptio in nomē fieret ſed in orationē ⁊ diffinitionē, dr̄iaꝫ (inquit) opꝫ magis tranſmutare q̄ꝫ genus. Nā peculiarior eſt differentia rei q̄ꝫ genus, ⁊ diffinitio cauſa cognoſcendi fit, quare ob dr̄iaꝫ hoc fieri dꝫ. Sed ob genus non magis ꝭ quā aliquid aliud ſimiliū generum cum ipſo, vt ſi fuerit ꝓpoſitum ſyllogiſmū demōſtratiuuꝫ definire non ſyllogiſmū ſimplr̄ ſed demōſtratiuū ſyllm̄ erit diffinire. Naꝫ hoc quęrimus vt ꝓpriū, ⁊ eoꝝ quę ſub ſyllogiſmo aliud magis differt. Nam dr̄ntia minus nota eſſe q̄ꝫ genus videt̄ non eſſe conceſſum paulo ante dictis. Naꝫ dixit poſſibile eſſe dr̄iaꝫ nominari per ſe notā, ſed genus non. Iō ⁊ inqt oportere aptius tranſumere, vel ſi etiā nomē aliqm̄ dr̄ię nō eius fuerit gn̄is, ſed ipſa res a dr̄ia ſignificata minus nota ſignificato ſub genere. Nam euꝫ qui cognoſcit differentiā opꝫ etiaꝫ genus cognoſcere, non tamen in cognitione generis ⁊ differentia continetur.

¶ Si aūt dr̄ię terminū aſſignauerit, cōſiderandum ſi ⁊ alicuius alterius cōis eſt aſſignatus terminus. Ut cuꝫ iparē numeꝝ/numerū me-

diū hn̄tez dixerit, determinādū quonā pacto mediū hn̄tē. Nā numer⁹ qdez cōis in vtriſqz ořonib⁹ eſt. Imparis aūt trāſumpta oř͂o. Habet aūt ⁊ linea, ⁊ corpus mediū, cū nō ſint imparia. Quare nō erit vtiqz definitio hęc imparis. Si aūt multiplr̄ dicit̄ medium hn̄s, determinandū quō mediū hn̄s. Quare aut reph̄enſio erit, aut ſyllogiſmus, qm̄ non definiuit.

Inquit rurſus oportere, qn̄ trāſumpta fuerit d̄ſia in oratione cōſiderare ſi aſſignata oratio d̄ñę ⁊ alicui alio cōpetit. Nā ſi nō cōpetit alicui alio nō eſt diffinitio traſumptę d̄ñę. Nam opꝫ diffinitionē propriaꝫ eſſe huius cuius eſt, ⁊ ad nihil aliud cōe. Sed nō ſoluꝫ peccat qui aſſignat rationē poſitā vt d̄ñę quę ab alijs etiā cōpetit, ſed etiam ſi non oi eo cōpeteret de quo aſſignatur, ⁊ ſic peccauit. Naꝫ qui dicit lineę rectę diffinitionē linea eſt, cuius media ſuperponūtur extremis peccat, qꝛ hęc ratio nō cōpetit infinitę lineę rectę, qn̄quidē hęc nō habeat medium, neqꝫ fines, ſed neqꝫ ſuperponit̄ ſꝫ aliquas partes ab intermedijs, qꝛ aūt hoc .ſ. mediū habēs eſt de numero eorum quę multiplr̄ dicunt̄. Nam qꝛ numeroꝝ eſt magnitudinū in aſſignationibus multipliciter dictoꝝ opꝫ definire ſm̄ quale, vel qd̄ ſignificatiꝫ aliquis facit aſſignationē, vel ratiocinandū eſt ⁊ oſtendendū ꝙ nō definitiue qui ſic aſſignat eo ꝙ cōpetit etiā alijs aſſignata ratio, vel increpādū eſt ꝙ non bene accepit, qꝛ indeterminate aſſignationē faciebat. Non eniꝫ ſuperfluū eſt hoc habens medium ſimplr̄, ſed etiam habēs vnitatem mediam, vt quinque. Nam inter duo ⁊ duo eſt vnitas.

Inſup ſi id, cuius qdē ořonez aſſignauit, eſt entiū. Qd̄ aūt ſub ořone, nō entiū, vt ſi album qſpiā definierit colorē igni pmiſtuꝫ. Impoſſe eniꝫ incorporeū corpori pmiſceri. Quare nō erit color igni permiſtus, tamē album eſt.

Quia diffinitio qd erat eē ſignificat vniuſcuiuſqꝫ opꝫ inquit inſpicere, ſiquidē diffinitio entiū eſt, ⁊ illud a diffinitione ſignificatū .i. diffinitū non rerū. Nam ſi hoc manifeſtū perinde ac nō ſit diffinitio ꝓpoſita aſſignata oratio. Nō eniꝫ poſſibile eſt alicuius entiū ꝙ quid erat eſſe, cuius eſt diffinitio indicatiua non ens eſſe. Sed poſitum exemplum cum ſit manifeſtū oſtēdit loci potentiam.

Inſup qcūqꝫ nō diuidunt in ijs, quę ſunt ad aliqd, ad qd̄ dr̄, ſed in pluribus cōprehēdētes dicūt, aut oino, aut in aliquo falſuꝫ dicūt. Vt ſi aliqs medicinā diſciplinā entis dixerit. Nā ſi nullius entiū medicina eſt diſciplina, manifeſtū qm̄ tota oř͂o mēdax eſt. Si aūt alicuius qdē, alicuius aūt nō, in aliquo falſa erit. Opꝫ eniꝫ de oi, ſiqdē p ſe, ⁊ non ſm̄ accn̄s entis eē dr̄: quēadmodū in alijs ſe hn̄t ea, quę ad aliqd ſunt. Naꝫ oē diſciplinatū ad diſciplinā dicit̄. Silr̄ aūt ⁊ in alijs, qm̄ cōuertunt̄ qcūqꝫ ſunt ad aliqd. oē eniꝫ diſciplinatū ad aliqd. Ceteꝝ ſi is (qui nō p ſe, ſed ſm̄ accn̄s aſſignationē fecit) recte aſſignauit, nō ad vnum, ſed ad plura vnūqdqꝫ eorū, q̄ ad aliqd dicunt̄ aſſignauit. Nihil eniꝫ ꝓhibet idē, ⁊ ens, ⁊ albū, ⁊ bonuꝫ eſſe. Quare qui ad quodlibet horum aſſignauit, recte aſſignauit, ſiquidē is qui ſm̄ accidēs aſſignauit, recte aſſignauit. Preterea autē impoſſibile eſt hmōi orationē propriaꝫ aſſignati eſſe. Naꝫ nō ſolū medicina, ſed plures aliarū diſciplinaꝝ ad ens dicunt̄. Quare vnaqueqꝫ entis diſciplina erit. Manifeſtū igitur, qm̄ talis nullius eſt diſciplinę definitio. Propriuꝫ eniꝫ ⁊ non cōmunem opꝫ definitionem eſſe.

Peccant autē (inquit) ēt hi qui diffiniēdo aliqd eoꝝ ad aliqd nō diuidūt neqꝫ determinant ad ꝙ dr̄ illud ꝙ ſub cōi diffiniūt. Nā qꝛ oē ad aliqd hꝫ eſſe in habitudine ad aliud, ⁊ eſt hoc ad qd̄ vnūqdqꝫ eorū ad aliqd hꝫ eſſe determinatū, vt ēt ipſuꝫ ad illud eſſe hꝫ, ſi aſſignādo qs diffinitionē eoꝝ ad aliqd ad qd̄ aliud aſſignaret̄ ꝙ cōe cū ſit cōtinet etiā id ad ꝙ diffinite dr̄, cuius diffinitionē aſſignat, vel aliud eſt ab eo oino peccat ⁊ mentit̄ vel ad aliquid, vel ſimplr̄, vel vſr̄. Et quo ad aliquid ſi fuerit id ad qd̄ aſſignauit ipſuꝫ cōe, ⁊ in hoc cōtinēs ad ꝙ ꝓprie hoc dr̄. Item ſimplr̄ ⁊ oino peccat vel mētitur ſi aliud. Nam medicinā diffiniens ſcientiā entis ad aliquid peccat, eo ꝙ ſub ente ſunt ēt hęc quoꝝ eſt medicina ſcientia. Non eniꝫ oia entia, ſed quędā medicina ſcit, nam ens viuꝫ ⁊ de morbidis ęgrotantibus agit quoꝝ eſt ſcia medicina. Vel pōt cōe eſſe ⁊ non ęquiuocū vt ens, ſed vniuocū illi ad qd̄ ꝓpoſituꝫ dr̄ vt ſi geometriā aliqs diffiniēs dixerit ſciaꝫ ſcibilis vel opinabilis eſſe, naꝫ ſcibilia ⁊ opinabilia ſunt quoꝝ geometria eſt ſcia. Simplr̄ autē peccat q dicit medicinā eē ſciaꝫ paris ⁊ imparis. Nā omnino hęc ſunt diuerſa a medicinalibus rebus. Et exēpli grā vt oſtēdat ꝙ aliquis mētiens quo ad aliqd ⁊ quędam ſimplr̄ ſit in medicina dixit hoc. Nā ſi de nullo ente medicina ſcientia eſt, quaſi dicat, ſi hęc enim non fuerint ſub aſſignata quoꝝ eſt ſcia medicina ſimplr̄ mentitus eſt. Si v̄o fuerit ad aliquid, qꝛ ois ſcientia entis eſt. Nam opꝫ medicinaꝫ eſſe ſcientiā ois entis, ſi quidē p ſe ⁊ non ſm̄ accidens ſit aſſignata diffinitio, ſed per accidēs eſt entis, qꝛ accidit ſanis vt ſint, ſed non ſimplr̄ neqꝫ per ſe. Opꝫ aūt vnūqdqꝫ eoꝝ ad aliquid ad qd̄ dicit̄ per ſe aſſignare. Naꝫ oia ad aliqd dicunt̄ ad ꝯuertentia. Vt eniꝫ ſcia ad ſcibile, ſic ēt ſcibile ad ſcientiaꝫ, ſed non per ſe aſſignata, ſed ad cōmūe ⁊ per accidēs non cōuertit̄, ⁊ adhuc apertius de hoc dicemus. Nam ſi aſſignauit ꝙ ſcia de nullo ente eſt medicina omnino mētitus eſt. Si v̄o alicui⁹ eſt ceu ſani, ⁊ alicuius nō vt morbidi ad aliqd mentitur. Nā proſſus opꝫ vt medicina ſit ſciētia de ambobus .ſ. morbido ⁊ ſano, ſiqdē per ſe aſſignatū ad ens, ⁊ non per accn̄s ſit, ⁊ nō de aliquo verificet̄, ⁊ de aliquo non, igit̄ non dꝫ vlius eſſe eo ad qd̄ dr̄. Vt enim ſcia ad ſcibile dr̄ ⁊ ecōtra opꝫ etiā medicinā diffinite ad aliquid dici. Naꝫ ſi non erit vlius ſed ęquiualens erit ēt conuertēs. Nunc aūt neqꝫ cōuerti pōt dicēdo oē ens ſcibile medicine eſt. Naꝫ aliqd̄ ens ſcibile eius eſt, vt ſanū ⁊ morbidū. Naꝫ ob id dixit ꝙ ſi p ſe ⁊ non ſm̄ accidens aſſignauit ſcientiā ad ens. Nam quę dicunt̄ per ſe ad aliquid cōuertunt̄ ēt inter ſe, ſed q̄ non per ſe, ſed per accidens .i. ad aliqd̄ cōmūe aſſignata non ꝯuertunt̄. Qd̄ v̄o non oporteat per accidēs aſſignationē eoꝝ ad aliquid facere oſtēdens appoſuit ēt hūc locuꝫ dicēdo ꝙ ſi ſic aſſignaret̄ aliquid eoꝝ ad aliqd, accidet vnūquodqꝫ nō vnum dici, ſed ad plura ſm̄ hanc rōnez. Nam vt ſomno accidit eſſe aliqd̄ ens ſic nil ꝓhibet eidē

accidere

accidere bonū magnū albū ⁊ alia infinita. Et ꝗ ad vnūquodq; boꝝ aſſignat ſciaꝫ ⁊ medicinam bn̄ aſſignabit, ſiue dabim⁹ ꝙ aſſignās ꝑ accñs recte aſſignat. Hoc igiẗ abſurdū. Itē nō fieri in tali aſſignatione aſſignatā diffōneꝫ ꝓpriā ei de quo aſſignaẗ pꝫ, ſed opꝫ hr̄e ꝓpriā diffōneꝫ ꝙ diffiniẗ. Nā opꝫ ipſaꝫ ꝓpriā eē ⁊ ſignificare ꝙ qd erat eſſe, cuius eſt. Itē inqt ⁊ hoc impoſſe eſt .ſ. eſſe peculiarem diffinito ſic aſſignatā diffōnē. Non .n. ſolū medicina ſcia entis diceẗ, ſed ēt ſimplr vnaqueq; ſciaꝝ ad ens aſſignabiẗ, ſiqdē ois ſcia ſit alicuius entis, ꝙ ſi oi ſcię ꝯpetit nullius erit ꝓpria. Ceteꝝ cū dicit. [Nā nō ſolū medicina, ſꝫ plures aliaꝝ diſciplinaꝝ ad ęns dicunẗ.] hoc Simplici⁹ dixit, vel qꝛ videẗ etiam ſcientia ſophiſtica cuꝫ quędam ſit circa ens nō eſſe, vt Plato in ſophiſta demōſtrauit.

¶ Qñq; aūt definiūt non reꝫ, ſed rem bene ſe habentē, aut perfectā. Talis autē ⁊ rectoris, ⁊ furis terminus eſt, ſi ſit rector quidē, qui poteſt qd̄ in vnoquoq; eſt veriſimile conſiderare, ⁊ nihil ꝓtermittere. Fur autē, qui clam ſumit. Perſpicuum enim quoniam cum talis vterq; bonus ſit, ille quidē bonus rector, hic autem bonus fur erit. Non enim qui clam ſumit, ſed qui vult clam ſumere, fur eſt.

¶ Errant aliqui qui non diffiniunt ꝑ ſe rem, ſed rem bene ſe hñtē vel ꝑfectā. vꝫ. qui finē ⁊ habitū rei qd̄ corrigereẗ efficereturq; recte ab aliquo ob exercitiū ⁊ diligentiam meditationēq; diffiniūt. Nō eniꝫ in oībus rebus ſuba in ipſo bene poniẗ, in ꝗbus igiẗ non eſt ipſuꝫ bene cōnāle, ſꝫ extrinſecus aduenit, vt ēt ad ipſum bene poſſe res ſit, in his non recte ipſum bene in diffōne aſſumiẗ. Nam ꝑs eius ſed nō totū diffiniẗ. Nō eni ſolus hō ſtudioſus, neq; ſola domus ſtudioſa, itē nec ſola ciuitas bene recta legibuſq;, neq; actio nec diſpoſitio, vel opinio cum ipſo eſſe hoc bene hñt, ideo in oībus his diuerſa eſt rei diffinitio, ⁊ alia eſt hęc bene hñtis. Nā rector nō eſt qui contēplatur in vnoquoq; veriſimile ⁊ nihil omittit, ⁊ etiā ſi dimitteret aliquid contingentiū ad propoſitū perſuaſibiliū ⁊ voluerit eſſe veriſimile inuenire ⁊ afferre. Naꝫ ſunt quędā ēt in ſcientijs ⁊ artibus imꝑfectiores. Itē virtutuꝫ ⁊ malitiaꝝ, ⁊ qui in vnoquoq; addit cōſilio voluntariq; actū perfectū definit, qui ꝯo ab electione ſi incipit hñtes habitū diffinit. Nam iniuſtus eſt qui eſt perfectus in iniuſtitia ꝑeligens ⁊ faciens iniuſta ⁊ non ſolum eligens.

¶ Rurſum ſi qd̄ ꝑꝑ ſe eligendū eſt, vt actiuū, vel effectiuū, vel quolibet modo ꝓpter aliud eligendū aſſignauit. Vt qui iuſtitiā legūꝫ conſeruatricem dixit, aut ſapientiā effectiuam fęlicitatis. Nā conſeruatiuū, ⁊ effectiuum coꝝ ſunt, quę ꝑꝑ aliud eliguntur. An nihil quideꝫ ꝓhibet ⁊ qd̄ ꝓpter ſe eligendū eſt, ⁊ ꝑꝑ aliud eſſe eligendū. Attamen nihil minus peccauit, qui ſic definiuit qd̄ ꝑꝑ ſe eſt eligēdū. Nā vnicuiq; optimū in ſubſtantia maxime. Melius aūt qd̄ ꝑꝑ ſe eligēdū ꝗꝫ qd̄ ꝑꝑ aliud. quare id, ⁊ definitionē oportebit magis ſignificare.

¶ Quia diffō ſubaꝫ vniuſcuiuſq; ⁊ eius eſſe ſigẗ, eligēs ꝑ ſe eligibile velut effectiuū ⁊ actiuū alteri⁹ ⁊ ꝑꝑ h̄ eligibile, vel vīr ꝑꝑ aliud eligibile, pꝫ ꝙ non diffinit, qm̄quideꝫ ſubaꝫ rei indicat ꝑ oɫonē. Si aūt ſunt ꝗdā ꝑꝑ ſe eligēda, ⁊ ꝑꝑ alia nihil minus inqt peccat ꝗ talia a deteriore diffinit, nā vniūqdq; ſm̄ meli⁹ eoꝝ in ipſo diffiniri dꝫ, ſꝫ diffō ei⁹ qd erat eē vniuſcuiuſq; ē indicatiua. Sꝫ nō opꝫ exiſtimare pugnātia ipꝫ dicere cū paulo añ dixerit nō oportere diffinientē ab ipſo bn̄ ſe hñte eoꝝ in ipſo diffinire, nūc aūt dicit vniuſcuiuſq; ſubaꝫ ſm̄ eo ꝙ meli⁹ eſt in ipſo diffiniēdā eē. Nā in cūctis in qb⁹ ſunt optimū ⁊ minus tale vt in ꝑdictis eligibilib⁹ ꝑꝑ ſe, ⁊ ꝑꝑ diuerſa ⁊ alia hoꝝ eſſe ꝑꝑ ſeipſa eſt melius eo ꝑꝑ altera, ſed quorū melius non eſt in nā, ſed extrinſecus ab ipſis hoc aduenit ex aliqua cura ⁊ diligētia hoꝝ eſſe non eſt amplius in meliore, qm̄ quidē nec a ꝓncipio in oībus ſit. Itē arg^m ſit ſm̄ ꝓbabile.

¶ Cōſiderandū aūt eſt, ⁊ ſi is, qui alicuius definitionē aſſignauit, aut hęc, aut qd̄ eſt ex his, aut hoc cū illo definiuit. Nam ſi hęc quideꝫ accidet vtriſq;, ⁊ neutri ineſſe. Vt ſi iuſtitiaꝫ tēperātiā, ⁊ fortitudinē definierit. Naꝫ ſi duo ſint, vterq; aūt alteꝝ habeat, vtriq; iuſti erūt, ⁊ neuter, qm̄ vtriq; quidem habēt iuſtitiam, vterq; autē non habet. Si aūt nonduꝫ qd̄ dictum eſt admoduꝫ abſurdum videẗ, qm̄ ⁊ in alijs accidit hmōi (nihil enim ꝓhibet vtroſq; hr̄e minam, cū neuter habeat.) Attamen ꝯ̄ria ineſſe eidē omnino abſurdū videbiẗ eſſe. Accidet autē hoc, ſi hic quidem ipſoꝝ tēperātiā, ⁊ timiditatē habet. Ille aūt fortitudinē, ⁊ ꝓdigalitatē, nam vtriq; ⁊ iuſtitiā, ⁊ iniuſtitiā habent. Naꝫ ſi iuſtitia, temperantia, ⁊ fortitudo eſt, ⁊ iniuſtitia timiditas ⁊ prodigalitas erit. Et omnino quęcūq; ſunt ad argumentandū idonea, quoniam non idē ſunt ⁊ partes, ⁊ totum. Omnia vtilia ſunt ad id, qd̄ nunc dictū eſt. Videẗ enim qui ſic definit, partes toti eaſdeꝫ dicere eſſe. Maxime auteꝫ accōmodatę ſiunt orationes, in quibuſcūq; manifeſtā partium eſt cōpoſitio. Quēadmodū in domo, ⁊ in cęteris talibus. Verum manifeſtū, qm̄ cuꝫ partes fuerint, nihil prohibet totuꝫ non eſſe, quare non idem erunt partes toti. Si autem non hęc, ſed qd̄ ex his eſt dixit id eſſe, qd̄ definiẗ. Primū cōſiderandū, ſi non aptū eſt quippiā vnū fieri ex ijs, quę dicta ſunt. Quędaꝫ enim ſic ſe habent adinuicem, vt nihil ex eis vnum quippiam fiat, vt linea ⁊ numerus.

¶ Conſiderandū inquit eſſe ſi alicuius diffiniti velut domus aliquis diffinitionē aſſignans diffiniret ꝙ domus eſt hęc. vꝫ. lapides, ⁊ ligna, vel ex his. vꝫ. ꝙ iuſtitia eſt ex fortitudine ⁊ tēperantia, vel domus ex lapidib⁹ ⁊ lignis, vel hoc cum hoc, ꝙ iuſtitia eſt tēperantia cum fortitudine, vel domus eſt integumentū cum lapidibus ⁊ lignis. Nā ſi hęc accidēt ⁊ ſi duo extiterint alter tēperatus, ⁊ alter fortis, ⁊ duobus his iuſtitia ineſt, ⁊ nulli ipſorum diuiſim. Nam vnus ⁊ tēperatus non iudicareẗ iuſtus quippe duę erant iuſtitia .ſ. tēperantia ⁊ fortitudo. Nam cuꝫ duę fuerint homines alter habeat temperantiaꝫ, ⁊ alter for

titudinem, ⁊ ob id ambo iuſti erunt ⁊ neuter ſeorſuȝ nec vnus ſolus qui habet fortitudinẽ iuſtus vocabitur, aliquī quia ambo hi duo qui habẽt iuſticiam nemo eorum diuiſim iuſtitiã habet. Ceterum inquit ⁊ ſi nullũ abſurduȝ accidit, ſi diceretᷓ vnus horum non habere iuſtitiã, neqȝ appellari iuſtum, imo ꝙ ſimul duo habent ipſam ⁊ diſfinire iuſtos ambos debemus, quia in alijs tale accidit. Nam ſi fuerint quidẽ tres qui ſimul numiſma vnũ ſimul tribus inerit numiſma vnum, ſed diuiſim vnicuiqȝ non inerit, tamen hoc cum inſit duobus contrario modo, vt iuſtum ⁊ iniuſtum videbitur omnino abſurduȝ eſſe. Nã opponitur iniuſtitia iuſtitię, ⁊ tẽperantię intemperantia, ⁊ timiditati fortitudo. Si ergo iuſtitia eſt fortitudo, ⁊ temperantia, erit etiã iniuſtitia timiditas ⁊ intẽperãtia, ideo etiam accidit cõtraria eiſdem ineſſe, ſi ipſorum alter fuerit temperans ⁊ timidus. Nam fortis non eſt, ⁊ alter fuerit fortis ⁊ intemperans. Non enim temperans ⁊ ob id etiam ambo habebunt iuſtitiam ⁊ iniuſtitiam, ſiquideȝ iuſtitia eſt temperantia cum fortitudine, ⁊ ob id iniuſtitia eſt intẽperantia cum timiditate. Vniuerſalr̃ igitur inquit quęcũqȝ ſunt oſtendentia non idem eſſe totũ ⁊ partes, omnia ſunt vtilia ad id qđ nunc dicitur, vt ꝙ iuſtitia eſt hęc. vȝ. temperãtia, fortitudo. Nam qui ſic diffinit inquit partes eſſe has in toto. Nam partes iuſtitię ſunt fortitudo ⁊ tẽperantia. Vnde maxime orationes oſtẽdẽtes non idem eſſe totum ⁊ partes peculiares ſunt ſane congrue in quibus perſpicua eſt cõpoſitio partium. Naȝ patet ex his ꝙ ſi lapides ⁊ ligna fuerint, nõ neceſſe eſt etiã domum eſſe, quare eorum quę ſunt partes cõtingit totũ non eſſe non idem erũt partes cum toto. Hic aũt locus vtilis in ſolis diſſimilaribus. Quod ſi quis diffiniendo non dixit partes totuȝ eſſe, ſed illud ꝙ fit ex partibus, vt domum non ex lapide ⁊ latere, ſed ex lapidibus ⁊ lateribus, primo conſiderandũ eſt ſi ex his aliquis diffiniret ex quibus non poteſt cõpoſitis vnum aliquid fieri, cum vnum ſit diffinitum. Nam quędam talia ſunt ex quibus non poteſt vnum aliquid fieri, vt linea numerus ⁊ tota accidentia. Nam qui ex talibus ipſum eſſe alicuius dicit ⁊ definit, patet ꝙ non definit, ceu corpus eſt ex lineis numeriſqȝ cõpoſituȝ, ideo neqȝ qui dicit albedinem ex igne ⁊ colore diffinit.

Inſuper ſi definitum quideȝ in vno aliquo aptuȝ eſt primo fieri, ea aũt ex quibus dixit ipſum eſſe, non in vno primo apta ſunt fieri, ſed vtrũqȝ in vtroqȝ. Manifeſtuȝ enim quĩ non erit ex ijs illud, in quibus enim partes, ⁊ totũ neceſſe eſt ineſſe. Quare non in vno totuȝ primo eſſet, ſed in pluribus.

Item inquit hoc conſiderandũ eſſe ſi definitum, cuius diffinitionẽ aſſignat in vno quodaȝ eſt in quo primo natum eſt fieri, ⁊ ea ex quibus diffiniuit non ſunt in eodeȝ primo, ſed in alio ⁊ alio, vt prudentia eſt ex fortitudine ⁊ tẽperantia, patet ꝙ etiam non definit prudentiam qui ſic aſſignat. Nam in quo ex his cõpoſituȝ. vȝ. prudentia eſt, in illo oportet eſſe etiaȝ ea ex quibus cõponitur prudentia, ſed prudentia in prima eſt rationali parte, ⁊ fortitudo ⁊ temperantia aliam in iraſcibili, ⁊ alia in cõcupiſcibili, igitur patet ꝙ non erit ex his tẽperantia. Nam in quibus apparent partes, in illis etiã totũ apparere oportet, quare non in vna prima rationali parte accidit prudentiam videri, ſed etiã in pleriſqȝ alijs, videlicet iraſcibili ⁊ concupiſcibili.

Si aũt ⁊ partes, ⁊ totum in vno aliquo primo fuerint, cõſiderandũ, ſi non in eodẽ, ſed in altero totũ, ⁊ in altero partes ſint, nam in quo totum in eo ⁊ partes eſſe videntur.

Si aũt vtrũqȝ inqt ex quibus aſſignauit eſſe ꝓpoſitũ in vno primo ſunt illa ⁊ totũ ꝙ eſt ex his erit ꝙ quideȝ eſt ꝓpoſitũ, cuius diffinitionẽ aſſignat, nõ tñ in eadẽ parte, ſed alia in alia, ⁊ alia in alia, neqȝ is erit diffiniẽs. Naȝ in quo totũ in illo opȝ etiã partes eſſe, ceu ſi quis diffiniret virtutẽ ex fortitudine tẽperantia ⁊ prudẽtia. Nã ibi totũ apparet. vȝ. virtus, apparet auteȝ in alia in qua ẽt partes apparent, ſed vnaquęqȝ taliuȝ partium virtutis in alia ⁊ alia parte animi videtur ⁊ nõ vnaquęqȝ in toto. Nã partes animę rõnalis iraſcibilis ⁊ concupiſcibilis ſunt.

Rurſum ſi cuȝ toto corrumpuntur partes, econũerſo enim oportet accidere, partibus corruptis, totum corrumpi. Toto ṽo corrupto, non neceſſe eſt ⁊ partes corrumpi.

Quia partibus corruptis neceſſe eſt ſimul corrũpi ⁊ totum, ⁊ toto corrupto nõ neceſſe eſt ⁊ partes ſimul corrũpi, ſiquis inquit diffiniret aliquis ex talibus partibus corrupto toto neceſſe ẽt eſt hęc ſimul corrũpi ex quibus definitũ eſt totuȝ, patet ꝙ nõ bene diffiniuit. Sic igitᷓ peccaret qui diffiniẽs corpus ꝙ ex planis ꝯſtitutũ eſt. Nã vna cũ corpore corrũpitur plana, vel planuȝ ex lineis, vel linea ex pũctis. Neqȝ eniȝ corpus ex planis, qȝ ſimul cum corpore corrũpitur planum, neqȝ planum ex lineis, neqȝ linea ex punctis ob id neqȝ ex ſpeciebus poteſt dici genus eſſe. Nam ſimul deſtruerẽtur cum eo. Item neqȝ ꝙ numerus ex pari ⁊ impari conſtet.

Aut ſi totũ quidẽ bonum, vel maluȝ, partes autem neutrę. aut ecõuerſo, partes quideȝ bonę, vel malę, totum aũt neutrũ. Non enim ex neutris poſſibile eſt bonum quippiã, vel malum fieri, neqȝ ex bonis, vel malis neutrum.

Nam ſi totuȝ bonũ ⁊ partes neutrę bonũ non cõtinget ſic recte diffiniri ꝓpoſitũ ex partibus. Nam oportebat ẽt partes bona vel mala eſſe, ſiquidem partes totius extitẽrint. Nam impoſſe eſt partibus nõ exiſtẽtibus, vel bonis vel malis aliquid ex his cõpoſitum bonũ vel malũ eſſe. Vel rurſum ſi partes bonę vel malę, ⁊ totũ nec bonum nec malum, nõ recte erit aſſignatio facta totius per partes. Nam pȝ ꝙ non ex talibus partibus tale cõponitur. Nam quatenus ipſum totum bonum vel malum etiam erat, ſi quidem ex talibus partibus erat.

Aut ſi magis quidẽ alterũ bonũ q̃ȝ alterum malũ. Qđ aũt ex his, nõ magis bonũ q̃ȝ malũ eſt. Vt ſi imprudentia ex fortitudine, ⁊ falſa opinione. Magis eniȝ bonũ fortitudo eſt, q̃ȝ maluȝ falſa opinio. Opȝ ergo ⁊ qđ ex his eſt, ſequi illud, qđ magis eſt, ⁊ eẽ vel ſimplr̃ bonũ, vel magis bonũ q̃ȝ malũ. Et hoc quideȝ non neceſſariũ, niſi vtrũqȝ ſit ꝑ ſe bonũ vel malũ. Multa eniȝ effectiuoꝝ per ſe quidẽ non ſunt bona: mixta aũt quibuſdã ſiunt bona. aut ecõuerſo vtrũqȝ quidẽ bonũ: mixta aũt malum, vel neutrum.

vel neutrũ. Maxime aũt manifeſtũ, qđ nunc dictũ eſt in ſalubrib⁹, ⁊ morbificis. Nã q̃daꝫ medicamẽtoꝝ ſic ſe hñt vt vtrũqȝ q̃deꝫ ſit bonum. Si aũt vtraqȝ dentur mixta, malum.

℃Quia videt̃ cõpoſitum ex quibuſdã quoꝝ eſt magis aliud ⁊ aliud minus tale magis ſequi ſi diffiniens aliqs aſſignarit aliqđ cõpoſitum ex bono ⁊ malo, quorum bonum magis eſt bonũ q̃ malũ, ⁊ malũ ꝙ non eſt magis bonum diffinit, is ſic diffiniẽs non recte diffinit. Cũ hęc dicit affert in dictis inſtantiã dicendo ꝙ non neceſſe eſt cõpoſitum ex bonis omnino bonum eſſe, neqȝ ex malis malũ ꝙ locus ante hunc ſtatuebat. Itẽ nec ex magis bono magis bonũ neceſſe eſt eſſe, nec ex magis malo magis malum. Nam in his quę ſunt ꝑ ſe ⁊ ſimpliciter dicta ſequerentur. Si autẽ aliqua velut effectiua boni vel mali acciperentur non amplius neceſſe eſt ſequi dicta. Nã plura ꝑ ſe non exiſtentia effectiua boni in mixtione adinuicem hoc faciunt, tamẽ virtus cum ſit per ſe bona talis manet ⁊ non in cõpoſitione cum alio, igitur boni exiſtentis per ſe neceſſe etiã eſt partes bonas eſſe. Similiter etiam in malo. At ſi effectiua fuerint bona vel mala nõ neceſſe eſt vt quę ex his prodeunt ſint bona vel mala. Et hoc ſic oſtendit ſe habere in pharmacis efficiẽtibus ſanitatem ⁊ non talibus. Etenim quę non ſunt per ſe ſana imo contrario dãnoſa mixta tamẽ inuicem efficiunt ex ipſis effectiuum ſanitatis. Et rurſus cum quędam fuerint non dãnoſa ſeorſum, ⁊ mixta inuicem vnũ efficiũt ex eis dãnoſum.

℃Rurſum ſi qđ ex meliore, ⁊ peiore eſt, nõ eſt totũ peiore quidẽ melius, meliore aũt peius. An neqȝ hoc neceſſariũ eſt. Niſi per ſe bona ſint, ex quibus cõponit̃. Nam in ijs, quę non per ſe ſunt bona, nihil prohibet totũ non fieri bonum: vt in ijs, quę modo dicta ſunt.

℃Rurſum inquit ſi aliquid dictum ex meliore ⁊ peiore non fuerit meliore peius, ⁊ peiore melius, neqȝ congrue ex his eſſe diceretur. Nam ex his cõpoſitum mediũ ſit vtriuſqȝ ipſoꝝ extremi accepti ob mixtionẽ contrariorum vtriuſqȝ ipſoꝝ ferens deteriora. Ideo temperantia continentiaqȝ cõpoſita eſt ex recta ratiocinatione ⁊ prauo deſiderio ⁊ eſt melior prauo deſiderio, ⁊ peior recta ratiocinatione. Cęterum ad hoc affert inſtantiam quaꝫ etiam ante hęc prius adduxit. Nam nihil per ſe bonis ⁊ malis vera eſt ratio non ſimpliciter. Nam ſi aliquid fuerit cõpoſitũ ex ſimpliciter bono, ⁊ ſimpliciter malo intermedium cõpoſitorũ erit, ſi vtrunqȝ illorum in cõpoſitione ſeruaretur, ſꝫ in bonis velut effectiuis hoc nõ amplius neceſſe eſt. Nam hęc in cõpoſitione adinuiceꝫ alterãtur, vt prędixit in medicinalibus pharmacis tanq̃ nil prohibet ex ambobus melius ⁊ peius vtroqȝ fieri.

℃Inſuper ſi vniuocum eſt totũ alteri. Non oportet enim quẽadmodum neqȝ in ſyllabis. Nulli enim elementoꝝ ex quibus cõponitur, ſyllaba vniuoca eſt.

℃Neqȝ hũc inquit diffinire qui dicit aliquid ex aliqbus eſſe, quoꝝ vnum aliquid in toto hoc ex omnibus vniuocum eſt, ceu virtus eſt fortitudo, iuſtitia, ⁊ prudentia. Nã vnumqđqȝ horum virtus dicitur vniuoce cum toto, nõ oportet igitur totũ vniuocũ eſſe cum partibus, vt neqȝ in ſyllabis. Nam vnaquęqȝ ſyllaba non eſt vniuoca cũ elementis componentibus ipſam.

℃Pręterea ſi nõ dixit modum cõpoſitionis. Non enim ſufficiens eſt ad cognoſcẽdum dicere ex his. Nam nõ quod ex his, ſed quod ⁊ ſic ex his, cuiuſqȝ cõpoſitorum ſubſtantia eſt. Vt in domo. Non eniꝫ ſi quolibet modo cõponantur hęc, domus eſt.

℃Item neqȝ illum inquit diffinire qui dicit ex quibuſdaꝫ cõponi ꝙ diffinitur, ⁊ minime exponit modũ cõpoſitionis. Non enim ſufficiens eſt de ſe ad indicationẽ ſubſtãtię cõpoſitoꝝ ex aliquibus aſſignatio eoꝝ ex quibus ea cõponuntur, niſi etiã modus cõpoſitionis ipſoꝝ fuerit in ratione additus. Nam ſic ex his cõpoſitũ ſubſtantia vniuſcuiuſqȝ cõpoſitorum eſt. Et dictum patet exemplo domus ⁊ ſyllabę. Neqȝ enim domus ſimpliciter eſt lapides, lateres, ⁊ ligna, ſed omniũ talis ordo, neqȝ ſyllaba eſt elementa, ſed horum talis compoſitio.

℃Si aũt hoc cũ illo aſſignauit, primũ quideꝫ dicendũ, q̃m hoc cũ illo dicit̃, aut hoc ⁊ illud, aut qđ ex illis. nã qui dicit mel cum aqua, vel mel ⁊ aquaꝫ dicit, vel quod ex melle, ⁊ aqua. Quare ſi cuilibet eoꝝ, quę dicta ſunt, idẽ cõſtebit̃ hoc cũ illo: eadem conueniet dicere, quę quidẽ dicta ſunt prius ad vtrũqȝ eorum.

℃Inquit ⁊ ſi quis diffinitionem alicuius fuerit aſſignans aſſignando hoc cum hoc nihil intereſt (inquit) ſi dixerit hęc quędã eſſe vel hoc ex his. Nã qui dicit mellimerum dicit ſimile vinum cũ mero, vt ſi dixit mellimerum eſſe merum vinum, vel ex mero ⁊ melle. Vtriuſqȝ horũ erit idem dictu. Ideo ⁊ locis his ad deſtructionem vtendũ eſt quibus etiam ibi diffinientes prius aſſignauit. Tradit autem ⁊ hic quoſdam proprios locos ad talem aſſignationem diffinitionum.

℃Inſuper diuidẽti quoties dicit̃ alterum cũ altero, cõſiderãdũ, ſi nullo modo hoc cũ illo, vt ſi dr̃ alterũ cũ altero, aut vt in aliquo eodẽ ſuſceptiuo, vt iuſtitia ⁊ fortitudo in aĩa. aut vt in loco eodẽ. aut vt in tẽpore eodẽ. Qđ ſi nullo modo verũ ſit, qđ dictũ eſt in his, manifeſtũ eſt, q̃m nullius erit aſſignata definitio. q̃m nullo modo hoc cũ illo eſt. Si autem diuiſo quoties dicit̃ alteꝝ cũ altero, verũ erit in eodem tẽpore vtrũqȝ eſſe, cõſiderandũ, ſi contingit nõ ad eundẽ finẽ vtrũqȝ dici. Vt ſi fortitudinẽ definiuit audaciã cum recta intelligẽtia. Contingit eniꝫ audaciã quidẽ hr̃e ſpoliandi. Rectã aũt intelligentiam circa ſalubria. Sed nõ fortis, qui in eodẽ tp̃e cũ illo hoc hꝫ. Inſuper ſi ⁊ ad ideꝫ ambo dicunt̃, vt ad medicinalia. Nihil eniꝫ ꝓhibet ⁊ audaciã quãdaꝫ ⁊ rectam intelligentiaꝫ habere ad medicinalia: non tamen ſic fortis erit, qui hoc cum illo habet. Neqȝ enim ad alterũ eorũ vtrũqȝ oportet dici, neqȝ ad idem quodcunqȝ ſit. Sed ad fortitudinis finem, vt ad prędiorum pericula,

aut ſi quid magis eſt illius finis.

¶ Primum igiẽ cenſet diuidentẽ quotupliciter dicitẽ hoc cũ hoc conſiderare ſi ſm nullũ ſignificatoꝝ ab ipſo aſſignatũ hoc cum hoc eſt. Nõ eniȝ erit determinate ſic aſſignans. Significat aũt hoc cum hoc vel hoc cum eodem ſubiecto vel id in eodẽ loco, vel in eodeȝ tẽpoꝛe. Addit aũt ꝙ ſi aſſignatã poſſit in eodẽ tpe eſſe nõ ad idẽ vtrũqȝ dicereẽ, vel ſi ẽt ad idem ambo dicerenẽ, non tñ ad finẽ ꝓpoſiti definiti, neqȝ ſic ſane definitũ eſt, neqȝ eniȝ ad alterũ opȝ dici, neqȝ ad idẽ qḋuis ſed ad finem diffiniti. Sȝ exẽpla huius ꝙ ſunt in eodẽ receptiuo dicit, vt virtus iuſtitia cũ foꝛtitudine. Nam in eodẽ receptiuo .ſ. aĩa ambę ſunt iuſtitia ⁊ foꝛtitudo. Item in eodeȝ loco vt coꝛpus trifariam dimẽſum cum ſupficie. Nam in quo loco eſt coꝛpus in eodẽ etiã ſuperficies. Item in eodeȝ tẽpoꝛe, vt foꝛtitudo eſt audacia cum recta intelligentia. Nam in quo tẽpoꝛe eſt audacia in eodẽ etiã recta intelligentia. Item inquit ſi ad eundẽ finẽ audacia eſt recta intelligentia dicerenẽ vt ad medicinalia foꝛte. Nã par eſt in quibus inducit ſectionẽ medicus, vt in vulnere ſimul audaciam ⁊ rectam intelligentiã habere ⁊ ad vnum fineȝ reſpicere, ſcilicet laboꝛantẽ ſanare, ſed tñ nec ſic dicetur foꝛtis medicus. Neqȝ enim vtraqȝ pars ad aliũ ⁊ alium finẽ dicenda eſt, vt in prauo deſiderio ⁊ recta ratione, neqȝ ad eũdem ⁊ vnum. Sed foꝛte vt nunc diximus eundẽ finẽ habere ambo .ſ. ſanare, ſed ad quẽ dicitur diffinituȝ, ceu gͣ foꝛtitudo ad recte agendũ ea quę in bello geruntur, opȝ etiam ad eũdem fineȝ partes eius reſpicere, vt audacia ⁊ recta intelligentia partes eius.

¶ Quędã autẽ ſic aſſignatoꝝ nullo modo ſub dictã cadũt diuiſionẽ. Ut ſi ira triſtitia eſt cũ opinione paruipẽdendi. Nam cum ꝓp hmõi opinioneȝ triſtitia fiat, hoc vult indicare hoc cũ hoc fieri aliqd. Hoc aũt ſm nullũ dictorũ modoꝝ idem eſt ei, qḋ eſt hoc cum illo eſſe.

¶ Oſtendit ⁊ aliud peccatuȝ ꝙ poteſt inueniri in tali aſſignatione. Nam quędã ſic aſſignata ſm dictionẽ ꝙ hoc cum hoc aliud quid ſignificat, ⁊ nihil hoꝛuȝ ſignificatoꝛum huius cum hoc, neqȝ eoꝝ ſub dicta diuiſione. Naȝ neqȝ hęc ſignificat, neqȝ hęc ex his, neqȝ hoc cum hoc, ſed hoc ⁊ hoc. Nã q dicit ꝙ ira eſt triſtitia cuȝ opinione paruipendendi, ⁊ nihil hoꝛum ſignificare vult q: per tantam opinionẽ facta triſtitia ira eſt, ſi aũt vult ſignificare dici per hoc cum hoc patet ꝙ peccaret ⁊ non bene aſſignaret diffinitionem.

¶ Rurſum ſi hoꝛũ cõpoſitionẽ dixit totum, vt aię ⁊ coꝛpoꝛis cõpoſitionẽ aĩal: primũ quidẽ ↄſiderandũ ſi non dixit qualis cõpoſitio, vt ſi carnẽ definiẽs aut os, ignis ⁊ aeris, ⁊ terrę dixit cõpoſitionẽ. Non eniȝ ſufficit cõpoſitionẽ dicere. Sed ⁊ qualis quędã determinandũ. Non eniȝ quolibet modo cõpoſitis his caro fit, ſed ſic quidẽ cõpoſitis caro. Sic auteȝ os. Uidetur autem neutrũ coꝛuȝ, quę dicta ſunt, omnino eſſe compoſitioni idem. Nam compoſitioni omni diſſolutio cõtraria eſt. Dictorum autem neutri vllo modo.

¶ Item qui diffiniuit totum eſſe taliuȝ hariũqȝ cõpoſitionem partiũ peccat. Non enim quęuis cõpoſitio totũ eſt, neqȝ quodũis cõpoſitum totuȝ dicere ſufficit, ſed qualis quęue ſit cõpoſitio determinãda eſt, vt qui dicit animal eſſe cõpoſitum ex anima ⁊ coꝛpoꝛe, ⁊ animal vt totum aliquid eſt, ſed partes eius anima ⁊ coꝛpus opȝ determinare ⁊ ꝙ hęc ſint. Quod ẜo nec idem ſit cõponi vtriuſqȝ dictoꝝ, q: ꝙ eſt ex quibuſdã cõpoſitũ nõ eſt illoꝝ cõpoſitio ſic oſtẽdit. Nam omni cõpoſitioni inquit diſſolutio quędã eſt contraria, ſed toti nĩ eſt contrarium.

¶ Inſuper ſi ſimiliter veriſimile eſt omne cõpoſitũ cõpoſitionẽ eſſe, vel nullũ, aĩaliũ auteȝ vnũqḋqȝ (cuȝ ſit cõpoſitũ) non eſt cõpoſitio: nullũ ꝑfecto alioꝝ cõpoſitoꝝ cõpoſitio erit.

¶ Addit etiam hoc dictis ſi ſimiliter cõſentaneum veriſimileqȝ fuerit omne cõpoſitum ⁊ cõpoſitioneȝ illoꝛum eſſe, vel nullum. Nam ſi vnũ aliquid oſtẽderetur cõpoſitoꝝ ex aliquibus non eſſe illoꝛuȝ compoſitio non aliud quippiam cõpoſitoꝛuȝ ex aliquibus cõpoſitio illoꝝ erit, ſed non animal cõpoſitũ eſt ex aliquibus, igitur non eſt cõpoſitio illoꝝ. Naȝ ſubſtãtia animata ſenſitiua animal ſed nõ cõpoſitio anime ⁊ coꝛpoꝛis ex quibus cõponitur, igiẽ neqȝ quippiã aliud ex cõpoſitis eſt compoſitio. Erit igiẽ talis demõſtratio per cõceſſionẽ a ſimilibus. Si aũt non compoſitio vlr neqȝ qualiſcũqȝ cõpoſitio erit.

¶ Rurſum ſi ſimiliter in aliquo apta ſunt eſſe cõtraria, definiuit autẽ per alterũ, manifeſtuȝ, quoniam non definiuit. Si auteȝ non eſt ita, plures accidet eiuſdẽ definitiones eſſe. Quid enim magis qui per hoc, ꝙ̃ qui per alterũ definiẽs dixit. Omñ ſimiliter vtraqȝ apta ſunt fieri in eodẽ, talis autem aię eſt definitio. Siquidem eſt ſubſtantia diſciplinę ſuſceptiua. nam ſimiliter ⁊ ignoꝛantię eſt ſuſceptiua.

¶ Si aliquid fuerit ſuſceptiuũ eoꝝ quę ſunt ſimilr inuiceȝ cõtraria diffiniens hoc per alterum contrarioꝝ non aſſignat diffinitionẽ eius. Nam ſic accidet eiuſdem plures eſſe diffinitiones. Nam eſt diffinitio propoſiti ⁊ aſſignata ratio per alterum contrarioꝝ ſiquidem ſimiliter coꝛum diffinitum eſt capax.

¶ Opȝ aũt ſi non ad totã definitioneȝ habeat aliqs argumẽtum, eo ꝙ nõ nota ſit tota, ad aliquã partiũ argumentari, ſi ſit nota, ⁊ nõ bene aſſignata appareat. Naȝ parte interempta, ⁊ tota definitio interimitur. Quęcũqȝ aũt definitiones obſcure ſunt emẽdanti, ⁊ refoꝛmãti ad manifeſtãdũ aliqd, ⁊ habẽdũ argumentũ, ſic ↄſiderandũ, neceſſe eſt enim rñdenti aut ſuſcipere, qḋ ſumptũ eſt ab interrogãte, aut idẽ declarare, quid temere eſt in definitione.

¶ Inqt opoꝛtere eũ occultas imanifeſtaſqȝ diffinitiones trãſumere trãſferreqȝ q coꝛrigit ⁊ figurat ipſas vt qppiaȝ manifeſtũ ſignificare poſſimꝰ ad qḋ arguere valeamus. Vel eniȝ ſic ſe hře oꝛonẽ cõcedũt qui illã diffiniũt, vel ſi nõ cõcedũt ipſi aptius diffiniunt, oſtẽdentes ꝑ ea q̃ a nobis dicta ſunt ꝙ nõ admittũt trãſumptionẽ. Sed ſi vtrũuis fieret a nobis bene facillimeqȝ rõ ꝓbari poterit, ceu ſi aſſignaret aliquis diffinitionẽ aię ꝙ eſt numerus ipſe ſeipſm mouẽs opus erit ipſam trãſumere ex imanifeſto ad manifeſtũ, ⁊ tale a quo haberes argumẽtũ. vȝ locum

deſtruendi

deſtruēdi ipſaꝫ. Vel.n.rñdēs ad te oſtēdet trāſumptionē diffōnis vt trāſumpta ſit a te, ⁊ ſic facies deſtructionem eius, vel ſi nō recipit trāſumptionē neceſſitatē habebit a te aperiēdi aſſignatā diffōnē, ſed trāſumptio diffōnis ſic ſit vt in diffōne animę q̄ dicta eſt ſupius. Eſt autē Xenocratis. Dixit igiꝰ ſi numerus fuerit, vt Xenocratis ingt, vel impar eſt vel par, igiꝰ aīa vel eſt par vel impar, ⁊ ſi par vel quatuoꝛ ſunt, vel ſex, ſi autē impar, vel quinque, vel ſeptē, igiꝰ aīa eſt aliqd quatuoꝛ vel qnque, ⁊ qꝛ ex oī numero abiecta vnitate alter numerus relinqtur, vt ab ipſo ſex quinque, ⁊ ab ipſo ſeptē rurſus ſex igiꝰ quēdam numeꝝ ab ipſa aīa abijci opꝫ, ⁊ tunc facit alteꝝ, ⁊ ſic deſtrues atqui qui ſic diffinit animā etiā ſm Pithagoꝛeos diffinit. Nā hi ſpēs vocabāt numeros ⁊ dicebāt ꝙ vt numerus, ꝟbi grā decē dictus virū determinat intelligentiā, ⁊ ipſa eſt dās aīali occaſiones motus quo pacto moueꝛ. Nā huius grā dixit mouēs ipſa ſeipſaꝫ. Nam motus quibus mouetur animal vel animaſtici ſunt, vel nāles, ⁊ nāles qui ſunt in ſurſum vel in deoꝛſum motus, vt motus ignis ſurſuꝫ vel lapidis. Equidē animaſtici ēt ſunt hi qui a loco in locum pꝛęelectione fiunt.

℄ Inſuper quēadmodū in cōcionibus ſolent legem inducere, ⁊ ſi melioꝛ ſit, quę inducitur, interimūt anterioꝛē: ſic ⁊ in definitionibus faciendū, ⁊ definitio alia ferēda. Nā ſi apparet melioꝛ, ⁊ magis, qḋ definiꝛ, ꝑſpicuūꝫ, manifeſtum, qm̄ interempta erit, quę poſita eſt, qm̄ non ſunt eiuſdem plures definitiones.

℄ Vt in cōcilijs populiq; cōuentu inquit ſi introduceretꝛ aliqua lex noua ab aliquo videreturq; melioꝛ poſita a veteribus tolleretꝛ iam poſita, eodē quoq; modo fiat in diffōnibus. Nā diffōne aliqua aſſignata a rñdente introducatur a te altera melioꝛ quęcunq; magis ſignificabit ſubſtantiā diffiniti, qḋ ēt Ariſto. fecit. Nā poſita diffōne animę ꝙ ſit motio ſeipſaꝫ mouēs introduxit alteram ꝙ eſt actus internus nālis coꝛpoꝛis inſtrumentarij hñtis vitā in potētia, quę cū videatꝛ longe melioꝛ abꝛogata eſt atq; ſublata poſita, qꝛ nō pñt eſſe eiuſdē duę diffōnes.

℄ Ad oēs aūt definitiones nō minimū elemētū apud ſe eſt, ſolerter definire ꝓpoſitum, aut apte dictū terminū aſſumere. Neceſſe eſt eni veluti ad exemplar cōſiderantē habere definitionē, ⁊ qḋ minus eſt ijs, quę opoꝛtet, ⁊ quod appoſitum eſt ſuperflue, inſpicere: vt magis argumentis ſit abundans. Quę igiꝛ circa definitiones ſunt, in tantum dictum ſit.

℄ Nō exiguā viā ⁊ occaſionē ad ꝓbationē ꝯ diffōnes eē ingt ⁊ exercitatū eſſe vt poſſit oē ꝓpoſituꝫ facillime diffinire, vel ēt bene aſſignatas repetere, ⁊ velut regula vnā ⁊ quodā exēplo ex his adviſum. Nā ad hanc cōſiderātes ⁊ cōparantes aſſignatā facillime ꝯtueri poterimus peccata aſſignatę diffinitionis ſi defectuoſe aſſignata ſit, vl ſi ſupfluo quippiā appoſitū hꝫ. Nam ſic etiaꝫ argumētis magis abūdabimus, vt ſi aſſignaretꝛ ꝙ hō ſit aīal moꝛtale irrōnale, ⁊ adduceretꝛ altera melioꝛ, tunc id qḋ deficit addēdū eſt. ſ. rōnale ⁊ mētis ſciētięq; capax, ⁊ fruſtra additū. vꝫ. irrōnale abijciendū eſt, quare cuꝫ hoc ſit erit copia abūdantiaq; argumentoꝝ ad deſtruendū ipſam.

℄ Finis ſexti libꝛi topicoꝛum.

℄ ALEXANDRI APHRODISEI in ſeptimum libꝛum Topicoꝛum commentarium. Guilelmo Doꝛotheo Veneto interpꝛete.

VTrum autē idē an diuerſuꝫ ſm ꝓpꝛiūſſimum eoꝛuꝫ modoruꝫ, qui de eodēꝫ dicti ſunt, dicendum.

CVM dixerit in pꝛimo topicoꝝ diffinitiua eſſe ꝓblemata, ⁊ ea que hñt qōneꝫ de hoc ſi idem hoc hinc vel non, ⁊ ſm quid oſtenderit ibi, merito diffinitiuis ꝓblematibus de qbus dixit in ſexto cōiungit pꝛoblemata de eodē ⁊ congruos locos ad totidem deſtructiuos ⁊ cōſtructiuos in hoc ſeptimo tractationis aſſignat ꝑſertim eos de eodēꝫ conſequēter ex his de diffinitionibus. Vtiles autem ſunt hi loci de eodē ad diffinitiua pꝛoblemata. Nam per quę loca oſtendimus ꝙ hoc idem eſt huic per eadē hęc oſtendere poſſumus ꝙ etiam hęc diffinitio eadem eſt diffinito, ⁊ rurſus per quę loca oſtendimus ꝙ hoc diuerſuꝫ eſt ab hoc per eadem rurſus oſtendere poſſumus ꝙ hęc diffinitio eſt diuerſa a diffinito.

℄ Dicebatur aūt ꝓpꝛijſſime idēꝫ, qḋ numero vnum eſt. Et cōſiderandū ex caſibus, ⁊ coniugatis, ⁊ oppoſitis. Nā ſi iuſtitia idēꝫ eſt foꝛtitudini, ⁊ iuſtus foꝛti, ⁊ iuſte foꝛtiter. Similiter autē ⁊ in oppoſitis. Nam ſi hęc eadem, ⁊ oppoſita his eadē ſm quālibet dictaꝝ oppoſitionū. Nihil enim differt hoc, vel hoc modo oppoſitum ſumere, quoniam idem eſt.

℄ Cum plures ſint modi de eodem de ipſo eodē dicto ſm pꝛopꝛijſſimum modum dicēdum eſſe inquit. Eſt autem pꝛopꝛijſſimus alioꝝ modus hic de eodēꝫ ⁊ vno numero, quia alij cum additione dicūtur, vt eadem genere vel ſpecie, ſꝫ modus ſimpliciter ⁊ ſine adiectione eſt vnius numero, ⁊ ꝙ eadēꝫ numero, ⁊ ſm alia ſignificata eiuſdem eadem ſunt inter ſe, ſed minime illa ⁊ ſm hoc, facit igitur de eiſdē numero ſermonem, quāquā multipliciter dicatur idem quia etiā diffinitio ſic diffinito eadem eſt. vꝫ. numero, non enim genere vel ſpecie idem, Pars autē diffinitiuoꝝ pꝛoblematuꝫ eſt, ⁊ ea de eodēꝫ. vꝫ. hęc quęcūq; habent cōmunicationēꝫ quo ad diffinitiones. Nam de eiſdē genere a locis cōtra genus eſt arguere, nam ꝑ quę deſtruūꝛ ⁊ oſtēditur loca aliud genus eſſe alterius ꝑ eadē etiam aliud alteri quę oſtēdunꝛ eſſe genere eadem. Naꝫ quādo aliquid amboꝝ oſtenderetur genus cōmune fieret oſtēſuꝫ ꝙ pꝛopoſita eadē ſunt inter ſe ſm genus, vt etiaꝫ ipſe dixit in pꝛimo. Iteꝫ ſi ſpecifica pꝛoblemata ſub genericis ſunt vt etiā ea quę ſunt a differentijs erunt etiaꝫ ea ſm ſpeciem eadem ex locis ad genus oſtenſa ⁊ ipſa, ideo merito de eiſdēꝫ numero. hic quęſtionē facit ⁊ pꝛimum locum exponit ꝙ idēꝫ numero conſtruitur ⁊ deſtruitur ex caſibus cōiugatis, ⁊ oppoſitis. Vt enim ſe habet vnū ad vnum ſm idem vel al

terum,& ſm caſus & cognationes, ſic etiam alia omnia inuicem ſe habebunt. Item oppoſita eiſdem eadẽ,& diuerſis diuerſa ſm qualécunq; oppoſitionem.

¶ Rurſuȝ ex effectiuis,& corruptiuis,& generationibus,& corruptionibus,& omnino ex ijs,quę ſimiliter ſe habet alterũ ad alterum.

¶ Rurſum inquit ex effectiuis & corruptiuis. Nam quęcũq; ſimpliciter eadem & generationes ipſoꝝ vel corruptiones eędẽ,vt ſi homo vir eadem,& generationes ipſoꝝ eędem. Naȝ eſt generatio ipſoꝝ ex ſpermate & fętu. Corruptio autem eſt diſſolutio animę a corpore. Rurſus ſi ſanitas & morbus idem erit etiam generatio ipſorum eadem,ſed non ſunt idem. Nam ſanitatis cibi ſani ſunt effectiui & cõmenſurata nutritio,morbi autẽ his cõtraria ſunt effectiua. Similiter autem & corruptiua ipſorum eadẽ ſiquidẽ eadem ſunt. Differt autem corruptio & corruptiuum. Nam corruptio morbus,corruptiuũ autem eſt cibus & prauitas.

¶ Conſiderandũ autẽ & quoꝝ alterũ maxime dicit̃ quoduis eſſe, ſi & alterum coꝝ ipſorum ſm idem maxime dicit̃. Quẽadmodum Xenocrates beatam vitam & ſtudioſam aſſignauit eandẽ, qm̃ omniũ vitarũ maxime eligẽda ſtudioſa & beata. Vnũ eniȝ maxime eligendũ & maxime. Similiter & in alijs hmõi. Oportet aũt vtrũq; vnuȝ numero eſſe, qđ dr̃ maximũ,maximeq; eligendũ. Si aũt non,non erit oſtẽſum,qm̃ idem. non neceſſariũ enim ſi fortiſſimi grecoꝝ ſunt Peloponeſij & Lacedęmonij,eoſdẽ eſſe Peloponeſios Lacedęmonijs. Qm̃ nõ vnus numero Peloponeſius,& Lacedęmonius. Sed cõtineri quidẽ alteꝝ ab altero neceſſariũ, vt Lacedęmonij a Peloponeſijs. Si autẽ nõ,accidet ſeipſis inuiceȝ eſſe meliores,ſi nõ cõtinẽtur alteri ab alteris. Neceſſe enim eſt Peloponeſios meliores eſſe q̃ Lacedęmonios, ſi non cõtinentur alteri ab alteris. Naȝ omnibus reliquis ſunt meliores. Similiter autẽ & Lacedęmonios neceſſe eſt meliores eſſe Peloponeſijs, nam & iſti cęteris omnibus ſunt meliores. Quare ſe inuicẽ meliores ſiunt. Manifeſtuȝ ergo,qm̃ vnum numero eſſe oportet qđ optimũ & maximum dicit̃ ſi debeat quoniam idẽ ſunt,oſtẽdi. ꝓpter qđ Xenocrates non ideȝ aſſignauit. Non enim vna numero ſtudioſa & beata vita,quapropter non neceſſariũ eandeȝ eſſe,qm̃ amhę maxime eligendę, ſed altera ſub altera.

¶ Item quę dicuntur ſm ſuperabũdantiam ſm ideȝ ceu optimum & maximuȝ,& alia ſi eadem ſunt,omnino ſunt vnũ numero. Nam ſi nõ eſſent eadẽ numero non eſſent eadem,& neceſſe eſt alteꝝ ſub altero eſſe,alioqn vtrũq; erit vtroq; ſm idem ſupabundans. Oportet igit̃ inquit reſpicere ad quęſita ſi eadem ſunt inter ſe. Si quorũ alterum ipſorum maxime eſſe aliquid dicitur ſm ſuperabũdantiã eorũdem,& alterum maxime eſſe aliquid dicitur ſm idem eiuſdem maxime accepti, vt ſi alterius maximi omniũ exiſtentis,& alterũ ſimiliter maximũ omniuȝ erit,& ſi fuerit alterum maximũ & eligibiliſſimuȝ oĩum,& alterũ ſimiliter maximũ & eligibiliſſimum omniũ erit. Non enim ſi eligibiliſſimũ fuerit & ſm hoc ipſum maxime haberet,& maximum & ſm hoc alia excederet, hęc eadem erunt,ſed ſi ambo ſm idem omnium. Nam neceſſe eſt vt ea quę ſm idem excedunt omnia ſint eadem inter ſe numero. Vnuȝ enim ſm idem ipſa excedẽs eſt. Et hoc eſt ſi vtrũq; ipſoruȝ vnum & idem numero fuerit & non ex pluribus cõpoſitum vt aliud contineat,& aliud cõparatiuoꝝ contineatur. Porro oſtẽdens q̃o oportet comparata accipere, inquit qđ vnum oportet numero eſſe ſignificatũ ab vtroq; de quibus eſt quęſtio an eadeȝ ſint,& ſi ſm pręfictum locum demõſtratio ſit ꝙ eadẽ,& non ex pluribus ſint cõpoſita. Nã ſi vnũ numero vtrũq; fuerit de quibus maximũ vel quippiam aliud de dictis ſm ſuperabundantiã & excellentiã pręfdicatur,oſtenderet hoc,ſcilȝ illa eſſe eadem inter ſe. Quod ſi non fuerit vtrũq; ipſorũ vnũ numero non oſtenderetur ideȝ eo ꝙ poteſt alterũ ipſorum ſub altero eſſe. Non enim neceſſarium inquit eſſe eoſdẽ eſſe Lacedęmonios & Peloponeſios & ſi ambo dicant̃ ſm excellentiã ſimiliter fortiſſimi gręcoruȝ,q2 non ſunt vnum numero Peloponeſij & Lacedęmonij. Iteȝ Peloponeſij continẽt Lacedęmonios. Ob id igitur adiecit ꝙ duo de quibus pręfdicatur aliqđ ſm excellentiam debent vnam rem ſignificare. Naȝ ſic eadem numero erunt,& haberent vnuȝ aliquid ſm excellentiam ipſorũ dictum, vt Peloponeſij & Lacedęmonij. Nam q2 non vnum ſignt̃ & ſi habẽt aliquid ſm excellentiam ipſorum dictum, non dicentur eadeȝ numero, niſi quia cõtinetur alterum ſub altero nullũ aliqđ abſurdum accidit. Nam vbi dicit ꝙ Peloponeſij fortiſſimi cõprehẽdit etiã Lacedęmonios,q2 fortiſſimi. Nã ſi dicunt̃ Peloponeſij oĩuȝ gręcoꝝ fortiſſimi,ni non Lacedęmonioꝝ fortiſſimi dicunt̃,q2 Peloponeſij continẽt Lacedęmonios. Quod ſi non continentur alij ab alijs, accidet eoſdem eſſe meliores & peiores inter ſe.

¶ Rurſum conſiderandũ, ſi cui alteruȝ idem,& alterum. Nam ſi non ſunt ambo eidem eadem,manifeſtũ,quoniam nec ſibiinuicem.

¶ Ceu ſi quis diceret hominẽ & virum idem & vnuȝ eſſe numero. Nam ſi diuiſim vterq; idem erit homini,patet ꝙ etiam inter ſe ijdem ſunt numero,ſi autẽ non ijdeȝ homini neq; inter ſe ijdem erunt.

¶ Inſuper autem ex ijs,quę accidunt,& ex ijs, quibus hęc accidunt,conſiderandũ. Nã quęcunq; alteri accidunt,& alteri opȝ accidere,& quibus alterum coꝝ accidit,& alterum coruȝ oportet accidere. Si autẽ aliquid horum diſſonet,dilucidũ,quoniã non ſunt eadem.

¶ Si enim homo virq; eadeȝ, deinceps contingit,& quęcũq; alteri acciderunt etiam alteri accidiſſe, accidit homini grãmaticum album, eadem etiam viro contingit accidiſſe. Item econuerſo inquit quibus accidit alterum his etiam alterum debet accidiſſe. Accidit auteȝ Socrati & Platoni,& reliquis hominibus particularibus hominem & virum eſſe,ideo homo & vir idem & vnum numero, quod ſi aliquid ſm eadem diſſonat planum ꝙ non ſunt eadem aſſignata.

¶ Videndum

¶ Videndū autẽ ⁊ ſi non in vno genere prædicamenti vtraq;, ſed hoc quidē quale, illud autem quantũ, vel ad aliquid ſignificet. Rurſum ſi genus vtriuſq; non idem, ſed hoc quidem bonum, illud autem malum, aut hoc quidem virtus, illud autem ſcientia.

¶ Naꝫ ſi aliquis diceret ꝙ ſciẽtia ⁊ virtus idẽ ſunt, videndum eſt ſi etiã ambo ſub vno genere p̃dicamenti reducũtur. Nam ſi hoc nõ fuerit, ſed aliud ſub quantitate, et aliud ſub qualitate, vel ad aliquid, vel quoppiaꝫ alio nõ eſſent eadem, vt verbi grã, numerus ⁊ ſciẽtia quę ſub alio atq; alio genere reducũtur, ſed videbitur hic locus ideꝫ eſſe cuꝫ p̃dicto, nõ tamẽ ſic ſe hꝫ. Naꝫ in illo q̃rebat ſi nõ fuerit ſub eodẽ p̃dicamento, nũc autẽ ꝓximi generis rationem facit, nã ſi ſub eodẽ fuerint aliqua inter ſe, ⁊ nõ haberẽt ꝓximum genus idem, patet ꝙ nõ erunt eadeꝫ numero inter ſe, nã ſi fuerint ambo ſub eadem qualitate, erit autẽ huius qdẽ virtus, ⁊ huius malitia genus, vel huius virtus, ⁊ huius ſcia, pꝫ ꝙ hęc diuerſa ſunt.

¶ Aut ſi genus quidem idem, differẽtię auteꝫ non eędeꝫ de vtroq; prędicantur, ſed de hoc quidem, quoniã contemplatiua ſcia. De illo autẽ, qm̃ actiua. Similr̃ autem ⁊ in aliĳs.

¶ Et ſi genus ipſoꝝ idem fuerit, ⁊ ſpecificę differẽtię nõ eędem, patet ꝙ hęc nõ eadem ſunt, quare ſciẽtia cõtemplatrix, ⁊ ſciẽtia practica nõ ſunt eędem, nã genus vtriuſq; eſt vnum ipſa ſcientia, ſed differentię ſunt, qa huius eſt ſpeculatiua, ⁊ alterius eſt practica.

¶ Inſuꝑ autem ex magis, ſi hoc quideꝫ ſuſcipit magis, illud autem nõ. Aut ſi ambo ſuſcipiant quidem, non ſimul autem. Vt qui magis amat, nõ magis cõcupiſcit Venerẽ, quare non idem amor, ⁊ concupiſcentia Veneris. Inſuper ex appoſitione, ſi eidem vtrũq; appoſitum, non facit ideꝫ. Aut ſi eodẽ ab vtroq; ſublato, quod relinquitur eſt alterum. Vt ſi duplum dimidĳ, ⁊ multiplum dimidĳ idẽ dixeris eſſe, ſublato enim ab vtroq; dimidio, reliqua idem oporteret indicare. Non indicant autem. nam duplum ⁊ multiplum non eadem ſignificant.

Alexander nõ legit uerba ſequẽtia contextus.

¶ Quare nõ idẽ ſunt cõtinentia ⁊ tẽperãtia ſiqdem ↄtinẽtem eſſe ſuſcipiat magis ⁊ minus, ⁊ tẽperatũ minime.

¶ Conſiderãdũ autem nõ ſoluꝫ ſi iam aliqd accidit impoſſibile per poſitionẽ, ſed ⁊ ſi poſſibile ſit ex ſuppoſitione exiſtere quemadmodũ his, qui vacuũ ⁊ plenum aere, idem dicunt eſſe. Naꝫ manifeſtũ, quoniã ſi exeat aer, vacuũ quidẽ non minus, ſꝫ magis erit. Plenum auteꝫ aere nõ erit amplius. Quare ſuppoſito aliquo, ſiue vero, ſiue falſo (nihil eniꝫ refert) ſi alterum interimitur, alterum autem non, profecto non idem ſunt.

¶ Hic locus ex ſuppõne accipit̃, nam cẽſet non ſolũ conſiderãdum eſſe ſi iaꝫ impoſſe ſeqtur quędaꝫ poſita eẽ talia, vt ſi ponatur hoc ꝙ ꝓdigalitas ⁊ liberalitas ſint eędem, qđ ſane ⁊ perſpicuo ſeqtur impoſſe, hoc .ſ. virtuteꝫ ⁊ malitiã eorũdem eſſe, quod igit̃ impoſſe ſequit̃ cum eadem eſſe ponãtur, patet ꝙ hęc diuerſa nõ ſolũ ingt. opꝫ in ipſis poſitis videre, ſed etiã ſi ſuppoſito quodã, vel vero vel falſo, ⁊ poſſe vel impoſſe. Nõ eniꝫ ſi impoſſia oia ⁊ ad ſuppõnem impoſſia ſeqtur aliqđ impoſſe ꝓpoſita hęc erunt eadẽ inter ſe, imo ⁊ ſi poſſibile ex ſuppõne erit abſurdum, reliquũ erit impoſſe. Nam poſito hoc vacuũ ⁊ plenum aere idẽ eſſe ex ſuppoſito hoc deſtrui aerem ſequit̃ aliqđ impoſſibile .ſ. vacuũ ⁊ plenũ aere idem eſſe, nam ſublato aere ex ſuppoſitione vacuum erit, ſed plenum aere non erit.

¶ Aliter auteꝫ loquendo, ex his, quę quouis modo de vtroq; p̃dicantur, ⁊ de quibus hęc ipſa p̃dicãtur, cõſiderandum, ſi alicubi diſſonent. Nam q̃cunq; de altero p̃dicãtur, ⁊ de altero prędicari oportet, ⁊ de quibus alterũ p̃dicatur, ⁊ alterum prędicari oportet.

¶ Videt̃ etiã hic locus idem eſſe cum paulo ante dictis duobꝰ locis ab accidẽte aſſignatis, nõ tamẽ prorſus eſt idem cũ illis, ſed hic vlior eſt. Nã ex q̃ſocũq; inexiſtẽtibus ꝓpoſitis, ⁊ non ſoluꝫ velut ex accidẽtibus inexiſtentibus hic locus eſt, nõ eniꝫ omne ꝙ inexiſtit alicui accidẽs eſt, ſed cenſet cõſiderandũ eẽ ex his qbus eadẽ q̃ſocũq; inſunt nõ ſoluꝫ vt accidẽtia. Naꝫ ſi nõ fuerint vtriuſq; ipſoꝝ inexiſtentia oia eadem, vel ſi nõ eiuſdeꝫ inexiſtentię inſint ſcḋm aliqualem modũ, nõ ſunt eadem, nam oportet ſcḋm nihil diſſonare quę ſunt eadem.

¶ Inſuper cuꝫ multifariã idem dicatur, conſiderãdum, ſi ſcḋm aliquem aliũ moduꝫ eadem ſunt. Naꝫ ſpẽ, vel genere eadeꝫ nõ neceſſe eſt numero eadẽ eſſe. Conſideremus itaq; vtrũ ſic eadem, an non ſic. Inſuper ſi poteſt alterũ ſine altero eſſe, non enim erit idẽ. Qui igit̃ ad idem loci, tot dicũtur. Palaꝫ autem ex his, q̃ dicta ſunt, quoniaꝫ omnes, qui ad idẽ ſunt deſtructiui loci, ⁊ ad terminũ vtiles ſunt, vt priꝰ dictum eſt. Nam ſi nõ idem indicent ⁊ nomẽ ⁊ oratio, manifeſtuꝫ, quoniã nõ erit definitio, aſſignata oratio. Conſtructiuoꝝ autẽ locorũ nullus vtilis ad terminũ. Non eni ſufficit cõſiderare idem, qđ ſub oratione, ⁊ noie eſt, ad conſtruendum, quoniam definitio. Sꝫ ⁊ alia oportet omnia habere (quę pręcepta ſunt) definitionem.

¶ Quia bifariam idem vt in prioribus dixit, nũc cẽſet ꝙ ſemꝑ eadẽ dicta ſcḋm aliquem aliũ modũ nõ erũt, ſaltem numero eadẽ, hoc autẽ ſi ſic ſe haberet, ſi erũt eadẽ gñe proximo, ⁊ ſpẽ differẽtia inter ſe, ſane impoſſe eſt hęc cũ ſint ſpẽ diuerſa, vt ſint numero eadẽ. Rurſus ſi quę ſunt ſpẽ ꝓxima eadẽ inter ſe ⁊ numero differrẽt, nõ ſunt eadem, ideo p̃ncipio dixit ꝓ pręſſimuꝫ modũ eſſe dictũ de ipſo eodeꝫ numero, qa videtur eadẽ numero ⁊ ſpẽ ⁊ genere eadẽ eſſe, ideo ⁊ videbũtur q̃dam poſſe gñe eadeꝫ ⁊ ſpecie eadẽ eſſe, quę etiã nil vetat eẽ eadẽ nũero. Opꝫ igit̃ oſtendẽteꝫ ꝙ ſcḋm aliqd aliud hęc ſunt eadẽ quę aliquis ingt eſſe eadeꝫ, ſed nõ quatenus q̃ſtio erat deſtrue-

re dictū ⁊ oſtendere errorez talem aſſignationis, qm̄ ſi poteſt alterū ſine altero eſſe hęc inuicē eadē nō erūt. Patet autē (inqͭ) ex dictis ꝙ hi loci ad idē deſtructiui ⁊ ad deſtructionē diffōnuz vtiles ſunt. Naz per quę oſtēditur ꝙ nō idez aliud alij per eadez pōt deſtrui diffinitio. Nā ſi nō idem ſignificēt nomē ⁊ ratio, nō erit diffinitio, minime tñ conſtructiui loci euſdē, ⁊ ad cōſtructionē diffōnis vtiles eo ꝙ diffō non ſoluz eadē debet eē cū diffinito, ſed etiam indicare, qͦd quid erat eſſe eius, ꝙ nō oē ꝙ eſt idez alicui ſeqͭtur. Nam opz diffōnez ⁊ genus indicare rei ⁊ differētias qͥbus differt res ab his quę ſunt ſimilis generis, ⁊ nihil ſuperuacaneum habere addītū ⁊ euidentiam habere ex prioribus, ⁊ quęcūqꝫ alia quę de diffinitionibus determinata prius ſunt.

¶ Interimere igitur definitionē ſic, ⁊ per hęc ſemper tētandum. Si autē conſtruere voluimus, primū quidez ſcire opz, quoniā nullus/ aut pauci diſputantiū, terminum ſyllō colligūt, ſed omnes principiuz, quod tale eſt, accipiūt, vt qui circa geometriam, ⁊ numeros, ⁊ alias hm̄ōi diſciplinas. Deinde quoniaz exacte quidē alterius eſt negotij aſſignare, ⁊ qd eſt terminus, ⁊ qm̄o definire oportet, nūc aūt quātum ſufficit ad p̄ſentem vtilitatē, tantum ſolum dicēdum, qm̄ poſſibile eſt fieri definitionis, ⁊ eius ꝙ eſt qͦd quid erat eē, ſyllī. Nā ſi terminus eſt oratio, quę qͦd quid erat eē ſignificat, ⁊ opz, ea quę in termino p̄dicant̄, in eo qͦd quid eſt de re ſola p̄dicari. Prędicant̄ autez ſola in eo qͦd quid eſt genera ⁊ differētię. Manifeſtū, quoniā ſi quis ſumat ea, quę ſoluz de re in eo qͦd quid eſt p̄dicari oportet, ꝙ oratio hęc hn̄s, termin⁹ ex neceſſitate erit. Non eniz cōtingit aliud eſſe terminū. Quoniā nihil aliud in eo qͦd quid eſt de re p̄dicat̄. ꝙ igit̄ poſſibile ſit ex termino ſyllm̄ fieri, manifeſtuz. Ex quibus autez opz cōſtruere, determinatuz quidē eſt in alijs diligētius. Ad ꝓpoſitā autez doctrinaz ijdē loci vtiles. Inſpiciēdum eniz in ꝯ̈rijs ⁊ in alijs oppoſitis, ⁊ totas orationes, ⁊ ſm̄ partem cōſiderāti. Nam ſi oppoſita oppoſitę, ⁊ eam (quę dicta eſt) ꝓpoſiti neceſſe eſt eſſe.

¶ Per hęc dicit nōnullos dictos locos in primo libro ad deſtructionez diffōnis, ⁊ per deſtructiuos in eodē libro de ipſo eodem. Deinceps autē aſſignat quoſdam locos quibus ꝓbare conſtruereqꝫ poterimus diffinitionez. Et p̄mo reuocat nos ad memoriaz ꝙ plurimi diffinientes aliquid p̄ncipio diffōnem indemōſtrabilem accipiunt, ſed nō per demōſtrationez ⁊ ſyllm̄. Vnde per hęc conſtituit ꝙ nō facile vt cōſtruere demōſtratiue diffōnem, ⁊ ꝙ nō neceſſe eſt. Nam geometre atqꝫ hi ſm̄ alias ſciētias vt principijs vtūtur diffōnibus nō d̄mōſtrātes eas, ſecūdo conſtituit ꝙ ex acta diligenſqꝫ de diffōnibus tractatio non eſt dialectice, ſed primę ph̄ię, quare duntaxat dicēdū eſt ꝙ pōt fieri diffō ⁊ ſyllogiſmus ipſius qd erat eſſe. i. per ſyllm̄ pōt oſtendi diffō, ſed per demonſtrationem minime, cū eius nō ſit demōſtratio, vt in 2° lib° poſterioꝝ reſolutiuoꝝ oſtēdit, ſed dicimus ꝙ veritatē certitudinis nō eſt demōſtrare, vt etiā ibi demōſtrauit, ſed dialectice, ⁊ ꝓbabiliter poteſt ſyllō rōcinari ⁊ ꝯcludi diffinitio. Pōt etiā vt hic dicit, ⁊ quomō hoc fieri poſſit ſubſcribit indicās. Naz inqͭt ſi diffinitio nullū alterum eſt ꝙ̄ oratio indicatiua eius qd erat eſſe diffiniti, ⁊ ob id opz p̄dicata in diffinitione in qd eſt p̄dicari de ipſa re, ⁊ prędicātur in qd eſt genera ⁊ differētię. Nam ⁊ ſi differentię p̄dicētur in quale quid, tamē in diffōne quid eſt rei ſignificant, patet vt ſi qs cōponeret orōnem ex gn̄e ⁊ differētia indicātibus qd erat eſſe rei ꝙ diffinitionez fecit, qa non cōtingit aliter fieri diffō, niſi fuerit aliud genus ⁊ differentię indicātes qd erat eē rei. Deinde inqͭt, qͦd igitur cōcedit ac ſyllōs fieri de diffōne. vz. dialectice, ſꝫ nō demōſtratiue determinatuz eſt in alijs diligētius, vt in 2° libro poſterioꝝ reſolutiuoꝝ, ⁊ in 7° metaphy. Sed ad ꝓpoſitam methoduz ydez loci vtiles ad cōſtructionez diffōnum ſm̄ dialecticē methoduz inqͭt. eoſdem locos eſſe vtiles. vz. aſſignatos ad deſtructionē diffōnuz. Naz qa in libro ante hunc aſſignauit deſtructiuos diffōnum ab oppoſitis, a cognatis ab alijs, de qͥbus etiaz nūc mētionem facit, ſunt loci vtiles ⁊ ad cōſtructionē ꝓblematum. Eteniz ⁊ accidēs a cōtrarijs conſtrui pōt, ⁊ genus ⁊ propriū, nam ſi cōtrarium cōtrario accidit, ⁊ ꝓpoſito eodē modo, ⁊ ſi cōtrarium cōtrarij genus vel ꝓpriū fuerit ⁊ ꝓpoſiti ſimilr̄, ⁊ in cognatis, atqꝫ in alijs quos apponit. Nam cōes loci ab oppoſitis cūctis generibus ꝓblematum vtiles ſunt ad cōſtructione ⁊ deſtructionem, vt etiam hi a caſibus, ⁊ hi a cognatis, ⁊ hi alij de quibus mentionem facit.

¶ Quoniā autē ꝯ̈rioꝝ plures complexiōes ſunt, ſumēda eſt ex contrarijs qualiſcūqꝫ maxime apparebit contraria definitio, totas igit̄ definitiones (vt dictum eſt) cōſiderandum. Scđm partez autē, hoc pacto, primum qdē, quoniā aſſignatuz genus recte aſſignatū eſt, nam ſi cōtrarium in cōtrario, ⁊ ꝓpoſitum non eſt in eodez, manifeſtuz, quoniam in cōtrario erit. quoniā neceſſe eſt cōtraria in eodez genere, vel in cōtrarijs generibus eſſe. Et differētias quidē cōtrarias de cōtrarijs arbitramur p̄dicari, vt de albo ⁊ nigro. Naz illud quidē diſgregatiuū/hoc autē cōgregatiuū viſus eſt. Quare ſi de cōtrario cōtrarię p̄dicant̄, de ꝓpoſito, quę aſſignatę ſunt, prędicabunt̄. Quapropter cum ⁊ genus ⁊ differentię recte aſſignatę ſunt, manifeſtum, quoniam definitio erit, quę aſſignata eſt.

¶ Inqͭt enim opz incipiēdo a notiore facere cōſtructionem, vtēs igit̄ rationes ab oppoſitis, ſic opz facere conſtructionē, ⁊ deinceps docet quonā pacto pōt fieri conſtructio particularis, ⁊ in cōtrarioꝝ cōplexione inqͭt, ꝙ ſi vtriūqꝫ ꝯ̈riorum per cōtraria diffinitiuz fuerit ſumēdū eſt a duabus diffōnibus id qͦd magis apparet cōtrarium, ceu eſto vtilis diffō ipſum effectiuū boni, ⁊ diffinitio nociui effectiuū mali, aut corruptiuū boni, ſumēdū igit̄ ab his diffōnibus duabus nociui ꝙ maxime apparet ꝯ̈riū

diffõni vtilis. Rurſus amicitia eſt effectrix ipſius boni & inimicitia ipſius mali, aut ipſius non boni, ſumatur igiẽ etiam in his ea quę videẽ apertior cõtraria. Deinceps quoq; docet quo pacto fieri queat cõſtructio particularis, & qa partes diffõnis ſunt genus & differẽtia oſtendit quomõ pmo genus cõſtruemus, & ingt primo igiẽ q aſſignatuȝ genus recte aſſignatuȝ ſit cognoſcemus & oſtẽdemus a cõtrario illi cuius diffinitio aſſignata eſt. Naȝ ſi cõtrarium in cõtrario eſt huius in quo ppoſitum ponebatur, & nõ põt hoc ppoſituȝ ſub eo genere eẽ in quo cõtrarium eſt, patet q in hoc erit in quo aſſignatuȝ eſt. Nam cõtraria vel in eodẽ genere vel in ꝯtrarijs generibꝰ eſſe oſtenſa ſunt, vt ſi acciperẽ virtus genus iuſtitię, dicẽdum q bene aſſignatũ eſt. Naȝ ſi contrariũ eidẽ iniuſtitia, vt in genere malitię reducitur, & ppoſitum iuſtitia nõ eſt vt in genere malitię, patet q in cõtrario reducẽ, videlicet virtute. Nam cõtraria vel in eodem genere reducunẽ, vt albũ & nigruȝ in colore, vel in cõtrarijs generibus, vt iuſtitia & iniuſtitia in virtute & malitia. Verũ minime adiecit, aut eadem genera eẽ, vt in pdicamẽtis dixit, qa neq; vtile erat ad hoc ppoſitum illud additũ, qppe nũc non eſt q̃ſtio ſi genus eſt ppoſituȝ, ſed ſub aliquo genere. Itẽ differentiarũ iudiciũ ingt ex contrarijs faciemus. Nam ſi de cõtrario diffiniti cõtrarię differentię pdicãtur, & de ppoſito aſſignatę rõnabiliter pdicarẽtur, vt ſi de iuſtitia aſſignarẽ hoc habitus diſtributiuus ęq̃lis & ęqui, cõſiderãduȝ eſt ſi cõtrarij. ſ. iniuſtitię cõtraria differẽtia. vȝ. diſtributiuũ de inęquali pdicetur, & cum hoc apparet merito aſſignata eſt contraria differentia iuſtitię, ſed in his affert inſtantiam.

¶ An nõ neceſſarium eſt de cõtrarijs contrarias differẽtias pdicari, niſi in eodem genere ſint cõtraria. Quorũ autẽ genera ſunt ꝯtraria, nihil phibet eãdem differẽtiaȝ de vtriſq; dici, vt de iuſtitia, & iniuſtitia. Naȝ illa qdem virtus, hęc autem vitium animę eſt, quare id animę differẽtia de vtriſq; dicitur. Quoniã & corporis eſt virtus, & vitium.

¶ Naȝ eorũ quę ſunt ſub eodẽ genere nunc eſt ſpecificas differẽtias cõtrarias eſſe, vel oẽs aut quaſdaȝ, omnes qdem vt de graui & leui, naȝ genus eſt corpus & differẽtię grauis ſunt craſſuȝ denſumq; & deorſum ferri, & leuis ſubtile & ſurſuȝ ferri, vnde diceremus rurſus graue natura ſuapte deorſum ferri, & leue ſurſuȝ natura ferri. Nam hoc eſt cõmunis differẽtia in ambobus, & hoc adueniẽs nõ cũctas differẽtias ipſorũ contrarias eẽ fecit, & eorum ſub cõtrarijs generibus nõ neceſſe eſt cõtrarias eẽ differentias, nã poſſibile eſt vt cõem quãdaȝ differẽtiã habeãt, & q hoc ſic ſe habeat oſtẽdit in iuſtitia & iniuſtitia, naȝ hę cũ ſint genera ſubcõtraria, nã alia eſt ſub virtute, & alia ſub malitia eadẽ differẽtiã habẽt, nã illud aię vtriſq; cõmunis differẽtia eſt. Eteniȝ iuſtitię eſt animę virtus & iniuſtitia eſt animę malitia, naȝ illud (animę) ſeiũgit ipſas a corporalibus virtutibus & malitijs, nam vt differãt inter ſe ſufficit ipſis, vt ſint contraria genera, verũ ad ea q̃ ſunt in corpore pdicta eſt differẽtia. Cõtingit tamẽ & q̃dam genera ſub cõtraria exiſtẽtia habere differẽtias ꝯtrarias, vt quãdo dicimus iuſtitiã virtutẽ ęq̃litatis effectricem, & iniuſtitiã malitiam ęqualitatis corruptricem.

¶ Id tamẽ veruȝ eſt, q cõtrariorũ aut ꝯtrarię, aut eędeȝ differẽtię ſint. Quare ſi de contrario cõtraria pdicatur, de hoc autẽ non, manifeſtuȝ, quoniã quę dicta eſt, de hoc pdicabiẽ. Vniuerſalr autẽ dicẽdo, ſi definitio eſt ex genere, & differẽtijs, ſi ſit cõtrarij definitio manifeſta, & quę ppoſiti definitio mãifeſta erit. Quoniã & vo ꝯtrium vel in eodẽ genere, vel in cõtrario. Similr autẽ & differẽtię, aut cõtrarię de cõtrarijs, aut eędeȝ pdicantur, manifeſtuȝ, quoniã de ppoſito aut ideȝ genus pdicabitur qđ & de contrario. Differẽtię autẽ contrarię vel oẽs, vel aliquę, reliquę autem eędẽ, aut cõtra differẽtię quidẽ eędem, genera autẽ cõtraria, aut ambo cõtraria genera, & differẽtię. Eadẽ enim eẽ ambo non ꝯtingit. Si autẽ ſecus, definitio eadem cõtrariorum erit.

¶ Hoc autẽ ſubiunxit poſt inſtantiã quaſi dicẽdo q contrariorũ, qa cõtrarię ſunt differẽtię vel eadẽ, ſilr erunt & ipſa genera cõtraria, vel eadẽ. Eteniȝ genus, vel ideȝ, vel cõtrarium eſt, q̃re patet vt ſi de cõtrario cõtraria pdicatur differẽtia, & de ppoſito non pdicatur eadẽ differẽtia, dicta. vȝ. cõtraria pdicabitur de eodeȝ, & ob id ponit vlem methoduȝ dicẽdo, vt qa diffinitio eſt ex genere & differẽtijs ſi fuerit nota cõtrarij propoſito diffõ, nota etiam erit huius. Naȝ qa cõtrariuȝ in generibꝰ eiſdeȝ eſt, vel in cõtrarijs, ſimilr etiã differẽtię ꝯtriorũ vel eędẽ vel cõtrarię ſunt, patet q ppoſitum, vel ſub eodẽ genere cum ſuo cõtrario, vel ſub cõtrario genere, & ſi ſub eodeȝ, vel oẽs differẽtias cõtrarias habebit, vel aliquas ꝯtrias illis illius, & aliquas eaſdẽ, ſi autẽ ſub cõtrario gñe, & ſic cõtrarias eſſe differẽtias cõtingit. Item poſſunt eſſe eędem nõ omnes, ſed q̃dam, vel etiã ambo contraria, & genera, & differẽtię, ſed minima poſſunt ambo eadẽ habere genus & oẽs differẽtias. Nam ſic nõ amplius eẽnt diffinita contraria ſub eadem, ſic ergo contrariorũ eadem diffinitio erit q eſt abſurdum.

¶ Inſuper ex caſibus, & cõiugatis. neceſſe eſt eniȝ ad genera genera, & ad terminos terminos cõſequi. Vt ſi obliuio eſt ſciẽtię amiſſio, & obliuiſci amittere ſciẽtiaȝ erit, & oblituȝ eẽ amiſiſſe ſciẽtiam. Vno igitur eorum, quę dicta ſunt, cõceſſo, & reliqua concedere neceſſe eſt. Similr autẽ & ſi corruptio diſſolutio ſubſtantię eſt, & corrũpere diſſoluere ſubſtãtiaȝ erit, & corruptiue diſſolutiue, & ſi corruptiuũ diſſolutiuuȝ ſubę, & corruptio diſſolutio ſubſtãtię erit. Similr auteȝ & in alijs. quare vno quouis ſumpto, & reliqua omnia cõcedãtur, opȝ. Et ſimilr ſe habẽtibus adinuicem, nam ſi ſalubre eſt effectiuum ſanitatis, & habile effectiuuȝ bonę habitudinis erit, & adiutiuum effectiuum boni. Naȝ ſimilr vnũquodq; eorũ, quę dicta ſunt, ad ſuũ finẽ ſe habet, q̃re ſi vnius eorũ definitio eſt effectiuum eſſe finis, & reliquorum cuiuſq; ſic erit definitio.

¶ Nam ſi alicuius coniugatorũ diffõnem acceperimus,

inueniemus etiã alia, & vt in generatione accipiẽdo aliquis qd eſt generatio, demõſtrauit etiã diffõnes coniugatorũ in generatione, nam de quo vno coniugatoꝝ diffinitio ↄcederet̃, erit ẽt per illud de alijs conceſſa.

¶ Inſuper ex eo, qđ eſt magis, & ex eo, qđ eſt ſimilr̃, quoties contingit conſtruere duas ad duo cõparãdo. Vt ſi magis illa illius, q̃ hęc huius definitio eſt, hęc autẽ, quę minus videtur, definitio eſt, & illa q̃ magis. Et ſi ſimilr̃ illa illius, & hęc huius, ſi altera alterius, & reliq̃ reliquę. Vna autez definitione ad duo cõparata aut duabus definitionibus ad vnum, nequaq̃ vtilis eſt ea cõſideratio, quę ex magis eſt. Nam neq̃ vnam duorũ, neq̃ duas eiuſdem definitiones poſſibile eſt eſſe.

¶ Nõ accipit idẽ p̃dicto, naz ibi ſm analogiam ꝓportio neq̃ ſimilitudo accipiebat̃, hic ṽo ſimpliciter & ꝓprie dicta, igit̃ plures loci aſſignati ſunt ab ipſo magis & min⁹, & ab ipſo ſilr̃ conſtructiui & deſtructiui. Vnde q̃tuor ſunt ab ipſo magis & minus, & tres ab ipſo ſimilr̃, ingt ergo illis locis vti oportere ad cõſtructionez diffõnis, qb⁹ fieri hoc põt. Eſt autẽ per hũc ſolum in quo duo erãt ad duo dicta, & in ipſis magis & minus, & in ipſo ſimilr̃. Nam neq̃ per hũc in quo vnũ circa duo dixit ꝙ ſigt magis & minus fieri põt conſtructio diffõnis, nam magis eadẽ eiuſdem diffinitio, & minus, nã magis eadẽ eiuſdẽ diffinitio & minus non põt eſſe. Non eniz eadẽ & vna diffõ ſuſcipit magis & minus. Itẽ neq̃ ob id in quo duo circa vnuz tãq̃ magis & minus inſit eidez. Itẽ neq̃ ſi ſimile fuerit. Tales autẽ fuerunt loci quando dixit. [Hoc huic magis q̃ huic ineſt. Et dicẽdo hunc hoc magis q̃ B ineſt] ſimilr̃ & ab ipſo minus & ſimilr̃. His igitur non poſſumus vti ad cõſtructionez diffõnis. Nam fieri non põt vt idez ſit plurium diffõnuz, vel ꝙ diffinitio ſit huius magis, hui⁹ ṽo minus, vel ſimilr̃. Nam ambo fuerãt dicẽtes ſi aliõ magis, alterum ṽo minus ineſt, vel ambo ſimilr̃, nã impoſſibile eſt per hęc cõſtruere diffõnem, qa impoſſe eſt vni⁹ plures eſſe diffõnes, vel ſimilr̃, vel huius qdem magis, huius ṽo minus. Relinquitur aũt locus in quo duo erãt ſubiecta, & duo de eiſdez dicta, ſi aliud magis q̃ aliõ ineſt, & aliud minus q̃ alterũ vel vtrũq̃ vtroq̃ ſimilr̃, ſm hũc ſoluz modũ cõmunez eſt ab ipſo magis & minus, & ab ipſo ſimilr̃ cõſtruere diffõnez. Et hęc eſt continuatio contextus. Inſuper (ingt) quoties cõtingit conſtruere ex magis, ceu ſi tẽperantię magis diffinitio eſt corpus moderare, q̃ iuſtitię diffinitio habitus diſtributiuus ęq̃lis, rurſus minus eſt diffinitio iuſtitię habitus diſtributiuus ęq̃lis q̃ hęc diffinitio tẽperantię corpus moderare poſſibile dici nõ eſt ſi magis diffinitio eſt, erit etiã minus, & ſi magis nõ eſt, neq̃ minus ſi accipiãtur duę diffõnes & ad duo comparẽtur ſubiea. Eodẽ quoq̃ modo ex ipſo ſimilr̃. Nam ſi ſimilr̃ hęc diffinitio eſt fortitudinis habit⁹ circa corruptiua audatię effectrix, ſilr̃ diffinitio erit iuſtitię habitus ęq̃lis diſtributiuus, ſi autez altera nõ eſt alterius, neq̃ altera alterius. Quod ſi acceperis vt diffinitionem ad duo ſubiea nõ tibi ꝓderit ex ipſo magis conſideratio. Nõ eniz dici põt, ſi hęc magis eſt diffinitio hui⁹ q̃ huius, & eſt huius diffinitio, igit̃ & huius erit. Neq̃ .n. contingit accipere vnã diffõnez duobus ſubiectis, quia neq̃ vna diffõ duoruz ſubiectoꝝ indiuiduoruz nõ inue-nitur, ſed neq̃ duę diffõnes ad vnuz ſubiectũ, non enim dici poteſt, ſi hęc magis diffinitio eſt huius q̃ hęc, & eſt diffinitio hęc huius, & hęc erit.

¶ Sunt autẽ opportuniſſimi locorum, & qui nũc dicti ſunt, & qui ex caſibus, coniugatiſq̃ ſunt. Quocirca & oportet maxime detinere, & promptos habere hos. (Vtiliſſimi eniz ad plurima) & aliorũ eos, qui maxime ſunt cõmunes, naz cęterorũ illi maxime efficaciſſimi, vt inſpicere in ſingularibus, & conſiderare in ſpẽbus, ſi conueniat definitio. Quoniaz vniuoca ſpẽs eſt. Eſt autem vtilis hic locus, ad eos, qui ponũt ideas eẽ, vt pri⁹ dictũ eſt.

¶ Inſup ad conſtruẽdam diffõnem vtiliſſimi loci ſunt ex ipſo magis & minus, & ſimilr̃ oſtẽdentes vt ſuperi⁹ dixit. Item loci a caſibus coniugatiſq̃, ideo & promptiores ipſos habere opz. Sunt eniz opportuniſſimi cũ ꝓpter manifeſtationez, tuz etiam ob efficatiaz. Ingt autẽ opz & ab alijs aſſignatis locis vti maxime cõibus .i. qui ad plura genera ꝓblematuz cõgruunt, & hos habere prõptos, nã hi efficaciſſimi ſunt loci & vtiliſſimi. Dicit autẽ talem eẽ aſſignatum ab ipſo p̃ncipio tractationis huius ꝑ quem ſtatuebat inſpiciendũ eſſe ſi dictuz ꝙ alicui ineſt, etiã oĩbus ſub ipſo ineſt. Eteniz in cõſtructione & deſtructione diffõnuz eſt vtile hoc. Verũ dicendo ꝙ eſt inſpiciendũ ad ſingularia, adiecit etiã cõſiderandũ eſſe in ſpẽb⁹, naz ſi ſpẽs vel indiuidua ſunt, quoꝝ diffinitio aſſignata eſt, ad ſingularia, ſiue indiuidua ſolũ reſpiciendũ eẽ ingt, ſi autẽ genera & in ſpẽs ſub ipſis reſpiciendũ eſt. Dicit autem vtilẽ eſſe hunc locũ, & hanc cõſiderationẽ ad deſtructionez ideaũ & ſpẽruz, naz eadẽ ratio non cõpetit ſingularibus, & ideę ad quã hęc ſingularia ſunt. Neq̃ eni ideę ratio cõpetit ipſis, neq̃ illoꝝ illa, opz autẽ ſpẽbus vniuoca eſſe ea quę ad hęc fiunt & ſunt.

¶ Inſuper ſi per metaphorã dixit nomen, aut idem de eodem p̃dicauit, vt diuerſum. Et ſi quis alius cõmunis, & efficax locoruz eſt, illo vtenduz. Quoniã autẽ difficilius eſt cõſtruere q̃ deſtruere terminum, ex his, quę poſtea dicẽtur, manifeſtuz. Nam noſſe ipſum, & ſumere a reſpõdentibus hmõi ꝓpoſitiones nõ facile eſt, vt quoniã eoꝝ, quę ſunt in aſſignata oratione, hoc quidez genus, illud autez differentia. Et quoniaz in eo qđ quid eſt genus, & differentię p̃dicãtur. Sine his ṽo impoſſibile eſt definitionis ſyllogiſmum fieri. Nam ſi q̃dam etiaz alia in eo qđ quid eſt de re p̃dicãtur, incertuz eſt, neq̃ dicta eſt, an alia eius definitio eſt. Quoniã definitio eſt oratio quod quid erat eſſe ſignificans. Manifeſtuz autez & ex his, naz facilius vnuz q̃ multa cõcludere, vnum enim quodcũq̃ ſit, deſtruentes, interempturi ſumus terminuz. At conſtruenti, omnia neceſſe eſt cõſtruere, quoniã inſunt, quę in termino inſunt. Inſuper conſtruẽti q̃dem, vniter ſtatuenduz ſyllogiſmũ, nam opz

de omni/de quo nomē p̄dicari ⁊ terminū.

¶Cum dixerit qui ſunt loci vtiles ad cōſtructionē diffinitionū ⁊ mētionē feciſſet de quibuſdam p quos poſſumus nō ſolū cōſtruere, ſed etiā deſtruere diffōnem, addit etiam hos cōmunes deſtructiuos locos dicendo ꝙ dignū eſt etiā hos pꝛōpꝛios habere velut maxie vtiles, ſunt autē quādo fit trāſlatio metaphoꝛaqꝫ noīs vel vt̄e vtimur abuſiue ⁊ nō ꝓprie noīe. Naꝫ qui ſic diffinit nō bene diffinit cuꝫ ideꝫ de eodem p̄dicatum efficiat tāꝙ poſterius: aſſignatiōe diffōnis nō diffinit ⁊ abuſiuo nomine vtitur, ceu dicēs tēperantia eſt cōſonantia aīe. Nā conſonantia ꝓprie in cordis dicit̄. Item idē de eodeꝫ p̄dicatur ſi dixerit, aliquis hō eſt animal rōnale moꝛtale homo. Quod vo difficilius ſit conſtruere ꝙ̄ deſtruere diffōnem ex dicēdis planuꝫ (inqt) erit. Etenim difficile eſt accipere a reſpōdente tales ꝓpōnes quibus oſtēdet̄ diffinitio, nā opꝫ accipere ſi dꝫ aliquis oſtēdere ꝙ diffinitio ſit hec, qa aſſignare in diffōne hoc genus, ⁊ h̄ differētiam eſſe, ⁊ ꝙ in qd eſt p̄dicentur ſoluꝫ, hec ſane difficilia ſunt. Pꝛoꝛſus eniꝫ nō ſequuntur talia, ſed niſi hec cōcedantur impoſſe eſt oſtēdere ꝙ diffinitio aſſignata ſit ratio, naꝫ ſi fuerint etiā quedaꝫ alia in quid eſt p̄dicata de pꝛopoſito ⁊ non ſola genus ⁊ differētia que in aſſignata rōne compꝛehendūtur, nōdum notuꝫ eſt, ſiue hec diffinitio eſt ꝓpoſiti, an ⁊ q̄dam alia, qa diffinitio eſt ſi genus quid erat eſſe, ſed rō pꝛopoſiti in qd eſt p̄dicatur. Iteꝫ pꝫ ex his, nam facilius eſt vnum cōcludere ꝙ̄ plura, qa facilius eſt deſtruere ꝙ̄ cōſtruere diffōnem. Nam ad conſtruendā diffōnem opꝫ oīno ſyllō accipere ⁊ oſtendere omnia ineē ꝓpoſito que in diffōne aſſumpta ſunt, naꝫ ſi non oīa inſunt nō erit diffinitio, ſed ad deſtruendum ⁊ oſtēdenduꝫ ꝙ nō diffinitio eſt aſſignata rō, ſufficit etiā vnum oſtēdere eoꝝ que ſunt in diffōne non ineſſe diffinito. Nam vno caluniato reiectoqꝫ vniuerſa diffinitio ſublata eſt, nā facilius eſt vnū cōſtruere ꝙ̄ plura. Itē cōſtruentē diffōnem neceſſe eſt (inqt) vl'r ⁊ affirmatiue cōcludere, qa que ſunt in diffōne de omni diffinito p̄dicantur, ⁊ ꝙ cōuertitur de quo ratio ⁊ nomē p̄dicatur, ſi quidem eſt aſſignata ratio ꝓpria rei, ſed deſtruentē nō neceſſe eſt vl'e cōcludere. Nō enim ſoluꝫ tollitur ſi nulli eoꝝ que ſub noīe ſunt, ratio ineſt, ſed etiā ſi alicui oſtenderet̄ non ineſſe, nam ſufficiens eſt deſtruēti vl'e oſtendere ꝙ nō alicui ineſt aſſignata rō eoꝝ que ſunt ſub nomine. Itē ꝙ non cōuertitur diffinitio cuꝫ diffinito h̄ neceſſarium eſt ſi deſtrui dꝫ diffō, vt erat neceſſariū. vꝫ. ad conſtruendū, ſed nō eſt vtile hoc ad deſtructionē diffōnis. Naꝫ ſufficiens eſt oſtēdere hoc de quibus nomē ꝙ de nullo eoꝝ cōpetit ratio, nō tamē ⁊ ecōuerſo ſm̄ conuerſionem, ꝙ quibus ratio nō cōpetit nomē p̄dicat̄, nam eſt equale hoc de quo nomē p̄dicatur nō cōpetere ei rōnem huic, cui non cōpetit ratio nomē p̄dicatur, ſed non velut cōferens vſui deſtructionis. Ceterū inqt obſeruādam eē cōuerſionē in hoc qppe diffō aſſignata non eſt rō, eſt igitur difficilius ꝯſtruere diffōnē ꝙ̄ deſtruere.

¶Et etiā ad hec, cōuerti de quo oratio, ⁊ nomen, ſi debeat ꝓprius eſſe aſſignatus terminus. Deſtruēti vo non neceſſe oſtēdere vl'r. Sufficit eniꝫ oſtēdere, quoniaꝫ de quodam eoꝝum, que ſub noīe ſunt, oratio nō verificat̄. Et tā etſi vniuerſale opoꝛteat deſtruere, non tamē cōuerti neceſſariuꝫ ⁊ in deſtruendo. nā ſufficit deſtruenti vniuerſale oſtēdere, quoniam de aliquo eoꝝ de quibus nomē p̄dicatur, oratio non p̄dicetur. At econuerſo nō neceſſarium, vt oſtendatur, quoniaꝫ de quibus oratio non p̄dicat̄, neqꝫ nomen p̄dicet̄. Preterea etiaꝫ ſi omni ei ineſt, quod ſub noīe eſt, modo nō ſoli, interempta eſt definitio.

¶Sufficiebat, inqt deſtruenti vl'r oſtēdere ꝙ nulli ineſt aſſignata ratio eoꝝ ſub noīe, ſed non amplius opus eſt deſtruere oſtēdendo ꝙ non ꝯuertūt̄ que conuerſio eſt h̄ de quibus ratio p̄dicatur de nullo hoꝝ nomen p̄dicatur, nō enim vtile eſt hoc ad deſtructioneꝫ diffiniti, naꝫ ſufficiens eſt oſtēdere hoc de quibus nomē de nullo hoꝝum ratio, videt̄ tamē hec non negatiue intuliſſe cōuertere, ſcꝫ cum pmo, ſed ideꝫ. Naꝫ idē tunc de nullo de quibus nomē p̄dicatur, ⁊ ratio p̄dicatur, ⁊ hoc de quibus ratio nō pꝛedicatur nomē p̄dicatur, naꝫ hoc eſt cōuerſum cuꝫ p̄dicto, hoc de nullo eoꝝ de quibus diffinitio p̄dicatur, ⁊ hoc ꝙ de quibus nō p̄dicatur rō, nomē tamē equale etiā hoc illi pōt eſſe. Aut cōuertere dixit de hoc ꝙ de nullo de quibus nomē p̄dicatur ⁊ ratio p̄dicatur, etiā de quibus ratio p̄dicatur nomen p̄dicatur, ſed eſt equale dictuꝫ, ac ſi diceret nihil cōfert ad oſtēdendū ꝙ de nullo, quoꝝuꝫ nomen p̄dicatur, ⁊ ratio p̄dicat̄, ꝙ ꝓpoſitio conuertat̄. Foꝛte etiā illud nō neceſſariū eſt conuertere oſtendit ꝙ deſtruit̄ vl'e, quia vl'e negatiuuꝫ cōuertitur ⁊ nō eget demonſtratione. Quāto igit̄ difficilis eſt oſtendere vnuꝫ ꝙ̄ plura, ⁊ vnū vl'e affirmatiuuꝫ huius cōuerſum .i. particulare negatiuum cōcludere, vel ēt vl'e negatiuū, tāto difficilius eſt diffinitionem conſtruere ꝙ̄ deſtruere.

¶Similiter autē ⁊ circa ꝓpꝛium ⁊ genus ſe habet. In vtriſqꝫ enim deſtruere ꝙ̄ cōſtruere facilius eſt. De ꝓpꝛio qdem, manifeſtū ex his, q̄ dicta ſunt. Naꝫ vtplurimū in cōplexione ꝓpꝛium aſſignatur, quare deſtruere qdeꝫ eſt vnum interimenti. Conſtruēti vo oīa ſyllogiſmo colligere neceſſe eſt. Inſuper ⁊ reliqua fere omnia, q̄ ad definitionem, ⁊ ad pꝛopꝛium cōueniet dici. Nā ⁊ omni opꝫ, qd ſub nomine eſt conſtruenti mōſtrare, quoniā ineſt. Deſtruenti auteꝫ ſufficit oſtēdere vni nō ineſſe. Preterea ſi omni ineſt, non autem ſoli, etiaꝫ ſic deſtructum ſit, perinde ac in definitione dicebatur. De genere autē, quoniā conſtruere quideꝫ neceſſe eſt vno modo/qui oī oſtendit ineſſe, deſtruēti auteꝫ dupliciter. nā ſiue nulli, ſiue alicui oſtēſum ſit non ineē, intereptuꝫ eſt qd in pꝛincipio. Preterea conſtruenti quidem non ſufficit, quoniam ineſt, oſtendere. Sꝫ ⁊ quoniā vt genus ineſt, oſtēdendū. Deſtruenti autē ſufficit oſtēdere nō ineſſe, vel alicui, vel nulli. Videtur inſup quēadmodum in alijs coꝛrūpere ꝙ̄ facere facilius, ſic ⁊ in his deſtruere ꝙ̄ conſtruere.

¶Vtplurimū inqt. ꝓpꝛium in cōplicatione .i. cum gene/

re dici, nam dixit in ſermone de pprio φ opʒ poſt gen⁹ aſſignationē ppꝛij facere. Dixit autē [vt plurimū] q̄a aſſignatur aliquādo, ⁊ per ſoluʒ nomen, vt quādo dicim⁹ propriū eſſe boni decens, ⁊ fęlicitatis indigēs. Maxime autēʒ ſic aſſignatur ppꝛia in primis generibus eo φ nequeunt ipſa cōplicari cū genere, ſic ſubiecto propꝛium eſt in ſubiecto non eſſe, ſi ergo ⁊ ppꝛium in cōplicatione dicitur, opʒ etiam omnia quę inſunt p̄dicto oſtēdi, ⁊ vniuerſalr ⁊ φ conuertitur. Nam ſoli pprio vnum deeſt p̄ter diffinitionem q̄ꝺ q̄d erat eſſe nō ſigniat, ſed ad deſtruēduʒ ppꝛium per ſe ſufficit ⁊ vnuʒ aliquid oſtendere eorum quę in aſſignatione ppꝛij aſſerūtur propoſito non ineē, atq̧ vni alicui eoꝝ ſub p̄dicato non ineſſe aſſignatuʒ ppꝛium, ſed etiā ſi omni ineſt, non ſoli autē, tollitur ⁊ deſtruitur propꝛium ⁊ celereʒ oſtēdit etiā de genere φ deſtruere facilius eſt q̄ʒ cōſtruere, nam conſtruitur genus vno modo tantū, vt per vniuerſale affirmatiuū, ſed deſtruitur dupliciter per vl'e, ⁊ negatiuum particulare.

℄ In accidēte v̾o vl'e quideʒ facilius deſtruere q̄ʒ cōſtruere. Nā cōſtruēti q̄dem oſtendēdum, q̄m̄ omni, deſtruēti aūt ſufficit oſtendere vni nō ineſſe. Particulare v̾o ecōuerſo. nā facilius cōſtruere q̄ʒ deſtruere. Conſtruenti enim ſatis eſt oſtēdere alicui ineſſe, deſtruēti autem oſtēdendum, quoniam nulli ineſt.

℄ Inſuper accidens vl'e facilius eſt deſtruere q̄ʒ cōſtruere, ſed particulare econtra, nā qui cōſtruit φ hoc accñs omni homini ineſt, nō hʒ hoc facilius facere, naʒ impoſſibile eſt verificari albū de oībus hominibus dictum, ſʒ qui deſtruit pmpte opportuneq̧ oſtēdet φ albū vni nō ineſt, vt Socrati, ⁊ ſic euertet vl'e problema, ſed particulare, vt φ albuʒ alicui ineſt facilius eſt conſtruere q̄ʒ deſtruere, nā ſufficit ad cōſtructioneʒ oſtēdere φ alicui ineſt, ſed deſtruere difficile, ⁊ oſtēdere nulli ineſſe album, nā īpoſe eſt nulluʒ hoīem eſſe album, naʒ hāc [aliq̄s] ħ nullus tollit, q̄a nō oīs in aliq̄bus verificatur ſimul.

℄ Manifeſtū autē qua de cauſa oium facilimum eſt terminū deſtruere. Plurima enim ſunt in ipſo data multoꝝ dictoꝝ. Ex plurib⁹ autē citius fit ſylls. Nam veriſimile in multis magis q̄ʒ in paucis peccatum fieri. Inſuper ad terminuʒ quidem cōtingit per alia argumētari. Siue enim non ppꝛia ſit definitio, ſiue non genus, q̄ꝺ aſſignat̄, ſiue nō ineſt, aliquod eoꝝ, quę ſunt in definitione, itērēpta fit definitio. Ad alia aūt neqʒ per ea, quę ex terminis, neqʒ p alia cōtingit oīa argumētari.

℄ Manifeſtū igitur. inq̄t φ deſtruere diffōneʒ facilius lōge eſt omnibus problematibus de proprio, de genere ⁊ accidente. Naʒ cum plura ſint obſeruāda in diffinitione, vt φ conuertat̄ diffinitio cuʒ diffinito, φ ſubſtantiales ſint differentię, φ non ęquoce voces ſumantur, nec abuſiue, plura etiam ſunt aſſignata in his ad deſtructionem, nam ex pluribus obſeruatis facilius, fit etiam ſyllogiſmus deſtructiuus, nā vbi plura obſeruanda ſunt, plura etiam accidit fieri peccata, ⁊ vbi pauca, patet etiā φ pauca peccata fiunt, nam qui longius iter facit, ⁊ celeriter abſoluere ambulando contendit incidit in plures caſus, q̄ʒ qui breuius ⁊ ſegnius pertranſit. Iteʒ in domo habente plures ingreſſus aditusq̧ fur nocturnus facili⁹ ingrederetur q̄ʒ in ea quę habet vnum aditum. Similiter in diffinitione qui nititur inquit. deſtruere diffinitionem, poteſt arguere φ non accepit ſecum diſputans pximum genus in diffinitione, ⁊ φ alienuʒ eſt aſſumptū genus, vel φ non conuertitur ad diffinitum, vel φ ęquocas vel metaphoricas accepit voces, vel quęcunque alia quę aſſignatio in locis deſtructiuis. Nam neceſſe eſt cum plura ſint obſeruanda, vt lateat ſm aliquid vel ſm plura componentia diffinitionem, igitur qui deſtruit diffinitionem poteſt etiam per alia loca quibus deſtruimus problemata propria generica, ⁊ de ipſo accidentem deſtruere ipſam. Nam per quę propriuʒ oſtēditur non conuerſum ad quod aſſignatur, per eadem etiam diffinitio deſtruetur, perinde ac non conuertatur cum diffinito. Rurſus per quę aſſignatū genus oſtēditur alienum eſſe vel non proximum, vel non ſubſtātialiter dictum per eadem oſtendetur, vt ſumptum in diffinitione genus, vel non ineſſe genus, vel non ineſſe diffinito. Rurſum in problematibus ab accidente, vt forte ſi oſtenditur album non ineſſe Socrati, ſic ſi aſſignaret aliquis diffinitionem hominis φ ſit ſubſtantia animata irrationalis, vel diffinuerit mortē eſſe potum humidum, ſi tolleretur aliqua pars earum in tota diffinitione, ⁊ tota deſtruetur, per quę igitur deſtruunt̄ alia etiam diffinitio deſtruetur, non tamen per quę diffinitio tollitur, ⁊ alia tolluntur. Non enim omnia quę ſunt diffinitionis ſunt vtilia ad conſtructionem alioꝛuʒ. Neq̧ enim ſi oſtenderetur in diffinitione riſibile cum non ſit ſubſtantiale homini iam tolleretur non propꝛiuʒ eē homini, neq̧ ſi non proximuʒ genus non bene aſſignatum, iam tolleretur ⁊ non genus eſſe, ſimiliter neq̧ ſi album ſubſtantialiter dicitur de aliquo homine iaʒ tolleretur accidens eſſe, ſed neq̧ rurſus per quę loca conſtruitur vel deſtruitur, alia videlicet generica ⁊ propria problemata, per eadem etiam ad alia omnia ſm accidens. videlicet argumentabimus, ſed magis per ea ad accidens, ⁊ ad alia.

℄ Sola eniʒ ea, quę ad accidens, communia ſunt omnibus pꝛędictis. Ineſſe enim oportet vnumquodq̧ eorum, quę dicta ſunt. Si autem non vt propꝛium ineſt genus, nonduʒ interemptum eſt genus. Similiter autem ⁊ propꝛium non neceſſarium, vt genus ineſſe. Neq̧ accidens. vt genus, aut propꝛium, ſed ineſſe tantuʒ. Quare non poſſibile ex aliūs ad alia argumentari, niſi ad definitionem ſoluʒ. manifeſtum igitur, quoniam facillimuʒ omnium eſt terminum interimere. Conſtruere autem difficillimum.

℄ Videlicet non ſolius accidentis ſunt deſtructiua, ſed etiam alioꝛum. Etenim quęſitum de ipſo ſm accidens ſi ineſt ſolum, ⁊ in aliis ſimiliter quęritur, ſi propꝛium et genus ⁊ diffinitio ineſt rei. Si autem non conuertitur vt genus aſſignatum ad rem non tolleretur iaʒ vt genus ⁊ propꝛium ſi non vt genus. videlicet ſubſtantialiter aſſignatur, iam ⁊ non eſſe propꝛium erit oſtenſum, ſimiliter etiam in his ad accidens. Naʒ ſi non vt genus. videlicet ſubſtantialiter ineſt rei, vel ſi non conuertitur vt ppꝛiū, oſtendit̄ ⁊ non accñs eſſe, ⁊ ħ bene opʒ accidiſſe.

℄ Nam

¶ Nam & illa omnia oportet ſyllogizare. Et enim quoniam inſunt, quę dicta ſunt. Et quoniam genus eſt, quod aſſignatū eſt. Et quoniam propria eſt definitio, & adhuc p̄ter hęc, quoniam ſignificat quod quid erat eſſe oratio. Et hoc probe oportet feciſſe. Aliorū autem proprium maxime huiuſmodi, nam interimere quidem facilius. Quoniam ex pluribus plerūq; eſt. Conſtruere autem difficillimum. Quoniam multa oportet aſtruere, & adhuc quoniam ſoli ineſt, & quoniam conuerſim prędicatur de re. Facillimum autem omnium conſtruere accidens. Nam in aliis quidem non ſolum ineſſe, ſed & quoniam ſic ineſt, oſtendendum. In accidente vero, quoniā ineſt duntaxat ſufficit oſtendere. Deſtruere autem difficillimum eſt accidens, quia q̄ pauciſſima in eo data ſunt. Non enim conſignificatur in accidente quo modo ineſt. Quare in aliis quidem dupliciter interimere contingit, aut oſtēdēdo, quoniā non ineſt, aut quoniam non ſic ineſt. In accidente vero non contingit interimere, niſi oſtendendo, quoniam non ineſt. Loci igitur, per quos copioſi erimus argumentari ad ſingula problemata, fere ſufficienter enumerati ſunt.

¶ Inquit. oportet autem hic etiam. ſ. ſyllogiſmo concludere & oſtendere q͛ diffinitio ſubſtātiam rei ſignificat bene facere, ſi non occultum nec ſuperfluū aliquid ratio habet, ad quę plures nobis tradidit locos, ob id igitur & dicta omnia vt conſtituant diffinitionem difficillimum eſt, ſed magis difficile eſt conſtructione ipſum propriū q̄ alia problemata generica & accidentis, ſed facilius q̄ diffinitio. At deſtruere proprium facilius eſt q̄ alia, quia ex pluribus eſt, vel cum complicatione, vt plurimum aſſignatur, vt q͛ animal riſibile, q͛ etiam proprium eſt proprie tā q̄ cum complicatione aſſignatum. Dixit autem vt plurimum, quia aliquando etiam per nomen ſolum aſſignatur, vt proprium hominis eſt riſibile. Difficile igitur eſt conſtruere hoc cum complicatione, quia plura oportet accidiſſe & ſyllogiſmo concludere. Primū quidem q͛ proximum genus ſit accipere, pręterea q͛ ſoli ineſt homini animal riſibile, q͛ cōuertitur, ſed facilius promptiuſq; ad conſtruendū cęteris eſt ipſum accidēs. Nam ſat eſt ad conſtructionem eius ſolum oſtendere q͛ album ineſt Socrati, q͛ ſolum in aliis non per ſe ſufficiens eſt. Difficillimum autē (inquit) eſt etiam accidēs ad deſtructionē, quia ab vno loco incipimus oſtendere accidens mō ineſſe rei. Nō enim ad quęrendū ſi non ineſt vel ineſt accidēs rei, adhuc oportet quęrere, & ſi vt genus ineſt, vel vt proprium ob id igitur aliis problematibus dupliciter ſublatis, & ob id cum ſit facilis eorū deſtructio problemata ad accidens vno modo ſublata deſtructaq; ſunt, eo q͛ aliorum difficillima ſunt ad deſtructionem.

Finis Septimi Libri.

¶ ALEXANDRI APHRODISEI in Octauum librum Topicorum commentarium. Gulielmo Dorotheo Veneto interprete.

Poſt hęc autē de ordine & quonā modo oportet interrogare, dicendum.

VT IN p̄ libro quędā vtilia tractationi prius veluti in arte fatus eſt, ſic ēt in octauo demum q̄dā differit. Proponit igit̄ ipſe de trib⁹ capitibus dicere, primū qdē de interrogatione & reſpōſione, quando recta vtraq;, & quando peccat. Addit autem huic de interrogatione ea ad occultationem aſſumpta, & vniuerſaliter ea per quę interrogans cogeret reſpondentem vniuerſalē propoſitionem ei admittere, ſiquidem ſine hac nō poteſt ſylls effici. Item ſermoni de reſponſione additus eſt ſermo de diuiſione propoſitionum & ſignificatorum ambiguorū, & vniuerſalr ſermo de inſtantia, ideo & de his dicit. Quoniam autem problematum quęcūq; ſeruare prōptum eſt, hęc difficile eſt poſita confutare, verū eſt reſpondentis hoc. ſ. quam poſuit poſitionem tueri ac defendere, & interrogantis eſt confutare, vnde erit interroganti & reſpondenti ſermo de his, ideo & de his dicet poſterius, tamen de interrogatiōe, & prius de reſponſione dicit. Proinde primum caput eſt hoc, & ſm̄ quot modis oratio eſt vituperabilis & laudabilis, quia triplr̄, vel per ſe, vel vt ad problema, vel a diſputantibus altera. Nā cōtingit & orationem ipſam per ſe vituperabilē eſſe vel laudabilē, & hoꝝ vtralibet cū ſint p̄ ſe ad problema ꝯ̄ria ſunt, aliquādo aūt etiā quę bn̄ interrogari pōt ob inſcitiā alterius diſputātiū vitupabilis fieret. Et h̄ eſt 2ᵐ caput. Tertiū aūt q̄ro exercitaremur priuſq̄ ad orationes veniamus, & quę p̄paratio. Itē aliter, in p̄mo cū diuiſionē feciſſet dialecticoꝝ p̄blematū, & oſtēderit q͛ q̄tuor ſunt, atq; aſſignaſſet in libris poſt illum locos p̄blematū ad vnūq̄dq; genus, qb⁹ poterimus abūdare argumētis ad deſtructiōes p̄blematū, & ad ꝯſtructiones in h̄ q̄ vltimus eſt hu⁹ tractatiōis de vſu ipſoꝝ ſermonē fac̄. Nō eni ſufficiēs de ſe locoꝝ inētio dialectico ad ꝯcludēdū ſyllo p̄poſitū p̄ eoſdē, ſꝫ opus eſt ipſi & q̄lis ſit ordinis atq; vſus oſtēdere. Et cū hu⁹ ē q͛ dialectico ꝯ̄ aliū differt, & ex īterrogatiōe accipit p̄pōnes qb⁹ p̄poſitū concludit ſyllo, nam ob id ēt dialectica p̄pō determinata eſt iꝯterrogatio tradictionis eē. Itē opus eſt ipſi noſcere q̄lis ſit ordo interrogatoꝝ, q̄ſigdem nō eędē miſſiones videāt de eiſdē q̄uocūq; īterrogati ſe ſępe q̄ nō ꝯcederent ſimplr̄ īterrogātes hęc dant p̄ modū īterrogatiōis. Opꝫ igitur dialecticum etiā de ipſo īterrogare quādā experientiā vtq; artē hr̄e, vt p̄ modū īterrogationis accipe q̄ at ea q̄ ſunt vtilia ad p̄poſitū ſibi ſyllm. Et eſt ſilitudo ſm̄ h̄ rhetorices & dialectices. Nam vt rhetorem cum facit orōnes aliis, q̄ppe q̄ p̄plo vel theatro, vel iudici aut opꝫ poſt inētionē dicēdoꝝ diſtributionē eoꝝ noſcere vt q̄s ordo inuentoꝝ, & quę ſit explicatio ipſoꝝ & dicendi modus, ſic etiam dialectico opus eſt poſt inētionē locorum

in qbus demonſtrationis ꝓpoſitoꝝ ſunt ſcire quis ſit ordo inuētorū ⁊ apparatus ad interrogationem, atq; in his eiuſdem interrogationis que eſt ꝓportio dicēdi modo ipſius rhetoris, quia non ſolum dialectici eſt interrogare, ſed etiam reſpondere, vt etiam ipſe dixit principio huius tractationis. Nam dixit ipſi ſuſtinentes orationē nihil dicemus contrarium, ob id non de ſola interrogatione, ſed etiam de reſponſione facit ſermonem. Nam vt interrogātis eſt bene interrogare, ⁊ hoc eſt accipere vtiliter ꝙ vult, ſic etiam reſpondētis eſt bene reſpōdere ꝙ eſt eo ꝙ nil contrarium dat his que poſuit a principio. Ob id etiam quidam putant inſcribendum eſſe librum hunc de interrogatione ⁊ reſponſione. Verū alij de ordine ⁊ reſponſione, quia etiam ipſe de his dicere incipiens proponit. Item aliter cum oſtēderit principio preſentis tractatiōis ꝙ quatuor ſunt genera problematum aliqua ſm accidens alia generica, alia ꝓpria, ⁊ diffinitiua, ⁊ deinceps vniuſcuiuſq; peculiares locos aſſignaſſet deſtructiuos ⁊ conſtructiuos, ⁊ poſterius de ipſo eodem parum diſſeruiſſet, vt ad diffinitiua problemata vtile. Cum igitur in his omnibus aſſignaſſet, vnde debeamus accipere argumenta conſtruendi vel deſtruendi vnumquodq; ipſorū, nunc proponit oſtēdere de ordine ipſorum, quia non inordinate, ⁊ vt cōtingit temereq; ipſa ꝓferimus. Naꝫ optima diſtributio eſt ſcire q̄ primo ꝓferēda ſunt, ⁊ q̄ poſterius ⁊ nō velut rhetores, naꝫ illi nō vt natura ⁊ ordo poſtulat capita ponunt, ſed vt occaſio petit. Docet igitur qualia debemus prius ordinare, an ea a caſibus cognatiſq; q̄ illa a contrarijs, vel potius hec priuſq̄ illa, ſiquidem talibus pluribus abūdemus. Porro de hoc quomodo interrogandum ſit an ſm cōtradictionem, nam hoc dialectica methodus exigit.

¶ Oportet autem primum quidem eū, qui interrogare debet locum inuenire, vnde ſit argumentandum. Secūdo autē interrogare, ⁊ ordinare ſingula apud ſeipſum. Reliquū vero ⁊ tertium dicere iam eadem ad alterum.

¶ Inquit, oportet ſcꝫ eū qui interrogaturus ⁊ dialectice primum inuenire per ſe cōſiderātem locū, vnde dꝫ arguere ⁊ diſputare, ⁊ ſecundo formare per ſe interrogationē quomō proponentes ipſam dialectice, idest cōtradictorie, ceu nunquid anima imortalis eſt, vel non, ⁊ cū hoc ordinare ſuopte ingenio ſingula argumenta ⁊ quale primum opꝫ inferre atq; adducere, ⁊ q̄le poſt hec ⁊ deinceps, ⁊ tertiū prius afferre interrogationem.

¶ Quo quidem ad locū ipſū inueniēdū, ſiliter Philoſophi, ⁊ dialectici cōſideratio eſt. Verū illa ordinare iam atq; interrogare, ꝓprium dialectici eſt. Ad alterū enim omne tale eſt. Philoſopho autem ⁊ q̄renti per ſeipſum nihil cure eſt, ſi vera quidē ſint, ⁊ nota, ꝑ que eſt ſyllogiſmus, ⁊ nō ponat ea, q reſpōdet. Quoniam ꝓpinqua ſunt illis, q̄ ſunt ex principio. Et preuidet, qđ ſubſecuturū eſt. Sed fortaſſe ⁊ ſtudioſe aget, quoniā maxime note, ⁊ propinque ſunt dignitates. Ex illis enim ſciētifici ſyllogiſmi. Loca igit̃, vnde oportet ſumere, dictū eſt prius. De ordine autem, ⁊ interrogatiōe dicendū, diuidēdo ꝓpoſitiones p̄ter neceſſarias, quecūq; ſumēde ſunt, ſi quidē neceſſarie dicūtur, ꝑ quas ſyllogiſmus fit.

¶ Quo igit̃ ad inueniendū locos ab eiſdē inquit locis a qbus nitit̃ dialecticus ꝯſtruere ⁊ deſtruere, ab eiſdem nitit̃ etiā demōſtratiuus, ⁊ quo ad abūdādū talib' argumētis ⁊ vtriuſq; eadē ꝯſideratio eſt. ſ. dialectico ⁊ demonſtratiuo, ſed ꝓpriū dialectici eſt ordinare inuētos locos ſuopte marte ⁊ facere vt p̄fati ſumus. Dialecticus autē merito hec facit, q̄a ꝓponit inuēta ad alterū, ſꝫ dēmōſtrās per ſe q̄rēs verū nō tātū ſtudij adhibet diſſerendo an veraꝫ ⁊ notā ꝓpōnē accipiat, q̄ſiqdem nō ſibi ſit neceſſe vt hāc cōceſſam a rńdēte accipiat. Nō eni iterrogat ſed accipit ꝑ ſe. Facit aūt hec demōſtrās, quia ꝓpōnes ſumpte ſunt cognate poſito ꝓblemati ex principio, ⁊ q̄a ſtatim ꝓuidet ex ꝓpōnib' cognatis q̄ ſit euētura ꝯclō. Nā accipit ꝟ.g. ꝙ aīa ſeipſa mobilis que eſt ꝓpoſitio vera ⁊ nota, ⁊ proxime continuanda huic ꝙ anima imortalis. Naꝫ ⁊ ſi diſputans vna cum dialectico non concederet hanc, quia mox vnaq; videt concluſionem ex hoc, tñ ille accipit hāc, ⁊ ob id maxime ſtudiū adhibet q̄tenus ſit apta nata eſſe nota ⁊ cognata ꝯclōni ⁊ prime ac immediate accepte dignitates. videlicet propoſitiones, nam ex his fiūt ſyll'i dēmōſtratiui, ſꝫ dialecticus nō accipit h' ſic, neq; eniꝫ cōcederet hec diſputās cū dialectico, q̄a ꝓuidet qđ euenturū ſit ex cognatis ⁊ ex proximis ꝓpoſitionib', ſꝫ curā adhibet ⁊ ad hcētiam q̄ō lateat diſputātē vt cōcedat ꝙ vult, vt iterrogat alterū de his duob' an aīaꝫ moueat, vel ipſa ſeipſaꝫ mouet, ⁊ ꝯcedēte ꝙ ſeipſaꝫ mouet inducit eē ꝙ ſeipſm mouet ꝑ ſe mobile ē, h' aūt imortale eſt, igit̃ ⁊ aīa imortalis, accepit igit̃ hanc lōge, vt lateat rńdētē, ⁊ ipſe ꝯcedat ꝓximā, ⁊ ſic cōcludet ꝯcluſionē.

¶ Que aūt p̄ter has ſumūtur, q̄tuor ſunt, aut eni g̃ra iductiōis, vt det̃ vl'e, aut ad magnitudinem orationis, aut ad occultationem cōcluſionis, aut vt dilucidior ſit oratio. Preter autē nulla eſt aſſumenda propoſitio, ſed ꝑ has augere, ⁊ interrogare tentandum. Sunt autē que ad occultationem, certaminis gratia, ſed quia omne negotiū, quod huiuſmodi eſt, ad alterū eſt. neceſſe ⁊ illis vti. Neceſſarias igit̃ per quas fit ſyllogiſmus, non ſtatiꝫ ꝓordinādum, ſed abeundum ad ſuprema, vt non poſtulet quis cōtrarioꝝ eandē diſciplinā, ſed oppoſitorum. Poſito enim hoc, ⁊ quoniam cōtrarioꝝ eadem diſciplina eſt, ſyllogizabit, quoniam ex oppoſitis contraria ſunt. Si vero illā non ponat, per inductionem ſumendū ꝓponenti in particularibus contrarijs.

¶ Oportet diuidere (inq̄t) propoſitiones quaſcūq; accipere debemus nec̃ias. Dicit aūt nec̃ias has nō, q̄a ſint nec̃ie materie, ſꝫ q̄a ad minus ex duab' extremitatib' nec̃io cōcludit̃ ꝯclō, ſed dialectici etiaꝫ plures q̄ duas accipiūt. Ipſe aūt plures ſunt quatuor, videlicet ſm quatuor modos accipiuntur, vel enim inquit gratia inductiōis. Naꝫ vtuntur inductione, vt accipiant ex particulari vniuerſale, ⁊ ſic inducunt proximam, aut ad magnitudinē orationis. idest vt videatur auditoribus ſapiēs ſuperfluas propoſitiones in oratione interſerit atq; inſinuat, ⁊ ipſam orationem prolixam effecit, vt nūquid voluptas ſit ſm naturam: Nonne hoc natura ⁊ ipſa natura idem eſt,

vel

vel diuerſum, cur ſm naturam non eſt eligibile: ⁊ eligibile non bonum: voluptas igitur bonum, eçdem aſſumpte propoſitiones ſuperflue ſunt ⁊ non vtiles ad cõcluſionem, ſed aſſumpte fuerunt gratia faciendi bonã magnitudinem orationis. Aut ad occultationem concluſionis, quando acceperit etiam proſyllogiſmos contrariorum propoſitionum, vt neceſſarię propoſitiones ſunt proxime continuande concluſioni, ⁊ eſto cõcluſio ꝙ ſalubre ⁊ morbidum ſunt oppoſita, igitur neceſſarię propoſitiones ꝙ ſalubre ⁊ morbidum contraria ſunt, ⁊ cõtraria oppoſita, igitur ſalubre ⁊ morbidum ſunt oppoſita. Vnde dialecticus volens occultare id ei qui ſecum diſputet forte non propter minorem propoſitionẽ quã non concedit, ipſam ſic proſyllogiſmo probat, ſalubrẽ ⁊ morbidum ſunt inter ſe corruptiua, ſed quę inuicem ſe corrumpunt ſimul eſſe impoſſibile eſt. Hęc autem cõtraria ſunt, igitur corruptiua inter ſe ſunt ꝯtraria. [Aut vt dilucidior ſit oratio]. Nam ponitur ab ipſis ſępe propoſitio nihil plus ob aliam ſignificans, ſed vel ſolũ hãc manifeſtans. Pręter has (inquit) impoſſibile eſt accipere aliam propoſitionem ſuperfluam, ſed vel per hęc. videlicet per vnum dictorum quatuor modorum augere ſimul orationem vt interrogare dialectice. Nam vnde impoſſibile eſt accipere propoſitiões ſuperfluas, ſunt autem ad occultationem incertamen aptiores. videlicet quę ſunt maius ſophiſtice. Nam in oratione interrogatum ⁊ amicum magis contentionis cõtingit abnuere ⁊ reſpuere ⁊ non ſequi rationem interrogatorum ⁊ poſitorum. Vtile autem erit dialectico ad occaſionem vti occultatione, ⁊ ſic interrogare. Nam ob id intulit, ſed quia omnis talis tractatio ad alterum eſt ⁊ cętera. Et dixit. ſed per hos augere ⁊ interrogare tentandũ eſt, ideſt ſed has ſolas oportet extrinſecus addere, nam accipere eſt indicatiuum additionis earum ob neceſſarias, igitur neceſſarias ſtatim non eſt pręordinandum, ſed abeundum eſt vſqꝫ ad ſuprema, ideſt vſqꝫ ad vniuerſaliora ⁊ cõmuniora, ſi per ſyllogiſmum aſſumptionem neceſſariorum faciemus. Si autem non poſitum fuerit per inductionem ſumendum eſt, ideſt ſi vniuerſale ⁊ ſuperius neceſſaria propoſitione voluerimus accipere, ⁊ nõ concederet reſpondens, tentandum eſt per inductionem accipere non vniuerſalem ⁊ ſuperiorem, ſed neceſſariam. Nam efficacior cõmunior eſt his quę in minus ſe habent, quę ſub illa ſunt, oportet autem accipere per inductionem propoſitum, ⁊ erat hoc neceſſarium contrariorum vnam eſſe ſcientiã, aſſumemus ꝙ paris ⁊ imparis quę ſunt contraria eadem ſit ſcientia, nam eſt arithmetica. Item bone habitudinis ⁊ male habitudinis eadem ſcientia eſt, quippe quę ſit exercitatiua. Item virtutis ⁊ malitię eadem, quandoquidem ſit moralis philoſophia. Item diuitiarum ⁊ paupertatis, nam ſuppeditandi inueniẽdiqꝫ perita, ⁊ ſic inducentes augebimus hoc ꝙ contrariorum omnium eadem ſit ſcientia.

¶ Nam aut per ſyllogiſmum, aut per inductionem neceſſarias ſumendum, aut has quidem inductione, illas autem ſyllogiſmo. Quęcunqꝫ autẽ valde manifeſtę ſunt, illas quoqꝫ opꝫ protendere. Nam quod ſequuturum eſt, in abſceſſu, ⁊ inductione immanifeſtius eſt.

¶ Quia neceſſe ⁊ proxime oſtenſe concluſioni propoſitiones duę ſunt, vt oſtenſum eſt in libro de priori reſolutione, cenſet quando non fuerint hę per ſe notę, ſumendas eſſe ambas per ſyllogiſmum, vt ſint quidam proſyllogiſmi facti, vel ambas per inductionem, vel vnam per ſyllogiſmum ⁊ aliam per inductionem, quod quidem faciũdum eſt in his quę non ſunt per ſe nota. Nam quęcunqꝫ (inquit) valde manifeſte ſunt neceſſariarũ oportet has protendere offerre, non enim erubeſcunt ꝯtradicere manifeſtis, vt ꝙ omnis numerus par vel impar eſt. Nam ſi reſiſtunt ⁊ contendũt, videntur ad manifeſta inſtare ſeruantes increpationem ab audientibus. Ceterum ſubiũgit ꝙ ſemper imanifeſtius eſt. ſ. cum dixerit quomõ opꝫ neceſſarias accipere ꝓpoſitiones ſi non valde fuerint ꝑſpicue, ꝙ oporteat per ſyllogiſmum ſuperiora accipere, vel per inductionem, cauſam qua ſic oportet accipere, aſſignat. Nam inqt ſit imanifeſtius ꝙ ſecuturum ⁊ ꝯcludendum ſit in abſceſſu. i. in aſſumptione vlis, ⁊ in inductione, igitur quia imanifeſtius eſt ꝙ ſecuturum illud accipimus ꝙ ſit neceſſarium, ⁊ quia nil vetat, ẽt ſi non illa via vtimur vt hanc concedat aliquis ad aſſumptionem neceſſariarum, tales neceſſarias ⁊ vtiles oblatas putat ſumendas eſſe. Item dixit imanifeſtius, quia ſemper in abſceſu conſtructiuum eſt ſuperioris ipſum imanifeſtiꝰ, quandoqdem opus ſit recurrere ad vlius, vel vti inductione. Nam quanto aliquis vlioribus vtitur, ⁊ quãto abſcidit a proximis propoſitionibus in remotiora, vt ſi ꝓ contrarijs accipiat oppoſita, aut inductione ꝙ conſoni ⁊ inconſoni muſica eſt ſcientia, tanto imanifeſtior ſit cõcluſio quę euẽtura eſt. Nam acceptis vlioribꝰ aut in inductiõe particularium non ſtatim diſputans intelligit ꝙ cõcludendum eſt ex acceptis propoſitionibus, proinde ſi concederetur ꝙ oppoſitorum eadem eſt ſcientia, promptum eſt ſimul offerre proponereqꝫ ſtatim ipſas vtiles, videlicet ꝙ contrariorum eadem ſit ſcientia, quãqꝫ nequeat eas accipere, quia illo modo non datur a diſputante. videlicet ſi interrogans non recurrit ad vniuerſalius, vel non vtebatur inductione.

¶ Pręterea ſimul ipſas vtiles protẽdere erit ei, ⁊ qui non põt illo modo ꝓ̃pter ſumere.

¶ Vtiles inquit. ideſt neceſſarias.

¶ Igitur, quę pręter has dictę ſunt, harum gratia quidem accipiende ſunt.

¶ Cum dixerit de neceſſarijs quõ opꝫ has offerre ⁊ accipere, dicit de ipſis nõ neceſſarijs q̃ ob dictas cauſas quatuor ⁊ ipſe a dialecticis aſſumuntur, ⁊ inqt locum qdem ⁊ vliter de ipſis, hoc oportere illas aſſumere gr̃a neceſſariarum, ⁊ ſeorſum quõ vnaquaqꝫ vtẽdũ eſt deinceps addit.

¶ Siquidem vnaquaqꝫ eo modo vtendũ inducenti quidem a ſingularibus ad vl'ia. Et a notis ad ignota, ſunt autem magis nota, q̃ ſm ſenſum vel ſimpliciter, vel multitudini.

¶ Nam a ſingularibus ⁊ notis ad vl'ia ⁊ ignota oportet ꝓcedere. ideſt vti ſingularibus ⁊ notis ad oſtẽſionem vliũ ⁊ ignotorum, ⁊ nota magis ſunt quę ſm ſenſum vel ſimpliciter ⁊ cętera. Nã contingit quędam eſſe notiora ſapientibus q̃ꝫ ea per ſenſum, qñ quidẽ ꝑ demõſtrationẽ ſciuntur.

¶ Celanti vero proſyllogizare ea, per quę ſyllogiſmus eius, quod ex principio eſt, debet fieri. Et hęc, vt plurimum. erit etiam hoc, ſiquis non ſolum neceſſarias, ſed ⁊ earum, quę vtiles ſunt ad illas, aliquam ſyllogizauerit.

¶ Quomodo autem vtendum ſit his gratia occultandi ⁊ celandi concluſis, quod vult aliquis acceptis propoſitionibus dicit. Equidem occultatio atq; celatio eſt methodus qua poteſt celari propoſitum ſyllogiſmo acceptum ⁊ concludendum.

¶ Inſup̃ ꝯcluſiones non dicere, ſed poſterius ſimul oẽs ſyllogizare. Sic eniꝫ lõgiſſime abſcedet ab ea, quę ex principio, poſitiõe. Ut autem vliter dixeriꝫ, ſic opꝫ eũ interrogare, qui latẽter interrogat, vt interrogata oĩ oõne, ⁊ eo dicente ꝯcluſionẽ, quęrat̃ pp̃ qd, id autem erit maxime p̃ antedictũ modũ. Nã ſola vltima dicta ꝯcluſiõe, imanifeſtũ erit, quonã modo accidit. Q̃m nõ p̃uidit rñdens ex quo accidit, nõ digeſtis p̃ mẽbra priorib⁹ ſyllis, minime etiam per membra digeritur ſylls cõcluſionis, cũ nõ eius ſumptiones ponunt̃. Sed cuꝫ ea ſumũtur, a quibus ſyllogiſmus ſit.

¶ Poteſt illud ſimul omnes ſyllogiçare dixiſſe, non vt omnes concluſiones ſyllogiſmoruꝫ aliquis ſimul dicat, ſed in omnibus ſyllogiſmorum ꝓpoſitionibus ſimul vltimam induceret concluſionem, ꝙ etiam magis videt̃ dici ex poſterius adductis. Nam dicit de ſola vltima dicta concluſione, eo igitur ꝙ imanifeſtũ eſt oſtenſum ab his qui ſic interrogant concedũt propoſitiones, ⁊ ex cõceſſo oſtendere per reſolutionem rationis conſequens ꝙ concluſiua propoſiti non amplius habent abnuere, quod quidem fit maxime, vt dictum eſt ſi quis accipiẽs ſine proprijs concluſionibus omnes propoſitiones quibus oſtenditur propoſitum, ſolam vltimam concluſionem inferret, facit autem hoc notum reſolutio orationis. Item ſic faciendo ⁊ accipiendo ꝓpõnes pſyllorũ ⁊ proſyllogiſmos pſyllogiſmoꝝ, ⁊ non inducens ipſoruꝫ concluſiones ſtatim, ſed poſterius longe remouẽdo reſpondẽtẽ a poſitione a principio, vel problemate, ſic inquit oportet interrogare reſpondentem. vꝫ. eum qui latenter interrogat, quare iterrogata tota oratiõe vel ſyllogiſmo ⁊ concluſa concluſione q̃rendum eſt diſputanti, cur hoc ſit, qa non intellexit vnde concluſa eſt cõcluſio, vt ſi ponitur problema hoc, ſi homo ⁊ equus ſubſtantia ſunt, dicat nõne ſubſtãtia de omnibus ſub ipſa dicitur: quo conceſſo ab illo reſpõdente, etiam reliquũ cõcedendum eſt. ſ. igitur homo ⁊ equus ſub ſubſtãtia. Deinde illo interrogante cur hoc, perinde ac nõ intellexerit, vnde ſit concluſio concluſa, dicet interrogans ꝙ qui conceſſit ꝙ ſubſtãtia de omnibus ſub ipſa dicitur, tunc ⁊ ſi confitendo ꝙ hõ ⁊ equus ſuba ſunt. Hoc autẽꝫ. vꝫ. hoc etiam cõceſſis ꝓpõnibus, deĩde adducta illataq; cõcluſione, adhuc rurſus q̃rendum eſt reſpõdẽti quãobrẽ ĩn quo pacto ſit dictus modus occultationis. Eſt autẽꝫ hic modus. ſ. dicere ꝓpoſitiones pſyllogiſmoruꝫ, ⁊ non inferre concluſiones ipſorum. Nam ſolum (inqt) dicta concluſione vltima, accidit hinc imanifeſtuꝫ eſſe nõ recte digeſtis pſyllogiſmis ex quib⁹ deducta eſt cõcluſio. i. concluſio dicta ſm̃ vnumquẽq; pſyllogiſmũ. Nam minime inqt. ſi diſponeretur recte ⁊ notus fieret ſylls qualis eſt huius cõcluſę cõcluſionis nobis nõ ponẽtib⁹ ſumptiones. vꝫ. non accipiẽtib⁹ neccias ꝓpõnes quę ſint ꝯnes proſylloꝝ, ſed ꝓpõnes pſylloꝝ qbus ſit ſyllogiſmus.

¶ Utile aũt ⁊ nõ ꝯtinua poſtulata ſumere, ex qb⁹ ſylls. Sꝫ viciſſiꝫ ad aliã ⁊ ad aliã ꝯcluſionem. Nã poſitis ꝯuenĩẽtibus iuxta ſeinuiceꝫ, magis qȯ accidit ex ipſis, manifeſtum.

¶ Utile eſſe inquit ad occultationem etiam hoc propoſitiones non accipere in ordine adinuicem in ordine, ſꝫ differre ⁊ viciſſim mutare atq; ponere eas quę ſunt inuicem ad alterum ⁊ ad alterum concluſionem conferẽtes ⁊ non ad eãdem. Nam poſitis proprijs propoſitionibus deinceps conferentibus ad eandem concluſioneꝫ facillime reſpondentes contueri poterunt quid ſit euenturum, ſed notandum eſt ꝙ cõmuniter dignitatibus p̃ poſitionibus vſus eſt.

¶ Opꝫ aũt ⁊ definitiõe ſumere (in qb⁹ poſſibile eſt) vlem ꝓpõneꝫ nõ in ipſis, ſed in cõiugatis. Nam decipiũt falſa rõcinatiõe ſeipſos, quãdo in ꝯiugato ſumit̃ dͤfinitio, ſi nõ vlẽ cõcedunt. Ut ſi opꝫ ſumere, q̃m q iraſcit̃, appetit penã, ſumat̃ ira appetitus eſſe pene pp̃ apparẽtẽ paruipẽſionẽ. Et erit manifeſtũ, quoniã hoc ſumpto, habemus vlẽ, qȯ p̃elegim⁹. At eis, q in ipſis ꝓponũt, ſępe accidit, vt obſiſtat rñdẽs, quoniã magis ſe hꝫ in ea re iſtantia, vt quoniã nõ oĩs, q iraſcit̃, appetit penaꝫ. Nã parẽtibus iraſcimur qdẽ, nõ aũt penam appetimus. Fortaſſe aũt nõ vera inſtãtia eſt, nam in quibuſdã ſufficiẽs pena eſt, triſtari ſolum, ⁊ facere penitere. Uerũtñ hꝫ aliqd veriſimilis, vt non videatur irrationabile negare propoſituꝫ, at in irę deſinitione non ſimiliter facile eſt inſtantiam inuenire.

¶ Inqt. oportet aũt ⁊ diffõnẽ ſumere tẽtare, in qb⁹ ꝯtigit p̃ diffõnẽ accipe vleꝫ ꝓpõnẽ, tñ non diffinire ipm̃ ꝓpoſitũ, ſꝫ aliqd cognatoꝝ ei⁹. Naꝫ accipiẽtes in illo p̃ diffõnẽ ꝙ volumus facili⁹ ẽt ad ꝓpoſitũ cognatũ illa trãfferẽdũ eſt aſſumptũ. Naꝫ q̃ in ipſis ꝓpoſitis nõ afferũt reſpõdẽtes, vt videãt qd euẽturũ ſit, hec dãt in cognatis ꝓpoſito, qb⁹ aũt datis ẽt ꝓpoſitũ dabit̃, qa loc⁹ cognatoꝝ ẽ verus, ſꝫ de ipſo ꝓpoſito acceptũ hꝫ inſtãtiã quãdã non veram forte, ſꝫ perſuaſibileꝫ vt nõ videat̃ irrõnabiliter abnuere ꝓpoſito, ſed minime ſimiliter abundans diffiniens inſtare poterit ad cognatum.

¶ Preterea ꝓponere opꝫ eũ qui ꝓponit non, vt ꝓpter ipm̃, ſed alterius gratia. Naꝫ deuitant ea, quę ad poſitionem ſunt vtilia. Ut autem ſimplr̃ eſt dicere, q̃ q̃ꝫ maxime dubiũ facere, vtrum qȯ ꝓponit̃, an oppoſituꝫ, ſumere vult. Naꝫ cũ dubiũ fuerit quidnã ad poſitionem ſit vtile. magis, qȯ ei videt̃, ponunt.

¶ Celatiuũ etiã hoc, qa vtilia ad oſtẽſionem ꝓpoſiti proponenda ſunt, ⁊ interroganda velut alterius gratia, ⁊ non accipere ea ex quibus facilis eſt coniectura ꝓpoſiti. Nam ſuſpicantur grã põnis ⁊ ꝓpoſiti problematis interrogata reſpõdẽtes, ⁊ ob id non facile admittunt. Ceterum inqt, vt autẽ ſimplr̃ eſt dicere ꝙ q̃ꝫ maximum facere immanifeſtum, ſit quidem vt prędictum eſt, ⁊ quia interrogatum eſt imanifeſtum ignorãtia vtra rñſionũ vtilis ſit ad propoſitum. Fit autẽ hoc etiam ob interro-

gationis

gationis modum qđ nunc cenſet faciendum. Nam ſi in interrogatione non aperiemus ꝙ volumus accipere, vel maxime ipſum ponere, vel oſtendere abſurdū oppoſitum dicere, manifeſtum facimus vtruꝫ ꝙ vtile nobis ad propoſituꝫ accipere volumus. Nā volentes oſtēdere ꝙ anima imortalis, volumus accipē ꝙ anima ſeipſa mobilis, ſignificabimus ꝑ modū īterrogationis ꝙ hoc volumus accipere, ſi autem dixerimus num tibi videtur anima eodem quo mouet motu moueri ab alio vel non, non amplius oſtendemus per interrogationem, vtrum ꝙ proponimus volumus accipere, vel negationem eius.

¶ Inſuper per ſimilitudineꝫ interrogare. Nā ꝛ perſuaſiuum eſt, ꝛ latet magis vniuerſale. Ut quoniam quemadmoduꝫ ſcientia ꝛ ignorantia contrariorum eadem, ſic ꝛ ſenſus contrariorum idem. Aut contra, quoniaꝫ ſenſus idem contrariorum eſt, ꝛ ſcientia. Hoc autē eſt ſimile inductioni, non tamen idem. Nā illic qdem a ſingularibus vniuerſale ſumitur. In ſimilibus autem non eſt, quod ſumitꝰ vniuerſale, ſub quo omnia ſimilia ſunt.

¶ Loci occultādi. īngt eē ēt nō ab eodē ꝙ volumus accipere, ſed ab alio quodā ſiſe ipſi. Dicit aūt h ſiſe eē inductioni, ſꝫ nō idē. Naꝫ iductio ꝑ ſiſitudinē ſingulariuꝫ vlē accipit, ꝛ fit ſm ſiſis diſcurſuꝫ a ſiſe ꝓpoſito ꝓpoſituꝫ accipiens, ſed non ab eis quę ſunt ſub ꝓpoſito eodem cęterum quia dicitꝰ vlē ſignificauit propoſitionem.

¶ Opꝫ autem ꝛ ipm ſibimet qſꝙ inſtātiam ferre. Nā inſuſpecte ſe hñt reſpondentes ad eos qui videntur iuſte argumentari.

¶ Occulatiuū locū. īngt eē ad facilius ꝙ qs vult ſibi concedi a reſpōdēte, ꝛ ipm ſibi ad aliqd īterrogāteꝫ inſtare. Nam videntur q h faciūt merito ꝛ vere argumentari ad ꝓpoſituꝫ. Proinde ad rōnes ſic tractātis ſine ſuſpitione ſe hñt rñdētes ꝛ prōptiſſime ꝯcedūt ea q̄ putant, perinde ac neꝙ illis putantibus hęc ſint, ꝛ ſi ſic non ſe haberēt. Equidem omne occultatiuum eſt ꝙ ducit reſpondēteꝫ ad inſtantiam circa reſponſiones.

¶ Utile aūt ꝛ dictuꝫ addere qm̄ cōſuetum, ꝛ dicitꝰ hoc tale. Naꝫ pigreſcūt qđ ſolitū eſt dimouere, inſtātiaꝫ nō hñtes. Simul aūt ꝛ qꝫ vtuntꝰ ꝛ ipſi talibus, cauent ea dimouere.

¶ Vtile aūt īngt ad accipiendum promptius īterrogantibus q̄ volūt ꝛ occultatiuū addere conſuetū ꝛ vtile, ceu nūquid tibi videtur ſanitas eligibilis eſſe, vt oībꝰ videtꝰ. Nūquid videtꝰ tibi bonus iudex optimus eē, vt oībꝰ conſuetū eſt dicere, ſic ꝛ Socrates ad Calliclen vſus eſt cuꝫ dicere ſapiētes ſtolidos, nō eniꝫ conſuetudo talis eſt de ſapienti ſuſpitio, nā hoc pōt ipſi eſſe reſpōſio, vel nullus ignoraret ꝙ nō tales dico, ſic ēt ſi qs eēt addicꝰ Platoni facilius aſſumet ab ipſo interrogans ꝙ vult, ſi qs adderet, ſic Platoni videtur.

¶ Inſuper non diligenter agere, ꝛ ſi omnino vtile ſit. Nā aduerſus diligenter agentes, magis reſiſtuntur.

¶ Ad poſitionē īngt. ꝙ oblatū ad oſtēſionē ꝓpoſiti non opꝫ eū q diligēter agit apparere circa ipm admittendū ab ipſo rñdēte. Naꝫ ꝛ h occultatiuū eſt, nā quę īterrogātes ſtudēt accipere magis cōtra reſpōdētes afferūt ꝛ ꝓponūt ac cōtēdūt, ideo q̄rūt afferre inſtātiam ad hęc, fieret aūt hoc ſi velut dubitātes ꝛ ipſi interrogarēt, ꝛ nō vt ſcientes, quod ſępe Socrates fecit apud Platonē. Nā vt neſcius eius ꝙ euētuꝝ eſt, ꝛ velut hoc aſſumēs ꝙ ex ratione apparet optima habere ſic interrogat.

¶ Et ipſum vt in ſimilitudine ꝓponere. Qđ enim ꝓpter aliquid aliud proponitur, ꝛ nō ꝓpter ipſum, vtile ponentibus magis eſt.

¶ Occultatiuū etiaꝫ hoc eſt, ꝛ ꝙ vult qs accipē, vt in ſiſitudine interrogare alterius grā accipiēdo, ꝛ non velut ipm accipiēdo, vt ſi volumus accipē ꝙ ꝯtinētia eſt virtus interrogabimus nunqd tibi videtur vt cōtinētia virtus, ſic etiam fortitudo ꝛ iuſtitia eſſe.

¶ Inſuper non id ꝓponere, qđ oportet ſumere, ſed cui cōſequēs id eſt ex neceſſitate. Nā ꝛ magis concedunt. quoniam non ſimiliter ex his manifeſtum eſt, quod conſecuturum eſt, ꝛ ſumpto hoc, ſumptum eſt ꝛ illud.

¶ Sūt q̄daꝫ quę ſequunꝰ nōnulla necīo, vt virtutē eē ſciētiam ſeqꝰ hoc virtus eſt docēda, occultatiuū īngt eſſe ꝛ non interrogare ipſuꝫ ꝙ accipere volumus, ſed id qđ h ſeqꝰ necīo, nā facilius eſt talibus cōcedētibus tāq̄ nō habentibus aliquid ad propoſitum nōtū, ꝛ nihil minus ipſis datis concluditur propoſitum per illationem.

¶ Et id vltimo iterrogare, qđ maxime vult ſumere. Naꝫ maxime prima renuūt. Quoniā plurimi interrogantium prima interrogant, circa quę vel maxime ſtudent. Ad quoſdam aūt prima, quę hmōi ſunt, ꝓponere. Nā pterui maxime prima admittunt, niſi omnino manifeſtum ſit quod ſecuturum eſt. In fine autem proteruiunt.

¶ Occultatiuū etiā ꝙ vult aliqs nō pmū īterrogare, naꝫ ad pma vt interrogata ꝓpoſiti grā ꝛ extima necīa maxime inſtāt, qa etiā ferē diſputātes hęc primo interrogāt. Opꝫ igiꝰ (īngt) alia q̄dā īterrogare prius, ꝛ aū diſſoluere, ꝑ eadeꝫ reſpōſā ꝙ eſt inſtās, ꝛ vltimo interrogare vtilia, verū īngt nō cōtra oīs h loco īterrogatiōis vtēdum eē. Nam ſunt qdam q pma nō cōcedūt niſi valde plana ſint, tāq̄ ſemet acceſſibiles ſuperfluis verbis pręhentes poſterius recurrunt ad proprium defectum.

¶ Similꝛ autē ꝛ qcūꝙ arbitrantur acuti eſſe in reſpōdēdo, ponētes enim prima in fine recantāt, tāq̄ nihil acciderit ex his, quę poſita ſunt. Ponunt enim prōpter confidentes habitui, ꝛ arbitrantes ſe nihil eſſe paſſuros.

¶ Sunt nōnulli per exiſtimationem acuitatis tāq̄ nihil paſſuri, quia dant ꝛ concedunt interrogata primis non inſtant, deinde in fine nugantur ꝛ nituntur euertentes data oſtendere ꝙ non ex conceſſis illatum oſtenditur, vel dictionem ꝑuertentes vel amphibologias quaſdā exponentes tales porro inquit oportere potius neceſſaria interrogare, ꝛ quibus maxime conceſſis aliquis indiget.

¶ Inſuper prolongare ꝛ interponere, quę nihil ſunt vſui ad orationem, quemadmodum

pſeudographia vtẽtes. nam cũ ſint plura, im manifeſtuz, in quo falſuz ſit. Quare ⁊ occultant quãdoq; interrogãtes, in abſconſo ppo nentes ea, quę ppoſita per ſe, non ponerẽtur, Ad occultationẽ igitur dictis eſt vtendũ.

Ingt. adhuc quoſdam differre ⁊ interponere quędam interrogata nihil vtilis habentia ad propoſita, quod facere etiaz in geometria qui falſa deſcribunt. inquit. Nã plures ducentes non vtiles ad falſo deſcriptũ demonſtratum, ⁊ quędam de ipſis dicentes quę cum eos latuerint ferentes in falſum deſcribunt. Nam immanifeſtius ⁊ occultatius falſuz eſt in pluribus, ⁊ poſituz in occulto, vt enim reſpondentes ↄcedunt ea quę ſunt inutilia interrogatis ad propoſitum, latent etiaz vtilia dantes cũ ipſis. Item accidit ipſis confundi a multitudine interrogationũ, q́ videre nequeunt ex q̃bus accidit ppoſitũ.

Ad ornatum vͦo inductione, ⁊ diuiſiõe eorum, quę affinia ſunt. Inductio quidez quale quid eſt, manifeſtum. Diuidere autez, hmõi vt quoniã ſciẽtia eſt ſciẽtia melior, aut q̃a certior eſt, aut q̃a de melioribus. Et quoniã ſcientiarum, alię quidem ſunt contẽplatiuę, alię autem actiuę, alię vͦo effectiuę. Vnũquodq; enim talium coornat quidez orationẽ, nõ neceſſarium autez eſt, vt dicatur ad concluſionem. Ad dilucidi tatem autem, exempla ⁊ ſimilitudines afferenduz. Modo exempla accõmodata fuerint, ⁊ ex quibus ſcimus. Qualia Homerus, non qualia Cherilus, ſic eniz dilucidius erit, quod pponitur. Vtendũ autem in differendo/ſyllogiſmo quidem ad dialecticos magis, q̃ ad multitudinẽ. Inductione vͦo contra/ad multitudinez magis. Dictũ eſt autem de his, ⁊ prius.

Quia exemplum inductionis aliud etiam in libro de priori reſolutione dictum eſt, nam inductio eſt via a ſingularibus ad vlẽ. Exemplum autem ſit ſimile ⁊ notius ſimile ⁊ minus noto, ideo inductio non ſit per vnũ, ſed exemplum ſufficit etiam vt fiat per vnum. Et eſt quidẽ inductio magis peculiaris dialectico, ſed exemplũ rhetori, vtitur tamen etiam dialecticus exemplis gratia explicationis dicti ſi non fuerit notum, vt paulo ante dicebatur quando dicebatur. Inſuper per ſimilitudinem interrogare. Nam exemplum ſic interrogat, num ↄtrariorum eadẽ ſit ſcientia vt ſenſus, verum diſcrimen eſt inter exemplum ⁊ ſimilitudinem, q̃a exemplum videtᷣ eſſe factũ aliquid ad oſtẽſionez appoſi alicuius nondũ facti, ⁊ ob id īmanifeſti, ſed ſimilitudo eſt ſimulachrũ ſignificans ſimilitudinẽ ad aliquid factuz. Attamẽ videtᷣ ipſe nũc pro eodem vſus fuiſſe exemplo ⁊ ſimilitudine, p quę dicit. [Modo exẽpla accõmodata fuerint, ⁊ ex q̃bus ſcimus qualia Homerus, non qualia Cherilus, ſic enim dilucidius] ⁊ per nota ſunt ſimilitudines ab Homero facte, ſed non tales quę ſunt Cherilli.

Eſt autem in aliquibus quidem inducenti poſſibile interrogare vlẽ, in aliquibus vͦo, nõ facile. Quoniã nõ poſituz eſt ſimilitudinib⁹ nomen/oĩbus cõmune. Naz quãdo opz vlẽ ſumere, ⁊ ſic in omnibus talibus eſſe dicere/ id determinare difficillimum eſt, qualia ſunt ea, quę pferuntur hmõi, ⁊ qualia non. Et ppter hoc ſępenumero diſſident in diſputationibus, aliĩ quidem dicentes ſimilia eſſe, q̃ non ſunt ſimilia. Aliĩ vͦo dubitantes quę ſunt ſimilia, non eſſe ſimilia. Quare tentandum in omnibus talibus ipſum nomen effingere, vt neq; reſpondenti liceat dubitare, q̃m non ſimiliter dicitᷣ, qd̃ infertᷣ, neq; iterroganti calũniari vt ſimiliter dicto, quoniã plura eorũ, quę nõ ſimiliter dicuntur, ſimiliter videntur dici.

Dicit primo de inductiuis orationibus q̃ñ vtendum ſit ipſis, ⁊ primuz quãdam difficultatẽ ſępe in rõnib⁹ inductiuis occurrentez indicat quã cenſet ſeruare eos qui recte agere ⁊ corrigere tentãt. Eſt autem difficultas talis, q̃a in q̃buſdam vlẽ ⁊ cõe non notata ſunt, ceu q̃ ſunt animaliuz quadrupedia. Naz animali bipedi eſt nomẽ homo, ſed pedeſtribus quadrupedibus non eſt vnũ nomen ſimilitudinẽ continens ipſoꝝ. Faciẽtes ergo inductiones in ipſis, ⁊ accipientes quędam ipſorũ ab vlibus quia nõ inferunt in ipſis cõe nomẽ notari, ⁊ omne tale, proinde ob talem illationem in ipſis inductiuis rationibus ſępe inuicem ſeſe decipiunt ⁊ confutant, ⁊ diſputãtes diſſimilia ſumptis per inductionẽ inducẽtes, vt ſimilia ⁊ contenta, eo q́ talia videntᷣ eſſe ob quandaz ſimilitudinem breuem. Qui vͦo ſimilia nõ exiſtimãtes eẽ ſimilia, neq; concedunt hoc q́ ſint talia ob quandã ſim aliquid aliud diſſimilitudinem. Concludit igitur talia ſeruare tentantes ſi poſſibile eſt ipſis fingere nõia ⁊ cõi nomine cõplecti ſimilia acceptis per inductionẽ, ceu q́ omnia ferẽtia cornua vtrinq; dentes non hñt. In q̃bus igitur abundare facilius eſt nomine, ⁊ vt in dictis, ⁊ in q̃buſdam minime facilius eſt. Veruntamen oportet, ſorte ſi etiam nomine vno non poſſunt ipſa complecti, ſed oratione plane circũſcribente inferri, nã hoc notũ ⁊ minus occaſiones eſt pręhens ambiguitatis.

Quãdo aũt inducẽti in pluribus, non dederit vlẽ, tunc iuſtũ eſt petere iſtãtiã. Nõ dicẽte autez ipſo in aliq̃bus non ſic, non eſt iuſtũ petere in quibus non ſic: oportet enim inducentem prius, ſic inſtantiam petere.

Per hęc dicit q́ conſentaneum eſt inſtantiaz petere interrogantem a reſpondẽte, ⁊ quãdo nõ conſentaneum eſt. Nam quãdo interrogãs inductiue in plurib⁹ rõnem faceret reſpõdẽs nõ ↄcederet vlẽ, tũc conſentaneuz ipſi eſt petere inſtãtiã in aliquo q́ non ſic ſit. Si vͦo aliquis non faceret fidem vniuerſalis ex ſingularibus accipiendo vniuerſale, ⁊ inſtantiam peteret abnuentis, nõ cõſentanea eſt inſtantia, nam inducentem oportet priuꝫ ſic inſtantiam, deinde petere.

Et digne petẽdũ inſtãtias (non in eo quod proponitᷣ) ferre, niſi vnũ tñ ſit hmõi, vt dualitas pariuz numeroꝝ ſolus primus. Oportet enim eũ, qui inſtat, in altero inſtantiam ferre, aut dicere, quoniam hoc ſolum tale eſt.

Ex hoc

¶ Et hoc de inductiuis rõnibus dicit eos qui vtuntur eis non oportere cõcedere permittereq; ridentibus facere in ipſo propoſito τ oſtenſo inſtantias ad deſtructionẽ vl'is niſi fuerit vnum ſolum tale.

¶ Ad eos aũt, qui inſtant vl'i, ferẽtes aũt inſtãtiam nõ in eodẽ, ſed in ęquiuoco, vt qñ habet aliquis non ſuũ colorem, vel pedẽ, vel manuz (habebit enim pictor non ſuũ colorẽ, τ cocus pedẽ non ſuum) diuidẽdo profecto reuera in talibus interrogandũ eſt, nam latente ęquiuocatione bene viderentur inſtare ꝓpoſitioni.

¶ Quia quidaz tentãt inſtare ad vl'e per inductiones acceptuz facientes inſtãtias non in his de quibus eſt ratio τ interrogatio, ſed in quibuſdã ęquiuocis ipſoꝝ. Proinde ad ꝓcuſtodiã taliuz inſtantiaꝝ nihil ferentiũ ad ꝓpoſitum, ſed potentiũ aliqñ efficere phantaſiaz, perinde ac ſint inſtantię diuiſa in his ęquiuocatione in his faciũda eſt interrogatio, quę cadit extra ęquiuocationẽ ad ea q̃ nõ ſic ſe hñt, vt in ipſo hře φ quidem multipl'r dr̃, vel vt pars in ipſo, vel vt habitus, vel vt poſſeſſio.

¶ Si aũt non in ęquiuoco, ſed in eodẽ inſtans prohibeat interrogationẽ, opz auferentẽ id, in quo inſtãtia eſt, proponere reliquũ vl'e faciendo, donec ſumat, qđ vtile eſt. Vt in obliuione, τ oblitum eſſe, non enim cõcedunt eũ, qui amiſit diſciplinam, oblituz eſſe, qñ tranſeũte re, amiſit quidem diſciplinam. Oblitus autẽ non eſt. Dicendum igitur auferenti id, in quo inſtantia eſt, reliquum. Vt ſi permanente re, amiſit diſciplinã: iccirco oblitum eſſe.

¶ Cum dixerit qñō ſeruabimus inſtantias in ęquiuocis, qz diuidẽtes ſic ſeruabimus, addit qñō ſi in aliquo inſtãtia non ęquiuoci fieret, ſed in aliquo eoꝝ ſub vl'i φ accipere volumus, ꝑ inductionẽ ſeruabimus, τ talẽ inſtãtiaz eo cõcludimus ꝓpoſitũ. Nam de hoc putat auferẽtes illud ab vl'i ſm̃ φ fit inſtantia, vel ad determinãtes de relicto interrogare vl'e, vt ſi per inductionẽ nobis accipiẽtibus φ obliuio eſt ſcię abiectio, inſtat aliquis dicẽdo φ hñtes alicuius rei ſciẽtiã mutata re, ẽt ſciaz abijcere rei, non tñ obliuiſci. Vñ auferentẽ opz hoc ſm̃ φ fit inſtantia reliquũ vl'e accipere. Auferereť ſi appoſitũ hoc fuerit ſcientię abiectionem obliuionẽ eſſe ſeruata re. Nam talis determinatio addita inſtantiã deſtruit, τ accipiendi propoſitum cauſa fit.

¶ Sil'r aũt τ contra inſtantes, qñ maiori bono, maius opponiť maluz. Proferunt enim qñ ſanitati, quę minus bonũ eſt bona habitudine, maius malũ opponiť, nam ęgritudinem maius eſſe malũ mala habitudine. Auferẽdũ igiť τ in hoc, id in quo inſtãtia eſt, ablato eniz magis ponet. vt qñ maiori bono maius malum opponiť, niſi alterũ inferat alterum: quẽadmodum bona habitudo ſanitatem.

¶ Quia in his petendũ ſtatuendũq; eſt maiori bono maius malũ opponi, in quibus non eſt maius bonũ inferre alteꝝ minus. Nã ſi fuerit tale, vt ſimul inferat alteruz, τ ob id maius eſſe eo φ ipſuz per ſe ſine illo nõ accipitur, non amplius ſit τ 3riuz malũ maius 3rio minori bono malũ, vt ſimul illatũ a maiore. Nam ob hoc 3riũ maluz nõ eſt maius 3rio malo ſanitati, q̃ꝙ̃ maius ſit bona habitudo q̃ ſanitas, ſed ob hoc maius, qz ſecũ infert ſanitatẽ. Naz fieri non põt vt aliquis bona habitudine ponať niſi recte valuerit ac ſanus ſit. Vt ergo bona habitudo maius bonum eſt q̃ ipſa ſanitas, qz ſecũ infert ipſam, ſic rurſus morbꝰ qui eſt 3rius ſanitati ſimul illato bono ab ipſa bona habitudine maius malum praue habitudinis quę eſt cõtraria bonę habitudini, quia etiam ipſa ſimul infert malam habitudinem. Nam oẽs qui laborat morbo in mala eſt habitudine.

¶ Nõ ſolũ aũt eo inſtãte/hoc faciendũ eſt, ſed ẽt ſi ſine inſtãtia negauerit, ꝓpterea qz ꝓuidet aliqđ taliũ. Naz ablato eo, in quo inſtãtia eſt, cõpelleť ponere, qñ non ꝓuidet in reliquo, in aliquo nõ ſic eſſe. Si aũt non ponat, eſſlagitatus inſtantiã non habebit aſſignare. Sunt autez hmõi ꝓpoſitionũ quę in aliquo falſę ſunt, in aliquo aũt verę. In his enim par eſt auferre reliquum autem verum relinquere.

¶ Quod τ ſi nõ inſtantiã aliquam ferat ridens, neget tñ vl'e, qz ſubuidet aliquid tale, petat ipſos participãtes determinare interrogationes τ aufere ſm̃ quę inſtãtię locum habẽt. Nam his ſublatis additionibus cogeť petentibus cõcedere, qz non ſimul videt in aliquo qđ non ſic ſe hz aliquid ſuppoſitoꝝ. Quę autez ꝓpõnes nãles ſint quę egent tali determinatione indicauit vl'r. Nam partim verę, partimq; falſę ſunt, quę ſint hę in libro de reſolutione priori dictę ſunt. Sed in talibus addita determinatione poſſumus aufere falſum τ relictũ eſſe veruz poteſt. Nam propoſitio dicens omnis abiectio ſciẽtię obliuio eſt non eſt vera vniuerſalis, ſed ſeruata re.

¶ Si autez in multis proponenti non ferat inſtantiam, poſtulandũ eſt ponere. Nam dialectica eſt propoſitio, ad quaz ſic in pluribus ſe habentem non eſt inſtantia.

¶ Cenſet ſi in multis τ a multis conſtituẽtibus vl'e nobis per inductionẽ, ridens inſtantiaz non ferat in aliquo φ non eſt ſic, ſed ſolum contradicit ad vniuerſale, qz ponit ipſuz τ vtitur ipſo veluti conceſſo τ probabile. Naz dialectica ideſt probabilis propoſitio eſt ad quã illius φ in pluribus oſtendiť φ ſic ſe hz, non fereretur inſtantia.

¶ Quoniã autẽ contingit idem τ ſine impoſſibili, τ per impoſſibile ſyllogizare, demõſtrãti quidẽ, τ non diſſerenti, nihil refert vel ſic, vel illo modo ſyllogizare. Diſſerenti aũt non eſt vtendũ ꝑ impoſe ſyllo. naz ſi ſine impoſi qđẽ ſyllo ſyllogizat, minime fiet, vt dubitent. At qñ per impoſe ſyllogizant (niſi valde manifeſtum ſit falſum eſſe) non impoſe dicunt eſſe, quare non fit interrogantibus, qđ volunt.

¶ Quia ſylls fit etiã demonſtratiuus, fit etiã deductione ad impoſe, dicit φ ad oſtendendũ ꝓpoſitũ ſyllz de ipſo factũ, τ gratia veritatis inueniende nl differt ſic vel illo modo ſyllm cõficere. Nã eiſdẽ vt manifeſtis τ conceſſis vtitur, τ qui oſtẽſiue oſtẽdit, τ ꝑ impoſe deductione vtitur, vt oſtẽſum eſt in ſcđo libro priorũ reſolutiuoꝝ. Sed

in diſputationibus vtiliſſimi ſunt demõſtratiui ⁊ demõſtrationes. Nam hęc rõnabiliora danť ⁊ conceduntur cũ nondũ ſit oſtẽdendũ notũ. Vnde in demõſtratione poſt aſſumptionẽ manifeſtam ꝓpõnuꝫ cõcluſio inferť, ſed in deductione ad impoſſe planũ eſt ꝙ debent oſtendi. Naꝫ oppoſituꝫ ſuppoſitiõis demõſtrare vult talis demõſtratio, ſed qñ pręaſſumpta altera ꝓpoſitione in ſuppoſitione oſtenditur ꝙ aliqd eſt impoſſe, cuius deſtructione velut impoſſis cõſtruiť oppoſitũ ſuppoſitionis non ingrũt oſtenſum ⁊ cõcluſum impoſſe eſſe, ſed videtes ꝙ cuꝫ hoc oſtenſuꝫ eſt eſſe impoſſe oſtẽdiť oppoſitũ ſuppoſitionis, ⁊ ꝙ dederunt ſimplr petentes vt verũ, hoc non dant videtes ꝙ euenturũ eſt, ſed dato ipſo, ⁊ vlr in oſtẽſiua demõſtratione nullus eſt inſtãtię locus poſtq̃ oſtenſa fuerit cõcluſio per ſyllm, ſed in ipſum inductione ad impoſſibile poſtq̃ concluſum eſt ſyllogiſticę adhuc eſt inſtantię locus eo ꝙ non oſtenditur per ſyllogiſmum propoſitum, ſed eo ꝙ ſyllogiſmo concluſum eſt impoſſibile cõſtruitur propoſitum, ꝙ erat ſuppoſitiõi oppoſitum.

℗ Oportet aũt proponere quęcunq; in pluribus quidẽ ſic ſe habẽt, modo inſtãtia aut omnino non ſit, aut non in ſuperficie ſit conſpicere. nã qui non poſſunt cõſpicere in quibus non ſic, tanq̃ verum quidem ſit, ponunt.

℗ Oportet interrogatas ꝓpõnes ab interrogantibus tales eſſe, vt in pluribus ſint plane ⁊ cõceſſę, ⁊ inſtantiam, vel vlr non habeant, vel ꝓpõpta ⁊ facilis in eis inueniri nequeat. Nam ſic acciperet eas a diſputante. Nam cum nequeat contueri in aliquo ꝙ non ſic ſe habet, concedit petentibus aliam vniuerſalem.

℗ Non oportet aũt cõcluſionẽ interrogationẽ facere, alioquin eo remanente non videretur fieri ſylls. nam ⁊ ſępe cũ non interrogat, ſed: vt ſequens infert, negant. Et hoc facientes nõ videnť per hęc redargui, qui non cõſpiciunt, qñ accidit ex ĩjs, quę poſita ſunt. Qñ igiť nõ dicens quidem accidere, interrogabit, ille aũt negabit, omnino non videtur fieri ſylls.

℗ Inquit non interrogandã eſſe cõcluſionẽ velut ꝓpõnẽ dialecticã, vt eſto cõcluſio vel ꝓblema ꝙ voluptas ſm nãm, non opꝫ interrogare, cur ſm nãm nõ bonũ: curq; voluptas non bonũ: Nam ſi ſic interrogaueris renuẽte diſputante ⁊ non cõcedente ꝙ voluptas ſit bonũ nõ vlr erit ſylls. Naꝫ ſi alias ꝓpoſitiones gratia cõcluſionis interrogaueris vt ex his cõcludas ipſam inferẽs concludẽdum vt interrogatũ ꝙ negabit, neq; vlr facit ſyllm. Nã ſępe negat diſputans ẽt non interrogante te cõcluſionẽ, ſed inferẽte ⁊ cõcludente eandẽ ⁊ id qd̃ accidit ex ꝓpoſitis ꝓpõnibus, ⁊ hoc igiť negare faciẽtes non videnť redarguere nõ exactis ꝓbatiſq; dialecticis. Nã ſi nõ fuerit ꝓbatus dialecticus nõ redargueret ipſuꝫ qui non bene dicit, qñ igiť interrogans interrogaret cõcluſionẽ ⁊ non cõfiteretť ꝙ cõcluſa ſit ex dictis ꝓpõnibus, ⁊ rñdens negabit, patet ꝙ non bene fieret ſyllogiſmus.

℗ Non videť autẽ omne vle dialectica ꝓpoſitio eſſe, vt quid eſt hõ: aut quot modis diciť bonũ: Eſt enim dialectica ꝓpoſitio, ad quaꝫ eſt rñdere ſic, vel non. Ad dictas aũt non eſt. Quare nõ ſunt dialecticę hmõi interrogationes, niſi ipſe determinans vel diuidens dicat, vtputas ne bonũ ſic, vel non ſic diciť. nam ad talia facilis reſpõſio vel affirmãdo vel negando. Quapropter tentãduꝫ ſic ꝓponere hmõi ꝓpoſitionũ. Simul autem ⁊ iuſtum fortaſſe eſt ab illo interrogare quot modis dicitur bonum, quando hoc diuidente ⁊ ꝓponente, nullo modo conceſſerit.

℗ Vle vel in ꝓpõnibus dicit ꝙ non oĩs ꝓpoſitio dialectica eſt, vel ꝑ hoc non videť vle oẽ ꝙ qũocunq; interrogatũ eſt ꝓpoſitionẽ dialecticã eſſe, vel oẽ vle. Etenim ꝙ eſt hoc aliquid interrogans vleꝫ quãdam interrogationẽ interrogat. Naꝫ hoꝝ diſſõnes ſunt. Et interrogãs de aliquo quot modis dť. Nã ſimplr non ſolũ non dialectica eſt ꝓpoſitio quid eſt hõ, ſed neq; ꝓpoſitio eſt a principio, ſed dicta in primo nobis in memoriam reuocat. Etenĩꝫ in illo dixit non eſſe dialecticas interrogationes inquirẽtes quid eſt propoſituꝫ, quę mos eſt a maioribus eſt dici interrogationes. Quia igitur dixit in illis dialecticã ꝓpoſitionẽ interrogationẽ ꝯdictionis eſſe, ſꝫ tales non ſunt interrogationes hę, tñ quid eſt homo eſt interrogatio illud quid ſi interrogãs petat a diſputante diſcere hoĩs ſubſtantiã. Sic ẽt in ſcđo diuiſioneꝫ fecit, ſed cur tales interrogationes non ſunt dialecticę, adiecit. Nam eſt ꝓpoſitio dialectica ad quã rñdere eſt vtiq; vel non. Qđ ꝟo ad dictas interrogationes nõ ſit poſſibile ſic reſpõdere perſpicuo docet. Nã tales interrogationes ſunt volẽtiũ diſcere, ⁊ non diſputantiũ. Sed quo poſſint tales interrogationes transferri in dialecticũ modũ ſignificauit dicendo, ſi non idem diuidẽs vel determinans dixerit. i. diffiniens. Nã determinãs hoc ipſum ſignificaret. ſ. pro hac dictione quid eſt hõ nunquid eſt aĩal rationale mortale. Sed pro hoc quot modis diciť bonũ rurſus ipſe diuidendo diceret, num quadrifariaꝫ diciť bonũ: vel nunqd bonoꝝ alia in aĩa ſunt, ⁊ alia in corpore, ⁊ alia extra: Nam quę petebat ꝑ illas interrogationes rñdere interrogatũ, eadem opꝫ facere interrogans an illi ſic videať. Naꝫ ſic interrogabit dialecticus, ⁊ ſi poterit interrogatus rñdere vtiq; vel non. Non enĩꝫ dicta interrogatio talẽ rñſionẽ excludit, ⁊ porro iuſtum inquit eſſe tũc a diſputante qd eſt hoc aliquid interrogare, vel quot modis hoc quid dť, qñ interrogãns diffinitis aut diuiſis interrogans non acqſierat cedereq; aut diuiſioni aut diffinitioni interrogatę.

℗ Quiſquis aũt vnam orationem multo tempore interrogat, male interrogat. nã ſi rñdeat quidem ei interrogato, qđ interrogať, manifeſtũ, qñ multas iterrogationes interrogat, aut frequenter eaſdẽ. Quare aut nugať, aut nõ hꝫ ſyllm, ex paucis enim omnis ſylls. Si ꝟo nõ reſpondeat, non increpat, aut diſcedit.

℗ Si omnis ſimplex ſylls ex duabus ꝓpoſitionibus eſt, ac ſimplex ⁊ vnus. Nam orõnẽ ſyllm dixit. Quiſqs autẽ talẽ orationẽ multo tpe interrogat. i. per plures interrogationes male interrogat. Notandũ aũt eſt rurſus ꝙ ipſo interrogare ẽt in dialectica interrogatione vtebatur. Vnde cur exercitati multo tpe interrogare vnã rationẽ male interrogant, cãm aſſignauit. Naꝫ ſi rñderit aut interrogauerit ad vnũqđq; interrogatũ, patet ꝙ plura in-

terrogãs ⁊ fruſtra vel ſepe eadẽ interrogabit ⁊ reſpõdebit. Si ergo ſepe eadẽ, certe nugaẽ, ſi vero quippiã aliud abundat ſyllogiſmis ad oſtendendũ ꝓpoſitũ ⁊ multũ tẽporis cõterit ſuperfluis interrogationibus, vt videreẽ quippiã efficere ad poſitũ, ꝙ ſi non riſum dederit ad interrogata immoratur interrogationibus peccat, q̃ nõ increpat ipſuꝫ ⁊ diſcedit ab ipſo velut non diſputante. Et vniuſcuiuſq; horum eſt inuenire apud Platonẽ. Sed non eſt exiſtimandum ipſum ꝯtraria dicere, dicens de occultatione, ꝙ oportet plures interrogare ꝓpoſitiones, ⁊ viciſſim mutando genus ponere. Non enim erant hec dicta de vna ratione, ſed de eo in quo opus erat pro ſyllogiſmis.

¶ Eſt aũt argumentari difficile, ⁊ ſuſtinere facile eaſdẽ ſuppoſitiones. Sũt aũt talia, ⁊ que natura ſunt prima ⁊ que poſtrema. Nam prima quidẽ termino indigẽt. Poſtrema vero per multa terminanẽ volenti cõtinuum ſumere a primis, aut ſophiſtice videnẽ argumentationes. Impoſſe enim demõſtrare quippiã eſt eũ, qui non incipit a ꝓpriis principiis, ⁊ cõnectit vſq; ad vltima. Definire aũt non dignum putant reſpondentes, neq; ſi interrogans definierit, aduertunt. Nõ facto aũt manifeſto, quid nam eſt ipſum propoſitum, non facile eſt argumentari. Maxime autẽ qđ tale eſt, circa principia accidit. Nam alia quidẽ per hec monſtrantur, ipſa vero non per alia contingit, ſed neceſſe eſt definitione talium vnũquodq; cognoſcere. Sũt autẽ difficile argumẽtabilia, ⁊ que valde propinqua ſunt principiis. Non enim contingit plures ad hec rationes inuenire, cum ⁊ horum, ⁊ principiorum, per que neceſſe eſt monſtrare ea, que poſt illa ſunt, pauca ſint media.

¶ Suppoſitiones nunc dicit ꝓblemata que ẽt poſitiones eſt mos ipſi dicere, arguere aũt dicit interrogare ⁊ ratiocinari. Nã argumentũ eſt dialecticus ſyll̃s. Et ſuſtinere dicit ipſum reſpõdere. Inquit igiẽ eadẽ problemata interrogantibus ⁊ volentibus oſtendere difficilia eſſe ⁊ difficulter oſtenſibilia, ſed reſpondentibus faciliima ad inſtãtiã vt dĩa ⁊ ſpecifica. Nam facilius eſt impedire difficile oſtẽdere q̃ oſtẽdere. Nã ob id difficile q̃ non facile aſſumũtur ea quibus oſtẽditur. Eſt aũt non facile q̃ multas hꝫ inſtantias, merito ꝙ eſt difficile interroganti, hoc eſt facile reſpondenti, q̃ ipſorum ſtudiũ eſt de oppoſitis, q̃ ſyllo cõcludiẽ oppoſitum poſito. Equidẽ nõnulla ſunt ꝓblemata argumentantibus difficilia oſtẽſione, ſed reſpõdentibus facilia, ꝙ quidẽ addit. Nam ſi inquit talia partim ſunt natura prima, partimq; extrema, natura igiẽ prima ſunt principia, extrema autẽ ſunt que plurimũ diſtant a principiis. Verũ non eſt eadẽ cauſa difficultatis amborum, ſed oppoſita. Nam prima difficultatẽ hñt, q̃ non poſſunt ⁊ ipſa per alia oſtendi, eo ꝙ oſtẽdenda per prima oſtenduntur, ſed primorum ſit ⁊ principiorum cognitio non per demõſtrationẽ, ſed per terminum ⁊ diffinitionẽ. Nam definire opꝫ primũ principium quid eſt, ⁊ tunc ſupponendo ipſum eſſe vti eodẽ ad demõſtrationẽ ipſorum poſt ipſum. Diffinire igitur qui reſpõdẽt nõ putant. Neq; enim principiũ dialectici eſt interrogare ⁊ exiſtimare accipiẽdũ eſſe a reſpondente quid eſt reſpondendũ, neq; argumentantibus licet concedere alicui diffinire male. Equidẽ de nulla quadam re ſe nata põt aliquid oſtẽdi ⁊ ꝯcludi ſyllo, ꝙ quidẽ maxime accidit in principiis eo ꝙ pro hec ſola ipſa fiunt nota ⁊ ab iis fiunt ſyll̃i cõtra alios quidẽ impoſſibile eſt vti principiis ignorãtis. Prima igiẽ natura ob id difficilia ꝓbatione ſunt ac oſtẽſione, ſed poſtrema vltimaq;, q̃ per multa media oſtenduntur, q̃quidem eorum cognitio pendeat a primis ⁊ principiis. Vnde ſi ab his proceſſus non fieret, ſed per quedã ꝓxima ratione eſſent occulte ⁊ ignote, ⁊ interrogata que egẽt cauſa. Si ergo aliquis ꝯtinuas ꝓpoſitiones a principiis ſumpſerit, difficile erit ob multitudinẽ acceptorum. Nam cũ plura accipiũtur plures quoq; fiũt occaſiones inſtantiarum, ſi vero ſuperſedens ⁊ cõtinuãs principiis falſas ⁊ ſophiſticas ꝓpoſitiones apparẽt ⁊ non oſtẽdentes propoſitum, ad q̃s repugnare facilius eſt. Ceterum dicit eſſe difficile argumẽtabilia ea etiã que ſunt valde propinqua principiis. Sũt aũt difficilia ecõtrario ea que quatenus diſtant per multitudinẽ mediorum probãtur, ⁊ ea que proxime ſunt, q̃quidem per paucitatem mediorum probanẽ. Nam q̃ ipſorum non ſunt media, vel ſi ſunt, ea ſane pauca ſunt, ⁊ non manifeſta, ideo difficilis eſt eorum oſtenſio. Item ob propinquiſſimam phantaſiam ad prima qui de his dicunt id ꝙ eſt in principio petunt.

¶ Terminorũ autẽ difficile argumentabiles, hi oĩm maxime ſunt, quicunq; vtunẽ talibus nominibus, que primum quidẽ immanifeſta ſunt ſimpliciter ne an multipliciter, dicantur. Adhuc autem que neq; nota vtrum proprie an ſm tranſlationem de definito dicanẽ. Nam quia obſcura ſunt, non habent argumenta. Quo vero ignoratur ſi abſq; tranſlatione dicitur, qđ tale eſt, non habet increpationem.

¶ Oſtenſum eſt facilius eſſe deſtruere diffõnẽ q̃ cõſtruere. Nunc oſtendit que ſint ipſorum difficiles deſtructione. Nã diffinitionem inquit diffinitiones difficillime hꝫ preſertim ſunt que per hec aſſignãtur que ſunt imanifeſta ob occultationem, ſiue ſunt equiuoca, ⁊ de numero multipliciter dictorum ſiue non, vel per hec que non ſunt nota, ſiue vt ꝓpria accepta ſint, ſiue vt ſm tranſlationẽ. Nam dixit in ſexto nõ bene illos diffinire qui diffiniũt qui per equiuoca diffiniunt, neq; eos qui metaphorice diffiniũt, q̃ igiẽ imanifeſtũ fuerit ſiue equiuocũ ſit nec ne, ſiue non difficilis argumẽto ꝓbationeq; ſit. Silr ẽt ſi ẽt de proprie ꝓpoſito, vel ſm tranſlationẽ dicto dicanẽ. Nam q̃ ſunt imanifeſta, difficilia ſunt argumentatione, ⁊ q̃ ſunt imanifeſta, ſiue equiuoce, ſiue ſm tranſlationem dicãtur, ſunt ob id increpatione difficilia. Nam talis eſt ratio ſi quis diffinit vnitatẽ in numeris infinitũ ſm vtraq; imanifeſtũ eſt, nã nõ eſt notũ ſi ſimplex eſt vel equiuocũ, neq; planũ eſt ſi proprie vel metaphorice eodẽ vtatur. Nã vult dicere q̃ ipſa non hꝫ terminum cum dicit infinita. Sed imanifeſtum eſt ſi proprie infinitum eſt tale.

¶ Omnino autẽ oẽ problema, q̃ñ fuerit difficile argumentabile, vel termino indigere arbitrandũ eſt, vel eorum, que multipliciter, vel eorum, que ſm tranſlationẽ eſſe dicanẽ, vel non lõge a principiis, aut q̃ non manifeſtũ eſt primum nobis hoc idẽ, quo nã etiã dictorum modorum eſt,

qđ dubitationē ꝯſtat. Nam cum manifeſtus eſſet modus, perſpicuū eſſet, qm̄ aut definire, aut diuidere, aut ꝓpoſitiones inuenire oporteret, quippe cū per has oſtendantur vltima.

¶ Cum dixerit ea q̄ ſunt natura ꝑma ⁊ poſtrema adhuc ea quę ſunt valde propinqua principijs eſſe difficillima argumētatione, ⁊ imanifeſta ſiue habeāt aliqđ dictuꝫ in rōne equiuocū ſiue metaphoricę, nunc vlt̄ ad dicenduꝫ de ipſis ſeſe conuertit, dicēdo ob quas cās ꝓbatione difficilia ſunt talia ꝓblemata. Naꝫ oē tale difficile eſt argumētatione. Nā qn̄ imanifeſtū fuerit ſm aliquid qūo ipſi opus ſit facere argumentū, tale eſt difficile probatione, vel qꝛ diffōne eget, vel qꝛ dixit ꝑma natura difficillima eſſe, vel eo ꝙ hꝫ aliquid in ipſis ꝙ ſit de numero eoꝝ q̄ multiplr̄ dicunt̄, vel qꝛ ꝓximum eſt principio, vel qꝛ eſt de numero eorū quę multipliciter dicunt̄. Dicit aūt talia maxime dubitationē ingerere, ⁊ ꝑmo qꝛ imanifeſtū eſt propoſitū ſm quid horū opus ſit facere argumētum ad ipſum, ⁊ ſm quid in ipſo eſt difficultas. Vtruꝫ qꝛ eget diffōne terminoqꝫ, vel qꝛ hꝫ equiuocū, vel metaphoraꝫ, vel eſt proxima principijs. Opꝫ igitur ſcire ꝙ ꝓꝑ aliquid horū difficile eſt argumētatione. Nā cum fuerit hoc notum quęremus ſm ꝙ horuꝫ propoſitū eſt difficile argumentatione, ſi eo ꝙ indigere videtur problema aliqua diffōne aut termino, periclitabimur diffinire hic, ſi xͦo ꝑ equiuocationeꝫ, nitemur diuidere. Si xͦo metaphoricę ⁊ abuſiue, tunc nitemur oſtendere, ſi autem quia ſunt propinqua principijs quęrendū ſunt intermedię diffinitiones quibus oſtendi poterunt.

¶ Et in multis poſitionibus (nō bene aſſignata definitione) non facile eſt diſputare atqꝫ argumentari. Vt vtrum vnum vni cōtrarium, an plura: definitis autē cōtrarijs aliquo mō, facile eſt oſtēdere, vtruꝫ contingit plura eidē eſſe cōtraria, an non: Eodeꝫ autē modo ⁊ in alijs definitione indigentibus.

¶ Cum oſtēderit ꝙ in pluribus ꝓblematibus necͤ̄iuꝫ eſt primo diffinire rem addit ꝑdicti indicatiuum ⁊ explanatiuū hoc ꝙ ad plura ꝓblemata nō eſt facilius diſputare q̄ꝫ oſtēdere in ipſis veꝝ, niſi bene aſſignata fuerit diffinitio reꝝ in ipſa, nā ꝙ vnū eſt vni ꝯ̄riuꝫ, nō poteſt oſtendi niſi recte diffiniantur ꝯ̄ria. Nam ſi quis diceret ꝯ̄ria eſſe ea quę inuicē multū diſtāt, vel quoꝝ vnū aliud viciſſim deſtruit, certe per hęc non pōt oſtēdere ꝙ vnum ſit vni ꝯ̄rium. Nam pōt etiā multo plura accipi quę inuicem diſtent, ⁊ hoc quidē in eodē genere. Nam flauū ⁊ palliduꝫ ab albo multū diſtant, quę ēt deſtructiua ſunt albi, ⁊ ipſꝫ albū econtra, eſt horū deſtructiuū. Item poſſumus accipere nōnulli multū diſtantia in differētibus generibus, ſi aſſignet̄ eoꝝ gratia ꝙ plurimū inter ſe diſtēt in eodeꝫ genere. Equidē plurimū inter ſe diſtare nequeſit eē plura q̄ꝫ duo. Nā vnū vni plurimū diſtās eſt. Item aſſignata eoꝝ diffinitione ſm moduꝫ. vꝫ. hunc [bene] facilius eſt cōcludere ⁊ oſtēdere vtrū contingit eidē ſubiecto plurima ꝯ̄ria eſſe vel non. Naꝫ ſi aſſignaret̄ ratio ꝙ cōtrarię ſunt quę plurimū inter ſe diſtant, quorum vnū eſt corruptiuū alterius viciſſim, ⁊ vnū in alteꝝ mutari nō aptum eſt, qꝛ extrema duo ſunt quę cum plurimuꝫ diſtent inter ſe, tum ēt nō plura ſunt, pꝫ ꝙ vnū vni contrarium eſt.

¶ Vident̄ autē ⁊ in diſciplinis, quędaꝫ ob definitionis defectum, non facile deſcribi. Vt ⁊ quoniā, quę ad latus ſecat planum linea, ſimiliter diuidit ⁊ lineam ⁊ locū. Definitione autem dicta, ſtatim manifeſtum eſt, qđ dicitur. Nam eandem diuiſionem habent loca, ⁊ lineę. Eſt aūt definitio eius orationis hęc.

¶ Quod non ſolū in verbis ⁊ diſputationibus ſunt etiaꝫ in diſciplinis quędaꝫ ob diffinitionis defectuꝫ difficilia ſint cōceſſu. Nam deſcriptione dixit ea eſſe non facilia; pro hoc non facile demōſtrātur, cōſtituēs ꝙ in pluribus ꝓblematibus eniū opus eſt diffinitione. Exēplo autem huius vt demonſtrato ⁊ occulto viſus eſt hoc ꝙ circa latus linea ſecus planum, ſimilr̄ diuidit linea ⁊ regionem locūqꝫ. Sed qui dicit, eſt hoc, ꝙ ſi planum paralellogramū fuerit, ⁊ duceret̄ in ipſo vnū laterū paralelluꝫ, ſimilr̄ paralellus diuidit lineā ⁊ oēm locū .i. in eadē proportione. Nam hoc ſilr̄ dictū non eſt notū, tn̄ dicta diffinitione ꝓportionale fit notū, qꝛ tale ab ipſa dicta linea paralella ſecatur linea ⁊ area regio, locuſqꝫ. Eſt autē diffinitio ꝓportionū qua veteres vtebant̄ hęc. Magnitudinis habēt ꝓportionē adinuicē q̄ ſimilr̄ habent adinuicē, quoꝝ eadeꝫ eſt ablatio inciſioqꝫ mutua. Dixerunt aūt mutua ablatio pro deſtructione. Sed cū ea quę hn̄t ꝓportioneꝫ adinuicē, ⁊ ſilr̄ ſe adinuicē hr̄e dicunt̄, ideo dixit. Eſt aūt diffinitio ſic. Ceteruꝫ dicit. Eſt aūt diffinitio eius orōnis hęc, pro hoc. Eſt aūt diffinitio huius ꝓportionis, de qua cū dicta fuerit diffinitio, planū fit, ꝙ paralellū ductuꝫ latus in paralellogrāmo loco ſilr̄ ſecat, ⁊ lineā atqꝫ locum hr̄e proportionē. Item inquit videt̄ in mathematicis nō facile quędaꝫ deſcribi, qꝛ non ſine defectu diffinitio aſſignat̄, vt linea ſecus planū, vel areaꝫ regionis ⁊ loci ꝑpe latus, qꝛ ſecat ēt latus, ſilr̄ diuidit lineā vel latus, ⁊ areā, lineā aūt rectam dicit ſecanteꝫ latus plani ⁊ ipſum latus ſecarī, igitur hęc diffinitio eſt cū defectu, qꝛ lineaꝫ dixit etiam ductuꝫ ad latus rectum ⁊ ſecturum latus. Sed erit perfecta diffinitio ſi ſic dicebatur, ducta linea recta prope quoddam latus quadrati vel paralellogrāmi ſimiliter ſecat aream loci ⁊ latus.

¶ Simplr̄ aūt prima elemēta, poſitis quidem definitionib⁹ (vt qđ linea, ⁊ qđ circulus) facillimuꝫ eſt oſtēdere. Verū nō multis ad vnūquodqꝫ eoꝝ eſt argumētari, qm̄ nō ſunt multa media. Si aūt non ponant̄ principioꝝ definitiones, difficile. Fortaſſe aūt oīno impoſſe. Similr̄ autē his, ⁊ in illis, quę ſunt circa orationes, ſe habet. Non igitur latere opꝫ, quando difficile eſt argumentabilis poſitio, quoniam paſſa eſt aliquid eoꝝ, quę dicta ſunt.

¶ Cum dixerit de mathematicis ⁊ diſciplinis, vtens ꝑdicto exēplo, ⁊ vlē inquit prima elemēta, quę erunt ea quę ſunt proxima principijs, ⁊ quę per illa ſola oſtēduntur, ſi fuerint diffinitiones ꝑncipioꝝ notę, vt qđ punctus, quid linea, quid circulus, quid triangulus, per quas oſtēdunt̄ prima theoremata facilia demōſtratione eſſe, ſed non ꝑ plura. Nam eo ꝙ plura ſunt media quibus demōſtratio fit, fit abundantia in ipſis ob ꝓpinquitateꝫ ad principia, vt iaꝫ prędictū hęc ſunt, ⁊ ſolum per hec oſtēdere ſi non fuerint determinata principia, vel difficile, vel etiaꝫ impoſſibile eſt de ipſis afferre oſtēſionē. Vnde cum dixerit

de demõſtrationibus ſm diſciplinas & mathematicas, & vtilitatẽ ↄſtituens ad demõſtrationes diffinitionũ, ob id inquit.[Similiter autẽ his & in illis quę ſunt circa orationes ſe habebit,] vbi orationes dicit argumẽtationes quę fiunt diſputando. Opꝫ aũt inquit nõ latere ꝙ difficilia argumẽtatione, ꝓblemata paſſa ſunt aliqd dictoꝝ.

¶ Qñ autẽ erit ad dignitatẽ & ꝓpoſitionẽ maior labor diſputare ꝙ̃ ad poſitionẽ, dubitare vtiqꝫ poſſet quiſpiã vtrũ ponẽda ſint talia, an nõ: naꝫ ſi nõ ponat, ſed poſcat & ad illa diſputare, maius ꝓcipiet ꝙ̃ qd in principio poſituꝫ eſt. Si vero ponat, credet ex minus credibilibus. Si igitur opꝫ non difficilius problema facere, ponendũ. Si autẽ per notiora ſyllogizare, non ponẽdũ. An diſcẽti quidẽ non ponẽdũ, niſi notius ſit. Exercitãti vero, ponẽdum, ſi verũ ſolũ appareat. Quare manifeſtũ, qm̃ nõ ſilr & interrogãti, & docẽti exiſtimãdũ eſt eſſe ponendũ. Quo pacto igit̃ interrogare, & ordinare opꝫ, pene ſufficiunt, quę dicta ſunt.

¶ Poſitionẽ ꝓblema dicit, & dignitatẽ & ꝓpõneꝫ dicit veluti ea quę ſunt idẽ ſignificãtia atqꝫ ęqualiter. Dicit autẽ de acceptis ꝓpõnibus ad oſtẽſionẽ ꝓblematis. Eſt autẽ ꝙ quęrit, ſi fuerit difficillimũ.i. arduũ maxime oſtẽdere acceptã propoſitionẽ ad propoſitũ problema, qd ſic hñt ꝓblema ipſum, qd opus ſit facto. Vtrũ argumentanduꝫ ſit ad ꝓpoſitionẽ, & faciendũ eſt ꝙ ipſa euadat ꝓblema, vel ipſa ponẽda eſt, vt poſitio ſine demõſtratione ſic ſe hñs, ſed ꝓpoſitũ ſolũ ex principio oſtẽdendũ eſt cum habeat dubitationẽ. Nã & ſi ꝓpoſitionẽ oſtenderit videbit̃ maius opus inuoluere propoſito atqꝫ afferre, ſi vero non oſtẽderit ꝙ ſic ſe hñte vti dignitate putauerit, etiã videbit̃ ad ſyllm̃ problematis oſtẽdere & rõcinari, & dignuꝫ putabit ꝙ rñdens credat aliquid eoꝝ quę oſtẽdunt̃ per minus credẽda. Vnde ponendo dubitationẽ ipſe etiã iudicat & inquit. Qd ſi fuerit decẽs nõ facere difficilius ꝓblema, ponenda eſt ꝓpoſitio & vtendũ eſt ea nobis ſine demõſtratione ſic ſe hñte ad propoſitũ. Si vero opꝫ ſyllogiſmos & ꝓpõnes problematũ ſemper ꝑ notiora facere, non ſunt nobis vtẽde tales ꝓpõnes ſine demõſtratione, ideo infert oportere in doctrinis nĩl ponere ꝙ nõ ſit notum, & primũ ſit ꝙ̃ id qd oſtẽditur per ipſum. Naꝫ cognitiones ſciẽtificę per hęc fiunt, ſed in dialogis duoꝝqꝫ diſputationibus atqꝫ argumẽtis quę fiunt exercitÿ gratia, vtendũ eſt talibus ꝓpõnibus ſi ſolũ verę videant̃. Non enim ſolũ per ſimiles ꝓpõnes opꝫ docere & ratiocinari. Neqꝫ enim minus erit ꝓpoſitũ ꝙ̃ ipſum & ea quę conceduntur ſine demõſtratione. Naꝫ qui oſtendit & docet per prima & nota facit rõnes, ſed qui arguit per probabilia. Nam cum ſit propoſitũ videre ꝙ oĩs voluptas bonum, dialecticus vteret̃ hoc oẽm voluptatẽ eſſe ſm naturam velut ꝓbabili ꝓpõne, vel aſſumens hoc oẽ ꝙ eſt ſm naturã eſt bonũ, ꝙ eſt probabilis propoſitio, & ſic oſtendet ꝓpoſitũ. Sed oſtendens & demõſtrãs quęret qũo oĩs voluptas ſit ſm nãm, & oſtẽdet ꝙ efficacia actuſqꝫ eſt impediens virtutis & poſitione ſm nãꝫ, ſꝫ quę ſit potẽtia vſqꝫ ſm nãꝫ, & qũo energia, efficacia & actus impediat, opus eſt non exigua rõne ꝙ̃ ſit propoſitũ ex principio. Sed notandũ ꝙ dignitates dicit ẽt ꝓpõnes quę egent demõſtratione, ſed nõ ſolas indemõſtrabiles, vt eius mos eſt dicere in poſterioribus reſolutoriÿs. Videt̃ autem contextus nõnihil hic non inuicem rñdens & cõgruuꝫ conſequẽſqꝫ cum dicit, quãdo autẽ erit ad dignitatẽ & ꝓpoſitionẽ magis labor diſputare, qꝛ addit hoc [Vel] ideo & in quibuſdam exẽplaribus abiectũ eſt illud. Eſt autem mens & ſententia dictoꝝ, ꝙ quando fuerit ad dignitatẽ maius opus laborqꝫ diſputare ꝙ̃ ad poſitionem.

CAPVT DE RESPONSIONE.

¶ De rñſione aũt primum quidẽ determinandum, quidnam ſit opus bene rñdentis, quẽadmodum bene interrogantis. Eſt aũt interrogantis quidẽ ſic ducere orationẽ, vt faciat reſpondentem dicere inopinabiliora, ꝙ̃ ea, quę ꝓpter poſitionẽ ſunt neceſſaria. Rñdẽtis vero, nõ ꝓpter ſe apparere accidere impoſſibile, aut qd ꝑter opinionẽ eſt, ſed ꝓpter poſitionẽ. Nã alteruꝫ fortaſſe peccatũ ponere primũ, qd non opꝫ, & alterum poſitum non ſeruare aliquo modo.

Aduerte ꝙ alexãder nõ legit hec verba ſed ibi incipit. Eſt autẽ interrogãtes nos ponimus, quia in alÿs inueniũtur.

¶ Ideſt interrogationes ſic faciende ſunt, vt per ipſas reſpõdẽs cogat̃ inopinabilia maxime dicere ob poſitionẽ neceſſarioꝝ.i. eoꝝ quę ſunt ↄtita neceſſario in poſitione & ꝓblemate qd defendit rñdens vel quę poſſunt oſtẽdi per ſyllm̃ veluti ſequentia ipſum. Vnde illud[neceſſaria] eſt iudicatiuũ oſtenſionis per ſyllogiſmũ. Sunt autẽ maxime inopinabilia quę ſunt ꝑter omniũ opinioneꝫ & impoſſibilia. Sed bene rñdentis opus eſt primo, nõ permittere vt ducatur ad ea, quibus cogatur impoſſibilia vel inopinabilia quędã per rñſiones cõcedere. Secũdo vt ſi ipſi talia acciderent, adeo agat, vt non videant̃ talia ob ipſum accidere, ſed ob problema tale, igit̃ pręcedens & primũ opus rñdentis nunc non dixit, ſed ſm quod etiam manifeſtum eſt primuꝫ. Nam cum dixit quę aſſequitur inopinabilia & impoſſibilia oſtendi, qꝛ ob id quo propria ſunt problematis accidunt ipſi hęc, ſed non ob ipſum, huius proinde gratia principio obſeruanduꝫ eſt tale aliquid qd concedit. Cęterũ inquit non idẽ peccatũ eſſe tunc a principio ſi illis accidit qui fauent problemati, dicere admittereqꝫ inopinabilia & impoſſibilia quędã & poſt cũ cogitur ob reſpõſiones vt deducatur ad inopinabilia vel impoſſibilia & aliena a poſito. Equidẽ ambo ſunt peccata reſpondentis, ſed aliud eſt, qꝛ talibus innititur, & non ſm reſponſionem peccantis.

¶ Quia autẽ ſunt indeterminata ÿs, qui exercitationis, & experientię gratia orationes faciũt, (nam nõ eędẽ cõſiderationes & diſcẽtibus & docentibus, & cõcertantibus, & his, & ÿs, qui ſemꝑ ſeinuicem exercent inſpectionis gratia, naꝫ diſcẽti quidẽ ponẽda ſunt ſemper ea, quę vident̃. Quippe cũ nullus conet̃ falſum docere. Cõcertantiũ vero, interrogantẽ quideꝫ videri aliqd facere opꝫ oĩno. Rñdẽtẽ aũt, nihil videri pati, & in dialecticis cõgreſſionibus, q̃ nõ cõcertationis, ſed experientię, & inſpectionis gratia orationes faciunt, nondum enucleatum eſt, quo pacto oporteat coniectare reſpõdentẽ, & qualia dare, & qualia nõ ad bene aut non/ſeruandam poſitionem.) Quoniam igi-

tur nihil habemus traditum ab alijs, ipſi aliquid dicere tentemus.

¶ Quia non determinatum eſt a quibuſdam ante nos, cuius gratia oportet reſpondentez coniectura ꝛ meditatione inſiſtere circa tẽtatiua ꝛ dialectica colloquia. Nõ enim rñdentibus ſunt eędez conſiderationes. Nam alia eſt diſcentibus cõſideratio, ꝛ alia eſt cõtendentibus. Sũt equidem colloquia certandi ſophiſtica, ꝛ alia eſt meditatio his qui cõmuniter loquũtur gratia q̃ſtionis ꝛ exercitationis. Hi aũt ſunt qui dialectica colloquia faciunt. Vnde tunc reſpõdenti licet diſcendi gratia ponere ꝛ reſpõdere quę videt̃ eidem, ꝛ vera eſſe. Aut eniz hęc ipſa ſtabiliẽtur ob doctrinã ſi vera fuerint, vel trãſponentur ſi aliter fuerint. Nam nullus mutat docere falſa. At his qui cõmuniter loquunt̃ certandi gratia qui tales ſunt ſophiſtę, videt̃ intẽtio cum interrogant, videri reprehendere aliquid ob interrogationes. Nam ſophiſticus elenchus eſt apparens, ꝛ hoc vult qui ſophiſticę interrogat, vel mentiri reſpondẽtẽ, vel dicere inopinabilia, vel nugari, vel ſolęciſmuz cõmittere. Sed intentio rñdentis eſt nihil horum ferre videri. Sed in dialecticis colloquijs, nec certaminis gratia fit, nec doctrinę, ſed experientię ꝛ exercitij gratia. Quia igitur nondũ recte enucleatuz eſt ab alio quodã quo pacto oporteat rñdentẽ cõiecturare, ꝛ qualia ſibi opus ſit concedere, ꝛ qualia minime, ſi debeat dialecticę reſpõdere ad ſeruandam poſitionẽ, nos dicere aliquid de ipſis atqꝫ determinare tentabimus.

¶ Neceſſe eſt itaqꝫ rñdentẽ ſuſtinere orationẽ ponendo aut probabilẽ, aut improbabilez poſitionẽ, aut neutrã, ꝛ aut ſimplr̃ probabilem, aut improbabilez, aut indeterminate, huic aliqui, vt aut ſibi, aut alij. Nihil autẽ refert quouis modo ꝓbabilis / aut improbabilis fuerit. Nã idem modus erit bene rñdendi, vel dãdi, vel non dandi, qđ interrogatũ eſt. Cuz igitur improbabilis fuerit poſitio, neceſſe eſt ꝛ concluſionẽ probabilez fieri. Cũ vero probabilis, improbabilẽ. Quippe cum ſemper oppoſitũ poſitionis interrogans concludat. At ſi neqꝫ ꝓbabile, neqꝫ improbabile fuerit, qđ poſituz eſt, ꝛ cõcluſio erit talis. Qm̃ aũt bene ſyllogizans, ex probabilioribus, ꝛ notioribus ꝓpoſitũ demonſtrat, manifeſtũ, qm̃ cum ſimplr̃ improbabile fuerit, qđ ponit̃, nihil danduz eſt a rñdente qđ non videt̃ ſimplr̃, nec qđ videtur quidẽ, minus tñ cõcluſione videt̃. Nã cuz improbabilis eſt poſitio, ꝓbabilis eſt concluſio. Quare opz, quę ſumunt̃, ꝓbabilia eſſe oia, ꝛ quidẽ magis probabilia, q̃ꝫ qđ proponitur, ſi dz per notiora, qđ minus notum eſt, cõcludi. Quare ſi neqꝫ tale eſt quippiã coꝝ, quę interrogant̃, non ponendũ eſt a rñdente. Si autez poſitio fuerit ſimpliciter probabilis, dilucidũ eſt, quoniã cõcluſio erit ſimpliciter improbabilis. Ponendũ igitur ꝛ quę vident̃ omnia, ꝛ eorum, quę non videntur, quęcũqꝫ ſunt minus improbabilia cõcluſione. Nam ſufficienter ſic videbitur diſceptatum eſſe.

¶ Supra incipiens ab his quę opus eſt coniectare in dialecticis colloquijs dicit. Quia igitur omnis reſpõdens ꝛ ſuſtinẽs orationẽ alicui ponens quãdaz poſitionẽ ꝛ problema aliquid, de hoc ſuſtinet orationẽ, quę quidez neceſſe eſt, vel probabilis eſſe vel inopinabilis, vel ſimplr̃, vel definitę. Sunt autẽ ſimplr̃ probabilia quę oium opinione vel plurĩ cõcedunt̃, vt ſanitatem eligibilem eſſe, ſed definite probabilia ſunt quę ſequũtur aliquez probabilũ ꝛ exiſtimationis virũ, vt Platonẽ, vel Ariſtotelez, aut Galenũ, ꝛ ipſuz rñdentẽ. Improbabilia vel inopinabilia ſimplr̃ ea ſunt quę ſunt oppoſita ꝓbabilibus, talia autẽ erũt quę ſunt pręter omnium vel plurĩ opiniones dicta. Definita aũt inopinabilia ſunt quę repugnãt opinioni alicuius viri exiſtimati, verbi gratia dicere animã non eſſe ĩmortalẽ, quia repugnat Platonis opinioni. Itẽ neqꝫ probabile, neqꝫ ĩprobabile problema, ideſt de quo aut neutro modo opinentur, vt non pares vel impares ſtellę ſint, aut de quo ęqualiter ambo rationes habem⁹, vt num infinitũ ſit vel non. Item num ſcientię ſint virtutes, vel ecõtrario ꝙ non. Verũ (inquit) nil differt an ſimpliciter problema ꝓbabile improbabileqꝫ pro quo orationẽ ſuſtinet rñdens an diffinite ſe habeat. Nam eidem modus eſt in vtriſqꝫ bene reſpõdendi. Quid aũt ſit, ipſe deinceps dicit. Naz qꝛ interrogans dialecticę vult deducere reſpondentẽ in cõtradictionẽ ꝓblematis cui fauet, Equidẽ improbabilis problematis oppoſitũ eſt probabile, ꝛ ꝓbabilis improbabile. Vnde ſi fuerit ſimpliciter inopinabile poſitum problema cui fauet reſpõdens, patet ꝙ opz ſimpliciter probabile eſſe huic oppoſitũ, proinde talem elenchi improbabilis ꝓblemati cõcluſionem opz fieri. Equidẽ cum aliquis bene aliquid oſtẽdit ꝛ rõcinatur dialecticę ex notioribus idipſum ꝛ ꝓbabilioribus oſtẽdit, pz etiaz ꝙ qui ſimplr̃ probabile oſtẽdit, ꝑ probabiliora idẽ bene oſtẽderet. Vnde inquit opz pro tali poſitione rñdentẽ neqꝫ ea quę ſimplr̃ non vident̃ cõcedere, ideſt nihil dare, ꝙ non ſimplr̃ eſt probabile. Et ſi ſimplr̃ aliqđ fuerit ꝓbabile, non tñ ꝓbabilius eo ꝙ dz fieri concluſio, neqꝫ hoc cõcedet. Nõ eniz dialectici eſt cõcedere interrogãti aliqđ probabile ſyllo cõcludere per minus ꝓbabilia. Hęc aũt cum dicat, videat̃ cõtrario additioni rñdentes dicere. Nam eius ꝓpoſitum eſt non deduci in contradictionez, ſed qui hęc digne petit ſibi concedi, ex quibus oppoſitũ improbabili poſitioni concludet̃, vel ex oibus quę interrogans nõ cõcedet non cõcludet̃ ab interrogante, ſi quidez interrogat per ea ꝑ quę ſi acciperet cõcludens oppoſitũ dialecticę rñdentis ꝛ non concedẽtis, ꝛ non ꝑ probabiliora ꝓpoſito, quę ſola concedenda ſunt, quibus ſiquidem abundat interrogãs concluderet ꝓpoſitum, ſi aũt non, prohibebitur a rñdente dialecticę exiſtimãte ipſum cõcludere ꝛ oſtẽdere idez per probabiliora eo ꝙ probabile eſt, vt oporteat oſtẽdenda per notiora oſtẽdi, quare in quibus orationibus cõcluſio faciẽda eſt ſimplr̃ ꝓbabilis, in his opz rñdentẽ hęc ſola ponere q̃ ꝓbabilia ſunt ſimplr̃, ꝛ ꝓbabiliora ꝯcluſione ꝑ ipſa. Rurſus ſi fuerit ꝓbabilis poſitio ſimplr̃, pz ꝙ oppoſituz ipſi inopinabile erit. Opz aũt (inqt) rñdentẽ rurſus improbabilia dare, tñ improbabiliũ q̃cũqꝫ ſunt minus improbabilia q̃ꝫ futura ꝯcluſio. Nã ſic rurſus talia erũt ꝯcedẽda, qbus nõ põt bene ſyllo cõcludere ꝓpoſitũ interrogãs ꝑ notiora ꝛ ꝓbabiliora. Nã improbabile inopinabileqꝫ ſunt

notiora pbabilia ⁊ quę minus ſunt improbabilia. Vnde planū eſt q cum fuerit propoſitū ſimplr inopinabile q non eſt rndenti dandū, pro hoc .ſ. nō deberet rndens cōcedere improbabiliora cōcluſione quā vult ꝯcludi a reſpondēte. Cęterū inquit. Quę non videntur quęcūq; ſunt minus improbabilia cōcluſione. Nam ſufficienter ſic videbit diſceptatū eſſe. Nā illud ſufficiēter videbit diſceptatū eſſe, eſt indicatiuū huius, non videbit eniꝫ trāſgredi dialecticū colloquiū qui ſic rndet. Nam opꝫ colloqa gratia exercitij facta ambo efficere vt ad ſyllꝫ facta ſint. Sed in talibus problematibus dialecticus concedēs ſola probabilia impediet propoſitū. Non enim facile eſt inuenire dialecticas probabiles propoſitiones.

¶ Similiter autem erit ⁊ ſi neq; improbabilis/neq; probabilis eſt poſitio. Naꝫ, ſic ⁊ quę videntur omnia dandum, ⁊ eorum, quę non videntur, quęcūq; minus ſunt improbabilia concluſione. Sic enim probabiliores accidit orationes fieri. Si igit ſimpliciter quideꝫ pbabile vel improbabile, quod ponitur, ad ea, quę videntur ſimpliciter comparatio facienda. Si autem non ſimpliciter probabile, vel improbabile ſit, quod ponitur, ſed reſpondēti, ad ſe, quod videtur, ⁊ non videtur, iudicando, ponendum vel non ponenduꝫ. Si vo alterius opinionem tuetur reſpondens/manifeſtum, quoniam ad illius mentem aſpiciendo ponere ſingula debet, ⁊ negare. Quare ⁊ qui tuentur extraneas opiniones, vt bonuꝫ ⁊ malum eſſe idem (quemadmodum Heraclitus inquit) non dant non ineſſe ſimul cōtraria eidem, non qa videtur, eis hoc, ſed qa ſm Heraclitum ſic dicēdum. Faciūt autē hoc ⁊ qui ſuſcipiunt abinuicē poſitiones. Cōiectāt eniꝫ ac ſi is dicat, qui ponit. Manifeſtum igitur quę coniectanduꝫ reſpondenti ſiue ſimpliciter probabile, ſiue alicui/poſitum.

¶ Rurſus opꝫ reſpondentē ſimplr probabilia ponere ⁊ pbabiliora nō probabilibus neq; improbabilibus. Naꝫ per hęc oſtēderet dialecticę. Nam talē fieri cōcluſioneꝫ opꝫ oppoſitā tali poſitioni qualis ēt poſitio. Equideꝫ ad hęc nec facile eſt abūdare probabilibus ad propoſitū. Equidē cum problematum pro quibus ſuſtinet rndens orationē, alia quideꝫ ſimplr pbabilia vel improbabilia ſunt, quędaꝫ vo determinata. Et eoꝝ quę determinata, vel alicui alij digno exiſtimatione vident ſic, vel ipſi reſpōdēti dicēti mihi hoc videt pbabile. Nā ſi fuerint problema ppoſitū ſimplr improbabile, vel ſimplr pbabile, opꝫ rndenteꝫ ad ea quę vident ſimplr pbabilia cōparatione interrogatoꝝ, ⁊ conceſſoꝝ facere. Nā cum ſit poſitio ſimplr improbabilis, qꝛ concluſionē opꝫ fieri ſimplr pbabilē, ex ſimplr probabilibus opus eſt cōcedere probabiliora, qꝛ cōcluſionē opꝫ facere ſimplr probabilem. Rurſus opꝫ concedere ſimplr pbabilia ⁊ ea quę minus ſunt improbabilia q̄ ea quę ſunt ſimplr iprobabilia. Si aūt non fuerit ſimplr probabile vel improbabile, ſꝫ definite, quia definite pbabile vel improbabile duplex eſt, aliud ipſoꝝ alij, ⁊ aliud rndenti, ſi fuerit rndenti viſū eſt

facere riſiones ad ea quę vident ipſi. Nam opꝫ euꝫ qui oſtēdit oppoſitū q̄ ipſi videat ſyllogiſmuꝫ facere ex his quę vident facere ipſi poſito poſitionē. Qd ſi fuerit problema alicui alij viſum cui fauet rndens, opꝫ inquit ipm coniecturantē opinionē illoꝝ etiaꝫ dare quę dant ⁊ negare illi qui hꝫ intentionē talia concedēdi quę etiā probabiliora ſunt oſtendendo. Naꝫ fauentes opinioni Heracliti dicenti bonum ⁊ maluꝫ idem eſſe non concedūt dicenti nō poſſunt cōtraria ſimul eſſe non q ipſis videatur, ſed velut Heraclito, ſic non videbatur addentes, videlicet hoc. Idipſum faciunt etiā qui ſuſcipiunt abinuicē poſitiones. Cōiecturāt equidem opinionē illoꝝ, ⁊ velut rndēt, ſic etiā ipſi nitunt riſiones facere, vt facit Protarchus in Philebo Platonis, recipiēs pblema a Philebo. Planū igit inquit factū eſt que oporteat rndenteꝫ coniecturare, ſiue ſimplr fuerit pbabile poſitū, ſiue alicui.

¶ Quoniaꝫ autem eſt neceſſe omne, qd interrogatur, aut probabile/ aut improbabile eſſe, aut neutrū, ⁊ aut ad orationem, aut nō ad orationem eſſe, qd interrogatur. Si ſit qdem qd videt, ⁊ nō ad orationē, danduꝫ eſt dicendo, quoniā videt. Non eni interimit (poſito eo) qd in principio. Si vo nō videtur, ⁊ non ad orationē, dandum quidē, ſed annotāduꝫ (quoniā nō videtur) ad deuitationeꝫ abſurditatis. Si vo ſit ad orōnem, ⁊ videat, dicendū, qm̄ videt qdem, ſed valde ppinquuꝫ ei, quod in principio eſt, ⁊ interimitur (eo poſito) qd ppoſitum eſt. Si aūt ad orationē qdē, ſed valde improbabile ſit poſtulatū, fatēdū, qm̄ accidit h poſito, at valde abſurdū eſſe quod ppo nitur. Si vo neq; pbabile, neq; iprobabile, ſi nihil qdē ad orōnē, dandū nihil determinandū. Si aūt ad orationē, annotandū, qm̄ interimit (eo poſito) qd in principio eſt. Nā ſic ⁊ qui rndet, nihil videbit ppter hoc pati, ſiquiquideꝫ prēuidens ſingula poſuerit. Et qui interrogat, aſſequetur ſyllm, poſitis ab eo omnibus probabilioribus concluſione.

¶ Cum dixerit dńas problematum, ⁊ oſtenderit qūo ad vnūqdq; ipſoꝝ oporteat riſiones facere, ⁊ qd ꝯiecturādū ſit reſpōdenti, nūc de eiſdem interrogatis dicit, ⁊ horum diuiſionē facit, ⁊ oſtendit ad quę oportet reſpicientem vnāquāq; interrogatarū ppoſitionuꝫ, vel dare, vel non dare. Nam ſic per hoc facere id licebit vt poſſimus ppoſitam intentionem aſſequi. Item interrogatoꝝ alia ſunt probabilia interrogata, vt hoc, erga deuꝫ pios eſſe, parentes colere, legibus parere virtutem eſſe bonum, quędā vo improbabilia, quędā autē neutra. Et hęc quidē eſt interrogationū diuiſio conſimilis diuiſioni pblematū. Etenꝫ illa ſm hęc pceſſerunt. Addit aūt diuiſioni interrogationū ⁊ hoc, aut ad orōnē eſſe, aut nō ad orationē eſſe. Sunt aūt hęc ad orationē, quęcūq; ꝯferunt ad ſyllm pblematis, ea vo ſunt ad non orōneꝫ quęcūq; nil cōferunt ad propoſitū, ſed fruſtra ſunt interrogata. Cuꝫ igit hęc ſit dńa interrogatoꝝ in his neceſſe eſt oēꝫ interrogationē eſſe pbabilē ⁊ ad orōnē, vel pbabilē qdē nō ad orationē aut iprobabilē, ad orōnē aūt iprobabilē nō

ad orationem,vel neq improbabilem,neq ꝓbabilẽ eẽ
ad orationem,vel nõ ad orationẽ.Quo mõ igiꝰ rurſus
oportet ſm vnãquãq differẽtiarũ ſm tales interroga
tiones facere reſponſionem dicit.Si ergo ꝓbabilis fue/
rit interrogatio,ꝛ non ad orationẽ,oportet (inquit)re/
ſpondentem dare ipſam dicentẽ,q eſt probabilis.Nã
ſic ipſa approbabit concedendo probabilia,ſed interro
gans videbitur improbabilibus vti cum nequeat dato
vti ad propoſitum,ꝛ hęc dicta ſunt ſi fuerit probabile,ſi
ꝟo improbabile fuerit interrogatũ,ꝛ non ad orõnẽ,dã/
dum quidem eſt etiã hoc danti ipm,cũ nõ poſſit aſſeq in/
terrogans aliqd quo vtatur,tñ ne videatur ignobilibus
viris pariterq eruditis ſtolidus cõcedens idipm notãdũ
eſt,ꝛ inſinuandũ,q eſt improbabile,ſed ipſum admittit
gratia orationis ꝛ diſcẽdi quomõ ex ipſo ꝓpoſitũ oſtẽ/
ditur.Etenim ſic rurſus,qa fit cõceſſum in ipſa improba/
tione facit interrogationẽ.qð ſi fuerit etiã ꝓbabile iter/
rogatum ꝛ ad orõnem,opꝫ(inqt)reſpondẽtẽ fateri in/
terrogatum ꝓbabilẽ eſſe ꝛ valde ꝓpinquũ eſſe propo
ſito,ꝛ aliquo mõ per interrogatum in principio accipi.
Nã ſic neq videbiꝰ inſtare ꝓbabilibꝰ,neq aliquid pa/
ti ab interrogato eo q ſimilitudinem oſtendit ipſius ad
oſtẽſum.Si ꝟo improbabile fuerit interrogatũ,ſed ad
orationem,opꝫ inqt reſpõdentem dicere q poſito ipſo
oſtenditur propoſitum,tamẽ ſtulta eſt interrogatio ꝛ a
nullo poſitum qui eſt mentis capax.Si ꝟo neq ꝓbabile
fuerit,neq improbabile interrogatũ,ſi nihil fuerit ad
orationẽ,idipſum opꝫ(inquit)inſinuare reſpõdentẽ q
cõceſſo hoc accidit deſtrui poſitũ.Dicit autem q dans
tales riſiones ꝛ ꝓuidens qd euenturũ ſit,nihil videbiꝰ
per ipſas pati.Nam dixit opus eſſe bene rñdentis,quan
do interrogãs poterit rõcinari dialecticę ꝯceſſis ipſi ꝓ/
babilioribꝰ q̃ ſit ꝯclõ.Eſt aũt dialecticũ colloquiũ quã/
do neuter diſputantiũ in orõne aliqd ꝑter legem ꝛ pra/
ue afferret,ſed faceret conueniens ipſi.

**Quicunq ꝟo non ex probabilioribus con
cluſione conantur ſyllogizare,ꝑſpicuũ,quo/
niã non bene ſyllogizant.Quare has inter/
rogationes non ponendum.**

Qð nõ opꝫ rñdẽtẽ dialectice ꝯcedere ꝓpõnes dialecti
ces oñdẽs,inqt ex his ꝑſpicuũ eſt q neq q talia interro/
gãt,ꝛ q ꝑ iprobabiliora nitũꝰ ꝓbabilia rõcinari dialecti
ce interrogãt,ſed hęc non concedere quibus dialectice
vult vti non eſt opus dialectici.

**Similr autẽ ꝛ in his,quę obſcure,ꝛ multi/
pliciter dicunꝰ,occurrẽdũ eſt,nã qa pmiſſũ
eſt rñdenti nõ diſcẽti/dicere nõ diſco,ꝛ multi
pliciter dictũ/nõ ex neceſſitate ꝯfiteri,vel ne/
gare,manifeſtũ qm̃ primũ quidẽ(niſi planum
ſit)qð dr̃,nõ pigreſcẽdũ eſt dicere/non itelli/
go.nã ſępe(ꝓpterea,qa interrogãtibꝰ nõ cla/
re dant)occurrit aliqd difficile. Si aũt notũ
quidẽ ſit,multiplr̃ aũt dictũ,ſi in oibꝰ quidem
verũ vel falſum ſit,qð dr̃,dãdum ſimplr̃/qð
dr̃,vel negãdũ.Si aũt in aliquo quidẽ ſit verũ,
in aliquo aũt falſum,annotãdũ eſt,qm̃ mul/
tipliciter dr̃,ꝛ quoniã hoc quidẽ falſũ,illð aũt
verũ eſt,nã cũ poſteriꝰ diſtiguiꝰ,imanifeſtũ,ſi
ꝛ in principio ambiguũ aiaduerterit. Si aũt
non ꝓuiderit dubiũ,ſed in alterũ aſpiciẽs po
ſuerit,dicẽdũ ad eũ,qui in alterũ ducit,qm̃ nõ
ad id aſpiciens dedi,ſed ad alterũ eorũ.nã plu/
ribus exiſtẽtibus,quę ſub eodẽ nomine/vel
eadem oratione ſunt,facilis eſt ambiguitas.
At ſi ꝛ dilucidum,ꝛ ſimplex ſit,quod iterro
gatur,aut ſic,aut non reſpondendum.**

Qño in his q̃ obſcure ꝛ multiplr̃ dicunꝰ iterrogatis,ꝛ
qño in his q̃ imanifeſte ꝛ ſimplr̃ rñdẽdũ eſt,nũc docet,
Nã qa ſunt q̃dã iterrogatiões imanifeſte,ꝛ ꝑ q̃dã multi
plr̃ dicta,qño oporteat rñdẽtẽ ad tales iterrogatiões in/
ſtare,nũc dicit.Verũ dr̃ illð[ſilr̃]nõ qa vt ꝓdictũ ẽ,pręi/
bet.Nã de alijs ꝓdictũ ſuit,ſꝫ ſilr̃ dixit ꝓ h̃ ſm ꝓdictum
modũ,nã qa rñdẽs nõ ꝓhibeꝰ idipꝫ fateri ſi nõ intellige
ret dictum,vel ſimpliciter negare.Itẽ nec hꝫ neceſſitatẽ
quoddam multipliciter dictũ,vel ſimplr̃ fateri,vel ſim/
plr̃ negare,imo hꝫ licẽtiã ꝛ facultatẽ diuidẽdi ꝛ diſſoluẽ
di interrogata.Sic igiꝰ cũ ſit occultum nõ cunctandum
eſt fateri ſe non intelligere.Nam peccatũ eſt ſic iterogã/
tiũ ꝛ nõ aſſerẽtiũ ſe nõ itelligere,nã ſępe accidit,qa ꝯce/
diꝰ aliqð ens occultũ redargui vt iterrogãte aliquo ſi fi
nitũ ad aliqd termineꝰ nõ itelligens rñdẽs id ꝯcederet,
Nam accidet ipſi concedere hoc extra omne finitũ ali/
quid eẽ,ideo nõ conceſſit intelligẽs quid ſigt̃ hoc ad ali/
quid terminari,veruntamẽ ſi notum fuerit dictũ,ꝛ multi
pliciter diceretur,ſi in cũctis ſignificans ſic ſe habere vi
deretur diuiſum cõcedẽdũ eſt ſimplr̃.Nam tẽperatẽ de
gere eligibile eſt ſm omnia ſignificata eligibilis.Etenim
eſt bonũ,delectabile,ꝛ cõferẽs,ſi autem nec in vno ſic
ſe hꝫ,rurſum negandum eſt ſimpliciter.Nã vnum ens
eſſe ſm nullum ſignificatum ab ipſo vno verificaꝰ,ne/
q enim vnum eſt genere,nec numero,nec ſpecie,ſi ꝟo
in quibuſdã verum fuerit dictum ꝛ in quibuſdam fal/
ſum,idipſum reſpõdendũ eſt q multiplr̃ diciꝰ,eo q ali/
cui ſignificatorũ ſic ſe habet,ꝛ aliud nõ.Nã hoc canẽ eẽ
latrabilem de aïali pedeſtre verificatur,ſed non de ipõ
marino.Vnde petat a principio diuiſionẽ facere ꝛ nõ
poſt concluſionem.Nam cum imanifeſtum ſit,ſi etiam
principio cognoſcens,q multipliciter dicitur ſic conceſ/
ſit,ꝛ ſm ſignificatum verum ab ipſo detur.Cęterũ,in/
quit q ſi non prouideret q eſt ambiguum.ideſt multi/
pliciter dictum.Nam ſpecies quędam multipliciter di/
ctorum ambigua eſt,vt dictum eſt in ſophiſticis elen/
chis.Si ergo non pręuideret duplicitatem dicti,ſed ſm
veram tãquã ſolum concedens in alteram ſpeciem cõ/
uerteretur fatendum eſt ꝛ dicendum q non ad hoc re/
ſpiciẽs cõcedit,ſed ad illud q̃tenus erat verũ dictũ.Nã
quãdo fuerint plura ſignata ꝛ differẽtia,nã illð i ꝯtextu
pluribus exñtibꝰ,nõ nũero dicit,ſꝫ ſm nõm aſpiciẽs,tũc
facilis ſit ambiguitas dicentibus,q non ſm hoc cõceſ/
ſit,ceu eſt cecũ videre,vel tacentem loqui,tamẽ ſi ma/
nifeſtum fuerit ꝛ ſimplex interrogatum,cenſet ſimplr̃,
vel ſic,vel non bene rñdentes dicere oſtendẽs rurſus ꝑ
hęc,q non ad hęc interrogata oportet dialectice reſpõ/
dentem ambigere.

**Qm̃ autẽ omnis ꝓpoſitio ſyllogiſtica,aut
earũ aliqua eſt ex quibus eſt ſylls aut ꝓpter
aliquã illarũ,manifeſtũ/qm̃ interdũ alterius
grã ſumẽtur:cũ plura illia interrogãt,nã aut,**

per inductionē, aut per ſimilitudinē plerūq; vle ſumunt. Singularia igit̄ oia ponendum. Si vera ſint, ⁊ probabilia. Ad vle autē tentādum inſtantiā ferre. Naꝫ ſine inſtantia, vel q̄ ſit, vel quę videatur, prohibere orationē, proteruire eſt. Quare ſi multis apparentibus nō dederit vle, qui non hꝫ inſtantiā, manifeſtum eſt, quoniam proteruit. Inſuper ſi neqꝫ cōtra argumentari habeat, qm̄ non verū, longe magis videbit̄ proteruire. Quāuis nec hoc ſufficiat, nam cōplures rationes opinionibus contrarias habem⁹, quas difficile eſt ſoluere. Velut Zenonis qm̄ non contingit moueri, neqꝫ ſtadiū pertranſire. Sed nō ꝓpter id, quę ſunt oppoſita his non ponēduꝫ. Si igitur quiſpiā neqꝫ cōtra argumentari habet, neqꝫ inſtare ⁊ non ponit, dilucidūꝫ, quoniam proteruit. Eſt eniꝫ in diſputationibus proteruia, ⁊ hiſſo prę ter dictos modos ſyllogiſmi deſtructiua.

¶ Syllogiſticā ꝓpoſitionē dicit eam quę cōfert ad ꝓpoſitum ſyllogiſmum quē dixit paulo ante ad rationē, dicit autē ſyllogiſticarē, ideſt non fruſtra interrogatarū ꝓpoſitionū, alias tales eſſe ex qbus ſyllogiſmus, ideſt in quibus ſyllogiſtice oſtenſum cōcluditur, quas etiaꝫ proprie aliquis diceret ꝓpoſitiones ſyllogiſticas, ⁊ alias eſſe gratia ꝓpoſitionū interrogatoꝝ. Tales aūt ſunt accepte ad cōſtitutionē ſyllogiſticaꝝ ꝓpoſitionum quę ſunt in inductionibus. Cum ꝟo dixerit quomodo oportet ad nō ſyllogiſticas, ſed interrogatas gratia ſyllogiſticarū dicere, inquit planum eſſe, quādo alterius gratia acciperētur, ⁊ reſpōdētur ⁊ non cōcluſionis eo ꝙ plura ſimilia contingit interrogari, qđ ꝑ inductionē vel ſimilitudinē, vt plurimum mutuntur ſyllogiſticas ⁊ vles ꝓpoſitiones aſſumere, quādo nō fuerint note per ſe. Vnde exponens q̄ ſint per ſe plura ſimilia, ſubiunxit aut per inductioneꝫ, aut ꝑ ſimilitudinem, vt plerūq; vlr ſumit̄. Nam in inductionibus plura ſimilia interrogātur. Verū cum dicit aut ꝑ inductionē adiecit hoc, aut per ſimilitudinē. Nā eo ꝙ plura ſimilia accipiunt̄, oſtēdit inductio vle per ſingularia, vel cū dicat inductionē vt cōis ſimilitudinē intulit. Nā ꝑ ſimilitudinē ēt ꝓpōnes exēplarie oſtendunt, ac non ſolum inductiue, ſed ēt per ſimilitudinē ⁊ ꝓportionē. Item adiecit illud vt plerūq;, qꝛ ſępe etiā per ꝓſyllogiſmū cōſtruūtur tales ꝓpoſitiones, ſed ēt vt quędam manifeſte ꝓpōnes aſſumunt̄, ſed ad cōferētes ꝓpōnes ad ꝓpoſitū ſyllogiſmū, ⁊ ꝑꝑ hoc viſas eſſe ſyllogiſticas non per ſyllogiſmū oſtēdentes opꝫ (inquit) ſic rńdere. Equideꝫ inqt ōmnia ſingularia ponēda eſſe, ſi vera fuerit ⁊ ꝓbabilia per quę fit inductio. Sed ad vle tentandū eſt illatū ex ſingularibus inſtare. Vt enim in ſyllō ex neceſſitate ſequit̄ ex ipſis poſitis cōcluſio, ſic etiā accepta inductiue ſegtur vle. Non eniꝫ ſi homo, ⁊ canis, bos, mouet mādibula inferiorē, iaꝫ ⁊ omne aīal mouet, proinde inquit ad hoc nitendū eſt afferre inſtantiā. Non eniꝫ ſine aliqua inſtātia opꝫ reſpuere cōcluſioneꝫ. Nam ſine inſtantia vel exiſtente vel apparente ꝓhibere orationē cōcludi, eſt proteruire inquit. Dicit autē inſtantiā exiſtentē quę vt vere ꝓhibet concluſionē, vt omne ꝙ ex aliquibus in aliquid tranſmutatū mouet̄. Non enim ſi ſm̄ quātitatē ⁊ locuꝫ ⁊ qualitatem iam ⁊ omnis. Nam generatio ⁊ corruptio mutationes quidem ſunt ex aliquo, non tamen motus. Quod eniꝫ mouet̄ oportet idem ſeruari, ſed in his mutationibus idem non ſeruat̄ mutatū. Dicit quoq; inſtātiam apparentem. Nam qui ad oſtendentē ęqualia eſſe per inductionē quę neq; excedunt, nec deficiunt inſtando ⁊ dicēdo qui inſtat ꝙ ſm̄ aliquam ꝓportionem non ſunt ęqualia, ſiquidē iuſtus ⁊ iuſtuꝫ ſint ęqualia, nō tamē ſic ſe habent, vt non ſeſe excedant neq; vnum ab altero deficiat. Nam in tali diſtributione alijs plus, alijſq; minus diſtribuuntur, inſtat apparenter. Non enim idem ſimpliciter ęquale de quo ratio erat, ⁊ ęquale cum additione hac ſm̄ proportionē. Cęterum cum dixerit eos proteruire qui ſine inſtantia renuūt cōcluſioneꝫ, quid eſt ꝓteruire poſterius dicit inquiens. Naꝫ eſt in orationibus proteruia reſpōſio circa dictos modos ſyllogiſmi corruptiua. Nam proteruire dicit̄ qui non per conuenientes reſpōſiones corrūpens ⁊ prohibens fieri ſyllogiſmū eſt. Quę autē ſint conuenientes reſpōſiones dictę ſunt. Iteꝫ cum dicat eos proteruire qui ſine inſtantia renuunt conclusionē, inquit. Inſuper magis hoc facere, ſi neq; cōtra argumentari ad oſtenſuꝫ aliqs habens ⁊ oſtendere idē per quędam ꝙ non verū eſt non cōcederet. Eſt aūt contra argumentari, ad dicta non afferre inſtantiaꝫ, ⁊ argumentari per quędā alia, ⁊ idē rurſus ſyllō concludere, ꝙ non eſt verum oſtenſum. Naꝫ qui inſtat ad rationē oſtēdētē ꝙ animus non īmortalis, quia eſt ſpecies eius materialis, ⁊ nulla ſpecies formaqꝫ materialis eſt ſeparabilis a materia ⁊ tentans oſtēdere idem rurſus ꝑ alia quędā ꝙ eſt incorruptibilis, vel qꝛ accipit ꝙ diſciplinę ſunt reminiſcentie, vel quia ſeipſa eſt mobilis contra arguit ⁊ non inſtat. Cęteruꝫ dicit eos magis proteruire adhuc non contra argumentātes. Non enim ſi quędā ratio cōtraria cōmunibus cōceptionibus exiſtens difficilis ſolutionē affertur, aliquis ꝯtra argumentans ad oſtenſa iaꝫ per eandem cauſam non opꝫ ponere manifeſta oſtēdētia. Non enim ſi oſtenſo aliquo per inductionē ꝙ omne animal mobile eſt ⁊ mouetur, aliquis cōtra argumētās afferat rationē Zenonis deſtruentē motū, quia oportet motū qđdaꝫ ſpaciū tranſiens primum dimidiū tranſire. Hoc aūt fieri nequit eo ꝙ ⁊ illius rurſus dimidij rurſus dimidium dꝫ pertranſire, ⁊ illius dimidij ſimiliter, ⁊ cuꝫ infinita ſic, ſicut dimidia impoſſibile eſt vt omnia hęc ꝑcurrat. Nam magnitudo in infinitū diuiſibilis. At impoſſibile eſt infinito infinita pertranſire, non oportet ob id non concedere motuꝫ non eſſe, neq; inductionis cōcluſionem quę fit per manifeſta. Iteꝫ dicendo non cōtra argumentari ſufficiens eſſe ad ꝓhibendum illud per inductionē, intulit ꝙ neq; inſtare in aliquibus non ſic, neqꝫ habēs cōtra arguere, ⁊ non cedens concluſioneꝫ is talis proteruire videtur. Equidē proteruia reſpōſio eſt pręter reſpōſiones dialecticas ſyllogiſmi deſtructiua. Naꝫ proteruiens non ſinit interrogantem ſyllogiſmo cōcludi ꝙ vult. Et eſt modus hic proterue reſpōſionis alius pręter dictus. Naꝫ neq; qui cōtra ponit reſpōdendo ꝙ ęquiuocum eſt interrogatū, aut ꝙ metaphoricū, vel multū, ſed ſolū deſtruendo ꝓhibet ſyllogiſmū ⁊ diſputationē.

¶ Suſtinere aūt ⁊ poſitionē, ⁊ definitionem ipſuꝫ ſibi ipſi opꝫ ꝑargumentando. Nam iſta, ex quibus interimunt interrogantes qđ ponitur manifeſtum, quoniam aduerſandum.

¶ Oportet (inqt) euꝫ qui de aliquo ꝓblemate argumēti

vel diffinitione aliqd in mediũ adducere, ſuſtinere quãdam rõnem, ⁊ reſpondere primũ ſibimet prius arguenti cõtra idem ac prius aſſumẽti ea qbus poteſt ipſum deſtruere ⁊ ordinarũ ſic, quomõ ad ipſum põt reſpondere. Nam facilius reſpõſiones facit, ſi prius meditet̃ de his quomodo reſpondendũ ſit, nam ad hęc reſpondere ⁊ inſtare oportet ex qbus nituntur interrogantes deſtruere poſitum, idẽ quoq; dixit ei faciendum eſſe, qui de aliquo futuro debet interrogare.

¶ Inopinabilez ꝟo ſuppoſitionẽ cauendũ ſuſtinere. Erit autẽ inopinabilis multipliciter. nam ⁊ ea, ex qua abſona contingit dicere. Ut ſi omnia dicat aliqs moueri, aut nihil, ⁊ q̃cũq; peioris moris eſſe eligẽda. Inſuper ⁊ quę ſunt cõtraria cõſilijs, vt quoniã voluptas bonũ, ⁊ iniuriã facere melius q̃ iniuriam pati. Nam non (vt orationis gratia ſuſtinentez, ſz vt dicentem ea) quę videntur, oderunt.

¶ Cõcludit inopinabilem ſuppoſitionem non eſſe tuendam, vbi ſuppoſitionem ꝓblema ⁊ poſitionez dicit. Eſt autem inopinabilis ſuppoſitio dupliciter, etenim aliq̃ ꝑ quam neceſſe eſt aliqua abſurda ⁊ inopinabilia dicere. Naz qa oĩa mouẽtur ſm Heraclitũ ſic dicẽtem, contingat deſtruere ipſe moueri, ſiqdẽ motus hoꝝ ſit alicuius mutari, vel ſm locũ, vel ſm quãtitatẽ, vel qualitatem. ſz ſm dicẽtes oĩa fluere nihil põt idez etiã parũ permanere. Itẽ ſi omnia mouent̃ ꝯtinue, neq; idipſm hoc oĩa moueri manet, ⁊ eſt hoc. ſ. oĩa moueri idẽ cũ hoc nihil motũ eẽ. Deinde nõ eſſe motũ eſt ꝓter euidentia, quomõ igit̃ non eſt abſurdũ, imo etiã inopinabile, aliqua igit̃ ꝓblemata ob id ſunt inopinabilia, ⁊ q̃dam eo quod peioris moris cõſuetudinis eſt electio ipſoꝝ, ⁊ qa ꝯ̃rio mõ cõſilijs hoium ſe hñt, nõ eniz vt exercitij gratia talia tractantibus audientes mentem adhibent atq; aſſentiuntur, ſed velut eligentibus ipſe odiunt eos.

¶ Quęcũq; ꝟo orationũ falſum ſyllogizant ſoluendũ interimendo id, propter qd̃ ſit falſum. naz non is, qui quoduis interimit, ſoluit. Neq; ſi falſum eſt, qd̃ interimit̃. Habere eñi poteſt plura falſa oratio. Ut ſi quis ſumat ſedentem ſcribere / Socratem ꝟo ſedere. Accidit enim ex his / Socratẽ ſcribere. Interẽpto igitur Socratẽ ſedere nihil magis ſoluta eſt oratio. Quãuis falſum ſit poſtulatum, ſz nõ propter id oratio falſa. Nã ſi quis ſit ſedẽs quidem, non ſcribens autez non amplius in tali apte accõmodabitur eadẽ ſolutio. Quare nõ id interimendũ, ſed ſedẽtem ſcribere. Nõ eñi omnis / qui ſedet, ſcribit. Soluit igit̃ oĩno, qui interimit id, ꝓpter qd̃ ſit falſuz. Nouit autez ſolutionez, qui ſcit, quoniã ꝓp id falſa eſt oratio, quẽadmodũ in his, quę falſo deſcribunt̃. Non enim ſufficit inſtare, neq; ſi falſum ſit, quod interimit̃, ſed id, ꝓpter quod falſum, aſſignandum, ſic enim erit manifeſtum, vtrum proſpiciens aut non: facit inſtantiam.

¶ Quia neceſſe eſt ſi concluſio eſt falſa, huius etiã rõnis propoſitionum aliquas falſas eſſe, patet ꝙ ſi fuerit propoſitio falſa ob illam erit etiam cõcluſio falſa, vt in hac ratiõe quale corpus, ſed qualitas quale, igitur qualitas corpus. Nam falſitatis in concluſione cauſa eſt propoſitio accipiens quale corpus, nam altera vera eſt, quia igitur contingit, ⁊ plura eſſe quędam falſa ſi ſumpta fuerit, inquit oſtendentem non ꝙ expoſitus falſum, ſoluere rationem, ſed illud pręter quod facta eſt concluſio talis. Non enim omnis propoſitio ſumpta falſa eſt cauſa falſę concluſionis. Nam oſtenſuz eſt ꝙ ex falſis propoſitionibus aliquod vere concluditur. Et manifeſtum ꝙ dicit per exemplum fecit, nam qui concludit Socratẽ ſcribere per propoſitiones ambas falſas, Socrates ſedet, omnis ſedens ſcribit, non quia Socratez accipit ſedentem falſum concludit. Etenim ſi vera erit, nihil minus erat falſa concluſio, igitur non eſt cauſa falſę concluſionis. Item neq; qui demonſtrat eandem falſam ſoluit rationem, ſed qui demonſtrat dicentem, omnis ſedẽs ſcribit. Naz hęc ſemper falſa eſt, huius autem ſignum eſt, ꝙ ſi ob hanc, Socrates ſedet, erat, interempta illa etiã intercepta fuit concluſio, ſed vtcunq; nunc ſe habeat hęc, concluſio eſt falſa. Soluit igitur deſtruens eſſe ob quod ſit falſa. Soluere igitur rationez hanc inquit. deſtruens eſt deſtruendo propoſitionem ob quaz talis concluſio ſit, non tamen prorſus inquit. omnino ſoluentem falſaz rationem eo ꝙ deſtruit propoſitionem iam ſcire ſolutionem. Nã contingit ſic aliquem deſtruere propoſitionem cauſam concluſionis vt ſolum falſam, non ꝙ in ipſa habeat cauſam, vt ſit talis concluſio. Proinde qui ſic tollit, ſoluit quidem rationem, verum non ſciet eius ſolutionem. Nam in cunctis cauſę cognitio ſcientia eſt. Porro medicus ſciens non ſolum medicando, ſed etiã cauſam qua medetur cognoſcens. Adiecit autẽ ad oſtẽſionem huius ſcientes cauſam per quam falſa eſt concluſio, hoc ſcilicet hos ſcire etiam ſolutionem, ſed non ſolum oſtendentes poſitionem falſam, oportet eos qui nituntur inſtare contra ea quę falſo deſcripta ſunt. Etenim in his non ſufficienter inſtare verbis ad ſoluendum falſo deſcriptum, ⁊ ſi falſum ſit ad quod inſtant, ſz etiam propter quid falſum ſit compręhenſum, ⁊ quomodo pręter hęc deductio habet oſtendi, nam ſic notũ ſit ꝙ ſciens ⁊ videns qd̃ occurrendum eſt ex hoc ſumitur inſtantia, ⁊ non a quouis temere.

¶ Eſt autẽ ꝓhibere ꝯcludi orõnem / q̃druplr, nam aut interimẽdo id, ꝓpter qd̃ ſit falſum. Aut ad interrogantem, inſtantiam ducendo. Sępe enim non ſoluit quidem, tamen qui interrogat, non poteſt lõgius ꝓcedere. Tertiũ autem ad interrogata. Accidit enim ex interrogatis quidem non fieri, qd̃ volumus. Qm̃ non bene interrogata ſunt. Addito autez aliquo fieri ꝯcluſionez. Si igit̃ nõ amplius põt ꝓducere interrogãs, ad interrogãtem erit inſtantia. Si aũt poteſt, ad interrogata. Quartum autẽ, ⁊ peſſima inſtãtiarũ eſt, q̃ eſt ad tẽpus. Nã qdã talib⁹ inſtãt, ad q̃ diſputare pluris eſt temporis, q̃ ꝑſentis exercitatiõis. Inſtantię igit̃ vt dictũ eſt prius, quatuor modis

ſiunt,

ſunt. Solutio autem eſt earum, quę dictę ſunt, prima tm̄. Reliquę autez prohibitiones quędam, ⁊ impedimenta concluſionum.

℃ Cuz dixerit q̄ſo eſt ſoluere falſam ratione͂, nunc dicit quomodo ſm̄ quot modos inſtando a principio eſt ꝓhibere cōcludi aliquā orationem. Nam idem non eſt ſoluere ⁊ prohibere. Naz ſoluitur iam cōcluſa, prohibetur ꝟo duz concluditur. Ideo ſolutio vno modo, ⁊ prohibitio quadrupliciter. Nam qui deſtruit pęnes quare ſit falſum prohibet ratione͂, qm̄ quide͂ differret a ſoluente. At qui eam ꝑpoſitione͂ deſtruit, q̄a ille iam poſita cōcluſione hoc facit, hic ꝟo ne aliquid inferatur aſſumit. Eſt autem quędam prohibitionis etiam inſtantia facta contra ipſum interrogātem, ſed non ad oratione͂. Eſt aute͂ quędam quę non impedit oratione͂ dictam, ſed eo quod interrogans in promptu non habet ſolutionem ad inſtantiam prohibetur rō vt ad propoſitam quęſtione͂ veniat. Tertius modus inſtātię eſt, quādo accepta fuerūt vera, eo ꝙ bene interrogatum eſt, ſed vel deficit aliquid, vel non ſm̄ habitudine͂ ſyllogiſticā cōponere videretur cōcludens. Nam qui ad hęc inſtat ⁊ oſte͂dit non concluſuz ab ipſis vt concluſio illata ad interrogata ratione͂ facit. Si ergo inſtantia facta ad interrogatam ſic orationez a reſpondēte minime poſſet interrogans eum cuz non ſit ad oratione͂ adducere, patet ꝙ prohibetur oratio. Nam quando deſtrueretur oratio vera ab ipſa facta inſtantia eode͂, ⁊ nō poſſet interrogās ſoluere inſtantiā ad interrogante͂ dicitur, vt paulo ante dictuz eſt. Si ꝟo inſtantia facta ex acceptis nō cōcluditur illata maior oratio ꝗ̃ ea q̄ oſte͂dunt, trāſumit accepta in ęquiualētia, vel vte͂do quibuſdā cōuerſionibus ꝑpōnū vel adde͂do aliquā ꝑpōne͂ vl'ez, ſic inſtātia ad interrogata erit facta. Nam ſic interrogata ad principium accipiebantur, ⁊ ob id nil concluſit. Cęterum quartā inſtantiā inquit eſſe illam ad te͂pus, quando fieret inſtantia quę maiore tempore indiget ꝗ̃ ſm̄ pſens colloquium, prohibetur interrogans cōcludi ꝑpoſitum. Nam oportet primū ſoluere inſtantiam, ⁊ ſolutio indiget longiore tp̄e ꝗ̃ id ſit quo fieret colloquiuz. Dicit aute͂ hanc inſtantiam eſſe peſſimam inſtantiaruz. Nam eoꝝ qui praue vtuntur arte eſt prolōgare orationem ⁊ expellere abiycereq; propoſitū ſm̄ trāſpoſitione͂ ad difficilius problema. Cūq; dixit quatuor eſſe ſpecies inſtantię quibus pōt ꝓhiberi oratio quędā cōcluſiua, inquit ſolaz inſtantiā eſſe ſolutione͂ interrogatę orationis primā, hęc autez erat deſtructio huius quomodo ſit falſum, reliquas ꝟo tres quaſdam prohibitiones ⁊ impedimenta concluſionis nuncupat.

℃ Inculpatio ꝟo oratio, ⁊ ſm̄ ipſaz oratione͂, ⁊ q̄n̄ interrogatur, non eadem. Pleru͂q; eniz ꝙ non bene diſputet oratio, is, qui interrogatur, eſt cauſa. Quoniā non cōcedit ex quibus ad poſitione͂ bene erat diſputare. Non enim eſt in altero ſolo bn̄ abſoluere cōe opus. Neceſſarium igit̄ q̄n̄q; ad dicente͂ ⁊ non ad poſitione͂ argumentari. Quādo is, qui rn̄det, contraria interrogāti pſumit corroborare. Proteruientes igitur altercatorias, ⁊ non dialecticas faciunt exercitationes. Inſuper aute͂, quia exercitationis, ⁊ experimenti gratia, ⁊ nō doctrinę huiuſmodi ſunt orationes, perſpicuuz, q̄m̄ nō ſolū vera ſyllogizandū, ſed etiā falſuz. Nec per vera ſemꝑ, ſed q̄n̄q; etiam per falſa. Sępe enim ꝟo poſito. interimere neceſſe eſt diſputante͂. Quare propone͂da falſa, q̄n̄q; ante͂ ⁊ falſo poſito, interime͂duz per falſa. Nihil eniz ꝓhibet alicui videri, quę non ſunt, magis ꝗ̃ vera. Quapropter ex h̄is, quę illi videntur oratione facta, magis erit ſuaſus ꝗ̃ adiutus.

℃ Quod ipſa inculpatio increpatioq; nō fiat in ōne ꝑ ſe inq̄ſita, ⁊ q̄n̄ velut in interrogatione facta corrigitur. Naz ōo per ſe inq̄ſita increpat̄ ſi ſyllogiſtica fuerit, ſiue per falſa oñderetur, ſiue per ignotiora, vt paulo ꝑcede͂s dicet. Naz quinque increpationes eſſe orationū quę per ſe inq̄rūtur dicit. Equide͂ in eiſdez non increpatur interrogans ⁊ rn̄dens. Naz ſępe ipſius non interrogare bene eſt cauſa nō interrogās, ſed rn̄dens, q̄n̄ non cōcederet talia ex quibus bene eſt arguere .i. dialecticę ad poſitione͂. Nā fieri argume͂tū bene ⁊ dialecticę atq; ſyll'm non ſolū in ipſo interrogāte eſt, vt neq; in ſolo reſpōdente, ſed in vtriſq;. Nam cōis dialecticus ſyllogiſmus ſit. Naz ambo ſunt exercitij gratia, iō oportet cōferre quę ab ipſo ſunt ad vtrūq;. Conferrent aūt ſi interrogans ſic interrogat, vt dictum eſt. Et rn̄dens ſic rurſus reſpōdet vt ſuppoſitū eſt. Nam ob id dixit [opꝫ rn̄dente͂ cōcedere probabilia] quādo igitur non cōgrue reſpōderetur, is affert neceſſitate͂ non faciendi interrogationes dialecticas ad propoſituz, vt oppoſita illis quę interrogat, ⁊ vult accipere, vt detur, ideo neceſſarium eſt ad dicentem, ideſt ad reſpōdente͂ facere rationes, ſed non ad poſitione͂, ipſe rurſus expoſitionem inferens inquit proteruientes, igit̄ cōtra certātes faciūt in dialecticas exercitationes. Nā contentioſe diſſerere, ⁊ ex oī modo tentare, ⁊ per quęuis reſpōdente͂ circūuoluere, nō ad poſitione͂, ſed ad rn̄dentez eſt rationes facere, igit̄ non eſt interrogās dignus increpatione, ſed ſi male ⁊ nō dialecticę interrogat ⁊ pręhet cāꝫ talis inuolutionis, qualis eſt Clalides in Gorgia Platonis qui non ꝯcedit vera, nec probabilia. Vnā igit̄ cauſaz hanc dixit cur non fiat increpatio ipſa per ſe orationis ⁊ interrogatę. Adiecit aute͂ his ꝙ orationes ſi ſint ꝑ ſe interrogatę falſę non amplius increpantur, eo ꝙ fuūt orationes exercitij gratia, ſed nō doctrinę. Hic patet ꝙ non oportet ſolum vera ſyllogiſmo cōcludi, ſed etiā falſa. Huius aūt cauſa eſt ꝙ nititur dialecticus poſituz per probabilia cōſtruere. Quādo igit̄ verū fuerit poſitum, patet ꝙ oppoſitū eius ꝑponitur oſte͂dere argue͂ti ꝙ neceſſe eſt vt ſit falſam, ⁊ propoſitiones ſimil'r quę oſte͂dūt hoc. Nō eniz poteſt ex veris aliq̄d falſum oſte͂di, opꝫ igitur falſa ꝑponere. Aliq̄n aute͂ ⁊ ſi falſa (inq̄t) fuerit poſitio ꝑ falſa tollenda eſt ipſa ſi magis vident̄ rn̄denti falſa ꝗ̃ vera. Et ex his quę videntur illi ⁊ ponuntur ab illo, ⁊ cōcedunt̄ ꝑcedente oratione magis erit ſuaſus.

℃ Oportet autez eum, qui bene transfert, dialecticę, ⁊ non conte͂tioſe trāſferre. Vt geometrā, geometricę, ſiue falſum, ſiue verum ſit, q̄d concludendum eſt. Quales autem dialectici ſyllogiſmi, dictum eſt prius.

℃ Aut ex veris in falſum, vel a falſis ad verū opꝫ transferente͂ oratione͂ aliquā vt oppoſitā oſtendere per oppoſitum inquit. Item inquit oportere eum qui ſyllogiſmo

vtitur oſtendere dialecticę per probabilia ꝛ non conten tioſe, neqꝫ ſuperficietenus aliqua ꝛ apparētia. Vt enim geometrā opꝫ ꝑ geometrica principia demōſtrationes facere, ſic ēt dialecticū dialecticę. Hęc aūt ſunt probabilia, ſiue oſtēſum ſit verum, ſiue falſum fuerit.

¶ Qm̄ autē peruerſus ſocius eſt, qui impedit cōe opus, patet, qm̄ ēt in orationibus. Naꝫ cōmune quippiā, qd̓ ꝓponit̄, ꝛ in illis eſt. Pręterqꝫ in cōcertātibus, in quibus quideꝫ nō eſt eundē vtriſqꝫ finem aſſequi. Naꝫ plures vno impoſſibile eſt vincere. Differt aūt nihil ſiue in rn̄dendo, ſiue id interrogādo fiat. Nam ꝛ qui contētioſe interrogat, praue diſputat, ꝛ q in rn̄dendo non dat, quod videt̄, neqꝫ ſuſcipit quicqꝫ qd̓ vult interrogans. Manifeſtū igit̄ ex ijs, quę dicta ſunt, quoniaꝫ non ſimiliter increpandū ꝛ ſm ſeipſam orationeꝫ, ꝛ interrogantem. Nam nihil prohibet orationē quidē prauam eſſe, interrogantē ꝟo, vt poſſibile eſt, optime cōtra reſpondentē diſceptare. Nā cōtra proteruos non poſſibile eſt forraſſe ſtatiꝫ ſumere quales quis vult, ſed quales fieri poſſibile, faciendi ſyllogiſmi.

¶ Vt prauus ſocius eſt qui cōe impedit opus, ſic etiam in dialecticis hi ſunt qui exercendi gratia cōe opus facientes per colloquiū ꝛ diſputationē orationiꝫ, ſiue interrogās, ſiue rn̄dens hoc faceret, trāſgrediēs intentionē dialectici eſt dignus increpatione. Cęterum cum dicat ꝛ in oratione ꝛ in diſputationibus cōe aliqd̓ opus proponi, Etenim in diſputādo adiecit ꝑter certantes, ideo cur his nō ꝓponitur aliqd̓ cōe opus indicauit. Nam ambo contētioſe diſputantes appetūt victoriā apparenteꝫ, ſed impoſſibile eſt in eadē oratione ſimul ↄtradicētes ſeſe vincāt. Nā plures vno vincere eſt impoſſe. Differt aūt nihil ſi interrogans an rn̄dens impediat cōmune opus. Nam vterqꝫ ipſoꝝ contētioſe facit colloquiū. Etenim interrogans contētioſe interrogat, ꝛ rn̄dens non dat apparens ꝓbabile, neqꝫ quatenus interrogās facit interrogationē accipit, ſed calūniaret̄ ꝛ non daret quę vident̄ eſſe ꝛ ꝓbabilia ſunt, ꝛ nō admitteret interrogare ꝛ audire qd vult interrogās, ſed anteqꝫ expleret interrogatione pręripiēs orationē ꝛ negans non cōcederet. Patet igit̄ ex dictis ꝙ nō ſimilis eſt increpatio orōnis per ſe ꝛ in interrogatione. Nam nil vetat orationē prauā eſſe inquirenteꝫ ꝑ ſe, ſed ſi interrogāt (vt fieri pōt) optime diſputaret contra rn̄dentē, ſi fuerit proteruiens ꝛ non faciens rn̄ſiones ſm opinionē. Item nihil eniꝫ prohibet ſyllm̄ prauuꝫ eſſe ipſum per ſe, qꝛ concludit̄ ſyllo ex inopinabilibus ꝓpoſitionibus, ſꝫ qui interrogat bene ꝛ ſine defectu poteſt diſputare cōtra reſpondentē. Non enim rn̄dens concedit ei ꝓbabiles ꝓpōnes, ſed inopinabiles, quare non inculpandus eſt ſi ex quibus interrogaret faceret etiam ſyllogiſmum. Nam impoſſibile erat aliter ratiocinari aduerſus proteruientes non bene rn̄dentes. Nam cōtra tales non eſt poſſibile interrogātē facere ſyllogiſmos quales vult, ſed quales contingunt. Nam ille vellet probabileꝫ facere ſyllogiſmū. Vnde ipſo non concedentē improbabilia neceſſe eſt ratiocinari ipſum, vt ↄtingit, ꝛ deinceps ſuperabit. Nam qui ſic facit non inculpandus erit.

¶ Qm̄ aūt eſt indeterminatum, quādo cōtraria, ꝛ quādo ea, quę ſunt in principio, ſumunt homines (naꝫ plerūqꝫ per ſeipſos dicētes cōtraria dicunt, ꝛ abnuentes prius, dant poſterius, qm̄ interrogantes ꝛ contraria, ꝛ quę in principio plerūqꝫ ſubaudiunt) neceſſe eſt prauas fieri diſputationes. Cauſa aūt eſt qui reſpondet, hęc quidem non dans, illa autē talia dans. manifeſtuꝫ igitur, quoniā non ſimiliter inculpandū ꝛ interrogantes, ꝛ orationes.

¶ Dicit fieri dum diſputatiuo per ſe peccata in orationibus ꝛ ꝓꝑ ignorantiā, ꝛ qꝛ nō determinatū eſt qn̄ oppoſita, ꝛ qn̄ ea quę in principio ſunt, accipiunt. Nā qꝛ ignoratur ſępe fit in orationibus peccatū, ꝛ hęc accidūt ēt in ſeipſis cū dicunt ꝛ rn̄dent. Nā qui dicit cūcta eſſe fato, ꝛ eē nōnulla in nobis ſibimet pugnantia dicere ignorat. Iteꝫ qui dicit infinitum ab infinito contineri, ignorat ſibimet aduerſantia dicere. Nam ipſum infinitū dicit eſſe finitū. Iteꝫ qui dicit indifferenter cōcludens dicit aſſyllogiſticę petendo ꝙ eſt in principio. Naꝫ petit ꝙ cōcludit accipere. Sed ob ignorantiā hoꝝ accidit ꝛ in diſputando fieri peccatū. Nam qui ponit bonū eſſe diuitias, ſi ſic forte fortuna interrogatus fuerit, ſi id quo bene ꝛ male vti poſſumus non eſſe bonū, concedit vel non ↄcedit, ſed renuēs non conceſſit bonū facere bonuꝫ, ꝙ eſt cōtrarium poſitioni. Praue aūt orōnes qꝛ non determinātur talia fiūt. Sed ſępe talis peccati ſm orationes cā fit. Rn̄dens q nō concedit ſic interrogata, ſed admittit accipientes oppoſita ipſi poſito, vel id qd̓ eſt in principio petentes concedit, ideo interrogans in talibus non eſt cauſa ꝛ interrogans talia. Patet igitur ex dictis, ꝙ non ſimilis eſt increpatio cum orationibus ꝛ interrogantibus.

¶ Orationis autē ſm ſe quinque ſunt inculpationes. Prima quidē, quādo ex interrogatis neqꝫ qd̓ ꝓpoſituꝫ eſt, neqꝫ oīno quicqꝫ cōcludit̄, cuꝫ vel falſa ſint, vel inopinabilia, aut oīa, aut plurima, in quibus ↄſiſtere dꝫ concluſio, ꝛ neqꝫ ablatis qbuſdā, neqꝫ additis, neqꝫ his quidē ablatis, illis ꝟo additis fit concluſio.

¶ Cum oſtenderit ꝙ non ſunt eędem per ſe increpationes cum oratione inquirēte ꝛ interrogante, nunc quot ꝛ in quibus increpationes per ſe in oratione fiūt, dicit. Inquit autē quinque eſſe, quaruꝫ prima qn̄ ex interrogans nihil ↄcluderet̄, nec propoſitū, nec quippiā aliud ſi aſſyllogiſticum fuerit. Item ſi falſę fuerint ꝓpoſitiones oppoſitę, vel omnes improbabiles, vel aliquę ipſaruꝫ ex quibus infertur cōcluſio. Pręterea neqꝫ ſublatis quibuſdaꝫ, neqꝫ additis cōcluditur cōcluſio. Nam prorſus abſurdū eſt accipiēdo falſas ꝛ iprobabiles ꝓpoſitiones nihil concludere. Talē in libro de nālī auditu demonſtrauit eſſe rōnē Melliſſi falſaꝫ, ꝛ illā Parmenidis. Eteniꝫ falſa accipiēs ꝛ ſunt illa etiam aſſyllogiſtica. Nam alter dicendo talem rationē, qd̓ eſt pręter ens eſt non ens, qd̓ non ens nihil eſt, igitur vnum ens. Non enim hoc concluditur, quādoquidē ſic non videat̄ concludere propoſituꝫ, ſed aliud quippiam cōcludit ſyllogiſticę. Naꝫ hoc ꝙ eſt pręter ens nihil concludit, Alter ꝟo dicit ꝙ eſt factum habet principium, ꝙ non eſt factuꝫ non habet, ſed ꝙ eſt factum principium habet. Vbi nec propoſitum neqꝫ quip-

piam aliud ſyll'o concludit preter id quod accepit falſa aſſumpta ⁊ improbabilia. Ideo dixit in libro de nāli auditu, magis autē eſt Melliſſi oneroſa rō. Quādo igit̄ inquit. neq̄ acceptis que ſunt equalentia poſitis, neq̄ additis quibuſdā, neq̄ ablatis, neq̄ qdem ablatis, illis vō additis pōt ſyllogiſtice cōcludi, oratio erit ſub p̄dicta increpatione. Hanc autē adiecit proprie accipiēdo cōplicationem aſſyllogiſticā, ⁊ quādo nō poterimus aliquod auxilium inuenire ⁊ aſſequi quo non videatur eſſe aſſyllogiſtica qualis eſt p̄dicta ratio Melliſſi.

¶ Secunda autem, ſi ad poſitionem non fiat ſyll'us ⁊ ex talibus, eo modo, quo dictuȝ eſt. Tertia vō. Si additis quibuſdam fiat ſyllogiſmus. Hec aūt ſint deteriora his, que interrogantur, ⁊ minus probabilia concluſione.

¶ Scōam vō ponit increpationeȝ, ſi ꝓpōnes fuerint poſite ſyllogiſtice, ⁊ ratio erit quippiā cōcludens ſyll'o, non tamē ꝓpoſituȝ, ex talibus ⁊ ſic vt dictū eſt prius. i. vel falſis, vel improbabilibus in p̄ma increpatione, ⁊ erit poſt primā increpationem que fiebat in oōne habēte oīno peccatum, ſecūda que in ſyllogiſmo hȝ peccatuȝ, qa nec ꝓpoſitum, nec per vera ⁊ probabilia procedit, talis erit Parmenidis ratio oſtēdens aliqd ⁊ cōcludēs, ſed non ꝓpoſitum ⁊ adhuc per falſa. Tertia quoq̄ increpatio eſt ſi additiȝ aliquid cōcludit ꝓpoſituȝ ſyllogiſtice, tñ additum deterius erit poſitis, ⁊ interrogatis ⁊ minus probabile q̄ȝ ſit cōcluſio, vidētur autem notiora in rationibus derelinqui. Quādo igitur p̄termiſſuȝ ignotius fuerit poſitis ⁊ īprobabilius ōne rō digna eſt increpatione.

¶ Rurſum ſi ablatis quibuſdam/nā quādoq̄ ſumunt plura q̄ȝ ſint neceſſaria. Quare non eo q̄ hec ſint, ſit ſyllogiſmus.

¶ Quarta increpatio ſi ablato a ratione ex relictis concluderetur, ſed nō ſyllogiſtice habēt rationes ſuperflue. Nam ſi opȝ deductuȝ concluſumq̄ per ſyll'm eo q̄ hec ſint, concludi in his orationibus, i quibus ſublatis qbuſdam eadem concluduntur, patet q̄ aſſumpta non vt cōcluſio fiat, aſſumpta fuere.

¶ Inſup ſi ex inopinabilioribꝰ, ⁊ minus credibilibus cōcluſione, aut ſi ex veris, ſed maiore opera indigētibus demōſtrari q̄ȝ ꝓblema.

¶ Quintā increpationeȝ. ingt eſſe quādo ex improbabilioribus ⁊ minus credibilibus q̄ȝ ſit concluſio, ratio erit, vel ex veris, ſȝ difficillimis oſtēſiōe q̄ȝ ſit ꝓblema, verū ſub vno modo increpationis ambo predicta ordinauit, quoniā in ambobus. ſ. in hoc q̄ improbabilia maxime ſint accepta, ⁊ hoc qa ſunt oſtēſione difficillima, eſt vnū peccatum, q̄ eſt, qa ſunt minus credibilia accepta q̄ȝ cōcluſio. Improbabiliora igitur accepta in rōne, ſi altaria ſunt, vt ſunt, maiore negotio egent, ſi qs oſtendit aīum īmortale, qa q̄ ſeipſo mouetur eſt ipſe motus. Nā oſtēdere aiam eſſe motuȝ eſt difficile, ⁊ hoc motuȝ cum ſit moueri difficilius. Herminus tamē īcrepatiōe ab ablatione ⁊ poſitione vnā eſſe dicit, illam vō que ob improbabiliora, vel per vera eget maiore ratione in duas increpationes diuidit, quod cum faciat, etiaȝ efficit ſcōaȝ increpationem eādem eſſe cuȝ quarta, vel bis acceptū illud. [Inſup ſi ex inopinabilioribus,] eteniȝ ſecūda hoc habuit, ⁊ ſi propoſitum non ſyllogiſmo concludit, ſed aliud quippiam.

Vide Lucianū de prouidētia dei.

¶ Non oportet autem omniuȝ ꝓblematū ſyllogiſmos exiſtimare ſimiliter probabiles eē, ⁊ ſuaſibiles. Nam natura ſtatim ſunt, alia qdem faciliora, alia vō difficiliora eorum, que queruntur. Quare ſi ex aliquibus, vt fieri poteſt, maxime probabilibus coniecturam fecerit, diſputatum bene eſt.

¶ Dialecticuȝ ſyllogiſmuȝ per ꝓbabiles ꝓpōnes cū ſtatuerit fieri, nunc ingt. q̄ non oīum ꝓblematū ſyll'os habere ſimiles ꝓpōnes ꝓbabiles exiſtimanduȝ eſt. Naȝ h̄ fieri ingt. quādoqdem nō omnia ꝓblemata ſint ſīlia, ſȝ alia ſunt natura faciliora e bene argumētabilia, natura ſcȝ nunqd aſtra ſint paria vel imparia ⁊ q̄dam difficiliora, ⁊ qbus non bene abūdamus ad argumētandū. Cuȝ ergo ꝓblemata hāc differētiam habeāt, nō poſſunt oīa ſimilr̄ oſtendi per ꝓbabiles ꝓpoſitiones, ſed ſatis eſt, vt ſm ſingula ꝓblemata q̄ pōt ſumi probabile hoc bene abūdare. Naȝ non minus erunt dialectice oſtenſa, ipſa oſtenſa minus q̄ȝ hec que oſtenduntur per valde ꝓbabilia, quando nō poteſt ꝓblema ſumi per ꝓbabiliora.

¶ Manifeſtum igitur, quoniā orationis non eadeȝ inculpatio ⁊ ad problema, ⁊ ad ſe. Nā nihil ſm ſe quidem orationem prohibet eſſe vituperabilem, ad problema autem laudabilem. Et rurſum e diuerſo ſm ſe quidem laudabilem, ad problema autem, vituperabileȝ: quando ex pluribus probabilibus ⁊ veris ſa eſſe eſt concludere.

¶ Manifeſtuȝ igitur ingt. ⁊ per hoc fieri q̄ nō eadeȝ fiat increpatio oratiōe per ſe inqſitę, ⁊ ſi ad ꝓblema inquireretur ad qd̄ fieret. Nam aliqua cuȝ videatur eſſe vituperabilis per ſe vt ad ꝓblema inqſita talis non videbitur vituperabilis eſſe, ⁊ ccōtra cuȝ nō ſit vituperabilis ſi ad ꝓblema aliquis ipſam inqreret, vituperabilis erit, nam oratio aliqua cuȝ per ſe vitupabilis fuerit ꝑ notiora, vel ꝓbabiliora concluſa ſyll'o non videbit̄ inqſita ad problema vituperabilis eē, ⁊ digna increpatione eo q̄ per plura ⁊ ꝓbabiliora oſtēditur. Nam qui deſtruit hoc oīa fato euenire ⁊ temere eſſe laudabiles ⁊ vitupabiles per ſe inqſita talis oratio nō videretur digna increpatione. Si vō aliqs ipſam inqreret ad ꝓblema trūcatim defectibiliterq̄ ſe habere videt̄ oſtendi ipm ꝓpoſitum per plura ⁊ ꝓbabiliora, nam qa deſtruitur omne contingens, atq̄ id qd̄ eſt in nobis, ſic etiā deſtruit̄ malitiā ⁊ virtutē in nobis eſſe, quare fruſtra quoq̄ erit conſulere.

¶ Erit quādoq̄ etiam oratio concludens q̄ȝ nō concludens deterior, quādo illa qdem ex abſurdis cōcludit, cum non ſit tale problema. Hec aūt īdiget talibus que ſunt probabilia ⁊ vera, cum nōdū in aſſumptis ſit oratio.

¶ Et hoc eſt indicatiuū huius q̄ nō ſit eadeȝ increpatiō per ſe orationi q̄ſitę per ſe ad ꝓblema. Eqdeȝ per ſe oratio eſt deterior que nō per poſita cōcludit ꝓpoſitum q̄ȝ ea que oſtendit aliqd per accepta ſyllogiſticę. Si autem ad ꝓblema inquireretur appareret aliquādo oratio nō concludens melior cōcludente, quādo vō concludens per aliquas petitiones cōcluderet abſurda, ⁊ ſi problema nō fuerit abſurdū, q̄ poteſt non per abſurda oſtēdi,

ſed oratio non cõcludens indiget aliqua ꝓpõne que ſit euidens, ⁊ ſequať ex neceſſitate ipſa poſita, ſed vis orationis eſt in aſſumpta, ſed non in relicta.

¶ Eos autez qui per falſa veruz cõcludũt, nõ iuſtum eſt inculpare. nam falſum qdez ſemꝑ neceſſe eſt per falſa ſyllogizare, verum autez quãdoqꝫ per falſa eſt ſyllogizare. manifeſtuz autem id ex analyticis. Cum autẽ demõſtratio ſit alicuius dicta oratio, ſi aliquid aliũ eſt, qđ ad cõcluſionez nullo modo ſe habet, non erit ex illo ſylľus. Sed ſi appareat, ſophiſma erit, non demonſtratio, ⁊ eſt philoſophema quidẽ ſylľs demonſtratiuus, ⁊ Epicbirema ſylľs dialecticus ⁊ ſophiſma ſylľs contẽtioſus ⁊ Aporema ſylľs dialecticus ꝯdictiõis.

¶ Scribitur iuſtũ ⁊ nõ iuſtum, ⁊ que additur videnť magis ſequi hoc nõ iuſtuz, naz qa oſtenſum eſt in reſolutorijs, ꝙ nõ ſoluz eſt per vera, ſed etiã ꝑ falſa ſyllogiſmuz cõficere, quãdo falſa qb⁹ vera oſtẽdũtur ꝓbabilia ⁊ magis illatiua fuerint ꝙ̃ vera, nõ iuſtuz eſt increpare oſtendẽtes ꝓpoſitum dialectice, ſi ṽo fuerit iuſtuz increpare, diceret ꝙ dignum eſſet increpare hos qbus cũ facultas ſit oſtendere ꝓpoſitum per vera, tollũt magis per falſa. Quãdo autẽ demõſtratio fuerit alicuius .i. ex veris ⁊ ꝑ prijs demõſtrati oſtẽderet idez, ſi acciperet q̃daz alia ꝓpoſitio non cõferens ad cõcluſionem, nõ erit ab illo ſiue ab illa ꝓpõne ſyllogiſmus, ſed ab alijs. Si ṽo fuerit in ipſa ꝯcluſio cõferens ad demõſtrationẽ alicuius alterius erit ad oſtẽſum per ꝯcluſionẽ eius cõferens etiã rõ que erat demõſtratio cõferẽtis in ſcđam rõnem factam ꝓpõnis. Nam tales pſyllogiſmi ſunt, ſi autez aliqđ videtur cõferens, ſophiſma igiť erit ⁊ non demr̃atio, ſi autẽ aliquid erit nullã ꝓprietatem hñs ad ꝯnem demr̃ones, non erit ad illud conferens predictus ſyllogiſmus.

¶ Si ṽo ex vtriſqꝫ, que videãtur, aliqđ oſtẽdatur, non autẽ ſimiľr videãtur, nihil ꝓhibet, qđ oſtenditur, magis altero videri. Sed ſi h̃ quidem videatur, illud autem neutro mõ ſit, aut ſi hoc quidem videatur, illud autẽ ſimiľr non videatur ſimiľr vtiqꝫ erit, ⁊ nõ itaqꝫ. Si magis alterũ ſequetur quod eſt magis.

¶ Si nõ ſint ambe ꝓpõnes apparentes .i. probabiles, ſed alia magis, ⁊ alia minus nihil ꝓhibet per ipſas oſtenſa concluſio ambabus ꝓpõibus ꝓbabilior eſſe. Nõ enim ꝓhibitum eſt cũ non fuerint ꝓpoſitiones valde ꝓbabiles ꝯcluſiones valde ꝓbabilez eſſe, tamẽ ſi fuerit alia ꝓpoſitionuz ꝓbabilis, ⁊ alia non ꝓbabilis, neqꝫ improbabilis, vel alia ꝓbabilis, alia ṽo improbabilis ſequeť cõcluſio eã que magis habet hoc probabile.

¶ Eſt autem qđdam ⁊ idem ad ſylľos peccatum, quãdo oſtẽditur per longiora, qđ cõtingit ꝑ breuiora, ⁊ que orationi inſunt. Ut quoniam eſt opinio magis altera ꝙ̃ altera, ſiquis petat ipſum vnumqđqꝫ maxime eſſe, ⁊ opinabile eſſe ipſuz qđ vere eſt. Quare qbuſdaz magis ipſuz. Ad qđ autez magis, magis dicitur eſſe, eẽ autez ⁊ ipſuz opinari veruz. An erit certior quibuſdaz. Petituz enim eſt ⁊ ipſam opinionẽ veram eſſe, ⁊ ipm̃ vnumqđqꝫ maxime eſſe. Quare eadem opinio, que maxime vera eſt, certior eſt. Sed que nequitia maior, ꝙ̃ que facit, circa id, cuius eſt oratio, latere cauſam.

¶ Peccatuz .inqt in ſylľo fieri quãdo oſtẽditur per plura, cum ſit per pauciora, ⁊ ea q̃ inſunt pluribus acceptis ad oſtẽſionez oſtẽdenduz, pz igitur ꝙ ea que additur oſtẽdentibus ꝓpoſituz ſuperfluo additur. Quod dictũ manifeſtum facit per exẽplum. Naz ſit ſylľo oſtendendũ ꝙ opinio ſit magis altera ꝙ̃ altera. Hoc ꝓxime poteſt cõcludi ſylľo accipiendo aliqđ idem in oibus in qb⁹ eſt, ſꝫ illud non idẽ in his magis ⁊ minus, ⁊ in opinione aliqđ eſt idem ⁊ nõ idez, ⁊ indicabat hoiem dicẽdo ſic. Vnde ſi aliqs poſſet oſtẽdere per pauciora ꝓpoſituz ⁊ oſtẽderet per plura idẽ accipiens in pluribus, ⁊ ipſa qbus poterat ſolis oſtẽdi ꝓpoſituz, certe is peccaret, vt ſi ꝑmuz peteret in qbus aliquid idẽ ⁊ non eſt, ⁊ hoc maxime eſſe, ⁊ vltra acciperet opinionez eſſe aliqđ idem, ⁊ verũ eẽ idẽ cum ipſomet opinabili, pz ꝙ adderet ipm̃ proprie magis, quãdo qdem pz ꝙ non hz idem, ⁊ hz poſituz magis aliud alio opinabile eſſe ſi aſſumeret oẽ ꝙ ſit ad magis eſſe hoc magis, qđ eq̃le eſt huic .ſ. eſſe de numero eoruz que dicũtur inter ſe, quorũ aliud dictuz magis tale, ⁊ ipſum eſt magis tale, vt ſciẽtia ad ſcibile, ⁊ ſciẽtia q̃ eſt magis ſcibilis erit magis ſciẽtia, ſic etiam in ſenſu. qa igitur ⁊ opinio eſt opinabilis, ⁊ que erit magis opinabilis, erit etiam magis opinio, erit igiť magis opinio ipſius vera que eſt magis certa aliquoꝝ, vt etiam erat in opinabilibus. Proinde qui accipit hec ad oſtẽſionez ꝓpoſiti, habz etiam petitũ ⁊ poſitum .ſ. eſſe quãdam opinionez eſſe veram. Nam hoc petitũ eniz eſt ⁊ ipſam opinionẽ veram eſſe ſ. ſigt̃ eſſe quãdam eſſe ipſammet opinionez. Itẽ hoc accepit maxime vnũquodqꝫ ꝙ dicitur ipm̃ ex qbus ꝓpoſituz cõcluditur eẽ aliquaz opinionem certiorẽ .i. magis ꝙ̃ alijs opinio. Naz certior opinio eſt magis ꝙ̃ alijs opinio, naz in quo idẽ eſt in hoc maxime ⁊ certius, ſꝫ in opinione idẽ eſt, in opinione igiť eſt ipm̃ maxime ⁊ certiſſimum. Itẽ ꝙ ſit aliqua opinio altera magis ꝙ̃ altera, ꝙ .vz. erit oſtendere per pauciora. Eſt autẽ opinio ꝓprie ⁊ non ꝓprie, omne autẽ ꝓprie ⁊ nõ ꝓprie eſt magis ⁊ minus. Si autem aliquis peteret ⁊ acciperet plures propoſitiones, deinde ſic ratiocinaretur, ſi vnumquodqꝫ opinabile eſt, ipſum vnumquodqꝫ magis opinabile eſt ⁊ ipſuz vere opinabile ſiue ipſummet opinabile, quare ſi quorum vniuſcuiuſqꝫ ipſummet vnumquodqꝫ idipſum opinabile, ſiue magis opinabile erit, etiam opinio ipſa magis erit certa ꝙ̃ aliqua opinabilia. Quid autem ſit peccatum ſic oſtẽdentiuz, ⁊ que ſit prauitas taliũ rõnũ adiecit, nã faciunt que extrinſecus ⁊ ex periodo addita latere cauſam, ſiue mediũ ꝯnis, quo etiam ſylľs ſit.

¶ Oratio autez eſt manifeſta, vno quidẽ modo, ⁊ publiciſſimo, ſi ſit concludens ſic, vt nihil oporteat interrogare. vno autez ⁊ qui maxime dicitur, cuz ſumpta qdem ſunt ea, ex qbus neceſſariuz eſt eſſe, ſint tamẽ per concluſionem terminata. Inſuper ſi fuerit aliquid, quod eſt valde probabile.

¶ Manifeſtum orationem dicit eẽ que euidens eſt ⁊ vera.

ra. Dicit autem talem fieri tripliciter, vno quidem modo manifeſtiſſimo omnibuſq; compto, ſi ex talib⁹ ꝓpoſitionibus concluſionis fuerit propoſitū, vt nihil diſputans interroget de nullo aſſumpto, quia notū ⁊ euidēs eſt, talis aūt erit ille qui ex notis ꝓbabilibuſq; imediatis ⁊ non egentibus demōſtratione ↄcludit ꝓpoſitū, vt ois hō animal pedeſtre, omne aial pedeſtre aial. Scōs autē modus eſt qui eſt cōſuetus, naꝫ idē hic qui maxime dicitur, nam pauci ſunt accepti ex ꝓpōnibus indemonſtrabilibus, nam plures ſunt cōſueti accipientes ꝓpoſitiōes ꝓxime oſtendentes ꝓpoſitū, tamē hētes propoſitiones aliarum rationum cōcluſiones .i. iam ſyllogiſmo oſtenſas ⁊ ob id manifeſtas. Vt eniꝫ in demōſtrationibus prima quidem ⁊ principaliſſima eſt quę ex primis ⁊ immediatis, ⁊ ſecunda quę per talia quę per media oſtenduntur, ſic etiam in rationibus manifeſtis. Equidem maxie manifeſta eſt, quę per nota ⁊ non egent oſtenſione, ſecūda vo q̄ ꝑ oſtēſa ⁊ per hꝰ nota, terti⁹ vo modus ē manifeſtus ſi deficit ⁊ non fuerint omnia accepta ea ex quibus concluſio eſſet ob deficiens valde probabile ⁊ notum, talis etiam videtur eſſe monolimatos vbi vna tm̄ propoſitio ſumitur, reſpiras, igitur viuis. Nam notum eſt ꝙ derelinquitur .ſ. omne reſpirans viuit, talia etiam ſunt enthimemata, vt hi pęna ſūt digni, nā ſūt ſacrilegi, ꝓtermiſſuꝫ .n. eſt hoc ꝙ oēs ſacrilegi digni ſint pęna.

¶ Falſa auteꝫ oratio vocatur quadrupliciter, vno quideꝫ modo, quādo apparet concludere, non concludens, quę vocatur ſyllogiſmus litigioſus. Alio auteꝫ modo, quando concludit quidem, nō tamen ad ꝓpoſitum, quod accidit maxime in his, quę ad īpoſſibile ducūt. Aut ad ꝓpoſitum quideꝫ concludit, non tamen ſm̄ ꝓpriam diſciplinam. Hoc auteꝫ eſt, ſi ea, quę non eſt medicinalis, videatur eē medicinalis, aut geometrica, quę non eſt geometrica, aut dialectica, quę nō eſt dialectica, ſiue verum, ſiue falſum ſit, qđ accidit. Alio auteꝫ modo, ſi per falſa concludit. Hnius autē erit, quādoq; quideꝫ cōcluſio falſa, quādoq; autem vera. naꝫ falſum qdem ſemper per falſa concluditur. Verum autē poſſibile eſt, ⁊ nō per vera, vt dictuꝫ eſt prius. Eſſe vo falſam orationem, dicētis peccatuꝫ potius q̄ꝫ orationis eſt, ⁊ neq; dicentis ſemper, ſed cuꝫ latuerit ipſuꝫ, quoniaꝫ falſam orationem dixit aliquā. naꝫ ſm̄ ſe falſum pluribus veris ſuſcipimus magis, ſi ex his, quę maxime videnť, interimit aliquid veroꝝ. Talis enim exiſtēs verorū, demonſtratio eſt. Oportet enim poſitorum aliquid non eſſe oīno. Quare erit huius demōſtratio. Si auteꝫ verum concludat per falſa, ⁊ valde abſurda, eorum, quę per falſum ſyllogizant, compluribus deterior erit, erit aūt talis, ⁊ quę per falſum concludit.

¶ Quod ſm̄ quatuor modos falſa fiat ratio, ⁊ ſm̄ vnuꝫ modum, ſi apparet concludens propoſitum ⁊ non concluderet, ſed eſſet aſſyllogiſtica ratio quaꝫ dicit contentioſam eſſe, eſt nāq; ex apparentibus probabilibus, ſed non ex exiſtentibus, alio quoq; modo ſi quis ratiocinatur non concludendo ex acceptis propoſitū, quod quidem accidere maxime videtur his qui concludunt aliquid per impoſſibile. Hoc autem dicit, vel quia omnes qui ducentes ad impoſſibile ratiocinantur, ſed non propoſitum concludunt, ſed eſt ſyllogiſmus falſus, nam ſic oſtendunt propoſitum per deductionem ad impoſſibile non ꝙ ipſa oſtendantur per ſyllꝫ, vel igitur dicit hoc, vt Hermino videtur, vel magis vt omnibus dicit accidere maxime ducētibus ad impoſſibile ſępe nihil ad ꝓpoſitum ſyllm̄ efficere, quando aliena ſuppōne oppoſitum ſuppoſitionis accipitur, nā minime fit impoſſe ob ſuppoſitioneꝫ. Eteniꝫ ſine hac ex derelictis idem impoſſibile concluditur, nihil tamen ad ꝓpoſituꝫ. Hoc auteꝫ erat oppoſituꝫ ſuppōnis ꝓbare. Dixit quoq; in libro de priori reſolōne ꝙ non ob id in rationibus ducentib⁹ ad impoſſibile ſic fiebat. Tertius modus rationis falſę, qñ acceptum concluderetur propoſitum, ſed non fuerint ꝓpria accepta demonſtrato, vt ſi quippiam geometricuꝫ oſtenditur non per geometrica, vel aliquid ad medicinam attinens non per medicinalia, ⁊ hoc ſilr ſiue fuerit veꝝ, ſiue falſuꝫ ↄcluſuꝫ. Nā cā rationis falſa eſt, quia non fit per ꝓpria propoſito, nam qui oſtendit vulnera circularia magis ſero curari, ⁊ ob id accipiens hoc ꝙ ęqualium menſurarum figurarum maxima area ⁊ circuitus eſt ille circuli, certe medicinale oſtenſum non ꝑ medicinalia oſtēdit ſyllogiſmo. Quarto demū modo fit ratio falſa, quando per falſas propoſitiones ⁊ immediatas aliquid concluditur, ſed nō propter quid, ſed qa talis fit ſyllogiſmus. Verum cum dicat de vltimo ↄcludente per falſa verum vel falſuꝫ de primo dicit concludente falſum per falſa falſam rationem eſſe dicentis ⁊ interrogantis ipſum peccatum eſſe inquit dicendo. verbi gratia. falſum concluſum ſyllogiſmo per falſa, quę ſane ratio per ſe nō eſt digna increpatione. Nam ſi eſt ſyllogiſmus erit peccatum dicentis, ⁊ neq; huius ſemꝑ, ſed quando ignorauerit ꝙ eſt falſa. Etenim oīo omnis ratio accuſanda eſt. Eſt eniꝫ quędam ratio per falſa aliqđ falſum oſtendēs quam magis q̄ꝫ plures veras rationes accipiemus tāquā magis oſtendentem ⁊ conſtituenteꝫ propoſitum. Eſt autem hęc ratio facta per impoſſibile deductionem, nam in tali ratione quandaꝫ ſuppoſitionem accipientes, ⁊ in hac quandam propoſitionem, qa maxime apparet. Nam de hac dixit hoc, ſi ex his quę maxime videntur interimit aliquid verorum, ſed in cōtextu eſt occultatio, quia vna exiſtente propoſitione de pluribus dixit, ex hac ſuppoſitione concludimus aliqđ falſuꝫ ꝑ qđ oſtruimus aliqđ veroꝝ, tñ aū ples rōnes veras magis accipim⁹ eā falſam, qa veroꝝ eſt demrō. Et eni ſi ↄ falſitatē hꝫ, tñ ꝑ ipꝫ oñdiť verū. Naꝫ oppoſituꝫ ē falſe ſuppōni, nā hꝰ idicabat ꝑ hꝰ. ⌊Opꝫ eni poſitoꝝ aliqđ non eſſe oīno⌋ ſed .vꝫ. oppoſitum ipſi, talis ratio quāuis falſa demonſtratio eſt, quare non omnis ratio falſa vituperabilis. Equidem talis ratio, quāuis falſa falſum ſignificans demonſtratiua eſt. Item aliter poteſt exponi hoc. ⌊Oportet enim poſitorum aliquid non eſſe omnino⌋ ideſt oportet poſitorum ⁊ conceſſorum non eſſe aliquid omnino, vt ſit huius demōſtratio, ſed ambiguoꝝ. Nam ambigua oſtenduntur deductione ad impoſſibile, ſed conceſſa indigent oſtenſione tāq̄ꝫ ſint demonſtratiua. Deinceps autem inquit de concludēte aliqđ veꝝ.

ex falſis. Nam dicit ꝙ ratio verū aliqd cōcludens ꝑ falſa ⁊ ſtolida vel ꝑabſurda de quo vltimo mentionē fecit in falſis rōnibus, multo peior erit rōnibus cōcludētibus falſum, ſi ille ꝑ probabilia hoc faciūt. Erat enī ⁊ ea quę cōcludit aliqđ falſum ad impoſſe, non tñ reproba. Cōtingit aūt (inquit) ⁊ falſū aliqđ cōcludere per falſa ⁊ abſurdas ꝓpōnes, quę etiam ratio deterior erit prędicta.

Quare manifeſtum, quoniā prima quidem conſideratio orationis ſm ſeipſam eſt, ſi concludit, ſecunda vtrum verum vel falſum, tertia ṽo ex qualibus quibuſdam, nam ſi ex falſis quidem, opinabilibus tamē, rationabilis. Si autem ex exiſtentibus quidem, ſed inopinabilibus, praua. Si autem ⁊ falſa, ⁊ valde inopinabilia ſint, dilucidum, quoniam praua ⁊ ſimpliciter ⁊ ad rem.

His addit ex pdictis .ſ. orōne falſa nota, qūo opʒ facere inqſitionē orationū, pʒ ꝙ manifeſtū eſt ꝙ prima cōſideratio rōnis per ſe ſi cōcluderet, primū (inquit) opʒ conſiderare ſyllm ſi concluſus eſt ꝑ ſe vel ex poſitis ꝓpoſitionibus. Scđo opʒ cōſiderare vtrū vera vel falſa concluſio ex poſitis ꝓpoſitionibus concluſa ſit. Tertio ſi verū cōcluſum ex qualibus ꝓpōnibus concluderet. Nam ſi ex falſis vel ꝓbabilibus cōcluderet quę videtur diſputāti, talis ſyllis logicus appellat̄ ſiue dialecticus, ſi autē cōcluderet ex exiſtētibus ⁊ veris, non apparētibus autē diſputanti appellat̄ prauus, ſi autē fuerint ꝓpōnes falſę ſimulq; valde improbabiles vel nō apparentes diſputāti, patet ꝙ hic erit prauus vel ſimplr, vel de ipſa re .i. ad rem. Nā qñ non fuerit problema improbabile ⁊ falſū, aliquis idē oſtēderet per talia praua ſit ratio ad rem, ſed qñ problema tale fuerit ratio oſtendens per talia idem oſtēdens ſimpliciter quidē praua eſt, ⁊ minime ad rem ſi illud non poteſt per meliora oſtendi.

CAPVT DE PETITIONE PRINCIPII.

Non legitur hoc ab Alexandro, ſed ibi Petere itaq;

Id autē qđ in principio, ⁊ ꝯtria quonam pacto peteret interrogans, ſm veritatē quidem in analyticis dictum eſt, ſm opinionē ṽo nūc dicendum. Petere itaq; videtur id, quod eſt in principio, quinque modis. Manifeſtiſſimo quidem, ⁊ primo. ſi quis ipſum, qđ monſtrari oporteat, petat. Hoc aūt in eo ipſo quidem, non facile latere poteſt. In multiuocis autem, ⁊ in quibuſcunq; nomen, ⁊ oratio idē ſignificat, magis.

Adiecit videt̄, qꝛ petitio ad veritatē in principio totidē dicit̄ modis quot oſtenſum eſt in libro de priori reſolutione, tñ phantaſiā accipiendi ea quę ſunt in principio quinque modis efficiūt aliqua, quos ponit. Vnus igitur ⁊ euidentiſſimus modus eſt, ſi quis idē ꝙ eget oſtenſione petēdo accipiat, ceu cur hō rōnalis qꝛ rōnalis. Hic autē modus eſt eius ꝙ eſt in principio non ſm opinionē, ſed is proprie ⁊ ſm veritatē eſt. Sed hoc .vʒ. in principio petere non facile latet in tali modo, ceu ſi qs interrogādo, cur hō rōnalis, accipiat idipſum interrogatū, in oſtēſionē eius neminē latet ꝙ is petit in principio. Sed in multiuocis ⁊ in quibus nomē ⁊ ratio idem ſignificat magis. Nam magis in his q̄ſi aliquis idem quęſitū in eadē dictione acciperet. Similr ⁊ ſi pro oratione nomen acciperet petit̄ in principio, ⁊ ſi orationē pro orōne, qñ ambo idē ſignificāt, ſed accipiēs diffinitionē pro noīe apparenter petit. Nā quędā oſtēdit ꝑ diffinitionē qñ nomē inmanifeſtū fuerit ⁊ diffinitio ⁊ ſignificatū notū eſt. Itē alia poſſent accipi exēpla eius ꝙ vere eſt in principio petitū. Et vlr qñ duo quędā inuicem cōuertunt̄, ſimilr ignota inmanifeſtaq; qui vtitur altero ipſorū ad oſtēſionem alterius, petit ꝙ eſt in principio, vt ecōtra qui vtitur ad alicuius oſtēſionē oſtenſo illud, quos duos modos in principio ſumptionis dixit in ſcđo prioꝝ reſolutoriorū. Itē in vniuocis, pro multiuocis ⁊ in quibuſcūq; nomen ⁊ ratio idem ſignāt. vʒ. in propria vniuocis magis latet. Nunc in multiuocis ceu cur homo rōnalis, qꝛ hō vir vel humanus rōnalis eſt, igitur hō rōnalis. Latet igitur qꝛ ſumitur multiuocū, ſed in vniuocis cur homo mentis ⁊ ſcientię capax, qꝛ aīal pedeſtre bipes eſt, ⁊ hoc eſt mētis ⁊ ſciētię capax. Accepit igit̄ vniuocum nomen pro hoīe aīal pedeſtre bipes. Verū hoc magis vſus eſt in ambob᷒ .ſ. multiuocis ⁊ vniuocis, qꝛ ēt in ambobus quęſitū ſilr latet.

Secundo autē quādo quod particulariter opʒ demonſtrare, vniuerſalr quis petierit, vt qui argumētatur/quoniā contrarioꝝ vna diſciplina/omnium oppoſitorum poſtulauerit vnā eſſe. Nā videtur id, quod oportebat ſm ſe oſtendere cum alijs petere pluribus.

Secundū modū inquit quo qñ qs dʒ oſtendere particulare petierit vle, vt arguens ꝙ ꝯrioꝝ vna eſt ſcia vlr petet ꝯrioꝝ, is apparens petitū in principio accipit. Nā cū queratur ſi aliquorum cōtrarioꝝ eadē ſit ſcia accepit hoc omniū, ⁊ ſic petit in principio, non amplius tñ ſi quęſitū fuerit an contrarioꝝ, aliquis acciperet forte ꝓ oppoſitoꝝ eo ꝙ non eſt per ſe poſitū hoc cōtraria eſſe oppoſita.

Tertio, ſi qs qđ vlr eſt oſtēdere propoſitū, particulariter petat, vt ſi de omnibus contrarijs propoſitū eſt, de aliquibus poſtulet. Videt̄ enim hic, quod cum pluribus oportebat oſtendere, ſm ſe extra petere.

Non petit is ꝓpoſitū vle ſequi particulare. Videt̄ autē inquit ꝙ cum pluribus oportet oſtēdi per ſe ſeorſum petijſſe. Et ſi oīa acceperit quę ſunt ſub vlī, neq; ſic ad veritatem petit id qđ eſt in ꝑncipio. Nam talis modus eſt inductiuus, vt neq; ille ante ipſum cōſtituens particulare ex vlī. Etenī talis forma eſt maxime demonſtratiua.

Rurſus ſi quis diuidēs petat problema, vt ſi oportet oſtendere medicinam ſani ⁊ ęgri, vtrunq; extra poſtulet. Aut ſi qs eoꝝ, quę ſequūtur ſeinuicē ex neceſſitate, alterū petat, vt latus incōmenſurabile eſſe diametro ſi oporteat oſtendere, quoniam diameter lateri.

Neq; is ꝙ eſt in principio accipit ſi vtrūq; ſeorſū acceptum notum vtroq; aggregato magis fuerit.

Equaliter aūt ⁊ ꝯtria petunt ei, qđ ex principio eſt. Nā primo quidē, ſi quis oppoſita petat ſm affirmationem, ⁊ negationem.

Et cōtrariū petitio in rōnibus eſt deductio, vt accipere aliqd a ridente, ⁊ poſt hęc tentare oppoſitū ab ipſo accipere ⁊ per hunc modū oſtēdere ꝯdictionē ſuarū reſpōſionum. Scribit̄ aūt ſic, quod ex principio .i. in principio

Nam

Nam quinque ſunt poſiti modi petitionis ex principio. Nam iam poſitis cōtraria petunt. Contraria autē dicit oppoſita vt indicat per ea quę infert.

¶ Secundo autem contraria ſm oppoſitionem, vt bonum ⁊ malum idem.

¶ Oportet ſcire ꝙ vt accipiētes in principio nō idē quęſitum in eiſdē dictionibus petierūt. Non eniʒ poſſibile eſt ſic accipientes latere, ſic neqꝫ hi qui accipiunt oppoſita. Nā perſpicuū ⁊ per ſe abſurdū eſt, ſed trāſferētes dictiones accipiūt in alijs noībus vel orationibus affirmationē, ⁊ in alijs idē ſignificātibus negationē. Poteſt aūt dici et nō oppoſitas ꝯdictorie ꝓpōnes, ſꝫ qualeſcūqꝫ. Etenīʒ ꝯrie oppoſitę ſunt. Iteʒ ꝯria alr̄ in ſcđo intelligi poſſunt. Scđs eſt modus accipiendi ꝯria vel ſm poſitionem ⁊ ſyllm ꝯrioꝝ, vel ſm oppoſita cōtrapoſitorię, vt ſanitas nunqđ cui adfuerit vtilis eſt, igitur erit bonuʒ, nunquid ęgroto morbus vtilis, ꝙ ſi fuerit non erit maluʒ ęgroti, ſed quę ſunt eadem in eodem ſubiecto ⁊ inter ſe eadem ſunt, igitur idem bonum ⁊ malum erit.

¶ Tertio ṽo ſiquis vl'r poſtulans, particulariter petierit ꝯtradictionē, vt ſiquis ſumēs cōtrariorum vnam diſciplinam, ſani ⁊ ęgri alteram eſſe petat. Aut ſi hoc petens, in vniuerſali oppoſitionem tentet ſumere.

¶ Modus iſte eſt idem cuꝫ prius dicto, hoc. ſ. ſiqs petierit oppoſita affirmationē ⁊ negationē. Veruʒ hic differt ab illo videt̄ plane per ſe accipi, hic aūt potētia. Non enim cōtradictione oīum ꝯrioꝝ vna eſt ſcīa, ideo ille locus ⁊ modus magis dep̄hendit̄ quāꝝ aſſumptio oppoſitorū. Hic aūt magis latet. Erit autē dr̄ia dictoꝝ modoꝝ quatenus quidē illā affirmationē ⁊ negationeʒ accepit quaſeſcūqꝫ oppoſitas. Equideʒ opponuntur vl'es ꝯrię, ideo neqꝫ mentionē fecit de tali ſumptione oppoſitoruʒ. Hic nūt cōtradictorias dicit, ſic etiā facit oēm virtutē eſſe cōgruam diſpōnē ⁊ ponēs continentiā virtutē. Naʒ erit potentia dicens ꝙ non oīs virtus eſt cōſona diſpoſitio, cōtinentia eniʒ nō eſt cōſenſus, ſed pugna. Item ad tertiuʒ modū explicatio, ſi quis vl'e petens ⁊ accipiens particulare peteret cōtradictionē, vt ſi interrogās ꝙ oīum contrarioꝝ eadē eſt ſcīa poſtea accipiat ꝯdictionē p̄ticulariter, ſꝫ ꝙ nō eadē ſit ſcīa ſani ⁊ morbidi. Hoc aūt fieret ſi interrogaret̄ ſic, nunqđ medicus finem hꝫ ſanare ⁊ hoc intendit, ⁊ huius morbi minime: qꝛ neqꝫ fineʒ hꝫ facere morbū, quare cōcedens vl'e ꝙ oīum cōtrarioꝝ eadē ſit ſcīa particulariter accepit ꝙ non eadeʒ. Nam ſanitas ⁊ morbus ſunt ſub ipſis cōtrarijs. Quartus aūt modus qñ fuerit econuerſo. ſ. petendo particulare hoc ſani ⁊ morbidi eandē eſſe ſcientiā deinde in ipſo vl'i tentat accipere contradictionē, oſtendens ꝙ non omniuʒ contrariorum eadem eſt ſcientia.

¶ Ruſus ſiquis petat cōtrariū ei, quod ex neceſſitate accidit per ea, quę poſita ſunt.

¶ Si quis peteret contrariū accidēti ex poſitis ex neceſſitate, vt ſi fuerit poſita voluptas ſm naturaʒ, ⁊ oē ſm naturā bonū. Nam ſeqtur ex his neceſſario hoc, vt omnis voluptas ſit bonū, erit aūt talis accipiēs ꝯriū poſitoꝝ.

¶ Et ſi quis ea quidem non ſumat, quę oppoſita, ſed alia petat duo, ex quibus erit oppoſita contradictio.

¶ Quintū inquit modū ſiquis ea non acceperit oppoſita huius ⁊ talia duo peteret ex quibus erit oppoſita cōtradictio. Pōt ēt ſic intelligi ſiquis peteret talia quędaʒ duo quę ſeqtur cōtradictio. Hoc auteʒ cōtradictio oppoſita ęquale ē, ac ſi diceret affirmatio ⁊ negatio oppoſite. Nō enim omnis affirmatio omni negationi opponit̄. Nam nihil differt ab hoc. ſ. petere negationeʒ hoc petere hęc quę contradictio ſeqtur. Iteʒ poteſt intelligi hęc [alia petat duo] complicationes duas ꝓpoſitionum ex quibus concludetur contradictio.

¶ Differt autē contraria ſumere ab eo, qđ eſt in principio. Quoniā huius quideʒ eſt peccatum ad concluſionem (nam ad illam aſpicientes, qđ in principio eſt, dicimus petere) contraria auteʒ ſunt in propoſitionibus, quo ipſe aliquo modo ſe habeant adinuicem.

¶ Quia in principio petere quū ad ꝯcluſionē conſiderāt peccata inueniūtur. Naʒ ꝙ oſtēdere opꝫ hoc petit in p̄ncipio petens, ſed qui petit oppoſita ſm ipſam orationis ſumptionē facit peccatū. Nam peccatū eſt in aſſumptione ꝓpoſitionū cum cōtraria ipſis inuicē concedant ⁊ accipiant. Item aliter pōt dictus cōtextus explicari, qui eſt quintus modus, vbi ſiqs petens accipiat cōtrariū accidēti ex neceſſitate .i. cōcluſioni, vt ſiquis ſyllogiſmo concluſerit ꝙ anima eſt ſeipſa mobilis, ⁊ ꝙ eſt ſeipſo mobile ē ſemper mobile, ⁊ hoc eſt imortale, igitur anima imortalis, deinde accipiat ꝙ etiā mortalis, ⁊ ſi quis aūt non acceperit oppoſita plane vt in his oībus dictū eſt, ⁊ acciperet alia duo. vʒ. effectiua ⁊ corruptiua quorūdā ex qbus erit oppoſita ꝯtradictio, ceu num macilento ſana ſit bouina caro an corruptiua morbi, ceu male diſpoſito ⁊ aſſerto ecōtra. Equidem ea quoꝝ effectiuū ⁊ corruptiuuʒ idem, ſunt eadē, igitur ſanitas ⁊ morbus ideʒ. Vide quomodo non plane accepit oppoſita, ſed obumbratim eo ꝙ accipit talia ęquiualentia.

Aduerte ꝙ hic Alexander rn̄dit ad ſuperiorem textum.

¶ Ad exercitiū autē, ⁊ exercitationem talium orationum, primum quidē conuertere aſſueſcere oportet orationes. Sic enim ⁊ ad id, qđ dicitur, facilius nos habebimus, ⁊ in paucis plures ſciemus orationes. Nam conuertere eſt trāſumentē concluſionē cum reliquis interrogationibus interimere vnum quippiam eorū, quę dicta ſunt. Neceſſe enim ſi concluſio non eſt, vnam aliquā interimere propoſitionum, ſiquidē omnibus poſitis neceſſe erat concluſionē eſſe. Et ad omnem poſitioneʒ ⁊ quoniā ſic, ⁊ quoniā non ſic, argumentū cōſiderandū, ⁊ cum inueneris, ſolutionē ſtatiʒ ⁊ quęrendū. Sic eniʒ ſimul accidet ⁊ ad interrogandū ⁊ ad reſpondendum exerceri.

¶ Cum poſuerit locos a quibus abundabimus proprijs ſyllogiſmis ad vnūquodqꝫ problema, ſtatuēs aūt ⁊ conuenientē vſum ipſoꝝ vtriqꝫ interroganti ⁊ rn̄denti in his inſtrumētaria quędā ad exercitiū ⁊ exercitationem meditationēqꝫ dialecticaꝝ orationū aſſignat. Et primū inquit aſſueſcere oportet cōuerſione orōnū .i. ſyllogiſmorū. Nam in hac exercitati abundabimus ad propoſituʒ p̄blema ⁊ in paucis plures orationes ſciemus. Et reuocat nos ad memoriā conuerſionis ſylloꝝ de qua docuit

in ſecūdo prioꝝ reſolutorioꝝ. Eſt autē cōuertere ſyllm tranſmutare concluſionē .i. oppoſitum reliquę propoſitioni cōcludere, proinde dicit primum quidē cōuertere aſſueſcere oportet. Nam oſtēdentes ꝙ oratio cōuertens qua vtimur ſyllogiſmus eſt oſtēdemus, ⁊ ꝭ quo vtimur ſyllo exiſtēte ſi aliquid erit ad ipſum vt ſyllm exiſtentē ambiguum, vel ſi non hoc aliquis concederet tranſeuntes ad illū oſtenderemus vel ad omnia oſtēdenda abūdantiores erimus plures occaſiones habētes ad faciendum ſyllogiſmum, ⁊ in paucis plures ſcimus orationes ꝙ vnum habentes ſyllogiſmū habebimus ex ipſo quatuor ſyllogiſmos aliqñ quidē contrariū cōcluſionis accipientes in cōuerſione ⁊ duos ſyllos facientes in aſſumptione ꝓpoſitionū, aliqñ autem oppoſitū, ⁊ rurſus alios duos facientes. [Nam cōuertere eſt trāſumentē concluſionem cū reliquis interrogationibus] pro hoc cū reliquo interrogato .i. cum vna poſitarum ꝓpoſitionū, quia aūt ſm vtrūq3 aſſumptę poſitoꝝ oppoſito concluſionis reliqua deſtruitur, ob id cum reliquis dixit.

Et ſi ad nullū aliū habemus, ad nos ipſos mutuo cōparare, eligentes quę ad poſitionē eandē argumenta ſunt. Hoc enī ⁊ ad cognoſcendum multā facilitatē pręhet, ⁊ ad redarguendū magnum hꝫ adiumentū, qñ quiſpiā promptus eſt argumētari, ⁊ quoniā ſic, ⁊ qm̄ non ſic. Naꝫ ad contraria accidit facere obſeruationē, ⁊ ad cognitionē/⁊ ad eam(quę ſm phiā eſt)peritiam poſſe conſpicere, ⁊ cōſpexiſſe, quę ab vtraq3 ſuppoſitione, non paruū inſtrumentū. Nam reliquū horum recte eligere alterū. Opꝫ aūt ad id, qđ tale eſt, eſſe ingenioſum, ⁊ hoc eſt ſm veritatē eſſe ingenioſum, poſſe bene eligere verū, ⁊ diffugere falſū. Qđ qui bene nati ſunt, probe facere poſſūt.

Habet contextū diuerſum.

Addit ꝑdicto oportere in vnoquoq3 ꝓblemate exercitatū ad vtrūq3 arguere. Illud ꝯo oportere ponere cōparata in electionibus ad ipſā poſitionē arguere apponentē conſtructiuis argumētis deſtructiua. Naꝫ hoc ad cogendum ⁊ redarguendū multā habet copiam ad arguendū pręſertim ad vtraſq3 partes abundāter arguere. Item magnū habet momentū ⁊ adiumentū pręhet reſpondentibus vt non reꝑhendantur. Nam qui bene abundat ad oppoſita ⁊ in vtraq3 oppoſitoꝝ ſeruat ipſis ad appoſitionē oppoſitoꝝ. Nā in oppoſitū argumentū eſt cuſtodia obſeruatio oſtēdendi per argumentū ad impoſſibile. Cęterū ſubdit [Et ad cognitionē ⁊ ad eam quę eſt ſm phiam peritia,] ideſt ad inuētionē veritatis ⁊ peritiā ſm phiam, quę eſt veri ſcientifica cognitio talem pręparationē ⁊ circa problemata exercitiū conferre. Hoc autem dixit in primo huius tractationis exponens ad quę quotq3 vtilis ſit dialectica. Nā qꝛ abūdamus ad vtraq3 facilius perſpiciemus verū ⁊ falſū. Nā inſtrumētū non paruū eſt ad inuentionē veri argumentū ipſū ad oppoſita. Nā cū nota fuerint ea quibus poſſumus ad vtrāq3 partē arguere, facilis erit veterum inuentio. Nam in his neceſſe eſt etiā verū eſſe. Opꝫ aūt (inquit) ⁊ ad inuentionē veri bonę indolis ingeniuq3 eſſe quo cōſpicere ⁊ iudicare poterit verū. Et hoc dixit eſſe bonū ingeniū. Nā boni ingenio ad verū ꝓptiores ſint ⁊ a falſo abſunt auer- tūturq3, qđ qui hꝫ etiā poteſt bene iudicare verum. Sed qui facile quoſdā ſequitur ⁊ quędam diſcunt atq3 ſimiliter ſe habent ad omnes diſciplinas non proprie ingenioſi dicerentur ꝙ non habent iudiciū in illis, ꝙ eſt primum ⁊ proprium ingenium.

Quippe cum qui amant, ⁊ qui oderunt, qđ profertur, facile diſcernunt, optimum.

Ideſt prolatorum ſiue aliquę diſciplinę fuerint, ſiue ēt quędam alia quoꝝ quibuſdā abūdare ⁊ amare ꝑeligētes, opꝫ quędam ꝯo non talia a quibus auerſi ⁊ odientes ea bene hoc faciunt ⁊ ſunt boni iudices.

Et ad ea/quę ſępiſſime incidunt problemata/ſcire oportet orationes, ⁊ maxime, quę pro primis poſitionibus ſunt. Nā in his ſępe cōtendunt, qui reſpondent.

Quia problematū quędā ſunt ꝯſueta poſtulari ⁊ nota atq3 ſępiſſime a pluribus quęſita, inquit oportere habere ad talia oratiōes cura ⁊ ſtudio meditatas ⁊ prōptas. Nam ſic non egebimus in colloquijs argumentis de ipſis, ſed etiā de primis poſitionibus perinde ac dicat de principijs. Nam ipſe primę poſitiones ⁊ de talibus ꝓblematibus orationes cōfirmat. Verum qꝛ hoc difficile eſt ad talia habere copiā argumentoꝝ. Nam opꝫ vel per prima, vel per probabilia hęc oſtendere, etiam difficile eſt reſpōdere de talibus, vel igitur dicit per hoc ꝙ oportet ad tales poſitiones pręparare orationes quaſdā, qꝛ egēt interrogantes ad hęc rñſionibus, ideo parate orationis ad hęc facile reſpondentes vincerent, vel vlr cenſet ad tales poſitiones habere quaſdā orationes pręparatas qꝛ difficilis eſt de ipſis argumentatio ⁊ reſponſio, ⁊ ne aliqñ opus ſit nobis ſuſtinere de ipſis rationē, neq3 argumento, neq3 reſponſione egemus.

Inſuper ēt terminoꝝ copioſos eſſe oportet, tum probabiliū, tum ēt primoꝝ atq3 ſe habere promptos. nam per hęc fiunt ſyllogiſmi.

Inquit oportere dialecticum copioſum eſſe terminoꝝ ⁊ habere promptas diffinitiones probabiliū ⁊ primoꝝ. Nam per diffinitiones principioꝝ ſyllogiſmi eorū quę ſunt poſt principia fiunt. Sed hoc non ſolum dialectico ſed etiam demonſtratori neceſſarium eſt primum ſcire, quid linea, quid angulus. Nam ꝑ hęc cęterę demonſtrationes fiunt, ſimiliter etiam in alijs.

Tentandum autem ⁊ ea (in quę ſępiſſime incidunt orationes aliquę) tenere.

Inquit oportere ⁊ ea habere prōpta in quę ſępiſſime incident orationes. Dicit autem hoc de cōmunibus locis, nam ſunt quidam loci cōmunes qui ad omnia genera problematum ſunt vtiles vt a cognatis ⁊ caſibus, generationibus ⁊ corruptionibus atq3 ex ipſo magis ⁊ minus, porro tales orationes cenſet prompte habēdas ēē tāq3 ſępiſſime vtiles.

Nam quemadmodum in geometria ante opus eſt circa elementa exercitatum eſſe, ⁊ in numeris circa capitales prompte ſe habere, ⁊ multum refert ad hoc quod eſt ⁊ aliū numerum cognoſcere multiplicatum, ſimiliter ⁊ in orationibus promptū eſſe ad principia, ⁊ propoſitiones in ore ſcire.

Dicit capitales eos primos modos qui vſq3 ad denarium

rium numerum multiplicãtur. Naȝ ob exercitiũ de his poſteriorum ⁊ maiorum ſimiliumqꝫ ipſis multiplicationes ſm progreſſum cognoſcuntur, naȝ ab hoc bis duo quattuor cognoſcitur, ⁊ per bis viginti quadraginta, ⁊ vigeſies viginti quadringenta, ⁊ per ducenties viginti quattuor milia, ⁊ deinceps ſimiliter.

⁋ Nam quemadmoduȝ in memorię ſenſorio ſolum loci poſiti, ſtatim faciunt ipſas res memorare, ita hę ad ratiocinandum promptiorem efficiunt. quippe cuȝ ad determinatas illas ſm numerum inſpiciant. Et propoſitionem cõmunem magis q̃ orationẽ in memoria ponendum. nam principio, ⁊ ſuppoſitiõe mediocriter copioſum eſſe difficile eſt.

⁋ Locos quoſdam etiam in hoc de memoria, ſomno ⁊ diuinatione per ſomnum adiecit, per quę eſt reminiſci etiã a contrarijs ⁊ a ſimilibus ⁊ ab alijs pluribus, vt igitur in illis ijdem loci noti ex quibus poſſibile eſt reminiſci cauſe ſunt vt nos reminiſcamur. Nam ſcientes ꝙ cõtrariorum. verbi gratia. ſtatim in contrarium dictorum procedentes de hoc reminiſcimur, ceu ex amaro dulcis memoriam capimus, ⁊ ab albo nigrum in memoriam venit, ⁊ a frigore eſtus. Quid igitur in memorię ſenſorio, ⁊ in ipſo diſputare communium locorum cognitio facit magis ſyllogiſmo aliquid concludi. Nam ſimul hoc alicuius cognitione introducetur etiam ſyllogiſmus eius factus per ipſum. Item ꝙ diffinitiones ſunt loci in quibus arguentes ſyllogiſmis abundabimus nõ ſm vnumquodqꝫ problema proprias occaſiones quęrentes, ſed vtentes cõmunibus ad omnes. Item dicendo de ipſis. inquit oportere meminiſſe magis propoſitionis cõmunis q̃ ſyllogiſmi vbi propoſitionem locuȝ dicit. Nam cõmunis propoſitio eſt locus diuiſis tribus quibus congruit memoriter tenere proprios ſyllogiſmos in vnoquoqꝫ problemate. Nam qui ſciuerit ſyllogiſmum ad illum ſolum abundare potentia habet problema cuius ſyllogiſmum habent, ſed communem habens propoſitioneȝ, ⁊ ad alia habet problema, ceu qui ſciuit ꝙ ſi ſalubre bonum ſciuit morbiduȝ maluȝ, atqui primum, ergo 2m ſciuit. Naȝ is habet ſyllogiſmum, ſed ſolum de dictis ſolum, ſed qui ſcit locum huius ſi cõtrarium contrario ſyllogiſmum quideȝ non habet, lȝ principia ⁊ occaſiones ſyllogiſmorum ⁊ non ſolum propoſiti. Non enim ſolum hęc ſunt contraria, cęterum dicit principia ſuppoſitiones, quia non per demonſtrationẽ ponuntur, quia autem difficile hoc mediocri principio abundare, oportet meminiſſe talium propoſitionũ quę ſunt principia problematum.

⁋ Inſuper orationem vnam plures facere aſſueſcendum, veluti hi, qui occultiſſime abſcõdunt. Tale autem erit, ſiquis q̃ plurimum receſſerit a cognatione eoruȝ de qb9 eſt oratio.

⁋ Et hoc conſequens eſt prędicto, ſcilicet aſſueſcenduȝ eſſe loco circa vnam orationem, ideſt vnamquãqꝫ propoſitionem ſingularem atqꝫ annectere alicui vniuerſali. Nam vniuerſalis propoſitio multorum ſyllogiſmorum ſit principium. Nam ad vnumquodqꝫ eorum ſub vniuerſali vtilis eſt talis propoſitio, ⁊ eſt nunc dictum ęquale dicto in primo loco, ſed ſumendum eſt maxime vniuerſalem propoſitioneȝ ⁊ vnam faciendũ eſt plures. Equidem cenſet digreſſiones faciundas eſſe a poſitis ad vniuerſaliora immanifeſte ⁊ occulte. Naȝ ſic concedetur non in ea quę prope ⁊ appoſita ac parum diſtãtia ſi aliquis trãſmutaretur ⁊ digrederetur, ſed in ea quę plurimum diſtant ab his quę ſunt cognata eorũ ⁊ de quibus oratio erit.

⁋ Erunt autem potiores orationum vniuerſales maxie, quę id pati poſſunt. Ut quoniaȝ non eſt vna plurium diſciplina. Sic enim ⁊ in his, quę ſunt ad aliquid, ⁊ in contrarijs, ⁊ coniugatis eſt.

⁋ Inquit vnam plures fieri poſſe, quandoquideȝ fit hoc maxime in ipſis vniuerſalibus, nam quanto cõmunior ⁊ vniuerſalior propoſitio, tanto in plura diuidi poteſt. Naȝ qui accipit vniuerſalẽ ꝙ non eſt vna plurium ſcientia, ob id etiam ꝙ neqꝫ oppoſitorum eſt, hoc autem qui habet etiam habet rurſus ꝙ eorum ad aliquid non eſt vna ſcientia, neqꝫ contrariarum, ſed etiam ꝙ cognatoꝝ non eſt vna ſcientia, eteni hęc ſub vli ꝓpoſito eſt.

⁋ Oportet autem reminiſci vniuerſales facere orationes, tam ⁊ ſi fuerit diſputans particulariter, ſic enim ⁊ plures licebit vnam facere. Similiter autem ⁊ apud rhetores in enthymematibus. Eundem autem q̃ maxime fugere in vniuerſale ferre ſyllogiſmos.

⁋ Cenſet ꝙ ſi diſputans particularem ponit, ceu ꝙ ſani ⁊ morbidi non eſt vna ſcientia, oportet eum accipientẽ dicendo mentionem facere de ipſa vniuerſali, igit oppoſitorum non dicis vnam eſſe ſcientiam. Nam ſic licebit ad plura, vti oratione, non ſolum igitur contrariorum, neqꝫ eorum ad aliquid, ſed etiam in alijs alioquin ſi in aliquibus videretur vna eſſe ſcientia deſtrui videbitur poſitum. Similiter autem cenſet faciundum eſſe in rhetoricę. Etenim enthymema ſyllogiſmus rhetoricus eſt, tentandum eſt, igitur inquit hic orationẽ vniuerſalem accipere, oportet igitur eum qui arguit transferre reſponſiones ad vniuerſales. Naȝ ſic facili eſt poſito non deſtructio, ⁊ reſpondentem oportet atqꝫ ſuſtinentem orationem ⁊ facientem alicui ſyllogiſmuȝ facienti de ipſo euitare ne vniuerſalis faciat ſyllogiſmos. Nã ſic plures occaſiones dicendorum auferrent his q deſtruunt id quod ipſi nituntur aſtruere.

⁋ Et ſemper oportet conſiderare orationes, ſi in pluribus cõmunibus diſputantur. nam omnes particulares in vniuerſali diſputatę ſunt. Et ineſt in particularib9 eius, quod eſt vniuerſale, demonſtratio. Cum non ſit ſyllogizare quicquam ſine vniuerſali.

⁋ Oportet (inquit) factos ſyllogiſmos ꝯſiderare ſi vles ꝓpõnes hñt ⁊ de vlibus diſputãt, nã oĩs ſylls vel vtrãqꝫ vel alteram vniuerſalem habet propoſitionem.

⁋ Exercitatio aũt facienda, inductiuarũ qdeȝ ad rudem. Syllogiſticarũ ṽo ad expertũ.

⁋ Quoniam particularia magis ab ipſo cognoſcuntur ex quibus inductio.

⁋ Omino auteȝ exercitationis gratia diſceptãtibus tentanduȝ afferre, aut ſyllm de aliquo, aut propoſitionem, aut ſolutionem, aut inſtãtiam, ſiue recte quis dicat, ſiue perperam, vel

ipſe vel alter, ꝛ ad quippiã vterq;. Ex his.n. facultas. Exercitatio aũt facultatis gratia.

¶ Inq̃t reminiſcendũ eẽ memoriamq; faciẽdã ex colloquijs dialecticis ꝛ exercitatiuis vtĩ, vel de aliquo ſyllõ, vel ſi q̃s bene dictã ſolõnem dixerit ad aliquã oõnem interrogatã, vel aliquã ꝓpõnem ꝓpoſitã, bene vel iſtãtiam ad ꝓpoſitionez aſſignauerit. Cenſet aũt obſeruanda eſſe etiam peccata nobis ipſis, vel ab alijs ꝛ ꝑ quid fiebant. Itẽ ſi bene interrogauit, aut non bene, vt aliqua q̃dẽ memoriter teneamus, ꝛ aliqua ſeruare aſſueſcam⁹. Nam q̃a talia obſeruamus dialectica fit facultas, cuius gratia etiã ꝑncipio exercitationem faciebamus.

¶ Et maxime circa ꝓpões ꝛ inſtantias. Eſt enim (vt ſimpliciter dicamus) dialecticus ꝓpoſitiuus ꝛ inſtantiuus. Eſt autez propone re quidem vnum facere, quę ſunt plura. Inſtare aũt, quod vnũ eſt, facere plura. Nã aut diuidit, aut interimit, hoc q̃dẽ dans, illud aũt non dans eorum, quę propoſita ſunt.

¶ Maxime inq̃t circa ꝓpões opz memoriter tenẽtez ꝛ cogerẽtẽ oĩa in vnũ, imprimis q̃dẽ ꝓpões, quoniã per hęc interrogationes ꝛ argumẽtatiões, inſtantię autẽ q̃a per has reſponſiones ſed dialectici opus eſt interrogatio ꝛ reſponſio, vnde dicẽdo dialecticum eſſe proponẽtem ꝛ inſtantem, adiecit quid opus eſt bene proponentis ꝛ male inſtantis.

¶ Non eſt autem cum omni diſputãdũ, neq; contra quẽlibet exercitandum, eſſet enim neceſſe ad aliquos prauas fieri orationes. Sed ab eo, qui tentat apparere, omnino diffugiendum, ꝛ ſi iuſtum quidem ſit omnino tentare ratiocinari, non tamen pulchrũ, cum nõ oporteat aduerſus quoſlibet facile conſiſtere. eſſet enim neceſſe inde prauiloquiũ emergere. nã ꝛ qui exercitati ſunt, non poſſunt abſtinere a diſputatione ſine altercatione.

¶ Cum dixerit q̃uo opz exerceri, ꝛ quoꝝ gratia in his ẽt oſtẽdit qualẽ magnitudinẽ hẽe opz dialecticum oſtẽdit ꝙ ipſi dignũ non eſt aduerſus oẽs differere ꝛ nõ cõtra quilibet exercitari, ꝛ cãm dicit. Naz accidit aduerſus q̃ſdam rudes fieri oõnes. Nã q̃a cõtẽtioſe ridẽtes diſputantes ꝓbabilia tranſeũt, ꝛ ex omni mõ tẽtantes inſtare contra diſputãtes ↄſequẽs eſt arguẽtes omni mõ tentare ſyllm ꝓbare ꝓpoſitũ. Adducuntur autẽ ꝛ exercitati cõtra tales facere colloquia cõtentioſa ꝛ ſophiſtica. Hoc autem non eſt facere honeſtũ, nam contendere ꝛ vti ſophiſmatibus nequaꝙ̃ eſt ꝓpriũ diſputãti, nam diſputare vel per ꝓbabilia exercere ad inuẽtionez veritatis relationẽ hz, ob id ſeruãdũ eſt ne cõtra oĩa cõmuniter diſſerat, ſed oĩa initio iudicare ſi digna ſunt colloquio ne proterue petulanterq; immerſi diſputationibus cum altercatione alter alterum emulans proprium opus trãſgredi cogantur manibus certantes.

¶ Oportet autez factas habere orationes ad huiuſmodi problemata in quibus cum pauciſſimorũ copia eas ad q̃ꝫ plurima vtiles habeamus. Ille ꝟo ſunt vles, ꝛ ad quas in promptu quippiam ad inuenire difficile eſt.

¶ Pręueniendo iam quidez aliquo modo de hoc dicit, ſed etiam nunc dicit, ꝛ cenſet oportere promptas ꝛ factas orationes habere ꝛ per memoriam ad talia problemata quę vtilia ſunt ad plura, talia autez earum eas quę ſunt maxime vniuerſalia. Naz habentes de his ſyllogiſmos ipſis vti poſſumus ad omnia q̃ ſub ipſis poſſumus, ꝛ prius autem dixit, minimis autem abundantes de quibus ſyllogiſmus eſt vniuerſalis problematis ad plura vtilis habebimus, ꝛ propter hoc non facile eſt de vniuerſalibus propoſitionibus extra impedimentũ inuenire dicere, quia vniuerſalis fit ſyllogiſmus de vniuerſali, ꝛ cum non ſit facile talibus propoſitionib⁹ abũdare ob id cenſet de talibus habere paratas oratiões, vt vnam eſſe oppoſitorum ſcientiam non facile quidez eſt ſyllogiſmo concludere, verum qui ratiocinatur, poteſt vti his, ꝛ pro contrariorum vna eſt ſcientia, ꝛ ꝙ eorum quę ſunt aliquid ſimiliter, ꝛ reliquorum, atq; alia vnaquęq; ſub ipſis, ideo oportet dicere quędam habere pręparata de problemate exiſtente vniuerſali. Erit autem huiuſmodi eandem ſcientiam eſſe eorum quę inuicem ſimul eſſe non poſſunt, ſed oppoſita talia ſunt, ꝙ autem eadem ſit ſcientia eorum quę ſimul eſſe non poſſunt ſic oſtendit, ſcientię proprium eſt ſcire ad quod ineſt alicui, pari ratione etiam ſcire ꝙ non ineſt illi, naz ſic ſciret quid inſit alicui perfecte.

¶ Finis Cõmentarij Alexandri magni Peripatetici in octo Libros Topicorum Ariſtotelis, Gulielmo Dorotheo Veneto interprete.

SERIES CHARTARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S

R S ſunt duerni, cęteri alij terni.

In ędibus Hieronymi Scoti.